

VINDICIÆ Epistolarum S. IGNATII.

AUTORE
JOANNE PEARSON
PRESBYTERO.

ACCESSERUNT
ISAACI VOSSII
EPISTOLÆ DUÆ
ADVERSUS
DAVID BLONDELLUM.

S. Chrysostomus Homiliâ XI in Epist. ad Ephesios.

Ἀρκεῖν τὸ τοῦ ἡγείαντος, εἰπέ μοι, τὸ λέγειν ὅτι ἐρθεῖς διότι εἶσι; τὰ τῆς χειροτονίας ἢ οἶχε; ἢ ἀπώλε; ἢ τί τὸ ὄφελος ἢ ἄλλων, ταύτης ἐκ ἡκεισιν αἰώνων; ὡς περὶ τοῦ ἑαυτοῦ τῆς πίστεως, ἔτω ἢ ἑαυτοῦ ταύτης μάχεσθαι χρὴ.

CANTABRIGIÆ:

Typis Joann. Hayes; Prostant Londini, apud Guil. Wells & Rob. Scott,
ad Insignia Principis in vico Little Britain dicto. 1672.

ALINDIA

Edgeland

SIGNATURE

JOHN P. HAY

ALINDIA

DAVID H. HAY

ALINDIA

ALINDIA

ALINDIA

Domino summe Reverendo
D. GILBERTO

Archiepiscopo CANTUARIENSI

Totius Angliae Primati.

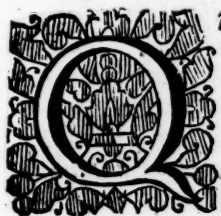
Cum Anastasius Antiochenus ad Gregorium Magnum scripsisset, & S. Ignatii clausulam Epistolæ suæ subjunxisset, eandem suæ etiam Gregorius subtexuit, & hanc rationem reddidit, quia *non tantum vester est, sed & noster*. Ita Occidentis & Orientis Patriarchæ pro sanctissimo illo Præsule & Martyre inter se contendebant. Alii hujus sæculi mores, aliæ concertationes : & docti & indocti, & domi & foris, pretiosissimas illius Martyris reliquias convellunt. Ad sedem igitur vestram Archiepiscopalem confugit ipse Archiepiscopus, & hoc unum efflagitat, nè pro impostore habeatur. Tu, cui apud nos sub Rege maximo summa in negotio religionis & cura & potestas, singulari Dei providentiâ, meritissimò commissa est, qui Ecclesiam nostram adversus exulceratos hominum animos, & luctuosissimorum temporum vitio enatas inimicitias prudentiæ incredibilis autoritate tueris, tam præclarum pristinae simplicitatis cum in doctrinâ Catholicâ tum in disciplinâ Ecclesiasticâ monumentum ab

ingeniis maleferiatis ventilari, Epistolas in vinculis inter ferocientium militum manus & carcerum angustias animo præsentissimo exaratas tanquam invenustas rejici, hæresium tum primò exortarum & nunc demum repullulantium Schismatúmque certissimum remedium extirpari, faciem denique Ecclesiæ primitivæ clarissimè repræsentatam deturpari & obliterari nunquam patieris. Quid felicissimos eruditissimi Primatis Armachani conatus, quid conspirantem originalis Græci Codicis à doctissimo Vossio peropportunè procuratam editionem, quid Hammondi viri optimi consummatissimiq; Theologi lucubrationes commemorare? Non enim dubito quin horum omnium labores maximo Ecclesiæ emolumento susceptos diu antè probaveris magnóque acerrimi judicii prudentiæq; tuæ pondere stabiliveris. Cùm autem hæc omnia ad severum nimis examen vocata sint, quæ hoc qualicumque Opere reponenda duxit, si non eodem judicio probare, tamen eo quo ipsum soles candore recipere ut non dedigneris, humillimè petit

Paternitati tuæ devotissimus

JOANNES PEARSON.

AD LECTOREM.

Uacunque ad Controversiam hoc Opere tractatam rectè intelligendam conferant, in Proæmio jam satis perspicuè & copiosè exposita sunt; ut aliâ Præfatione uti supervacaneum planè videatur. Unicum tamen est de quo te, Lector benevole, imprimis monendum duxi. Putarunt hætenus nostri S. Ignatii Epistolas antiquitati Episcopatus luculentissimum testimonium præbuisse. Nescio tamen quo pacto effectum est ut ex hoc uno Scriptore, & quidem defacato, satis firmum argumentum pro novitate ordinis Episcopalis duci posse existiment nonnulli, illudque in Scholis Theologicis usurpent. Ecce enim inter Theses in Academiâ Salmuriensi sub præsidio Ludovici Cappelli de Episcopi & Presbyteri discrimine disputatas, novum Argumentum in hunc modum conficitur, Author Epistolæ ad Magnesios primò *πρεσβυτέρων*, hoc est, Collegium presbyterorum, & Ecclesiæ per illud administrationem atque regimen, vocat *Χριστὸν νόμον*, quia ex institutione & voluntate Christi per Apostolos institutum est; *νεωτερίων* verò *τάξιν*, novellam institutionem, vocat eam quæ suo tempore Episcopum presbyteris præponebat. Certum est autem eum scripsisse post Valentini Hæretici tempus, qui Romam venit sub Hygino Papa circa annum à Christo nato 144. Ita fit manifestum novam constitutionem de Episcopi in presbyteros prærogativâ & autoritate factum esse post centesimum & quinquagesimum à Christi resurrectione, & Spiritûs S. missione in Apostolos, annum. Hoc Argumentum Dallæus prætermisit, vel quòd ei nullam vim inesse putaret, vel quòd Scriptorem Epistolarum Impostorem non probaret, sed supponeret, vel quòd sua hypothesis minimè conveniret, qui Impostorem suum vel sub finem tertiæ, vel sub initium quarti sæculi vixisse putavit; quo tempore nemo, qui non insanivisset, Episcopatum novellam institutionem vocasset. Nos ab illo prætermisum hæc discutendum putavimus; nè quis postea tam ineptum Ignatio sensum affingat, aut ex illo tam falsum & Ecclesiæ perniciosum dogma deducat.

Si

AD LECTOREM.

Si enim concederetur & Autorem Epistola ad Magnesios Impostorem fuisse, & Episcopatum novellam institutionem vocasse, nullo modo manifestum esset, constitutionem de Episcopi autoritate post annum à Christi resurrectione CL^{um} factam fuisse. Nam primò, si Impostor esset, non necesse est ut de suo tempore loqueretur: fingendum enim sibi sumpsisse dicendus esset veterem & Apostolicum Virum, ab Apostolis ordinatum Episcopum, & paulo post S. Joannis Apostoli obitum martyrio coronatum. Quòd si Impostorem bene ageret, ad eam etatem omnia referre debuit, & ad illud sæculum hac ipsa eum non retulisse probari nullo modo potest. Nihil igitur aliud ex duplici illà concessione sequitur, quàm quòd ex Impostoris sententià Episcopatus, ut presbyteratu superior est, tunc novella institutio fuerit, cum S. Ignatius ad martyrium per Asiam duceretur. Hoc autem factum est intra Lxxv annos post resurrectionem Christi, intra VIIII post mortem S. Joannis Apostoli; ut Episcopatus & novella institutio dici, & tamen Apostolicus esse potuerit. Sub Antonino vel Aurelio vixisse Impostorem suum vult Salmasius, unde pro more suo concludit, Eo sæculo palam est ἡ ἐκείνη illam ἐκείνη Episcopi supra presbyteros introductam esse, ut ex hac Epistola sole clariùs dilucet. At si Impostor ille sub hoc vel illo Imperatore vixerit, palam non est ἡ ἐκείνη tunc fuisse introductam; fieri enim potuisse, ut Ignatii simius Martyrem ipsum representaret, ad eam etatem, quā Ignatius vixit, & Damas adhuc juvenis Magnesium Episcopus fuit, respiceret, omnes vident: unde sequitur eam novellam institutionem primo sæculo introduci potuisse. Et reverà constitutionem autoritatis Episcopalis ad annum CL^{um} post Christi resurrectionem, hoc est, ad vulgaris Era annum CLXXXIII^{um} referre ex etate Impostoris ab omni ratione alienum est, cum illi qui eum Impostorem esse volunt de ejus etate convenire nunquam potuerint. Circa medium secundi sæculi Epistolam ad Magnesios scriptam fuisse sensit Albertinus, paulo posterius fortè Salmasius: at si novella eo tempore institutio fuit, institutio tamen fuit, & quidem ante illud tempus facta; quomodo igitur dici potuit hac constitutio post annum facta CLXXXII^{um}? Blondellus Ignatium ἐκ τοῦ αἰῶνος post Clementis Ale-

AD LECTOREM.

Alexandrini obitum, hoc est, post initium tertii sæculi, Dallæus aut circa finem tertii, aut initium quarti, Bochartus sub imperio Constantini, scripsisse statuit; nemo autem sanus diceret, eâ ætate Episcopatum novellam institutionem fuisse.

Sed neutrum concedendum est; non primum, quia Author Epistola ad Magnesios, ut & sex reliquarum, non Impostor, sed verus Ignatius, Antiochiæ Episcopus fuit, ut toto hoc Opere probatum est; non secundum, quia Scriptor ille, quisquis fuit, Episcopatum novellam institutionem nunquam vocavit. Illa enim vox νεωτεριαν non novitatem Episcopatus, sed juventutem Episcopi denotat. Blondellus verba Ignatii notavit, Latine non reddidit: Salmasius omnium primus νεωτεριαν τὰ ἐν, contra Ignatianum loquendi morem, contra manifestum totius contextus sensum, contra mentem Scriptoris alibi satis explicatam, novam institutionem vel novum ordinem reddidit. Ad hanc translationem confirmandam locum Ignatii misere detorsit; & cum Nostrium locutionem S. Pauli maxime secutum esse novisset, illum etiam perperam & coactè interpretatus est. In Epistolâ Pauli, inquit, ad Timotheum 2, cap. 2. 22. νεωτεριαις βητιδιαις non sunt juveniles cupiditates, sed novæ vel novarum rerum, ut alibi nos explicabimus. Idcirco ut hoc Argumentum prorsus explodatur, primò, Lector benevole, S. Pauli locus, quem secutum hîc ut alibi Nostrium esse non injusta suspicio est, explicabitur; secundò, Ignatii verba nudè & apertè exponantur, & ab importunis Adversariorum glossis vindicabuntur.

Νέον nunc juvenem nunc novum significare omnes nôrunt. Glossarium Vetus, Νέος ἀνθρώπος, Juvenis, Νέος οἶκος, ἢ ἐτερόν τι, Novus, Novellus. A νέος νεώτερος pariter vel junior, vel recentior; aut etiam juvenis. Hesychius, Νεώτερον, ἢ μόνον συλλογισμός, ἀλλὰ καὶ νέον Ἀτλῆγι. Vetus Glossarium, Junior, Νεώτερος, Juvenis, Νεώτερος. Et in Excerptis, Juvenis, νεώτερος. A νεώτερος vox possessiva νεωτεριος, juvenilis. Glossarium Græco-Latinum, Νεωτεριος, juvenalis: Latino-græcum, Juvenalis, Νεωτεριος. Juvenile, Νεωτεριον. Νεωτεριος igitur à νεώτερος juvenilis, non rerum novarum cupidus, qui Græcè νεωερισκος dicitur, à verbo νεωτεριζειν. Unde inter vitiosa & vituperanda

Ora:

AD LECTOREM.

Oratoris aut Demagogi episteta hac enumerantur à Julio Polluce, *ῥητορικῶν βιβλίων, νεωτεριστῶν, νεωτεριστῆς, νεωτεριστικῆς*. Eo igitur loco ubi hoc Timotheo Apostolus præceptum dat, τὰς δὲ νεωτεριστικὰς ἐπιθυμίας φεύγε, νεωτεριστικὰς ἐπιθυμίας, non novas, sed juveniles cupiditates reddi debere omnibus rectè interpretandi rationibus probabimus. Nam primò, siue rem ipsam, qua vetatur, spectes, siue personam, cui præceptum datur, respicias, utrique hac interpretatio imprimis convenit. Nam respicà ἐπιθυμίας, siue cupiditates, siue libidines, siue desideria, siue appetitus vel appetentias vertere placeat, ab omnibus semper juvenili ætati præcipuè tributa sunt. Aristoteles *Rhetoricorum lib. 2. cap. 11.* Οἱ μὲν γὰρ νέοι τὰ ἥδη εἰσὶν ἐπιθυμητικῆς, ac rursum, ἐμμετάβολοι δὲ καὶ ἀλκιεροὶ πρὸς ἐπιθυμίας. Idem *Topicorum lib. 3. c. 2.* μᾶλλον γὰρ οἱ νέοι τῶν πρεσβυτέρων ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν ἐνοχλῶνται. Inde Varro in *Titheno apud Nonium*, Quam dereliquit multicupida juvenilitas. S. *Basilius*, Κῆφον ἡ νεότης καὶ ἐκίνητητον πρὸς τὰ φαύλα, ἐπιθυμίας δυσχερὲς δέχεται. quas ὁρμῆς δυσχερὲς δέχεται appellavit Philo Judæus. S. *Chrysostomus*, Πρὸς θυμὸν καὶ πρὸς ἐπιθυμίας ἐνέμπλωτος μᾶλλον ἔστιν ὁ νέος. Quis igitur cum ἐπιθυμίας vetitas cernat, isque vocem νεωτεριστικῆς adjunctam animadvertat, non statim eas juveniles esse judicabit? Est enim νεωτεριστικῆς vox possessiva, ut Grammatici loquuntur, & formā & significatione. Ἐκεῖνα δὲ ἔστι τῷ τύπῳ καὶ τῷ σημασιῶν καὶ ἡ πηγὴ ὅσα εἰς τὴν γένικὴν τῇ πρωτοτύπῳ ἀναλύονται, inquit Etymologus. Νεωτεριστικῆς autem resolvitur in genitivum ejus vocis à qua originem duxit, ut idem sit νεωτεριστικῆς quod νεωτέρων, ἐπιθυμίας. Jam verò persona cui præceptum hoc datum est juvenis fuit. Nam *1 Tim. 4. 12.* Μηδεὶς σε τῆς νεότητός σου ὕψιστο. Nemo adolescentiam tuam contemnat, vel, ut antiquior translatio apud Ambrosiastum, juventutem. Secunda autem Epistola proximo post primam anno scripta est: adhuc igitur Timotheus juvenis fuit. Juvenem igitur Apostolus monet ut ἐπιθυμίας fugiat, eas νεωτεριστικῆς indigitat; sine dubio nempe juveniles intellexit. Secundo, hunc esse horum verborum sensum liquet ex omnibus Veterum Translationibus, Velus Interpres Latinus, Juvenilia autem desideria fuge, alii que eo antiquiores Latini.

Quo-

AD LECTOREM.

Quomodo Syri Apostolum intellexerint, inter quos versatus est S. Ignatius, non melius intelligitur quam ex Veteri Versione Syriacâ, quæ sic hæc verba reddidit: מן כלותין רגילותא רגילותא עליך. Ab omnibus cupiditatibus adolescentiæ fuge. Sunt enim, רגילותא רגילותא ὀρέξεις, vel ὁμιθυμίας τῆς νεότητος, ut Matt. 19. 20. מן כלותין רגילותא עליך ὅτι νεότητός μου, & I Tim. 4. 12. וְלֹא אָנֹכִי נִכְמָא עַל טְלוּחָךְ. μηδεὶς σὺ τῆς νεότητος ὁμιθυμίας. Ita utrobique juventutem Timothei respiciens eandem vocem usurpavit. Non aliter Versio Arabica, & Ethiopica. Tertiò, Veteres omnes tum Græci tum Latini eodem modo hunc locum interpretati sunt. Ambrosiaster qui sub Damaso scripsit, Juvenilia tu desideria fuge. Juvenilia desideria adversa sunt: sunt enim voluptates mundanæ, quæ omnibus illecébris mancipatæ sunt, ac per hoc à Dei servo fugiendæ sunt. Sectare verò justitiam, fidem, charitatem, pacem.] Hæc sectandâ jubet, quæ juvenili ætati devia videntur & aspera. S. Chrysostomus ad locum. Νεωτερικὰ ἔχ' αὐτὰ εἰσιν αἱ τῆς πορνείας μύνοι, ἀλλὰ πᾶσι ὁμιθυμία ἀποπνοῦ νεωτερικῇ ἀκνέτωσιν οἱ γαργεαχότις ὅτι ἔδ' εἰ τὰ τῶν νεωτέρων ποιεῖν. Juveniles hæc cupiditates non solius fornicationis sunt, sed omnis cupiditas absurda juvenilis est. Audiant senes, quòd non oporteat ea facere quæ sunt juvenum. Hanc interpretationem sequuntur Theophylactus & Occumenius. Pelagius, ut videtur, in Commentario sub Hieronymi nomine edito, Juvenilia autem desideria fuge.] Quia hi ex senioribus esse non possunt, si hæc agant quæ gravitati non conveniunt Christianæ; & à juvenibus vincuntur, si habeant levitatem. B. Theodoretus in Commentario. Τὰς δὲ νεωτερικὰς ὁμιθυμίας, τετὶς, περὶ τῶν γέλωτος ἀμετερίαν, δόξαν κενῶν, καὶ τὰ τέτοις περισομύγια. Hoc est, delicias, risum immoderatum, vanam gloriam, & quæ sunt his similia: quæ quidem non sunt novæ, aut novarum rerum cupiditates, sed juvenilis ætatis comites. Primasius, Juvenilia autem desideria fuge.] Juvenilia desideria & in senibus esse possunt, si hæc agant, quæ gravitati non convenient Christianæ: & à juvenibus vinci possunt, si caveant levitatem. Sedulius, Juvenilia desideria fuge.] id est, fornicationem; quam rem novam esse nemo dixerit. Quariò, Veteres Ecclesiæ Scriptores se-

AD LECTOREM.

cundum hunc Paulinum sensum vocem νεωτεριχῆς usurpabant, ut Eusebius, libro de Martyribus Palaestinae cap. 4. ubi describit fortissimum Martyrem Apphianum nondum viginti annos natum, qui Beryti vixerat. Παρὰδοξον καὶ εἰσὶν ὡς ἐν ποταύτῃ πόλει τῶν νεωτεριχῶν ὁπιδυμῶν ὑπαίνων ἡγούμενος, καὶ μὴδ' ὑπὸ ἀκμῆς τῆ σώματος, μὴδ' ὑπὸ τῆς ἡγῆς νέων ἐταιρείας διαφθείρεται τὸν τροπον, σωφροσύνην ἡσυχάζετο. Incredibile dictu est quo pacto in tali civitate adolescentiae cupiditatibus superior, nec vigore corporis, nec juvenum sodalitia mores suos corrumpi passus modestiam amplexatus est. S. Chrysostomus de seipso adhuc juvene, *Oratione de Sacerdotio primā*. Ἐπειδὴν ὃ ἐδὴ τὸν μεγαλύτερον τὸν ἡγῆς μεναχῶν μετὰδιδάσκων βίον, καὶ τὴν φιλοσοφίαν τὴν ἀληθῆ, καὶ ἐκ ἐπὶ ἡμῖν ὁ ζυγὸς ἔτρε. ἰσχυρῶς, ἀλλ' ἡ μὴ αὐτῷ πλάσσει ἐκφυγίετο μετῴρω, ἐγὼ δ' ἐπὶ ταῖς τῷ ἡσυχίᾳ πεπεδημένῳ ὁπιδυμῆς κατέειλκον τὴν ἐμαυτῷ ψυχῇ, καὶ ἐβιαζόμενος κατέτω μὴ εἶναι νεωτεριχῆς αὐτῷ ὁπιδυμῶν φαντασίαις. Cum autem oporteret beatam monasticam vitam persequi, veramque philosophiam, nec jam nobis par statera esset, sed illius lanx utpote levior sublimis ferretur, ego verò mundanis cupiditatibus impeditus, meam lancem deorsum traherem, & inferius manere cogerem, juvenilibus eam aggravans cogitationibus. Hic enim pariter νεωτεριχῆς φαντασίαις usurpavit, ac in Expositione loci ad Timotheum, φαντασίαις νεωτεριχῆς φεύγει. Autor Constitutionum Apostolicarum, lib. 2. c. 1. ex Didascaliā, ut videtur, eā quae Ignatio tribuebatur, docet Episcopum non debere esse minorem natu quàm annorum quinquaginta, ὅτι τρώω τινὲς τὰς νεωτεριχῆς ἀταξίας καὶ τὰς ἐξωθεν διαβολαῖς ἐκπεφυγῶς ὑπάρχει. Quòd ea ætas quodammodo jam juveniles petulantias, & eorum qui foris sunt obtreccationes effugerit: nisi forè quis dignus sit Episcopatu, ὅτι τῆς νεότητος ἐν νεότητι καὶ ἐν ταξίᾳ ἡγεῖται ὁπιδυμῶν, in juventute mansueti & compositè vivendo senectutem ostendens. Pluribus, opinor, modis explicatio vocis μνήμης, quae semel tantum in Scripturā reperitur, confirmari non potest: cum, si rem ipsam quae vetatur, si personam cui datum est praeceptum, consideres, si Interpretes, si Commentatores, si vulgatum vocabuli apud Veteres usum spectes, omnes in hac unā expositione consentiant atque conspirent. Quòd

si

AD LECTOREM.

sic a vocis hujus acceptio apud Apostolum recipi omnino debeat, plusquam verisimile est apud Ignatium nostrum, quem tum in rebus tum in verbis S. Paulum præcipue imitatum esse & nostri fatentur, & Adversarii queruntur, eandem vocem eodem sensu accipiendam esse.

Ut autem hoc dilucidius appareat, locum ipsum, ut apud nostrum extat, integrum apponam. Ex Codice Mediceo in Epistolâ ad Magnesium hæc transcribimus. Καὶ ὑμῖν ὃ πρὸς μὴ συνχεῖν τῇ ἡλικίᾳ τῷ Ἐπισκόπῳ, ἀλλὰ καὶ δύνανται Θεοῦ πατὸς πᾶσαν ἐντροπὴν αὐτῷ ἀποδέμεν, καὶ δὲ ἔγνωσαν καὶ τὰς ἀγίας πρεσβυτέρους, καὶ περὶ αὐτῶν τὴν φαινομένην νεωτερικὴν τάξιν, ἀλλ' ὡς φρονίμως ἐν Θεῷ συγχωρεῖν αὐτῶν. *Interpres Usserianus.* Sed & vos decet non conti ætate Episcopi, sed secundum virtutem Dei Patris reverentiam ei tribuere, sicut cognovi & sanctos presbyteros, non assumentes apparentem juniorem ordinem, sed ut prudentes in Deo concedentes ipsi. *Primò igitur hunc Interpretem habemus consentientem, qui ad ætatem Episcopi respiciens, νεωτερικὴν τάξιν, non novellam institutionem, sed juniorem ordinem vertit. Huic adjungimus Interpolatorem sive Paraphrasten, qui pro Ignatianis sua hæc posuit, καὶ πρὸς τὴν φαινομένην ἀφορμὴν νεότητα. Vulgatus Interpres, Non propter juventutem quæ in eo videtur arbitantes eum contemnendum. Unde occasionem nactus communem locum de prudentiâ juvenum pro suo instituto latius tractat, & exemplis ex Veteri & Novo Fædere confirmat. Hos ex Veteribus solos Ignatii interpretes habemus, qui totius contextûs tenore ducti hunc nobis verborum sensum tradiderunt. Secundò, res ipsa clamat, & hanc interpretationem necessariò postulat. Autor Epistolæ ostendit se vidisse Damam eorum Episcopum, & Sotionem ejus Diaconum laudat, quòd Episcopo suo, ut oportuit, subjectus esset. Monet igitur populum Magnesium, ut illi etiam nolint συνχεῖν, non nimis familiariter cum eo agant, aut ipsum contemnant, quòd videatur junior ætate, sed ut reverentiam ei exhibeant. Urget exemplum presbyterorum, quorum duos secum tunc habuit, Bassum & Apollonium, quosque novit eidem Episcopo quamvis juniore debitam reverentiam præstis-*

AD LECTOREM.

riffe. Ostendit *juventutem* ejus esse φανομένω, innuit eum *atate* quidem & conspectu *juvenem*, moribus autem *senem* fuisse: obedientiam ei praestandam docet, aut potius in eo Deo ipsi omnium Episcopo. Nam ut rectè observavit S. Chrysostomus, Apostolus πρὸς τὴν Ἐπισκοπὴν διαταγόμενος ἐδάμεν τίδησιν ἐπὶ ἀειθρῶν, De Episcopis praecepta dans nullibi annorum numerum statuit, Orat. in Viduam juvenem. Hac omnia ex ipso contextu enata adèd plana, perspicua, sibi que coherencia sunt; ut nec alium sensum haec verba aut fundant aut admittant. Neque quicquam habent quod opponant Adversarii nisi quod modum loquendi spectat: qui si inusitatiores videatur, eo minus Ignatianus videri non debuit. Νεωτερίων τάξιν de *juventute* Dama Episcopi intelligi nolunt, quia τάξις ad aetatem referri non potest, ut censet Salmasius. Sed ea vox tam latae significationis est apud Græcos, ut ad aetatem aut quælibet humanae vitae statum sive conditionem referri possit. Quamvis enim τάξις saepe pro ordine sacro, aut ordinatione Ecclesiasticâ sumatur, non infrequentius tamen ad alia refertur, & quidem ea quæ sacris ordinibus opponuntur. S. Chrysostomus Homil. 5. adversus Judæos. Οὐτὸς ὁ Ἀβραάμ ὁ πρεσβύτερος τῶν Ἀδελφῶν, τῶν Ἰσραηλίων ἱερέων ἐπὶ τῷ Μελχισεδεκ, ὅς ἐστιν πῦρ τῆς καρτῆς ἡμῶν ἱεροσύνης, λαϊκὴν τάξιν ἐπέειχε, Hic Abraham progenitor Levitarum, Judaicorum Sacerdotum, sub Melchisedec, qui nostri Sacerdotii typus erat, laici ordinem, vel locum obtinuit. Idem alibi distinguit τῶν ἱερέων τὸ ἁγίωμα, & τὸν ὑποταγμένον καὶ ἐν τάξει λαϊκῶν ὄντα. Eodem modo τάξιν ἰδιώτη dixit, & sacerdotes οἰκονόμων τάξιν καὶ ἐπιτρόπων καὶ ἀγοραίων πρὸν ἀντιπαρατάττοντες. Quotcunque modis homines dividi & distribui possunt, in quocunque classes redigi, ad tot τάξεις à Græcis referuntur. Ita legimus τάξιν βασιλέως, τάξιν πατέρων, τάξιν διδασκάλων, τάξιν ὁμῶν, τάξιν αἰχμηλῶν, τάξιν πενήτων, τάξιν νομοδετῶντος, & συμβαλόντος, τάξιν δεραπόνης, & similia. In qualibet autem civitate semper distincti sunt *juvenes*, *viri*, *senes*: & hæc ubique hominum secundam aetatem τάξεις. In duas classes νεωτέρων & πρεσβυτέρων dividunt Apostoli populum Christianum in unaquaque Ecclesiâ, ut 1. Tim. 5. 1. Πρεσβύτερον μὴ ὀπληξῆς, ἀλλὰ παραχλιδίως ὡς πατέρα

AD LECTOREM.

πατέρα, νεωτέρως, ὡς ἀδελφὴς· πρεσβύτερας, ὡς μητέρας, νεωτέρως, ὡς ἀδελφάς. Seniore[m] nē increpato, sed obsecra ut patrem, juniores ut fratres, anus ut matres, juvenculas ut sorores. *Ad Titum* 2. 2, 6. Πρεσβύτες ὑψηλῶς εἶναι, τὸς νεωτέρους ὡσαύτως. Senes, ut sobrii sint, Juvenes similiter. Τάξις αὐτῶν νεωτερικὴ, idem est quod νέων vel νεωτέρων, seu νέω vel νεωτέρων τάξις. Ut cūm Plato rempublicam in γεωργίας & φύλακας, aliόσque divisit, Proclus in *Timaeum* illos γεωργικῶν τάξιν, hanc φρενητικῶν τάξιν appellat, quæ τὸ γεωργικόν, vel τὸ φρενητικόν rectè dicitur. Nihil aliud hīc voluit Ignatius, & satīs bene νεωτερικὴν τάξιν Paraphrastes per νεότητα expressit.

Fam verò qui hic non aetatem Episcopi, sed novitatem ordinis Episcopalis denotari volunt, & rem inducunt ab Autoris mente prorsus alienam; & ut id faciant totum contextum mirè contorquent. Neque enim ipse Ignatius, neque sanus quisquam sub illius personâ, de novitate Episcopatus differuisset, in quo ipse jam consenuerat. Quomodo ille Episcopatum novellam institutionem esse diceret, & quidem tot annis, ut illi volunt, post omnium Apostolorum mortem introductam, qui ordinis Episcopalis institutionem semper Deo & Christo tanquam auctori tribuit? Hoc ipso loco laudat Sotionem quod subjectus sit Episcopo, ὡς χάρει Θεῷ, tanquam gratiæ Dei. *Epistolâ ad Ephesios*, οἱ ἐπισκοποὶ οἱ κατὰ τὰ πέρας ὁριζήσας ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ γνώμῃ εἰσὶ. *Vetus Interpres*, Ipsi, vel Episcopi, secundum terræ fines determinati Jesu Christi sententiâ sunt. *Describit Episcopum*, ὃν πέμπει οἰκονομῶν eis ιδίαν οἰκονομίαν, quem mittit Dominus domûs in propriam dispensationē, qui est Christus. *Epistolâ ad Trallianos*, Ἐρρωθε ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὑποτασσόμενοι τῷ Ἐπισκόπῳ, ὡς τῇ ἐντολῇ, *Valete in Jesu Christo*, subjecti Episcopo, ut Dei mandato. Si novitatem Episcopalis ordinis notare voluisset Autor *Epistolarum*, cur non alibi potius id fecit? Si novella hac institutio fuisset, ea obiectio tam in Polybio, Onesimo, & Polycarpo, quàm in *Dama* valuisset; & consultius multo fecisset, si tunc eam tollere conatus esset, cūm grandior Episcopi ætas, cum gravitas & spectata viri prudentia aliquam novello ordini auctoritatem conciliarent. Non

AD LECTOREM.

tam imprudentē Ignatium, non tam stultum Impostorem quis puet, ut populo juventutem Episcopi, & Presbyteris simul novitatem ordinis Episcopalis probare conaretur. Adcō novella institutionis mentio ab hujus loci naturā, & scriptoris instituto prorsus aliena est. Quod adhuc luculentius apparebit si animadvertamus, quibus cuniculis Autoris sententiam subruant, quibus machinis omnia conturbent, qui novellam hanc institutionem hactenus inauditam hinc extundere conantur. Primò Salmasius observat Impostorem suum, Ignatium nostrum, dixisse πρεσβυτέριον esse νόμον Χριστοῦ, quia ex institutione & voluntate Christi introductum est, Sotionem autem laudasse, quod Episcopo subjectus esset, ὡς χάριτι Θεῷ, ut gratiæ Dei, quò novam hanc institutionem Episcopi presbyteris superponendi Deo etiam placere ostenderet. Sed quis unquam ex eo ostenderet Episcopatum presbyteris primò superimpositum fuisse gratiā Dei, quia presbyterium ex lege Dei præscriptum est, Episcopatus illo superior ex voluntate hominum introductus, & quidem diu post Apostolorum omnium mortem? Aut quis colliget, ex eo, quòd quid gratiā Dei factum esse dicitur, idem ex voluntate & institutione divinā etiam primavā profectum non esse? Salmasium ipsum appello, cujus hæc verba sunt, Quasi verò ea quæ ex institutione Christi manarunt, non etiam Dei gratiam præferant. Ea sine omni dubio Scriptoris mens fuit, qui Episcopalem ordinem, quatenus presbyterio superimpositus est, nunc χάριτι Θεοῦ, nunc γράμμιτι Χριστοῦ, nunc τῇ ἐντολῇ appellat, adcōque ex gratiā Dei, ex sententiā Christi, ex mandato divino institutum fuisse docet. Frustra igitur excogitata est illa distinctio inter gratiam & legem Dei Evangelicam. Secundò, adhuc manifestius vim loco infert minimè ferendam, dum duplicem ex his verbis petitionem proponit, ut de rebus duabus Scriptorem agere, de juventute scilicet Episcopi, & novitate Episcopatus doceat. Unam petitionem ad plebem, aliam ad presbyteros dirigit. Petit, inquit, à plebe, ut non nimis familiariter cum Episcopo agat, quòd videatur junior: petit à presbyteris, ut sine præjudicio adprobandæ & recipiendæ novellæ hujus institutionis, honorem ei deferrent. Ita

Epistolam

AD LECTOREM.

Epistolam duplici nomine petitoriam proponit, cum nè una quidem hæc petitio sit, nedum duæ. Non petit Ignatius quicquam à populo, sed docet quid eos deceat, οὐκ ἔστιν ὃ πρέπει, inquit, μὴ συγχεῖσθαι τῇ ἡλικίᾳ τῷ Ἐπισκόπῳ, indecorum esse ostendit, ut Episcopo suo, quamvis juvene, familiariter utantur; tantam ei officio dignitatem attribuit, ut ab eorum evilescente non debeat. A presbyteris nihil omnino petit, quod eorum officium in hac re sit nè docet quidem, quod eos satis ad hoc præstandum promptos & alacres esse novisset. Eorum igitur exemplum plebi proponit, æquissimum esse judicans ut illi populus cum omni reverentiâ subiceretur, cui presbyteri sine ulla excusatione parerent. Hoc autem sibi probè cognitum esse profitetur, qui non tantum Damam Episcopum cum Sotione Diacono ejus, sed & Bassum, & Apollonium presbyteros secum, tunc cum scriberet, habuit; à quibus probè intellexit quam Episcopo suo presbyteri reverentiam exhibuerint: unde per totam Epistolam nunquam presbyteros monet ut Episcopo suo, sed populum tantum, ut & Episcopo & presbyteris utpote optime consentientibus subiecti sint. Nihil igitur à presbyteris petit, nè minima quidem vocula est, quæ ullam speciem talis petitionis aut exhortationis præ se ferat. Qui rem novam sententiæ inferre voluit, novam petitionem excogitavit, sine qua ea inferri nullo modo potuit. Sed Ignatius unicam exhortationem ad populum persequitur, quam exemplo presbyterorum premit urgetque, καὶ δὴ, inquit, ἑγώ, quemadmodum cognovi presbyteros animatos esse, ita & vos animati sitis. Nulla igitur arte populum aggreditur Ignatius, multo minùs alià populum, alià presbyteros arte aggreditur, ut vult Salmasius, quos ex ipsorum conversatione novit ad reverentiam Episcopo exhibendam satis sponte suâ ferri. Adde miserè hunc locum torsit Salmasius, ut ad suam sententiam eum traheret. Neque mirum. Totum enim illud ædificium quod ipse cum Blondello, de successione proximi presbyteri in locum seu primatum decedentis, extruxerat, hoc uno testimonio subruitur, & funditus evertitur. Ubi enim illa successio primi secundum institutionem presbyteri in locum defuncti, ubi Damas atate junior toti presbyterio præficitur? Unde tanti privilegii usus apparet, cum ipsi presbyteri ei rei tam promptè consentirent?

Miror.

AD LECTOREM.

Miror autem Dionysium Petavium, qui Salmasio addo adversatus est, cum tamen in hac interpretatione duorum vocabulorum secutus esse, & ad novam conjecturam inde confugisse. Νεωτερικὴ τῶς ἐκείνης, inquit ille, novitia & recens est ordinatio & institutio. Per illam autem non intellexit institutionem ordinis Episcopalis cum Salmasio, sed aliam, quam ipse commentus est; illam nempe, quæ commoveri & jactari tum cœperat, nonnullis per ambitionem & cupiditatem introducere molientibus; nimirum ut Episcopatus non liberâ electione ab iis quorum intererat, sed ex ætatis vel temporis antecessione quo in Clerum erant assumpti, ut non dignissimus quisque, sed antiquissimus caperetur. Ita duo magni viri ex diametro oppositi sunt. Ille hanc antiquam institutionem putat, hic novitiam, ille ab Apostolicis temporibus deductam, hic non tam per ambitionem introductam, quàm à presbyteris, dum aliis nescio quæ eam introducere conarentur, repudiatam. Sed talem institutionem aut nunquam obivnuisse aut tunc repudiatam esse neuter probat. Timotheum Ecclesia Ephesina, & Damam Magnesiense juniorem præpositum fuisse fatemur: sed quinam illi fuerint, qui ut antiquitatis ratio præcipuè duceretur per ambitum & factionem pugnant, nondum intelligimus. Nam quòd ejusmodi fuisse contentionem illam credat Petavius, quæ à Clemente Epistolam ad Corinthios expressit, id sine ullo fundamento dicitur. Illi enim unus & alter si se præteritos esse doluerint, tam juniores quàm seniores esse, tam pro merito quàm pro ætate pugnare potuerunt. Quicunque autem fuerint, eos ipse non de Episcopatu sed presbyteratu contendisse fatetur, & conjecturam suam Salmasianâ verisimiliorem tantum esse dicit, pro veritate ejus asserendâ nihil affert. Sed video unde in tantam incertitudinem, tamque improbabilem conjecturam inciderit Vir doctissimus. Verba illa Ignatiana ἐνεστέλην τῶς ἐκείνης malè cepit. Omnino, inquit, presbyteros repudiâsse nec admisisse illud asserit, quodcunque tandem Νεωτερικὴ τῶς ἐκείνης appellat. Cum igitur nec juventutem, nec Episcopalem ordinem repudiaverint Magnesi, ut ex ipso loco constat; aliud aliquid excogitandum putavit Petavius, quod ab illis repudiatum est, quòd-
que

AD LECTOREM.

que νεωτερικῇ ταῖς vocari posset. Et omnes quidem qui νεωτερικῇ ταῖς novellam institutionem reddunt, in illâ voce περσειληφῶται explicandâ hærent. Καθὼς ἔργων καὶ τὰς ἀγίας πρεσβυτέρους, ἢ περσειληφῶται τὴν φαινομένην νεωτερικῇ ταῖς, ἀλλ' ὡς φρονίμως ἐν Θεῷ συγχωρεῖντας αὐτὰς, sic reddit Salmasius, Sicut cognovi presbyteros, non ut accipientes eam, quæ nova apparet, institutionem, sed tanquam prudentes in Deo, cedentes ipsi. Ubi primò καὶ particulam omittit ut explicationi suæ inimicam, quod ea ostendat Scriptorem de eadem re loqui, cum presbyterorum exemplum proponit, de qua populum monuerat, scilicet de ætate Episcopi: aliter enim καθὼς καὶ exponi non possunt. Secundo, voculam ut de suo addidit; vidit enim, non accipientes, hæc locum habere non posse. Theodos Capelliana Autor aliter versionem suam temperavit, Quomodo censeo sanctos presbyteros, si minùs recipiant novellam istam quæ jam est institutionem, saltem tanquam prudentes in Deo cedant Episcopo, ut, cum omnia confuderit, nihil dicat. Peiræus à versione causâ abstinnit, hac observatione contentus, presbyteros τὴν νεωτερικὴν ταῖς repudiâsse. Mira hac sanè interpretatio illius, qui profitetur Ignatium iisdem verbis presbyteros plebi proponere imitandos. Sed hi quid sit περσειληφῶται hoc loco non viderunt. Patricius Junius legit ἢ περσειληφῶται, non præoccupato animo respicientes, haud malè; sed ut litteram omitteret, opus non erat. Suidas, Περσειλήφεται, ὑπελαβον, ὁρίζων. Nihil aliud hæc περσειληφῶται, quàm νοήσαντας sonat. Ita igitur verto, ἢ περσειληφῶται, non cogitantes, non considerantes, non respicientes. Ut Paraphrastes, ἢ πρὸς τὴν φαινομένην ἀφορμὴντας νεώττητα. Non enim hæc Ignatiana miserrimè pervertit ille, ut vult Salmasius, sed fideliter & planè explicat.

Quare, cum hæc ætatem Dama Magnesium Episcopi tantummodò respiciant, cum Autor Epistolarum ubique Episcopatum à Christo institutum esse significet, cum Christianos omnes, etiam presbyteros, quos à Deo institutos fuisse docet, ut Episcopo pareant constanter moneat, cum omnes qui illi jam ipsis superimposito

AD LECTOREM.

refragantur malâ conscientia premi, & diabolo inservire ostendat, palam est hunc locum de novellâ Episcopatus institutione intelligi non posse. Aut si quis sit qui adhuc dubitet an hac omnia ad aetatem Dama referri debeant, eum omnino oportet νεωτερικὴν τῶντιν de recenti, non Episcopatus, seu officii, sed hominis, seu Episcopi ordinatione interpretari, nisi velit Scriptoris instituto aperte contradicere. Fateor enim vocem νεωτερικὴν de re aliquâ recenti, seu modernâ usurpari posse, & scis quidem origini suæ congruè. Ut de Hierace Epiphanius, Hæresi 67, Ψαλμοὺς πολλοὺς νεωτερικὰς ἐπιτάσεις, Psalms complures recentes, seu, novitios confluxit. Et qui ita hunc Scriptorem intellexeris de ordinatione Dama recenter factâ, doctrinam Ignatianam alibi copiose explicatam haud violabit, sed quàm congruum huic loco sensum cā interpretatione tribuere possas, ipse videris. Vox enim illa παυόμενης præter alia superius adducta mihi postulare videtur, ut νεωτερικὴ τῶντις ad aetatem referatur. Denotat enim sine dubio aliquid quod ex conspectu Dama apparebat, ut ostenderet eum vultu juvenem, moribus virum. Quod etiam illa, τὸν ὁπίσθεν τῶν τὸν βλέποντων, quæ statim in eadem periochâ sequuntur, spectant.

Dum hac, Opere penitus finito, Lector benevole, scribo, pervenerunt ad manus meas, SS. Patrum qui temporibus Apostolicis floruerunt Opera, à Joanne Baptista Cotelerio Societatis Sorbonica Theologo doctissimo edita. Quolibet conspecto, hisce temporibus non potui non serio gratulari, quòd etiam in Ecclesiâ Gallicanâ Libertatibus suis optimè usâ, Theologi ex omni ordine maximè eruditi non tantum pro veris antiqua Ecclesiâ monumentis strenuè concertent, sed & de libris spuris & supposititiis, qui hætenus mundo imposuerunt, & suavi vetustatis somnio animos hominum deliniverunt, sine omni partium studio judicent, quòd post Sirmondum, Petavium, Petrum de Marca, Morinum, Lamoignonem, post Valesium, Huetium, aliòsque complures, etiam Cotelerius candidè de his rebus pronunciet, eruditorem inter nostros virorum diligentiam sepe probet, eademque cum libertate omnia discutiat. Unde spes est aliquando fore, ut Dogmatibus Ecclesiasticis

AD LECTOREM.

cis major lux affulgeat, Controversiæ in Scholis agitatae, pudendo Impostorum patrocinio nudatae, & fictâ Antiquitatis larvâ spoliatae, æquius tandem & sedatiùs terminentur, animique hominum eâ, qua par est, reverentiâ primitivam Ecclesiam, suâ simplicitate conspicuam, nec alienis coloribus depictam aut potiùs deformatam prosequantur. Inter hæc B. Ignatii Epist. etiam Notis Cotelerii illustrata prodierunt, quas jam ad editionem nostrorum festinans, avidè, quantum per temporis angustias licuit, percurri. Video autem, nisi me festinatio fefellit, Viri doctissimi sententiâ cum nostrâ planè conspirantem; idem de Ignatianis judicium, eandem de argumentis Adversariorum opinionem, similem fere locorum explicationem deprehendo. Unde mihi haud malè augurari videor, sententiam nostram viris doctis, & in hoc literarum genere optimè versatis approbatum iri, eosq; statim judicaturos me nihil in his molitum esse, quod non aliis eadem tractantibus veritati maxime apertissimèque consentaneum primâ facie videatur. Quod si ea quæ obiter tractavi, & in tui potissimum gratiam, Lector benevole, dissertationibus inserui, (qualia haud paucâ in nostris invenies) aut minùs rectè aut minùs accuratè dicta judicaveris; nolim ea cum causa suscepta injuriâ jungas, sed desiderio potiùs tibi placendi imputes. Vale.

P R O-

P R O O E M I U M.

D E

Ortu, Progressu,

E T

Hodierno Statu Controversiæ.

P R O O E M I U M

De Ortu, Progressu, & hodierno
Statu Controversiæ.

C A P. I.

Occasio Scribendi, & Proæmii distributio.

Elebris est, hoc præsertim sæculo, de Ordinis Episcopalis à Presbyteratu distinctione, vel saltem distinctionis origine Controversia. In eâ autem tractandâ magni ponderis meritò habita est S. Ignatii, viri Apostolici & Martyris autoritas; cujus disertissimo locupletissimoque testimonio cum Episcopalis causa fulciatur, & paritatis Presbyteranæ antiquitas nuper exco-gitata concidat, eò tandem devenit, ut qui aliter sententiam Episcopatus iniquiorem tueri nullo modo possent, omnes Ignatii Epistolæ convellerent, à S. Martyre scriptas negarent, fictas & suppositas pronunciarent.

Inter hos Vir doctissimus, Joannes Dallæus, in SS. Patrum monumentis diligenter versatus, in discernendis operibus spuris admodum acutus, post velitationes Salmasii, atque Blondelli, Librum nuperrimè edidit satis prolixum, quo Epistolæ Ignatii etiam purgatissimas maximèque sinceras, & Veterum autoritate munitas & propriâ præstantiâ conspicuas, quamplurimis argumentis videtur sibi, suisque, ut opinor, adulterinas probasse, & doctissimorum virorum, Archiepiscopi Armachani, Isaaci Vossii, & Doctoris Hammondi rationes omnes, sanè firmissimas, diluisse.

Hujus Viri præstantissimi stupendæ diligentia cum & Ignatii sanctitas, & Episcopatus necessaria autoritas, & his maximè iniqua Adversarii fama atque celebras ut aliquid reponatur efflagitent, operæ pretium

pretium esse duximus Dissertationem totam, quanta quanta est, ad examen vocare, rationes momento suo ponderare, singula quæ nos & Ecclesiæ SS. Patres ullo modo spectant excutere, omnia quæ autoritatem S. Ignatii confirmare possint exponere, quæ labefactare videantur, refellere & refutare.

Cum autem hæc quæstio multis jam modis implicata & involuta, doctisque plurimorum lucubrationibus facta sit obscurior, ut ea quæ dicturi sumus dilucidè perspicuèque tradantur, visum est imprimis necessarium illa præmittere, quæ difficultatis rationes expediant, quæ sententias virorum doctorum explicent, quæ ortum, progressum, & præsentem Controversiæ statum enarrent, & inutili altercatione præcisâ, ad futuram disputationem faciliorem aditum patefaciant.

Ignatium fuisse Antiochenæ Ecclesiæ Episcopum agnoverunt quotquot illius mentionem fecere: ab Apostolis ordinatum diserte tradiderunt S. Chrysostomus & Theodoretus. Hunc Apostolicum Virum, ab Antiochia Romam tractum, bestiis oblatum, ac Martyrio coronatum testantur Veteres: Epistolas scripsisse ad Ecclesias præsertim in itinere, produnt Antiquorum plurimi, negavit aut dubitasse se dixit eorum nemo. Et sanctissimi quidem Martyris justissima existimatio etiam hæcenus illibata & intemerata permansit; de Epistolis tantum, quæ sub illius nomine prodierunt, & ad nostram usque ætatem perduraverunt, lis est. Neque de illarum autoritate, si Ignatianæ fuisse appareant, disputatur: sed an reverâ ipsius Ignatii fuerint quæritur.

Ut autem origo, progressus, & præsens hodiernæ Controversiæ status, etiam iis qui hæcenus eam minùs attentè considerârunt, innotescat; rem omnem (quod à nemine adhuc factum esse video) clarè & fideliter proponam. Sententias doctorum Virorum, cujuscunque opinionis fuerint, eo ipso ordine quo scripserunt referam, Editiones Epistolarum è MSS. erutarum varias, & à se quoquo modo discrepantes, sigillatim notabo: ut simul & qualis Ignatius Epistolicus eo tempore, quo quisque scripsit, apparuerit, perspectum habeat Lector, & de uniuscujusque sententiâ judicium ferat nullo præjudicio occupatus. Denique quæ sit Dallæi, postremi Ignatianorum hostis, sententia referam, quæ nostra, ex adverso exponam, & quid à me probandum quid refellendum sentio breviter declarabo.

CAP.

C A P. II.

Prima Ignatii Editio Latina tantum, Epistolæ ejus pro genuinis habitæ.

SUB Ignatii nomine primò tres Epistolæ in lucem editæ sunt Parisiis Latine tantum, Anno Domini M c c c c i c v. ad B. Mariam una, ad S. Joannem Apostolum duæ. Anno M c c c c i v i i i undecim Epistolæ aliæ, Latinæ pariter, ex Veteri Versione, nondum comparente exemplari Græco, à Fabro Stapulensi typis sunt impressæ. Hæc autem princeps Editio fuit, teste Philippo Labbeo, qui has undecim Epistolas tunc excusas inter primas Editiones numerat quæ in Regiâ bibliothecâ Parisiis asservantur. Tum verò Symphorianus Champcrius Lugdunensis, has à Fabro editas cum tribus aliis ab illo rejectis, & quartâ ad Mariam Cassobolitam nunquam antè publicatâ, edi curavit, atque ita tandem quindecim Ignatii Epistolæ extiterunt.

Et hæc quidem facies S. Ignatii sub initio decimi sexti sæculi fuit; cum ipse Faber Stapulensis, primæ Editionis curator, ejus auctoritate tanquam indubitata, in libello *De triduo Christi* utitur. *Tametsi mihi impossibile sit ex me ad illam intelligentiam penetrare; eam tamen in hac re esse puto, quam deiser Ignatius in primâ Epistolâ, quæ est ad Trallianos, aperit, de Domino sic loquens, Ante verò solis occasum de cruce depositus est, &c.* Joannes etiam Episcopus Rossensis, libello cui titulus, *Petrus fuit Roma*, inter primos has Epistolas citavit; *Ignatius autem & ipse contemporaneus Apostolis, Christum cum esset annorum triginta fuisse baptizatum putat, & tres annos ultra docuisse.* Sic enim Epistolâ ad Trallianos scribit. *Triginta annos agens Christus baptizatus est à Joanne, & tribus annis predicavit Evangelium.* Quinetiam Joannes Driedo celebris eâ ætate Theologus, libro *De Dogmatibus Ecclesiasticis & Apocryphis*, quamplurima Romanæ Ecclesiæ dogmata longâ sententiarum serie ex Epistolis Ignatii petita confirmare nititur. Et Martinus Peresius Aiola, scriptor inter Pontificios non ignobilis, inde testimonia sæpissime adhibuit, & ad confirmandas Traditiones non scriptas omnes has Epistolas defloravit. Hæc quidem illi, hæcenus de auctoritate Ignatianorum planè securi: neque enim quenkum novi qui eâ ætate de duodecim præsertim Epistolis dubitavit.

CAP.

CAP. III.

*Epistola Ignatii primum Græcè edita. Doctorum Viro-
rum varia de ipsis judicia.*

ATque hæc breviter de hominum judicio, quamdiu Latine tantum extarent hæ Epistolæ. Post autem sexaginta annos, Andreas Gesnerus, si ipsi credendum sit, Epistolas duodecim græcè, interprete Joanne Brunnero, primus omnium edidit, A. D. MDLIX. Ita enim in Præfatione loquitur. *Ignatium verò cum ille (Henricus Petri scilicet) Latine tantum ediderit, ego Græcum exemplar MS. nactus ex Bibliothecâ CL. V. pia memoria D. Gaspari à Nydpryck, existimavi neque Henrico Petri molestum, studiosis autem plerisque gratum fore, si ea quæ hætenus Latine tantum circumferebantur, Græcè simul & Latine à me fuissent edita. Sed quicquid dixerit Gesnerus, ante eum S. Ignatium Græcè ex Augustanæ Bibliothecæ exemplari Valentinus Pacæus publicaverat, A. D. MDLVII. quem primum in lucem eas edidisse testatur Morellius, quicquidem Parisiis recudendas curavit A. D. MDLVIII. Eamque à Pacæo procuratam principem esse Græcarum Epistolarum Editionem fidem faciunt illa Centuriatorum Magdeburgensium, Est & hoc annotandum, quod hoc anno MDLVIII. Epistola Ignatii Græcè sint impressa & publicata, quæ hætenus per aliquot sæcula latuerunt. Quare duodecim Epistolæ antè à Stapulensi aut Champerio Latine, nunc à Pacæo, ex Augustano primum, dein à Gesnero è Nydprucciâno Codice editæ sunt.*

Cum jam Græca exemplaria extarent, primi omnium Centuriatores Magdeburgici suspensiones suas, sed cautè satis moderatèque proponunt. *Lectori autem pio & attento considerandum relinquimus quantum sit illis Epistolis tribuendum. Ita illi: & cum quatuor Argumenta adduxissent quæ merito suspectas reddere viderentur, De doctrinâ, inquit, Ignatii nihil aliud habemus nisi quod hæc ejus monumenta, si tamen ejus sunt, complectuntur. Quinetiam statim gravis illa Joannis Calvinii censura prodiit, lib. 1. cap. 3. Institutionum, jam tum in commodiorem formam redactarum. Ignatium quod obtendunt, si vult quicquam habere momenti, probent Apostolos legem tulisse de Quadragesimâ, & similibus corruptelis; nihil enim natis illis, quæ sub Ignatii nomine editæ sunt, puridius. Quod minùs tolerabilis est eorum impudentia qui talibus larvis ad fallendum se instruunt.*

struunt. Ita ille pro more suo acriter satis & animosè. *Nec tamen offendit Calvinum Ignatius, sed ii qui Ignatium corruperunt,* inquit Rivetus: quod recte ab eo observatum tradit in Academiâ Genevensi Professor Vedelius; & res ipsa satis indicat: autoritatem enim Ignatii rejicit Calvinus ab Antitrinitariis objectam, ex Epistolâ sine dubio ad Tarsenses, quæ pro genuinâ non agnoscitur, & Quadragessimam aliâque traditiones objicit, quæ in assumentis tantum inveniuntur.

Tum Marianus Victorius in S. Hieronymum. *Rectè [Ignatium] Apostolicum vocat virum;* vixit enim Apostolorum tempore, & Joannis Evangelista discipulus fuit, scripsit literas ad sacratissimam Virginem, Dei genitricem Mariam, & alias quæ extant. Ac statim etiam ex Lutheri Scholâ celebris Theologus, Martinus Chemnitius, in Examine Concilii Tridentini harum Epistolarum testimoniis sæpe utitur, eisque multum tribuit. *Ignatius verò inquit, auditor Joannus, in Epistolâ ad Philadelphenses de cœlibatu & conjugio more prorsus Apostolico loquitur.* Et alibi non sine censurâ laudat. *Ignatii Epistolas extitisse non tantum Eusebii verum etiam Hieronymi tempore certum est.* Feruntur nunc Latine: sunt edita etiam Græcè: & multas habent non contemnendas sententias, præsertim sicut Græcè leguntur. *Admissa tamen sunt & alia non pauca, quæ profectò non referunt gravitatem Apostolicam.* Et rursus, *De Epistolis igitur illis Ignatii quæ nunc ejus titulo feruntur, merito dubitamus: transformata enim videntur in multis locis ad stabilicndum statum regni Pontificii: Et divinitus judico esse factum, quòd adulterina quedam assumenta suo se indicio prodant.* Primus enim, ut opinor, observavit, locum ex Epistola ad Smyrnæos citatum à Theodoro, nec in Græcis Codicibus nec in Latinis reperiri, quamvis à Gulielmo Widefordo pariter citatus sit; & loca plurima ex Apostolicis Constitutionibus Epistolis Ignatii esse affuta. Post quem Petrus Canisius, vir eruditus, ad confirmationem Catechismi testimonio Ignatii ex Veteri interprete creberrimè utitur.

Centuriatores & Calvinum, quòd Ignatium tam parvi penderent, perstringit unâ sententiâ Campsius, Ratione quintâ. *Centuriatores vehementer offendit Ignatius; offendit & Calvinum, ut in ejus Epistolis deformes navos & putidas nausias hominum quisquilia notârint.* Defendit statim Calvinum Whitakerus, quòd Ignatium ab hæresibus introductum tanquam improba & detestanda sententia patronum repulerit; ipse Epistolas obscuræ dubiæque fidei esse notat, quòd plures Ignatio nunc ascribantur, de quibus Eusebius & Hieronymus non meminissent, & quòd ejus quoddam dictum recitet Hieronymus, aliudque

Theo-

Theodoretus quod in istis qua circumferuntur Epistolis nusquam reperitur. Et de posteriori Argumento à Duræo sollicitatus, ex eo, inquit, Ignatii scripta parum integra superesse constat. Ac mox Bellarmino respondens, ex duodecim Ignatii Epistolis Græcè extantibus septem tantum memoratas Eusebio & Hieronymo animadvertit, de quibus inquit, quid statuamus, num sint Ignatii an alterius cujusquam non satis constat: constat autem quinque esse sine dubio spurias & adulterinas. Eidem Campiano respondens Laurentius Humfredus, notat Magdeburgenses moderatissimâ oratione prudentissimè monuisse, Haberi quædam in hisce Epistolis Ignatii qua ad deformes nervos declinare videntur; & quædam obrepisse in Ignatii scriptis adulterina non ferenda asserit: qua si rejicit Calvinus, non statim dicendus est aut iniquus Censor Ignatii, aut opera Ignatii omnia tanquam putidas nœnias reprobare; quandoquidem ea solum qua culpanda sunt in suppositis Ignatio pervellit. Ipse autem aliquid Epistolis relictum, aliquid assutum esse autumat.

Interim reverendus admodum Whitgiftus in Ecclesiæ nostræ controversiis Ignatio multum tribuebat; & Schismaticorum coryphæus Thomas Cartwrightus ejusdem autoritatem defugiebat, & Calvinum sequi professus, aliâque argumenta ex proprio penu suppeditans negabat autorem Epistolarum fuisse illum Apostolorum discipulum: quod & ejus sequaces fecêre, quoties aliquid ipsis objectum est, cui respondere aliter non potuerunt: quoties autem ad presbyterium confirmandum aliquid facere videbatur, ejus autoritate libenter frequentèrque utebantur. De quibus graviter conqueritur Lous. *Epistolas tuas, Sanctissime Ignati, adulterinas esse contendunt. In id enim impudentia diverticulum si non se receperint, adulterata penitus & turpissimis sordibus aspersa eorum doctrina habeatur: & gravissimus prudentissimûsque Bancroftus, Ad morem Genevensium Ignatium loqui debet; aut si plus quàm velint urgeas, pauperculus antiquus Pater iste tanquam fictitium & homo vanus jure rejicitur.*

Tum vero eminentissimi duo Cardinales Baronius atque Bellarminus, ita judicabant. Baronius cautè primùm distinguit inter Epistolas Latine tantum extantes, & eas quæ Græcè etiam prodierant; priores nullius autoritatis esse innuit; posteriores omnes avidè amplectitur, incorruptas & integras esse pronunciat, eâsque miris effert laudibus. Non enim septem tantum Eusebio cognitæ, sed & quinque reliquas Ignatii esse germanas, easdèmq; sincerissimas, nemo jure, inquit, poterit dubitare. Bellarminus notat Latinas tres, gravitatem eloquii S. Ignatii omnino non redolere: quinque Eusebio incognitas ob styli similitudinem & spiritum verè Apostolicum, à viris doctis omnino recipi; non esse

esse magnam fidem habendam codicibus Græcis, qui nunc extant, quando discrepant à Latinis; sepe enim emendatiores inveniri codices Latinos quam Græcos: quod verum, inquit, esse intelliget qui conferet testimonia quæ ex Ignatio citant S. Athanasius & Theodoretus, cum verbis ejusdem Ignatii, quæ nunc habemus in codicibus Latinis & Græcis.

De Epistolâ ad Tarsenses primò dubitat Faustus Socinus, his verbis, Responsione ad Wiekum. *Atque hoc ipso argumento ad hoc ipsum probandum videtur uti Ignatius, aut quisquis fuit autor illius Epistolæ quæ sub ejus nomine ad Tarsenses inscribitur: & sententiam suam liberius de omnibus profert Animadversione ad Assertionem septimam Posnanensium. Ignatii scripta partim adulterina, partim admodum corrupta & additamentis quibusdam coinquinata; adeò ut eorum quoque in ipsis fiat mentio quæ non nisi post aliquot secula extiterunt. Et licet Latinum Ignatii exemplar tantummodo tunc temporis vidisset, & missarum voce offensus ista scriberet; nactus tamen postea Græcum Codicem, ubi eum locum aliter se habere invenit, sententiam non mutavit. Non desunt tamen, inquit, in ipso Græco exemplari quadam quæ non cum Ignatii seculo, sed cum succedentibus conveniant, & tandem in hunc modum concludit. Fuit nimirum liber iste Epistolarum Ignatii, quandocunque id factum fuerit, ab iis partim depravatus, partim etiam consarcinatus, qui Tyrannidem Episcoporum, non in Ecclesiam tantum sed in rempublicam quoque contra omne jus falsæque invictam vehementer probabant, ac stabilire volebant. Ita ille in Defensione prioris Animadversionis.*

Paulo post Rodolphus Hospinianus Tigurinus Historiæ Sacramentariæ l. 2. c. 1. Ignatium nostrum tanquam testem locupletissimum laudat. Cum post Apostolorum tempora Hæretici turmatim erumperent, & sincera Apostolorum doctrina impudenter contradicerent, Ignatius unus ex Senioribus, cum Antiochiâ Romam captivus trahebatur, bestis obijciendus, fidelis ac solliciti pastoris officio fungens, in itinere multas Ecclesias tam vivâ voce, quam Epistolis confirmavit; admonuitque ut ab hæreticis & clandestinis seductoribus caverent, qui clam, insciis Episcopis sese insinuantes simplicem plebeculam seducebant, & privata cogebant conventicula. Inter cetera autem Smyrneses quoque adhortatus, Non licet, inquit, sine Episcopo, neque offerre, neque sacrificium immolare, neque aliquod aliud publicum officium obire. Et in Epistolâ ad Trallianos dicit, Infideli deteriorem esse, qui audeat aliquid circa altaris ministerium facere, nisi Episcopus, aut Presbyter fuerit. Et paulo post locum de poculo Eucharistico universis distributo ex Epistolâ ad Philadelphenses adductum appellat apertum testimonium Ignatii, qui Joannis Evangelistæ discipulus fuit.

B

Per-

Perkinsius autem nostras Whitakerum interim in hunc modum sequitur. *Eusebius cum Hieronymo septem Ignatii pro veris numeravit Epistolas: at nunc sub illius nomine habentur duodecim, quarum quinque spuria sunt. Etiam Epistola ad Ephesios aut spuria est, aut saltem corrupta; quia locus à Theodoro & Gelasio ex illâ citatus in nostris exemplaribus non invenitur.*

- Thomas Bilsonus nostras, Vir magni in Ecclesiâ nominis, de perpetuâ gubernatione Ecclesiæ scripsit fusè atque eruditè: S. Ignatium autem in eo opere ut indubitatum Autorem frequenter laudat, & dum in vivis esset eas ipsas Epistolas, quas citat, scripsisse sanctissimum illum Martyrem affirmat. Hunc tamen Parkerus ut dubitantem frustra & falso producit, doctissimumque Præsulem mirè calumniatur. *Thomas, inquit, Bilsonum in Canonibus Apostolorum fidentior est quam in Ignatio. Observa eandem notam inuisse Ignatio, quam Canonibus, laudem verò vetustatis attribuisse Canonibus, quam Ignatii Epistolis non attribuit, cum dicit, Canones qui dicuntur Apostolorum, aperte innuit eos ipsorum Apostolorum minimè esse; sicuti alibi aperte docet: pariratione, cum dicit, Epistolæ quæ feruntur Ignatii, eas Ignatii non esse subinsinuat. At hæc mera est calumnia, quæ proximis Episcopi verbis clarissimè refutatur. Statim enim addit. Ignatius quippe, eorum Episcopus, adhuc vivus erat, & eas literas conscripsit. Epistolæ igitur Ignatianæ, iudice Bilsono, & ipso vivo, & ab ipso sunt conscriptæ. Qui ejusdem operis Capite 14° earum antiquitatem disertè asserit: cum enim Tertullianum, Cyprianum, & Hieronymum nominasset, Si hi, inquit, satis antiqui vel sinceri vobis testes non videntur, audite quid Ignatius, Antiochia Episcopus Joanne Apostolo etiam dum in vitâ manente, ejusque discipulus, post quem octo fere annis martyrio affectus est, ad diversas Ecclesias de Episcoporum auctoritate scribat. Ita Bilsonus locis quamplurimis S. Ignatium, ut antiquissimum & sincerissimum testem adducit.*

Abrahamus Scultetus, in Medullâ Patrum, propositis ex utrâque parte rationibus, & eorum qui Ignatio has Epistolas tribuebant, & eorum qui an rectè ei tribuerentur dubitabant, tandem ita pronuntiat. *Rationibus in omnem partem probè diligenterque excussis in tertiam nonnulli secesserunt sententiam, statueruntque esse quidem Epistolas hæc Ignatii, sed adulteratas, sed interpolatas. Quorum in iudicio & nos acquiescimus.*

Posseuinus autem adhærens Baronio, Licet S. Hieronymus, inquit, tantum m. minores septem Epistolarum, duodecim tamen hand dubia fidei habemus. *Quæ verò tres alia feruntur, etsi non tam certa fidei sunt, citantur tamen à S. Bernardo; nec desuere post illum Viri docti, qui ipsa-*
rum

rum meminerunt. Et Jacobus Gretſerus eadem preſſe ſequitur veſtigia de duodecim Epiſtolis genuinis; quarum Vindicias ab eodem ſcriptas alicubi latere teſtatur ſe audiviſſe Philippus Labbæus.

Tum verò Martialis Meſtræus, Doct̃or Pariſienſis, qui Ignatium ipſum edidit, & notis illuſtravit, tres Latinas in *Commentationum Apocrypharum* numero collocat; reliquas duodecim germanas & verè *antecas Ignatii Epiſtolas* prædicat, ſed ab *Hereticis & à Graculis poſterioribus alicubi interpolatas & depravatas* ſatur.

Georgius Dounamus noſtras, Vir doctiſſimus, ſæpè Schiſmaticos & ſui & prioris ſæculi accuſat, quòd nunc Ignatii teſtimonia in ſua cauſa urgent, nunc Epiſtolas ejus tanquam ſurias rejiciunt; & ſeptem illas ab Euſebio memoratas doctas & pias appellat, quas vel ideo rejici non poſſe ait, quòd ab Euſebio memorentur.

Inter Socinianos Hieronymus Moſcorovius de verâ harum Epiſtolarum antiquitate dubi aſſe haud videtur, cùm in refutatione Appendicis Martini Smigleccii hæc habeat. *Verum nè hoc quidem verum eſt primorum ſæculorum Patres, eam quam ipſi profiteantur, ſententiam prodidiſſe. Nam Ignatius, Patrum apud Latinos quorum quidem ſcripta extant vetuſtiſſimus, apertiffimè ſatur in Epiſtolâ ad Tarſenſes, quòd Chriſtus non ſit ille qui eſt ſuper omnia Deus, ſed filius ipſius.*

Iſaaci cerè Caſauboni, veterum ſcriptorum peritiſſimi judicis, ſententia in hac etiam cauſa maximè notanda. Quare Parkerus hunc inter eos numerat, quos omnes Ignatii Epiſtolas fictitias docuiſſe vult; ſed hoc & ſubleſtâ fide tradit, & leviffimo argumento ſuadere conatur, quòd Caſaubonus de priſcâ Eccleſiæ diſciplinâ locutus, Cyprianum teſtem adhibuit, Ignatium non nominavit: cùm in Exercitationibus Baronianis S. Ignatium ſæpè laudet, & *nonnullarum* ejus Epiſtolarum antiquitatem novis rationibus ſe tuiturum polliceatur: quas præmaturâ Viri maximi morte ereptas nobis fuiſſe dolemus.

Sed unus quidam Vir, cetera doctiſſimus, ut teſtatur Vedelius, extra omne dubium ponit ſuppoſitionem harum Epiſtolarum: imò dicere non veretur, Ignatium nullas unquam Epiſtolas ſcripſiſſe. De hoc Viro Doctiſſimo altercantur Doctores duo, Owenus & Hammondus; quem quaſi nec nomine nec ſcripto notum producant, & quem *Anonymum ineditum* Hammondus vocat. Nè igitur numerus Ignatii hoſtium augeatur, & præter eos quorum ſcripta novimus, alius aliquis, iſque doctiſſimus, Epiſtolas hæſce penitus repudiâſſe cenſeatur, ineditum illum in lucem protrahendum, & ſuum *Anonymo* nomen reddendum eſſe duximus. Eſt autem ille extra omne dubium Robertus Parkerus, Schiſmaticus Anglus. Omnia enim quæ Vedelius à Viro illo *cetera doctiſſimo* dicta proſert, in Parkeri libro ſecundo de Politeiâ Eccle-

siaticâ capite decimo tertio reperiuntur. Ego verò *Epistolas Ignatii à nemine unquam ante Concilium Nicenum citatas* dico, inquit Parkerus; quæ verba *Viro suo doctissimo* tribuit Vedelius; & cum his opponat testimonium Irenæi, *Excipitur*, inquit, à *Viro doctissimo primo*, ab Irenæo etiam *Herma Pastorem citari, quem tamen sub persona Hermæ fictum agnoscunt omnes*. Verba sunt Parkeri. Secundo excipit, inquit Vedelius, *Irenæum non allegare Epistolam aliquam Ignatii, sed tantum dictum quoddam illius, quod tum circumferebatur*. Et id inde probat, quia non utitur voce, scripsit, sed voce, dixit. Sunt autem & hæc Parkeri. Tertio ait *Vir doctissimus inde patere Epistolas has tum temporis non exiisse, quod Patres, & nominatim Epiphanius, adversentur Ignatio tempus baptismi Christi post annum trigesimum expletum collocanti*. Hæc Vedelius ex Parkero. Denique *Virum doctissimum putare ait Casaubonum omnes Ignatii Epistolas rejecisse*, quod Parkero, neque alii cuiquam tribui potest. Non est igitur alius Vedelii *Vir doctissimus* quam Robertus Parkerus nostras, Schismaticorum coryphæus; quem Vedelius cum refutare vellet, & Genevensis disciplinæ summum patronum fuisse nosceret, honoris causâ nominare noluit. Hic autem Parkerus tredecim rationibus Epistolas Ignatii fictitias esse probare conatur: cujus conjecturis Dallæi Dissertatio maximè locupletata est.

Post hunc Robertus Cocus etiam nostras edidit *Censuram quorundam Scriptorum veterum*, quem suæ de Ignatio censuræ hunc titulum præscripsisse, *Ignatii Epistola sunt supposititiæ*, observat Dallæus. Et ita quidem Titulus, sed Censura ipsa aliter loquitur, *Non desunt argumenta valida quibus omnes, vel supposititias, vel fæde corruptas probari possit*. Et rursus. *Verum ut concludam paucis; certo certius est, has Epistolas vel supposititias esse, vel, quod supra monui, fæde corruptas*. Quotcunque igitur aut quamcunque firma sententiæ suæ probandæ argumenta attulit Cocus, id tantum reverâ probare omnia putavit, Epistolas Ignatii aut esse supposititias, aut corruptas.

Cum hæc ita se haberent, Nicolaus Vedelius, Professor Genevensis, rem totam ad examen revocavit: Apologiam pro Ignatio scripsit, novam editionem adornavit, Exercitationibus & Appendice Epistolas illustravit. Tres igitur ille Latinas omnino rejecit, quod nimis aperta ipsarum suppositio ei videretur. Reliquas duodecim in duos libros distinxit, quorum prior continet Epistolas genuinas, posterior supposititias. Genuinas tantum agnoscit septem illas ab Eusebio memoratas; reliquas quinque aut perperam inscriptas, aut planè supposititias esse statuit. Præterea in ipsas septem genuinas non pauca irrepsisse stellionum audacissimorum vestigia testatur, quæ ut à genuinis se-

secerneret curam habuit, & notulis quibusdam in margine positis, quæ ex conjecturâ genuinis Epistolis ab interpolatore inserta credidit, jugulavit.

Quare Andreas Rivetus, licet in tertiâ Editione Critici Sacri Censurâ Roberti Coci sit adjutus, moderatissimam tamen sententiam amplecti se profitetur, scilicet, esse plerasque Epistolas Ignatii, ad minimum septem; sed hoc tempore non haberi nisi ad litteratas, & multis in locis interpolatas. Hanc, inquam, sententiam amplectitur fretus rationibus quæ huic firmanda ex ipsis Epistolis desumuntur. Et Daniel Chamierus in responsionibus ad Testimonia à Bellarmino adducta auctoritatem Ignatii nunquam decinat. Semel tantum ait, *Epistola ad Antiochenes viris doctis non videtur legitima, quia ab Hieronymo non annotata in censu operum Ignatii, ipsique adeo veteribus sit incognita.*

Daniel Heinsius ad Novum Testamentum Epistolas quasdam earum quæ editæ sunt Ignatii reverâ fuisse indicat, alias non item. Ad 1 Cor. 15. 10. Pauli Apostoli parum prudens imitator, cujus omnes Epistolæ sub Ignatii leguntur nomine, cum & aliorum sint. Ità ille subobscurius. Sed ad 1 Tim. c. 4. 16. Paulo clariùs. *Qua vox* (scilicet *ἡ ἐκκλησία*) *inter eas quas expressit qui Epistolas Ignatii, atque inter eas quasdam non illius, nomine ejus, n. que dignas eo dedit.*

Petrus autem Halloix Jesuita non tantum omnes Græcas genuinas & germanas esse operosè contendit; sed & de tribus Latinis ità judicium suum profert. *Nec ità certa sunt, ut indubitatam fidem apud omnes mereantur, nec ità incerta, ut omnem perdant. Aliter tamen Dionysius Petavius, licet ejusdem ordinis. Constat, inquit, omnes Ignatii Epistolas interpolatas fuisse, Nam pleraque ex illis loca ab Antiquis laudata vel in eis minimè reperiuntur, vel longè aliter concepta.*

Et denique Walo Messalinus, *Apud me constat omnes illas Ignatii Epistolas supposititias esse, vel cerè multis locis interpolatas, & aliqua recitat, quæ satis evincunt, inquit, non posse illud opus Autori quem ementitur ascribi. Ac rursus. Epistola illa nata & supposita videntur, circa initium, aut medium secundi sæculi, quo tempore primus singularis Episcopatus supra Presbyteratum introductus est.*

C A P. IV.

Strictura quadam Autoris. Quid de variis hominum iudiciis sentiendum sit.

HUc usque Virorum doctorum iudicia, sive conjecturae potius progressae sunt, dum editio una Graeca, licet ex duobus MSS. exemplaribus, & una etiam interpretatio Latina Vetus, illi satis apte respondens, aut ab aliis ad Graecos illos Codices reformata, extaret, de quibus conjecturis, priusquam ulterius progrediamur, nonnulla nobis notatu non indigna visum est observare.

Primò, sententia decretoria Parkeri & Salmasii, qui statuunt omnes Epistolas sub nomine Ignatii editas esse planè supposititias, minimè ferenda est: tum quòd eorum argumenta nihil aliud evincunt quàm quod à cæteris statuitur, nempe omnes, aut supposititias esse, aut interpolatas (cùm enim adhuc, nescirent qualis reverà interpolatio fuerit, quicquid illis displicuit, potuit ad interpolationes pertinere) tum quòd Parkerus statuatur neminem ante Concilium Nicenum earum meminisse, quod apertissimè falsum est.

Secundò, ingens discrimen inter tres Latinas, & duodecim Graecas Epistolas rectè observatum est; & Latinae primùm emissae ab universis fere meritò sunt rejectae: tum quòd Graecis omnibus fuerint incognitae, neque Graecismum omnino redoleant, ut non ab interprete, sed Autore Latino videantur profectae; tum quòd in vetustissimis Vulgatae Versionis MSS. Codicibus non inveniuntur, & seorsim aliquando scriptae sint, & inter Latinos à Bernardo aut Pseudo-Dextro primùm memoratae; tum denique quòd vix rationi temporum videantur consentire, aut cum institutis Ignatii quicquam commune habere: *pro quibus frustra nonnulli pugnare aggressi sunt ante aliquot annos, ut rectè iudicavit Philippus Labbæus.*

Tertiò, Nè ipsae quidem Graecae duodecim parem auctoritatem sibi vendicant; & rectè posita videtur distinctio inter septem Epistolas quae sunt ab Eusebio memoratae, reliquisque antiquissimis Patribus frequenter laudatae, & quinque alias quae non nisi post aliquot saecula ab ullo Graeco Scriptore agnitae sunt, atque ideo jure vel in dubium vocantur, vel etiam planè rejiciuntur: idque non tantum quia verisimile non est eas Eusebium, si ejus ævo existerent, latere potuisse, aut ab eodem, si ipsi cognitae essent, præteriri; sed etiam quia vel ob

mo-

modum loquendi, ab Eusebianis multum discrepantes apparent, vel ob materiam, doctrinæ, institutis & moribus posterioris Ecclesiæ magis consonæ, & Ignatianis Eusebio memoratis solâ imitatione eaque nimis affectatâ, similes.

Quartò, rectè animadversum est à quamplurimis etiam illas septem antiquissimas & maximè genuinas Epistolas in Editione Græcâ tunc temporis vulgatâ, interpolatas & corruptas fuisse: idque cum loca à veteribus Patribus adducta, quæ in eâ Editione aut non comparent, aut non rectè repræsentantur, tum alia etiam non pauca quæ neque antiquitati neque sententiæ S. Ignatii congruunt, neque tenori Epistolarum satis convenienter inseruntur, planum faciunt.

Quintò, Industria Vedellii quam ad loca in Epistolis Eusebio memoratis corrupta & interpolata indicanda, & à genuinis secernenda adhibuit, si conatum spectemus, laudanda, si eventum sive successum, parvi quidem æstimanda videatur. Tantâ enim diligentia hoc tandem effectum est, ut ex unâ parte inserta & interpolata pleraque prætermittantur, ac pro genuinis retineantur; ex alterâ verò, germana atq; genuina sæpiusculè pro ascititiis notentur & rejiciantur. Quamvis igitur quamplurimi optimas Ignatii Epistolas corruptas esse judicarent, hætenustamen ad genuinas à corruptelis certo aliquo criterio vindicandas parum aut nihil est effectum. Ut verum illud sit quod à Dallæo observatur, *Nisi sincerius exemplar Usserius & Vossius nacti essent, nulla planè spes superesset Interpolatoris aliena à veris Scriptoris inter-noscendi & secernendi.*

C A P. V.

Alia vetus Latina Versio ab Armachano publicata, quâ Interpolationes detectæ sunt. Græcæ Epistola è Mediceo Codice per Isaacum Vossium edita. Quid viri docti de Epistolis ita purgatis editisque senserint.

Quare Jacobus Usserius, Archiepiscopus Armachanus, Hiberniæ Primas, Vir miræ in his rebus perspicaciæ fideique, cum videret talibus conjecturis nihil effici, animadverteretque tres in Angliâ nostrâ Theologos olim locum quendam ex Epistolâ Ignatii à Theodoro citatum,

citatum, nec in Editione Græca aut Vulgatâ Versione tunc repertum, eodem planè modo, quo à Theodoretò productus fuerat, laudâsse; circumpicere cœpit, num fortè in Angliâ exemplar aliquod Latinum adhuc delitescens reperiri posset, ex quo sua tres illi Theologi hauserunt, & loca reliqua à Theodoretò aliisque antiquis Patribus citata, integra comparerent. Cùm ecce libros duos MSS. nactus, est è publicâ Collegii Gunvilli & Caii apud Cantabrigienses nostros unum, è privatâ D. Ricardi Montacutii Norvicensis nuper Episcopi Bibliothecâ alterum, qui Ignatii Epistolarum Interpretationem à Vulgatâ Latinâ diversissimam continebant. Et statim collatione factâ, testimonia Patrum omnium qui intra quinque, ut ait, post Christum sæcula floruerunt, à Græcis Latinisq; Codicibus dissidentia, cum hac Versione optimè convenire, & multa à Græculis posterioribus inserta & intertexta ab eadem pariter abesse conspexit. Jam verò non ex levibus conjecturis, aut ex sententiâ suâ, ut Vedelius, sed ex Veteris Versionis fide Græcas Ignatii Epistolas recognovit, assumenta stellionum à genuinis facile & apertè secrevit; Polycarpianam illarum Syllogem ita excudendam curavit, ut minio in textu Græco lacinia illæ signarentur, quas à recentiori Interpolatore assutas fuisse, veteris Latini Interpretis, tunc primum ab ipso editi, indicio deprehenderat. Felix hoc quidem inceptum quo Reverendus Senex, cùm ingenii, iudicii & doctrinæ specimen singulare exhibuit, tum Ecclesiæ utilissimam, & hisce temporibus maximè salutarem operam præstitit.

Id verò ad cumulum accessit, quòd Vir præstantissimus & omni doctrinæ genere admodum excultus Isaacus Vossius Græcum exemplar (quod, opinor, infinitæ lectionis Turrianus centum fere annis antè viderat, & vetustissimum emendatissimūque esse testatus est) è Medicâ Bibliothecâ exscriptum produceret, viris doctissimis amicissimè communicaret, & quoniam Latinæ Versioni ab Usserio publicatæ apprime consonum animadvertit, cum eâ simul imprimendum ac Notis illustrandum curaret. Quæ cum tam amicè conspirarent, non dubitavit asserere doctorum virorum par, easdem Epistolas tandem nos habere quas habuit Eusebius, quas edidit Polycarpus, quas scripsit Ignatius.

Quàm viris eruditis grata fuerit hæc Vossii Editio, vel inde patet, quòd Claudius Sarravius, Senator Parisiensis, ab ipso in Notis obiter laudatus, ei hæc rescripserit. *Ago itaque gratias, ago gratias tibi summas, Mi Vossi; æternum enim me tibi devinxisti tanto & tam præclaro erga immerentem testimonio. Video enim ibi famam meam æternitati consecratam, eo monumento quod saxa & marmora duratione vincat.*

Quare statim ex Protestantibus Andreas Rivetus, cùm ei Usserius novam Ignatii ex Veteri Libro editionem communicasset, in ultima,

Cri-

Critici sui Sacri recognitione illius iudicium secutus est: & ex Iesuitis Petavius, Græcis Vossii & Latinis Usserii conspectis, *Hæc*, inquit, *prudens & iusta suspicio est, illas esse genuinas Ignatii Epistolas, quas Antiquorum consensus illustribus testimoniis commendatas & approbatas reliquit.* Idemetiam iudicium Nicolai Fabrii fuit, ut ostendunt notæ ejus ad Anastasium. *S. Ignatius Epistolâ ad Ephesios (edidit eruditus Vir Isaacus Vossius)* & statim, *Pseudignatius in Epistolâ ad Antiochenos, & alibi, Vetus interpres Epistolæ ad Philipenses, quæ S. Ignatio ascribiuntur.* Ita ille genuinas Epistolas à spuris sæpe distinguit, ut in Editione Vossii distinguuntur.

Salmasius verò editione Usserii perspectâ, & Codice Mediceo, antequam ederetur, viso, auctoritati Ignatii iniquior factus est. Ecce enim in Apparatu ad Libros de Primatu Papæ, *Varias*, inquit, *diversæ temporis ejus Operis interpolationes esse factas multis ostendit Reverendissimus & doctissimus Vir Jacobus Usserius Armachanus. Quale autem ab Auctore primum prodit, nè genuinum quidem Ignatii esse possum omni asseveratione confirmare.* Hæc paulo sedatius. Quæ non longè post sequuntur Salmasium magis sapiunt. *Quâ autem ætate vixerit hic impostor, qui nomen Ignatii ementius est in istis Epistolis conscribendis inquirendum est. Nam Ignatium non esse earum auctorem tam certum pato quàm me hæc scribere.* Hic sanè purum patum Salmasium habemus. Ad tempus autem quod attinet, impostorem eodem cum Valentino vixisse suspicatur; imperante nimirum Antonino, aut certè sub Marco Aurelio. Atque hæc est summa sententiæ Salmasianæ. Ipse autem cum hæc in Apparatu tam strenuè asseruisset, in ipso Opere auctoritate Ignatii sæpiusculè utitur. Quæ cum vidisset Claudius Sarravius, aurem Salmasio vellit & admonuit. *Non placet quòd ea in Apparatu culpes quæ in ipso Opere laudas. De Ignatianis Epistolis intelligo, quas in Apparatu, qui prior legitur, meritò tibi videris revincis: & tamen earum auctoritate postea sapiusculè uteris, quasi essent legitima, nè titulus auctorem mentiretur. Saltem de istâ tuâ sententiæ mutatione aliquid significâsses.* Epist. p. 181. Hæc, opinor, in Sarravio, maximo Salmasii hyperaspista, etiam illi ferre possunt, qui eadem in Hammondo non ferunt.

David etiam Blondellus, ut ipse in Præfatione Apologiæ fatetur, quamprimum Epistolarum priorum sex Isaacus Vossius copiam fecit, eas avidis oculis hausit, manu propriâ descripsit, cum citatis à Veteribus locis studiosè contulit, sæculo nostro gratulatus, quòd illud ipsum exemplar, quo ante 1300 annos usus erat Eusebius, novam ipsi propediem affulsuram lucem sponderet. Sed postquam attentiore animo singularum & phrasin, & materiam & ordinem expendit, blandien-

tes antea spes pudibundus abjicere coactus bonæ Patrum fidei impudenter illudum doluit, & argumentis quibusdam à priori quam de Ignatianis Epistolis imbiberat opinione depulsus, eas omnes supposititias credere coactus est. Ipsum autem impostorem, qui Ignatii Martyris nomen septem Eusebio, Athanasio, Hieronymo laudatis Epistolis appinxit, longè post annum centesimum quadragesimum quartum, adeoque post Clementis Alexandrini toto fere Centenario Ignatio posterioris obitum, prodisse tradit.

Antequam hæc à Blondello ederentur, postquam verò ab opinione, quam è Mediceo Codice primùm imbiberat, depulsus est, sententia ejus Hugoni Grotio, viro maximo, innotuit, qui quid de eâ sentiret in Epistolâ ad Gerardum Vossium datâ protenus significavit. *Blondellus magna vir diligentia, sed sua parti super æquum addictus, quid de Episcopis & Presbyteris sentiat ex scriptis ejus antehac editis non obscurum est. Imprimis nunc apud Blavium liber ejus specialiter de eo argumento. Cognovi autem ex sermone ipsius omnino eum hoc agere velle, ut aliquid reperiat unde famam spargat te in eâ re planè secum sentire. Ignatii Epistolas, quas filius tuus ex Italiâ at ulii puras ab omnibus iis qua eruditi hactenus suspecta habuere, ideò admittere non vult, quia Episcopatum vetustati clarum præbent testimonium. Argumento alio non utitur, quàm quòd in illis verba quedam appareant elegantiora quàm solent in Apostolicorum scriptis reperiri, quales sunt ἀξιοπρεπῆς, ἀξιοπρεπῆς, & similia. Dixi ego paris moneta vocabula non pauca esse in Clementis Epistolâ quam suspectam non habet: adhæsisse hæc diu ex lectione Græcorum qui nitidius scripserant.*

Quamprimùm autem Blondelliana in lucem prodirent, & Isaacus Vossius Codicem Medicum, quem tam feliciter ediderat, tam malè tractatum videret, statim Epistolâ ad Rivetum rationes perscripsit, *cur eum non omnino permovere potuerint Argumenta illa, quæ David Blondellus ad evertendam Epistolarum Ignatii veritatem attulit.* Huic Epistolæ Blondellus Annotata sua aspersit, & præterea stricturas quasdam ad Vossii Notas antè editas; quibus alterâ prolixiori Epistolâ ad Rivetum pariter misâ Isaacus accuratè respondit. Hæc autem omnia cum apud ipsum Vossium diu delituerint, pro summâ humanitate, & bonas literas juvandi studio, quo præ cæteris omnibus viris doctis flagrare videtur, mihi tandem in hæc arenâ desudanti amicissimè communicavit, & efflagitanti ut cum nostris ederentur, libentissimè concessit.

Quinetiam Archiepiscopus Armachanus in Appendice proximo post Blondelli Apologiam anno editâ mirari satis se non potuisse profitetur, duos hos magni nominis viros, Salmasium & Blondellum, conjecturis suis

suis tantum tribuisse, ut cum Polycarpi ad Philippenſes literas, quibus Ignatianas à se subjectas fuisse ipse confirmat, germanas fuisse fateantur, & has ipsas quæ Ignatio tribuuntur Epistolas in Mediceo Codice à novitiis assumentis demum liberatas, non minus quam Polycarpi ipsam, Eusebii temporibus in omnium manibus fuisse non negent, in hisce tamen effingendis Impostorem aliquem nomen Ignatii ementitum esse confidentissimè pronuntient. Pupugit Blondellum severa hæc mitissimi senis reprehensio, admirantis tantam ex levibus conjecturis confidentiam: quare Epistolâ ad eum datâ, & quatuor productis argumentis, quæ ipsum sententiam mutare vetarent, hæcere se etiamnum professus est.

Postea insignis admodum Theologus Henricus Hammondus, cum videret Theologicas Theses in Galliâ propositas proclamantes, litem & controversiam de Episcoporum supra Presbyteros prærogativâ definitam jam videri à Viris longè doctissimis Domino Salmasio & Blondello; Dissertationes quatuor, quibus Episcopatus iura ex S. Scripturis & primæ vâ Antiquitate adstruuntur, edidit, & earum secundam de Ignatii scriptis instituit. In illâ autem Dissertatione primò quicquid ad has Ignatio abjudicandas Epistolas dictum est, solenniter ad examen vocavit; secundò quædam addidit, quæ earundem autoritatem stabiliant.

Ad hæc Hammondus nihil Salmasius, nihil Blondellus reposuit. Domini autem Theologus, Joannes Owenus nostras in Præfatione quadam Anglicè scriptâ multa in Hammondianâ Ignatii defensione culpavit, quæ peculiari scripto linguâ etiam nostrâ Hammondus defendit. Non tamen Owenus eorum sententiam probat, qui Epistolas omnes Ignatianas tanquam fictas & supposititias absolutè condemnant: imò in earum aliquibus *suavem & gratiosum*, ut nostrates loquuntur, *fidei, dilectionis, sanctitatis, & zeli Dei spiritum spirantem & operantem* agnoscit. Ministri etiam Londinenses cum Sculteto, Vedelio, & Riveto professi sunt se minimè omnes reprobare; sed ita de corruptelis locuti sunt, ac si editiones Usserii Vossiique nunquam vidissent: certè quid de Epistolis defæcatis sentirent minimè indicârunt.

Theophilus autem Raynaudus in Erotematibus negat Epistolam ad Mariam Deiparam esse Ignatianam. *Epistolam tamen, inquit, ad Mariam Cassobolitæ esse S. Ignatii factum genuinum extra controversiam pono; quicquid contrarium pauci quidam Sæctarii effutiverint.*

Edmundus etiâ Albertinus Usserii responsionibus & Hammondus Dissertationi minimè acquievit, sed in Libris de Eucharistiâ Latine editis decretoriam sententiam in hæc verba protulit. *Non negaverim Ignatium Epistolas aliquas scripsisse: sed, si quas scripsit, illa perierunt:*

& plures alia sub illius nomine circa medium secundi Sæculi composita sunt, ac incautè & absque examine à Veteribus recepta. Et eodem anno Joannes Dallæus libro de Jejunii & Quadragesimâ tertio, Totum hoc quod Ignatii nomine circumfertur Epistolarum opus supposititium esse, sanctissimoque Martyri non paucis post ejus mortem annis falsò & per fraudem adscriptum fuisse tam evidentibus patet documentis, ut mirum sit hanc imposturam homines eruditissimos tam diu latere p. tuisse, & de sex illis quas Usserius voluit esse verè Ignatianas, Sed quod magni Viri pace dictum sit, nè ista quidem quas ille publicavit à meliori quàm cætera manasse videntur.

Interim tamen non est omittendum nobilem in Theologiâ Criticum Joannem Morinum, collatis diversis editionibus ex Augustano & Florentino Codicibus depromptis, in aliam planè diversam, maximèq; mirandam sententiam incidisse. *Antiqua*, inquit, *Ignatianarum Epistolarum editio genuinum textum nobis exhibet, nova verò mancum & interpolatum.*

Samuel autem Bochartus, Vir doctissimus, in ingenti opere, Hierozoico, Epistolam ad Romanos Eusebio visam, probatam, atque defloratam, non antè Constantini Imperatoris ævum scriptam fuisse, asserere non dubitavit.

C A P. VI.

Sententia Dallæi, aliquas Epistolas Ignatium scripsisse. Epistolas, quas habemus easdem esse quas habuit Eusebius. Sex ab Eusebio memoratas fuisse non ab Ignatio scriptas, sed ab Impostore ducentis post Ignatii mortem confictas. Epistolam ad Polycarpum non fuisse Eusebio cognitam, sed ab alio Impostore ducentis post Eusebium annis suppositam. Sententia nostra. Septem Epistolas ab Eusebio memorari, easque omnes fuisse ab Ignatio ipso sanctissimo Martyre conscriptas.

TAndem Joannes Dallæus, Theologus è Galliâ celeberrimus, plurimisque in hoc præsertim genere Controversiarum elaboratis operibus notissimus, non contentus iis quæ de manifestâ imposturâ obiter libro de Jejuniis monuerat, & in novam planè sententiam de ætate impostoris delapsus, mirâque suæ conjecturæ dulcedine captus, Controversiam hanc magnâ animi contentione redintegravit, & grandi volumine adversus omnes quarumcunque S. Ignatii Epistolarum defensores latè disputavit. Sub ejus enim nomine prodierant *De scriptis quæ sub Dionysii Areopagitæ, & Ignatii Antiocheni nominibus circumferuntur Libri Duo: quibus demonstratur, uti præfert Titulus, illa subditicia esse, diu post Martyrum, quibus falsò tribuuntur, obitum ficta.*

Et quidem de indubitatâ suppositione scriptorum Dionysii Areopagitæ Dallæo planè assentior; idque puto ante Dallæum, Sirmondum, Petavium, Launoyum, Morinum, aliósque, vel ipsis Pontificiis persuasisse. Sed de ætate auctoris qui ea scripsit & Areopagitæ supposuit, quicunque fuit, ab eo prorsus dissentio; & erit nobis in hoc ipso opere rationes sententiæ nostræ afferendi occasio non importuna.

De Ignatio duplicem Dallæus proponit quæstionem, quarum prima hæc est, *An omnes Epistola quæ sub ejus nomine circumferuntur ejusdem sint parentis?* Hanc negat; neque ego affirmo, aut de eâ litteram moveo. Secunda Quæstio est, *An earum Epistolarum quæ sunt ab Eusebio & Hieronymo memorata verè Anter sit vir sanctissimus*
 Igna-

Ignatium, qui anno Trajani undecimo Martyrium Roma fecit? Hanc ille pariter negat; ego nullo modo negandam puto, & omni asseruatione potius affirmo.

Ut autem utriusque nostrum sententia adhuc manifestius patefiat, nonnulla ulterius observanda duximus: atque illud imprimis. Scripsisse aliquas Ignatium Epistolas non negat Dallæus; & nè talis ipsi affigatur sententia summo perere cavet. *Quaritur, inquit, non an Epistolas scripserit Ignatius, (quis enim tam fatuus est ut scripsisse eum aliquas neget?) sed an hæc quæ circumferuntur scripserit? Et alibi, Quasi verò quisquam usque adeò stolidus sit ut neget amplissima Civitatis Episcopum, ad hæc Apostolorum discipulum, nullas vel scribere potuisse, vel etiam reverà scripsisse, sive ad Polycarpum, sive ad Philippenses, sive ad alios Literas? Atqui non illud queritur, an Ignatius Epist. las aliquas scripserit, (incredibile est hujusmodi virum nullas scripsisse; neque scripsisse aliquas quisquam negat) queritur anbas quas nunc habemus scripserit? Non igitur opus est ut probemus aliquas ab ipso S. Ignatio conscriptas fuisse Epistolas, adeoque extitisse aliquando alicubi aliquas genuinas; id enim jure pro concessio sumimus, cum Adversarium confitentem habeamus.*

Secundò Epistolas eas, quas nunc habemus in editionibus Usserii & Vossii ab assumentis liberis, easdem omnino esse quas habuit Eusebius cum Blondello suo fatetur Dallæus. *In eorum Codicibus, inquit, hæc ipsæ Epistola descriptæ sunt, planè quales Eusebii, Athanasii, & cæterorum quos diximus, (Hieronymi scilicet, Theodoret, atque Gelasii) ævo extitisse verisimillimum est.* Idque liquidò apparere Capite secundo tribus Argumentis probat. Ad ostendendam igitur Ignatianorum veritatem non opus est ut probemus easdem nos Epistolas habere quas habuit Eusebius: hoc enim nobis largitur Adversarius. Hoc tantum observandum est, habere nos Epistolas Eusebii ævo cognitæ, sed eo modo à Librariis tractatas, quo alia Veterum scripta ab iis tractari solent, hoc est sæpiusculè aut literarum, aut etiam vocabulorum permutationem, fortè etiam sententiarum mutilationem alicubi passas. Quod cum in aliorum scriptis usu venire soleat, cur in nostris idem factum quis neget, ratio nulla est: ut ea locis minus sanis medicina meritò adhibenda sit, quæ aliis Veterum scriptis malè tractatis adhiberi solet.

Terriò Epistolas illas quas habuit Eusebius ab Ignatio scriptas fuisse negat; ab impostore aliquo fictas & suppositas affirmat. Impostorem illum non circa medium secundi sæculi, ut Albertinus; non sub Antonino vel M. Aurelio, ut Salmasius; non statim post Clementis Alexandrini dormitionem, sive centum ab Ignatii morte annis, ut Blondellus;

dellus; sed præcipiti tertio sæculo Epistolas effinxisse, & opus effectum in lucem exiisse circa tertii sæculi finem, vel quarti initia hariolatur. Imò, uti alibi loquitur, ducentis post Ignatium annis hic impostor vixit, scripsit que tunc, cum aliqua jamerat de *Constantii vel Constantini ejus filii vel Christianismo vel ad Christianismum propensione sparsa fama*: & ejus operi in lucem erumpenti Eusebius A. D. circiter cccxxx^o oblectricatus est. Lepida planè hæc Fabula, & ante hunc diem inaudita; nisi quòd etiam Bochartus Epistolam ad Romanos sub Constantino scriptam somniavit.

Ego certè è contra, qui de impostore illo, quem alii secundo, alii tertio, alii quarto sæculo vixisse statuunt, nihil unquam à quopiam ante hoc sæculum scriptum reperi, qui de imposturâ ullâ in Epistolis Eusebio visis nullam unquam suspicionem in Ecclesiâ excitatam novi, qui ipsissimum S. Ignatium earum Autorem omni ab ipsius ætate sæculo agniti animadverti, qui omnes Epistolas à tanto Viro scriptas statim periisse animum inducere ut credam minimè possum; non tantum aliquas Epistolas agnosco, sed & has ipsas, ab Eusebio memoratas, & tanto Viro usquequaq; dignissimas, ab ipso Ignatio, sanctissimo illo Martyre, exaratas fuisse assero.

Quarto, de numero Epistolarum quæ Eusebio memoratæ sunt aliquando dubitat Dallæus, easque *sex septemve* sæpe nominat; ex vulgari scilicet opinione septem, ex singulari Usserii sententiâ sex: aliquando numerum satis confidenter assignat, & sex tantum asserit. Quod verò inquit, vulgò putant quandam ab Eusebio memorari seorsum ad Polycarpum scriptam, doctissimus Usserius hanc non diversam, sed unam & eandem reverà cum Epistolâ quæ est ad Smyrnaeos, ab Eusebio intelligi & acutissimè conjicit, & ex Hieronymo demonstrat. Et hanc meritò ab Epistolarum ab Eusebio dictarum censu expungendam colligit; numeratque inter eas quas nondum Eusebii & Hieronymi temporibus extitisse validissimè probat. Hanc igitur Epistolam ad Polycarpum ab alio impostore sub quinto sæculo fictam putat.

Ego verò nec priorem, nec posteriorem hujus Epistolæ Fictorem agnosco, & inter septem Eusebio memoratas, & à nobis defendendas omnino numerandam censeo. Neque enim Hieronymum hîc imprimis spectandum esse puto: neque Eusebium ex Hieronymo interpretor, sed, uti par est, Hieronymum ex Eusebio, è quo sua transtulit. Primò itaque Eusebium assero septem omnino Epistolas enumerasse, & illius ad Polycarpum tanquam ab eâ quæ scripta est ad Smyrnaeos planè diversæ meminisse. Nam quatuor è Smyrnâ missas, scilicet ad Ephesios, ad Magnefianos, ad Trallianos, ad Romanos tanquam distinctas Eusebium memorasse fatentur omnes: tres autem è Troade missas

missas pariter diversas atque distinctas hæc Eusebii verba non minùs certò evincunt. Ἡδὴ ὃ ἐπέκεινα τῆς Σμύρνης ἡρόμεθα, ὅτι Τρωάδ' τοῖς τε ἐν Φιλαδέλφειᾳ αὐτῆς διὰ γεωφῆς ὁμιλεῖ, καὶ τῇ Σμυρναίων ἐκκλησίᾳ, ἰδίως τε τῇ ταύτης περιηγητικῇ Πολυκάρπῳ. *Cum autem jam ultra Smyrnam esset, è Troade rursus tum Philadelphenos, tum Smyræorum Ecclesiam, tum seorsim Polycarpum hujus Ecclesiæ Episcopum scripto alloquitur.* His verbis tres Epistolæ è Troade missæ diserte traduntur: neque minùs illa ad Polycarpum distinguitur ab alterâ ad Smyræorum Ecclesiam, quàm illa ad Smyræos ab alterâ ad Philadelphenos. Haud aliter Eusebium intellexere Græci. Ita fanè Nicephorus, καὶ Σμυρναίους ἄλλω διαχαρῶνται, καὶ αὐτὰ ὃ ἰδίᾳ τῶν περιήρων ταύτης Πολυκάρπῳ ἐτέραν ἐπέειλε. *Et ad Smyræos aliam Epistolam exaravit, & seorsim ad ipsum hujus Ecclesiæ Antistitem aliam misit.* Neque ut aliter Eusebium intelligamus, tum particula conjunctiva τε ter repetita, tum vox illa ἰδίως, seorsim, sive separatim, patiuntur. Nicephorus pro ἰδίως, ἰδίᾳ dixit, ut Græci elegantiores loqui solent. Suidas ἰδίᾳ, χωρὶς. Unde Ἰδιάζεθ', μὴν περσφώνει, apud Hefychium, & Ἰδιάζου, κατ' ἰδίαν ὁμιλῆσαι. Ità apud Xenophontem Agesilaus, de Epistolâ à Persarum Rege ad ipsum missâ, nec ab eo receptâ, τῶν φέροντι εἶπεν ἀπαγγεῖλαι βασιλεῖ, ὡς ἰδίᾳ μὲν πρὸς αὐτὸν ἐδέν δεῖν ὁππολὰς πῆμπειν. *Eum à quo allata est, renunciare jussit Regi, non esse, quomobrem privatim literas ad se misisset.* Ità Cyrus apud eundem ad Cyaxarem, εὐδὺς ἐπεμπες πρὸς τε τὸ Περσῶν κοινόν, συμμάχους αἰτέμεθα, καὶ πρὸς ἐμὲ ἰδίᾳ, δεόμεθα πεισθῆναι αὐτόν με ἐλθεῖν ἡγέμενον, εἰ τινες Πρῶτον ἴοιεν. *Illico tum ad commune Persarum misisti, subsidiarias copias poscens; tum ad me privatim, rogans ut operam darem quo veris in ipse, copiarumque Persicarum, si quæ ad te irent, ductor essem.* Idem valet ἰδίως, quod usurpat Eusebius. Suidas, ἰδίως, καταμύνας, χωρὶς. Et ità loqui Eusebius solet: ut cùm de Melitone & Apollinari agit. οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖ λόγους ὑπὸ τῆς πίστεως ἰδίως ἐκέρχον ἀπολογίας περσφώνου. *Quorum uterque Orationes pro fide apologeticas seorsim nuncupavit.* Hist. l. 4. c. 26. cùm de Florino & Blaſto Hæreticis, ὁ αὐτὸς ἰδίως καὶ τῷ ἀλήθειαν νεωτελεῖν πειρώμεθα. *Cum uterque seorsim novam doctrinam adversus fidei veritatem invehere laboraret.* l. 5. c. 15. cùm de Origene, ἰδίως τὴν Ἀχὺλῃ καὶ Συμμάχῳ, καὶ Θεοδοσίῳ ἐκδοσὶν ἀνατῆσθαι ἐκδομικόντα ἐν τοῖς τετραπλοῖς ἐκκατασκάδας. *Editionem Aquila, & Symmachi & Theodotoni cùm Lxx interpretum versione seorsim in tetraplis digessit.* l. 6. c. 16. Ità illi peculiare aliquod scriptum, nunc ἰδίᾳ γεγραμῶν, aut ἰδίᾳ γελῶν, nunc ἰδίον σύγγραμμα, vel ἰδίον ἀνέκδοτα appellatur. *Peculiarem igitur Epistolam (præter eam ad Smyræos scriptam)*

ptam) & seorsim Polycarpo nuncupatam omnino intellexit Eusebius.

Neque tantum modus hic loquendi, qualiter explicari non potest, sed & ea quæ sequuntur, idem evincunt. Nam cum Ignatium seorsim ad Polycarpum scripsisse memorasset, rationem ejus rei optimam assignat, tenerrimam nempe gregis sui Antiocheni curam illi potissimum demandatam, ὃν οἱ αἱ ἀποστολικὸν ἄνδρα ὃ μάλιστ' ἔγνωσαν, τὴν κατ' Ἀντιόχειαν αὐτῷ ποιμνίαν, ὡς αὖν γνήσιον καὶ ἀγαθὸς ποιμὴν ἐστίν, τὴν περ αὐτῆς ἐκείνου διὰ σπουδῆς ἔχειν αὐτὴν ἀξίαν.

Quem cum Apostolicum virum esse planè cognosceret, ipsi tanquam bonus & fidelis pastor gregem Antiochena Ecclesia commendavit, rogans ut omni curâ ac diligentia eam fovere vellet. At in hac ad Polycarpum Epistolâ ipsius Polycarpi curæ atque diligentia Ecclesiam Antiochenam commendat, alibi nusquam. Nam in Epistolâ ad Smyrnenfes, Ecclesiam illam rogat, ut θεωροῦσθε τὴν instituerent, sed Polycarpum omnino non alloquitur, neque eum in totâ illâ Epistolâ disertè nominat, quem in Epistolis ad Ephesios & ad Magnesianos nominaverat. Cujus rei vix alia ratio assignari potest, quàm quòd eodem tempore seorsim ad ipsum Polycarpum scripserit. In Epistolâ certè ad eum peculiariter datâ, hoc negotium ipsi diligentissimè commendat, ut concilium in eum finem convocet hortatur, ut virum eligat ἀγαπητὸν λίαν καὶ ἀοκνον, dilectum imprimis atque impigrum, ut id non tantum Smyrnæ, sed & ab aliis Ecclesiis fieri curet, ut ab illis etiam nuntii & Epistolæ ipsius ope ad Antiochenos mittantur; unde & gratiam precatur, & illi qui mitteretur, & ipsi qui eum mitteret Polycarpo. Quæ omnia ipsius Polycarpi ἐκείνου διὰ σπουδῆς, ut loquitur Eusebius, curam cum diligentia conjunctam, mirè illustrant.

Quinetiam verba quæ sequuntur non aliam fuisse Eusebii mentem apertè ostendunt. Ὅτι αὐτὸς Σμύρναος γεγράφων, ἐκ οἷοι' ὁπότεν ῥητοῖς κέχρηται. Idem autem Ignatius ad Smyrnæos scribens, verbis utitur quæ unde acceperit ignoro. Nunquam ita locutus fuisset Eusebius, ut rectè observat Isaacus Vossius, si ex eadem Epistolâ, de qua hæcenus locutus esset, sequentia essent desumpta. Et adversativa hæc sententia, cum Epistolæ nominatione, non alium quàm hanc interpretationem patitur. Idem ille Ignatius, qui seorsim ad Polycarpum scripsit, ejusque curæ atque diligentia Ecclesiam Antiochenam commendavit, in alterâ Epistolâ, quam ad Smyrnenfes scripsit, utitur testimonio nescio unde desumpto. Ut l. 4. c. 7. cum de Melitone loquitur, ἐν τῷ ταῖς γραφαῖς αὐτοῦ ἐκλογαῖς ὁ αὐτὸς κατὰ τὸ ἀποστόλου ἀρχιεπισκοπῆς, Idem in excerptis ab ipso compositis statim in principio operis, à libro qui Apologia dicebatur, ad alium ejusdem Autoris, cui Ἐκλογαί seu

Excerpta titulus fuit, transiens. Hæc omnia minùs quidem accuratè interpretatus est, rectè tamen cepit Ruffinus, qui ita vertit. *Hæc & multa alia his similia ad diversas Ecclesias scribit. Sed & ad Polycarpum velut Apostolicum virum datis literis, Antiochenam ei Ecclesiam præcipuè commendat. Ad Smyrneos sanè scribens, utitur verbis quibusdam unde assumptus nescimus.*

Hieronymus etiam ipse non aliter capiendus in Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum, ubi ait ex Eusebio. *Indè egrediens scripsit ad Philadelphæos, & ad Smyrneos, & propriè ad Polycarpum, commendans illi Antiochenam Ecclesiam.* Quid clariùs? Propriè enim hîc nihil aliud sonat, quàm *separatim*, sive *seorsim*. Ita Sophronius interpres, ἰδιωὺς πρὸς Πολύκαρπον. Est autem ἰδιωὺς, interprete Suida, κατὰ μόνον. Ipse Hieronymus ita alibi loquitur, in hoc ipso Catalogo, Clementis Alexandrini opera recensens. *De Canonibus Ecclesiasticis, & adversus eos, qui Judæorum sequuntur errorem Liber unus, quem propriè Alexandro Hierosolymorum Episcopo προσεγράψεν.* Et de Apollonio agens. *Tertullianus sex voluminibus adversus Ecclesiam editis, quæ scripsit ἀπὸ ἐκδοσῶν, septimū propriè adversus Apollonium elaboravit, in quo omnia quæ ille arguit conatur defendere.* Utrobique propriè, significat peculiariter, & vertitur à Sophronio ἰδιωὺς, ut in Ignatio. Quod autem sequitur, *in quâ & de Evangelio quod nuper à me translatum est, super personâ Christi ponit testimonium, illud in quâ cū expressum non habeat vocabulum antecedens ad quod referatur, necessariò ita sumendum est, ut ὁ δὲ αὐτὸς Συμωναῖος γράφων* apud Eusebium, ex quo sua Hieronymus transcripsit. Id autem ut fiat, nullum esse dubium jam pridem asseruit Isaac Casaubonus, quin parenthesis notis adjunctis hic Hieronymi locus ita sit concipiendus. *Scripsit ad Philadelphæos, & ad Smyrneos, tum parenthesis adhibita, (& propriè ad Polycarpum commendans illi Antiochenam ecclesiam) in quâ, &c.* Et Richardus Montacutius Episcopus Norvicensis, qui quavis ferè occasione arreptâ Casaubonum vellicare solet, hîc laudat. *Bene, inquit, & acutè doctissimus Casaubonus annotavit esse parenthesis includenda interjecta verba inter Smyrnæos, & in quâ.* Ipse etiam Usserius Casaubonum & Baronio & Halloixio acutiorem longè agnoscit, eum tamen deserit, solâ Augustodunensis Honorii autoritate permotus, qui *Epistolam ad Polycarpum in censu scriptorum Ignatii planè pratermittendam esse judicavit, ita videlicet verbis Hieronymi acceptis, ac si nulla peculiaris ad Polycarpum data hîc ab eo fuisset Epistola.* Sed quis nescit Honorium illum mentis Hieronymi pessimum esse interpretem, & operum ab eo nominatorum ineptissimum testem, qui Catalogum quem sequutus est sæpe non intellexit, sæpius decurtavit? Quis de verbis Hiero-

Hieronymi accipiendis illi confidet in Ignatio, qui statim in Polycarpo, dicit eum scripsisse *ad Philipenses Epistolam*, & *quædam de die Pasche*, cum Hieronymus eum tantummodo *propter quasdam super die Pasche quaestiones Romam venisse* tradat, qui in *Evangelium* xⁱ Μαθησίων *Commentarios* ascribit Origeni, quos Hieronymus tribuerat Symmacho; qui *Anatolium decem libros de Arithmetica, Geometria, Astronomia, Grammatica, Rhetorica, Dialectica*, composuisse refert, quem Hieronymus *mira doctrina virum in his fuisse*, *Libros autem decem de Arithmetica institutionibus* scripsisse innuit; qui in Clemente Alexandrino, pro illis Hieronymi, *Padagogi Libri tres*, habet *de Padagogis unus*, & pro illis, *De jejuniis disceptatio*, hæc substituit, *de jejuniis unus, de disceptatione unus*; qui in Origene, quoniam Hieronymus indicem operum omiserat, ejus loco habet, *sex millia librorum scripsit*, quod ab Hieronymi mente maximè alienum esse cognoscitur, ex Apologia secundâ adversus Ruffinum, *Numeri indices librorum ejus, qui in tertio volumine Eusebii, in quo scribit vitam Pamphili, continentur; & non dico sex millia, sed tertiam partem non reperies*, qui Græca fere omnia apud Hieronymum in Latinam linguam tam malè atque imperitè vertit? Imò quis de numero Epistolarum apud Hieronymum Honorio crederet in Ignatio, qui novit eum in Epitome suâ tot opuscula præterisse, quæ ab Hieronymo in Catalogo commemorantur? In Melitone, *ἡ ἐπιστολὴ τοῦ θεοῦ Librum unum*, in Alexandro, *Epistolam ad Antinoëtas*, in Julio Africano, *Epistolam ad Origenem super Quaestione Susanna, & aliam ad Aristidem de Genealogia Servatoris*, in Novatiano, *librum de instantiâ*, in Malchione, *grandem Epistolam ad Dionysium & Maximum*, in Gregorio Neocæsarensi, *Panegyricum ad Origenem*, in Laëtantio, *Symposium, & ad Demetrianum Epistolarum libros duos*, in Athanasio, *Heortasticas Epistolas*, in Acacio, *συμμάτων ἑνὶ τόμῳ volumina sex*, in Theodoro, *Commentarios in Psalterium*, in Cyrillo, *ἡ ἐπιστολὴ ἡ πρώτη*, in Basilio, *ἀποκρινὴν*, in Gregorio Nazianzeno, *ἡ ἐπιστολὴ ἡ δεύτερη*, in Joanne Antiocheno, *ἡ ἐπιστολὴ ἡ τρίτη*, in ipso denique Hieronymo, *Hebraicorum nominum librum unum, adversus Jovinianum libros duos, & ad Pammachium Apologeticum & Epitaphium* penitus omisit, quæ omnia in Hieronymi Catalogo adhuc extant. In Dionysio autem Alexandrino, tot Epistolas & Opuscula intacta præterit, ut sine maximo Lectoris tædio ea enumerare non possim. Quidni igitur Epistolam Ignatii, propriè ad Polycarpum scriptam, pariter omitteret? Leve est idcirco, imò prorsus evanidum argumentum, quod ex silentio Augustodunensis Honorii, tam mali interpretis, tam infidi Epitomatoris, deducit Armachanus, ut inde concludat, *in eâ, quæ Hieronymi ætate omnium terebatur manibus Ignatianarum Epistolarum*

larum Sylloge, nullam Polycarpo privatim inscriptam extitisse Epistolam: præsertim cum Eusebius *ιδίως*, Hieronymus *proprie*, hoc est, *privatim* Polycarpo inscriptam fuisse testentur. Certè pari argumento deducere poterat, ætate Eusebii nullam Ignatii ad Philadelphæos extitisse Epistolam, quòd eam Ruffinus in interpretatione suâ omiserit.

Præterea ætate Hieronymi scripsit S. Chrysostomus, & Ignatianarum Epistolarum sylloge usus est, quæ Epistolam privatim Polycarpo inscriptam continebat. Nam in Oratione, quòd *unus Veteris & Novi Testamenti Legislator*, ipsi à Veteribus attributâ, sententiam quandam, sub Ignatii nomine ex hac ipsâ Epistolâ depromit, quam inter Veterum Testimonia postea suo loco proferemus. Negat quidem Armachanus, Orationem illam esse S. Chrysostomi: sed rationes ejus accuratè examinabimus, cum testimonia pro Ignatio adducta ab objectionibus Dallæi vindicabimus.

Interim hanc ad Polycarpum Epistolam esse inter eas quæ Eusebio cognitæ sunt numerandam res ipsa clamat, quia, uti reliquæ germanæ, fuit & ipsa Interpolatoris manu contaminata: quod de supposititiis non est omnino sentiendum. Aliud enim est Epistolam fingere: aliud corrumpere. Quæ sunt ab Impostore seriùs fictæ, eodem modo integræ conservantur, quo primùm sunt confarcinatæ: quæ à vero Autore primùm factæ, postea sunt à stellionibus variis assumentis conspurcatæ. Armachanus quidem, cujus animo contraria sententia altè infederat, nullas hic interpolationes observavit; imò asserere non est veritus, *Interpretem suum*, quem ipse è tenebris primus eruit, *Epistolam ad Polycarpum integram ex recentiore editione assumpsisse*; quod primo intuitu à veritate alienum esse deprehenditur. Nam primæva hujus etiam Epistolæ editio, quam secutus est interpret ejus, & quæ in Mediceo Codice conservatur, multum à recentiori editione differt, quæ è reliquis Codicibus descripta est, & partim à vulgato interprete conversa. Duo præcipuè loca memorabo, ex inscriptione unum, ex corpore Epistolæ alterum, ut Interpolatoris manus manifestè appareat. Codex Mediceus, Ἰγνάτιος ὁ καὶ Θεοδόσιος Πολυκάρπῳ ἐπισκόπῳ ἐκκλησίας Σμυρναίων. Interpres Usserianus, *Ignatius, qui & Theophorus, Polycarpo Episcopo Ecclesia Smyrnaeorum*. Vulgati Græci Codices, Ἰγνάτιος, ἐπισκόπου Ἀντιοχείας, ὁ καὶ μέγας Ἰησοῦ Χριστοῦ, Πολυκάρπῳ ἐπισκόπῳ ἐκκλησίας Σμυρναίων. Et Vulgatus interpres, *Ignatius, Episcopus Antiochiæ, qui & martyr Jesu Christi, Polycarpo Episcopo Smyrnenisum*. In corpore Epistolæ Codex Mediceus, Πλέον σπεύδῃ γίνεσθαι καὶ κατὰ τὰς κατὰ μάνθανε τὸν ὑποχρεωμένον σεσδόντα, τὸν ἀχρεόν, τὸν ἀδελφόν, τὸν δὲ ἡμᾶς ὁρατὸν, τὸν ἀφιλάρετον, τὸν ἀπαθῆν, τὸν δὲ ἡμᾶς παιδιτόν. Interpres Usserianus

anus, *Plus studiosus fias, quàm es. Tempora considera. Eum qui supra tempus expecta, intemporalem, invisibilem, propter nos visibilem, impalpabilem, impassibilem, propter nos passibilem.* Vulgati Græci Codices, Πλεον̄ περι-
 δεις τῇ περιῳῇ ἢ ἑ, (fatis absurdè) συντηνόντων δέμα, τοῦ χειρὸς
 καταμάνδων, ὡς ἐνταῦθα ἢ νίκησον. ὡδε γάρ ἐστι τὸ πᾶσι, ἵνα
 ὃ οἱ εἴηται. περισδόνκα Χειρὸν τὸν ἵδον τῷ Θεοῦ, τὸν ἀχρονον
 ἢ χεῖρα, τὸν ἀδραντὸν τῇ φύσει, δεσπὸν ἐν σαρκί, τὸν ἀφλάσθη-
 τον ἢ ἀρατῇ ὡς ἀσώματον. Αἱ ἡμᾶς ὃ ἀπὸν καὶ φιλαρητὸν ἐν σω-
 ματι, τὸν ἀπαθῆ, ὡς δεῶν, δι' ἡμᾶς ὃ πειντὸν, ὡς ἀνθρώπων.
 Et Vulgatus interpres, *Plurimum adde ad festinationem*, continuante-
 ter curre. *Tempora cognosce*, ut in ipsis semper vincas. Hic enim
 est stadium, illic corona. *Expecta* Christum filium Dei, *intem-
 poralem* in tempore, *invisibilem* naturā, *visibilem* in carne, *impalpa-
 bilem* & intactum, ut incorporeum, corporeum verò propter nos
 & contrectabilem, *impassibilem*, ut Deum, *passibilem* verò propter
 nos, ut hominem. Hinc igitur patet duas fuisse Editiones Epistolæ
 ad Polycarpum multum diversas, germanam unam, interpolatam al-
 teram: germanam & primævam secutum esse interpretem Usserianum,
 posteriorem seu interpolatam vertisse interpretem Vulgatum. Idem
 etiam liquet ex verbis ad finem Epistolæ, in Vulgato Græco Codi-
 ce additis, Ἀμὲν, ἢ χεῖς, quibus respondent in Vulgato interprete,
Amen, gratia, quæ à Mediceo Codice & interprete Usseriano pror-
 sus absunt. Hinc enim Armachanus ipse colligit Anastasium Patri-
 archam Antiochenum circa annum DXCV. vulgatā sive interpolatā
 editione Græcā usum fuisse. Quippe Gregorius Papa Romanus, Re-
 gistri l. 4. Indiēt. 13. Epist. 37. cum ad finem Epistolæ suæ ad Ana-
 stasium scriptæ apposuisset, *Amen, gratia*, statim hæc addit, *Quæ vi-
 delicet verba de scriptis vestris accepta in meis Epistolis pono, ut de S. Ig-
 natio vestra Beatitudo cognoscat, quia non solum vestra est, sed & no-
 stra. Sicut enim Magistrum ejus Apostolorum principem habemus
 communem, ita quoque ejusdem principis discipulum nullus nostrum
 habeat privatum.* Cum igitur hæc verba Ἀμὲν, ἢ χεῖς, ad finem
 Epistolæ ad Ephesios, & pariter hujus ad Polycarpum apposita
 reperiantur, apparet utramque pariter etiam illo ævo fuisse inter-
 polatam.

Ad hæc omnia ulteriùs confirmanda multum valet id quod nos
 primi observavimus, fuisse antiquitus aliam Ignatianorum Editionem,
 præter eas tres quas memorat Usserius. Erat autem hæc Editio omni-
 um & solarum Epistolarum quas vidit Eusebius, sed interpolata-
 rum. Neque hæc est conjectura mera. Habeo enim exemplar MS.
 Græcum Epistolarum Ignatianarum, mihi à Viro docto & Antiqui-
 tatum

tatum curioso communicatum, sine fictis & supposititiis (septem enim tantum sunt,) sed cum assumentis quidem diu post Eusebium imò & Gelasium factis, Epistolas hoc ordine repræsentans.

Περὶ Τετρακισίους	A.
Περὶ Μαγνησίους	B.
Περὶ Φιλαδελφείας	Γ.
Περὶ Σμυρναίους	Δ.
Περὶ Πολυκαρπὸν ὁπίσθητον Σμύρνης	E.
Περὶ Ἐφεσίους	ς.
Περὶ Ρωμαίους	Z.

Hanc ego Editionem peculiarem & ab aliis distinctam invenio, ideoque pro tribus Usserii quatuor diversas Ignatii Editiones olim obtinuisse statuo. Prima fuit germana, Epistolarum tantum septem, à Polycarpo edita, & ipsius Epistolæ ad Philipenses in conventu Aliæ lectæ subjecta, Irenæo, Theophilo, Origeni, Eusebio, Athanasio, Chrysostomo, Hieronymo, Theodoro, Gelasio, Ephraimo, Antiocho cognita. Secunda fuit earundem Epistolarum septem, sed interpolata: qualis in nostro exemplari Græco MS. extat; Stephano Gobaro, Anastasio Patriarchæ Antiocheno, & Chronici Alexandrini confarcinatori conspecta. Tertia Editio fuit, ex septem genuinis, & quatuor fictis seu supposititiis conflata, qualis in Mediceo Codice, & interprete Usseriano compareret, Joanni Damasceno, & Antonio usurpata. Quarta denique fuit, ex septem interpolatis, & quinque supposititiis constans, additâ scilicet Epistolâ ad Philipenses postremo loco fictâ, qualis in Augustano Codice & Nidprucciano repræsentatur, & à vulgato interprete redditur, Anastasio Presbytero, & Adoni Viennensi visa. Unde liquet Epistolam ad Polycarpum in secundâ & quartâ Editione apparuisse interpolatam, in tertiâ ab omni assumpto liberam, ac proinde ex primâ in tertiam sine ullâ interpolatione fuisse derivatam.

Hinc etiam patere potest quid sentiendum sit de Vulgato interprete Latino, apud quem posterior pars Epistolæ ad Polycarpum non apparet. Armachanus eam partem *velut adjectitiam resectam fuisse arbitratur, quod tam multa in eâ reperirentur, quæ ad Ecclesiam Smyrnaeorum magis pertinebant quàm ad illius Episcopum Polycarpum; ab illis videlicet verbis sui interpretis*, Episcopo attendite, ut & Deus vobis. Sed hæc conjectura seipsam jugulat. Neque enim resecta interpretatio dicenda est, quam unquam existisse non constat. Neque si

un-

unquam extiterit, ibi resecta est, ubi Ignatius Smyrnæos alloquitur, sed multo superius; non ad ea verba, *Episcopo attendite, ut & Deus vobis*, sed ad ista longè priora. *Secundum omnem modum propter nos sustinentem*. Ineptissimi certè hominis & malè feriat, ne dicam insani fuisset, tot sententias ad Polycarpum utrinq; pertinentes ideo resecare, quòd nonnullæ interjectæ ad Smyrnæos magis pertinere viderentur. Alia igitur hujus rei ratio reddenda est; & sanè ex sententiâ nostrâ perquam luculenta. Vulgatus ille Interpres nec plenam nobis inscriptionem dedit, nec Epistolam. Ratio utriusque defectûs eadem: quoniam Epistolas jam interpolatas Latine reddere instituerat. Inscriptio priori parte interpolata est, posteriori minimè: priorem igitur partem interpretatus, posteriorem planè omisit. Pariter prior pars Epistolæ insigniter interpolata est; posteriori unum aut alterum verbum adjectum. Priorem igitur partem interpretatus, posteriorem penitus omisit, quòd esset, opinor, ab alio interprete prius reddita. Hujus autem rei signum evidentissimum mihi videtur, quòd in verbis interpolatis, *ut hominem*, desinat: reliqua, *secundum omnem modum propter nos sustinentem*, licèt ad eandem sententiam pertinentia, omittat.

Proinde septem Epistolas ab Eusebio S. Ignatio attributas censeo; inter eas Epistolam ad Polycarpum numerandam affirmo; easdem omnes in Polycarpianâ *συλλογῇ* collectas, Epistolæ ejus in conventu Asiæ per aliquot sæcula publicè lectæ subjunctas, & à S. Martyre conscriptas fuisse asseveranter contendo. Sententiam Dallæi de Impostore primo, sex Epistolas post ducentos ab Ignatii martyrio annos in lucem proferente, & secundo, illam ad Polycarpum post ducentos etiam alios parturiente, figmentum, imò portentum esse judico.

Atque hæc de ortu, progressu, & hodierno Statu hujus Controversiæ, introductionis more, atque perspicuitatis gratiâ dixisse sufficiat: quæ loco trium priorum Capitulorum Libri Dallæiani, & prioris etiam quarti partis ponenda censui, ut ad ea aliud quippiam reponere necesse non sit.

VINDICIARUM,

Pars prior.

Quâ

Argumenta pro S. Ignatii Epistolis
è Veterum Testimoniis afferuntur,
& à Dallæi exceptionibus
vindican-
t-
ur.

VINDICIA

VINDICIARUM

Pars prima.

C A P. I.

Argumenta pro S. Ignatii Epistolis sunt vel externa vel interna. Externa à testimoniis, Interna ab ipsis Epistolis.

T probemus, aut persuasum habeamus, Epistolas hasce, de quibus dicimus, quæ nunc in omnium manibus sunt, & Ignatii præ se nomen ferunt, reverâ ab illo Antiochenæ Ecclesiæ Antistite, Apostolorum discipulo, & sanctissimo Martyre, circa initium secundi sæculi fuisse conscriptas, non aliud quicquam à nobis qui hac ætate vivimus, aut requiri aut expectari potest, quàm ut ex idoneis testimoniis eorum, quibus in rebus hujusmodi par est credere, id fideliter firmiterque colligamus; & Epistolas ipsas tanto Autore dignas, & temporis rerumque circumstantiis apprimè congruas ostendamus. Ad autoritatem enim Ignatianorum, aut aliorum quorumcunque veterum Scriptorum, asserendam confirmandamque duo tantum argumentorum genera afferri possunt, Externa scilicet, vel Interna; quorum priora ex testimoniis, posteriora è scriptis ipsis petuntur. Quamobrem Dissertationem nostram in duas partes dispescendam duximus; quarum quidem prima Testimonia proferet, eademque ab Adversarii objectionibus vindicabit; & quæ ab ipso testimonia afferri videantur, quæque sub specie Argumenti negantis disputantur, refutabit: secunda Epistolas ipsas considerabit, easque ostendet & ævo Ignatiano rerumque circumstantiis apprimè congruas, & ex ipsâ materiâ atque scriptione Martyre & Episcopo Antiocheni dignas: argumentisque

omnibus vel ex rebus, vel ex verbis, ab Adversario ductis respondebit, plenissimèque satisfaciet. Quod si tam multa Veterum testimonia, tamque apposita, pro his Epistolis afferre poterimus, quàm quæ in aliis huiusmodi scriptis stabiliendis, & extra omnem controversiam ponendis acceptari ab omnibus solent; ac simul etiam Epistolas ipsas tales esse ostenderimus, ut eo ipso Viro dignæ videantur, cui à Veteribus tribuuntur, nihilque in iis omnino contineri, quod Autorem S. Ignatio vel minus antiquum, vel minus pium, aut prudentem postulet; si hæc ita tractaverimus, ut summæ testium auctoritati rei ipsius dignitas suffragetur, nihil in hoc disputandi genere ulterius requiri posse confidimus. Neq; aliqua ratio assignari poterit quare ullum antiqui scriptoris Opus pro legitimo habeatur, si hæc à nobis rite probata repudientur.

Ut primi generis Argumento Epistolas de quibus agitur ab Ignatio Martyre conscriptas fuisse demonstretur, ex idoneis testimoniis eorum, quibus in rebus huiusmodi par est credere, id fideliter firmiterque colligemus. Idoneos autem testes putamus scriptores Ecclesiasticos Veteres, qui antequam hæc in Ecclesiâ orta, aut postquam aliquibus oriri visa, est controversia, sententiam suam, ut se obtulit occasio, sine ullâ dubitatione aut hæsitacione protulerunt. Hos ego testes incorruptos adducam atque integros; ex horum scriptis indubitatis, aut ab importuna dubitatione vindicatis, testimonia proferam: idque eâ moderatâ præstabis, ut nullius Veterum famæ detrahatur, nullius nomini injuria fiat, sua cuique auctoritas, qualis & quanta in Ecclesiâ Dei hætenus fuit, illabata conservetur, eâ fide, ut neminem obtorto collo ad iudicium ferendum trahamus, omnia planè & nudè repræsentemus, prout in eorum scriptis reperiuntur. Cum igitur Ignatii Epistolæ decimo quinto sæculo jamjam exeunte erutæ & impressæ primùm conspicerentur, & varia hominum judicia postmodum expertæ sint; ita Veterum testimonia adducam atque disponam, ut omni, ab ipso quo scriptæ sunt tempore, sæculo usque ad eam ætatem quâ impressæ prodierunt, à viris maximis agnitas & approbatas ostendam.

C A P. II.

Testimonia pro S. Ignatii Epistolis. Quæ ita disponuntur ut nullum Sæculum suis testimoniis careat, à Secundo, quo primùm natæ, ad Decimum quintum, quo primùm impressæ sunt Epistolæ.

INtra paucos post initium secundi sæculi annos natas esse has Epistolas assero: duos igitur ejuldem ævi scriptores nobilissimos, S. Polycarpum & S. Irenæum testes cito. S. Polycarpus S. Johannis Apostoli discipulus, ab eo Smyrnæ Episcopus ordinatus, totius Asiæ princeps, S. Ignatio nostro perfamiliaris fuit; cujus Martyr ipse in Epistolis meminit, cui earum etiam unam privatim misit. Hunc autem harum Epistolarum mentionem fecisse diserte tradit Eusebius. Hist. Eccl. l. 3. c. 37. Καὶ ὁ Πολύκαρπος δὲ τῶν αὐτῶν μέμνη ἐν τῇ φερομένῃ αὐτῷ πρὸς Φιλιππίους ἐπιστολῇ. Hoc est, interprete Valesio, sed & Polycarpus in sua ad Philippenses Epistolâ earundem meminit Epistolarum. Ità Eusebius, cum jam septem S. Ignatii Epistolas enumerasset, & descripsisset. Meminit quidem S. Ignatii sæpius in Epistolâ suâ ad Philippenses S. Polycarpus: nostræ autem assertioni hæc præcipuè verba testimonium præbent, quæ ipse Eusebius ex ejus Epistolâ tunc temporis cum omnibus esset notissima, & in Asiæ conventu legeretur, descripsit. Τὰς ἐπιστολάς Ἰγνατίου, τὰς πεμφθείσας ἡμῶν ὑπὸ αὐτοῦ, καὶ ἄλλας ὅσας εἰργάζετο παρ' ἡμῶν, ἐπέμψαμεν ὑμῶν, καθὼς ἐνετείλασθε, αἱ πάντες ὑποταγμένοι εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην. Quæ in veteri ejusdem Epistolæ Versione ità etiamnum Latine legimus, Epistolas scilicet Ignatii, quæ transmissæ sunt vobis (pro nobis) ab eo, & alias quantascunque apud nos habuimus, transmisimus vobis, secundum quod mandastis; quæ sunt subiecta huic Epistolæ. Alter hujus sæculi testis S. Irenæus, Polycarpi discipulus, & Apostolicorum temporum Vir; quem harum Epistolarum meminisse non semel testatur Eusebius. Ut Eccl. Hist. l. 5. c. 8. Ἐν καὶ Ἰουλιανῷ τῷ μάρτυρι καὶ Ἰγνατίου μνήμην ποιῶνται, μαρτυρίας αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τῶν τότε γεγενημένων κατηρημένοι. Præterea Justini Martyris & Ignatii mentionem facit, ex eorum scriptis testimonia proferens. Quot quidem ex S. Ignatio testimonia protulerit S. Irenæus scire nunc non licet, quòd

quòd multa illius opera jam perierint. Unum expressè notavit Eusebius Hist. Eccl. l. 3. c. 36, Οἷδε δ' αὐτὸ τὸ μαρτύριον ὃ Ἐι-
 πλωῖα, καὶ ἡ ἐπιστολὴν αὐτῷ μνημονεύει λέγον ἕτως· ὡς εἶπε τις ἡμῶν
 ἡμετέρων διὰ τὴν πρὸς θεὸν μαρτυρίαν κατακείδεις πρὸς θνήσκειν, ὅτι οὗτος
 εἰμι θεὸς, καὶ δι' ὁδόντων θνήσκειν ἀλλήθως, ἵνα καθαρεύς ἀπὸ εὐρεθῶ.
 Hoc est, interprete Ruffino, Scit autem & Irenæus Martyrium ejus,
 & mentionem facit scriptorum (pro Epistolarum) ejus per hac
 verba. Sicut dixit, inquit, quidam ex nostris pro martyrio Christi
 damnatus ad bestias. Frumentum, inquit, ego sum Dei, bestiarum
 dentibus molor & subigor, ut panis mundus efficiar Christo. Hæc
 autem verba ab Eusebio Græcè excerpta, postquam Græca S.
 Irenæi exemplaria perierunt, in veteri Latinâ Versione adhuc re-
 periuntur, l. 3. c. 28. Quemadmodum quidam de nostris dixit, pro-
 pter martyrium in Deum adjudicatus ad bestias, Quoniam frumen-
 tum sum Christi, & per dentes bestiarum molor, ut mundus panis
 inveniar. Eadèmq; in S. Ignatii Epistolâ ad Romanos extant,
 οὗτος εἰμι τὸ θεὸς, καὶ δι' ὁδόντων θνήσκειν ἀλλήθως, ἵνα καθαρεύς ἀπ-
 οτῶ εὐρεθῶ.

Luculentissimis hisce testimoniis tres conjecturas subjungendas
 putavi, ex eodem sæculo petitas : quæ si eruditis placeant, be-
 ne est, mihi certè placent, ut conjecturæ scilicet, neque alio no-
 mine propono. Smyrnenfis Ecclesiæ Epistola, licet in Martyrio
 S. Polycarpi celebrando potissimum versetur, tamen & Germanici
 exitum breviter describit, qui, velut alter Ignatius, ἐπισήμως ἐθελονμά-
 χησε gloriosè pugnavit ad bestias. Cum enim Proconsul eum ab
 animi proposito retrahere conaretur, ἑαυτῷ ἐπιστάσας τὸ τὸ θνήσκειν
 προσβιάσασθαι, inquit, feram ad se attraxit, vi adigens. Qui-
 bus verbis existimo Ecclesiam Smyrnensem ad Epistolam S. Ignatii
 omnino respexisse, & in simili proposito eodem vocabulo uti voluisse.
 Ità enim ille ad Romanos, de feris quibus obijciendus fuit,
 καὶ αὐτὰ θάκοντα μὴ θέλη, ἐγὼ προσβιάσασθαι, quòd si fortè ipsa recu-
 sabunt, ego eas vi adigam. S. Theophilus, sextus Antiochenus
 Ecclesiæ Episcopus, post S. Ignatium quartus, scripsit in S. Mat-
 thæum Commentarios, quos se legisse testatur S. Hieronymus
 antequam suos in eundem Evangelistam scriberet. Sub hujus
 Theophili nomine etiamnum extant in S. Matthæum Commenta-
 rii, sed Latinè tantum, in quibus ad illa verba, Cum esset despon-
 sata mater ejus Maria Joseph, Mar. 1. 18. hæc legimus. Quare
 non ex simplici virgine, sed ex desponsatâ concipitur Christus ?
 Primò, ut per generationem Joseph origo Maria monstraretur;
 secundò, nè lapidaretur à Judæis ut adultera. Tertiò, ut in
 Ægyptum

Egyptum haberet solatium viri. Quarto, ut partus ejus falleret diabolum, putantem Jesum de uxoratâ, non de virgine natum. Si hæc Theophili sint, sine dubio quartam rationem ex Epistolâ S. Ignatii hausit. Nam cum S. Hieronymus, qui se Theophili Commentarios legisse professus est, quatuor has rationes expressisset, quartam in hunc modum protulit, Martyr Ignatius etiam quartam addidit causam cur à desponsatâ conceptus sit, ut partus, inquit, ejus celaretur diabolo, dum eum putat non de virgine, sed de uxore generatum. Quis enim non videt, si hæc Hieronymus ex Theophilo transcripsit, eum pro more suo indicare voluisse S. Theophilum hæc ab Ignatio decessore suo habuisse. Ignatius enim ipse non hanc quartam causam addidit, neque ullam causam protulit, cur à desponsatâ conceptus fuerit Christus: sed tantum dixit Virginitatem Mariæ Diabolum latuisse: hanc autem sententiam Ignatii tanquam causam addidit Theophilus, atque ideo causam hanc attribuit Ignatio Hieronymus, quod eum illius sententiæ autorem agnosceret. Certè hæc Hieronymus ex suo pènu non sumpsit, sed à Veteri Commentatore hausit; uno scilicet ex illis quos ipse in Præfatione nominat, quem alium quàm Theophilum fuisse non puto. Nam S. Basilus Oratione in Natali Christi habitâ, eundem sine dubio Autorem respiciens, ait, Εἰρημὶ καὶ ἡσυχίᾳ παλαιῶν πνι καὶ ἑτέρῳ λόγῳ, ὅτι καὶ τὸ λαλεῖν τὸν ἀρχόντα τῶν αἰῶν ὅτι τέτοιον τὸ παρθένιον τῆς Μαρίας ἢ τὸ Ἰωσήφ ἐπερωτῆν μυστία. Cum enim tres causas attulisset, quartam sic adjungit, Alia autem ratio à Veterum quodam prolata est, quod ut principem hujus sæculi lateat virginitas Maria desponsatio Josephi est excogitata. Non igitur Theodorus fuit, non Apollinarius, non Didymus, hi enim omnes S. Basilio synchroni fuere, sed vel Hippolytus, vel Origines, vel Theophilus, quod potius reor. Utcunque sit, Scriptor ille qui à S. Basilio antiquus dicebatur, haud injuriâ à nobis secundo sæculo vendicatur.

Porro Peregrinus, sive Proteus, ex Ethnico Christianus, ex Christiano Cynicus, igni se tradidit valde senex: de quo Eusebius in Chronico ad quintum Marci, *Apud Pisas Perigrinus Philosophus rogo, quem ex libris composuerat, incenso seipsum superinjecit.* Cum enim vilissimus homuncio insanâ quâdam gloriæ cupiditate flagraret, ita se gessit, ut eam quam posset maximam sibi conciliaret. Excogitavit autem id quod nulli unquam Philosopho in mentem venit: Epistolas jamjam mori urus ad insignes maximè civitates, & viros quosdam velut legatos misit; ut igitur igne Herculem aut Empedoclem, ita Epistolis, & Legatis S. Ignatium nostrum de industria imitatum esse nebulonem sentio, & hujus conjecturæ rationem minimè incertam reddo. Christianam

ineunte, Catecheseon opus aggressus, adhuc juvenis Homilias in S. Lucam scripsit, quas interpretatus est S. Hieronymus. Homiliâ autem sextâ hæc legimus, *Eleganter in cuiusdam Martyris Epistolâ scriptum reperi; Ignatium dico, Episcopum Antiochia post Petrum secundum, qui in persecutione Roma pugnavit ad bestias, Principem sæculi huius latuit virginitas Maria.* Itâ nunc legimus in Epistolâ ad Ephesios, ἔλαθεν τὴν ἀρχὴν τοῦ αἰῶνος τῷ ἡγερένῳ Μαρίᾳ. Vetus Interpres, *Latuit principem sæculi huius virginitas Maria.* Idem Origenes natu grandior Commentarios in Canticum scripsit, in quorum Prologo hæc legimus, *Denique meminimus aliquem sanctorum dixisse, Ignatium nomine, de Christo, meus autem amor crucifixus est, nec reprehendi eum pro hoc dignum iudico.* Hæc autem verba in Epistolâ ad Romanos adhuc reperiuntur, ὁ ἐμὸς ἔρως ἐσταύρωται. Vetus Interpres, *Meum desiderium crucifixum est.*

Quarti sæculi, sanè florentissimi, ut multo plures Ecclesiasticos scriptores, itâ & Ignatianorum testes habemus. Eorum primus mihi quidem videtur ille quisquis est qui Dionysius Areopagita vulgo nominatur: non longè enim ab initio huius ævi eum scripsisse sentio. Ille autem Libro de Divinis nominibus, de Amore disputans, & Origenem sequens, itâ loquitur. Καίτοι ἐδοξέ μοι καὶ ἡμᾶς ἐπελάσιν καὶ θεόπρετον εἶναι τὸ τῷ ἔρωτι ὄνομα τῷ τῆς ἀγάπης γεγενῆσθαι καὶ ὁ δὲ Ἰγνατίου, ὁ ἐμὸς ἔρως ἐσταύρωται. *Visum est aliquibus nostra atque sacræ scriptoribus amoris quàm charitatis nomen divinius esse. Scribit autem & divinus Ignatius, Amor meus crucifixus est.* Huius autem Viri longè doctissimi, si initio huius sæculi revera scripserit, ut arbitramur, luculentissimum testimonium est; quisquis autem fuerit, sive huius, sive sequentis ævi scriptor, varia de hoc ipso loco hominum judicia Ignatianorum auctoritatem, ut deinceps ostendemus, plurimum confirmabunt.

Secundus huius ævi testis est Eusebius Cæsariensis Episcopus, qui multos Origenis discipulos vidit. Is autem cum singulos nominatim recensere non posset, qui primis Apostolicæ successionis temporibus Antistites aut Evangelistæ fuerant, eorum duntaxat nomina recensere statuit, quorum monumentis Apostolicæ doctrinæ traditio ad sua usque tempora ferebatur. Hist. Eccl. l. 3. c. 37, 38. ὡς περὶ τοῦ ἀμέλαι τῷ Ἰγνατίου ἐν αἷς κατελέξαμεν ἐπιστολαῖς, καὶ τῷ Κλήμει ἐν τῇ ἀνωμολογημένῃ παρὰ πάντων. *quod factum est in Epistolis Ignatii ab ipso recensitis, & Clementis illâ ab omnibus receptâ.* Eusebius igitur, unam Clementis, plures Ignatii Epistolas proponebat, ut antiquissima Apostolicæ successionis scripta, & Apostolorum doctrinæ traditionem continentia. Illæ autem Epistolæ quas tantopere laudavit Eusebius, ipsissimæ

simæ sunt quas nos habemus, & defendimus. Tradit enim Hist. Eccl. l. 3. c. 36. Ignatium per Asiam sub accuratissimâ satellitum custodiâ ductum, singularum civitatum quas ingressus est Ecclesias sermonibus & cohortationibus confirmasse, atque imprimis monuisse ut ab hæresibus caverent tum primum exortis, & invalescentibus; hortatûmque esse ut Apostolorum traditioni tenaciter adhærerent, quam cautelæ gratiâ etiam scriptis mandare necessarium duxit. Quare cum Smyrnæ esset, inquit, quatuor Epistolas scripsit ad Ephesios, Magnesianos, Trallianos, Romanos; à Troadetres, ad Philadelphenses, ad Smyrnæos, & privatim ad Polycarpum. Hæc omnia diligentissimè ex ipsis Epistolis, ut opinor, observavit Eusebius; Epistolam enim ad Ephesios Smyrnæ scriptam fuisse ipsa testatur. *Unanimis vobiscum ego, & quem misistis in Dei honorem in Smyrnâ, unde & scribo vobis.* Ad Magnesios, *Salutant vos Ephesii à Smyrnâ, unde & scribo vobis.* Ad Trallianos, *Saluto vos à Smyrnâ.* Ad Romanos, *Scribo autem vobis hæc à Smyrnâ.* Tres reliquas Epistolas Troade scriptas fuisse ex ipsis pariter patet. Ad Philadelphenses, *Salutat vos charitas multorum qui in Troade, unde & scribo vobis per Burrum.* Ad Smyrnæos, *Salutat vos charitas fratrum, qui in Troade, unde & scribo vobis per Burrum.* Ad Polycarpum, *Quia igitur omnibus Ecclesiis non potui scribere, propter repente navigare me à Troade in Neapolim, ut voluntas precipit, scribis aliis Ecclesiis.* Observat Eusebius Ignatium in Epistolâ ad Ephesios Onesimi ipsorum pastoris meminisse, in Epistolâ ad Magnesios Damam Episcopum nominasse, in Epistolâ ad Trallianos Polybii antistitis mentionem fecisse; quos omnes earundem Ecclesiarum Episcopos nostræ Epistolæ agnoscunt. Dicit eum Polycarpo Antiochenæ Ecclesiæ gregem commendasse, rogasseque ut omni curâ & diligentia illum fovere vellet, quod in Epistolâ ad eum datâ pluribus narratur. Pergit ulterius, & eis ἐπιστολὰς αὐτοῦ ἐπεμψάντων, ex Epistolâ ad Romanos bene longam φησὶν excerpit, ut ipse loquitur, κατὰ λέξιν, Ἀπὸ Εὐεβίου μέγας Πάπῃς Σνετομαχῷ &c. quæ Versioni nostræ Latinæ prorsus conveniunt, adeo ut hæc accuratio sit Eusebianorum translatio, quàm vel Hieronymiana vel Ruffiniana. Aliam etiam ex Epistolâ ad Smyrnæos sententiam transcripsit, quæ in nostris Codicibus totidem verbis extat. Denique ad confirmandam superiorem de his narrationem Polycarpi & Irenæi testimonia profert, de quibus antè diximus, & postea dicendum erit. Hæc sunt ab Eusebio adeo diligenter luculentèq; exposita, ut Dallæus ipse dixerit, *Fatemur Eusebium illas Epistolas agnoscere, & pro verè Ignatianis habere: neq; dissimulamus eas de quibus ille verba facit has ipsas fuisse videri, quæ his hodie nominibus circumferuntur, quales eas Reverendissimus Usserius Latine, eruditissimus Vossius Græcè, ex libris ille Anglicanus, hic Medicis ediderunt.*

Eusebio

Eusebio succedit Athanasius, verè magnus; qui in Epistolâ de Synodis Arimini & Seleuciæ, dum adhuc Arimini Synodus hæreret, hoc est, circa annum Christi 360um scriptâ, hoc nobis illustre testimonium præbet. De Synodis p. 922. Ἰγνατίου ὁ ἐν, ὁ μετὰ τὴν Ἀποστόλους ἐν Ἀρποχείᾳ καλῶς αὐθις Ἐπίσκοπος, καὶ μέγας τῶ Χριστοῦ ἡρώδης, γέγονεν ὡς τῶ Κυρίου εἰσῆλθεν· εἰς ἱαλῆς ἐστὶν ὁ σαρκικὸς καὶ πνευματικὸς, ἡνιπὸς καὶ ἀλμῆς, ἐν ἀνθρώπῳ θεός, ἐν θανάτῳ ζωὴ ἀληθινή, καὶ ἐν Μαρτίᾳ καὶ ἐν θεῷ. Ignatius igitur, qui post Apostolos Antiochiæ Episcopus constitutus est, & Martyr Christi fuit, scribens de Domino dixit: Unus medicus est, carnalis & spiritalis, factus & non factus, in homine Deus, in morte vita vera, & ex Mariâ & ex Deo. Hæc enim verba ex Epistolâ ad Ephesios sunt transcripta; quam scripsisse non larvatum aliquem Ignatium, sed verum illum, Apostolorum successorem, & Martyrem testatur S. Athanasius. Idem paulo post, ὁ μακάριος Ἰγνατίος ὁρθῶς ἐγχεύει, γεννῶν αὐτὸν λέγων διὰ τὴν σάρκα· ὁ δὲ Χριστὸς σὰρξ ἐγένετο ἀλμῆς, ὅτι μὴ τοῦ πνεύματος καὶ γεννητὸς ὅτιν, ἀλλὰ υἱὸς ἐκ Πατρὸς. Rectè scripsit Beatus Ignatius factum eum dicens ob carnem; Christus enim caro factus est; non factum autem, quod non sit ex creaturis, & iis quæ facta sunt, sed filius ē Patre.

Huic etiam sæculo S. Joannes Chrysostomus ascribendus est: Presbyter enim ordinatus Antiochiæ Anno 386°, Constantinopoli Episcopus consecratus est A° 398°. Dum autem Antiochiæ esset, præclaram in S. Ignatii martyrium Orationem habuit, in qua verba ejus quæ sunt in Epistolâ ad Romanos adducit. Tom. 5°. Orat. 70. pag. 504. αἰέτας ὅτι ὅτι αὐτὸν τῆς τιμωρίας ὁ τῶν ὁμῶν, ἐγὼ τοῦ θανάτου ἐκείνων ὀνείμαλιν ἔλεγε· τοῖς τοῖς ὅτι οἱ ἐρωτῆτες ὅτις ἀν πάσῃσιν ὑπὲρ τοῦ ἐρωτῶντος μεθ' ἡδονῆς δέχονται. Cum enim audivisset, quod hic eum supplicii modus maneret, Utinam ego illis bestiis fruar, inquit. Tales enim sunt qui amant; quicquid pro eis quos amant patientur cum voluptate ferunt. Idem rursus in Oratione ipsi antiquitus attributâ, Quod unus Veteris & Novi Testamenti Legislator sit, hæc habet, Tom. 6°. pag. 645. Διὰ τὸ τὸ πρὸς ἁρχαίων, Ἰγνατίος ὁ ὄνομα αὐτοῦ, ὅτις ἱερωσύνη καὶ μαρτυρία διατρέφας, ὅπως ἔλλων πνι ἱερεὶ ἔλεγε, Μὴδὲν ἀνευ γνώμης σε γινέσθω· μὴδὲ σὺ ἀνευ γνώμης θεὸς πρὸς πρῶτον. Propterea quidam ex antiquis, nomine Ignatius, sacerdotio & martyrio clarus, in Epistolâ ad Sacerdotem quendam dixit, Nihil sine sententiâ tuâ fiat; neque tu sine sententiâ Dei quicquam facias. Quæ totidem verbis in Epistola ad Polycarpum etiamnum extant.

Eidem 2vo tribuenda sunt testimonia S. Hieronymi, qui Anno 14° Imperatoris Theodosii, circa annum Domini 393um, Catalogum scriptorum Ecclesiasticorum se composuisse testatur, in quo Catalogo hæc

habet. Ignatius Antiochena Ecclesia tertius post Petrum Apostolum Episcopus, commouente persecutionem Trajano, damnatus ad bestias, Romam vincitus mittitur. Cúmque navigans Smyrnam venisset, ubi Polycarpus auditor Joannis Episcopus erat, scripsit unam Epistolam ad Ephesios, alteram ad Magnesianos, tertiam ad Trallenses, quartam ad Romanos: & inde egrediens scripsit ad Philippeos, & ad Smyrnaeos, & propriè ad Polycarpum, commendans illi Antiochensem Ecclesiam, & reliqua Eusebiana fere omnia, tacito Eusebii nomine, transcripsit, adeoque sua fecit. Imò libello adversus Helvidium, quem ante Catalogum scripsit, circa annum, ut opinor 383um, ad fontem veritatis provocans, Ignatium tanquam veterum scriptorum principem nominat. Nunquid non possum tibi totam veterum scriptorum seriem commovere, Ignatium, Polycarpum, Irenaeum, Justinum martyrem, multosque alios Apostolicos & eloquentes viros, qui adversus Hebionem, & Theodotum Byzantium, & Valentinum hac eadem sentientes plena sapientia volumina conscripserunt? Idem in S. Matthæum, Ignatius etiam quartam addidit causam, cur à desponsatâ conceptus sit, ut partus, inquam, ejus celaretur Diabolo. Et quid de scriptis Ignatii nostri senserit, etiam cum erravit, ostendit, Adv. Pelagianos l. 3. Ignatius, vir Apostolicus & martyr, scribit audacter, Elegit Dominus Apostolos qui super omnes homines peccatores erant. Verba enim non sunt Ignatii, sed Barnabæ, in cujus Epistolâ etiamnum extant.

Quinti sæculi primus testis est B. Theodoretus Episcopus Cyri, qui & tertio & quarto Generali Concilio interfuit. Ille autem, cum testes Ecclesiasticæ doctrinæ posteriores enumerâisset, hæc de vetustissimis addidit, Epist. ad Monachos Constantinopolitanos, p. 1027. καὶ οἱ τέτων πρεσβύτεροι Ἰγνάτιος, καὶ Πολύκαρπος, καὶ Εἰρηναῖος, καὶ Ἰεσὺς, καὶ Ἰωάννης, ὃν οἱ πλείους ἐκ ἀρχιερέων ἀπολάμπυσαν μόνον, ἀλλὰ καὶ μαρτύρων διακοσμοῦσι χορὴν. Atque his antiquiores, Ignatius, & Polycarpus, & Irenaeus, & Justinus, & Hippolytus, quorum plerique non modo inter pontifices prælucent, sed martyrum etiam chorum exornant. Ignatii autem testimonia adversus Hæreticum producturus, Dial. Immutab. sic de ipso præfatur. ὅτι δέξω δέ σοι τὸν πανόρημον τῆς ἐκκλησίας διδασκαλον, καὶ τὸ ἐκείνου πρὸς τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως φρονήματα, ἵνα γνῶς πᾶσι πρὸς τῆς ἀληθείας ἐδόξασι φύσεως ἀκήκοας ὅτι πάντες Ἰγνατίον ἐκείνον, ὃς διὰ τὸ μέγαλα Πέτρον δεξιᾷ τῆς ἀρχιερωσύνης τὴν χάριν ἐδέξατο, καὶ τὴν ἐκκλησίαν Ἀντιόχειαν ἰδούσας τὸν τῷ μαρτυρίῳ σέβανον ἀνεδύσας. Ostendam autem tibi celeberrimum Ecclesia doctorem, & illius de divinâ incarnatione sententiam, ut cognoscas de susceptâ naturâ quid senserit. Audivisti enim prorsus Ignatium illum qui de Petri dextera Pontificatus gratiam suscepit, & post administratam Ecclesiam Antiochenam

chenam martyrii coronam adeptus est. Cum tam honorificam Autoris mentionem fecisset, ex Epistolis ejus testimonia subjecit. Τὸ ἀγίον Ἰγνατίου Ἐπισκόπου Ἀντιοχείας καὶ μαρτυρεῖ ἐκ τῆς αὐτοῦ Σμυρναίως (ita legendum, non Ρωμαίως) Ἐπιστολῆς. *S. Ignatii, Episcopi Antiocheni & martyris ex Epistolâ ad Smyrnaeos.* Παπηνεοφορημένος ἀληθῶς εἰς τὸν κύριον ἡμῶν, ὅταν θεῷ ἡμῶν Δαβὶδ καὶ σάρκα, ὃν θεῷ καὶ θεότητα καὶ δῶκεν, καὶ ἡμεῖς ἀληθῶς ἐκ παρθένου, βεβαπισθῶμεν ὑπὸ Ἰωάννου, ἵνα πληρωθῇ πᾶσα δικαιοσύνη ὑπὸ αὐτοῦ, ἀληθῶς ὑπὸ Ποντίου Πιλάτου καὶ Ἡρώδου τετραρχοῦ καὶ καθηλωμένου ὑπὸ ἡμῶν σκεκί. *Planè cumulatèque persuasos de Domino nostro, qui est ex genere David secundum carnem, & filius Dei secundum divinitatem & potentiam; qui verè natus est ex virgine ut omnis ab ipso justitia impleretur; verè sub Pontio Pilato & Herode tetrarchâ pro nobis in carne crucifixus.* Τὸ αὐτὸ ἐκ τῆς αὐτῆς Ἐπιστολῆς. *Ejusdem ex eadem Epistolâ.* Τί γὰρ ὠφελεῖ, εἰπερ με ἐπιπνεῖ πῆ, τὸν δὲ κύριόν μου βλασφημεῖ, μὴ ὁμολογῶν αὐτὸν σαρκόφθον; ὃ δὲ τῷτο λέγων τελείως αὐτὸν ἠγνῆσαι ὡς νεκροφθόρον. *Quid autem prodest, si quis me laudet, Dominum autem meum blasphemet, non confitens enim carnem gestare? Quod qui non profitetur, planè ipsum negat, ut cadaver circumferentem.* Τὸ αὐτὸ ἐκ τῆς αὐτῆς Ἐπιστολῆς. *Ejusdem ex eadem Epistolâ.* Εἰ γὰρ πᾶς δοκεῖν ταῦτα ἐπαχθεῖν ὑπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ γὰρ πᾶς δοκεῖν δέδεμαι· τί δὲ ἡμεῖς αὐτὸν ἐκδόσθον δέδωκα τοῦ θανάτου, ὥστε πῦρ, περὶ μάχαιραν, περὶ θνῆκα; ἀλλ' ὁ ἐγγὺς μαχαιρῶν, ἐγγὺς Θεοῦ· μόνον ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ συμπαθεῖν αὐτῷ πάντα ὑπομῶμεν αὐτῷ με ἐνδυομένους τὸ τὸ τελείως ἀνθρώπου, ὃν πνεῖς ἀγνοοῦντες ἀρνέσθαι. *Si enim opinione tantum hac à Domino nostro gesta sunt, ego quicunque opinione victus sum. Cur autem & me ipsum morti tradidi, ad ignem, ad gladium, ad bestias? Verum qui vicinus gladio, vicinus Deo. Solum in nomine Jesu Christi, ut passionum ejus socius fiam, omnia sustineo, ipso me corroborante, homine perfecto, quem aliqui ignorantes negant.* Hastres ῥήσεις ab illo ante annos ferè mille & ducentos excerptas in eadem Epistolâ ad Smyrnaeos etiamnum legimus. Pergit B. Theodoretus. Τὸ αὐτὸ ἐκ τῆς αὐτοῦ Ἐπιστολῆς. *Ejusdem ex Epistolâ ad Ephesios.* Ὁ γὰρ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκνοφορήθη ὑπὸ Μαριίας καὶ οἰκονομίας Θεοῦ, ἐκ σπέρματος δὲ Δαβὶδ, ἐκ πνεύματος δὲ ἀγίου, ὃς ἐγγενήθη, καὶ ἐβαντισθῆναι, ἵνα τὸ θνητὸν ἡμῶν καθαρῶς. *Deus noster Jesus Christus in Maria utero gestatus est, secundum Dei dispensationem, ex semine quidem David, sed ex Spiritu Sancto: qui natus est & baptizatus, ut mortalitas nostra purgaretur.* Τὸ αὐτὸ ἐκ τῆς αὐτῆς Ἐπιστολῆς. *Ejusdem ex eadem Epistolâ.* Ἐπὶ οἱ καὶ ἀνδρα κοινῇ πάντες ἐν τῇ χάριτι τοῦ ὀνόματος σωτηρίας ἐν μιᾷ πίστει, καὶ ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, κατὰ σάρκα ἐκ ἡμῶν Δαβὶδ, καὶ ὑπὸ τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ ὑπὸ τῷ Θεῷ. *Siquidem singulis omnes*

universè in gratiâ nominatim conveniunt in unâ fide & in uno Jesu Christo, secundum carnem ex genere David, filio hominis, & filio Dei. Τὴ αὐτῇ ἐκ τῆς αὐτῆς Ἐπιστολῆς. *Ejusdem ex eâdem Epistolâ.* Εἰς ἱατρικὴν βίαν, σαρκικὸς καὶ πνευματικὸς γεννητὸς ὡς ἀνθρώπου Θεοῦ, καὶ θανάτου ζωῇ ἀληθινῇ, καὶ ἐκ Μαρίας καὶ ἐκ Θεοῦ, πρώτων παθητὸς καὶ τότε ἀπαθανάτης, Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ Κύριος καὶ ἡμῶν. *Unus est medicus carnalis & spiritalis, genitus ex ingenito, in homine Deus, primū patibilis, & tunc impatibilis, Jesus Christus Dominus noster.* Et hæc tres sententiæ in eâdem ad Ephesios Epistolâ adhuc reperiuntur. Pergit porro B. Theodoretus. Τὴ αὐτῇ ἐκ τῆς πρὸς Τραλλιανὸς Ἐπιστολῆς. *Ejusdem ex Epistolâ ad Trallianos.* Καρῶν ἔν, ὅταν χεῖρ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑμῖν λαλῇ τίς, τὴ ἐκ Ἰησοῦ Δαβὶδ, τὴ ἐκ Μαρίας, ὅς ἀληθῶς γεννήθη, ἔφαγε τε καὶ ἔπιεν ἀνθρώπος, ἐδίωχθη ἐπὶ Ποντίῳ Πιλάτῳ, ἐσαυρώθη καὶ ἀπέθανε, βλεπόντων αὐτοῦ ὀφθαλμῶν, καὶ ἐπεσφύριον, καὶ καταχθονίον. *Obturate aures vestras quando quispiam vobis loquitur sine Jesu Christo, qui est ex genere David, qui ex Mariâ, qui verè natus est, verè comedit & bibit, qui sub Pontio Pilato passus est, crucifixus & mortuus, videntibus cælestibus, terrestribus & inferis.* Hæc omnia uno loco extribus S. Ignatii Epistolis B. Theodoretus adversus sui temporis hæreticos excerptis atque congestis. Idem alibi rursus, Dialog. Inconfus. p. 86. Τὴ ἁγίῳ Ἰγνατίῳ Ἐπισκόπῳ Ἀντιοχείας καὶ μαρτύρῳ ἐκ τῆς πρὸς Σμυρναίους Ἐπιστολῆς. *S. Ignatii Antiocheni Episcopi & martyris ex Epistolâ ad Smyrnaeos.* Ἐγὼ γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα καὶ πεισθῶ ὅτι καὶ ὅτε πρὸς τοὺς ἀπὸ Πέτρος ἦλθεν, ἔφη αὐτοῖς, λάβετε, ἡλιαφρόσδι με, καὶ ἴδετε ὅτι ἐκ εἰμὶ δαιμόνιον ἀσώματον, καὶ ἐνδύς αὐτῷ ἡ ψαυτο, καὶ ἐπίστωσαν. *Ego enim post resurrectionem ipsum in carne scio & credo esse: & quando ad eos qui cum Petro erant venit, dixit eis, Accipite, palpite me, & videte, quia non sum demonium incorporeum. Et statim ipsum tetigerunt & crediderunt.* Τὴ αὐτῇ ἐκ τῆς αὐτῆς Ἐπιστολῆς. *Ejusdem ex eâdem Epistolâ.* Μετὰ ὅτιν ἀνάστασιν καὶ σωτέφαγε καὶ συνέπιεν αὐτοῖς, ὡς σαρκικῶς καὶ πνευματικῶς τὴν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. *Post resurrectionem autem unâ cum eis & comedit & bibit, tanquam carnaliter & spiritualiter unitus Patri.* Et rursus Dial. impatib. p. 154. Τὴ ἁγίῳ Ἰγνατίῳ Ἐπισκόπῳ Ἀντιοχείας καὶ μαρτύρῳ, ἐκ τῆς πρὸς Σμυρναίους Ἐπιστολῆς. *S. Ignatii Episcopi Antiocheni & Martyris, ex Epistolâ ad Smyrnaeos.* Ευχαριστίας καὶ προσφορὰς ἐκ ἀποδέχονταί, διὰ τὸ μὴ ὁμολογεῖν τὴν διχαριστίαν αἰσῶν ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν κατὰ τὴν ἀμαρτιῶν ἡμῶν παθῶσαν, ἣν χρεώσθη ὁ πατήρ ἡμεῶν. *Eucharistias & oblationes non admittunt, quod non consistantur Eucharistiam carnem esse saluatoris nostri Jesu Christi, que pro peccatis nostris passa est, quam Pater benignitate suâ suscitavit.*

Secundus hujus sæculi testis est Gelasius, qui circa annum 492 Pontifex

tifex Romanus creatus, circa 496 defunctus est. Is enim in fine Libri *De duabus naturis in Christo* jam tandem a Pontificiis agniti & recepti, Catholicorum testimonia Magistrorum subjiçiens, à nostro pariter ac B. Theodoretus orditur. *Ignatii Episcopi & Martyris Antiocheni ex Epistolâ ad Ephesos. Unus medicus est, carnalis & spiritalis, factus & non factus, in homine Deus, in morte vita aterna, ex Mariâ & ex Deo, primum passibilis & tunc impassibilis, Dominus noster Jesus Christus. Et post pauca. Singuli, inquit, viri communiter omnes ex gratia ex nomine convenite in unam fidem, & in uno Jesu Christo, secundum carnem ex genere David, filio hominis, & filio Dei.*

Observandum autem est duos hujus ævi testes, Theodoretum & Gelasium, non tantummodo pro seipsis loqui, sed totius quinti sæculi judicium nobis repræsentare; autoritatem scilicet Ignatianorum tunc temporis inter omnes tum Catholicos tum Hæreticos ratam & fixam fuisse. Nam ut ex Socrate & Sozomeno, Theodoro & Leontio aliisque constat, Hæretici qui ad finem ævi quarti antiquorum Patrum consensui acquiescere recusârunt, quinto statim & sequentibus, eos Patres tanquam arbitros admiserunt, qui ante divisionem, sive exortum cujuslibet hæreseos scripserant: unde tales Catalogi, quales apud Theodoretum & Gelasium reperiuntur, confecti sunt. De qua re postea erit nobis differendum latiùs. In his igitur Theodoreti Dialogis Orthodoxus sententiam promit Catholicorum, ut Eranistes Hæreticorum illius ævi. Cum autem Orthodoxus ex Scripturis copiosius disputasset, quærit Eranistes. quid antiqui Ecclesiæ Doctores senserint, celebres scilicet & indubitati; negat enim se recepturum *ἀνδρας ἀσκήτους ἢ ἀμφιβόλους, Obscuros aut ambiguos*: Interrogat igitur Orthodoxus, an Athanasium, Gregorium, Ambrosium, Flavianum, Joannem Chrysostomum pro talibus habeat; admittit hos omnes, & ipsorum testimonia Eranistes; tum verò Ignatium, Irenæum, Hippolytum & Methodium, aliòsque se producturum asserit; *valde cupienti mihi etiam hæc testimonia propones*, inquit Hæreticorum nomine Eranistes. Atque ita demum prolixum satis Catalogum antiquorum Patrum texit Orthodoxus ex parte Catholicorum, & tanquam *πλεονὲς πρὸς ὅσον* septem longiusculas sententias ex tribus Ignatii nostri Epistolis excerptas reliquis præponit. Adversus hæc testimonia nè hiscere quidem se potuisse fatetur Eranistes. Unde liquet & Orthodoxum & Eranistem, hoc est, tum Catholicos tum Hæreticos illius ævi, Epistolas Ignatii, quas defendimus, pro veris & indubitatis Episcopi Antiocheni scriptis habuisse.

Sexti sæculi primus testis S. Ephraemius ex Comite Orientis Patriarcha Theopolitanus, ut loquitur Photius, id est, Antiochenus; cui Episco-

Episcopatu circa annum 526 admotus est. Hic enim in libro de Sacris Antiochiæ Legibus, de articuli Græci usu adversus Severianos disputans, primò S. Scripturæ, dein SS. Patrum testimoniis utitur & inter eos, ut fieri solebat, S. Ignatium primùm nominat, καὶ ὁ Θεόδοτος ὁ Ἰγνατίου καὶ μάρτυρος, Σμυρναίου ἐπέειλεν, ὁμοίως λέγειν τὸ ἄρθρον. Etiam Ignatius, vir divinus & martyr, Epistolam ad Smyrneos scribens, similiter articulo utitur, Photius. Bibliot. num. 228. Loca quæ ex eâ Epistolâ excerpserat S. Ephraemius, omisit Epitomator Photius; erant autem hæc ut arbitror. Δοξάζω Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Θεόν, glorifico Ἰησοῦν Χριστὸν Θεόν; & πάντα ὑπομένω, αὐτὸς με ἐνδυναμῶν τὸ τὰ τελεία ἀνθρώπου ἡγοῦμεν. Omnia sustineo, ipso me fortificante qui perfectus homo factus est. Licet enim articulus τὸ ad ἡγοῦμεν potius referatur, quàm ἀνθρώπου, alium tamen in hac Epistolâ locum, opinor, respicere non potuit. Sed & idem S. Ephraemius in Epistolâ ad Zenobium quendam Scholasticum & Acephalum, probavit articulos naturis Christi adhibitos non inferre divisionem unitatis, ἐκ τε τῶν Ἐυαγγελικῶν φωνῶν, καὶ ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν, καὶ διὰ καὶ ἐκ τῶν μαρτυρῶν πατέρων ἡμῶν, Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, Ἰωάννου, καὶ Ἀθανασίου καὶ Γρηγορίου καὶ Βασίλειου, tum ex Evangelicis, tum ex Apostolicis verbis, atque etiam ex beatis Patribus nostris, Ignatio Deifero, Julio, Athanasio, Gregoriis & Basilio, Photius ibidem.

Secundus hujus ævi testis est Gildas Badonicus ex Britannia nostra, qui anno 564° Epistolam scripsit de excidio Britannia, in qua hæc habet. Quis vestrum, ut S. Martyr Ignatius, Antiochia urbis Episcopus, post admirabiles in Christo actus, ob testimonium ejus, leonum molis Roma confractus est? Cujus verba, cum ad passionem duceretur, audientes (si quando vultus vestri rubore suffusi sunt) non solum in comparatione ejus vos non putabitis sacerdotes, sed nè mediocres quidem Christianos esse. Ait enim in Epistolâ quam ad Romanam Ecclesiam misit, A Syria usque Romam cum bestiis terrâ marique depugno, die & nocte connexus & colligatus decem Leopardis, militibus, dico, ad custodiam datis, qui ex beneficiis nostris sæviores fiunt. Sed ego eorum nequitia magis erudior, nec tamen in hoc justificatus sum. O salutare bestias, quæ præparantur mihi! Quando venient? quando emittentur? quando eis frui licebit carnibus meis? quas ego exopto acriores parari, & invitabo ad devorationem mei, & deprecabor nè fortè (ut in nonnullis fecerunt) timeant attingere corpus meum; quinimo si cunctabuntur, ego vim faciam, ego me ingeram. Date quæso veniam; ego novi quid expediat mihi: nunc incipio esse Christi discipulus, Faceat invidia vel humani affectus, vel nequitia spiritualis, ut Jesum Christum merear adipisci. Ignem, cruces, bestias, disper-

dispersiones ossium, discerptionesque membrorum, ac totius corporis pœnæ, & omnia in me unum supplicia diaboli arte quæsitâ compleantur, dummodo Jesum Christum merear adipisci. *Christianus non mediocris sed perfectus, Sacerdos non vilis sed summus, Martyr non segnis sed prapicipuus*, dixit, Nunc incipio esse Christi discipulus.

Tertius hujus sæculi testis est Jobius Monachus, qui adversus Severum scripsit. Is enim in opere de incarnatione, cujus excerpta nobis Photius tradidit, Biblioth. num. 222. hæc habuit. Θεὸς γὰρ ὁ Θεοφύλακτος Ἰγνάτιον πρὸς λαλῆν τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῶ αἰῶνος τέτατον, τὴν παρεντίαν Μακάριον, πρὸς σύλληψιν τῶ Κρείτου, καὶ τὴν σάφωσιν. *Nam tria Divinus Ignatius sæculi hujus principem latuisse commemorat, Virginitatem Mariæ, conceptionem Domini, & crucifixionem.* Quibus verbis ea quæ in Epistolâ ad Ephesios reperiuntur expressit.

Quartus ejusdem sæculi testis ad finem jam vergentis est Leontius Byzantinus, l. de Sectis Act. 3^a. Ἐγένοντο δὲ ἐν τοῖς χρόνοις τοῖς ἀπὸ τῆς ἡμετέρας τῶ Κρείτου μέλει τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου διδάσκαλοι καὶ πατέρες οἱ δὲ. Ἰγνάτιος ὁ Θεοφύλακτος, Ἐιρηναῖος, Ἰουστίνος Φιλόσοφος καὶ μάρτυς, Κλήμης καὶ Ἰππολύτος Ἐπίσκοποι Ῥώμης, Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, Μεθόδιος Ἐπίσκοπος Πατρῶν, Γρηγόριος ὁ θαυματουργός, Πέτρος ὁ Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς. *Ceterum temporibus illis, quæ à Christi nativitate usque ad imperium Constantini numerantur, hi doctores & patres extiterunt, Ignatius Theophorus, Irenæus, Justinus Philosophus & martyr, Clemens & Hippolytus Episcopi Romani, Dionysius Areopagita, Methodius Episcopus Patrensis, Gregorius miraculorum effector, Petrus Alexandrinus Episcopus & martyr.* Doctorem autem & patrem Ignatium Theophorum nominat propter doctrinam Apostolicam quam ejus Epistolæ continebant, quæ toties adversus Hæreticos laudabantur. Τότες ἅπαντας αἱ μετὰ αὐτοὺς γενόμεναι αἵρεσεις δέχοντο. *Hos omnes (inquit) sequuta deinceps hæreses recipiunt.* Proponebant igitur Ignatii Epistolas Catholici, tanquam doctoris & patris scripta: recipiebant Hæretici omnes post ipsum exorti. Ab omnibus igitur agnoscebantur Epistolæ, quas defendimus, tum Catholicis tum Hæreticis. Hoc adeo disertum est de sexti sæculi sententiâ testimonium, ut necesse non sit Joannem Rhetorem laudare, qui sub Mauritio scripsit, Τότε καὶ Ἰγνάτιος ὁ Θεοφύλακτος ἐπειδὴ καὶ ὡς ἐβόλετο, τὰρον τὰς αὐτῶν ἐρημῶς γαστέρας ἐν τῇ τῆς Ῥώμης ἀμφιθεάτρῳ. *Tunc etiam Ignatius divinus, postquam, ut ipse voluit, in amphitheatro Romano, ferarum ventres pro sepulchro habuisset, &c.* Licet illud, ut voluit, ad Epistolam, quam scripsit Ignatius ad Romanos, haud dubiè referatur; aut Anastasium priorem, Antiochiæ Patriarcham, libro de Rectis Veritatis dogmatibus, in Bibliothecâ Collegii nostri Cantabrigiæ MS^o, quem in exilio

sub Justino scripsit, ubi libris omnibus destitutus, de Christo ex Ignatio nostro locutus est, ut potuit, cum Epistolas ad manum non haberet, *μορῶν δ' ἄλλ' ἠμφοισμένων, ἵνα λάβῃ Θεὸς ὃν τὴν ἀρχοῖσα τῶ αἰῶνι τῆ-
τα, formā servi indutum, ut Deus existens lateret principem huius sæ-
culi.*

Non longè ab initio septimi sæculi alius Anastasius Monachus, Si-
naita, & Catholicorum & Hæreticorum ejusdem ævi in agnoscendo
Ignatio nostro consensum innuit. Libro enim quem 'Οδὴρον nomina-
vit, inter testimonia quæ tunc temporis Theodosiani & Gaianicæ ex
Patribus adducebant, hoc τῷ ἀγίῳ Ἰγνατίῳ Ἐπισκόπῳ Ἀντιοχείας,
S. Ignatii Episcopi Antiochia, habet. Ἐδῶτε μὴ μὴν γενέσθαι τῷ πά-
τρὶ τῷ Θεῷ μου. *Sinite me imitari passionem Dei mei*, ex Epistolâ scilicet
ad Romanos. Ejusdem sæculi secundus testis, & quidem locupletissim-
us, est Antiochus sub Heraclio Monachus Palæstinus, qui ad Eusta-
thium scripsit circa Annum 620, eique Homilias suas dedicavit. Qua-
rum 124^a, quæ agit de *Veneratione Sacerdotibus præstandâ*, hæc nobis
è S. Ignatio decerpta tradit. Ὁ θεοφῶρτος Ἰγνατίῳ Ἐπισκόπῳ, λέγων,
πρὸς Ἐπισκόπον προσέχετε, ἵνα καὶ ὁ Θεὸς ὑμῶν. Ἀντίψυχον ἐστὶ τὸ ὑποταγο-
μενόν (lege τῷ ὑποταγομενόν, nè cum Tilmanno Interprete ita red-
das, *recroor in Episcopo qui mihi subrogatus est*) Ἐπισκόπου, πρεσβυ-
τέρους τε καὶ διακόνους· μέν' αὐτῷ μοι τὸ μέγ' ἔχειν ἐν Θεῷ.
*Ignatius Theophorus per Epistolam dicit, Episcopo attendite, ut & De-
us vobis. Anima mea pro iis qui Episcopo, presbyteris, & diaconis mo-
rem gerunt: cum illis portionem habere mihi in Deo contingat.* Hæc au-
tem in Epistolâ ad Polycarpum extant. Καὶ αὐτῷ, Μάρτυς μοι, ἐν ᾧ
σίδεμαι, ὅτι ἀπὸ σαρκὸς ἀνθρωπίνης ἐκ ἔργων τὸ ὅ πνεῦμα ἐκέρυαται λέγον
τάδε, Χωρὶς τῷ Ἐπισκόπῳ μὴ ἐν ποιεῖτε. *Et rursus, Testis mihi, in
quo vinctus sum, quod ex carne humanâ non noverim: Spiritus autem
prædicavit, hæc dicens, sine Episcopo nihil facite.* Quæ totidem syllabis
in Epistolâ ad Philadelphenses leguntur. Χρὴ ἔν ἀνδ' τῷ Ἐπισκόπῳ
μὴ ἐν ποιεῖν ἡμᾶς. *Oportet igitur nos nihil sine Episcopo facere, Ex
Epistolâ ad Trallianos.* Ὅπως γὰρ ἀν' φανῇ Ἐπίσκοπος, καὶ τὸ πλῆθος ἡ τῶ
ὡς περὶ ὅπως ἀν' ὀνομαδὴ Χριστοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ὁπισσω-
γέται. *Ubi enim conspicietur adesse Episcopus, ibi multitudo sit: ut
ubi nominatur Christus Iesus, ibi Catholica Ecclesia cogitur, Ex Epi-
stolâ ad Smyrναeos.* Οὐκ ἔστιν ἐν ὅτιν χρόνις τῷ Ἐπισκόπῳ ἔτε βαδίζειν
(1. βασιλίζειν ex MS^o Oxoniensi) ἔτε ἀγαπᾶν ποιεῖν· ἀλλ' ὅ ἀν' ἐκείνῳ
δοκιμάσῃ, τὸ το καὶ τῷ Θεῷ ἀρεσκόν. *Non igitur licet sine Episcopo vel ba-
ptizare, vel agapen facere: sed quod ille probaverit, hoc & Deo acce-
ptum, Ex eadem.* Ὅτιν Ἐπίσκοπον πρῶτον, ἀπὸ τῷ Θεῷ πρῶτον ὁ λάβει
Ἐπίσκοπον πρῶτον τῷ διαβόλῳ λαλῶν. *Qui Episcopum honorat, à
Deo*

Deo honoratur. Qui clam Episcopo aliquid facit, diabolum colit, Ex eadem. Αναγκάσιον δὲ εἶναι ὑποτάσσασθαι καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ, ὡς Ἀποστόλοις Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, καὶ πάντα τρέπον πᾶσιν ἀρέσκειν· ὃ δὲ βραχυτάτων καὶ πομπῶν εἶναι διάκονοι, ἀλλὰ Ἐκκλησίας Θεοῦ ὑπακούειν. Δεῖον ὅν ὅτι αὐτὰς φυλάττειν τὰ ἐγκλήματα ὡς πῦρ· ὁμοίως πάντες ἐντρέπασθαι καὶ διακόνους ὡς Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τὸν Ἐπίσκοπον ὡς τὸν πατέρα, τοῦ δὲ πρεσβυτέρους ὡς συνέδριον Θεοῦ, καὶ ὡς δεσπὸν Ἀποστόλων· ὧς τὰς τῶν Ἐκκλησίας ἐκκαλεῖται. *Necesse igitur est (non, Episcopo subiecti ut sint etiam presbyteri, ut & Apostoli Jesu Christo, ut pessimè transtulit Tilmannus, sed) subijci etiam presbyterio, ut Apostolis Jesu Christi, qui est spes nostra omni modo omnibus placere. Non enim sunt esculentorum & p. culentorum ministri, sed Ecclesia Dei servi. Oportet igitur eos vitare crimina perinde ac ignem. Similiter & omnes reverentur Diaconos, ut Jesum Christum, & Episcopum ut Patrem, presbyteros autem ut concilium Dei, & vinculum Apostolorum. Sine his Ecclesia non vocatur, Ex eadem. Lacuna autem apud Antiochum facilè suppletur ex Ignatio.*

Circa medium hujus ævi præcipuè claruit Maximus Abbas, Confessor & Martyr, qui Epistolam ad Romanos agnoscit, eamque statim ante martyrium scriptam confitetur; licet ea sententia de scriptis Ignatii à totâ Ecclesiâ recepta ipsius sententiæ de Areopagiticis planè repugnaret, eumque ad miras angustias, & effugia tanto Viro prorsus indigna redigeret. Nunc enim Ignatium Martyrem facit ante Domitianum: quod si verum esset, obiectio Dionysianis facta prorsus evanesceret. Sed cum omnes scirent eum sub Trajano Martyrium subiisse, agnosceretque ipse scriptas fuisse sub Onesimo Timothei successore, cum Dionysiana Timotheo dedicata sint; respondit, ut potuit, primò, verba Ignatii non fuisse ab ipso Dionysio scripta, sed ab aliquo studio postea inserta; secundo, quia hoc gratis dictum esse videatur, verba illa, *Amor meus crucifixus est*, sæpius fuisse ab Ignatio tum in sermone tum in scriptis usurpata hæsiolatur, Dionysiumque non ad has Epistolas sed ad alia scripta respexisse, & rationem qualem qualem addit. Τεκμήριον δὲ τὸ μὴ προσκείσθαι, Γράφει δὲ πρὸς, τῷ τῷ Ῥωμαίοις, ἀλλ' ἀπὸ Θεοῦ, Γράφει δὲ καὶ ὁ Θεὸς Ἰησοῦς. Hujus rei indicium esse, quod apud Dionysium non addantur illi ad quos scribit Ignatius, scilicet Romani; sed simpliciter dictum sit, *Scribit autem divinus Ignatius*. Apertè igitur testatur Maximus, etiam cum eâ confessione nimium premeretur, S. Ignatium Epistolas quas habemus sub Onesimo scripsisse, & verba illa, *Amor meus crucifixus est*, in Epistolâ ad Romanos genuinâ fuisse scripta. Idem in Locis Communibus hæc ex Ignatio excerpt. Τέλειοι οὖν τὰς τέλει φερεῖτε, θέλουν δὲ ὑμῖν εὐπρόσπειν, Θεὸς ἔτοιμα εἰς τὸ παρελθόν.

Qui perfecti estis perfecta sapite: volentibus enim vobis bene agere Deus paratus est prabere, ex Epistolâ ad Smyrnæos.

Huic adjungo Theodorum Presbyterum Photio in primo Codice Bibliothecæ suæ memoratum, quoniam eum fuisse Theodorum Raichu Maximi synchronum suspicor: qui Librum singularem ex professo composuit, quo ostendere conatus est, licet infeliciter sine dubio, ut & Maximus, germanum esse S. Dionysii Areopagitæ opus, & Argumentis in contrarium allatis prout potuit respondit, quorum unum, teste Photio, hoc erat. Πᾶς μὲν γὰρ τις τῶ θεοφύρου Ἰγνατίου Ἐπιστολῆς ἢ βιβλίου; ὃ μὲν δὲ Διονύσιος τοῖς ἁγίοις Ἀποστόλων ἐνίκμασε χεῖνοις, Ἰγνάτιος δὲ ἐν Τεργεσί πέν δια μαρτυρίᾳ ἠθλοσεν ἀθάνα, ὅς ἐστι βραχὺ τῆς πελάτης ταύτης Ἐπιστολῆς, ἥς ἢ βιβλίου μνημονεύει, γέγραπται. *Quomodo Divini Ignatii Epistolam Liber ille citat? Dionysius enim Apostolorum temporibus floruit, Ignatius autem sub Trajano Martyrii certamen certavit, & paulo ante mortem hanc Epistolam, quam liber ille citat, conscripsit.*

Hæc autem è Maximo & Theodoro deprompta non sunt duorum tantum hominum nuda testimonia, sed ejusdem sæculi communia suffragia. Cum enim priori ævo Hæretici auctoritatem Dionysii urgerent, quæ quidem nunc à Catholicis rejiceretur, nunc reciperetur: hoc demum sæculo inter ipsos Catholicos acriter disputatum est, an ea Opera essent ipsi Areopagitæ tribuenda? Qui negabant, hoc inter alia argumento utebantur, Autorem Libri de Divinis nominibus citasse Epistolam Ignatii ad Romanos, hanc autem Epistolam sub Trajano paulo ante mortem Martyris scriptam fuisse: eum igitur qui hanc citavit non fuisse Areopagitam qui cum Apostolis vixit & sub Domitiano mortuus est. Qui asserebant, fatebantur Ignatii Epistolam paulo ante mortem ad Romanos scriptam fuisse, & ad incitas redacti, mira effugia comminifcebantur. Omnes igitur Catholici, tum qui Dionysium rejiciebant, tum qui recipiebant, Ignatii nostri Epistolas ut indubitatas agnoscebant.

Octavi sæculi primus testis est Joannes Damascenus, qui circa annum 740um in Syriâ floruit. Hic autem cum SS. Patrum insignes sententias in libros Parallelorum congescit, complures ex Ignatio nostro transcripsit. Cardinalis Caraffa Codicem Græcum Jacobo Billio communicavit, quem ille in hunc modum transtulit, l. 1. c. 9. *Volentibus nobis bene agere, Deus ad largiendam promptus est, ex Epistolâ ad Smyrnæos. c. 18. Pace nihil est prestantius, in quâ bellum omne aboletur, ex Epistolâ ad Ephesios. l. 2. c. 15. Facite omnes ut Episcopum sequamini, quemadmodum Christus Patrem; presbyterorum chorum, ut Apostolos; Diaconos autem vereamini non secus ac*

Dei

Dei mandatum. Nemo quicquam eorum que ad Ecclesiam attinent citra Episcopi auctoritatem faciat. Ea firma Eucharistia esse censeatur, qua ab Episcopis fit. Ubi Episcopus apparuerit, illic vulgus sit: quemadmodum ubi est Christus illic etiam Catholica Ecclesia est. Citra Episcopum nec baptizare, nec synaxin facere licet: sed quod ille probaverit, hoc Deo quoque gratum est. Qui Episcopum honore afficit, is à Deo honoratur. Qui clam Episcopo aliquid facit, hic diaboli cultor est, Ex Epistolâ ad Smyrnæos. Ibidem, Omnes perfer, ut te quoque Christus: omnibus in charitate here. Precibus sine ullâ intermissione stude. Probos discipulos si amaveris, nihil gratia tibi habendum erit. Itaque in hoc potius incumbere ut morum facilitate atque clementiâ contumaces subjicias. Non omne vulnus eodem emplastro curandum est. Febrium accessiones perfusionibus sedita. Propterea carne simul & spiritu constas, ut qua oculis tibi subjiciuntur corrigas; qua autem aspectum tuum fugiunt petas ut tibi detegantur, quo nihil omnino pratermittas, Ex Epistolâ ad Polycarpum. c. 35. Cum in rebus divinis firmus ac robustus fuero, tum vehementius timeam oportet, absque iis caveam qui me incassum instant. Quis enim melandant flagro me afficiunt, Ex Epistolâ ad Trallianos. l. 3. c. 30. Mansuetudine opus habeo, per quam princeps hujus sæculi diabolus evertitur, Ex eadem. c. 94. Nemo vestrum adversus proximum quicquam habeat. Ne occasionem gentibus detis, ne paucorum stultorum culpâ fiat ut multitudo sancta ac divinâ quadam virtute prædita maledictis impetatur, Ex eadem.

Huic adjungo Antonium Damasceni, ut videtur, discipulum, qui in Melissa nostrum crebrò citat. Οὐδ' ἐν ἑνὶ ἀμείνον ἐις ὧν, ἐν ἧ παρὸν ὁ πόλεμος καὶ ἀλυτῶται. *Nihil est pace melius, qua omne bellum dirimitur, Ex Epistolâ ad Ephesios. Εἰ τις διώσκει ἐν ἀρετῇ μῦθεν εἰς πῦρ τῆς πυρρῆς τῆς Κυρίου, ἐν ἀκαυχισίᾳ μῦθεν, καὶ ἐὰν γινώσκῃ πλέον τῷ Ἐπισκόπῳ, ἔσθλα πρέσβει ὅ τῷ γὰρ καὶ ταῖς γαμύραις μετὰ γνῶμης τῷ Ἐπισκόπῳ τὴν ἐνωσιν ποιεῖται, ἵνα ὁ γὰρ καὶ καὶ Θεὸς, καὶ μετὰ καὶ [αἰχρῶν] ὅτι θυμῶν. Si quis in castitate manere potest ad honorem carnis Domini, sine jactantiâ pergat. Et si videri vult plus Episcopo, corruptus est. Decet autem ducentes & ductas cum sententiâ Episcopi unionem facere, ut nuptia fiant secundum Dominum, & non secundum [turpem] cupiditatem, Ex Epistolâ ad Polycarpum. Στῆκε ὡς ἀκμῶν τυπὸς ὁ μὴ μάλα ἀθλητὴς ὅτι ἐρεοδαὶ καὶ νικῶν· μάλα δ' ἐνεκεν Θεῷ πάντα ἡμᾶς ὑπομῶν δέει, ἵνα καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ὑπομείνῃ. Stato quasi incus dum caderis: generosi est athleta cadi & vincere: maximè propter Deum nobis omnia patienda sunt, ut ipse nos patiatur, Ex eadem. Μακροθυμεῖτε μετ' ἀλλήλων ἐν κυρίῳ, ὡς ὁ Θεὸς μετ' ἡμῶν διὰ πάντας. Patienter alii alios cum mansuetudine patimini, ut nos semper Deus, Ex eadem. Χρῆζω περὶ*

πλὴν ἐν ἡ καταλύσει οὐ ἀρχὸν τῶ αἰῶνι τέτι [διὰβολος.] *Clementia*
ego, quā evēsiur princeps hujus sæculi [diabolus.] Ex Epistolā ad
 Trallianos. Οἱ δ' ἔλτοι μὴ ἐρεθίσαν ἀπὸ κοινῆ ἐλδιδεῖσθαι, ἀλλ' εἰς δόξαν
 Θεοῦ πλέον δειλδέτωσαν, ἵνα κρείσσον ἐλδιδεῖας ἀπὸ Θεοῦ τύχωσι. *Servi*
non desiderēt à communi liberi fieri; sed in gloriam Dei plus serviant,
ut: meliori libertate à Deo poriantur, Ex Epistolā ad Polycarpum.
 Σπουδάσατε μὴ ἀντιπάσκειν πρὸ Ἐπισκόπου, ἵνα ἥτε Θεοῦ ὑποταγόμενοι, καὶ
 ὅσον βλέπετε σιγῶντα τὸν Ἐπίσκοπον πλέον αὐτὸν φοβεῖσθαι, πάντα γὰρ ἐν πέμπτῃ
 ὁ οἰκοδεσπότης εἰς ἰδίαν οἰκονομίαν, ὅπως δὲ ἡμᾶς αὐτὸν δέχεσθαι ὡς αὐ-
 τὸν τὴν πύμνησαν τὸν ἔν Ἐπίσκοπον ὡς αὐτὸν τὸν Κύριον δὲ περιέλασιν.
Dare operam nē resistatis Episcopo; ut sitis Deo subjeti: & quo magis
tacitum videritis Episcopum, tanto magis eum metuite. *Quemcumque*
enim mittit paterfamilias ut rei domestica præsint, sic decet nos excipere,
ut ipsum qui mittit. Episcopum igitur tanquam Dominum ipsum oportet
suspiciere. Ex Epistolā ad Ephesios. Πάντας βάσαζε ὡς σε ὁ Κύρι-
 ος, πάντων ἀνέχου ἐν ἀγάπῃ· αὐτῶ σωῖσιν πλέονα ἢς ἔχεις. πάντων τὰς νύ-
 κτας βάσαζε· ὅπου γὰρ πλέον κόπῃ πολὺ τὸ κέρδι. *Omnes ferto, ut te Do-*
minus: omnes sustine in charitate. Postula prudentiam majorem eā quam
habes. Omnium morbos porta: ubi enim plus laboris, ibi Lucri multum,
 Ex Epistola ad Polycarpum.

Nono sæculo assigno Andreā Hierosolymitanum, Cretenesium
 Archiepiscopum, qui Homiliā in Nativitatem B. Virginis secundā apud
 Oxonienses MS. hæc habet, ὡς ἐπὶ πρῶτον Ἰγνάτιος ἀνὴρ, Ἰγνάτιος ὄνομα
 αὐτοῦ, Καὶ ἔλαβε τὸν ἀρχὸν τῶ αἰῶνι τέτι ἡ παρθενία Μαρίας, καὶ ὁ τέ-
 κῃ αὐτῆς, ὁμοίως καὶ ὁ δυνάστη τῶ Χριστοῦ, τρία μυστήρια φρικτὰ, ἀπνα ἐν
 ὑποχίμα Θεοῦ ἐπεσέχθη. *Ut ait sanctus Vir, cui nomen Ignatius.* Princi-
 pem hujus sæculi latuit virginitas Mariæ, & partus ejus, similiter &
 mors Christi, tria tremenda mysteria, quæ in silentio Dei facta sunt,
 Ex Epistolā ad Ephesios.

Freculphus Lexoviensis, qui circa A. C. Dcccxl scripsit, omnia quæ
 à S. Hieronymo de Epistolis S. Ignatii in Catalogo scripta sunt in Hi-
 storiam suam transtulit, & tacito ejus nomine pro suis haberi voluit.
 Michael Syngelus, qui aliquando destinabatur Patriarcha Constantino-
 politanus, & Nicephori Successor, in Encomio Dionysii Areopagita,
 ad illa verba, γράφει δὲ ὁ δῆς Ἰγνάτιος, ὁ ἐμὲς ἔργος ἐσαυρώσαι,
 scribit autem divinus Ignatius, amor meus crucifixus est, hæc habet.
 Τέτο γὰρ τὸ φητὸν ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος, μέλλων ἐν Ῥώμῃ μαρτυρικῶς ἀθλή-
 σαι, καὶ τοῖς λέγουσιν βοᾶν καὶ τῷ τῷ πνεύματι τρεῖς ἀνὰ πνεῦμα φερασθῆ-
 σαι, πρὶν τὸ τῆς αὐτῆς τυραννείας ἐνναπιν ἔτι κατὰ τῆς οὐπεσσεύτων Χρισ-
 τανῶν διωγμῶν ἐρεθίσθαι, Ῥωμαίοις Ἐπιστάλων γέγερε. *Hanc enim*
sententiam Deifer Ignatius, cum jam Roma martyrium subiturus, &
tan-

tanquam esca leonibus projiciendus esset, secundum Trajani tyranni decretum, qui circa annum tyrannidis sue nonum adversus piissimos Christianos persecutionem excitaverat, in Epistolâ ad Romanos scripsit. Itâ ille quidem simul & Ignatium & Dionysium defendens, quem, ut Ignatii Epistolam videret, non ante finem imperii Trajani obiisse vult. E contra Photius eodem sæculo, dum argumenta repetit quibus Theodorus Presbyter respondit, interque ea illud de Ignatii Epistolâ ad Romanos paulò ante martyrium scriptâ, simul & defensionem Dionysii infirmam esse indicat, & Epistolam eam ab ipso Ignatio paulò ante martyrium scriptam fuisse confirmat, Codice primo. Idemque Codice Ccxxxviii, dum Patriarchæ Ephraemii sententiam suis verbis recitat, ὅτις ἐν εἰρημῇ κατὰ τὸ τεῖτον κεφάλαιον ἐκ τῆς Ἐυαγγελικῆς φωνῆς, καὶ ἐκ τῆς Ἀποστολικῆς, καὶ διὰ καὶ ἐκ τῆς μακαρίων πατέρων ἡμῶν, Ἰσνᾶτιοῦ τοῦ Θεοδόρου, καὶ Ἰελίου, καὶ Ἀθανασίου, καὶ Γρηγορίου, καὶ Βασίλειου, διελέχθη, καὶ διὰ τὸν Διοσκὺρον ὡς καὶ τῶν ἄλλων χρίστας (πάντες γὰρ εἶποι τὰ τοιαῦτα ἐχρήσαντο) ἐδεμίαν τομὴν ἢ διαίρεσιν ἐπνεύει τῆς ἐνώσεως. Quod igitur tertio capite dictum tum ex scriptis Evangelicis Apostolicisque, tum ex beatis Patribus nostris, Ignatio Deifero, Julio, Athanasio, Gregoriis & Basilio, convincit impios, quod articulorum usus (omnes enim hi illis usi sunt) nullam sectionem aut divisionem unitatis subinducat, satis ostendit se Epistolas illas Ignatii pro veris & genuinis habuisse.

Sub initio decimi sæculi Simeon ὁ Δοροθέης, qui dictus est Metaphrastes, martyrium S. Ignatii longâ Oratione exornavit, Epistolam ad Romanos eidem intexuit, Irenæi etiam & Polycarpi testimonia protulit.

Undecimo sæculo assignandum puto Autorem Locorum Communium MSS. in Bibliothecâ Oxoniensi, qui sententiam illam, τέλειος ὄντες πάντα φρονεῖτε ex Epistolâ ad Smyrnæos citat.

Duodecimo sæculo vixit Honorius Augustodunensis, qui in lib. de Luminaribus Ecclesiæ hæc habet, Ignatius Antiochena Ecclesia post Petrum Apostolum tertius Episcopus scripsit Ecclesia Ephesiorum Epistolam, alteram ad Magnesianos, tertiam ad Trallenses, quartam ad Romanos, deinde ad Philadelphios, & Smyrnæos. Hic passus est sub Trajano.

Sub initio Decimi tertii sæculi Nicetas Choniates eadem protulit in Thesauo, quæ antea sub Anastasii Sinaitæ nomine produximus. Georgius autem Pachymeres ad Dionysium Areopagitam, φέρει γὰρ τὸν Σολομῶνα μάρτυρα, καὶ τὸν μέγαν Ἰσνᾶπτον. Epistolæ igitur ad Romanos autorem, quem citat Dionysius, Magnum Ignatium appellat. Robertus autem Lincolniensis Episcopus, Vir sui temporis doctissimus, Commentariorum in Dionysii Ecclesiasticam Hierarchiam

cap.

cap. 3°. hæc ex Epistolâ ad Smyrnæos profert, *Est enim Eucharistia, secundum Beatum Ignatium, caro salvatoris nostri Jesu Christi pro peccatis nostris passa, quam benignitate Pater resuscitavit.* Et ad librum de Divinis nominibus, cap. 4. tradit Ignatium ita vehementer dilexisse, quod optavit etiam tradi malis punctionibus diaboli, ut ipso frueretur, ex Epistolâ ad Romanos.

Decimi quarti sæculi testis est Nicephorus Callistus, qui ex Veteribus Ecclesiasticæ Historiæ scriptoribus plurima congeffit, omnia quæ ab Eusebio de Ignatii Epistolis scripta sunt in Historiam suam transtulit. l. 3. c. 19. Autor Memorialis Historiarum, Libri in Bibliothecâ Cantabrigienfi MS. *Beatus autem Dionysius, in scientiâ tam profundus adducit quasi pro auctoritate, de B. Ignatio dicens in lib. de Divinis Nominibus, Amor meus crucifixus est. Idem etiam adducit loca S. Polycarpi & S. Irenæi, verbâque etiam ex Epistolâ ad Romanos ab Eusebio transcripta. Macarius Chrysocephalus inter Codices Barocianos Oxonii MS. in magnâ Alphabeto, sive Catenâ quam in ea Lucæ quæ non sunt in Matthæo scripsit, apposito nomine Ignatii hæc inseruit, ἐξ ὧν ἡμεῖς καὶ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν καθάπερ ἔστιν, natum enim & baptizatus ut mortale nostrum purificaretur. Guilielmus Wodeford Anglus, ex Academiâ Oxoniensi Theologiæ Doctor, contra Trialogum Wiclefi hæc Ignatii laudat. Considerate qualiter Anthropomorphi à communione & oratione sanctorum recedunt, propterea quod non habent confiteri Eucharistiam carnem esse salvatoris, ex Epistolâ ad Ephesios. Denique Joannes Tislington etiam Anglus, in Confessione contra Wiclefum, in Bibliothecâ Usserianâ MS. Considerate qualiter [Anthropomorphi] à communione & oratione sanctorum recedunt, propter non confiteri Eucharistiam carnem esse salvatoris quam Pater suâ benignitate resuscitavit. Contradicentes huic dono perscrutantes. Decens est à talibus recedere, & nec communiter nec seorsim cum eis loqui, ex eodem loco.*

Præter hæc Veterum testimonia suo quæque sæculo assignata, aut ex Græcis aut Latinis scriptoribus producta, est & aliud ex Arabico depromptum; cujus cum nec Autor satis certò, nec ætas mihi hætenus innotuit, illud postremo loco adjungendum putavi, quemadmodum à viro docto Bernardo Oxoniensi è Codice MS^o D. Thevenoti, qui numero octavus est in Catalogo Verlanii, excerptum, mihiq; communicatum est. Ita igitur Ibn Zorha Jacobita, (si bene meminit Amicus noster) libri sui adversus Euty-chen cap. 4to.

Dicit Ignatius Patriarcha Antiochensis tertius à Petro Apostolo in Epistolâ suâ ad Smyrneses, dicit, (inquam) Et vos etiam cuncte persuasi in Domino nostro Jesu Christo, qui ex semine Davidis prophetæ quoad corpus, at filius Dei in veritate ejus, natus ex Mariâ virgine, & baptizatus à Joanne, & crucifixus propter nos sub præfecturâ Pontii Pilati: *Et dicit etiam in Epistolâ suâ ad Antiochenes*, Qui credit nunc in Christo, & non in oblatione suâ (esse eum) filium Dei creatoris mundi, dicetque quod est illic filius alius, & substituet eum loco ejus de quo vaticinati sunt prophetæ, quémque prædicârunt discipuli, palatium est Diaboli. Ex quibus duobus locis apparet Jacobitam illum istam Ignatii editionem habuisse quam nos ex Mediceo Codice habemus. Citat quidem Epistolâ ad Antiochenos, quæ inter spurias fuit; verba autem priora ex Epistolâ ad Smyrnæos non interpolatâ, sed genuinâ prorsus sunt deprompta. Neque enim ea habet quæ ab interpolatore sunt inserta; τὸν πρῶτον πάντες κλίσεις, τὸν δὲ δὲ λόγον, τὸν μονοθεῖ ὁόν. Usus igitur est Jacobita ille Editione tertiâ, quâ genuinæ & hæcenus integræ Ignatii Epistolæ continebantur cum aliquot etiam fictis, qualem Damascenus & Antonius usurpabant; adeoque testatur, Epistolas Ignatii genuinas non tantum à Græcis & Latinis, sed etiam ab Arabibus, non tantum Catholicis, sed & Hæreticis receptas fuisse.

C A P. III.

Argumenta pro S. Ignatio, partim à testibus, partim à testimoniis petita. A testium numero, antiquitate & serie. A testimoniorum tum generali, tum particulari indicatione.

Cum tot omnium sæculorum testimonia adduxerimus, nihil ulterius, quod ad Argumentum Externum attinet, desiderari posse videatur; Τὸ δὲ πᾶσι τοῖς μαρτυροῦν ἀντιτείνεν περὶ πληθύνος ἔχοντες, Tot enim & tantis testibus refragari extrema dementia est, ut loquitur Theodoretus Dialogo 1. Et tamen repertus est Blondellus, qui in Præfatione rotundè dixerit, *Sed plenam illis ipsis quas confictas putamus Epistolis fidem habuere Patres; Quid tum?* Ain verò, *Quid tum?* Tum certè habemus Argumentum à testimoniis petatum de scripto Viri Apostolici Ecclesiastico locupletissimum firmissimūque, & quale nunquam adhuc quenquam fefellit; neque si cætera respondeant, quæ in Argumento Interno asseremus, fallere potuisse putandum est. Hoc ut dilucidius appareat, ex antè dictis nonnulla observabimus, & quam ea vim ad fidem faciendam habeant, tum ex testibus ipsis, tum ex ipsorum testimoniis perpendemus.

A testibus non unum sumimus argumentum. Ut à numero ineipiamus, sunt illi sanè quamplurimi; neque ulla scripta tam brevia tot fautores & testes, tot excerptores laudatorésque adhuc uspiam nacta sunt. Est enim vel una S. Clementis Epistola ad Corinthios scripta his septem S. Ignatii haud paulo prolixior; præsertim si folium illud MS^o excisum consideremus, quod octo ad minimum paginas, ut nunc Clemens editus est, exæquat. Et quamvis Dallæus de numero testium provocet ad testimonia Ignatio ab Usserio, Clementi à Junio præfixa; observandum illi prius fuit, ab Armachano partem longè maximam esse prætermisam, à Junio quamplurimos esse adductos qui nullum Epistolæ testimonium perhibent, quales sunt S. Paulus, Ignatii Interpolator, Opatius, Rufinus, Augustinus, Eucherius, Ivo Carnotensis, Zonaras, Hugo de S. Victore, & Albertus Stadenfis; qui omnes Clementem quidem aliquo, Epistolam nullo modo

modo nominant. Sunt autem testes nostri, qui Epistolis ipsis, quas defendimus, suffragantur, oppidò multi; & si perpendamus quàm pauca Veterum Ecclesiasticorum Scriptorum opera nunc extant, quàm multo plura perierunt, aut adhuc cum blattis & tineis certant, non possumus non hanc testium nubem satis amplam putare, & ex his quos adduximus eorum numerum, quos adducere non possumus aut negleximus, infinitum pæne æstimare. Et hæc omnino premenda erant adversus Dallæum, qui Hammondum *ne quatuor quidem Patres ex omni secundi, tertii & quarti sæculi copiâ nominare potuisse* tam falsò pronuntiavit.

Secundò, si animum ad seriem temporum referamus, & ab ipsâ ætate quâ primùm scriptæ perhibentur Epistolæ, ad eam quâ primùm impressæ, & erumpentibus Ecclesiæ discordiis, in dubium sunt vocatæ, testes nostros ità dispositos esse observemus, ut cum primus ipsi S. Ignatio, primo secundus familiaris fuerit, tum nemo fere reliquorum sit, qui non à sequenti aut nosci aut videri potuerit, cum in unoquoque fere sæculo nunc binos, nunc trinos, nunc quaternos numeraverimus; plurimum certè etiam hoc ad sententiam nostram confirmandam valet. Ab hac enim testium serie nullibi interruptâ pro certo haberi debet, aut neminem unquam hoc ipsum quod illi constanter docuerunt negasse, neminem de autoritate S. Ignatii dubitasse, aut si quis unquam id fecerit, ejus sententiam ab aliis semper pro nihilo habitam. Quocunque enim tempore aliquem aliter sensisse quis velit (qualem tamen ego neminem agnosco) ejus importunam dubitationem & ea quæ præcefferunt improbabilem reddent, & ea quæ sequuntur testimonia, nullius apud alios ponderis aut autoritatis fuisse probabunt. Cum igitur nostri asserant testimonia quæ afferuntur pro Ignatianis paria esse iis quæ pro Epistolis Clementis aut Polycarpi adduci solent aut possunt, ego autem multo ampliora illustriorâque; Dallæus, qui antiquissima frustra negat, hanc comparisonem nullo modo admittit, & nimis dilutè adversus eam integris sæculis pugnat. Videamus igitur an hoc ab eo jure fiat; & quoniam de Polycarpo prudens silet, de Clemente solo lis erit. Testimonia in hac re ea sanè optima sunt, quæ ad ipsam scripti ætatem proximè pertingunt; hoc ab utroque nostrum admittitur. Scriptoribus secundi sæculi non minus autoritatis tribuunt Patres tertii sæculi, quàm Scriptoribus primi Patres secundi. In assignando sæculo fallax esse potest Argumentum, non igitur integris sæculis eminus, sed annis cominus pugnemus. Scripta est Epistola, quæ sub S. Clementis nomine circumfertur, ante annum Domini septuagesimum sextum,

fatente Blondello, ut alii existimant, sub initio imperii Vespasiani, id est, circa septuagesimum Vulgaris Æræ annum: stantibus enim Hierosolymis eam exaratam esse non dubitant; cui sententiæ etiam illa in initio Epistolæ verba, *Δι' αἰωνίους καὶ ἐπαλλήλους χρόνους ἡμῖν συμφορὰς καὶ παρεμβάσεις*, ut aliquando, Deo volente, ex antiquissimo illo MS^o legendum ostendemus, suffragari videantur. Jam quis primum huic Epistolæ testimonium perhibuit? Non illi quos præfixit Junius, Ignatius & Justinus, neuter enim verus est; sed Dionysius, quem non nominavit, Corinthiorum Episcopus, Epistolâ ad Romanos, Soteri Episcopo nuncupatâ. *At Soter præfuisse dicitur Ecclesia Romana ab A. D. 175. ad 179.* inquit Blondellus. Ante igitur A. 178 scriptam fuisse Dionysii Epistolam non apparet. Quare plures quàm centum anni sunt elapsi, antequam quicquam, quod novimus, S. Clementis Epistolæ testimonium perhibuit. E contra qui primum Ignatianis testimonium perhibet est S. Polycarpus, S. Ignatio non tantum synchronus, sed & familiaris, qui ipsi Smyrnæ aderat, cum quatuor Epistolas indè mitteret, qui unam ad se datam, ad Smyrnæos suos aliam Troade recepit, qui intra paucos menses septem collegit, edidit, & suæ subjunctas Philippensibus misit. Secundus pro Clementinâ testis fortè afferri poterat Hegesippus: de eâ enim quædam commemoravit, sed quæ ignorare nos voluit Eusebius. Anastasius quidem Bibliothecarius (ut hunc Junii Catalogo testem addam) in Historiâ Ecclesiasticâ hæc de S. Clemente refert, *Hujus Epistola fertur ad Corinthios missa, quam tota recipit, ut Hegesippus testatur, Ecclesia.* Sed hoc Hegesippi testimonium nullibi extat, & Anastasius Georgium Syncellum hîc malè transtulit. Syncellus enim (alius Junii Catalogo testis addendus) de S. Clemente ita loquitur, *τέτε ἐπιστολὴ ἡ μία γρησὶα Κορινθίους φέρεται ὡς ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας γεγραμμένη, ὅπως ἐν Κορίνθῳ συμβάσας τότε, ὡς μαρτυρεῖ Ἡγήσιππος, ἡ τις καὶ ἐκκλησιάζεται.* Sed & in horum verborum interpretatione Jacobus Goar, qui Syncellum tam infelicitè transtulit, non minùs quàm Anastasius erravit. Germanam ejus ad Corinthios Epistolam quasi à Romanâ Ecclesiâ tumul^us cujusdam Corinthi exorti occasione scriptam ab Ecclesiâ vulgo recipi, & coràm publicè legi author est Hegesippus. Ita ille: tu autem verte, *Hujus Epistola, quæ unica genuina est, ad Corinthios fertur, tanquam ab Ecclesiâ Romanâ scripta, seditione tunc temporis, ut testatur Hegesippus, Corinthi ortâ, quæ etiam ab Ecclesiâ recipitur.* Hæc enim Syncelli nihil aliud sunt quàm Epitome capituli 16. libri 3. Historiæ Eusebianæ, cujus verba sunt, *καὶ ὅτι κατὰ τὴν διηγήσασθαι τὰ τῆς Κορινθίων κακίαντα πράγματα, ἀξιοχρε-*

ος μαρτυς ὁ Ἡγήσιππος. Porro supradicti Clementis tempore seditionem inter Corinthios esse commotam, luculentissimus testis est Hegesippus. Autoritate igitur Hegesippi utitur in hunc tantummodo finem eo loci Eusebius, ut ostendat sub pontificatu Clementis seditionem Corinthi ortam esse: neq; aliud quicquam voluit Syncellus. Tertius pro Clementinâ testis est Irenæus, item & pro Ignatianis: sed Irenæus pluribus quàm triginta, imò penè quadraginta annis ab illius quàm à nostrarum scripture remotior fuit. Quartus pro Clemente Romano testis est Clemens Alexandrinus, qui post mortem Commodi scripsit, centum & viginti ad minimum annis postquam edita creditur Epistola Clementina. At à martyrio Ignatii tot anni non effluerant, cum Origenes Clementis discipulus luculentissimum illi testimonium præbuit, Homiliis in Lucam, quas scripsit juvenis, teste Hieronymo, ante virilem ætatem, hoc est, sub Severo vel Caracalla, cum esset 20 penè annis editioni Ignatianæ ætate propinquior, quàm fuerat Clementinæ, cum scriberet Clemens Alexandrinus. Et jam quis non videt seriem testium ab ipso initio per tot sæcula deductam ad fidem faciendam plurimum valere?

Testimonia ipsa quod attinet, sive ea generatim & universè dicta sunt, sive particulatim, & distinctè; omnia certè Epistolis hisce, quas defendendas suscepimus imprimis congruunt, easque vel eo nomine minimè suspectas reddunt. S. Polycarpus qui primò hanc Epistolarum Συναγωγὴν edidit, hoc eas admodum honorifico elogio insignivit, & Philippensium Ecclesiæ magnopere commendavit, ὅς ὢν, inquit, μέγαλα ὠφελήσῃται διουήσας· περιέχει γὰρ πίσιν, καὶ ὑπομονὴν, καὶ πάντα ὁικοδομῶν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἀνήκουσαν, ut habetur Græcè apud Eusebium, & in Veteri Latinâ Versione, *ex quibus magnus vobis erit profectus. Continent enim fidem, patientiam, & omnem edificationem ad Dominum nostrum pertinentem.* Tria itaque S. Pater præcipuè notavit, quæ in Epistolis Ignatianis quas Philippensibus misit maximè eminerent; hæc autem singula in iis, quas nunc habemus, potissimum elucet. Nam sive fidem in seipsâ spectes, eam Ignatius miris effert laudibus; ad Smyrnæos, τὸ γὰρ ὅλον πίστις καὶ ἀγάπη ὧν ἔδεν περιέκειται; ad Ephesios, ἡ δὲ πίστις ὑμῶν ἀναγωγὴς ὑμῶν, voce eleganti, & Lexicographis ignotâ; ἡ δὲ πίστις ἐπαγγελῶν ἡμῶν ἀμαρτανίαν; ad Philadelphenses, πάντα ὁμῶς καλὰ ἔστιν, ἔαν ἐν ἀγάπῃ πιστεύετε: sive Fidei habitum in Autore respicias, vivis adeò coloribus ubique depictus est, ut Owenus nostras in eo suavem Fidei spiritum agnoscat. Inde illa, ἐγὼ δὲ μετὰ τῶν ἀνδράσιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν εἶδον καὶ πιστῶ ὄντα, ad Smyrnæos, ὅσως ὃ ζῶν ἀλλομῶν ἐν ἐμοὶ ἔσωθῃ μοι λέγει. Δεῦρ' ὡς τὸν Πατέρα. Sive fidem pro objecto sumas, multi in his Epistolis

Articuli

Articuli fidei breviter explicantur, de Deo, de duabus in Christo naturis, de virâ & morte, & resurrectione Christi, ad quos antiqui Patres toties appellârunt. Ad patientiam & tolerantiam Christianam sæpissimè alios impellit, ut Smyrnæos, ἀμείνη ὑμῖν δεὸς, δι' ὃν πάντα ὑπομύροντες αὐτῷ τὰ δόξαζομεν ut Polycarpum, μάλιστα ὃ ἔνεκα δεῖ πάντα ὑπομύσειν ἡμᾶς δεῖ, ἵνα καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ὑπομύσῃ, sæpe etiam suam exprimit, ut ad Smyrnæos, πάντα ὑπομύσῃ αὐτῷ με ἐν δυνάμει Ἰϥ, & gratiam ipsam patientiæ maximè deprædicat, ἡ πίστις ὡς σφικεφαλαία, ἡ ἀγάπη ὡς δένον, ἡ ὑπομονὴ ὡς πανοπλία. Ad ædificationem denique faciunt exhortationes comminationesque omnes quibus tam frequenter & crebrò utitur, ad omne Christianum officium, ad omnes pietatis partes ubique impellens, ut fierent λίθοι ναῦ πατρὸς ἡτοιμασμένοι εἰς οἰκοδομὴν τοῦ πατρὸς, quemadmodum ipse ad Ephesios loquitur. Quò etiam pertinent illa quæ toties de concordia, unitate, & obedientiâ Episcopis & presbyterio præstandâ, usque ad invidiam inculcat; quibus etiam suos ab Heterodoxis eadem operâ revocat, eorumque fabulis, *quæ quasiones præstant magis quàm adificationem Dei qua in fide est.* Hæc de testimonio S. Polycarpi, ex quo patet quantâ cum ratione asseramus illius ætate Epistolas quas defendimus exitisse. Eusebius etiam duos generales Epistolarum characteras notat, de Traditione Apostolicâ, & Hæresibus ævi Ignatiani, quibus nostræ optimè respondent; quod hîc monendum tantum duxi, nec ulterius urgendum; quòd Eusebium Epistolas nostras vidisse atque descripsisse vel ipsi Adversarii fateantur.

Nec tantum Testimonia quæ Ignatiana generatim & universè describunt Epistolis hisce apprimè congruunt, sed & ea quæ particulatim à Testibus productis ex Ignatio sunt excerpta & in ipsorum libros sub ejus nomine transcripta, in Codice nostro totidem fere verbis reperiuntur; ut ex accuratâ collatione singulorum testimoniorum quæ attulimus cum Mediceo Codice planissimè apparebit. Cùm autem omnes sententiæ à Veteribus particulatim transcriptæ, antiquam aliæ Epistolæ confictæ, aut hæ ipsæ interpolatæ sunt, ex nostro Codice desumptæ appareant: cùmque postea nullum testimonium vex fictis, vel ex assumentis Catalogo nostro adhibuerimus, eosque testes tantummodo citaverimus qui antiquis, veris, & puris Epistolis utebantur; non potest non hæc Testium indeficiens successio summam Epistolis nostris fidem, quod ad externum Argumentum attinet, conciliare. Illi enim ipsi, qui de germanitate septem Epistolarum ab Eusebio memoratarum dubitabant, hanc potissimum rationem asseriebant, quòd verba Athanasii, Theodoretii aliorumque Veterum

terum in iisdem, prout tunc etiam Græcè sed interpolatè extabant, non comparerent: ut ex iis constat, quæ in Procmio latius differuntur. At qui Catalogum Testium à nobis confectum inspiciet, omnia Testimonia à Veteribus excerpta in Epistolis nostris, ab omni asfumento liberis, iisdem fere verbis diserte contineri reperiet. Neq; verò ullum de industriâ prætermisimus, præter unicum illud S. Hieronymi, l. 3. adversus Pelagianos, *Ignatius vir Apostolicus & martyr scribit audacter*, Elegit Dominus Apostolos qui super omnes homines peccatores erant. Constat enim eum in hac sententiâ citandâ memoriam fefellisse, & Ignatium pro Barnaba posuisse; in cuius Epistolâ quam nunc habemus, ea verba extant; & ex quo Origenes ante Hieronymum eadem produxerat. Posuit itaque Hieronymus Ignatium pro Barnaba, ut alibi Clemens Alexandrinus Barnabam pro Clemente. Cum igitur omnia testimonia priorum sæculorum, ex S. Ignatio particulatim excerpta, inque Libris Veterum Patrum, tanquam tot flores, sparsa: cumque post has Epistolas corruptas aliâque confictas, tot tamen etiam ex puris adductas, in his Epistolis totidem fere verbis compareant, jure ac meritò eadem eidem S. Ignatio, cui illi omnes tribuerunt, ascribendas contendimus.

Denique hinc etiam Argumentum ad asserendas S. Ignatio has Epistolas non leve elicimus, quòd nulla vetustiorum temporum ætatem præ se ferentia jam scripta extent de quorum veris Autoribus aut hoc aut priore sæculo ullâ cum ratione dubitatum est, quin aut à Veteribus non fuerint omnino agnita, aut si fortè ab aliquibus agnita sint, de iisdem tamen in Ecclesiâ Dei ab aliis aut dubitatum aut disputatum fuerit. S. Clementis Epistolam secundam non ejusdem Autoris esse cum primâ volunt Viri docti, licet utraque in Canonibus Apostolicis pariter probetur, & ab Epiphanio aliisque agnoscat. At hoc primò indicavit Eusebius, dein Hieronymus & Photius. Dionysii Areopagitæ libros malè tanto Viro ascriptos, & sub ejus nomine fictos jam plurimi contendunt, atque inter eos maxime Dallsæus. Sed hos ipsos prius ob testimoniorum defectum rejecit cum suis Hypatius; & post eum multi etiam ob materiam Areopagitæ esse negârunt, ut ostendunt Maximus & Theodorus, qui eosdem infelicitè defendere conati sunt. Hermæ Pastorem universi hac ætate fere condemnant; idem multi Origenis ævo, ipso teste, fecerunt, ut & Tertulliani; & si verum esset, quod Latini postea tradiderunt, librum eum à Pii Pontificis satre scriptum fuisse, esset sine controversiâ suppositivus. Prochori libellus de vitâ S. Joannis haud immeritò rejicitur, ut & Historia Apostolica Abdiæ Babylonii, quem post Hegesippum scripsisse

plisse observat Gerardus Vossius, addere potuit & post Ruffinum, nam verba Hegesippi apud Abdiam ex Ruffini translatione sunt transscripta. Sed de utroque altum apud Veteres silentium. Passio S. Andree à Presbyteris & Diaconis Ecclesiarum Achaiae, ut volunt, scripta adhuc controversitur: sed tam antiqui maximèque venerandi monumenti, si verum esset, nemo Veterum meminit, neque ante finem octavi saeculi à quopiam memoratur. Reliqua etiam quae vetustatem summam prae se ferunt scripta, & hoc vel praecedente saeculo viris doctis spuria videntur; vel alto atque diuturno Veterum silentio damnantur, vel à Veterum aliquibus diu ante nostra tempora rejecta, aut saltem in dubium vocata sunt.

At de Ignatii Epistolis neutrum horum dici posse illa quae adduximus testimonia & quae postea dicenda sunt clarè evincunt: nam alto silentio condemnari non possunt, quae ab initio receptae atque summopere laudatae sunt: & an S. Ignatii reverà genuinae essent, nemo Veterum, nemo Recentiorum dubitasse se disertè dixit, nemo spurias & commentitias fuisse suspicatus est, antequam primò aliqua Latine sunt impressae Veteribus prorsus incognitae, aliae etiam Latine tantum primò, dein Graecè, sed cum aliis junctae quae recentioribus tantum Graecis agnitae sunt, illaeque ipsae, à Veteribus probatae, nonnisi multis assumentis contaminatae apparerent. Cum igitur jam tandem antiquissimae Ignatii Epistolae à sequioribus sint discriminatae atque disjunctae, ab assumentis atque corruptelis liberatae, nitorique prittino restitutae, simulque cumulatissimis uniuscujusque saeculi testimoniis confirmatae, neque quisquam Veterum appareat qui de earum suppositione quicquam hariolatus sit, nulla ratio vel excogitari potest ob quam earum veneranda antiquitas & autoritas debita in dubium sit revocanda; aut si ulla excogitari possit, ea ex ipsa Epistolarum materia elici debet, quam in sequenti Dissertatione ab omni suspitione liberabimus: hac interim justissimam praesumptione contenti, tot vetustissimos doctissimosque Patres cum sequacibus in Ignatianis non errasse, qui tanto consensu in nullo alio celebri & antiquo Ecclesiastico scripto nos fefellisse hactenus depreheni sunt.

C A P. IV.

*Argumentum Adversariorum à testimoniis adversus Ignatiana expungitur. Stichometriam non esse Nicephori Patriarchæ. Et Nicephorum & Anastasium Ignatii Epistolas admisisse. Stichometriæ autorem non condemnare Ignatii Epistolas. Defensio responsionis Hammondi. Non probari suppositionem ex nudo titulo Apocryphorum. Non ex reliquis qui cum Ignatio numerantur. De Hermæ Pastore Veteris Ecclesiæ iudicium. Consensus Nicephori & Gelasii frustra obtenditur. Decretum sub Gelasii nomine editum ipsius esse non videtur. Defensio Usserii ab objectionibus Dallei vindicatur. Responsio nostra illis Hammondi & Usserii superaddita. In Stichometriâ sub Ignatii nomine non Epistolas sed *Διδασκαλίας* intelligi. De Indiculis : itémque de Didascalis, & Constitutionibus Apostolicis brevis dissertatio.*

T hoc externum Argumentum à Testimoniis petitum vim eam quâ pollet obtineat, & illibatum conservetur, haud meliori methodo uti me posse sentio, quàm si ea omnia quæ Adversarius ad ipsum labefactandum excogitavit, porro examinanda proponam. Observo autem ea ad tria capita commodè reduci, & in hunc ordinem luculenter redigi posse. Primò, ille etiam Testimonia adducit, quibus suam de suppositione Epistolarum sententiam confirmet. Secundò, Testes nostros, ab Hammondo prius adductos, vetustissimos præcipuè, rejicit; aut invalidum planè eorum testimonium reddere sigillatim conatur. Tertiò, Argumentum à testimonio

Negativum fabricatus est, quâ probare nititur neminem Epistolarum quas defendimus per ducentos post Ignatii mortem annos meminisse, & indè concludit ab Ignatio non fuisse conscriptas.

Incipio à Testibus ab Adversario contra nostrorum aciem miro modo productis, vel potius subductis. Illos enim, non tam ad confirmandam sententiam, quam ad depellendam invidiam adduxisse se fateatur: in eum scilicet finem, ut probet Salmasium & Blondellum non fuisse primos qui has Epistolas confictas putarent. *Quisquis enim Autor Stichometria*, quam adducit, *fuit, diu ante Salmasium & Blondellum vixit.* Opponit igitur Stichometriam Hammondo, prorsus inconcinne. *Hujus verò inquit Synxeseleas auctoritas cur non tanti apud nos esse debeat, quanti suam viri doctissimi esse cupiunt, non video.* At si qua sit illius Stichometriae auctoritas, ea non Hammondo sed Patribus opponenda fuit, ab Hammondo contra Salmasium & Blondellum productis, Polycarpo, Irenæo, Origeni, vel saltem Eusebio, Athanasio, Basilio, Chrysostomo, Hieronymo, Theodoretò, Gelasio, aliisque: non enim quæritur an Stichometriae auctoritati præferenda sit auctoritas Hammondi, sed utri potius credendum sit, Salmasio solâ Stichometriâ armato, an Hammondo SS. Patrum, & omnium sæculorum testimoniis stipato. Nimis igitur subdolè hoc testimonium adducit Dallæus, ad depellendam invidiam tantum, quo postea ad confirmandam sententiam suam sæpissime utitur: & quam infirmum sit cum probè conscius esset, ita omnino proposuit, ut nescias, utrum pro Argumento haberi voluerit, necne. Si titulum Capitis quarti, quinti, & reliquorum inspiciamus, Argumentum est primum; si caput quintum spectemus, nullum est: ibi enim primum aliud, à silentio Scriptorum Ecclesiasticorum ante Eusebium ducitur. Semper tamen postea Argumentum hoc, sive primum sive nullum, maximi facit, & ubique fere inculcat. Ac reverà si hoc Argumentum, sive primum sive nullum, illi eripiat, reliqua planè, quæ nos spectant, nulla erunt.

Audiamus igitur Adversarii Testes non sine pompâ productos. *Ecce auctores habemus, inquit, & multis ante nos sæculis denatos, & ab omni contra Hierarchiam suspitione semotos, qui omnia Ignatii scripta rotundè ac sine ullâ hesitatione ad apocrypha relegarunt in Stichometriâ Georgio Syncello in libro antiquissimo præfixâ. Quæso te, Vir doctissime, quot auctores habes in illa Stichometriâ Syncello præfixâ? ostendas numerum, edic nomina. An ita numeras, quemadmodum ille apud Plautum?*

Quot erunt? Ego, & Menæchmus, & Parasitus.

Patet isti sunt decem: nam Parasitus

Octo hominum officio fungitur.

Sticho-

Stichometria, quam vis Syncello præfixam, aut nullum certum auctorem habet, aut unicum certé. An Nicephorum tuum, si modò is sit, cum Ignatio tuo Epistolico bicorpore, aut tricorpore facis? Certe in multo plures dividi oportet istum incerti laris homuncionem, ut testes nostris vel numero pares habeas. Sed ecce auctores hi, quotquot sunt, omnia Ignatii scripta ad apocrypha relegarunt. Pro unico scriptore, nescio quo, Auctores nescio quot Syncello præfixos, & ubi nudum Ignatii nomen scriptum est, omnia ejus scripta legi vult Vir doctissimus.

Ut autem majorem Stichometriæ suæ jam jam producendæ auctoritatem conciliet, gravem querelam prius instituit, quod tam immeritò viri docti de Salmasii fide dubitaverint, quem Editio Nicephori Parisina ab omni suspitione liberavit. Quinam autem sunt ex nostris partibus viri docti qui de Salmasii fide tam immeritò dubitârunt? Certè Usserius, Stichometriam, quam Georgii Syncelli & Theophanis operi præfixam in antiquissimo exemplari se invenisse narrat Cl. Salmasius, non diversam esse ab eâ quam inter Petri Pithæi Opuscula Græcè & Latine habemus editam, existimare se professus est. Quod non est hominis Salmasii fidem elevantis, sed potiùs confirmantis, & suâ conjecturâ suffulcientis, quam non minùsquam Salmasii fidem Editio Parisina postea confirmavit. Hammondus etiam de authoritate Stichometriæ nullam sibi cum Salmasio litem fore professus est, illamque à Walone laudatam ab Indiculo à Pithæo edito non procul abesse rectè colligi, vex titulo Georgii asseruit. Non igitur de fide Salmasii Hammondus magis quam Usserius dubitavit: ἀδελφότητος συχομένην eam vocat meritisime, quia ipsam ita Salmasius produxerat, neque ei ullum Auctorem assignaverat. Produxerat eam ex MS^o Codice, tanquam sibi soli viso, nullâ Autoris Stichometriæ mentione factâ; de tenebris igitur conqueritur Hammondus haud immeritò; vix enim credibile fuit, voluisse quenquam Stichometriam in MSS^{is} latitantem, & incerti tituli, testem citare, cùm eadem in maximâ luce, & sub speciosissimo titulo, non tantùm Autoris, sed etiam Interpretis poneretur. Ediderat enim eam Græcè ad Eusebii sui calcem Josephus Scaliger, Chronologiæ Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani suffixam: ediderat eandem sub ipsius Nicephori nomine ex Veteri Codice Carpenfi Petrus Pithæus, cum Anastasio Nicephoro supparis Latinâ Interpretatione, quam nos postea inter Criticos Sacros edendam curavimus. Monuerat Joannes Seldenus libro de Successione in Pontificatum Ebræorum Nicephori Chronographiam MS. extare in Bibliothecâ Londinensi Collegii Sionensis, cui hanc etiam Stichometriam suffixam esse testamur. Non potuit itaque non mirari Hammondus, si hæc tam publicè nota ex nescio quâ officinâ produceret Salmasius.

Interim de Stichometriae autoritate litem non movit Salmasio Vir doctus: suspicionem tantum Parenthesi inferuit; quæ quidem post splendidam illam Editionem Parisinam hæret altius: & consultius omnino fecisset Dallæus, si eam nunquam nominasset, aut saltem in eâ triumphare adeo visus non fuisset. Ita enim loquitur. *Viri docti* *σιχομετρίαν ἀδελφότητος* vocant. Editio Nicephoro vindicat, *Amplissimo Viro*, prima in Oriente sedis anstisti, scriptori gravissimo atque eloquentissimo, & liberalissimis Photii laudibus ornato. Hujus enim ipsius Nicephori est illa *σιχομετρία*, non alterius cujusquam recentioris: idque solidè & fusè demonstrat eruditissimus Goar; quem adeat, si quis adhuc dubitet. Non jam de Salmasii, sed Dallæi fidè quæritur. Quid enim? an eruditissimus Goar hoc solidè demonstrat? neutiquam: an fusè? nequaquam: an omnino demonstrat? nullo modo: an id nudè dicit, aut affirmat? minimè gentium. Imò verò id dicit quod est Dallæi Assertioni planè contrarium: ad prima enim verba *σιχομετρίαν* hæc diserte annotat, *Canonicus Sacrorum Librorum Laterculus, ad Chronographiam nihil spectans; Librarii* *παραρτην* judicatur. Teste igitur eruditissimo Goar, Stichometria à Salmasio producta, Hammondo objecta, à Dallæo defensa, non est Nicephori Patriarchæ opus, sed Librarii *παραρτην*. Fidem igitur in Dallæo requirimus, Salmasii non tantum fidem sed & modestiam laudamus, qui Stichometriam ἀδελφότητος tradidit, Nicephori nomen non apposuit, ad Scaligeri & Pithæi editiones nos non ablegavit, quod eam Nicephoro minimè tribuendam putaret.

Sed post eruditissimi Goar infelix testimonium, En tibi, inquit, majorem omni exceptione testem Anastasium Bibliothecarium, hominem noni sæculi, Nicephori supparem. Is enim in *Præfatione Historiæ Ecclesiasticæ*, Huic sanè, inquit, Operi ratum duxi B. Nicephori Constantinopolitani Episcopi Chronographiam præponere. Quæritur de Stichometria, respondet Dallæus de Chronographia, ad quam illa nullo modo spectat. Hujus autem Chronographia pars ultima est, inquit, illa à nobis laudata Stichometria, eamque Editio Anastasii exhibet in calce Historiæ. At quomodo, quæso, Stichometria pars est Chronographiæ, quæ ab ea toto cælo distat? Assuta est illi quidem in Codicibus Græcis, sed non magis ipsa pars est Chronographiæ, quàm Chronographia pars est Stichometriæ. Apud Anastasium autem ne quidem Chronographiæ est adjuncta, sed in calce Historiæ Anastasianæ, Patriarcharum Indiculo subjuncta. Anastasius de Nicephori Chronologia loquitur, quam Operi suo proposuisse, (vel præposuisse) se dixit. Quid hoc ad Stichometriam, quam Operi suo non præposuit Anastasius, quam in calce Editio exhibet? Ideo Chronographiam præposuisse

se dixit Anastasius, ut Joannes Diaconus, qui Ecclesiasticam Historiam scripturus erat, *ex ea posset aliquantula carpere*; quid autem confert Stichometria ad Ecclesiasticam Historiam? Scripsisse igitur Nicephorum Stichometriam Anastasius testis non est.

Rei hujus veritas satis innotescit ex ipsâ Farragine quæ Georgio Syncello subjuncta est, & ex quinque partibus distinctis constat, Chronologiâ brevi, Genealogiâ, Indiculo Regum & Sacerdotum, Indiculo Patriarcharum, & Stichometriâ. Anastasius tantum Chronographiam brevem ab Adamo ad Theophilum Nicephoro tribuit: Genealogiam huic quidem subjungit, sed Nicephori esse non affirmat; eamque duo MSS. vetustissimi Græci Oxoniensis atque Londinensis non agnoscunt. Indiculum Regum & Sacerdotum Anastasius cum sequentibus post Historiam suam sine nomine Nicephori posuit, quem MS. Oxoniensis non habet; Stichometriam denique Indiculo Patriarcharum, nullâ Nicephori mentione factâ, subjungit; eamque Stichometriam MS. Oxoniensis non agnoscit. In totâ igitur hac Farragine nihil unquam à quopiam Nicephoro tributum est, præter Chronologiam ab Adamo ad Theophilum: de qua tamen adhuc haud immeritò dubitari potest, quicquid Goar, quem doctissimum appellat Dallæus, dixerit.

Ad rem ipsam quod attinet, asserimus neque Nicephorum Patriarcham, neque Anastasium Bibliothecarium, ne Stichometriæ quidem Autorem, quisquis est, unquam tradidisse Epistolas Ignatii, quas nos defendimus, fuisse suppositicias. *Nicephori effatum est in Epistolâ ad Leonem Papam Romanum de receptis SS. Patrum Operibus, πάντων ἡμῶν ἐκκείτων καὶ μακαρίων πατέρων τὰ τε δόγματα καὶ ποιήματα ἀσπασμαι, ὡς διδασκαλίαν ἀνεπίληπτον καὶ σωτηρίας θεμέλιον· καὶ ὅς ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία περὶ σέβειαι ἀποδέχομαι, καὶ ὅς ἀποδέσπειαι ἀποστέφομαι. *Omnium electorum beatorumque Patrum dogmata & opuscula, ut quæ ab omni reprehensione alienam doctrinam salutisque fundamentum contineant, amplector; & quoscunque Ecclesia Catholica recipit, recipio, quoscunque illa averfatur, rejicio.* At Ignatium inter ἐκκείτους καὶ μακαρίους πατέρας numeratum, & Epistolas ejus, tanquam Opuscula irreprehensibilem doctrinam continentia, ab Ecclesiâ Catholicâ per aliquot ante Nicephorum sæcula receptas fuisse, jam antè ostendimus. S. Ignatii igitur Epistolas recepit & amplexus est Nicephorus. Præterea, Nicephorum scimus Dionysiana pro veris Areopagitæ Operibus habuisse, ex Disputatione cum Leone Armeno; idem sensisse certum est Anastasium ex ipsius Præfatione ad Dionysiana. At Dionysius S. Ignatii Epistolam tam disertè laudat, ut qui verum Dionysium fuisse sensit, aliter de Ignatio sentire non potuerit; neque quenquam novimus qui Areopagitam

pagitam defendit, quin idem licèt ad angustias redactus, etiam S. Ignatium admiserit.

Autorem etiam Stichometriae, quisquis est negamus S. Ignatii Epistolas quas defendimus supposititias pronuntiasse. Ejus quidem verba hæc sunt, prout in Editione Parisinâ exhibentur.

Καὶ ὅσα τῆς νέας εἰσὶν Ἀπόκρυφα.

Περίοδοι Πέτρου εἰχων ββν.

Περίοδοι Ἰωάννου εἰχων γχ.

Περίοδοι Θωμᾶ εἰχων αχ.

Ἐυαγγέλιον κατὰ Θωμᾶν εἰχων ατ.

Διδαχὴ Ἀποστόλων εἰχων σ.

Κκλήμης αλβ εἰχων βχ.

Ἰγνατίου, Πολυκάρπου, Ποιμῆνος καὶ Ἑρμῆ.

Quæ ad calcem Anastasii Historiæ ita Latine redduntur.

Et quæ Novi sunt Apocrypha.

Itinerarium Petri, versus 2800

Itinerarium Joannis, versus 2500

Itinerarium Thomæ, versus 1600

Evangelium secundum Thomam, versus 1300

Doctrina Apostolorum, versus 200

Clementis versus 2600

Ignatii & Polycarpi.

Ex his nego ullo modo probari posse Epistolas S. Ignatii Eusebio visas ab Autore Stichometriae pro supposititiis habitas fuisse. Nudum enim hîc Ignatii nomen ponitur, neque vel de Epistolis, vel de suppositione quicquam affirmatur. Ut autem id quod volunt probent Adversarii, necesse est ut in hunc modum disputent. Quicquid ab Autore Stichometriae ad Apocrypha refertur id ipsius sententiâ est supposititium. Epistolæ Ignatii ab Autore Stichometriae ad Apocrypha referuntur. Epistolæ igitur Ignatii sunt ex sententiâ Autoris Stichometriae supposititiæ. Hujus Syllogismi Hammond nostro majorem propositionem negare, Usserio de minori visum est distinguere. Ego neutram ullâ ratione probari posse contendo, & utramque pariter negandam censeo; ut nè vel umbra Argumenti relinquatur.

Primò enim rectissimè Hammondus noster hæc Salmasio reposuit,

Non

*Non ita vocis istius, Ἀποκρυφα, significatio accipienda est, ut statim spurium aut κλέδονον aut ἰσοδονηγορον, sequoris avi figmentum sit, quicquid ubivis inter Apocrypha repositum inveniat. Nihil hoc effato verius est. Fatetur Dallæus, non esse eam huius nominis ex etymi sui ratione vim; vult tamen ex usu Ecclesiastico, ut qui liber Apocryphus dicitur is ferè aliquo istorum visiorum laboret. Ferè, inquit, hoc est aliquando, vel plerumque; quod nec Hammondo contradicit, nec quicquam probat. Affirmat Apocrypha opponi apud veteres scriptores libris & divinis & Ecclesiasticis, hoc est, omnibus libris apud Ecclesiam notis & probatis, apud aliquos scilicet & aliquando: (neminem enim nominat præter Tertullianum atque Gelasium.) quod omnino nihil probat. Quæritur an semper ex usu Ecclesiastico ita sumatur, ut opponatur omnibus libris ab Ecclesiâ quoquo modo receptis? Quæritur an quoties aliquod scriptum dicitur Veteris vel Novi Testamenti Apocryphum, id statim omnibus Ecclesiasticis opponatur, & à totâ Ecclesiâ pro spurio & hæretico rejiciatur? Autor Stichometriae ita loquitur. *Ha sunt divina scripturae quae recipiuntur ab Ecclesiâ & canonizantur. Et quae sunt Apocrypha, Veteris Testamenti. Et quae novi sunt Apocrypha.* Hic nulla mentio librorum Ecclesiasticorum, puta Cypriani, Basilii, Chrysostomi, à quorum consortio Ignatius, & Polycarpus ablegarentur; sed Veteris tantum & Novi Testamenti, ut à scripturae Canonerejicerentur. Ut S. Hieronymus Epistolâ CVI. Hic Prologus scripturarum, quasi galeatum principium omnibus libris quos de Hebraeo vertimus in Latinum convenire potest; ut scire valeamus quicquid extra hos est inter Apocrypha esse ponendum. Qui etiam eodem modo loqui censendus in Catalogo. Barnabas unam ad ædificationem Ecclesiae pertinentem Epistolam composuit, quae inter Apocryphas scripturas legitur. Barnabæ enim Epistolam fuisse tradit; non ipsi suppositam, aut spuriam; ad ædificationem Ecclesiae pertinuisse asserit; non itaque hæreticam putavit; lectam tamen inter Apocryphas scripturas docet, nec ab Ecclesiâ repudiatam innuit. Idem in Epistolâ 110. *Exigitis enim ut librum Chaldaeo sermone conscriptum ad Latinum stylium trabam, librum utique Tobiae, quem Hebraei de Catalogo divinarum scripturarum secantes his quae Hagiographa (lege Apocrypha) memorant manciparunt.* Emendationem hanc cum multa alia, tum verba sequentia satis confirmant, Argunt enim nos Hebraeorum studia, & imputant nobis contra sumum canonem Latinis auribus ista transferre. Et rursus. Epistolâ 111. *Apud Hebraeos liber Judith inter Hagiographa (lege iterum Apocrypha) legitur, cujus auctoritas ad roboranda illa, quae in contentionem veniunt minus idonea judicatur. Chaldaeo tamen sermone conscriptus inter historias computatur.* Quare
ex*

ex voce nudâ *Apocrypha*, nihil aliud rectè infertur, ubi de libris Canonis agitur, quàm scriptum aliquod esse à Canone S. Scripturæ removendum. Extra igitur Canonem Novi Testamenti certissimè ponitur Ignatius; neque quicquam aliud ex vi verborum Stichometriæ per necessariam consequentiam colligi potest.

Quare quod ex Gelasii Decreto arripit Dallæus planè est ἀπερὶ δὲ βιβλίων. Ille enim Utriusque Testamenti Canonem tradit, nullis omnino Apocryphis additis; imò Veteris Testamenti Apocryphis nonnullis in Canonem receptis, aliis cum Apocryphis Novi in ultimum caput rejectis, & inter Hæretica scripta positis. Unde duo facta sunt, primum, ut Apocrypha melioris notæ ad Vetus Testamentum pertinentia sine ullâ distinctione pro Canonicis haberentur (Quæ labes adhuc Ecclesiæ Romanæ adhærescit) secundum, ut reliqua Veteris & omnia Novi Testamenti Apocrypha cum scriptis Hæreticis, fictitiis atque damnatis contra Veterum Patrum sententiam confunderentur. Iniquissimè igitur postulatur ut ex hoc Decreto sub nomine Gelasii edito Stichometriam interpretemur: cum in Stichometriâ, *Novi Testamenti Apocrypha* dicantur, in Decreto tantùm *Apocrypha* sine ullâ restrictione; in illâ post scriptores Canonicos, in hoc post omnes Catholicos, in illâ Canonicis, in hoc omnibus scriptoribus ab Ecclesiâ probatis opponantur.

Quod autem ex nudo titulo frustra probare conatus est Salmasius, id ex naturâ librorum qui simul cum Ignatio inter Apocryphos numerantur præstare voluit Dallæus. Ità enim videtur disputare. Omnes libri qui ab Autore Stichometriæ inter Apocryphos numerantur, ab eo tanquam hæretici aut ficti à publicâ Ecclesiæ luce remonentur, Ergò & Epistolæ Ignatii. Sed respondeo primò, nullam esse necessitatem consequentiæ. Non enim leve semper discrimen habitum est inter eos libros qui Apocryphi dicebantur. Et quamvis una eadèmq; uno eodèmq; nomine, sive elogio, de omnibus lata sit sententia, nihil tamen unum atque idem de omnibus asseritur, nisi quod omnes à sacro Canone remonentur. Fieri itaque potuit ut unus aliquis reliquis melior fuerit, quamvis inter *δεσπυδισ* numeratus non sit. Respondeo secundò, probari nullo modo posse Autorem Stichometriæ reliquos omnes pro hæreticis aut fictis habuisse, & à publicâ Ecclesiæ luce removere voluisse. Nam primò, *Nicephorus*, inquit, *Epistolam Polycarpi inter Apocrypha nullius apud se presii censet*. Inter Apocrypha quidem numerat, sed cujus pretii apud se fuerit nullo modo indicat. At nemo unquam Polycarpi Epistolam aut pro hæreticâ aut pro fictâ habuisse deprehenditur; Nicephorus itaque Dallæi sine ullo fundamento pro tali habuisse dicitur; & iniquissimè accusatur, ac si voluerit eam Epistolam,

stolam, quæ tam diu in Asiæ conventu lecta fuerat, à publicâ omnium Ecclesiarum luce remove. Secundò, Διδαχὴ ἀποστόλων, versuum 200, inter Apocrypha numeratur. An igitur eam tanquam pessimæ notæ scriptum, ab Ecclesiâ penitus eliminandam censuit Stichometrix Author? Quodnam hujus censuræ indicium, quæ ratio excogitari potest? Ab illis quæ ab Hæreticis conficta sunt, separat hoc Opus Eusebius. Magnus Athanasius in Epistolâ ἐορταστικῇ numerat inter eos libros quos SS. Patres prælegi voluerunt Catechumenis, ut inde pietatis rationem cognoscerent.

Tertiò, quænam fuerint illa Clementina, quæ in hoc Indiculo memorantur non docet Dallæus: vocat quidem *Libros Clementis* xxxii. Sed quinam fuerint Libri 32 qui Clementi, præter eos qui in Indiculo superius memorantur, attribui soletent, nè fando quisquam adhuc audivit. Quid igitur si pro A B legamus AB, (A enim & A sæpe in MSS. confunduntur) & duas Clementis Epistolas intelligamus? tunc enim & versus 2600 illis satis bene quadrabunt, (nam utramque simul sumptam cum jam integræ essent, æquâsse Evangelium secundum Lucam, cui totidem planè versus ascribuntur, quivis concedet) & genuinum Clementis Opus Ignatianis adjunctum habebimus, quod ea pariter à suppositionis crimine liberabit. Quintò, quòd Hermas cum Ignatianis nominetur, negari non posse volunt, quin *Niciphorus eadem habuerit pro falsis, adeoque fictis & spuris*. Imò verò hoc negari idquæ jure optimo potest, si vetustissimorum doctissimorumque in Ecclesia Scriptorum sententiæ animadvertantur, quos secutum fuisse Autorem Stichometrix par est credere.

Quæ fuerit S. Irenæi de Hermæ libro sententia, ab Eusebio observatum est, Hist. Eccles. l. 5. c. 8. ὁ μόνον ὃ οἶδεν ἀλλὰ καὶ ἀποδέχεσθαι τὴν τῆ Ποιμῆς γεγραφὴν, λέγων, Καλῶς ἔν εἴπην ἡ γεγραφὴ ἡ λέγουσα, Πρῶτον πάντων πνεύματι ὁπῃς ἔστιν ὁ θεὸς ὁ τὰ πάντα κτίσας καὶ καταστρίψας, καὶ τὰ ἐξῆς. *Non tantum novit. (Irenæus) sed & recipit Pastoris scripturam dicens,* (lib. 4. c. 37. secundum Interpretem Veterem) *Bene ergò scriptura dicit,* Primò omnium crede quoniam unus est Deus qui omnia constituit & consummavit, & fecit ex eo quod non erat ut essent omnia, omnium capax, & qui à nemine capiatur. Quæ verba extant Hermæ l. 2. Mandato 1. toties tum à Catholicis tum ab Hæreticis citata. Clemens Alexandrinus Irenæo σύνχεσθαι, Hermæ frequentius, quàm cuiuspiam scriptoris Ecclesiastici autoritate utitur, eumque sæpius explicat & interpretatur. Sententiam ejus de Libro ipso vel ex his locis colligere possumus. Σηματ. l. 1. Θεὸς πῶντι ἡ δυνάμις ἡ πῶς Ἐρμῶ καὶ ἀποκαλύψιν λαλῶσα. Τὰ ἐρῶμενα, φησὶ, καὶ τὰ ἀποκαλύμμενα. *Divinè ergò potestas illa quæ Hermæ loquitur in revelatione,* Visiones,

K

inquit,

inquit, & revelationes, &c. l. 6. Καὶ καλῶς εἶρη) τῷ Ποιμένι, Κατίεν-
 ου ἢ μὲν αὐτῷ (ita legendum) εἰς τὸ ὕδωρ. Et praclare dictum
 est à Pastore, Descenderunt ergo cum eis (non, eorum, ut malè In-
 terpres) in aquam. Origenes, Clementis discipulus, Hermæ testimo-
 nio creberrimè utitur, & tum suum tum aliorum iudiciũ de Libris
 ejus sæpe exprimit. Autorem agnoscit Hermam illum, cujus in Epi-
 stolâ ad Romanos mentio fit, & Opus ipsum in Commentariis ad eum
 locum magnopere laudat. Puto tamen, inquit, quòd Hermas iste sit
 scriptor libelli illius qui Pastor appellatur. Quæ scriptura valde mihi
 utilis videtur, & ut puto, divinitus inspirata. Homil. in Lucam 35.
 Legimus (si tamen cui placet hujusmodi scripturam recipere) iustitia
 & iniquitatis angelos super Abrahæ salute & interitu discerpentes;
 dum utraque turba suo eum volunt cæni vendicare. Quod si cui
 displicet, transeat ad volumen quod titulo Pastoris scribitur, & inve-
 niat cunctis hominibus duos adesse angelos. Tomo. 14. in Matthæum,
 'Εἰ ὃ χρὴ πολλοὺς αὐτῶν καὶ πνῶ φερονέμεν ἢ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γεγενης, ἢ
 πρὸς πᾶσι ὃ ὁμολογούμενος ἢ θείας, τὸ ποῖτο πρὸς μυστικῶς, ἀποδοῖν αὐτῷ τὸ
 αὐτῷ τῷ Ποιμένι. Sin audendum sit istud emollire ex quadam scripturâ,
 qua in Ecclesiâ circumfertur, sed non ab omnibus pro divinâ habetur,
 adhibeatur illud ex Libro Pastoris. Περὶ ἀρχῶν lib. 4. Διὰ τὸ το
 ἡμεῖς καὶ τὸ ἐν τῷ ἰσθμῷ πνῶν καὶ λαφρονούμενον βιβλίῳ, τῷ Ποιμένι, καὶ τῷ σε-
 βαστέῳ τὸν Ἑρμῶν δύο γεγενησὶ βιβλία, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτῶν ἀναστρέλλειν
 πῶς πρεσβυτέροις τῆς Ἐκκλησίας ἀμεμάρτητον ἰσθμὸν τῷ πνεύματι, ἢ τῷ δι-
 γύμῳ. Propterea nos illud in Pastore, Libro, qui ab aliquibus con-
 temnitur, de dato Hermæ præcepto, ut duos libros scriberet, ipseque po-
 stea senioribus Ecclesiæ annuntiaret qua à Spiritu didicerat, ita in-
 terpretamur. Homiliâ 8. in Numeros, Quod autem dies peccati in an-
 num præna reputetur, non solum in hoc Libro, in quo nihil omnino est quod
 dubitari possit, ostenditur; sed & in Libro Pastoris, si cui tamen scri-
 ptura illa recipienda videtur, similia designantur. Eusebius Hist. Ec-
 cles. l. 3. c. 3. Ἐπεὶ ὃ ἀ αὐτὸς Ἀπόστολος ἐν ταῖς ἐπὶ τέλει πρεσβυτέροις
 τῆς eccles. Γραμμαὶς μνήμῳ πεποίηται μετὰ ἑπ' ἄλλων καὶ Ἑρμῶν, ὃ φασιν
 ἰσθμῶν τὸ τῷ Ποιμένι βιβλίον ἰσθμῶν ὡς καὶ τὸ πᾶσι μὲν πνῶν ἀνπλέ-
 λεκται, δι' ὃ καὶ ἐν ὁμολογούμενοις πθείν' ὑπ' ἑτέρων ὃ ἀναστρέλλειν οἷς
 μάστιγα δὲ στιχειώσως εἰσπαγωγικῆς κίκει. ὅθεν ἡδὴ καὶ ἐν Ἐκκλησίᾳ
 ἰσθμῶν αὐτὸ δεδημοσιούμενον, καὶ ἑπ' παλαιότητων ὃ συσχεφένον κεχρημένους
 πνῶς αὐτῷ κατελείψα. Quoniam verò idem Apostolus in salutationibus
 ad finem Epistola ad Romanos inter alios mentionem fecit Hermæ, cu-
 jus esse aiunt Librum Pastoris; sciendum est etiam huic à quibus-
 dam contradici, propter quos inter recepta autoritatis Libros poni non
 potest. Ab aliis verò maxime necessarium iudicatur, iis præsertim qui
 clemen-

elementariâ institutione indigent. Unde etiam in Ecclesiis cum publicatum scimus; & ipse quosdam ex vetustissimis scriptoribus ipsius testimonio usos esse deprehendit.

S. Athanasius, Eusebio synchronus, in Epistolâ ἑορταστικῇ, cū libros S. Scripturæ Canonicos recitasset, monuit esse καὶ ἑτέρας βιβλίας τῶν ἑξωθιν, ἡ κενονισθῆναι αὐτῶν, τετυπωμένα δὲ τῶν πατέρων ἀναγιγνώσκουσιν τοῖς ἀπὸ πνευματικῶν καὶ βυλομένοις κατηχῆσαι τὸν τῆς ἀσκησίας λόγον· σοφία Σολομῶντος, καὶ σοφία Σιραχ, καὶ Ἑδὴρ, καὶ Ἰουδῖθ, καὶ Τοβίας, καὶ διὰ καὶ καλεμένη αὐτῇ Ἀποστόλων, καὶ ὁ Ποιμὴν etiam alios libros extra hos, non canone quidem probatos, sed Patrum autoritate illis qui pietatis elementis imbuendi essent propositos, quales sunt, Sapiencia Solomonis, Sapiencia Sirach, Esther, Judith, Tobias, Doctrina Apostolorum, & Pastor. Hæc quidem tunc Ecclesiæ sententia; quid autem de Pastore judicavit aliundè pater. Nam & Epistolâ de Nicænâ Synodo verbis Hermæ ipse utitur, & lib. de Incarnatione Verbi probat omnia ex nihilo facta per verbum, ἡ φησι διὰ τοῦ Μωσίου, ἐν ἀρχῇ ἐποίησαν ὁ Θεὸς τὸν ἔραν καὶ τὴν γῆν· διὰ δὲ τῆς ὁφελιμωτάτης βίβλου τοῦ Ποιμῆντος, Πρώτον πάντων πύδσον ὅτι εἰς ἔστιν ὁ Θεὸς ὁ τὰ πάντα κτίσας καὶ κατεργάσας καὶ ποιήσας ἐν τῷ μὴ ὄντι εἰς τὸ εἶναι. Quatenus loquitur per Moysen quidem, in principio fecit Deus coelum & terram: per utilissimum autem Pastoris librum, Primum omnium crede unam esse Deum, qui condidit omnia & absolvit, fecitque ut ex non ente essent. Quem Hermæ locum antè ad eandem rem demonstrandam produxerat Origenes Tomo 1° in Joannem. Et cū eundem etiam producerent Ariani, Athanasius Epistolâ pro Nicænâ Synodo, Ἐν δὲ τῷ Ποιμῆνι γέγραπται, ἐπειδὴν καὶ τὸ τοῦ, καίτοι μὴ ὄν ἐν τῷ κανόνι, περὶ φέρει, πρῶτον πάντων πύδσον. In Pastore quoque scriptum habetur, (quoniam & hoc, quamvis ex Canone non sit, allegant) Primum omnium crede, &c.

Quid Didymus Athanasio synchronus de Herma senerit, quamvis ejus omnia fere Opera perierint, colligere licet ex Catenâ in Jobum, ubi ait. Ὁ ἀσκήτης ἂν ἅπαντα τὰ διαγεγῶν ἐν οἴκῳ καλῶς ἔχει διαλελυμένον, καὶ τὸν ἑξω τῆς οἰκοδομῆς λίθους, οἱ ἐκ ἀρμύρας τῇ οἰκοδομῇ τοῦ πύργου, καὶ τὸν Ποιμῆνα. Tota igitur impii conversatio in domo pravitate est, cū sit dissolutus non aliter quàm lapides extra adificium, qui adificande turri planè inepti sunt, juxta Pastorem. Ruffinus Didymi discipulus, qui in Ecclesiâ Gracâ plurimū versatus est, Expositione in Symbolum Apostolorum, cū Canonem S. Scripturæ prius tradidisset, addit, Sciendum tamen est, quod & alii libri sunt, qui non Canonici, sed Ecclesiastici à majoribus appellati sunt, ut est Sapiencia Solomonis, & alia Sapiencia qua dicitur filii Sirach. Eiusdem ordinis est

est libellus Tobia & Judith, & Machabæorum libri. In novo verò Testamento libellus qui dicitur Pastoris, sive Hermatis, qui appellatur *dua via*, vel iudicium secundum Petrum: quæ omnia legi quidem in Ecclesiis voluerunt, non tamen proferri ad auctoritatem ex his fidei confirmandam. S. Hieronymus, qui inter Græcos consenuit, in Catalogo hæc habet. *Herman* cuius Apostolus Paulus ad Romanos scribens meminit, asserunt autorem esse libri qui appellatur Pastor, & apud quasdam Græcia Ecclesias etiam publicè legitur. Reverà utilis liber; multique de eo scriptorum veterum usurpaverunt testimonia; sed apud Latinos penè ignotus est. Idem Epistolâ cvi, sive Prologo galeato. Igitur sapientia quæ vulgo Solomonis inscribitur, & Jesu filii Sirach liber, & Judith & Tobias & Pastor non sunt in Canone. Joannes Cassianus, S. Chrysostomi discipulus, Collat. 8. cap. 17. *jam quod unicuique nostrum duo cohereant Angeli, id est, bonus & malus, scriptura testatur. De bonis quidem Salvator; &c. de utrisque verò liber Pastoris plenissimè docet.* Et Collat. 13. cap. 12. *Adjacere autem homini in quamlibet partem arbitrii libertatem etiam liber ille qui dicitur Pastoris aperitissimè docet.* Maximus in Scholiis ad Dionysii librum de divinis nominibus, cap. 4. *Τελεσιουργία ἡ ἀγγελῶν λέγει ὅς ἐν τῷ Δαυὶδ καὶ τῷ Ἀγγέλῳ τῷ ἐρμηνεύοντι αὐτοῦ, καὶ τῷ ποιμένι τὸν Ἑρμῆν τελεσιώτοις, ὅς ἐκεί ἀνέγνωμι ἐν τῷ Ποιμένι.* Porro perfectionis efficientiam Angelorum vocat, ut de Daniele & Angelo ipsi interpretante, & de pastore Hermam perficiente, ut ibi legimus in Pastore. Et Paulò post; καὶ ἐν δὲ τῷ ἀγγελῶν αἰ ψυχὰς χεραγωγῶν αἰ ζῶν ἀγγελικῶς ἐπιτηδεύου, ὅτι ἐν τῷ Ποιμένι ἀνέγνωμι. Et quòd anima vitam angelicam instituentes ab Angelis manuducuntur, ita in Pastore legimus.

Cùm hæc fuerit tam antiqua, tam constans eorum qui in Græcâ Ecclesiâ floruerunt de libro Pastoris sententia; cùm autorem prodant Hermam à S. Paulo nominatum, cùm librum ipsum in aliquibus Ecclesiis publicè lectum, ad institutionem Catechumenorum à Patribus commendatum memorent, cùm ipsi aut sacrum & divinum aut certè utilissimum librum esse pronuntient, & ideo tantum in Canone non ponendum, quòd de eo aliqui dubitârunt, an credibile est Nicephorum aut alium quemvis Ecclesiæ Græcæ alumnum, eundem ut falsum & fictum, ut pessimæ notæ apocryphum jugulare, & ab omni Ecclesiæ luce remove-re voluisse? Et tamen Dallæus pro certo habet Nicephorum suum, his omnibus prætermis-sis sive damnatis, sententiam Tertulliani atque Gelasii secutum esse.

Tertullianus aliquando Catholicus, aliquando Hæreticus: & alia Catholici, alia Hæretici de Pastore sententia fuit. Librum de Oratione adhuc Catholicus scripsit, in quo dum ritus quosdam in Oratione usurpatos,

usurpatos, tanquam affectatos & coactos, & curiosi potius quam rationalis officii perstringit, hæc habet. *Item quod ad signatâ oratione assidendi mos est quibusdam, non perspicio rationem; nisi si Hermas ille, cujus scriptura fere Pastor inscribitur, transactâ oratione non super lectum assedisset, verum aliud quid fecisset, id quoque ad observationem vindicarem.* Utique non. Simpliciter enim & nunc positum est, Cum adorâssem, & assedissem super lectum, ad ordinem narrationis, non ad instar disciplina. Alioquin nusquam erit adorandum nisi ubi fuerit lectus. Imò contra scripturam fecerit, si quis in cathedrâ aut subsellio sederet. Nempe ritus quidam à Christianis quibusdam Tertulliani ævi observatus, statim finitâ oratione sedendi; quem ille tanquam superstitiosum, irreligiosum, & gentili ritui affinem reprehendit. Ritus autem ipsum ex loco quodam Pastoris malè intellecto ortum esse putat. Quod clarè ostendit quanto tum in pretio Liber ille Hermæ fuit, ut ex eo ritus in Ecclesiæ disciplinam transfunderetur. Ipse autem, ut solet, acutè respondens, non rejicit Libri auctoritatem, sed admittit; & verba ejus ita interpretatur, ut ostendat tantum ordinem narrationis observandum esse, nec ullam indè disciplinæ rationem erui posse. Ità Tertullianus adhuc Catholicus, ut observavit S. Hilarius in Mattheum Canone 5. *Quamquam & Tertullianus hinc (de Oratione) volumen aptissimum scripserit, sed consequens error hominis detraxit scriptis probabilibus auctoritatem.* Sed in Libro de Pudicitia, tibi purus putus Montanista est, contrâque Catholicos tanquam Pŷchicos disputat, & illa quæ ipse libro de Pœnitentiâ antè docuerat damnat, aliter quidem loquitur. *Sed cederem tibi, si scriptura Pastoris, qua sola mœchos amat, divino instrumento meruisset incidi; si non ab omni concilio Ecclesiarum, etiam vestrarum inter apocrypha & falsa judicaretur, adultera & ipsa, & indè patrona sociorum, à qua & aliàs initiaris.* In his Tertulliani ampullis jam Catholicorum omnium hostis facti, & Hermam pro doctrinâ Catholicâ accusantis, fortasse nihil aliud contineri putandum est, quàm Pastorem Hermæ non fuisse ex judicio Ecclesiæ Librum Canonicum, sed potius inter Apocryphos, id est, non Canonicos numeratum; ut Eusebius *ἐν τοῖς ὑβδαῖς* posuit Pastorem, quem ipse utilissimum librum pronuntiavit, & Barnabæ Epistolam, & Joannis Apocalypsin, quos tamen agnoscit libros à plerisque Ecclesiasticis agnitos, qui Apocryphos pessimæ notæ *ἐστὶ ἐν ὑβδαῖς* ponendos voluit, Hist. l. 3. c. 25. Et ipse Tertullianus ita videtur seipsum explicare; nam statim addit. *At ego ejus pastoris scripturas haurio, qui non potest frangi, hoc est, verè Canonicas.* Nec non eodem libro. *Et utique receptor apud Ecclesias Epistola Barnabæ apocrypho Pastore mæchorum;* Epistola autem Barnabæ Tertulliano alia non est quàm illa

illa S. Pauli ad Hebræos. Quòd si aliquid aliud intellexit, & per *fallaciam & adulteram* scripturam, Hermæ librum tanquam pessimæ notæ Apocryphum ab omnibus Ecclesiis fuisse eliminatum voluerit, non magis id verum est, quàm cum eam solam mœchos amare ait, & contrarium planè demonstrant Irenæi, Clementis & Origenis testimonia. Nullo igitur modo credendum est Autorem Stichometrix à receptâ Græcorum Patrum sententiâ recessisse, & autoritate Tertulliani Hæretici permotum Hermæ pastorem pro pessimæ notæ Apocrypho haberi voluisse.

Ad Gelasium autem quod attinet, cum Dallæus *utrinque Censoris Romani & Constantinopolitani, & quidem utrinque summam in Ecclesiâ dignitatem suo sæculo gerentis, concordem planèque ejusdem generis censuram* fuisse tradat, suave omnino somnium est. Quis enim credat Autorem Stichometrix Græcos Patres in judicio de Hermæ deseruisse, ut Gelasio consentiret; eorundemque sententiam de Ignatio postposuisse ut Gelasio contradiceret? Vult enim Adversarius Nicephorum suum Epistolas Ignatii tanquam fictas inter Apocrypha numerasse, quas Gelasius ipse, Scripto planè genuino ipsi Martyri ascripsit, ut ex Testimoniis nostris patet. Imò quis Nicephorum Gelasii sententiam in Decreto secutum esse affirmabit, qui illud ipsum Decretum noverit à nemine unquam vel inter Latinos fuisse agnitum, ante aliquot annos post Nicephori mortem? Nicephorus Patriarcha è vivis excessit circa annum Christi Deccxviii: primi autem, opinor, qui Decreti Gelasiani meminisse deprehenduntur, sunt Lupus Ferrariensis, Hincmarus, & Nicolaus Papa primus, circa idem quidem tempus omnes; sed & ex iis qui primo loco Decreti mentionem fecit, post annum Deccxl scripsit. Nè autem duorum Patriarcharum consensu nimium Viri doctissimi triumphet oratio; quemadmodum uni superius larvam detraximus, ita & alteri jam detrahamus.

Decretum quidem extat de libris Canonicis Ecclesiasticis & Apocryphis, quod magnâ virorum hujus ævi doctorum conspiratione Gelasio I^o Pontifici Romano tribuitur. Sed MSS. Codices multorum sæculorum in assignando Autore plurimum variant. Vetustissimus Codex Collectionis Dionysianæ, quem beneficio Dacherii vidit Baluzius, Decretum hoc Damaso Papæ ascribit, & Baronius ad annum Christi 69 ex Concilio Romano sub Damaso, quod continet Cresconiana Collectio, partem hujus Decreticitat. Ex qua obiter observo, verba illa, *Sancta tamen Romana Ecclesia nonnullis Synodis Constitutis ceteris Ecclesiis prelatam est, sed & Evangelicâ voce D. Salvatoris nostri primatum obtinuit*, levi mutatione, sed gravi errore in hæc jam esse mutata, *Sancta tamen Romana Ecclesia nullis Synodis Constitutis*

fitiis ceteris Ecclesiis pralata est, sed Evangelicâ voce Domini & Salvatoris nostri primatum obtinuit. Codex Ecclesiæ Urgellensis, teste Baluzio, & Jurensis pervetustus, teste Chiffetio, idem tribuunt Hormisdæ. Alii Gelasium Autorem agnoscunt, ut & noster, qui in Bibliothecâ Collegii SS. Trinitatis Cantabrigiæ asservatur; quem olim Lanfrancus Archiepiscopus Cantuariensis de Beccensi Canobio in Anglicam terram deferri fecit, ut ipse loquitur. Inde colligunt viri docti primò Gelasium, dein verò Hormisdam idem Decretum edidisse. Ad Damasum enim referri nullo modo potest. Quamvis Baluzius Damasum primùm de hujusmodi Libris publicè statuisse: deinde verò Gelasium Damasi Decretum renovasse, illudque auxisse eorum autorum nominibus qui post Damasum vixere, & idem quoque de Hormisda dici posse, atque hæc omnia ex titulis Librorum MSS. elici posse hariolatur. Cum autem tale quippiam neque de Damaso, neque de Gelasio, neque de Hormisda vetus Ecclesiæ Historia doceat, illud potiùs ex MSS. eliciendum puto, incertum planè fuisse, à quo Pontifice, imò à quo Autore hoc Decretum conditum sit.

Refert quidem Gratianus Decretum hoc scriptum fuisse à Gelasio in Concilio Lxx Episcoporum, ut nunc Gratianus editur: nam in vetustissimis MSS. illa de Concilio desiderantur. Sed MS. noster Gratiano & Ivone antiquior, hunc titulum præfert, *Decreta Gelasii Papa de recipiendis & non recipiendis Libris. Qua scripta sunt ab eo cum Lxx eruditissimis Episcopis.* Videturque hic titulus fuisse antiquissimus; tum quòd apud Burchardum ita concipitur; tum quòd maximè illis convenit quæ apud Lupum Ferrariensem Epist. 128 legimus, *Quoniam docet Gelasius cum Lxx Episcopis viris eruditissimis qui scriptores essent vel non essent recipiendi.* Aliqui autem MSS. codices addiderunt Concilio huic etiam suos Consules, celebratùmque tradiderunt *Asterio & Præsidio Cos.* Indè Barónius in Annalibus refert congregatum Romæ Concilium Lxx Episcoporum tertio Gelasiani Pontificatûs anno, Domini verò 494; cum tamen nullum ejus in Historiâ Ecclesiasticâ extet monumentum aut vestigium. Baronium secutus est in editione Conciliorum Binius, & Philippus Labbeus, in Historicâ Omnium Conciliorum Synopsi. 494. *Romanum I. Concilium sub Gelasio, quo à Lxx Episcopis Libri sacri & authentici ab Apocryphis sunt discreti, Asterio atque Præsidio Consulibus. Ex Codicibus MSS. omnia illustrabuntur.* Atque ita tandem habemus Concilium sub Gelasio primum, & pro Actis Concilii hoc Decretum.

Sed eo anno, aut sub illis Consulibus conditum fuisse hoc Decretum planè incredibile est. Neque enim diu post Collectionem Decretorum Pontificum collegit & edidit Dionysius Exiguus, & Decreta Gelasii Papæ

Papæ nobis exhibet, inter quæ illud de quo disputatur minimè comparet. Illa tamen Decreta monet Dionysius sub iisdem Consulibus condita fuisse. Hæc enim ad eorum Decretorum finem legimus. *Datum V Idus Martiarum, Asterio & Præsidio VV. CC. Cos.* Quisquàmne autem credet Dionysium, nominis Gelasiani adeò studiosum, inter Decreta iis Consulibus edita, hoc tam celebre omittere voluisse, quo Gelasius depingitur, *distinguens separansque quasi os Domini, mundum ab immundo, & secernens pretiosum à vili*, ut loquitur Baronius? Præterea res ipsa clamat eum titulum ex Collectione Dionysii fuisse huic Decreto falso præfixum. In eo enim legimus, *Item venerabilis viri Sedulii Paschale opus, quod Heroicis descripsit versibus, insigni laude præferimus*. Quibus verbis Autor Decreti celebre & notissimum poema, tanquam Catholicum suis Romanis commendare voluit. At opus Paschale Sedulii iis Consulibus notum non fuit; nam Asterio demum Exconsule divulgatum est. Unde factum est ut Gennadius Sedulii non meminerit: quod mirantur illi qui finem libro de Scriptoris Ecclesiasticis eodem anno impositum à Gennadio non observant. Adnotatio illa, quæ in veteri Aldi Manutii editione Paschali carmini annexa est, hoc satis indicat. *Hoc opusculum non à Sedulio autore editum est, sed à Turcio Rufo Asterio V. C. exconsule ordinario atque patricio, qui id inter Scripta Sedulii invenit*. Idemque confirmat ipsius Asterii exconsulis ad Macedonium Epigramma eidem Operi in duobus vetustis MSS. testibus Sirmondo atque Usserio, præfixum,

*Sume sacer meritis veracia dicta poeta,
Qua sine figmenti condita sunt vitio;
Quo caret alma fides, quo sancti gratia Christi,
Per quam justus ait talia Sedulius.
Asterique tui semper meminisse iubeto,
Cujus ope & curâ edita sunt populo.
Quem quamvis summi celebrent per secula fasti,
Plus tamen ad meritum est si viget ore tuo.*

Cum igitur Asterius Consul fuisset, cum nomen ejus in Fastis esset, tunc primum edidit Paschale Opus Sedulii, non potuit igitur à Gelasio A° Christi 494 Asterio & Præsidio Cos. tantopere celebrari. Vidit hæc acutissimus Usserius, & Binium perstringens quod Romanam Lxx Episcoporum Synodum ad eum annum absque ullo veterum vel codicum vel authorum testimonio retulisset, ipse ad biennium Pontificatus Gelasiani adhuc reliquum confugit. Cum, inquit, post biennium è vitâ excesserit Pontifex Gelasius, intra illud temporis spatium pu-
tan-

tandum est & Sedulii nuper defuncti Paschale carmen ab Asterio recensitum atque Macedonio adhuc superstiti denno oblatum, & Romanum illud Lxx Episcoporum sub Gelasio habitum fuisse Concilium, qui nuperrime divulgato operi preclarum dederunt testimonium. Et certè ita putandum esset, si certò constaret à Gelasio & Synodo ejus hoc Decretum editum fuisse; at hoc non magis posteriori, quam priori biennio competit; nam ecce anno proximo sive hujus biennii primo, sub Viatore Consule alia Synodus à Gelasio Romæ congregata est Episcoporum non Lxx quidem, sed Lv. Hujus Synodi Acta extant; nec in iis ullum hujusce Decreti vestigium apparet. Postremo Gelasii anno Synodus nulla quantum novimus, coacta est, ut à Synodo aliquâ Gelasianâ editum fuisse hoc Decretum planè incredibile sit. Nicolaus quidem de Cusa de Concordiâ Catholicâ lib. 2. c. 11. hæc ex Concilio Toletano tempore Sysevandi Regis celebrato, cap. 17. citat, *Apocalypsis librum multorum Conciliorum auctoritas, & Synodica SS. Romanorum Prasulum decreta Joannis Evangelista esse describunt, & inter divinos libros constituendum decreverunt, & inde colligit, approbationem Librorum, qua Gelasio Papa ascribitur, fuisse Synodicam.* Sed hoc si aliundè non constet, certè hinc constare non potest. Gelasii enim non meminit, & alii Pontifices Romani Canonem ediderant, quo liber Apocalypseos reciperetur: & Decretum hoc illius Concilii tempore extare potuit, vel sub Gelasii vel sub alterius Pontificis nomine, nam Concilium illud celebratum est pluribus quàm 140 annis post mortem Gelasii. sc. A. D. 633. non 582. ut voluit Cusanus. Illo autem ævo Canonem Scripturarum sub nomine Gelasii Papæ extitisse non est verisimile. Nicolaus enim Papa, in Epistolâ ad Archiepiscopos & Episcopos per Gallias constitutos, Canonis Innocentii tantum meminit, non autem Gelasii: quamvis in eâdem Epistolâ Decreti Gelasiani meminerit. *Sed responsuri sunt isti, inquit, qui non ad obediendum potiùs quàm ad resistendum sunt parati, aientes, Quòd inter Canones inveniat Capitulum S. Papa Innocentii; cujus auctoritate doceatur à nobis utrumque Testamentum esse recipiendum, quanquam in ipsis paternis Canonibus nullum eorum ex toto contineatur insertum.* Quibus verbis uti patet Canoni Concilii Laodicensi, ut apud Latinos habebatur, libros S. Scripturæ non fuisse additos, aut Apocalypsin inter eos numeratam non fuisse: ità etiam eosdem in Decreto hoc Gelasii non fuisse numeratos constare videtur. Certè Ivo Carnotensis in Decreto Ordinem librorum S. Scripturæ, sine nomine Gelasii posuit, Parte quartâ, Capite 61. aliisque interpositis, cap. 63, demùm Gelasii Decretum recitat cap. 64. & Codex Jurensis, quem edidit Chiffetius, in Hormisdæ Decretali Ordinem librorum S.

Scripturæ præmittit; sed Decreti verba immutat, ut ad Ordinem respiciat. Ità enim ex illo Codice legimus, *Post has omnes Propheticas & Evangelicas atq; Apostolicas*, quas superius deprompsimus, *Scripturas*. Cum in aliis Codicibus simpliciter legatur, *Post Propheticas & Evangelicas atq; Apostolicas Scripturas*. Verba igitur illa, *has omnes, & quas superius de prompsimus*, palà inserta sunt, ut Ordinē cum Decreto conjungerent. Quod & postea rursus factum est: nam pro illis, *regulariter suscepimus*, substituit, *regulariter superius enumeravimus*. Nec igitur in Synodo, nec unquam Gelasium Papam hoc Decretum edidisse verisimile est.

Nam primò Autor Decreti malè de Eusebio sensit, unde illa, *Historia Eusebii Pamphili Apocrypha*; ostendit autem & ipse, quare Apocrypham nominavit, nempe quia in primo narrationis sue Libro sequit, id est malè de naturâ Christi scripsit, numeravit itaque Eusebium inter Arianos. At verus Gelasius aliter de Eusebio sensit; ipsum in Catholicorum Patrum numero posuit; illius testimonia ad confirmandam Ecclesiæ de duabus naturis Christi doctrinam adhibet. Author igitur Decreti verus Gelasius esse non videtur. Neque illa Chiffletii conciliatio admittenda est, quòd *Historia Ecclesiastica libros tantum dicat in Decreto non esse usquequaque rennendos*; ipse enim pariter se explicat, *propter rerum tamen singularium scientiam qua ad instructionem pertinent scilicet rennendos non esse usquequaque*; ad confirmationem autem doctrinæ Catholicæ, præsertim de naturâ Christi, cum & ipse erraverit in hac ipsâ re, & Origenem tantopere laudaverit, adhibendam esse auctoritatem Eusebii ex quocunque libro depromptam nunquam putavit Autor Decreti.

Præterea in hoc Decreto hanc censuram legimus, *Liber qui appellatur Canones Apostolorum Apocryphus*, quam Gelasio Papæ tribuendam minimè esse multa suadent. Nam Dionysius Exiguus, qui tantopere Gelasium admiratus est, post tam gravem ejus Censuram, nunquam Canones Apostolorum interpretari, & reliquis Canonibus præfigere voluisset: nunquam in Præfatione Operis sui, his verbis usus fuisset, *In principio itaque Canones, qui dicuntur Apostolorum, de Græco transfulimus; quibus quia plurimi consensum non præbère facilem, hoc ipsum vestram nolumus ignorare sanctitatem: quamvis postea quadam Constituta Pontificum ex ipsis Canonibus adsumpta esse videantur*. An tam leni censurâ ipse perstrinxisset, an tantummodo plurimos consensum non præbuisse facilem, id est, aliquo modo de eorum auctoritate dubitasse dixisset, si ante paucos annos Pontificem Romanum in Concilio eas numerasse inter illa scripta, quæ Catholicis vitanda sunt, & qua nullatenus recipit Catholica & Apostolica Romana Ecclesia novisset? An de hac dubitatione Stephanum

num Salonitanum Episcopum monendum duxisset, nè scilicet hoc ipsum ignoraret, qui quid à Gelasio in Concilio, decretum fuit ignorare non potuit? An denique postea constituta Pontificum ex illis Canonibus adsumpta fuisse notasset, si eos tam recenti Pontificis Constituto transfixos atque jugulatos cognovisset? Certè Dionysius Translatione suâ efficere nunquam potuisset ut hi Canones ab Ecclesiâ Romanâ reciperentur, si ab ipso Gelasio fuissent nuperrimè rejecti. At receptos statim fuisse ostendit Cassiodorus, Divin. lect. cap. 23. qui de Dionysio, & Collectione ejus ita loquitur. *Petitus à Stephano Episcopo Salonitano ex Græcis Exemplaribus Canones Ecclesiasticos moribus suis, ut erat planus & disertus, magnâ eloquentia luce composuit, quos hodie usu celeberrimo Ecclesia Romana complectitur.* Verum autem esse quod Cassiodorus asseruit, patet ex Epistolâ Johannis 2. Pontificis Romani paulo antè ad Cæsarium Arelatensem datâ, in qua Contumeliosum Regensem Episcopum autoritate Canonum ex Collectione Dionysii Exigui excerptorum ab Episcopatu suspendit, & Canones Apostolicos ad eam rem disertè adhibet. *Ex Canonibus Apostolorum Capitulo xxv.* Episcopus, presbyter, aut diaconus qui in fornicatione aut perjurio captus est, deponatur, non tamen communione privetur: dicit enim Scriptura, *Non vindicabit Dominus bis in id ipsum.* *Ex Canonibus superscriptis Capitulo xxix.* quòd officium pristinum damnati pro criminibus usurpare non debeant. Si quis Episcopus, Presbyter, aut Diaconus, depositus justè super certis criminibus, ausus fuerit atrectare ministerium dudum sibi commissum, hic ab Ecclesiâ penitus abscindatur. Fuerunt igitur tempore Joannis 2. Pontificis, & Cassiodori, Canones Apostolici in Romanâ Ecclesiâ receptissimi; quod fieri potuisse nemo concedet, si vel à Gelasio, vel Hormisda fuissent tam publicè rejecti.

Mirari enim satis non possum quâ ratione ductus Dallæus seipsum Dionysio directè & ex diametro opponeret. Ille in Ecclesiâ Græcâ enutritus, ubi maximè valebant Canones Apostolici; in Romanâ diu versatus, ubi tum non erant adeò recepti, in Decretis Pontificum evolvendis multum defudans, observavit, ex Canonibus illis aliqua Pontificum Constituta, Romanorum scilicet adsumpta fuisse. Dallæus è contra de Pseudepigraphis Apost. li. 3. c. 3. *Ego verò putaverim non ex Canonum Collectione sua decreta Pontifices, sed ex Pontificum Constitutis suos Canones assumpsisse primum eorum Collectorem.* Respexit sine dubio Dionysius Innocentii, Leonis, & Gelasii Epistolas, quibus nonnulla ex 50 Canonibus Apostolicis representantur; at si Dallæus putaverit, aut hos 50 Canones, aut eorum aliquos ex illis Epistolis, aut cujusvis Romani Pontificis Decreto adsumptos fuisse, fugit eum omnino ratio, & Dionysio verissima tradenti perquam importunè illud opposuit quod apertè falsum est.

Præterea non pauca sunt quæ me movent ut credam ipsum Gelasium Canones, qui dicuntur Apostolorum, & admisisse, & in suis Epistolis decretalibus usum ipsis fuisse. Tricesimus inter illos Canon est, *Si quis Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus per pecuniam hanc obrinuerit dignitatem, deiciatur & ipse & Ordinator ejus, & à communione modis omnibus abscindatur, sicut Simon Magnus à Petro.* Gelasius Epistolâ ad Episcopos per Lucaniam constitutos, cap. 21. utin nostro MS. reperitur. *Quos verò constiterit indignos meritis sacram mercatos esse pretio dignitatem, convictos oportet arceri, non sine periculo facinus tale perpetrantis (ita MS. non perpetrantes) quia dantem pariter accipientemque damnatio Simonis, quam sacra lectio testatur, involvit.* Respondet Dallæus de Pseud. Apostol. l. 3. c. 4. *Gelasii locus nullum omnino Canonem laudat, neque Apostolicum neque Ecclesiasticum. Tantum Simonis damnationem memorat, quam sacra, inquit, lectio Actuum scilicet Apostolicorum, ut notum est, testatur. Canonem quidem non laudat Gelasius, id est, non expressè dicit ea quæ præcipit in aliquo Canone contineri: nec id voluit Dionysius, cum doceret aliqua Pontificum Constituta ex Canonibus qui dicuntur Apostolorum fuisse adsumpta; neque enim aliquis Pontificum Romanorum ante Dionysii ætatem in suis Constitutis Canones Apostolorum nominasse deprehenditur. Sed id tantum nos cum Dionysio volumus hoc Gelasii Constitutum ex illo Canone adsumptum esse. Neque mentio sacra Lectio nis impedit quo minùs hæc asseramus; ad Actus enim Apostolicos nos tantum ideo refert, ut sciamus quænam fuerit damnatio Simonis; quòd autem illa damnatio pertineat tum ad Simoniacè promotum, tum ad promoventem, omnino ad illum Apostolicum canonem pertinet, καὶ αὐτοὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονῶν, hoc est, arceatur dant pariter accipiensque, ut loquitur Gelasius. Canon Apostolicus XXI I est, *Si quis abscidit seipsum, id est, si quis amputavit sibi virilia, non fiat clericus, quia sumus homicida est, & Dei conditionis inimicus, &c.* Gelasius autem Epistolâ eadem, cap. 14. *De iis autem qui seipso abscondunt, Paterni Canones evidenter sequenda posuerunt; quorum tenorem sufficiat indidisse, dicunt enim talia perpetrantes, mox ut agniti fuerint, à munere clericali debere eos secludi. Quod modis omnibus custodire nos convenit, quia fas esse nulli suppeditat, præter illa quicquam quæ memorabilis decrevit forma censere.* Respondet Dallæus hæc in Nicæno Canone contineri, quod nemo negat, & paternos Canones, potius ad Nicænos Patres quàm Apostolos referri debere. At nos ad Apostolos non referimus, sed ad Nicænos & Nicænis longè antiquiores Patres. Ut Dionysius Exiguus se ideo tum Conciliorum, tum eos, qui Apostolorum dicti sunt Canones in Latinum sermonem transtulisse profitetur, ut Sancti præ-*

presules paternis muniantur regulis. Et Cæsarius post acceptam Epistolam Joannis Papæ II. qua Canones Apostolici duo continebantur, subjungit. *Ecce manifestissime constat quia secundum quod & tituli antiquorum patrum à S. Joanne Papa transmissi, & 318 Episcoporum sententia, sed & Canones Callicani continere videntur, &c.*

Præterea & hæc & alia quæ habet Gelasius, ita in Nicænis Canonibus continentur, ut iidem Nicæni Canones agnoscant eadem in prioribus Canonibus præcepta fuisse, quos scimus inter Canones, qui dicuntur Apostolorum numeratos fuisse. Primus quidem Nicæni Concilii Canon eadem continet, quæ nos ex Gelasio descripsimus, sed & idem ostendit Canonem ante in Ecclesiâ latum fuisse. *ἡ πρὸς τὸν βασιλέα ἡ δευτέρα συνήχθησαν, [x] ἐνρίσκοιντο ἄλλως ἄλλοι, τὸς τοῦτους εἰς καὶ ἐν πρῶτῃ ὁ κανὼν.* Quod nihil aliud est quàm quod Canon Apostolicus XXI præcipit. *Eunuchus, si per insidias hominum factus est, vel si in persecutione ejus virilia amputata sunt; vel si ita natus est, & est dignus, efficiatur Episcopus.* Fatetur Dallæus libri supra nominati cap. 4. fuisse jam ante Nicænæ Synodi tempora aliquam in Ecclesiâ regulam, ex qua hæc ita administrarentur, eam regulam ab ipsis Apostolis ita diserte constitutam, vel à Clemente literis mandatam, & in istam syllogen, quam Turrianus defendit, relatam negat. Nego & ego ab Apostolis constitutam, à Clemente scriptam, accipio, quod largitur, ante Nicænæ Synodum extitisse, asseroque eam in illam Syllogen Canonum qui dicebantur Apostolorum relatam fuisse. Eandem fere rationem esse cæterorum quæ ex Nicænâ Synodo colligit Turrianus, fatetur etiam Dallæus. Sic igitur cum citavit illud quod in Canonibus 15. 16. 9. & 10. Concilii Nicæni continetur, & ab iisdem ad veteres seu Ecclesiasticos Canones ibidem refertur, eodem opere laudasse librum Canonum qui Apostolici dicebantur omnino putandus est, quia in eo libro isti veteres Canones continebantur. Præterea quid scripserint Innocentius, & Leo antecessores sui nescire Gelasius non potuit, qui quamplurima ex Canonibus illis in sua Constituta transtulerant. Et hi quidem veteres Canones, & Ecclesiastici in Conciliis dicti, ab aliis diu ante Gelasium diserte Apostolici dicebantur. Ut in Concilio Ephesino Act. Antiochenus Episcopus notatur, quod *παρὰ Ἐκκλησιαστικὸς δεσμὸς καὶ τὰς κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, contra leges Ecclesiasticas, & Canones sanctorum Apostolorum, ordinationes provincie Cypri ad se trahere conaretur: qui quidem erant 34. & 35. Canones ejus libri quem habuit Gelasius. Cùm Eusebius Cæsariensis recusasset Episcopatum Antiochiæ, in hunc modum à Constantino Imperatore laudatus est, ἡ σὺ ζωέεις ἦγεν τὰς τε ἐντολὰς τῶν θεῶν, καὶ τὸν Ἀποστολικὸν κανόνα*

ἡ τῆς Ἐκκλησίας φυλάττειν ἕννα, *Tua prudentia & mandata Dei, & Apostolicum Canonem, usque Ecclesiasticum custodire statuit*; ut ipse refert de vitâ Constantini, lib. 3. c. 61. Est autem hic Canon inter eos qui Apostolici dicebantur decimus quartus. Alexander Episcopus Alexandriæ ante Concilium Nicenum, cum Arium ejusque socios excommunicasset, Epistolâ ad Alexandrum Constantinopolitanum Episcopum datâ graviter conqueritur quod ab aliquibus in Ecclesiam reciperentur, τὸ μὲν τὴν Ἀποστολικὴν κανόνα τῷτο συσχερεῖν, *quod Apostolicus Canon id non permittat*, ut refert Theodoretus Eccl. Hist. l. 1. c. 3. Hic autem in Codice Gelasii fuit 15. Cùm igitur Dallæus quinquaginta tantum Canones sub Apostolorum nomine ævo Gelasiano extitisse velit, cùm ex illis tot à Patribus, à Conciliis, à Romanis Pontificibus fuerint disertè laudati, aliqui etiam ab ipso Gelasio agniti, atque probati, cùm reliqui ejusdem planè generis sint & in eodem cum his adeò receptis atque probatis Codice repræsentati, cur *Librum* qui appellatur *Canones Apostolorum apocryphum* itâ appellaret, ut inter illa quæ ab hæreticis sive schismaticis conscripta sunt numeraret, ut nullatenus à Catholicâ & Apostolicâ Romanâ Ecclesiâ receptum indicaret, & à Catholicis vitandum pronunciaret, ratio nulla vel excogitari potest.

Hæc, opinor, adeo à mente Gelasii abhorrere videbantur, ut hæc ipsa verba è Decreto eradenda ac penitus tollenda judicaverint nonnulli. Nam in MS. nostro ante sexcentos fere annos exarato non comparent: & Hincmarus ducentis adhuc senior in suo Codice sine dubio non invenit. Itâ enim ipse Opusc. c. 24. *Sed & Beatus Gelasius in Catalogo, qui libri ab Ecclesiâ recipiantur, de his Apostolorum Canonibus penitus tacuit, sed nec inter Apocrypha eos misit*. Illa igitur verba, *Liber qui appellatur Canones Apostolorum apocryphus*, in Decreto Gelasii Hincmarus non legebat. Sed hîc se Criticum ostendit Dallæus, ultima illa verba mendosa esse pronuntiat, & restituito verbo *omisit* pro eo quod in codicibus vulgatis legitur *misit* corrigenda, ut itâ scripserit Hincmarus, *Sed nec inter Apocrypha eos omisit*. Quam importunam correctionem ea quæ sequuntur planè rejiciunt. *Quapropter in lectione illorum sequenda est cautela ab eodem S. Gelasio præmonita*. Cùm hæc, inquit, ad Catholicorum manum advenerint, B. Pauli Apostoli præcedat sententia quæ dicit, *Omnia probate, quod bonum est tenete*. Hoc est, quoniam Gelasius hunc Librum Canonum nec inter eos qui ab Ecclesiâ recipiebantur, nec inter Apocryphos numeravit, & tamen vulgo legeretur; id tandem sequitur, inter eos esse numerandum, quos ille nec recepit, nec penitus rejecit, quales erant Actus Silvestri, Scriptura de inventione Dominicæ crucis, & de inventionione

tione Capitis B. Joannis Baptistæ, de quibus regulam ab Hincmaro observatam tradit. Ne Gratianus quidem hæc in Gelasii decreto legisse videtur; nam inter eos qui Canones Apostolorum inter Apocrypha numerabant, Gelasii non meminit, Dist. 16. Quod autem Dist. 15. nunc ea habentur, nihili est; nam Gratiani Codici omnia de Libris Apocryphis postea sunt inserta, nec ad eum quo leguntur locum pertinent, quo agit de Conciliis, ut ipsius titulus indicat; & Glossa summam Capitis complectens hæc tantum habet, *Dicit enim Gelasius quod supradicta quatuor Concilia vult venerari, & si qua alia fuerunt à SS. Patribus instituta, & ostendit qua opuscula SS. Patrum in Ecclesiâ recipiantur.* Ulterius igitur non processit Gratianus. In plurimis etiam MSS. Codicibus Decreti Gratiani reliqua non comparent. Quinetiam in duobus veteribus MSS. Panormiæ Ivonis ad publicam Academiæ nostræ Bibliothecam pertinentibus, eadem verba desiderantur. Neque mirum, cum illa pars postrema decreti Gelasiani, tum in Panormiâ tum in Decreto Burchardi, hoc titulo gaudeat, *De notitiâ librorum Apocryphorum, qui à SS. Patribus æternâ damnatione damnati sunt.* Quis enim ferre tum temporis potuit Canones Apostolorum in Decreto sub tali titulo comprehensos, si simul cogitaret iisdem Canonibus Romanam Ecclesiam gubernatam esse? Cum igitur aliquorum ante Gelasium Pontificum, & ipsius etiam Gelasii Decreta ex Canonibus Apostolicis desumpta sint, cum paulo post Gelasii mortem, Canones illi à totâ Romanâ Ecclesiâ recepti sint, Decretum illud quo hi Canones æternâ damnatione damnati sunt, Gelasio Papæ tribui non potest.

Præterea hæc verba Autorem Decreti Gelasio juniorem omnino demonstrant. *Sed & si qua sunt Concilia à SS. Patribus hæcenus instituta, post illorum quatuor auctoritatem & custodienda & recipienda decrevimus.* De quatuor Generalibus Conciliis antè locutus, de reliquis post ea celebratis agit, minorémque iis auctoritatem tribuit; quod omnino intelligi debet de Conciliis quæ videbantur esse Generalia: aliter nihil diceret. At ætate Gelasii nullum post Chalcedonense Concilium celebratum est quod in numero Generalium poni potuit. Autor igitur hujus Decreti omnino post Concilium quintum, sive Constantinopolitanum secundum scripsit. De illo enim diu dubitanter locuti sunt Latini, nec parvis cum quatuor auctoritatis esse voluerunt. Gregorius I. *De illa tamen Synodo, quæ Constantinopoli postmodum facta est, quæ à multis Quinta nominatur, scire vos volo.* A multis igitur ævo Gregorii, non ab omnibus Quinta dicebatur, & cum idem Gregorius de Synodi Chalcedonensis auctoritate dixisset, de quintâ hæc statim addidit: *Nam Synodus quæ post eam generaliter facta est, idcirco à nobis recipitur.*

cipitur, quia ejusdem Synodi in omnibus sequens tenorem illius auctoritatem custodit. Isidorus l. 6. Etymol. c. 16. *Ha sunt quatuor Synodi Principales, fidei doctrinam plenissime pradicantes. Sed & si qua sunt Concilia quæ SS. Patres Spiritu Dei pleni sanxerunt post illorum quatuor auctoritatem omni manent stabilita vigore. Quis non videt hæc eadem quasi mente scribi, quæ illa in Decreto Gelasiano scribebantur? Nec hæc igitur nec illa ante Quintam Synodum scripta fuisse putandum est. Cassiodorus qui post Gelasium, ante vel circa Synodum Quintam scripsit, Quatuor tantum nominavit, de posterioribus nihil omnino addidit.*

Denique legimus in Decreto, *Item Scriptura de inventione Dominica crucis, & alia Scriptura de inventione capitis B. Joannis Baptista novella quidem relationes sunt, & nonnulli eas Catholici legunt. Verum tales scripturas, sive libros, Gelasii ævo extitisse non apparet. Est quidem libellus, inter opera S. Cypriano falso ascripta, De revelatione capitis Joannis Baptista, & si Baronio credendum sit, in Annotationibus ad Martyrologium, quarto Kal. Septembris, cujus fidei sit Tractatus ille declarat censura Gelasii, qui sic ea quæ ibi sunt reliquit lectoris arbitrio, ut quæ vera vel falsa sint ante examinet quàm probeat.* Sed Gelasii censura cujus fidei sit Tractatus ille declarare non potuit; scriptus enim est Tractatus ipse post Marcellinum Comitem, cujus Chronicon citat: Chronicon autem Marcellini diu post Gelasii mortem scriptum est; Fertur quidem Dionysius Exiguus eandem revelationem ex Græcâ Marcelli Archimandritæ relatione in linguam Latinam traustulisse, ut eam Romani legerent; sed & Dionysius ille post obitum Gelasii scripsit.

Decretum docet Marcum Evangelistam gloriosum consummâsse Martyrium; at hoc neque Eusebius, neque Hieronymus ante Gelasium tradidit, neque post eum Isidorus Hispalensis: ut vita S. Marci, in qua ejus martyrium describitur, post Isidori, ante Bedæ, & Autoris Decreti tempora scripta esse videatur.

Denique, quod præsens negotium maximè spectat, Autor de Ruffino agens ait, *illa sentimus quæ Beatum Hieronymum sentire cognoscimus: & non solum de Ruffino, sed etiam de universis, quos vir sapiens memoratus zelo Dei & fidei religione reprehendit. Quæ verba nec Concilio, nec Pontifici Romano satis conveniunt; & res aliter omnino se habet. A nemine enim magis dissentit quàm ab Hieronymo. Libros omnes Veteris Testamenti, qui non in Hebræorum Canone habebantur, ad Apocrypha rotundè relegavit Hieronymus; eosdem in Decreto pariter cum Canonicis Sancta & Catholica suscipit & honorat Ecclesia. Hieronymus libros quos Apocryphos vocat, legi in Ecclesiâ vult,*

vult, Epist. 115. Sicut *Judith & Tobia, & Machabeorum* libros legit quidem Ecclesia, sed eas inter *Canonicas Scripturas* non recipit: sic & hæc duo volumina (*ναδάπερον* Jesu filii Sirach, & Sapientiam Salomonis) legat ad adificationem plebis, non ad auctoritatem Ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. In Decreto omnia quæ apocrypha appellantur, tanquam à Catholicis vitanda, & ab Ecclesiâ eliminanda damnantur. Hoc sensu inter Apocrypha numerantur Opuscula Tertulliani, Novati, Arnobii, Apollinarii. Aliter planè Hieronymus, Epist. 76. Ego Origenem propter eruditionem sic interdum legendum, quomodo Tertullianum, Novatum, Arnobium, Apollinarium, & nonnullos Ecclesiasticos scriptores Græcos pariter & Latinos, ut bona eorum colligamus vitemusque contraria, juxta Apostolum dicentem, Omnia probate, quod bonum est tenete. Quæ verba Apostoli ad aliam planè classem in Decreto trahuntur, ut antè observatum est. Pessimo sensu in Decreto legimus, *Liber qui appellatur Pastoris, apocryphus*, quem apud quasdam Græciæ Ecclesias etiam publicè legi testatus est, & reverà utilem librum pronuntiavit Hieronymus. Author Decreti, *Opuscula Clementis Alexandrini apocrypha*. Hieronymus in Catalogo, *Feruntur ejus insignia volumina, plenæque eruditionis & eloquentiæ, tam de scripturis divinis, quàm de secularis literatura instrumento.* Adeo Decretificopus, & quasi peculiaris tractatio, ab Hieronymi doctrinâ penitus abhorrent. *Liber Proverbiorum qui ab Hæreticis conscriptus, & S. Sixti nomine prænatus est, apocryphus*, inquit ille quem Gelasium esse volunt. At Hieronymus eum librum docuit non ab hæreticis fuisse conscriptum, sed à Philosopho Pythagoreo, Epist. 66. *Librum Sixti Pythagorei, hominis absque Christo, atque æternici, immutato nomine, Xysti martyris & Romana Ecclesia Episcopi prænatavit.*

Cum igitur nec Stichometria Patriarchæ Constantinopolitano tribuenda sit, nec Decretum Romano tribui posse videatur, non est ea Censuræ auctoritas, quam voluit Dallæus: cumque tanta sit Stichometriæ atque Decreto in Apocryphis denotandis discrepantia, non est ea Censuræ concordia, quam tradit Vir doctissimus; cum denique in ipsâ Stichometriâ libri illi tantummodo *Novi Testamenti Apocryphi* dicantur, satis appositè Hammondus, si Epistolas Ignatii in Indiculo denotari concedatur, Salmasio videtur respondisse, *Nihil ab Auctoritate Epistolis hisce à nobis tributâ ex eo detractum aut minutum esse, quòd sic in Apocryphorum numero reposita inveniantur.* Sic, inquam, id est, in Indiculo librorum, qui in Canonem recipiuntur, & qui à Canone remonentur. Quod enim sic in Apocryphorum numero reponitur, Canonicis Libris solis opponitur. Ut S. Augustinus

de Civitate Dei, l. 15. c. 23. *Multa sub nominibus & aliorum prophetarum & recentiora sub nominibus Apostolorum ab hæreticis proferuntur, quæ omnia sub nominibus Apocryphorum ab autoritate Canoniorum diligenti examinatione remota sunt. Nomen igitur Apocryphi tantum ab autoritate Canoniorum scriptum aliquod removebat.*

Sed multò melius ac modestius, atque sapientius optimus ac doctissimus Usserius Ignatiana sua ab hoc Nicephori telo defendit, inquit Dallæus. Non malè defendisse ostendimus Hammondum; si multò melius Usserius, certè optimè defendit. Nempe Armachanus docuit non mirum esse si Epistolæ Ignatii, adjectione spuriarum, & interpolationibus à pristinâ formâ immutatæ in Apocryphorum numero reponerentur: quemadmodum Estheræ liber, licet ab Hebræis receptus, tamen propter additamenta, à Melitone Sardenfi, & Gregorio Nazianzeno, inter sacros libros nominatus non est, ab Athanasio etiam inter nothos nominatim abjectus. Veruntamen si Dallæum bene novi, non est nihili quòd Armachani defensionem tantopere probat. Non enim sine dolo laudat, quam sine ratione rejicit. Laudat, ut suos excuset; rejicit, ut argumentum vim suam retineat. O præclaram Usserii defensionem, quæ adversarium absolvit, argumento cedit! Qui sic Virum summum laudat, quomodo vituperat?

Videamus igitur primò quid tandem sit, ob quod hanc defensionem tanto præconio effert; nempe quòd hinc appareat eos immeritò accusatos esse qui Ignatiana damnârunt antequam purior Editio procurata est. At nostri eos non accusârunt, qui Epistolas Eusebio minimè memoraras tanquam spurias rejecerunt, aut etiam reliquas interpolatas esse pronuntiabant; sed eos tantum qui Epistolas illas quæ interpolatæ sunt, antequam interpolarentur fictas fuisse contendebant; aut interpolatas penitus rejiciebant, tanquam nihil ex iis probari posset. Quòd autem Epistolas Ignatii *Omniem eam autoritatem, quam olim obtinuerant planè amisisse, nulliusque autoritatis fuisse ante Nicephorum ex Usserio doceat Dallæus; observo eam vocem [omnem] non esse ab Armachano usurpatam, sed à Dallæo adjectam; ut & illa [nullius autoritatis] quæ inde pariter deducit. Ego aliter Usserium intelligo; & qui sic interpretantur, fruantur illi excusatione quam cupiunt: sed interim sciant sententiam eam quâ excusari volunt esse apertissimè falsam.*

Hanc tamen defensionem ab Usserio *ingeniosissimè & ad causam quam agit appositissimè inventam* rejicit Vir doctissimus, quòd non videatur satis certa. Et satis quidem certum non est ulla Ignatii Epistolas Stichometriæ Autorem inter Apocrypha numerâsse, ut voluit Sal-

Salmasius; multo minus *certum* est inter pessimæ notæ Apocrypha reposituisse, ut vult Dallæus; sed si quis hæc concedat, satis profectò *certum* est, eas propter aliarum suppositiones & ipsarum interpolationes, tantam ignominiam passas esse. Constat enim Epistolas Eusebio visas per multa sæcula summâ autoritate floruisse; constat ante novum sæculum easdem & interpolationibus scdadas, & adjectionibus auctas fuisse; constat alios libros primò integros dein corruptos inter Apocrypha rejici solitos: si igitur hæ Epistolæ nono illo sæculo tanquam omnibus Catholicis vitandæ proponerentur, quæ hæctenus ab omnibus tum Catholicis tum Hæreticis fuerant receptæ, id ob aliam causam quàm ob adjectiones corruptelâsque fieri non potuisse quis non videt?

Hæc tamen, postquam tantopere laudaverat, negat Dallæus, primò, quia *nullus est eorum librorum quos damnat Nicephorus, de quo aliquid simile dici possit*. Si hoc verum esset, nihil tamen efficeret, quia non est eadem omnium Apocryphorum ratio, ut antè ostendimus: sed est apertè falsum. Ecce enim in Stichometriâ legimus Περί τοῦ Πέτρου, εἰχὼν ββ. *Itinerarium Petri, versu 2800*. Hoc Itinerarium à Clemente Romano scriptum fuisse credebant Veteres, unde primùm inter ἀπλεγερόμνηα positum est, dein inter Apocrypha. Rationem ipsi reddiderunt, quod ejus libri doctrina ab illâ quæ à Clemente tradita est, multum tandem discrepabat. Non quòd Clementem eum librum minimè scripsisse crederent, sed quòd ab Hæreticis interpolatum adeoque corruptum putarent. Ita Epiphanius de Ebionæis, χράν) ἡ ἄλλαι ποὶ βίβλοις, ὅθεν ταῖς περὶ τοῖς καλεῖσθαι Πέτρου ταῖς διὰ Κλήμηντος γεγραμμέναις, νοθεύσαντες μὲν τὰ ἐν αὐταῖς, ὅλιστα ἡ ἀληθινὰ ἐδόσαντες. *Sunt & alii libri quibus utuntur, ut Circuitus Petri à Clemente scripti, quo in libro, paucis veris relictis cetera supposuerunt. Quod igitur asseritur, nullum esse eorum librorum quos damnat Stichometriæ Autor, de quo aliquid simile dici possit, non est veritati consentaneum.*

Secundò defensionem Usserii rejicit, quòd putet Nicephorum, si Ignatiana, non per se propriè, sed tantum ob addititia, & interpolata damnâsset, id ipsum testari, suumque de libro olim probato judicium diligenter purgare voluisse: idem enim in Constitutionibus Apostolicis fecerunt Trullani Patres. Mirari satis non possum hanc Viri doctissimi iniquissimam postulationem, ut scilicet Stichometriæ Autor causam exprimeret, sèquè diligenter purgaret, si ob eam causam Ignatiana inter Apocrypha relegaret, quam voluit Usserius. Si enim tam nobile scriptum, & ab omnibus receptum condemnare voluit, cur hanc non minùs, quàm aliam quamcunque causam, quam

habuisse videatur, reticere potuit? Certissimum est Ignatii Epistolæ per aliquot sæcula ante nonum, quo scripsisse Cenfor ille perhibetur, tum ab omnibus Catholicis tum etiam Hæreticis receptissimas fuisse, & inter scripta Catholica primo loco numeratas. Si igitur has condemnare, simulque *debitam majoribus reverentiam* præstare, & seipsum *dil. genter purgare* voluisset, eò magis sui judicii causam reddere tenebatur, si ut prorsus supposititias & fictas abjiciendas potius, quàm interpolatas & auctas respuendas judicaret; interpolatas enim & spurias pauci tunc ac moderni, eas autem quas genuinas putamus, & plurimi & vetustissimi receperant. Sed reverâ ut quisquam qui Indiculum tantum sive ἀπειθυσιν, ut Græci loquuntur, confecit librorum Canoniorum & Apocryphorum, de naturâ librorum quos tantum numerat disputaret, aut de aliquo peculiari scripto, cur eo loco poneretur, rationem redderet, hætenus planè inauditum est. Dispar igitur planè ratio est Canonis Trullani, & Indiculi, sive Stichometriæ. Ut, si Patres illius Concilii purgare se voluerint, idem etiam ab Autore hujus Indiculi nobis expectandum non sit. Sed nec illud verum est quod asserit Dallæus, Patres Trullanos, ideo rejectionis Constitutionum rationem reddidisse ut judicium suum purgarent; aliter enim omnino se res habuit, quod ignorare Dallæus non potuit. Recepit illud Concilium 85 Canones Apostolicos, tanquam ab ipsis Apostolis dictatos: videbant in ultimo eorum Canonum octo libros Constitutionum confirmari; (numerantur enim inter βιβλία σεβάσματα καὶ ἁγία, adduntur scriptis Apostolicis, Novi Testamenti, αἱ διατάξαι ὑμῖν τοῖς Ἐπισκόποις δι' ἐμῆς Κλήμεντος ἐν ὁκτὼ βιβλίοις περὶ σωτηριωδῶν) quos tamen pariter recipiendos minime putabant. Neceffe itaque erat ut admonerent Constitutiones illas esse rejiciendas; aliter eadem operâ cum Canonibus Apostolicis confirmatæ fuissent. At Constitutiones eas ut primò fictas & supposititias rejicere non potuerunt, nisi simul Canones rejicerent, (qui earum tam honorificam mentionem fecerant) quos stabilire voluerant. Ut igitur Canones retinerent, & Constitutiones reprobarent; quasi ab Apostolis primò dictatas & à Clemente scriptas, (ut Canones affirmabant) sed ab Hæreticis postea corruptas eas damnârunt. Hæcque omnia vera esse ostendit ipsum damnationis præmium. Ἐπεὶ δὲ ἡ ἐν ταῖς τοῖς κατόσιν ἐντέταλ) δέχεται ἡμᾶς τὰς αὐτῆς ἀγίων Ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος διατάξεις. Quoniam autem in his Canonibus præceptum nobis est, ut eorundem Sanctorum Apostolorum per Clementem Constitutiones suscipereamus, &c. Non igitur erat cur ab exemplo Canonis Concilii Trullani cum Indiculo perperam collati Defensionem Usserii, tanto pe-
re à se laudatam, rejiceret Dallæus.

Sed quicquid sit, nec Autoris Stichometriæ, nec Interpretis Anastasii

sui testimonia auctoritatem Epistolarum S. Ignatii vel tantillum minuant. Nego enim illius Epistolas in hoc Indiculo vel nominari, vel innui, vel quovis modo contineri. Ignatii nomen audio, Epistolas non lego: video in Græcis *Ignatîs*, in Latinis *Ignatii*, neque amplius quicquam: volunt Salmasius & Dallæus *Ignatii omnia* intelligi debere. Id verò mihi esse videtur ab omni ratione alienissimum. Recitat Autor libros Novi Testamenti Canonicos, dubios, & Apocryphos: Epistolas à S. Ignatio, instante martyrio, scriptas, vel ad martyrium festinanti suppositas, nec inter Canonicas, nec dubias, nec apocryphas scripturàs numerari rectè potuisse contendendo. Scimus à qualibus viris profecta sunt scripta quæ in Sacrum Canonem recipiebantur, scilicet vel ab Apostolis, S. Matthæo, S. Joanne, S. Paulo, S. Petro & fortasse, S. Jacobo, atque S. Juda, vel ab Apostolorum discipulis atque comitibus eodem spiritu afflatis, S. Marco, atque S. Lucâ. De iis quæ sub nomine Apostolorum scripta sunt aliquando dubitabant, & nunc hæsitanter, nunc apertè & simpliciter rejiciebant. De iis quæ à Discipulis aut Comitibus Apostolorum qui vivis Apostolis defuncti sunt edita fuisset primò putabantur, dubitabant an ab eodem spiritu profecta in eundem Canonem cum illis S. Lucæ, atq; S. Marci recipi deberent, ut de Clemente, Barnabâ & Hermâ primò quæsitum est. Postea etiam aliqua dicebantur ab ipsis Apostolis dictata, & à discipulis suis ex Apostolorum præcepto scripta, & post eorum mortem fortè divulgata, de quibus rursus in Ecclesiâ dubitatum est; & ex illis *ἡς ἀντιλεγομένων* & *ἡς ἀπεκρύφτων* Indiculi confecti sunt. Illa igitur scripta quæ cùm primò apparebant tanquam S. Scripturæ partes accipiebantur, ab aliquibus postea negata, inter *ἀντιλεγομένα* hæserunt, quæ ab omnibus à Canone rejecta, in apocryphis numerabantur. Illa verò quæ ad Divinæ Scripturæ Canonem nunquam aspirabant, quæ quamprimum scripta sunt, diùque postea non ut Canonica sed Catholica tantùm recipiebantur, neque inter *ἀντιλεγομένα*, neque inter apocrypha numerari sæculis sequentibus potuerunt. Cùm igitur Epistolæ S. Ignatii post omnium Apostolorum mortem, ex occasione tantùm martyrii, & in itinere subitò effusæ sint, cùm à Christianis pro scriptis sancti viri atque martyristantummodo acceptæ, nec unquam, quod scimus, in Ecclesiâ lectæ sint, nescio quomodo cuiquam in mentem venire potuerit, ut eas in numero Apocryphorum Novi Testamenti numeraret.

Quid igitur, inquires, facit in Indiculo Ignatii nomen? Facilis & expedita responsio. Non in hoc tantùm, sed & in alio Indiculo nomen Ignatii reperitur; & sanè ratio suadet ob eandem causam eundem in utroque nominari, Indiculus ille MS. extat inter libros Baroccianos in

in Bibliothecâ publicâ Oxonii, de quo monuit Usserius, quémque nos vidimus. In illo inter plurima apocrypha numerantur *διδυχαὶ τῆς Ἀποστόλων, διδασκαλία Κλήμεντος, Ἰγνατίου διδασκαλία*. Ut autem aliud est *διδασκαλία* vel *διδυχὴ* Clementis, aliud Epistola, ita & Ignatii. Sed eodem modo supplendam & intelligendam Stichometriam nostram censeo: scilicet, *διδυχὴ Ἀποστόλων, Κλήμεντος (διδυχὴ) Ἰγνατίου (διδυχὴ)* ut illa vox *διδυχὴ*, quasi *ἐκ κοινῆς* subintelligatur, quod scriptoribus omnibus perquam familiare est. Atque ita illud *λβ.* Clementi adjectum in Græcis, & ab Anastasio prætermisum nihil aliud fuerit, quàm abbreviatio aliqua vocis *διδυχὴ* à librario minimè intellecta & malè depicta, aut numerus Capitulorum, quæ in illâ Didascaliâ continebantur. Ut Coptitarum Didascalia, quam factam tradunt à duodecim Apostolis, cum S. Paulo & Jacobo Hierosolymorum Episcopo, continebat 38 capitula, & abbreviaturâ Solenni dicebatur *دسك Dask*, quemadmodum ex MS^o Codice Barocci-

ano constat. Cum enim in altero Indiculo *Ἰγνατίου διδασκαλία* ad Apocrypha videamus relegatam, quid aliud est quod in nostro ad nomen *Ἰγνατίου* subintelligatur, (subintelligi enim aliquid omnino debet) quàm *διδυχὴ*; & cum *διδασκαλία Κλήμεντος* in illo altero Indiculo præcedat eam Ignatii, cur hîc etiam *Κλήμεντος διδυχὴ* non rectè intelligatur, præsertim cum præcedat in hoc ut in altero, *διδυχὴ ἀποστόλων*; Tanta est in utroque Indiculo ad hanc interpretationem roborandam conspiratio.

Quin & res ipsa idem omnino docet. Observandum enim est plures olim extitisse *διδυχὰς* sive *διδασκαλίας* quasi ab Apostolis profectas, & vel ab ipsis scriptas, vel certè viris Apostolicis dictatas, & ab illis sub Apostolorum nomine exaratas & Ecclesiæ commendatas. Cum enim voces *διδυχὴ* & *διδασκαλία* frequentissimè in Novo Testamento occurrerent, ut *διδυχὴ Κυρίου*, *διδυχὴ ἀποστόλων*, *διδασκαλία τοῦ σωτῆρος*, *διδασκαλία Παύλου*, hæretici aut malè feriatî homines, sacris oraculis minimè contenti, tales *διδυχὰς* & *διδασκαλίας* commenti sunt. Quæ nulli certo Apostolico viro ascribebatur dicta est *διδυχὴ* vel *διδασκαλία ἀποστόλων*, quæ ab aliquo Apostolorum discipulo scripta putabatur, ejus nomen præ se ferebat, ut *διδασκαλία Κλήμεντος*, vel *διὰ Κλήμεντος*, quæ omnium hujus generis antiquissima videtur. Ad hujus autem formam effectæ sunt & aliæ complures diversis sæculis excogitatæ atque evulgatæ; ut *διδασκαλία Ἰγνατίου*, de qua diximus, & *διδασκαλία διὰ Ἰσπολύτου* nondum à quopiam observata, quam in Codice MS^o. Bibliothecæ Oxoniensis latere testamur. Neque enim deerant qui Hippolytum ipsis notum Apostolis prædicarent.

Quin

Quin & talem διδαχὴν etiam S. Polycarpo attributam fuisse non dubito. Tales erant antiquitus evulgatae, quasi ab Apostolis derivatae διδασκαλίαι atque διατάξεις. Nam, ut rectè S. Chrysostomus, ἡ περὶ τῶν τῶν διδασκαλίας δίδται, τὰ δὲ ἐπιταγῆς, *Aliæ res docentur, aliæ mandantur.* Ex illis Didascalíæ, ex his Constitutiones prodierunt sive διατάξεις ut S. Paulus, 1 Cor. 7. 17. ὅπως ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις πάσις διατάσσονται, & 11. 34. τὰ δὲ λοιπὰ, ὡς ἀν' ἑλθῶ, διατάξομαι.

Ut hujus observationis nostræ veritas ulterius innotescat, ex his diversis Didascalíis atque Constitutionibus, libros octo Constitutionum Apostolicarum quos nunc habemus, confectos atque confarcinatos fuisse asserere non dubito. Duos hujus Operis titulos reperiri faterentur viri docti, quorum unus Διατάσαι, alter Καθολικὴ διδασκαλία. Utriusque sæpe in ipsiis libris mentio fit, & vetus Epiphanius testimonium Hæresi 80 suffragatur. Καὶ περὶ μὲν ἐν τῷ θ' ἔχει ἐν ταῖς διατάξεσι τῆς Ἀποστόλων φάσκει ὁ θεὸς λόγος καὶ ἡ διδασκαλία. *Et de barbâ quidem in Constitutionibus Apostolorum loquitur divinus sermo, & Doctrina.* Ità ille verba citans quæ nunc reperiuntur lib. 1. cap. 3. cujus libri initio dictum est, ἀκούσατε διδασκαλίαν ἱερῶν. Illa autem καθολικὴ διδασκαλία omnium Didascalíarum collectionem denotare videtur. Hæ autem Didascalíæ diversis temporibus, & diversis etiam Ecclesiæ partibus, ubi distinctæ erant traditiones Apostolicæ, scriptæ, occasionem dederunt Confarcinatori multa immutandi interpolandique, ut omnia ipsius ævo melius quadrarent: quemadmodum apparet præcipuè ex iis quæ Epiphanius citavit à nostris nonnunquam discrepantia. Ut in vetustissimâ Diataxi, quæ Epiphanius ævo exitit, de celebrando Paschate, constitutum fuit, ὑμεῖς μὲν ἠρώρετε ἀλλὰ ποιεῖτε ὅταν οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν οἱ ἐκ πεποιμῆς, μετ' αὐτῶν ἀμα ποιεῖτε. *Vos calculis hand utimini, sed eo tempore celebrate quo fratres vestri qui ex circumcissione prodierunt; cum iis simul Pascha peragite.* Videtur igitur hæc Diataxis facta, antequam Urbs Hierosolymitana ab Hadriano everteretur. Post hanc autem Diataxin, prodiit alibi Canon sub Apostolorum nomine qui nunc septimus habetur, *Εἰ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος τῷ ἁγίῳ τῷ Πάσχα ἡμέραν πρὸ τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας μετὰ Ἰουδαίων ἐπιτελέσει, καὶ παρείδῃ, *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus sanctum Pascha diem ante veris æquinoctium cum Judæis egerit, à gradu suo dejiciatur.* Hæc cum postea à Concilio Niceno confirmarentur, Constitutionum earum quas nunc habemus Confarcinator, veterem Diataxin immutavit, & ad sua tempora accommodavit, l. 5. c. 16. Δεῖ ἐν ὑμῶν ἀδελφοὶ, τὸς τῷ τῷ Χριστῷ πρῶτον ἐξηρηρασμένους ἀμα πᾶσι τὰς ἡμέρας τῷ Πάσχα ἀκριβῶς ποιεῖν μετὰ πάσης ἐπιμελείας μετὰ τῶν ἰσημεριῶν. *Oportet igitur vos, Fratres, utpote pretioso Christi sanguine redemptos.*

ptos, dies Pascha accuratè & omni diligentia post æquinoctium celebra-
re. Quibus etiam tot adversus Judæos addita sunt, ut appareat post
tempora Epiphaniæ hæc immutata fuisse, & totum illud caput aliter
planè conceptum esse. Unde conjicio Octo Libros Constitutionum
post ævum Epiphaniæ ex veteribus Didascalis atque Diataxibus, immu-
tatis interpolatisque factos esse; neque enim ille numerum librorum
memorat. In Canone quidem ultimo eorum qui dicuntur Apostolorum
Octo Libri Constitutionum disertè nominantur: Sed illum Canonem
itâ fuisse conceptum ante sextum sæculum, opinor, non apparet. Sep-
timo quidem sæculo ante Concilium Trullanum Maximus monet Dio-
nysium factum Episcopum Athenis, καὶ τὸ περὶ μὲν ἐν ἐκδόμῳ βιβλίῳ
ἢ ἀποστολικῶν διαταγμάτων, quod nunc legimus lib. 7. cap. 48.
Auctor imperfecti Operis in Matthæum Homiliâ LIII laudat aliqua
ex Libro Octavo Canonum Apostolorum, quæ nunc reperiuntur lib. 8.
c. 2. Constitutionum. Et hunc quidem Autorem Usserius facit non
minùs antiquum, quàm fuit Epiphanius. Sed sine omni controversiâ
multò junior fuit. Scripsit Panarium Epiphanius ante imperium Theo-
dosii: imperavit Theodosius annis sedecim: diu post Theodosium scrip-
psit Auctor Operis Imperfecti, ut vel ex his verbis patet Homil. XLIX.
*Si quis autem auditiones quidem præliorum, famas, & tumultus & pesti-
lencias intelligat esse omnia hæc mala spiritualia quæ facta sunt tempore
Constantini simul & Theodosii usque nunc.* Inter tempora igitur Epi-
phanii & Auctoris Operis Imperfecti, existimo Constitutiones Aposto-
lorum ex diversis Didascalis Diataxibusq; minoribus conflatas ad vo-
lumen octo librorum excrevisse; quod ab illo Hæretico avidè arre-
ptum, qui spuria Clementis aliorumq; scripta sæpius adducit. Fuerunt
igitur ex sententiâ nostrâ antiquitus hi libri, quasi ab Apostolis scripti,
aut dictati, Διδασκαλία ἀποστόλων, Διατάξεις ἀποστόλων, Διδασκαλία Κλη-
ρική, Διδασκαλία Ἰγνατίου, Διδασκαλία δι' Ἰππολύτου, Διδασκαλία Πω-
λυκάρπου. Ex his omnibus, & aliis fortasse adhuc incognitis conflatae
sunt Διαταγæ, sive καθολικὴ διδασκαλία. Et sanè sunt in libris Con-
stitutionum Capita quædam quæ nihil aliud esse videntur quàm me-
thodi gratiâ factæ connexiones quædam, quibus una alteri Didascalia
subnecteretur. Quale caput tertium libri octavi esse ipsi ex MS^o Co-
dice Oxoniensi, quo representantur tum Διδασκαλία δι' Ἰππολύτου,
tum Διαταγæ ἀποστόλων, ex quibus liber octavus præcipuè constat,
deprehendimus.

Certè inter illas Didascalias quas Confarcinator librorum octo
usurpavit, fuisse Διδασκαλίαν Ἰγνατίου, quamplurima sunt quæ ut fir-
missimè credam efficiunt. Qui primùm has Didascalias finxerunt sine
dubio eorum scripta ante oculos habuere quibus fragmenta sua tribui

voluerunt, ut eos ipsos quantum possent exprimerent, unde non dubito Clementis *Διδασκαλίῳ* ita fuisse compositam ut Epistolas ejus maximè referrent. Ex hac igitur Clementis Didascaliâ Confarcinatorum ea sumpsisse credibile est quæ de Phœnice habet & carminibus Sibyllæ l. 5. c. 6. ex Epistolis Clementis prius desumpta & exaggerata. Ex eadem ni fallor totius Operis Proœmium descripsit, non enim a postremo Collectore illud factum puto; quem Epiphanio juniorem esse sentio, qui sententiam illam ex proœmio citat, Θεὸς φυτεία ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, καὶ ἀμπελὼν αὐτῆς ἐκλεκτὴς, *Ecclesia Catholica arbor à Deo sata, & vinea ejus electa.* Clementis autem simiæ ista ascribo, ἐνεστενισμένοι πον φόβον αὐτῆς, ut alluderet ad illa in Epistolâ ejus ad Corinthios non satis trita, ἐπερυσμένοι ἥτε πῆς σπάγχχοις. Jam verò tanta est Epistolarum Ignatii præsertim interpolatarum cum Constitutionibus similitudo, atque conspiratio, ut eam non tantum Turrianus & Bovius, ad probandam Constitutionum antiquitatem, sed & Usserius etiam notaverit, ut probaret eundem fuisse Clementis & Ignatii interpolatorem. Et Turriani quidem atque Bovii sententia meritò explosa est. Usserius autem id quod voluit probasse non videtur, quamvis veritatem penè attigerit. Id enim mihi maximus ille consensus potius innuit, *Διδασκαλίαν* Ignatii Constitutionibus fuisse interspersam, eamque *Διδασκαλίαν* fuisse ad interpolatas Ignatii Epistolas conformatam, vel potius Interpolatorem Ignatii è Didascaliâ ejusdem suas primum lacinias Epistolis intexuisse. Quod cum alia suadent, tum etiam illud in Epistolâ ad Trallianos ab Interpolatore additum, αἰδεῖσθε τὸ καὶ τὸν Ἐπίσκοπον ὑμῶν ὡς Χριστὸν καὶ ὁ ὑμῖν οἱ μακάριοι διατάξαντο Ἀπόστολοι. *Veneramini autem & Episcopum vestrum sicut Christum, ut vobis beati Apostoli constituerunt.* Cum enim nihil illi in genuinâ Epistolâ Ignatii de veneratione Episcopo præstandâ diceretur, sed de iugâ hæreticorum secundum præcepta Apostolica, sive διατάγματα τοῦ Ἀποστόλων, Interpolator occasione hæc arreptus ad illa confugit, quæ in Constitutionibus extabant, ex Didascaliâ Ignatii sine dubio desumpta. Ità in prolixâ illâ Interpolatione quâ viduis eadem præcepta dat, & exempla proponit, quæ in Constitutionibus l. 3. c. 6. & 7. occurrunt, statim subjungit, ταῦτα ἔχ ὡς Ἀπόστολοι διατάξανται. *Hæc non ut Apostoli constituerunt;* quod omnes norint hæc in Didascaliâ Apostolorum nomine fuisse injecta.

Concludo itaque in Stichometriâ nobis objectâ *Ἰγνατίου* nomen inter libros Novi Testamenti Apocryphos positum, non denotare Ignatii Epistolas, quæ inter Apocrypha nusquam repertæ, quæ post mortem omnium Apostolorum scriptæ, quæ ab ipso in itinere exaratæ, omnem Apostolicam auctoritatem sæpe de industriâ amoliuntur; sed *Διδασκαλίῳ*

eidem Ignatio suppositam, quasi ipsi ab Apostolis, à quibus ordinatus est Antiochiæ Episcopus, dictatam, quæ in alio Indiculo inter Novi Testamenti Apocrypha reperitur. Unde patet nullum adhuc testem reperiri potuisse, qui diceret Epistolas Ignatii fuisse supposititias, aut qui de earum antiquitate, veritate, auctoritatēque vel dubitare videretur.

C A P. V.

Testimonium S. Polycarpi ab exceptionibus vindicatur.

Nec fidem ei deesse, nec vim. Autoritas Epistolæ ad Philippenjes ab omnibus recepta est. Autoritati ejus non derogat Stichometria quæ dicitur Nicephori. Posterior pars Epistolæ non minus genuina quam prior. Testimonium nostrum esse mendacio inspersum aperta calumnia est. Particula suprema prioribus non contradicit. Vis Testimonii defenditur. Nullas alias Epistolas Ignatii quam eas quas habemus à Polycarpo intelligi potuisse ostenditur.

Um testes ab Adversario adducti, nec tales appareant quales ille voluit, nec id omnino testentur quod sententiæ nostræ est contrarium; videamus an aliquid tale adversus testes nostros dici possit, an scilicet ii non sint quos esse nos dicimus, aut reverà id non testentur quod nos volumus.

Primum pro Ignatianis S. Polycarpi testimonium est, quod nostri *disertissimum* putant: sed Vir Doctissimus *longè aliter sentit*; & huic testimonio duo deesse vult, tum fidem, tum vim. Fidem ei derogat primo, quod Epistolæ Polycarpi non sit apud omnes recepta auctoritas.

Quam-

Quamvis hæc Responſio, etiamſi vera eſſet, minimè ſatisfaceret, (cùm certum ſit fidem pleniffimè adhiberi debere aliquibus libris quorum aliquando *apud omnes non fuerit recepta autoritas*, ut ex aliquot Epiftolis Novi Teſtamenti patet) eam tamen aſſero etiam eſſe falſam, & ab omni ſpecie veritatis alienam. Autoritas enim hujus Epiftolæ S. Polycarpi ad Philippenſes ab omnibus fuit recepta, ita ſcilicet ut Viri Apoſtolicæ Scriptum Eccleſiaſticum & Orthodoxum judicaretur, neque unquam à quopiam antale reverà fuerit dubitarum ſit. Nam primò Irenæus, qui ipſum Polycarpum vidit, luculentiffimum huic Epiftolæ teſtimonium præbet, l. 3. adverſus Hæreſes. *Ἐστὶ δ' Ἐπιστολὴ Πολυκάρπου πρὸς Φιλιππησίους ἡς ἐξαρμύνην ἰκανωτάτην, ἐξ ἧς καὶ τὴν ἡρακτιῆα τῆς πίστεως αὐτοῦ, καὶ τὸ κήρυγμα τῆς ἀληθείας οἱ βελόδομοι καὶ φροντισόντες τῆς ἐκκλησίας δύνανται μαθεῖν.* Ita Eusebius Hiſt. Eccl. l. 4. c. 14. *Vetus Irenæi interpres, Est autem & Epistola Polycarpi ad Philippenses scripta perfectissima, ex qua & characterem fidei ejus, & predicationem veritatis, qui volunt, & curam habent sua salutis, possunt discere.* Hæc Irenæus, ex conſtanti cœtuum ab Apoſtolis conditorum traditione diſputans, *reſtè quidem ille, & appoſitè*, ut Dal-læus ipſe teſtatur, de Areopagiticis capite ſecundo. At neque *reſtè*, neque *appoſitè* diſputavit Irenæus, ſi hæc Epiftola à Polycarpo ſcripta non ſit, aut ab omnibus tunc temporis non reciperetur. De eadẽ Epiftolâ Eusebius, qui intra centum poſt Polycarpi mortem annos natus eſt, Hiſt. Eccl. l. 4. c. 14. poſt productum hoc Irenæi teſtimonium, *Ὁ μὲντοι Πολύκαρπος ἐν τῇ ἀληθείᾳ πρὸς Φιλιππησίους αὐτοῦ ἡρώδῃ φερόμενῃ εἰς δεῦρο, κέχρηται πολλοῖς μαρτυρεῖς ἀπὸ τῆς Πέτρης πεντέρας Ἐπιστολῆς.* *Polycarpus ſcilicet in antediſtâ ad Philippenſes Epiftolâ, quæ uſque adhuc circumfertur, utitur quibuſdam teſtimoniis ex priori Petri Epiftolâ deſumptis.* Et plurima quidem teſtimonia ex priori Epiftolâ deprompta, ex poſteriori nulla, adhuc in hæc Epiftolâ reperiuntur, quæ cum iis conjuncta, quæ ad Ignatium pertinentia totidem verbis exſcripſit Eusebius dubitare nos non ſinunt, quin eandẽ Polycarpi Epiftolam habeamus, quam habuit Eusebius. Multum Irenæo, multum Eusebio tribuebant Veteres; neque de Scriptore quopiam eorum teſtimoniis commendato unquam dubitabant. Et ſi id eorum autoritatem effeciſſe nolumus, ut ab omnibus reciperetur hæc Epiftola, idem extorſiſſe publicam in Eccleſiis Aſiaticis Lectionem diſſeriri non poſſumus. Hieronymus enim in Catalogo hæc de Polycarpo habet, *Scripſit ad Philippenses valde utilem Epistolam, quæ uſque hodie in Asia conventu legitur.* An fieri potuit ut Epiftola Polycarpi, qui Joannis Apoſtoli diſcipulus, & ab eo Episcopus ordinatus, totius Aſiæ princeps fuit, in tantâ luce poſita, in conventu ejuſdem Aſiæ lecta, ab omnibus

omnibus non reciperetur? Certè Hieronymus & Theodoretus Polycarpum numerat inter vetustissimos clarissimósq; Ecclesiæ Scriptores. Inter autem ejus opera hæc Epistola tanquã præcipua semper numerata est.

Adversus hanc Epistolæ Polycarpianæ autoritatem, ab omnibus receptam, à nemine certè, quantum novimus, in dubium vocatam, urget Vir doctissimus scriptores, & quidem, ut ait, gravissimos, quicam Apocrypham esse judicabant. Scriptores illi dicuntur Nicephorus Patriarcha, & Anastasius Bibliothecarius, quorum neuter ante nonum sæculum scripsit. Sed primò, nos antè ostendimus Nicephorum illum frustra & sine ullo fundamento tanquam autorem Stichometriæ allegari, & Anastasium tantummodo illius Stichometriæ interpretem esse. Secundò, si concederetur Epistolam Polycarpi ad Philippenfes in eâ Stichometriâ intelligi debere, ne illud quidem autoritatem ejus omnino minueret, tantummodo enim inter Apocrypha Novi Testamenti numeratur, hoc est, à Canone SS. Scripturarum removetur; cum autem in Ecclesiis legeretur, à Canonicis libris distincta & inter Ecclesiasticos tantum numerata est. Tertiò, Epistolam hanc in Stichometriâ neque nominari, aut intelligi debere, aut ullo modo innui concedo: sed ut Ἰγνατίου, ita & Πολυκάρπου nomini subjiciendam διδασχλῶ arbitror; nam quamvis in alio Indiculo Polycarpi Didascalia non compareat, ut illa Ignatii, idèoque gratis ficta esse videatur; tamen cum διδασκαλία διὰ Ἰωπολύτου in nullo Indiculo pariter inveniatur, quæ tamen in MSS. reperitur, & in Constitutionibus quas habemus continetur, vix dubitandum esse sentio quin post Apostolorum, Clementis, & Ignatii διδασκαλίας etiam alia Polycarpi intelligi debeat. Indè illa in veteri Didascaliâ, quæ nunc in Constitutionum lib. 3. cap. 6. legimus, γνωρίζεται ἐν ἡ χρεα ὅτι δυσις ἡείον ἐστὶ Θεῷ, *Sciat igitur vidua quòd aitare Dei sit*, ad ista Polycarpi efficta, τὰς χήρας σωφρονέουσας περὶ τοῦ Θεοῦ Κυρίου ἡμῶν γνωσκέουσας ὅτι ἐστὶ δυσις ἡείον Θεῷ. Vetus Interpres, *Vidua verò pudica circa fidem Dei ... quia sunt sacrarium Dei*. Hæcque sæpius Author Constitutionum inculcat. Quartò, neq; Nicephorus, neque Anastasius, neque Stichometriæ Author, neque quisquam noni sæculi scriptor receptæ hujus Epistolæ autoritati officere putandus est, quæ & prioribus, & eodem ævo & sequentibus viguit, & à nemi e rejecta deprehenditur. Ante Nicephorum Maximus Abbas, Ἐπειδὴ ἡ Ἐπιστολὴ ὁ αὐτὸς δέσθ Πολυκάρπου πρὸς φιλιππιούς. Venerabilis Beda in Martyrologio ad vii. Cal. Januar. Nicephoro suppar Photius, ἀνεγνώσθ Πολυκάρπου Ἐπιστολὴν πρὸς φιλιππιούς ῥήματα πολλῆς νεδεσίας μετὰ σαφεινῆς καὶ ἀπλότητος, καὶ τὸν Ἐκκλησιαστικὸν τῆς ἐρμηνείας τύπον. *Legebatur & Polycarpi Epistola ad Philippenfes multis referta admonitionibus cum perspicuitate ac simplicitate, ad Ec-*

clesi-

ecclesiasticam loquendi formam. Ubi obiter observandum eo ipso nono sæculo hanc Polycarpi Epistolam cum illâ Clementis ad Corinthios fuisse conjunctam; (ita nempe Photius, ἐν τῇ αὐτῇ ᾧ βιβλίῳ αὐτοῦ, in eodem libello legebatur;) iisdem laudibus à Photio fuisse ornata; eandem enim peripicuitatem, simplicitatem, & ecclesiasticum characterem utrique tribuit; objectiones aliquas adversus illam Clementis tunc fuisse factas, adversus hanc Polycarpi nullas. Eodem ævo Ufuardus, & Ado Viennensis in Martyrologio xv. Cal. Januar. *Natalis beatorum Martyrum Rufi & Zosimi, de quorum agone felici S. Polycarpus Epistolâ ad Philipponses scribit.* Post hos Symeon Metaphrastes, Actorum S. Ignatii Anonymus, Suidas V. Πολύκαρπος, ἔγραψεν Ἐπιστολὴν πρὸς Φιλιππησίους πᾶν ἑαυμάστιν. *Scripsit Epistolam ad Philipponses prorsus admirandam.* Quibus addendi Georgius Pachymerius, Honorius Augustodunensis, & Nicephorus Callistus, qui post Nicephorum Constantinopolitanum idem de S. Polycarpi Epistolâ cum iis, qui antè vixere, protulerunt.

Verùm hîc Nicephori Patriarchæ primarii de hac Epistolâ iudicium *Hammondi sententia præferre, nulla, inquit, invidia est.* At non hîc de invidiâ, sed de receptâ S. Polycarpi autoritate quæritur. Hammondum cum Nicephoro non comparamus: Nicephorum hîc omnino non agnoscimus. Epistolam Polycarpi in Stichometriâ non videmus: Si ea subintelligatur, inter pessimæ notæ Apocrypha tamen eandem numerare portentum putamus. In interprete Stichometriæ iudicium requirimus: eam ita exponere ut contra mentem omnium sæculorum loquatur, iniquissimum esse dicimus; & clarissimam certissimamque sententiam, non Hammondi, sed Ecclesiæ Asiaticæ, omniumque quos aliquid de hac Epistolâ dixisse novimus Christianorum, incertissimæ ficti Nicephori expositioni anteponimus.

Prima hæc velitatio; sed secundò, Vir Doctissimus, cùm totam Epistolam rejicere se posse non speraret, in duas partes eam divisit, novo plane ausu, & hætenus inaudito: superiora Epistolæ omittit, & si quis ea S. Polycarpo ascribere velit, non renititur; imò posterioribus exceptis nihil in Epistolâ occurrere concedit quod vel quenkumque offendere, vel Polycarpo indignum censei debeat: postremam particulam fugillat, in qua testimonium ab Eusebio productum extat. Hanc igitur vult temere & præter Autoris mentem alienâ manu fuisse assumptam. At Eusebii ætate illa etiam postrema particula certissimè extabat, ex Epistolâ Polycarpi ab Eusebio exscripta fuit; Eusebius nec falli nec fallere potuit: erat enim tota Epistola omnibus exposita; erat in Ecclesiis Asiaticis, tunc temporis cùm scriberet Eusebius, publicè lecta; novit eam Hieronymus, cujus versioni nisi aliis occupatus incubuisset,

& tamen Eusebiana nunquam accusavit : de illâ igitur particulâ quam excerpfit Eusebius, dubitari non potest, nisi etiam de totâ Epistolâ simul absque ullâ ratione dubitemus.

Sed ex ipsâ Epistolâ, quam præ manibus habemus, disputat, & primò in ea, inquit, quæ testimonium nostrum præcedunt ut in decentissimâ clausulâ, desinebat Epistola: reliqua autem minimè coherent, atq; ideo expungenda sunt. Verum enimverò unde illi notum est Polycarpi Epistolam in ea verba desisse? an eam unquam audivit in totius Asiæ conventu lectam? an unquam vidit Polycarpi Epistolam vel Græcè vel Latine, vel MS. vel impressam, quæ in ea verba desineret? minimè gentium. Quid igitur? Iudicio Jo. Dallæi ea clausula erat decentissima: quare non debuit Polycarpus plura addere: igitur in ea verba desinebat Epistola. Neque enim putandum est Polycarpum plura scribere voluisse, quàm permitteret Dallæus. Certè si hac lege in Epistolis veteribus uti liceat, omnes penè clausulæ, quæ nunc extant, erunt nobis expungendæ. Nonne versus ultimus capitis decimi quinti Epistolæ ad Romanos, *Deus autem pacis sit cum omnibus vobis, Amen*, decentissima clausula est? totum igitur caput decimum sextum erit eradendum. Nonne versus ultimus tertii capitis Epistolæ ad Ephesios, *Ipsi gloria in Ecclesiâ, & in Christo Jesu in omnes generationes sæculi sæculorum, Amen*, decentissima clausula est? An igitur tria reliqua capita pro assutis sunt habenda? Clemens Romanus Epistolæ ad Corinthios paginâ xxixâ. *per Jesum Christum*, inquit, *cui Gloria omnis & magnificentia in sæcula sæculorum, Amen*. Nonne hæc decentissima clausula est? Igitur quadraginta septem paginæ sunt assutæ. Eandem clausulam habemus pag. 41, 50, 57, 59, 66, 75. opus igitur erit Marcionis machærâ, ut hæc & similia rescindantur. Ea quidem quæ sequuntur testimonium nostrum admitti posse ait, licèt decentissima illa clausula præcesserit. At si post decentissimam clausulam aliquid admitti possit, cur non illud de Ignatio? An illa absurde inserta atque infulta dici possunt, quæ post omnes salutare admonitiones ad fidem, patientiam, & ædificationem pertinentes, speciatim ad ista respondent, quæ ipsi ad quos scribit, literis suis postulaverant? Philippenses ad Polycarpum scripserant de mittendis literis suis Antiochiam; & oraverant etiam, ut Epistolas S. Ignatii, quas apud se haberet, ad ipsos mittere dignaretur. Nonne ad finem Epistolæ responsoriæ peropportunè faceret Polycarpus, si illa reponeret quæ ipsi ab eo efflagitabant? Cùm Epistolas Ignatii suæ subjunxisset, an de illis alibi potius quicquam scriberet, quàm ad finem Epistolæ suæ cui earum *ὑποτάσσεται* subjunxerat? Nihil his certè aut rei ipsi, aut mori hominum in conscribendis Epistolis convenientius excogitari potest.

Levia igitur hæc sunt, vel ipso Dallæo iudice: sed & aliud est, inquit, multo gravius, quod hanc de Ignatianis particulam non auctoris, sed alicujus alterius esse arguit. Grave quidem hoc, si vera sint, quæ proximo capite asserit Adversarius, locum nempe, quo Ignatiana nominantur, insigni mendacio deformem esse, & quæ capite 36 pariter affirmat, Polycarpi scilicet quod assertur testimonium esse subdititium mendaciisque inspersum. Grave quidem crimen mendacium, præsertim si insigne sit; neque video quomodo excusari possint qui testimonio utuntur tam gravi crimine inperfo. Non negligenter igitur præterendum est, ubi hoc mendacium inveniri possit: nam certè, ut nunc se res habet, aut in Polycarpo, aut in Eusebio, aut in Impostore aliquo, aut in testimonium afferente, aut in repudiante mendacium est.

Primo igitur nos qui testimonium proterimus, nos ipsos ab hoc crimine aperte liberabimus. Hæc verba Græcè ex Eusebio sine ullo dolo transcribimus, Hist. Eccl. l. 3. c. 36. Τὰς Ἐπιστολάς Ἰγνατίου τὰς πεμφθείσας ἡμῖν ὡς αὐτῷ, καὶ ἄλλας ὅσας εἰχόμεν παρ' ἡμῖν, ἐπέμψαμεν ὑμῖν, καὶ ὡς ἐνετείκαδε, εἰ πινες ὑποτίτῃσθε εἰς τὴν Ἐπιστολὴν ταύτην, ἐξ ὧν μεγάλη ἀφελήσῃται συνήσκησις· πρέχουσι γὰρ πίστιν καὶ ὑπομονὴν, καὶ πάντων δικοδομῶν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν ἀνήκουσαν. Hæc verba quæ nunc in Eusebio legimus ab ipso fuisse scripta non dubitamus: sic enim ea intra annos LXXV à Ruffino, licet negligenter, versa videmus. Mittam vobis & Ignatii Epistolas, & alias si quæ sint, quæ ad nos transmissæ sunt; ex quibus utilitatem maximam capiatis. Continent enim de fide & patientiâ instructionem perfectam secundum Domini præceptum. Eusebium ex Epistolâ Polycarpi, quæ tunc omnium manibus terebatur, hæc ipsa verba transcripisse credimus; tum quod ipse hoc asserat, tum quod in veteri vulgatâ Versione Epistolæ s. Polycarpi hæc etiamnum legamus, Epistolas sanè Ignatii quæ transmissæ sunt vobis (pro nobis) ab eo, & alias quantascunque apud nos habuimus, transmissimus vobis, secundum quod mandastis; quæ sunt subiecta huic Epistolæ: ex quibus magnus vobis erit profectus. Continent enim fidem, patientiam, & omnem adificationem ad Dominum nostrum pertinentem, tum denique quod Photius per hanc ipsam Epistolam legit, & tantopere laudavit, idem non obscurè testetur, cum ait, λέγει δὲ καὶ τὰς Ἐπιστολάς αὐτοῖς Ἰγνατίου τῷ Θεοφύλῳ ἀπεσταλμένας, dicit autem (Polycarpus) se etiam Ignatii Theophori Epistolas ipsis transmississe. Hoc unicum testimonium ex Polycarpi Epistolâ depromimus, quod integerrimum esse putamus, & cui nulla unquam labes aspersa est antequam à nostris pro Ignatianis adduceretur. Satis igitur nos ipsos a mendacii crimine tutati sumus.

S. Polycarpum ipsi ab omni suspicione liberant, idcirco enim volunt hæc

hæc à Polycarpo minimè scripta fuisse, quòd ab ejus prudentiâ atque sanctitate ea maximè abhorrere arbitrantur. Quid igitur? an mentitus est Eusebius, & ea nobis tradidit, quæ in Epistolâ Polycarpi suâ ætate minimè comparebant? An ille Lectores fallere voluisse putandus est in re tam apertâ & omnibus tunc temporis notissimâ? Nonne Epistola Polycarpi in conventu Asiæ publicè lecta fuit, cum Historiam suam scribebat Eusebius? An sententiam bene longam ipse comminisci voluit, & Epistolæ inferere, ad fidem Ignatianis faciendam, suis derogandam? Hoc etiam nimis crassum putant; neque Polycarpum, neque Eusebium mentitum volunt: sed Impostorem nescio quem, quem ante Eusebium vixisse hariolantur, sed quem in vivis unquam, nec illi, nec alius quispiam, fuisse præstabit. Ille autem *falsò & vafre* totum nostrum testimonium alicui Epistolæ Polycarpianæ exemplari inseruit: & statim aut in Impostoris autographum, aut in libellum aliquem ab illo transcriptum incidit, non fortè sed certissimè, Eusebius; cum igitur aliud exemplar non videret, & quid in Asiæ conventu legeretur ignoraret, in scèdum errorem delapsus est Ecclesiasticæ Historiæ Pater. Neque mirum: erat quippe egregius artifex hic Impostor; idem enim neque quisquam alius fuit, qui sex vel septem Epistolas à se confictas Ignatio subdidit, & hac de quibusdam Ignatii à Polycarpo literis hujus ad Philipenses extremæ Epistola subrexit, ratus, quod accidit, lectores hac de suis Epistolis accepturos. Hujus fallacis deceptus est Eusebius, ut videtur, vir minimè malus, aut suspicax; in eundem errorem induxit omnes eos Patres, qui dum Epistolâ Polycarpi in conventu Asiæ publicè legeretur, vixere, quique Epistolam integram & incorruptam videre nunquam potuerunt. At postquam ea legi desiit, quingentis post Eusebium annis omnia hæc vidit Nicephorus, ideoque tam tristem sententiam de Polycarpi Epistolâ tulit, & inter pessimæ noiæ Apocrypha numeravit. Proh lepidam fabulam! proh suave somnium! Hæc omnia non tantum contra nostrum, sed & commune omnium judicium, imò contra ipsius Dallæi sententiam conficta sunt. Quisquâme credet, hominem qui sub Ignatii nomine Ecclesiæ imponere voluit, antequam Eusebius scriberet, sub finem tertii aut initium quarti sæculi, ut id faciliùs faceret, majorémque autoritatem fictis suis mercimoniis conciliaret, S. Polycarpi Epistolam primò corrumpere voluisse, cum ex illâ unâ re ejus fallacia omnibus aperta foret, majorémque de Ignatianis ab ipso producendis suspensionem excitare, & seipsum certius prodere non posset? Polycarpi enim hæc Epistola omnibus fuit exposita, in Ecclesiis Asiaticis publicè lecta; cui si quid novum & hæcenus inauditum adderetur, latere, & non protinus innotescere non potuit.

Fatuus

Fatuus sanè Impostor qui hæc tam pueriliter excogitaret: fungus Eusebius, qui tam adulterinis mercibus tam facilè deciperetur: Cæci surdave omnes Patres, qui Epistolâ per Asiam sonante, hæc non deprehenderunt: Unicus, & ille fictus, Nicephorus hæc omnia scilicet detexit, & totam Polycarpi Epistolam ad scambros condemnavit. Sed an propter hanc interpolationem Nicephorus Polycarpi Epistolam condemnavit, cum id verum esse de Epistolis Ignatii non posse pronunciarerit Dallæus, quod in nullo alio opere idem præstitum sit a Nicephoro? An ille Nicephorum ob hanc causam Polycarpi Epistolam adeo nobilem, tam diu publicè lectam, & ab omnibus ad suam usque ætatem tantâ cum veneratione susceptam uno verbulo rejecisse vult, qui idem in Ignatio fieri non potuisse contendit, nisi Stichometrix Author id ipsum monuisset, & diligenter se purgasset? An id Nicephoro suboluisse tam certò definiri potest, quem legisse Polycarpum nondum scimus, cum Photium qui eandem sedem post paucos annos tenuit, idem planè latuit, quem & Epistolam & ea verba legisse novimus?

Sed quid Autorem mendacii quærimus, qui nondum mendacium ipsum deprehendimus? *Testimonium Polycarpi*, inquit, *subditivum est, & mendacio inpersam*. Testimonium audivimus, mendacium non perspicimus. Sed Impostor de Ignatio ita loquitur, *ut cum quo tempore hæc scripta sunt, adhuc superesse significet*. De ipso, inquit, Ignatio, & de his quicum eo sunt, quod certius agnoveritis, significate. At Epistola autor planè alia loquitur, *apertissimè affirmans Ignatium, quo tempore ipse ad Philippenses scribebat, jam fuisse τετελειωμένον*. Huc tandem tota mendacii imputatio redit. Quid autem hæc ad testimonium nostrum, quod nos ex Eusebio transcripimus? Optimè certè illud & cum præcedentibus & cum sequentibus congruit, neque inter eam & ullam aliam Epistolæ particulam ulla discrepantia est. Verba quæ producimus ab Eusebio ex Polycarpi Epistolâ transcripta nec Ignatium tunc temporis in vivis, nec mortuum fuisse significant, nec vitæ aut necis mentionem ullam faciunt: Epistolas tantum primò petitas, dein missas indicant, quæ Ignatio vel vivente vel mortuo & peti & mitti potuerunt. Nullum igitur vel minimum mendacii vestigium in testimonio nostro apparet. Si quid in sequenti particulâ minus congruum videatur, illud non magis nostra verba inficit quàm priora. At fatetur Dallæus nihil in prioribus occurrere quod vel quenkam offendere, vel Polycarpo indignum censeri debeat. Idem igitur de nostris omnino dicendum, aut aliquid in iis verbis ostendendum quod Polycarpo sit indignum: illud autem nec fit, nec fieri omnino potest. Certè Polycarpo indignum non est, ut Epistolas Ignatii apud se conservaret, ut Philippenses eas ab ipso peterent, aut ut ab iis petitas mitteret, & suæ Epistolæ

stolæ subjungeret, uti moris erat; sic enim Clerus Romanus ad S. Cyprianum, *Quales literas in Siciliam quoque miserimus, subjectas habebis*: sic Synodus adversus Paulum Samosatenum coacta, ad Dionysium Romanæ urbis Episcopum, Epistolam Dionysii Alexandrini memorant, ἡς καὶ τὸ ἀντίγραφον, inquit, ὑπεδέξαμεν, *cujus etiam exemplar subjecimus*, Euseb. Hist. Eccl. l. 7. c. 30.

Tota igitur criminis objectio ad illam tantummodo particulam pertinet, quæcum nostrum testimonium nihil commune habet, quæ si admittatur, nihil nos juvat; si rejiciatur, nihil nobis officit. Nostra tunc in Epistolâ Polycarpi vidit Eusebius, cum tota & integra in conventu Asiæ legeretur, cum Eusebius nec sine summâ negligentia & oscitantia falli, nec sine incredibili audacia & impudentia fallere potuit. Hæc particula quingentis post Eusebium annis in eadem Epistolâ extabat, ut ex Photio discimus; an reliquis cœva fuerit planè nescimus. Sed si demus eam etiam fuisse nostro testimonio tempore Eusebii subjectam, nondum tamen vel illam mendacio inspersam esse concedimus. Imò verò quomodo hæc verba, *Et de ipso Ignatio, & de his qui cum eo sunt, quod certius agnoveritis significate*, quæ nihil omnino asserunt, nihil affirmant aut negant, mendacii & quidem insignis rea esse possint, non intelligo. Qui talia mihi scriberet, eum ne vera quidem dixisse, multo minus mentitum esse dicerem. Verum, inquit, quamvis non asserunt, innuunt tamen illud quod erat veritati contrarium, scilicet Ignatium superesse, vivere & valere, quem Polycarpus noverat antè defunctum esse. Sed ne hoc quidem verum est; particulæ illius Autor non significat aut ullo modo innuit Ignatium tuac in vivis fuisse. Verba particulæ in Veteri Latinâ Versione, *Et de ipso Ignatio, & de iis qui cum eo sunt* (Græcè ut opinor, καὶ τοῦ Ἰγνατίου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ) quod certius agnoveritis significate: verba Photii sunt, αὐτῶν τὰ ἀναδιδόναι χθῆραι παρ' αὐτοῦ εἰ τι περὶ αὐτοῦ διακόμεν, peti ut ab ipsis certior fiat, si quid de illo inauderint. Primò autem audire poterant Philippenses aliquid de Ignatio vivo, quod Polycarpus ab illis scire cuperet illo defuncto. Ignatius, ut referunt illius Acta, per Philippenses pertransiit Macedoniam pedes; à Philippensibus missi sunt aliqui qui eum honoris & refrigerationis causâ in itinere deducerent, quod mihi videtur Polycarpus in initio Epistolæ innuisse, his verbis, δεξαμένοις τὰ μμήματα τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης, καὶ περιέμψαν, ὡς ἐπιβαλεν ὁ κύριος, τῆς σινημιμῶντος τοῦ ἀγορευομένου δεσποῦς, quæ quidem verba cum nec rectè legeret, nec omnino intelligeret Vetus Interpres, ita transtulit, *suscipiens imitabilia verba dilectionis quam ostendisti in illis, qui premissi sunt viris sanctis decorosis vinculis connexis*. Ita ille δεξαμένοις pro δεξαμένοις, legens, atque

atque ideo reliqua omnia aliorum trahens; tu veritas, Congavifus sum vobis, qui vera charitatis exemplaria excepistis, & deduxistis, ut vestro officio conveniebat, involutos vinculis qua sanctis ornamento sunt. Halloixius *ὁς ἐπὶ Καλὴν ὤμην*, reddidit, ut vobis Dominus inspiravit; ego potius, ut vestro officio conveniebat, quia hæc multò simpliciora sunt, & hoc sensu bene Græca. Deducebant igitur ex Philippensibus aliqui Ignatium comitēque per Macedoniam, fortè etiam usque Epidamnū; unde Pseudoignatius, vel potius aliquis alius qui titulum Epistolæ ad Philippenses præfixit, scriptam eam voluit ab Epidamno. Hi igitur Philippos ab Ignatio reversi multa sine dubio de ipso narrabant, multa de comitibus, quæ S. Polycarpum ab ipsis audire voluisse, etiam post martyrium S. Ignatii, par est credere. Secundò audire poterant Philippenses aliquid de Ignatio mortuo, non minùs quàm vivo: & Polycarpus sine dubio scire magis avebat quæ ad mortem quàm quæ ad vincula Ignatii pertinebant; quàm præclare se in ipso martyrio gesserit, quantum honorem Christianæ religioni attulerit, quid comites ei in tam præcipiti periculo præstiterint, quid passi sint, aut fecerint, an de reliquiis tanti Martyris aliquid conservaverint. Non enim tantum de Ignatio, sed etiam de Philone & Agathopode comitibus ejus quærit. Potuit igitur Polycarpus incendi studio audiendi aliquid de Ignatio vivo, quod nondum audiverat, licet eum jam defunctum esse non dubitaret; potuit aviditas eum tenere aliqua de ipso mortuo vivisque comitibus intelligendi, quæ priùs ad Philippenses in Macedoniâ, quàm ad Smyrnenes in Asiâ pervenire possent. Non sunt igitur hæc de eadem re dissidentia, nulla in his verbis contrarietas aut repugnantia. Quare satis manifestò nos extremam particulam à mendacii crimine liberavimus, eum autem qui tam disertè testimonium Polycarpi mendacio inpersum, & locum insigni mendacio deformem dixit, alii qui volunt & possunt, liberent.

Atque hæc de fide: nunc de vi Testimonii agendum est. Afferit Eusebius has ipsas Epistolas, quas defendimus, fuisse à Polycarpo memoratas. *Καὶ ὁ Πολύκαρπος ὁ ὅτε των αὐτῶν μνησθαι ἐν τῇ περὶ τὴν αὐτῆς πρὸς Φιλιππησίους Ἐπιστολῇ*, Sed & Polycarpus in suâ ad Philippenses Epistolâ earundem meminit Epistolarum. Quod Eusebius asserit, nostri pariter affirmant; Dallæus negat. Fatetur quidem testari posse Polycarpum aliquas scripsisse Epistolas Ignatium, has autem eas fuisse negat; similes aliquâ re fuisse largitur, easdem fuisse pernegat. Rationem negationis unicam asserit, quòd id clarissimè & multifariam à se fuerit demonstratum, ob nempe Valentinianorum *Ἐκκλησίαι*, & Patripaschanorum hæresin, similiaque quæ fieri non potest ut Epistola verè ab Ignatio scripta habuerint. Ita ab argumento à Testimoniis petito, ad illud

quod ex materiâ Operis deducitur desultoriè transit, & cùm externo argumento premitur ad internum confugit. Dicunt nostri Polycarpum testari S. Ignatium has Epistolas scripsisse; respondet, *ipsa luculentissimè negant*. Frustra omnino & dicis causâ refellendis nostrorum argumentis à Veterum autoritate sumptis insudavit, si quoties ea afferuntur ad tales demonstrationes recurrat: cùm unâ operâ potius omnia repudiare debuerit. Sed nos demonstrationes ejus omnes quas ubique prædicat, proximâ Dissertatione, hoc est, suo loco, objectiunculas tantum infirmas, levissimâque conjecturas esse demonstrabimus: atque interim hoc ipsum Polycarpi testimonium defendemus, & extra omnem contradictionis aleam ponemus.

Hæc, inquit, scripsisse Ignatium non dicit locus objectus. Quid igitur? an minus idoneum est testimonium, aut eo nomine statim rejiciendum? Quis unquam Veterum dixit eos libros, quos nunc habemus, fuisse ab illis scriptos quibus jam tribuuntur? An eorum quisquam vidit nostra exemplaria? an scire ullo modo potuit quid nos hac ætate legeremus? Si sic Criticen exercere placeat, universa Veterum testimonia incassum libris nostris doctorum virorum industria præfixit: quæ potius in posterum eradenda videntur; si enim hæc observatio obtineat, nihili sunt omnia. Verba sunt Dallæi, Quod enim aiunt Ignatiana apud veteres ab omni ævo Patres pari cum Clementis & Polycarpi Epistolis reverentiâ semper fuisse, id miror is excidisse qui probe sciunt utramque hanc Epistolam ab Irenæo magnis laudibus celebratam fuisse, & Clementinam propriè à Dionysio Corinthio laudatam. Sed quare miretur non video, cùm probe sciat nec S. Irenæum hanc Polycarpi, aut Clementis, nec Dionysium hanc S. Clementis propriè laudasse. S. Irenæi verba sunt, sub hoc igitur Clemente, dissensione non modicâ inter eos qui Corinthi essent fratres factâ, scripsit quæ est Romæ Ecclesia potentissimas literas Corinthiis. Non dicit hanc Epistolam quam nunc habemus ad Corinthios tunc fuisse scriptam, non affirmat hanc, ne ullam quidem à Clemente fuisse exaratam. De Polycarpi Epistolâ hæc habet. Est autem & Epistola Polycarpi ad Philippenses scripta perfectissima, ex qua characterem fidei ejus, & prædicationem veritatis, qui vult, & curam habent sua salutis, possunt discere. Non affirmat eandem Epistolam eam fuisse quæ nunc extat, imò nulum characterem tradidit huic peculiarem. De Clementis Epistolâ Dionysius Corinthiorum Episcopus, ad Soterem Romæ Episcopum hæc scribit, Hodie sacrum diem Dominicum transegimus; in quo Epistolam vestram legimus, quam quidem perpetuò deinceps legentes perinde ac priorem illam nobis à Clemente scriptam Epistolam, optimis præceptis ac documentis abundabimus. Tradit quidem & ille Epistolam quandam à Cle-

Clemente ad Corinthios scriptam fuisse, & in Ecclesiâ lectam: non dicit *hanc*, quam Junius ex Codice Regio descripsit, eam fuisse; imò qualis illa fuerit quam Corinthii legebant nullo modo depingit, ut nostram ad illius characterem examinare possemus. Et tamen hæc Irenæi & Dionysii testimonia ad Clementinam Epistolam statuminandam magnam vim habere volunt, Polycarpi autem suffragium & multo antiquius atque disertius ad Ignatii Epistolas confirmandas planè nullam.

Hæc cum unica sit objectio, quæ propriè vim testimonii spectat, præter silentium Irenæi, quod proximo capite examinandum est; cumque ea tam iniqua ac levis sit, ut omnes vident; superest ut Polycarpiani suffragii robor latius explicetur, omniumque oculis clariùs exponatur. Primò enim Polycarpus non tantum testatur scripsisse aliquas Epistolas Ignatium, sed significat *Ἐπιστολὰς* Epistolarum ejus tunc temporis Smyrnæ se præ manibus habuisse, earundem exemplar Epistolæ suæ (quam aliunde in Ecclesiis Asiaticis publicè lectam scimus) se subjecisse tradit, & Philippensibus misisse, idque ipsorum rogatu; quanti eas ipse æstimaret optimus judex ostendit, easque Philippensibus utilissimas fore proficitur, & fidem, patientiam, omnemque ædificationem ad Dominum pertinentem continere affirmat. Hæc de Epistolis quas ipse collegit & apud se habuit cum testetur Polycarpus, easdem omnino eum intellexisse, quas nos habemus, quas ante nos Eusebius, Athanasius, Theodoretus, alique habuerunt, & contendo, & apertè firmiterque probo. Aut enim illæ Epistolæ quas publicavit Polycarpus hæ ipsæ sunt, quas nostri defendunt, aut fuerunt aliæ & ab his diversæ. Sed aliæ, & ab his diversæ non fuerunt. Reliquum igitur est ut hæ ipsæ fuerint. Epistolas autem quas publicavit Polycarpus non fuisse alias, & ab his, quas nunc habemus, diversas, sic ostendo.

S. Ignatium, qui paucis post S. Joannis Apostoli mortem annis martyrium Rostræ fecit, Apostolos ipsum audivisse, & ex his purissimis Christianismi fontibus doctrinam suam hausisse constat. Huc accedit eximia Viri dignitas, qui non modò Apostolorum discipulus, sed eorum insuper judicio sic probatus sit, ut Antiochenæ, id est, omnium quæ apud gentes erant Ecclesiarum antiquissimæ, ad hæc ob civitatis in sæculo amplitudinem atque præstantiam nobilissimæ, præfici meruerit. Quid ejus postremum martyrium dicam, quo opere nihil unquam apud nostros excellentius aut præclarius habitum fuisse scimus? Hujus ergo tanti ac talis Viri, in quo summa omnia erant, si aliæ fuissent, quam quæ nunc circumferuntur Epistolæ, eas jam ab illis temporibus, sæculisque proximè sequentibus celeberrimas fuisse necesse est, & post Apostolorum ipsorum & Clementis si fortè scripta longè nobilissimas.

Sed

Sed eas præter Autoris meritum, ipsum insuper tempus, quo datæ esse dicuntur, supra modum nobilitare debuit. Innuit enim Polycarpus ab Ignatio in supremis, in martyrii meditatione, eo ipso tempore scriptas fuisse, quo edita Antiochiæ apud Trajanum præclarissimâ Christi confessione, Principis ore ad bestias damnatus, Romam ad mortem pro Domino oppetendam abducebatur. Cum igitur carorum pietate præsertim ac virtute præstantium virorum in supremis editas voces magnâ curâ excipere, servare, celebrare memoriæque posterorum mandare soleamus, quo studio à Viris illis aut Ecclesiis exceptas esse par est Sanctissimi Martyris ad se in ipsâ, ut sic dicam, arenâ scriptas literas, quo animorum motu recitatas, quâ caritate cum suis, quacunque Christi nomen colebatur, fratribus communicatas? Summum Ecclesiarum in istas Epistolas amorem, summam colligendarum & servandarum & apud fratres disseminandarum curam, summumque studium fuisse satis testatur S. Polycarpus, S. Joannis Apostoli pariter discipulus, qui ab eo Smyrnæ Episcopus ordinatus, totius Asiæ princeps, ipsi Ignatio familiaris fuit, qui docet se à Philippensibus rogatum omnes Ignatii Epistolas, quasunque apud se haberet, collegisse, easque ad ipsos his suis literis subjectas mittere. Ex his satis nunc constat illas Epistolas quas scripsit Ignatius, quas collegit, & edidit Polycarpus, non potuisse non esse illius & proximæ deinceps memoriæ Christianis præsertim verò literatis & eruditis, si qui essent, notissimas. Quid quod hæc ipsa S. Polycarpi Epistola, quâ Ignatiana tantopere prædicabatur, per tria integra sæcula in conventu Asiæ publicè legeretur, quâ summa eorum utilitas inculcabatur, animique hominum scriptorum fidem antiquam, & patientiam, & ædificationem continentium cupiditate perpetuò accendebantur. Si igitur alia & à nostrâ diversa fuit Polycarpi συγγραμματα, si aliæ Epistolæ Ignatii fuerint quas ille collegit, & suis literis commendavit, & Philippensibus communicavit, quam eâ, quas nos habemus & ante nos habuit Eusebius; illæ certè ut viris literatis præcipuè atque eruditis notissimæ, per omnia illa sæcula præsertim quibus Polycarpi Epistola in Asiaticis Ecclesiis sanè nobilissimis personabat, innotescerent atque agnoscerentur necesse fuit. In tantâ exultatione cum primò fuerint, tantâ curâ atque studio ab Ecclesiâ ad Ecclesiam transmissæ, tam publicâ, tamque perpetuâ commemoratione ornatae atque posteritati commendatae, non potuerunt omnino latere, & viris doctis, & Apostolicæ traditionis maximè curiosis ignotæ esse. At si omnium Christianorum per tria sæcula non tantum post Ignatii, sed & Polycarpi mortem, libros consulamus, nullam aliarum, quam quas nos habemus, Ignatii Epistolarum mentionem unquam factam inveniemus. Alias igitur nunquam fuisse

fuisse manifestum est. Clarus, ni fallor, rerum nexus; clara & indubitabilis consecutio.

Qui quinque vel sex Epistolas nuper Ignatio attributas tanquam spurias & fictas rejiciebant, id seideo fecisse profitebantur, quod Eusebii & Hieronymi tempore non extarent: eo autem tempore non extitisse inde colligebant, quod nec Eusebius, nec Hieronymus earum meminere, cum alias sex septemve, quas nostri defendunt, diligenter memorassent, atque descripsissent. Hanc eorum sententiam atque rationem & laudat & amplectitur Dallæus. Nam de Usserio loquens hæc capite secundo scribit. *Primum ergo sex illas Epistolas ad Mariam Cassobolitam, ad Polycarpum, ad Tarsenses, ad Antiochenos, ad Heronem, & ad Philippenses, has inquam, vandum Eusebii & Hieronymi temporibus extitisse inde validissime probat, quod de iis uterque iste scriptor nullum verbum facit, qui sex alias superiores ambo memorant. Cur enim has potius quam illas, si illas, si utrasque norant, dixissent? Cur verò eas eruditissimi ac diligentissimi homines ignorarent, si erant, ut narrat Baronius, à Philippensibus cum sex superiorum ad eos missa à Polycarpo collecti, ne conjuncta? Non fuisse, adeoque neque tum extitisse inde constat, quod eas Eusebius nescierit: nescivisse autem ejus de his silentium arguit.* Si autem hæc validissime probent sive quinque sive sex illas Epistolas tempore Eusebii & Hieronymi non extitisse, adeoque postea excogitatas & fictas fuisse; nostrum certè argumentum validissime etiam probat alias quam nostras Ignatii Epistolas nec eodem nec ullo alio antecedente ævo apparuisse; ut de aliis à Polycarpo collectis, in unum corpus reductis, ad Ecclesias transmissis, & insigni elogio ornatis loqui, planè commentum sapiat. Nemo enim ante Eusebium, vel Hieronymum, vel etiam Theodoretum, aut Gelasium, nemo ante quinti sæculi finem, quo Veteres omnes Ecclesiastici & Catholici Scriptores, ac imprimis S. Ignatius, in controversiis fidei tum à Catholicis, tum à modernis Hæreticis tanquam arbitri admittebantur, vel Virum, vel Ecclesiam aliam nominavit, ad quam Ignatius literas dederat; nemo ullam sententiam ex ullâ aliâ Epistolâ excerptit. Ex nostris unam Irenæus, unam Theophilus, aut antiquus Basilii autor ejusdem cum Irenæo xvi, duas Origenes, unam Pseudodionysius, complures Eusebius, unam Athanasius, duas Chrysostomus, plures Hieronymus, plurimas Theodoretus, duas Gelasius sententias laudârunt, omnes ex Epistolis nostris, ex aliâ aliquâ ne unam quidem. Aliæ igitur quam nostræ Ignatii Epistolæ nunquam fuerunt à Polycarpo posteritati commendatæ. Quare cum ab illo aliqua fuerint collectæ publicatæque, ut ex ipsius testimonio patet, aliæ autem & à nostris diversæ non fuerint, ut ex alto tot sæculorum silentium

stum est; restat ut hæ ipsæ fuerint, quas nostri defendunt, quas Eusebius vidit, descripsit, defloravit.

Quænam enim, quæso, illæ Epistolæ sunt, si hæ non sint? Quis eas unquam legit? quis oculis usurpavit? quis vel fando de aliis Epistolis ab Ignatio scriptis, à Polycarpo collectis aliquid audivit? aliis, inquam, quàm quas habemus? An ullo modo verisimile est, Epistolas à tanto Martyre exaratas, à tanto editas atque laudatas, Epistolæ etiam illi subjectas, quæ per tot sæcula publicè lecta earum memoriam perpetuò redintegrabat, statim periisse, & ab omnium oculis ereptas fuisse? An putabimus Ignatii ossium reliquias Romæ Antiochiam transportatas, tantæque veneratione per tot annos habitas, Epistolas autem in ipso itinere scriptas, propediem in ventos abiisse? An conspiciemus imperante Antonino, aut Aurelio, hoc est vivo adhuc & valente S. Polycarpo, fictas fuisse, has quas habemus Epistolas, cum Salmasio, & Albertino, aut saltem statim post Clementis Alexandrici mortem, cum Blondello, quorum ipsum Dallæum pudet? An autem tertio sæculo exeunte, aut ineunte quarto, cum homines undique doctissimi in Ecclesiâ flourerent, & Bibliothecæ varix ad veterum Christianorum scripta conservanda conderentur, putabimus alias Epistolas earum loco suppositas fuisse, & illis, quibus Christiani per tot annos confueverant, penitus sublatis successisse? Ecce enim Dallæus, qui modò Impostorem suum Polycarpi Epistolæ testimonium nostrum inseruisse, & ubi antea non extaret, infulsisse disertè affirmabat, cum de autoritate Epistolæ Polycarpianæ ageretur: nunc cum de vi testimonii agitur, converfis velis remisq; in omnia alia fertur, non eodem quidem loco, sed cautè providèq; capite 26°, ubi totum Fabulæ suæ argumentum contexi, aliam nobis scenam aperit. Vult enim Impostorem suum, cum scriptas hinc didicisset olim fuisse ab Ignatio aliquas Epistolas, easq; jam de fiderari animadverteret, consilium inde cepisse suas sub eodem nomine fingenti & edendi. Quamvis Dallæi Impostor mirus artifex sit, nec minori ingenii acumine præditus, quàm ipse, non tamen hæc duo idem præstare potuit: non potuit ex Polycarpi Epistolâ discere, scriptas fuisse olim ab Ignatio aliquas Epistolas, & eidem ea verba, quæ hoc ipsum indicant, inferere. Si ipse primus ea inseruit, non igitur in Polycarpi Epistolâ prius fuerunt, quare inde discere non potuit. An ideo infulsit, ut non tantum alios, sed & seipsum falleret? an illâ interpolatione non tantum aliis sed & sibi persuasit, scriptas fuisse aliquas ab Ignatio Epistolas, quod omnes ante eum scilicet ignorabant? Sed quid opus est ut Impostor hoc ex Epistolâ Polycarpi disceret, aut, ut alii inde haurirent, curaret? Quasi verò quisquam adeò stultus sit ut neget amplissima civitatis Episcopum, ad hæc Apostolorum discipulum ullas vel scribere

bere potuisse, vel reverà scripsisse, literas. Verba sunt Dallæi. Quorsum igitur Impostorem suum ad Polycarpum remittit, ut hoc ab eo discat? quorsum eum violentas Epistolæ notissimæ manus inferre cogit, ut alios idem doceat, quod nè stulti quidem negare potuerunt? Sed si hoc Impostor ex Polycarpo didicisset, Epistolas Ignatii ab ipso collectas & posteritati commendatas fuisse, unde *eas jam desiderari animadvertit*? unde hoc Vir doctissimus didicit? quis collectionem Polycarpi periisse dixit, aut credidit? Nonne eodem tertio sæculo dixerat Origenes, *Eleganter in cujusdam Martyris Epistolâ scriptum reperi, Ignatium dico, Episcopum Antiochia post Petrum secundum, qui in persecutione Romæ pugnavit ad bestias*? An qui Polycarpum legerat, lectionem ejus etiamnum in publicis conventibus Epistolam noverat, & ex eadem Ignatianorum *Συναγωγῇ* tantâ curâ Smyrnæ conservatam, in Macedoniam tantâ cum laude transmissam, animadverterat, eodem sæculo quo Origenes eandem laudaverat, funditus periisse putare potuit? Nimis crassa hæc sunt, quàm ut à viris doctis coquantur; nimis invalida, quàm ut argumentum nostrum debilitent, quo non alias quàm nostras à Polycarpo editas Epistolas ostendimus.

Idem autem alio, & quidem affirmativo, nec illo contemnendo argumento, ex ipsis Epistolis petito, non leviter confirmare me posse confido. Non enim tantum nostras Epistolas quamvis generaliter, tamen satis disertè describit, quas fidem, patientiam, omnemque ædificationem continere testatur, de qua re paulo fusiùs antè diximus; sed & speciatim legationem ad Antiochenos tangit, quæ cum in aliis tum præcipuè in illâ ad Polycarpum extat; imò ipse Polycarpus in reliquo Epistolæ corpore multa repræsentat, quæ Epistolas nostras sæpe respiciunt; ut eum eisdem omnino diligenter legisse, & libenter usum fuisse, quivis perspiciat, ut vix S. Paulum, aut S. Petrum, aut Clementem magis in Epistolâ suâ, quàm Ignatium nostrum sequutus esse videatur. Quippe ex summâ veneratione, frequenti lectione, & recenti memoriâ tunc cum ad Philippenfes scriberet, hæc ejus animo altè insedisse observamus. Statim ab initio, cum de Ignatio ejusque comitibus loquitur, eos ita describit, τὸς ἐνεληγμένους τοῖς ἀγοσπεπέσι δεσμοῖς, ἀπὸ δὲ διαδήματα ἢ ἀλυσίδες ὑπὸ θεῷ, καὶ τὸ κυεῖν ἡμῶν ἐκλελεγεμένων, iisque verbis duo Ignatii nostri loca expressit, unum Epistolæ ad Smyrnæos, δεδεμένον ἀγοσπεπέσι τοῖς δεσμοῖς πάντας ἀσπάζομαι, alterum ad Ephesios, ἐν ᾧ τὰ δεσμὰ περιφέρω τὸς πνευματικὸς μαργαρίτας. Et non multo post ad Philippenfes suos, ad quos Epistolam scripserat S. Paulus, Οὐτε γὰρ ἐγὼ, ἢτε ἄλλος ἐμοὶ δύναται κατακυβερνᾶσαι τῇ σοφίᾳ, τὸ μακαεῖν καὶ ἐνδόξου Παύλου, ὃς ἡρώδης ἐν ὑμῖν κατὰ πρόσωπον ἦν τότε

ἀνθρώπων, ἡ δὲ ἰδέσθαι ἀκρίτως καὶ βεβαίως τὴν περὶ ἀληθείας λόγον· ὅς καὶ ἡ πόλις
 ὑμῶν ἔγραψεν ὁπισθοῦς. Quibus quis non videt eum Ignatium nostrum
 ad Ephesios, quibuscum pariter conversatus est & ad quos scripserat S.
 Paulus, imitatum esse ita scribentem. Ὅτις τίς εἰμι, καὶ ποῦ γέγραψα.
 Παῦλος συμμύσῃ τῷ ἡγιασμένῳ, μεμαρτυρημένῳ ἀξιομακαρίστῳ· ὃς ἡγόρευτο μοι
 ὡς τὰ ἔχον ἐν ἐνεδυμένῳ, ὅτ' ἂν δεῦ ὀπίσω· ὅς ἐν πάσῃ Ἐπιστολῇ μνημο-
 νείει ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Monet Polycarpus ut Philippenses sint
 ὑποτασσόμενοι πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους ὡς Θεῷ καὶ Χριστῷ, quod toties
 inculcat Ignatius noster. De Diaconis, Ὁμοίως διάκονοι ἀμεμπτοὶ κα-
 τένόπον αὐτῷ τῆς δικαιοσύνης ὡς Θεῷ καὶ Χριστῷ· διάκονοι, καὶ ἐκ ἀνθρώπων.
 Ut noster ad Trallenses, Δεῖ δ' καὶ τὸς διακόνους ὄντας μυστεῖν Ἰησοῦ
 Χριστῷ καὶ πάντα τρεῖς παρὰ ἀρέσκειν· ὃ βρωμάτων καὶ ποσὶ εἶσιν· διά-
 κονοι, ἀλλ' Ἐκκλησίας Θεοῦ ὑπακούειν. Præcipit Polycarpus Philippen-
 sibus ut sint, μὴ ἀμελῶντες χάριτας, ἢ ὁρανοῦ, ἢ γῆς, cum Ignatius ita
 hæreticos sui temporis descripsisset, περὶ ἀγάπης καὶ μέλει αὐτοῖς, καὶ περὶ
 χάριτος, καὶ περὶ ὁρανοῦ, καὶ περὶ θλιβομένων, & ipsi Polycarpo hoc præceptum
 dedisset, χάρις καὶ μὴ ἀμελείδωσαν. Unde illa, quæ nunc Latina tan-
 tum legimus, nisi ex Ignatio nostro? Ego autem nihil tale sensi in vo-
 bis, vel audivi, in quibus laboravit beatus Paulus; qui est in princi-
 pio Epistola ejus: de vobis & enim gloriatur in omnibus Ecclesiis. Nihil,
 inquit Polycarpus ad Philipenses, vos latet: Ignatius ad Ephesios,
 ὃν ἐδὲν λανθάνει ὑμῶν. Et præter alia nonnulla, Epistolas Ignatii
 Polycarpus quasi ipsius verbis tandem laudat, scilicet quod contineant
 διοκοδοῦν τὴν εἰς τὸν Κόσμον ἀνήκουσαν, ut ille ἑτοιμοὶ ἔσθε εἰς εὐπορίαν
 δεῦ ἁνήκουσαν, & alibi, καὶ ἀνγκόντων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, & τὴν δια-
 κονίαν τὴν εἰς τὸ κοινὸν ἀνήκουσαν. Hæc ostendunt Polycarpum in his
 ipsis, quas nos etiam tandem habemus, Ignatii Epistolis non indiligen-
 ter versatum esse.

Atque hîc finem huic disputationi imponere tempus esset, nisi
 Dallæus, ab hoc argumento delapsus, postea, ut solet, novam nobis
 molestiam crearet, & quasi sui obli-
 ferat, haberet, controversiam hanc postliminio redintegraret. Capi-
 te enim tricesimo sexto, Hæc certè, inquit, Polycarpi testimonio La-
 tini pro sex illis Ignatianis Epistolis, quas præter Usserianam colle-
 ctionem asserunt, non minùs speciosè utuntur, quàm pro suis sex primis
 Reverendissimus Usserius & doctissimus Hammondus. Ain verò, non
 minùs speciosè? miror maximè. An speciosè, imò an omnino Polycarpi
 testimonio in eâ re utuntur? nisi Dallæus hoc diceret, non crederem;
 imò postquam dixit, dum mecum perpendo, non credo. Latini enim,
 ut opinor, illi sunt, qui Ecclesiæ Romanæ adhærent, quorum pars
 maxima Epistolas, quas nostri rejiciunt, hætenus recepit. Sed quòd
 illi

illi Polycarpi testimonio freti id fecerint, nondum didici. Audiamus illustrissimum illum Cardinalem Baronium, *Quid igitur septem illarum posita haberentur*, (de nostris loquitur) *fuit illa prima collectio facta à Polycarpo, qui non tantum ad se missas, sed & alias in unum collegit, quæ ad Asia nominatas Ecclesias scriptæ fuissent, quas, ut testatur, misit ad Philippenses. Hi verò eis à Polycarpo acceptis, quatuor alias Volumini addiderunt; tres nimirum Philippis apud se datas, ad Antiochenos, ad Tarsenses, & ad Heronem Diaconum, quarum exempla apud se remansissent; quartam verò ad seipsos post recessum Philippis ab eodem Ignatio scriptam. Vides Latinorum sententiam: collectionem septem Epistolarum Polycarpo tribuunt, reliquas ab eo collectas non dicunt: vel Philippis scriptas, vel ad Philippenses postea missas volunt: & à Philippensibus novam collectionem factam docent; Polycarpi testimonio pro aliis præter septem, quas solas nostri defendunt, non speciosè, non omnino utuntur. Duas collectiones apertè fatentur, unam Polycarpi, aliam Philippensium; priorem illam, posteriorem hanc, appellant; Polycarpi Epistolam ad Philippenses, haud multos post dies à discessione Ignatii Philippis scriptam putant; continere igitur alias non potuit, quàm eas, quas priusquam ex Asia proficisceretur conscripsit, de quibus solis agunt Eusebius & Hieronymus, ut illi etiam observant. Pro collectione igitur Philippensium testimonio Polycarpi non utuntur, sed sine ullo alio fundamento, sine Polycarpi aut alterius cuiuspiam testimonio ex ipsis Epistolis eam colligunt, quas illi genuinas, nostri fictas fuisse contendunt. Sed in enarrandâ fabulâ suâ pergit Vir doctissimus. Hi (Usserius scilicet & Hammondus) *Latinis objectionibus negant, de sex illis aut quinque Epistolis loqui Polycarpum*. Imò verò hi nec illud negant, nec negare possunt *Latinis objectionibus*, quod Latini nunquam objecerunt. De quinque illis Epistolis loqui Polycarpum nemo Latinorum dixit. Non hoc Usserius eorum objectionibus negat, sed planè è contrario, multis probat, eos nunquam hoc Polycarpo tribuisse, septem tantum Epistolas in Polycarpi collectione contentas semper fassos esse, eamque rationem, cur Eusebius & Hieronymus earum tantum meminerint, assignâsse. Hoc Baronium innuisse, hoc Gretserum planè & plenè extulisse vult, quare illi Epistolas hasce non commemoraverint, causam istam fuisse asserentem, *quia non viderant nisi illam Epistolarum collectionem quæ facta fuerat à S. Polycarpo; qui illas duntaxat, quas B. Ignatius Smyrna primum & postea Troade scripserat, unum in volumen comportavit*. Ita Usserius disputat, ut probet illas Epistolas antiquis fuisse incognitas.*

Quorū igitur hæc narrare voluit Dallæus, quæ omnes nōrunt esse

falsissima? Nempe ut Polycarpiani testimonii cesset in utrâq; causâ autoritas: in nos pro doctissimis viris nihilo validior, quàm in viros doctissimos pro Latinis. Quàm falsa assertio! quàm iniqua postulatio! tam certè hæc iniqua, quàm illa falsa. Latini hæc nunquam objecere; si objecissent, noverunt nihil se proficere potuisse, statim responsum esset Polycarpi testimonium ad illas Epistolas quas nec Eusebius, nec Hieronymus, nec quisquam quinti sæculi memorasset, non pertinere. Ad nostras autem Epistolas nemo eorum, nostrorum nemo cum ullâ ratione dixit Polycarpum non respexisse. Pro nobis igitur & semper fuit, & erit tanti Patris multo validior autoritas contra quoscunque, quàm pro Latinis contra nos, qui neque adversus nos, neque quemcunque alium eam aut adduxerunt, aut adducere potuerunt. Quàm igitur iniqua postulatio est, ut ejus autoritas in utrâque causâ cesset, quæ in alterâ nunquam obtinuit, in illâ, quâ ab omnibus adducitur, obliterari nunquam poterit! Autoritatem igitur Polycarpi suo loco justissimè afferimus, premimus, urgemus; objectiunculas adversus Epistolas illius testimonio corroboratas suo etiam loco discutiemus, atque dissabimus.

C A P. VI.

Testimonium S. Irenæi ab objectionibus liberatur. Frivolum & ineptum est putare illud aliunde quàm ex Epistolâ ad Romanos citatum esse. Inanis est distinctio inter dixisse, & scripsisse. Nulla Ignatii Apophthegmata à Veteribus memorantur. Ignorasse Irenæum Ignatii Epistolas nullâ cum ratione asseritur. Argumentum Negativum adversus Irenæi testimonium nullam vim habet.

Proximum est S. Irenæi Polycarpi discipuli testimonium, quod appellat Vir doctissimus argumentum pro Ignatiano secundum. Asserit enim Eusebius Irenæum hanc Epistolarum meminisse, cum diceret, *Quemadmodum quidam de nostris dixit, propter martyrium ad Deum adjudicatus ad bestias, quoniam frumentum sum Christi, & per dentes bestiarum morior, ut mundus panis inveniar.* Respondet Vir doctissimus, *Ego hæc verba*

*verba verè Ignatii fuisse concedo; sed quid ad Epistolas? Rogas? quia sunt in Epistolis, alibi in antiquissimis monumentis nusquam; ne quidem in modernis, nisi quando ex Epistolis transcripta. Ne unum quidem Ignatii apophthegma à Veteribus memoratum est. At Irenæus non hîc facit Epistolam mentionem; sed neque B. Ignatii mentionem facit. Concedis tamen verba hæc verè esse Ignatii, cur non & Epistolæ? cùm in Epistolâ Ignatii inveniantur, alibi nusquam? Neque enim alia ratio excogitari potest, quare Ignatii verba esse aut tu, aut nos credamus, nisi quòd in ejus Epistolâ inveniantur, Alii enim præter Ignatium adjudicati erant ad bestias. Eusebius crebrò probat Epistolas Apostolicas & Evangelia nostra, quòd ex iis testimonia proferant Patres primitivi; quæ fere omnia vana essent, si hac ratione testimonia metiamur; rarò enim libros aut Epistolas vetustissimi illi scriptores nominabant, ex quibus verba & sententias decerpserunt. Recolat Dallæus verba sua de Dionysio, *Qua citat, cùm totidem verbis in Epistolâ ad Romanos Ignatianâ legantur, frivolum & ineptum est ea aliunde quàm ex hac Epistolâ citata esse hariolari.* Cùm enim quæ citat Irenæus totidem verbis in Epistolâ ad Romanos Ignatianâ legantur, cur non æquè frivolum & ineptum est ea aliunde quàm ex hac Epistolâ citata esse hariolari?*

Sed habet quod reponat ex Parkero Vir doctissimus, *Nihil aliud scribit Irenæus, nisi hoc ipsum, cujus meminit, dixisse. Si saltem hac eum scripisse diceret, colorem, licet falsum & evanidum, aliquem tamen haberet argumentatio.* Sic enim ex aliquo Ignatii scripto hac ejus verba Irenæum habuisse legitime concluderes: tamen si illud unde ea sumpsisset Ignatii scriptum ne sic quidem conficeres eandem illam esse quam nos hodie habemus ad Romanos ejus nomine inscriptam Epistolam. Duo igitur reponit, apud Irenæum legi non scripisse, sed dixisse, hoc primum: si legeremus scripisse, argumentum tamen nostrum *colorim tantum falsum & evanidum* haberet, hoc secundum. A posteriori incipio, & Dallæo Dallæum oppono pro simili sententiâ ex eâdem Epistolâ à Pseudodionysio productâ adversus Maximi effugium fortiter pugnantem. Author Areopagiticorum, quisquis est, produxerat testimonium ex Ignatii Epistolâ ad Romanos; Epistolam illam Veteres omnes sub Trajano scriptam paulo ante martyrium Ignatii crediderunt. Dionysium Areopagitam sub Domitiano mortuum fuisse iidem putârunt. Inde validissimum confectum argumentum est, verum Dionysium ista scribere non potuisse præsertim in Opere Timotheo dicato. Maximus hac objectionem pressus mira effugia excogitavit, & planè Dallæana. Primum, quod ad rem nostram spectat, *τὰς σύνθεσις αὐτῷ ἢ ἀπορρέμα, ὡς καὶ τὸ Θεοφάνης αὐτῷ λεγόμενον τε καὶ γεγραμμένον, fortè hæc verba,*

verba, Amor meus crucifixus est, *apophthegma esse Ignatio familiare*. Itaille cum Dallæo ad apophthegmata recurrit, & multo quidem adhuc speciosius. 'Ο ἰσὺς τοῦ εἰς αὐτοῦ τοῦ perfectissimam apophthegmatis speciem habet, & Viro sancto per totum vitæ cursum tum in dictis tum in scriptis familiare esse potuit. Non ad Trajani tempora confugere necesse fuit; etiam sub Domitiano hoc apophthegma & sæpius dixisse & aliquando scripsisse poterat Ignatius. Non eadem natura est Dallæani apophthegmatis apud Irenæum, *Frumentum sum Christi & per dentes bestiarum molor, ut mundum panis Dei inveniar*. Quis hoc ab Ignatio dictum per totum vitæ cursum familiariter usurpatum, quis ante condemnationem ad bestias unquam prolatum, quis in aliâ quàm illâ Epistolâ quæ in itinere exarata est, scriptum putet? Et tamen hoc Dallæo apophthegma est, quod ipse alteri negat. *Valeret, inquit effugium si hæc Ignatium dixisse scriberet Dionysianorum autor: sed planè aliter cum ait hæc scripsisse, non dixisse, γέγραπται ὁ θεὸς Ἰγνάτιος*. Quasi verò id quod sæpius dictum est, scribi etiam non semel non potuerit. Maximus affirmat, apophthegma illud fortè ab Ignatio non semel dictum, neque semel scriptum fuisse; siue igitur Dionysius dixisse siue scripsisse Ignatium ista scripserit, perinde erit. Commentum certè Maximi hoc modo refutari non potest; ut frivola planè sit hæc distinctio, & Dallæo indigna. Ipse enim in eodem opere non dubitat cum Albertino asserere, Pseudodionysium hæc ipsa ab Origene hausisse: Origenes autem non scribit Ignatium ista scripsisse, sed dixisse tantum. Verba ejus sunt. *Denique meminimus aliquem sanctorum dixisse, Ignatium nomine, de Christo, Meus autem amor crucifixus est. Dixisse, igitur & scripsisse in hoc negotio planè idem; neque aut hoc aut illud Maximi commentum vel juvat, vel lædit. Omisâ planè hac inani distincti-one, aut illud, aut nihil, quod appositè observat Dallæus, Maximum jugulat. Quæ citat, cum totidem verbis in Epistolâ ad Romanos Ignatianâ legantur, frivolum & ineptum est ea aliunde quàm ex hac ipsâ Epistolâ citata esse hariolari.*

Secundò, Maximus ut ostendat illud c^{on} apophthegma Ignatio tum vivâ voce tum scripto sæpius usurpatum, inquit, *τεμπηρον ὁ, τὸ μὴ ἀποσπῆσαι, γέγραπται δὲ πῶς, τὸ εἶναι ῥωμαίοις ἀλλ' ἀπὸ αὐτοῦ. Γέγραπται ὁ θεὸς Ἰγνάτιος*. Argumento autem est, de apophthegmate Ignatii locutum esse Dionysium, quòd non adjectum sit. Scribit autem quibusdam, scilicet Romanis, sed simpliciter. Scribit autem divinus Ignatium. Ad hæc Dallæus, *Quod contra affert Maximus suum Dionysium simpliciter dicere, Ignatium scribere, non autem quibusdam scribere, quasi hoc aliud quàm scriptam ad Romanos Epistolam intelligi significet, id, inquam, prorsus nullam vim habet; cum notum sit auctorum sententias & loca sæpe & à nostris*

nostris nunc literatis citari, multò verò etiam sapius à Veteribus citata esse, nullo auctoris certo vel libro vel capite, unde illa habentur, nominatim edito. Rectè hæc quidem, & appositè. Nam cum Pallæus contra nostros disputat, Maximus est; cum adversus Maximum, planè noster est. Dicimus igitur & nos si Irenæus dixisset, Ignatium ista scripsisse quæ protulit, argumentum nostrum non colorem tantum falsum & evanidum, sed illius negatio potius nullam prorsus vim, haberet; cum notum sit auctorum sententias & loca sepe & à nostris nunc literatis citari, multò verò etiam sapius à Veteribus citata esse, nullo auctoris certo vel libro, vel capite, unde illa habentur, nominatim edito. Sic igitur conficimus, præeunte Viro doctissimo, ex usu nostrorum nunc literatorum & multo magis Veterum, si Irenæus dixisset Ignatium ea quæ refert scripsisse, eadem ab illo ex Epistolâ ad Romanos ejus nomine inscriptâ sumpta fuisse.

Ut ad primum revertar, distinctionem illam inter ista duo dixit & scripsit, cum verba ipsa scripta esse sciamus, nullam prorsus vim habere pariter dico, cum notum sit sententias & loca à Veteribus citata esse per verbum hoc dixit non minus, imò sapius quàm per verbum alterum, Scripsit. Clemens Alexandrinus Stromat. l. 5. *Moses permisit vesci iis, quæ habent fissam ungulam & quæ ruminant*, μινύων, οἱ οὖν ὁ Βαρνάβας, κολλᾶς δὲ ἐῖν μέλα ἅ' φοβεύμενον τὸν Κύριον, significans, inquit Barnabas, oportere adhærere iis qui timent Dominum, & cætera bene multa, quæ apud Clementem sequuntur, & nunc in Epistolâ Barnabæ reperiuntur. Lib. 2. παραδομένῳ μέστῳ τὸν Ἀποστολικὸν Βαρνάβαν (ὁ δ' ἅ' ἐς δομήκοντα ἦν, καὶ συνερχὸς τῷ Παύλῳ) καὶ λέξιν ὅδε πῶς λέγοντα. Ubi adducuntur duæ longiores ῥήσεις ex eadem Epistolâ quæ nunc extat. Lib. eodem, εἰκότως ἐν ὁ Ἀποστολῇ Βαρνάβας, Ἀφ' οὗ, φησὶν, ἔλαβον μέρος, & cætera. Accursus, ἀμέλει μυστικῶς ὁ Βαρνάβας, ὁ δ' Θεὸς ὁ τῷ παντὸς κόσμῳ κυριεύων, φησὶ, δὴ καὶ ὑμῖν σοφίαν. Et lib. 5. ἀλλὰ καὶ Βαρνάβας, ὁ καὶ αὐτὸς συγκαρτερούμενος τῷ Ἀποστόλῳ, καὶ τὴν διακονίαν ἅ' ἐθνῶν, τὸν λόγον, Ἀπαύξενον, φησὶν, ὁμῖν γράψω, ἵνα ζωήητε, εἰθ' ὑποβάς ἡδὴ Καφέτην γνωστικῆς παραδόσεως ἔχοντα παραπθήμενον λέγει. Ita Clemens Barnabam multa dixisse, nec aliquid scripsisse testatur, cum tamen ea omnia in Epistolâ Barnabæ attributâ extent, nec ad apophthegmata referri possunt. Sic Veteres omnes locuti sunt. In eundem modum scripsit Eusebius, in quem scripserat Irenæus. Hic, *Meministi Epistolarum Ignatii Irenæus ita dicens*, id est, scribens; ille, *Quidam de nostris dixit*, id est, scripsit. Aded huic phrasi addictus est Irenæus ut scripturam ipsam dicere scribat, lib. 2. cap. 2. Et hic ergo à Verbo ejus factus est, sicut scriptura Geneseos dicit. Et de Hermæ Pastore loquens lib. 4. cap. 37. Bene ergo pronuntiavit Scriptura quæ dicit, Primò omnium crede

crede quoniam unus est Deus. Quoties sententiam cujuscunque Autoris producit, non eum scripsisse, sed dixisse ait. Ita de antiquissimis Poetis loquitur. *Qua Hesiodus ait de Pandora. De quibus Homerus poeta dixit.* Ὡς ὁ θεὸς παρ' ἑλπίδ' ἀνθρώποις ἤφεραντο, & rursus, *Accusabit eos Homerus, proprius ipsorum poeta, ipso dicente hæc,* Ἐχθρὸς γὰρ μοι κείνῳ, Eodem modo de Philosophis, de Anaxagora, Empedocle, Democrito, Platone loquitur, cum non ad eorum dicta sive apophthegmata, sed scriptas sententias respicit. Pariter Prophetas & Apostolos citat. *Propter hoc & Paulus Apostolus ait ad Corinthios,* & alibi, dicebat ad Corinthios. Bene in prophetiâ Malachias ait. Tales presbyteros nutrit Ecclesia de quibus & propheta ait, *Et dabo Principes tuos in pace & Episcopos tuos in justitiâ.* Eodem etiam modo, quoties aliquam sententiam ab Ecclesiastico Viro scriptam laudat, semper loquitur. Καλῶς ὁ Ἰωάννης, *Bene Justinus dixit, quoniam ante Domini adventum nunquam ausus est Satanas blasphemare Deum, nondum sciens suam damnationem: Alibi, Et bene Justinus in eo libro qui est ad Marcionem ait.* Neque dubito quin Justini Apologiam in animo habuerit, cum ista de Simone Mago scripsit, *Quippe cum esset sub Claudio Casare, à quo etiam statuâ honoratus esse dicitur.* Quinque libros fuisse à Papiâ conscriptos asserit Irenæus. Sed cum verba ex illis citat, eodem modo loquitur. *Et adjecit dicens,* Hæc autem credibilia sunt credentibus. *Et Juda inquit proditore non credente, & interrogante, &c.* Ita etiam in Proœmio, καὶ δὲ ἀπὸ τοῦ κρείττονος ἡμῶν εἰρηῇ, cum elegantem similitudinem ab antiquo scriptore mutuatur. Cum prolixas ῥήσεις ex Valentinianorum scriptis recitat, ita præfatur, τὸτο πείθεται τὸς ἀνοήτους, αὐταῖς λέξεις λέγοντες ἕτως, & Ἰωάννης τὴν μαθητὴν τῆς Κυρίου διδάσκει τὴν πρώτην ὁγδοάδα μεμνημέναι, αὐταῖς λέξεις λέγοντες ἕτως, & φασι ὅτι οἱ ὡς ὅτι τὸ ὑψηλότερον καὶ γνωσιώτερον ἐπεκτεινόμενοι τὴν πρώτην τετράδα ἕτως, & πανυπεράνω τετράδα τῷ μόνῳ διηγήσαντες ἕτως εἰπύσαν. Imò quotiescunque aliquam sententiam ex scriptore aliquo Irenæum citasse observavi, semper eum vocem illam dixit, nunquam autem alteram scripsit usurpasse animadverti. Nul- lum omnino locum è contrario adducit Dallæus, unum quidem Parkerus, sed in felicissimè. Nam inquit. *Cum Clementem citat, utitur hac voce S C R I P S I T.* Sed quomodo quæso utitur? Verba ejus sunt lib. 3. cap. 3. *Sub hoc igitur Clemente scripsit qua est Roma Ecclesia potentissimas literas Corinthiis.* Nulla hîc sententia citatur, nullius auctoris testimonium ex ejus scriptis adducitur, ne Clemens quidem tanquam author advocatur, tantum sub Clemente scripta fuisse Epistola dicitur, quod ad rem nihil. Frustra igitur objicitur Irenæum quidem testari sententiam hanc Ignatium dixisse, non autem scripsisse

scripsisse, cum ille nunquam aliter loquatur quoties verba aliqua è Veterum libris citet. Eandem igitur vim in sententiis Veterum recitandis habere debet apud Irenæum *dixit*, quam habet apud alios, plerumque *dixit*, nonnunquam *scripsit*. Ut dicere non vereamur cum Dallæo, *Quæ citat cum totidem verbis in Epistolâ ad Romanos Ignatianâ legantur, frivolum & ineptum est ea aliunde quàm ex hac Epistolâ citata esse hariclarî.*

Ille tamen adhuc *aliunde* vult hæc Ignatii habuisse Irenæum, nempe ex Apophthegmatibus, quæ vel à Polycarpo, vel ex ipsis Martyrii Actis discere potuit. Epistolas Ignatii ubique legimus, Apophthegmata nusquam. Solus Maximus, tali argumento pressus, quali nunc premittitur Dallæus, Apophthegmata somniavit. A Polycarpo collectas Epistolas scimus, ab illo disseminata Apophthegmata ignoramus; in Epistolâ à Polycarpo editâ sententiam ipsam, quam laudavit Irenæus, invenimus; non opus est ad famam recurrere, cum in scriptis teneamus; & quomodocunque postea usurpata sit, ex Epistolâ hausam non dubitemus. Nulla sunt Ignatii apophthegmata quæ Epistolas præcesserunt: si qua fuerint postea decantata, ex Epistolis desumpta fuisse & facile intelligitur & satis certò cognoscitur. Ex Usserio quidem Dallæus & Hieronymum, & Actæ etiam aliqua Martyrii suæ opinioni favere intellexit: sed nec illa ad hanc rem quicquam faciunt. Fateor equidem Hieronymum scripsisse, verba quæ apud Irenæum extant Ignatium locutum fuisse, *cum rugientes audires leones*, ut in aliquibus codicibus legimus. Nam in aliis illud *cum* eo loco non apparet. *Cumque jam damnatus esset ad bestias, & ardore patiendi rugientes audires leones*, ait. Ex his enim non tam perspicuè *Romæ* eum hæc dixisse, ac *in re presenti*, & *quasi in arenâ ipsâ* ex mente Hieronymi apparet. Certè illud & quod in Breviario Romano reperitur, & Græcâ Sophronii versione confirmatur, alium sensum postulare videtur, neque enim *Romæ*, sed *Antiochiæ damnatus est ad bestias*; rugientes autem leones tam *Smyrnæ* quàm *Romæ* audire potuit; nec *rem presentem* intelligere videtur Sophronius, qui *dentibus bestiarum molor*, & *ἡ ὁμοίᾳ τοῖς ὀδόντι τοῖς θηρίων ἀλεθύναι* transtulit. Sed mentem Hieronymi in hac re non moror; quid iste per illa verba voluerit parum refert, quæ ab eo sine ullâ autoritate dicta sunt. Omnia quæ de Ignatianis habet in Catalogo, ex Eusebio sumpsit: ex illo transcripsit sententiam hanc ab Irenæo laudatam. Nihil tale Eusebius, nihil Irenæus: de suo illa verba quæ tempus denotare videantur aut incautè, aut Rhetoricè addidit, atque ita quæ ab Eusebio acceperat minus rectè tradidit, quod ei in hoc Opere solenne est. De Apollonio agens cujus martyrium descriperat Eusebius, eum de suo senatorem

facit,

facit, insigne illi volumen attribuit, eumque in Catalogum Scriptorum Ecclesiasticorum refert, imò inter eos tandem numerat Epist. LXXXIVâ, qui in tantum Philosophorum doctrinis atque sententiis suos referciunt libros, ut nescias quid in illis primum admirari debeas, eruditionem seculi, an scientiam scripturarum. Hæc Hieronymus proprio ingenio ex Eusebio extudit & exaggeravit. Neque enim audiendus Iosephus Scaliger, qui eum cum illa scriberet, non *Græcum Eusebii exemplar*, sed *Ruffini interpretationem Latinam in manibus habuisse* asserit; aut Henricus Valesius, qui eum hæc sine dubio ex *pravâ Ruffini interpretatione hausisse* tradit. Hoc enim fieri nullo modo potuit, cum tot annis Catalogum scripserit Hieronymus, antequam Eusebium verterit Ruffinus. Scripsit hæc Hieronymus anno Theodosii decimo quarto, hoc est, circa A. D. CCCXCI, ut ipse in fine Operis testatur: transtulit Historiam Eusebii Ruffinus post Theodosii mortem, imò post *disrupta Italia clausura ab Alarico duce Gothorum*, ut ipse in præfatione proficitur. Alaricus autem Italiam non intravit ante A. D. CD. Octo igitur ad minimum annis Eusebium Latinè edidit Ruffinus, postquam Catalogum suum scripserat Hieronymus. Malè etiam Valesius coniecit Hieronymum, eandem ob causam, ob quam Eusebius omiserat Methodii Origeni iniquioris opera, Ruffinum quocum similitates exercuerat in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis de industria prætermisisse. Nam nec tunc temporis cum Ruffino adhuc similitates exercuerat, ideoque in hoc ipso libro inter ceteros tractatores librum à Pamphilo editum posuit, quod à Ruffino ita fuerat divulgatum; nec Ruffinus ipse aliqua alia tunc conscripserat, quæ ab Hieronymo memorari poterant. Hieronymus igitur a nemine deceptus suo Marte illa Eusebianis addidit. Eodem etiam modo in altero Apollonio describendo versatus est. Apollonius, inquit, *vir disertissimus, scripsit adversus Montanum, Priscillam & Maximillam insigne & longum volumen, in quo asserit Montanum & insanas vates perisse suspendio*; de suspendio enim Montani locutus quidem est Eusebius, sed ejus narrationem alteri plane scriptori, & quidem Anonymo tribuit, lib. 5. cap. 16. à quo factis apertè Apollonium distinguit cap. 18. Eusebius Apollonium scripsisse dicit *ἰδιον σύγγραμµα*. Hieronymus illud appellat *insigne & longum volumen*, cum ipse scilicet ei addidisset tres alios libros ab Anonymo conscriptos. Imò & idem Anonymi Opus Rhodoni etiam attribuit. Miltiades, inquit, *cujus Rhodon in opere suo, quod adversus Montanum, Priscillam & Maximillamque composuit, recordatur*. Cum ille qui Miltiadis meminit, idem sit qui tradidit Montanum & Maximillam suspendio vitam finiisse. Hæc Hieronymus itaque ex suo addidit. Nam quod Gravius pro Rhodoni Apollinarium legit, nec errorem tollit,

nec

nec Hieronymo convenit, qui Rhodonem composuisse ait *adversum Cataphrygas insigne opus*. Ut aliquid de tempore notem, quod præsentis rei magis convenit, Hieronymus in Catalogo, V. Clemens, hæc habet. *Exstat Alexandri Hierosolymorum Episcopi, qui cum Narcisso postea rexit Ecclesiam, Epistola super ordinatione Asclepiadis confessoris ad Antiocheneses*. Quasi Alexander aut Hierosolymorum Episcopus fuerit priusquam cum Narcisso Ecclesiam regeret, aut Epistolam tum scriberet, cum Hierosolymorum Episcopus esset; eam, inquam, Epistolam quam per Clementem Alexandrinum misisse se significat, qui ante Episcopatum ejus Hierosolymitanum mortuus videtur esse. Mirum igitur omnino non est, si Hieronymus sententiam Ignatii ab Irenæo citatam ex Eusebio depromens, in tempore aut occasione erraret. Quinimò de ipso Ignatio non magis accuratè loquitur, cum enim Epistolas ab eo Smyrnæ scriptas commemorasset, & inde, inquit, egrediens scripsit ad Philadelphæos & ad Smyrneos, & propriè ad Polycarpum, commendans illi *Antiochensem Ecclesiam*. Crèderes Ignatium has Epistolas vel è Smyrnæ suburbio, vel à primo, aut secundo lapide scripsisse: quod enim quis egrediens fecisse dicitur, id in ipso egressu vel cum egrederetur peregrisse intelligendus videtur. Sed has Epistolas Ignatius, ut Eusebius, à quo hæc habuit Hieronymus, & Epistolæ ipsæ testantur, Troade scripsit, ad quam à Smyrna aliquot dierum iter fuit; ibique aliquandiu permansit Ignatius, & de pacatiori Antiochiæ statu aliquid audivit, priusquam Polycarpo *Antiochensem Ecclesiam commendavit*. Non est igitur aut abbreviationibus aut exaggerationibus Hieronymi fidendum, ubi Autores ipsos habemus, quos illum secutum esse constat.

Ad Acta Martyrii quod attinet, non illa sunt quæ ætate S. Irenæi extabant, sed alia planè sexto vel septimo sæculo ficta, & fabulosis narrationibus aucta, quibus Ignatium quasi in Amphitheatro loquentem introducunt, quem ne unum tunc verbum dixisse antiquissima Acta narrant. Illius igitur Historiæ conditor sententias Ignatio quasi vivâ voce prolatas attribuit, quas ex illius Epistolis ipse excerptis, idq; non tantum ex genuinis, sed etiam ex fictis. Ut illud ab eo coram Trajano dictum narrat, *τίνας ὃ ἡμεῖς ἔγνωσ ὅσον καὶ πόλεμον ἀγαπήσας; καὶ ὃ καὶ καταστροφικὸν ἀρχεῖν, ἐν οἷς ἀνίσταται ὁ κατατρυγὶς*; Vetus Interpres. *Quem enim nostrum cognovisti bellum meditari? & non potius subjectos esse principibus, ubi non est periculosa subjectio?* Quod est ex Epistolâ ad Antiochenos depromptum. Ut etiam Menæa istud referunt, *ἐπεὶ ἐπεὶ τὸν πόλεμον ἐν μέσῳ τοῦ κινδύνου, Χριστὸν διώκοντα χεῖρας, Χριστὸν καταστροφικῶς ἔσθ' ἐκείνῳ πρὸς ἐγὼς, ἔσθ' ἐπὶ, ἐπὶ ἐμοὶ μόνῳ Χριστῷ*. *Clamavit cum de fide in mediis periculis, Christum gau-*

dens insequor; Cum Christo crucifixus sum; Vivo autem jam non ego; vivit verò in me, *inquit*, solus Christus, ex interpolatâ Epistolâ ad Romanos. Talia non pauca posteriores Actorum confarcinatores Ignatio attribuunt quasi ab eo in ipsâ veluti arerâ pronuntiata, quæ ipsi nunquam tamâ tanquam Martyris apophthegmata acceperant, sed ex Epistolis, quales suo ævo extiterunt, desumpserant. Eodem igitur modo hæc Martyris sententia, quam Irenæus citavit, in Actis aliquot sæculis postea conscriptis, à Confarcinatore Ignatio in extremo agone tribuitur, non ex famâ, non ex antiquioribus Actis, in quibus non apparet, sed ex Epistolâ ad Romanos deprompta, & ad rem præsentem applicata; unde postea Symeon Logothetes huic sententiæ alia ex eadem Epistolâ superaddidit, quasi eodem tempore prolata, *ὡς ὁ Θεὸς ἐν τῷ Χριστῷ, & ἐν τῷ ἰσῷ*. Cùm igitur sententia ab Irenæo citata in Epistolâ ad Romanos extet, cùm nulla unquam apud vetustissimos scriptores Apophthegmatum Ignatii mentio facta sit, & Apophthegmatis nomen in hac re à Maximo ad effugium suum tutandum tam infelicitè excogitatum sit, cùm antiquissima Martyrii Ignatiani Acta nec hanc nec similem aliquam sententiam commemoraverint, posteriora autem Acta sententias ex Epistolis tum genuinis, tum interpolatis, tum etiam fictis excerpserint quas sanctissimo Martyris ori in ipso agone infererent, *frivolum & ineptum est* eam sententiam ab Irenæo aliunde quàm ex hac ipsâ Epistolâ citatam esse haviolari.

Confugit igitur Vir doctissimus ad argumentum negativum, tanquam ad asyllum tutissimum, asseritque Irenæum *hæc verba nec sumpsisse nec sumere potuisse* ex hac Epistolâ ad Romanos, quòd ea Irenæo ignota fuerit: ignotam autem ei hanc fuisse, quòd cæteræ Ignatii Epistolæ, quas nostri eodem cum hac volumine à Polycarpo collectas & ordinatas fatentur, Irenæo ignotæ fuerint. Cæteras ei planè ignotas fuisse hoc argumento Capite quinto probare conatur. Irenæus Hæreticos ante se omnes argumentis ex traditione & testimonio ductis refutat. Sunt autem in Epistolis Ignatii loca quamplurima ad illud argumentum luculentissima: hæc fusè suo more probat. Habuit igitur causam idoneam & penè necessariam ea loca ex Epistolis recitandi, vel sanè indicandi. At eas ne uno verbo memoravisse, nec omnino nutu significasse deprehenditur: imò ne unum ex iis *μὴ*. Planè ergò eas ignoravit.

Quamvis faciliè & breviter respondeatur, celebrem sententiam ex Epistolâ ad Romanos ab Irenæo adductam esse, idque fuisse ab Eusebio observatum non semel, & à multis aliis etiam agnitum, nec à quopiam ante hoc sæculum negatum, à nobis etiam probatum.

tum atque confirmatum; nec Irenæum, qui hanc ad Romanos Epistolam novit, cæteras eodem volumine comprehensas & Polycarpi Epistolæ subjectas ignorare potuisse: multa tamen hîc repouenda sunt. Cum enim magnâ diligentia usus sit Vir doctissimus, ut nihil ageret; ego non minori mihi utendum puto, ut eum nihil egisse omnibus appareat. Seposita igitur impræsentiarum illâ unicâ sententia, licet Irenæus loca nulla ad institutum opportuna ex Ignatio citaverit intimaveritve; tamen non inde sequitur Epistolas illi fuisse ignotas: neque Dallæana argumenta persuadent Irenæum necessario uti voluisse talibus testimoniis si ei cognita fuissent. Imò multò verisimilius est, supposito quòd Ignatiana ei fuissent cognitissima, ut nostri affirmant, si scribendi modum ab eo observatum spectemus, à sententiarum excerptione abstinere potius voluisse, quemadmodum reverâ abstinuisset.

Quinque libros adversus Hæreses scripsit S. Irenæus sanè præclaros, non eodem tempore aut continuò, ut ex Præfationibus videtur. Tertium autem librum scimus sub Eleutheri Pontificatu scriptum fuisse; quem cum xv annos sedisse scribant Veteres, circa quem annum librum eum scripserit Irenæus nondum compertum est. Circa posteriora Eleutheri tempora editum fuisse librum tertium ego non dubito, cum etiam primo, quem ad eum cui opus suum dedicavit aliquo ante tempore missum fuisse ex ipso scimus, Encratitarum hæresin describar, quam primò à Tatiano acceperant. Tatianum autem ipse affirmat, vivo adhuc Justino, nullâ hæreticâ doctrinâ infectum fuisse. Post martyrium Justini ab Ecclesiâ recessit, & teste Epiphanio, in Orientem se contulit, ubi Hæresin partim ex Saturnini & Marcionis placitis, partim ex Valentini deliriis, additis etiam de suo aliquibus, conflavit. Ex eo Encratitæ nati, & in Occidentem etiam disseminati, sub Marco Antonino innotescere in Galliâ non potuerunt: neque Irenæus nisi sub Commodo, & adulto jam Eleutheri pontificatu, eos tam graphicè depingere potuit. Quinetiam Theodotionis Versionem memorat lib. 3. cap. 24. qui primò ἐν τοῖς διαδοχῶνς Μαρτίαν Ⓞ erat, è castris Marcionitarum ad Ebionæos transfugit, & cum circumcisus esset linguam Hebræam didicit, Versionem Veteris Testamenti tandem elaboravit, & teste Epiphanio, sub Commodo Imperatore edidit. Priores igitur tres libros sub Eleuthero quidem scriptos constat, sed vergente jam ad finem ejus pontificatu: reliquos aut sub Eleuthero jam exeunte, aut sub ineunte Victore exaratos pater.

Quare ante Irenæum scripsere viri in Ecclesiâ celeberrimi, Barnabas, Clemens, Hermas, Ignatius, Polycarpus, Papias, Quadratus, Aristides, Agrippa Castor, Justinus, Melito, Athenagoras, Theophilus,

lus, Dionysius Corinthiorum, Apollinarius, Hierapolitarum Episcopus, & Hegesippus. Irenæus igitur *omnium doctrinarum curiosissimus explorator*, ut eum appellat Tertullianus, scripta horum omnium optime novit: saltem, Dallæo fatente, sine quo argumenti negativi vis omnino nulla, hoc supponere jure possumus. At ex his aliquot ab Irenæo nullibi nominantur; nullæ ex illis sententiæ excerpuntur, & ad testimonium adversus Hæreticos ferendum adhibentur. Quales sunt Barnabas, Quadratus, Aristides, Agrippa, Melito, Athenagoras, Theophilus, Dionysius, Hegesippus: numero certè plures quàm qui ab eo nominantur. An hos omnes ideo Irenæo incognitos fuisse dicent, quòd ab illo in libris quos nunc habemus, cum plures perierint, non commemorentur? Barnabas Clementi Alexandrino sæpe citatus, & exscriptus, Irenæi Synchro: Quadrati & Aristidis Apologiæ notissimæ, omnibusque charissimæ, quòd Hadriano Imperatori oblata persecutionem restinuerint. Agrippa Castor Eusebio *γυναικὶς* & *αὐτοκρατορίᾳ*, Hieronymo *vir valde doctus*. Melitonis *elegans & declamatorium ingenium* laudavit Tertullianus: Dionysius *magna eloquentie fuit*. Hegesippus *vicinus Apostolicorum temporum*, teste Hieronymo. Scriptores igitur tam præclaros ignorare non potuit Irenæus; quare iidem nec nominati nec ignoti fuere: & perperam planè inferitur, aliquem fuisse Irenæo penitus ignotum, quòd ab eo in his quos habemus ejus libris non fuerit nominatus.

Dices fortasse sententias Ignatianas ad Irenæi argumentum esse idoneas, illorum non item; causam habuisse eum Ignatium nominandi justam atque necessariam, illos autem commemorandi nullam. Imò verò nec huic effugio hîc locus est. Sunt in Epistolâ Barnabæ loca quamplurima quæ Hæreticos contra quos scripsit Irenæus apertè refellunt. Multa habet quæ Patrem Christi mundi conditorem constituunt; de qua re tam prolixè agit Irenæus, & pro quâ solâ Clementis Epistolam citavit: de Moïsi & Prophetarum scriptis plurima, quæ huic sententiæ tanquam fundamento innituntur, *Propheta ab ipso habentes donum in illum prophetaverunt*, & ex diametro pugnant cum iis quæ à Marcione dicebantur: multa quæ ad suam *γνώσιν* Gnosticumque trahebat Clemens Alexandrinus adversus illos qui *ἀπὸ τοῦ Θεοῦ γινώσκουσιν* Gnostici dicebantur. Quadratus Hadriano porrexit librum pro religione nostrâ compositum, *ὃς ἔχει κατὰ τὴν ἐστὶ λαμπρὰ τέχνην τῆς τοῦ Θεοῦ ἀνδρείας διανοίας, καὶ Ἀποστολικῆς ὁδοποιΐας*, ut loquitur Eusebius, *librum valde utilem plenumque rationis & fidei, & Apostolicâ doctrinâ dignum*, teste Hieronymo. At quicquid fidei & doctrinæ Apostolicæ fuit, id omne ad refutandos Irenæanos Hæreticos non potuit non esse utile & idoneum: præsertim cum fuerit ab eo scriptum

ptum, qui plurimos à se visos, qui sub Domino variis in *Judaâ* oppressi calamitatibus sanati fuerant, & qui à mortuis resurrexerunt, aut saltem suâ ætate superfuisset, testatus est. Quod etiam pariter de Aristidè sentiendum, qui teste Hieronymo, *volumen nostri dogmatis rationem continens eodem tempore quo & Quadratus Hadriano Principi dedit.* Quod enim nostri dogmatis rationem continet, fundamenta eorum Hæreticorum necessariò evertit. Idem etiam de Apollinario, Asiæ Hierapolitano Episcopo, dicendum, qui M. Antonino insigne volumen pro fide Christianorum dedit, ut & de Melitone. Theophilus sub Imperatore M. Antonino librum contra Marcionem composuit; alium contra Hermogenis hæresin inscripsit. Agrippa Castor adversus Basilidis Hæretici volumina, quæ in Evangelium confecerat, fortissimè disseruit. Melito ante libellum supplicem M. Antonino datum multa scripserat de Prophetis, de Ecclesiâ, de Fide, de generatione Jesu Christi, de Incarnatione Dei, Athenagoras etiam, præter Apologiam, de Resurrectione scripserat, quæ omnia ad argumentum Irenæi pertinebant. Denique, ut refert Eusebius Hist. Eccles. l. 4. c. 21. *Iisdem temporibus in Ecclesiâ floruit Hegeſippus, & Dionysius Corinthorum Episcopus, Pinytus quoque Cretensium Episcopus, Philippus præterea & Apollinarius, ac Melito, Musanus etiam & Modestus, ὅ ἐστι πᾶσι τῆς Ἐκκλησίας, & postremò, seu post hos omnes Irenæus.* At, eodem teste, Philippus luculentissimum librum contra Marcionem composuit, Modestus præcæteris errores ejus omnibus spectandos exhibuit: Musanus librum *ἐντις περὶ ἰκώτων* adversus Encratitas tum primùm exortos scripsit; neque tamen horum cujuscumque Irenæus meminit. Hi cùm Irenæo non potuerint esse incogniti, & multa in libris suis tunc editis habuerint quæ ad argumentum ejus fuerint idonea, non tamen erant ab eo nominati. Malè igitur à Dallæo tam peremptoriè asseritur, Autorem aliquem etiam pæclarum fuisse Irenæo penitus ignotum, ideo tantùm quia opportunâ occasione oblatâ eum minimè nominavit.

Rursus Hermas, Clemens, Polycarpus, Papias, Justinus, ex multis qui ante ipsam scripsere, pauci, fuerunt ab Irenæo quidem nominati; sed an multa ex illis loca ad argumentum suum luculenta, quod de Ignatio postulat Vir doctissimus, excerptis, & in libros suos congescit? minimè. Clementis Epistolam continere ait Traditionem annuntiantem unum Deum omnipotentem factorem celi & terræ; (neque mirum, cujus enim Catholici scriptoris opus hoc non continet?) sed ne unam quidem ex eâ Epistolâ sententiam eo loci asserit, aut alibi vel unum *μὲν* exprimit. Polycarpum etiam ibidem laudat, & Epistolam ejus ad Philippenses memorat; sed ne unam quidem syllaba-

syllabam ex ejus scriptis, vel ad confutandos Hæreticos, vel in alium finem adducit. Papiam etiam nominat, & narratiunculam ex eo adducit, non tam contra Hæreticos, quàm ad Chilialtarum dogma confirmandum, quod illi unus Papias persuaserat, teste Eusebio lib. 3. ad finem, & Hieronymo in Catalogo. Ex unico Justino, qui suâ ætate vixit duas sententias protulit, ex Herma unam. E tot igitur scriptoribus quorum nomina ad nos pervenerunt, quatuor tantum sententias in tam prolixo tamque accurato & erudito Opere excerptis, quarum una ex Epistolâ Ignatii desumpta est. Quare frustra Dallæus tot sententias ex commentitiis, tot ex interpolatis, tot ex genuinis Ignatii Epistolis deprompsit; possumus enim longè plures ex Autoribus & quidem celeberrimis qui ante Irenæum scripserunt afferre, quarum nullas ille attingit, etiam ex illis quos Irenæum novisse certissimum est.

Sed Athanasium & Bellarminum, Theodoretum & Gelasium mirè conjungit & nostris objicit, qui tot loca ex Ignatio produxerunt. Tum verò, *Obsecro tuam fidem*, inquit, *hæc Ignatiana Athanasius & Theodoretus contra Arianos & Eutychianos, in quos utpote nondum exortos scripta non sunt, adducerent tamen & recitarent? Irenæus eadem his ipsis in quos propriè scripta sunt, Gnosticis, Valentiniis, Docetis non objicerent?* Non nunc disputo contra quos Ignatiana propriè scripta sunt, de qua re fortasse aliquando & fusè & accuratè differendum erit. Satè est, quod Eusebius nos docuit, & res ipsa testatur, eum contra sui temporis Hæreticos scripsisse: satis est, sive contra aliquos, sive contra nullos disertè, ut Clemens Romanus, scripserit; autoritatem Viri sanctissimi antiquissimique multum valere contra Hæreticos quocunque sæculo exortos. Id dico quod hujus argumenti vim omnem prorsus elidit, & pessundat. Poterat Athanasius non pauca ex nostris Ignatii Epistolis proferre loca quæ Arianam Hæresin disertè peterent, cum eas ante illius hæreseos exortum scriptas fuisse etiam Adversarii omnes fateantur. Varios ille quidem libros adversus Arianos fortissimòsque conscripsit, autoritate tamen Ignatii nunquam eos premit, nullam ex ejus scriptis sententiam iis opponit. In Epistolâ quadam, *περὶ τῶν ἐκ τῆς γυναικὸς, ad familiares, vel discipulos suos*, ut eam indigitat Socrates, disputat primò contra Arianos, dein cum illis agit quos Arianos esse negat, quos omnia alia à Nicenâ Synodo scripta recipere, præter unicam vocem *ἀγαπῶν* testatur, quos *ἀγαπῶν*, dilectos appellat, ad quos *tanquàm frater ad fratres* loquitur, quibus eadem esset cum ipso sententia, controversia autem de verbis tantum. Ad hos posteriorem partem Epistolæ dirigit, à paginâ 915 incipientem; quam malè interrupt paginâ sequenti Latina interpretatio,

Nos

Nos verò iterum impetentes eos qui Verbum creaturam esse dicunt, nec eum volunt legitimum & naturalem filium esse, ostendimus eos ex humanis exemplis patris & filii adversum se rationes & demonstrationes accipere. Quæ verba & tenorem dissertationis perturbant, & personas atque res ipsas mirè confundunt. Græca ità se habent. καὶ αὐτοὶ γὰρ ἐνιστάμενοι πάλιν πρὸς τὰς κτίσμα λέγοντας ὅτι τὸν λόγον, καὶ μὴ θελοντας αὐτὸν, γνήσιον ἔδν ἦν, ὅτι ἀνθρώπων παρδείγματων ἦν καὶ πατὲς εἰλόφασι τὰς κατ' αὐτοῦ παραδείξεις. Rursus etiam ipsi (scilicet quos fratres appellaverat) disputantes adversus eos qui Sermōnem creaturam esse dicunt, nec proprium filium esse volunt, (scilicet Arianos) ex humanis exemplis patris & filii, contra eos Arianos demonstrationes sumpserunt. Hi igitur quibuscum agit Athanasius contra Arianos disputabant, eandem fidem cum Athanasio profitebantur, vocem autem ὁμοῦσιον nondum admittebant, idque propter reverentiam & honorem erga eos Patres qui Paulum Samosatensem condemnaverant. Athanasius ut hunc iis scrupulum evellat, docet non esse contendendum, si prior Synodus ὁμοῦσιον rejiceret, posterior commendaret: id enim ex diverso sensu factum esse. Dein exemplum producit sanctorum Patrum, qui ἀχύντην aliter atq; aliter acceperunt. Ignatius, inquit, Dominum tum χυνητὸν, tum ἀχύντην; alii post Ignatium dixerunt, ἐν τῷ ἀχύντην ὁ πατήρ. Solus pater ingenuus. Rectè autem & Ignatius, & illi secundum diversum sensum cui ipsi cùm scriberent attenderunt. Hæc ille. Obsecro igitur tuam fidem, quot loca ex Ignatio Athanasius adversus Arianos produxit? ut tibi videtur, unum; ut mihi, ne unum quidem. Quod igitur de Athanasio verum esse scimus, quidni & de Irenæo dicamus? Quamplurima ex professo contra Arianos scripsit Athanasius, pluram quàm ab Irenæo contra omnes Hæreticos scripta habemus. Multa in Ignatio sunt ad refellendos Arianos satis luculenta, nullam tamen ex illo sententiam adversus eos adduxit, ne Ignatium ipsum nominavit; & tamen illum optimè novit, & semel ad dilectos & fratres suos citavit. Irenæus pariter nihil adversus Hæreticos ex Ignatii Epistolis deprompsit; eas tamen optimè novit, & semel obiter citavit.

At Theodoretus plura; rectè: sed quid hoc ad Irenæum? Hic secundo, ille quinto sæculo scripsit. Nos autem antè docuimus circa finem quarti sæculi primum ex longâ experienciâ observatum esse, hæreses & schismata disputationibus tolli non potuisse; & certissimum remedium fore τὰς ἐκδόσεις ἡμῶν παλαιῶν in testimonium adductas. Quod Theodosio & Nestario primus omnium Sifinnius persuasit. Post igitur severam Theodosii legem contra Hæreticos latam, illi paulo sapientiores facti, admiserunt eorum Patrum testimo-

nia qui ante divisionem ortam scripserant, & celebres in Ecclesiâ fuerant. Ante hanc ætatem non videmus Ecclesiasticos scriptores Catalogos Patrum texentes, & confertas sententias ex eorum scriptis contra hæreticos promentes. Quinto demum sæculo hoc factum, & à Theodoro inter primos: ante illud tempus parcius & obiter; ætate autem Irenæi id fieri nullo jure potuit. Hæretici enim contra quos ille scripsit vetustioribus Catholicis nihil tribuebant; omnia eorum scripta flocci faciebant, libros quamplurimos Apocryphos à suis compositos, suisque tantum notos sub Antiquorum nomine proferebant, plurima etiam Evangelistarum & Apostolorum scripta respuebant, multaque commenti sunt contra quæ nemo Veterum quicquam disseruerat. Irenæus ut hos refutaret, libro primo sententiam eorum aperuit, secundo rationibus subvertit, tertio scripturas & Traditionem adhibuit, quod ad eam Hæretici aliquando provocarent, quarto ex Veteri Testamento præcipuè disputavit, quinto ex reliquis doctrinis Domini nostri, & ex Apostolicis Epistolis, ut ipse in Præfationibus profitetur. Nunquam se usum testimoniis Veterum adversus eorum sententiam testatur, nunquam ulla loca ad eam rem idonea exscribit, & si quem fortè adducit ad traditionem firmandam tantum nominat; sententiam quidem Justini laudat contra Marcionem fervidam & zeli plenam; at Marcion Justino antiquior fuit, & autoritas ejus ad revincendos Marcionitarum errores nihil valebat, neque in eum finem est adducta. Dispar itaque omnino ratio Irenæi & Theodreti: non eadem utrique mens, aut occasio in scribendo fuit. Frustra igitur & sine ullo fundamento asserit Vir doctissimus, cum tot loca ex Ignatio Theodoretus produxerit, Irenæum etiam non pauciora adducere debuisse, si Ignatium Epistolicum novisset.

Verum enimverò, est & aliud, inquit, quod hac Ignatiana omnia Irenæus planè nescivisse deprehenditur. Solet enim ille præstantium virorum se vetustiorum sententias & præcepta sive scriptas sive viva voce ab eis prolatis non nominatis auctoribus asserre ac recitare. Nullas Ignatii suo operi inspersit. Nullas ergo Epistolas scivit. Nullæ ergo tum extiterunt. Imò verò si sententias, quas Vir doctissimus intelligit, consideremus, etsi multò plures essent, nemo unquam ideo concluderet, necessario etiam eum aliquas ex Ignatianis usurpare voluisse. Primam ab aliquo se præstantiore in Præfatione refert venustam sanè atque elegantem, ὅτι λίθον πῶν τιμον ἀμάραντον ὄντα, καὶ πολυμήτην πῶν ἑλθεῖν ἐνδείξει διὰ τέχνης περποιηθῆναι, ὅπερ μὴ παρ' ἡμῶν δέναν δοκίμασαι καὶ τέχνη διελέγξει τῷ πανέρως ἠομιένῳ. Vetus Interpres, *Quomodo lapidem pretiosum smaragdum magni pretii apud quosdam vitream in ejus con-*

& artificium arguere quod subdole sit factum; & aliam etiam ab eodem ut videtur, ἐπὶ πολυμνήν κ' ἀναίδες ἰσχυρὰ καὶ ἀέρι θερμαινομένην, pari venustate & elegantia conspicuam. Tu verò Dallæ ex his colligere potes, necessario Irenæum ex Epistolis Ignatianis sententias laudare voluisse fisci visser? Tu, inquam, qui Usserianas omnes tristes, & salebrosas, rudes & incultas dicis? Tu, qui Orationem tanquam horridam & torrentis instar per confragosa montium, per abrupta & saxa & cautes & præcipitia vix enitentis accusas? Tu, qui magnam sensuum ubique obscuritatem, & vel nullum vel malignum verborum inter se nexum observas? Tu, qui prisca Loxiæ Apollinis oracula vel Sibyllarum folia legere te credis? Sic enim disputas. Irenæus Operi suo *πλουτὸς πρὸς πᾶσι* apposuit, Præfationem eleganti quâdam Veterum alicujus sententiâ adornavit, & aliam similis venustatis alibi adhibuit; Ignatiana igitur prorsus ignoravit, aliter rudem aliquam & incultam, tristem & salebrosam sententiam ad Commentarios suos exornandos & illuminandos produxisset. A divino quodam sene, & veritatis præcone versus quosdam Iambicos adversus Marcum Hæreticum effusus laudat, quos hîc à Scaligero, atque Petavio suis numeris restitutos repræsentato:

Ἐιδωλοποιὲ Μάρκα, κ' πρὸς ποσὶν,
Ἀσεβλογικῆς ἔμπειρε κ' μακρῆς τέχνης,
Δι' ὧν κρατύνεις τῆς πλάνης τὰ διδύσματα,
Σημεῖα δεικνύς τοῖς ὑπὸ σε πλανομένοις,
Ἀποστατικῆς δυνάμεως ἐγχειρήματα,
Ἄ σὺι χορηγεῖ σὸς πατὴρ Σατάν δει
Δι' ἀγγελικῆς δυνάμεως Ἀζαζήλ ποιεῖν,
Ἔχων σε πρὸς δερμὸν ἀνθρώπου πανουργίας.

Quorum restitutio Veteri Versione maximè confirmatur,

Idolorum fabricator Marce, & portentorum inspector,

Astrologia cognitor, & magica artis,

Per quas confirmas erroris doctrinas,

Signa ostendens his qui à te seducuntur,

Apostatica virtutis operationes,

Quatibi præstat tuus pater Satanas

Per angelicam virtutem Azazel facere,

Habens te præcursorem contraria adversus Deum nequitia.

Posterioribus Petavius metricè reddens malè expressit.

Hæc tu illa Satana fretus auxilio patris,

Azazelisque mirâ designas ope,

Præcursor illi fraudis in Superos datus.

Hæc enim Marcum Satanæ, aut Azazelis præcurforem faciunt; cum divinus ille Senex eum describere voluerit, tanquam Antichristi præcurforem, quod hîc significat ἀντίχριστος πανουργία. Jam verò ex Ignatianis an aliquid simile petere potuit Irenæus, si ea novisset? aut quisquam non novisse affirmabit, quia qui versiculos aliunde in Marcum contorsit, nihil illi ex Ignatio asperit? Cujusdam ante se de duplici vocabuli *Filii* acceptione observationem ad interpretationem S. Scripturæ pertinentem, lib. 4. cap. 79. affert. Vult enim impios & infideles in sacris literis *filios & angelos Diaboli* dici; Veterum autem alicujus testimonium affert, qui *Filium* dupliciter intelligi dixit, aut de nato, aut de factio, aut secundum naturam & conditionem, aut secundum doctrinæ magisterium, *Qui enim edoctus est verbo, filius docentis esse dicitur, & ille ejus pater.* Ut postea Clemens Alexandrinus, αὐτίκα πατέρας τὸς κατηχητάς φασί. & Gregorius Nazianzenus,

Ἀὐτὰρ ἐμοὶ τοκέες μὲν ὅσοι καλὸν ὕψος ἰδούσαν,
Παῖδες δ' ὅς ἐστι δίδαξαν.

An autem quia è Veteribus unum, qui simili modo ante ipsum Scripturas interpretatus est, ne novum sensum illis affixisse videretur adduxit; ideo aut aliquid ex Ignatianis citare debuerit, aut ea ipsi ignota nos concedere debeamus, in quibus talia nec inveniri nec expectari potuerunt?

Quòd si hæc ad sententiam Viri doctissimi confirmandam parùm valere videantur, certè reliqua omnino nihil. Sunt enim tantùm viro-
rum quorundam, non scripto sed vivâ voce prolata testimonia; quæ rectè ἀπομνημονεύματα Eusebius appellat, lib. 5. cap. 8. καὶ ἀπομνημονεύματων Ἀποστολικῶν πνεύματι πρεσβυτέρων, ἃ τὸ νομα Σιωπῆ παρέδωκε, μνημονεύει. Ruffinus Interpres, *Sed & Apostolici cujusdam viri, cujus nomen reticuit, sermonis quasi memoriter meminit.* Sic Marci Evangelium credebant Veteres nihil aliud fuisse quàm Petri ἀπομνημονεύματα. Ità Papias apud Euseb. l. 3. c. 39. Μάρκῳ μὲν ἑρμηνευτὴς Πέτρος ἡγορήθη, ὅσα ἐμνημόνευσεν, ἀκριβῶς ἔγχεσεν, & rursus, ὥστε ἐδὲν ἡμαρτε Μάρκῳ ὅτως ἔνια γέγραπται ὡς ἀπομνημόνευσε. Ut Cynici cujusdam verba de Peregrino ex memoriâ recitare se fideliter profitetur Lucianus, καὶ ὡς ἀνδρὶς τε ὃ περὶ σομαῖ σοι αὐτὰ ἐκείνα ἀπομνημονεύσαι ὡς ἐλέγετο. Sic igitur Irenæus lib. 4. cap. 5. *Quemadmodum audivi à quodam Presbytero, qui audierat ab his qui Apostolos viderant, & ab his qui didicerant.* Ubidiligenter observandum est Irenæum hîc planè Papiam fuisse imitatum, à quo doctrinam mille annorum accepit; sic enim Papias ea memoriæ mandavit quæ à Veteribus hoc modo didicerat, ut ipse de se testatur. Εἰ δὲ περὶ καὶ παρρηκολυθηκώς τις τοῖς πρεσβυ-
τέροις

πρεσβυτέρους τὰς ἡμετέρας ἀνέκεινον λόγους, πὶ Ἀνδρέας, ἢ πὶ Πέτρος
ἢ πὶ Φίλιππος, ἢ τὶ Θωμᾶς ἢ Ἰάκωβος, ἢ πὶ Ἰωάννης, ἢ Ματθαῖος, ἢ
πὶ Ἑρριππος ἢ τὸ Κλεῖς μαθητῶν, ἀπὸ Ἀεισίων καὶ ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης
οἱ τὸ Κλεῖς μαθητῶν λέγουσιν· ἐγὼ τὰ ἐν ἡμῶν βιβλίων τοσούτων με ἀφελὲν
ὑπεράμεινον, ὅσον τὰ παρὰ ζωῆς φανῆς καὶ μυστοῦ. *Quod si quis inter-*
dum mihi occurrebat quicum Senioribus versatus fuisset, ex eo curiosè
sciscitabar quanam essent Seniorum dicta, Quid Andreas, quid Petrus,
quid Philippus, quid Thomas, quid Jacobus, quid Joannes, quid Mat-
theus, quid ceteri Domini discipuli dicere soliti essent, quidnam Aristi-
on & Joannes Presbyter discipuli Domini traderent. Neque enim ex li-
brorum lectione tantam me utilitatem capere posse existimabam, quan-
tam ex hominum adhuc superstitem vivā voce. Quæsitiv Papias à Seni-
oribus quid illi ab Apostolis aut discipulis audiverant, & quæ ab illis
acceperat scripsit, καὶ ἔτω, inquit, ὁ πρεσβύτερος ἔλεγεν. Irenæus
Papias junior, exemplo ejus nimis permotus, quæsitiv pariter à Seni-
oribus, quid illi audiverant ab iis qui Apostolorum discipulos viderant,
& cum hæc vivā voce prolata sibi tradita scriptis præferret, quæ ab
illis acceperat pariter scripsit. Horum igitur Seniorum autoritate &
testimonio, ad firmandam traditionem nonnunquam, sæpius ad su-
as, de annis Christi quos egit in terris, de illis quos ibidem iterum
acturus est, de mortuorum statu, de bestiarum Apocalypticarum numero, pri-
vatæ opiniones stabiliendas utitur. Sed quid inde sequitur? an illud
imprimis, Irenæo ignota fuisse Ignatianæ omnia, quia nihil ab eo scri-
ptum inter hæc omnia testimonia reperitur? minimè. Ignatium con-
sulere non potuit Irenæus, qui illo mortuo natus est. Seniores Irenæo
recitant quid audiverant, id Ignatius diu ante bestiis oblatum facere
non potuit. Frustra igitur eum inter Seniores illos sua suffragia asse-
rentem quæras. Seniores illi, quid voce vivā audiverant, non quid
in scriptis legerant, narraverunt, frustra igitur etiam sententiam ali-
quam ab Ignatio scriptam ab illis expectes. Ignatius ipse, ad bestias
condemnatus, & Ecclesias in itinere confirmans, non ut Papias
σικεῖς ὁν τὸν νῦν, quid ab hujus vel illius Apostoli, vel Discipuli ore
vel ipse vel alii acceperant in Epistolis scripsit: hinc igitur colligi nul-
lo modo potest, ejus Epistolas ab Irenæo laudari debuisse, aut eo no-
mine ipsi ignotas fuisse.

Nondum igitur *res satis confecta* videri debuit, sed eam multò lucu-
lentiùs ex quodam ejusdem Scriptoris loco probare se posse putat Vir
doctissimus; illo scilicet, quo ad Ecclesias duas Epistolas memorat,
unam Clementis ad Corinthios, alteram Polycarpi ad Philippenfes.
Quare hic rogat, cur, si notus erat noster Ignatius, illius loco tam
opportuno tamque necessario nullus meminerit? Respondeat non tam
pro

pro nobis quàm pro seipso jam Irenæus. Nos enim multo tutiores sumus à Dallæi conjecturis, quàm S. Irenæus ab ejusdem censurâ. Sic igitur ille lib. 3. cap. 3. *Traditionem itaque Apostolorum in toto mundo manifestatam, in omni Ecclesiâ adest perspicere omnibus qui vera velint audire; & habemus annumerare eos qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis, & successores eorum usque ad nos; qui nihil tale docuerunt, neque cognoverunt, quale ab his deliratur.* Traditio igitur secundùm Irenæum erat in omni Ecclesiâ, Romanâ, Alexandrinâ, Antiochenâ, Hierosolymitanâ, reliquisque, & si voluisset, poterat numerare omnes Episcopos ab Apostolis institutos, quos successores reliquerant suum ipsorum locum magisterii tradentes, & eorum etiam successores. Sed quoniam, inquit, in hoc tali volumine longum est omnium Ecclesiarum enumerare successiones; maxima, & antiqua, & omnibus cognita, à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundata & constituta Ecclesia eam quam habet ab Apostolis Traditionem & annunciatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum pervenientem usque ad nos indicantes confundimus omnes eos. Tunc inter alios Romæ Episcopos Clementem enumerat, qui & vidit ipsos Apostolos & contulit cum eis, cum adhuc insonantem prædicationem Apostolorum & Traditionem ante oculos haberet, traditque Romæ Ecclesiam sub hoc Clemente, scripsisse Epistolam ad Corinthios, ad pacem eos congregantem, & reparantem fidem eorum, & annunciantem quam ab Apostolis receperat Traditionem. Meminit igitur Clementis & Epistolæ sub ejus Pontificatu scriptæ, quare non & Ignatii? respondeo, quia Ignatius Romæ Episcopus nunquam fuit, sub eo Ecclesia Romana Epistolas scribere non potuit. Statuit autem Irenæus de Traditione ad Romanam Ecclesiam pertinente tantum loqui. *Inertis ac flagitiosè*, dicit Dallæus: fortasse. Certè ita fecit Irenæus, & cur sic Argumentum adversus Hæreticos institueret, rationem reddidit, quod propter potentiorum illius Ecclesiæ principalitatem, ejus folius traditio omnes hæreticos confunderet. Quæ quidem ratio Irenæum, etsi Ignatii eo loci non meminisset, apud me flagitiosissimi silentii crimine absolvit; viderint Dallæani si adhuc reum teneant. At præter Clementem etiam Polycarpi meminit Epistolæque ejus ad Philippenses: quare igitur non & Ignatii Polycarpo senioris, cujus Epistolæ illi ad Philippenses erant adjunctæ? Memorandi certè ratio utriusque par erat, Ignatii verò etiam prior. Priusquam respondeo de Irenæo, quæro pariter de Tertulliano. Concedes, opinor, eum bene novisse, Ignatium fuisse Ecclesiæ Antiochenæ Episcopum, & ab Apostolis ordinatum, etiam si Epistolas ejus ignorasset. Quæro igitur cum Ecclesias Apostolicas memorat, de Præscriptione hæreticorum cap. 32. cur Ignatii aut Ecclesiæ Antiochenæ non meminit?

meminit? *Hoc modo, inquit, Ecclesia Apostolica census suos deferunt; sicut Smyrnaorum Ecclesia Polycarpum ab Joanne conlatum refert, sicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum itidem. Nullam aliam Ecclesiam Apostolicam nominavit. Quid? nonne novit Ignatium Polycarpo fuisse seniore? nonne existimavit S. Petrum fuisse Antiochiæ prius quàm Romæ? Quare igitur Antiochenam Ecclesiam & Episcopum ejus Ignatium non commemoravit? Nempe inerte & flagitiose fecit: certè Irenæum imitatus & secutus est. Quocirca si jam quæras quare Irenæus Polycarpi meminit, non autem Ignatii; causa in promptu est, quia Traditionem solius Ecclesiæ Romanæ proposuerat, ad quam confirmandam adversus Hæreticos autoritas Polycarpi plurimum faciebat, Ignatii nihil. Hanc rationem ipse indicat. *Is enim, inquit, est, qui sub Aniceto cum advenisset in Urbem, multos ex his quos prædiximus hæreticos convertit in Ecclesiam Dei, unam & solam hanc veritatem annuntians ab Apostolis percepisse se, quam & Ecclesia tradidit.* Ad confirmandam Romanæ Ecclesiæ traditionem adducit Polycarpum quem ipse viderat, quod Venerandus ille senex Romæ adesset, quod eadem cum Romanis prædicasset, quod multos ex Hæreticis, contra quos hi libri exarati sunt, ad Catholicam fidem Romæ converterit, & Romanæ Ecclesiæ reconciliaverit, quod quid S. Joannes de Cerintho senserit, quid ipse de Marcione, testatus sit. Horum verò nihil de Ignatio dici potuit. Epistolæ quidem ejus obiter meminit, sed ne ex illâ adducit; ne id quidem dicit, eam continere eandem Traditionem quæ in Romanâ Ecclesiâ obtinuit. Polycarpum itaque ideo tantum citavit, quod Romæ eadem cum Romanâ Ecclesiâ docuerit, & Hæreticis ibidem resisterit. Nec erat utriusque nominandi par ratio.*

Quod addit Vir doctissimus, Irenæum in Epistolâ ad Florinum Polycarpi mentionem fecisse, non autem Ignatii, cujus Epistolæ multa contra Florini blasphemiam continent, id omnino vim nullam habet. Blasphemia quam tunc temporis tuebatur Florinus ipsi peculiaris fuit, utpote quam Hæretici qui extra Ecclesiam erant, nunquam profiteri ausi sint. Postea quidem, teste Eusebio, descivit ad Valentinianos. Epistola autem Irenæi tantummodo pro argumento habuit, quod, *Deus non sit author malorum*, nam licet alter titulus *θεὸς ποταχίας* ostendere videatur Florinum duo principia invexisse & Marcionis ac Cerdonis dogmatibus adhæsisse, ut observat doctissimus Valesius; tamen cum Irenæus ipse dogmata Florini asserat ab Hæreticis nunquam fuisse tradita, & Eusebius addat, *ταῦτα γὰρ τὴν τῆς γνῶμης, ἢ τοῦ ἰδίου παραπλῆξιν*, videtur Irenæus de illâ re tantum disputasse adversus Florinum: An scilicet Deus author esset malorum. At quàm multa quæso, ad blasphemiam in eâ re retundendam opportuna Epistolæ Ignatii continent?

nent? aut si continerent, unde liceret colligere sententias ex iis ad refellendum Florinum excerpere voluisse Irenæum? Certè ab exemplo Polycarpi hoc nullo modo sequitur. Innuit quidem eum plures Epistolas scripsisse, ne unam ex earum ullâ sententiam adducit. Ipsum nominat, sed eo loco quo περιτμένως, *parcè ac leviter* cum Florino agit, quo ostendit Seniores qui cum Apostolis versati sunt nihil tale eum docuisse. Eorum aliquibus familiarem fuisse Florinum noverat; unum ex iis nominat, nempe Polycarpum; eumque præcipuè seligit ob multas quas significat rationes. Primò, respectu Florini, qui Polycarpum audierat, sed & cum eo simul Irenæus, ἴδον γάρ σε, inquit, πῶς ὦν ἐπ' ἐν τῇ κατω ἀσίσ παρὰ τῶ Πολυκάρπῳ λαμπρῶς πεπαισγόντα ἐν τῇ βασιλικῇ αὐλῇ, καὶ περιώρων εὐδοκίμειν παρ' αὐτῶ. *Vidi enim te cum adhuc puer essem in inferiori Asiâ apud Polycarpum, splendide aggentem in palatio, & magnopere laborantem ut te illi approbares.* Secundò, respectu suiipsius, quem tanquam optimum ejusce reitestem depingit, quòd quæ tunc audivit à Polycarpo firmiùs memoriæ adhærent, quàm quæ nuper acciderant. Ταῦτα καὶ τότε Σπυρίδιος ἦκον ὑπομνηματίζοντες ἐκ ἐν χάρτῃ ἀλλ' ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ, καὶ αὐτὰ ἀναμνησκώμαι. *Hæc ego tunc studiosius audiebam, non in chartâ sed in corde meo audita describens, eadèmq; apud me repero & revolve.* Tertio, ratione argumenti quod fortissimum putavit. Audivit enim tunc Polycarpum, quæ illi fuerat cum S. Joanne & reliquis qui Dominum viderant consuetudo, quænam ab illis de Christo relata perceperat, & quàm illa omnia quæ ab iis qui Verbum vitæ conspexerant SS. Scripturis consentirent, diligenter observavit. Quod est ipsissimum argumentum quo toties Irenæus vel ad Hæreticos refellendos vel ad suas sententias confirmandas utitur. Nihil autem horum de Ignatio dicere potuit; cum eo nunquam versatus est Florinus; non vidit eum Irenæus; nunquam differentem de Apostolis aut Discipulis Domini audivit, aut in Epistolis legit. Rationes igitur satis multas habuit Irenæus cur Polycarpum suo more potius quàm Ignatium adversùs Florini blasphemiam testem adduceret.

Quocirca cùm notissimam S. Ignatii sententiam Irenæus citaverit, quam in Epistolâ ejusdem ad Romanos totidem verbis scriptam reperimus: cùm Eusebius Irenæum eam ex eadem Epistolâ hausisse asserat, aliique post eum idem affirmant: cùm nulla omnino vis in illâ distinctione inter *dixit & scripsit* appareat; cùm nulla Ignatii apophthegmata in antiquissimis Scriptoris, aut Actis reperiantur, in posterioribus autem quæ extant ex Epistolis certissimè desumpta sint; cùm denique nulla ratio hæcenus excogitata sit, quæ reli-

reliquas Ignatii Epistolas ignorasse Irenæum nobis persuadeat, rationes autem multæ suppetant, quæ nobis fidem faciant, nullam Irenæo Ignatium citandi occasionem iis locis oblatam fuisse, quibus adversarii justam & necessariam crepant; concludo *frivolum & ineptum esse Irenæum aliunde quàm ex nostrâ Ignatii Epistolâ ad Romanos sententiam sumpsisse hæsiolari*, adeoque testimonium Irenæi ad confirmandam Ignatianorum autoritatem à nostris rectè & appositè afferri.

C A P. VII.

Testimonia Origenis ab objectionibus vindicantur. 1º, Frustranea non sunt, quòd errores Dallæi de ætate Impostoris sui, & hallucinatione Eusebii refellunt: ac præterea quòd Argumentum Negativum funditus everunt. 2º, Falsa non sunt. Opus in Canticum Cantico- rum est ipsius Origenis; non Latini Autoris, sed Interpretis, & quidem Ruffini. Homiliæ in S. Lucam sunt ipsius Origenis; non Latini Autoris, sed Interpretis, & quidem Hieronymi.

tertium à nobis ex Origene deductum est testimonium. Hoc primò Vir Doctissimus dicit esse frustraneum, secundò falsum. *Frustra*, inquit, *Origenis Homiliæ annis circiter 140 post ultimum Martyris certamen scriptas recitant. Serum enim hoc & inane Ignatianorum præsidium.* Respondeo primò, hoc Testimonium non esse frustraneum; quia duo immanes Dallæi errores vel hoc uno argumento, si alia deessent, manifestæ falsitatis revincerentur. Primus est, Impostorem has Epistolas non nisi ducentis post Ignatium annis in lucem emisisse. Quomodo enim hoc fieri potuit, si 140 annis post ultimum Martyris certamen easdem Epistolas vidit,

S

legit,

legit, duâsque ex iis sententias exscripsit Origenes? An annis 60, antequam editæ sunt, eas laudare potuit Adamantius? Hoc unum testimonium quicquid in hoc Opere proprium Dallæo est refellit & expungit. Salmasius & Albertinus diu ante Origenem natum Epistolas sub Ignatii nomine scriptas fatentur; Blondellus antequam Origenes scriberet. Solus Dallæus, nisi fortè addendus ei sit Bochartus, diu post Origenis mortem omnes scriptas affirmat; & ex sexaginta sex argumentis plurima ad hanc epocham formavit, quæ hoc solo testimonio firmato concidunt.

Secunda Dallæi falsissima assertio est, *Eusebium esse omnis de Ignatianis erroris fontem; qui hinc primò exortus, latissimè postea effusus, insequentium seculorum penè omnes Christiani nominis eruditos pervasit.* Non frustra igitur Origenem adducimus, qui tam immanem, ac tantis Viris ignominiosum errorem funditus evellit. An enim Eusebius primum lapsus est, qui Origenem est sequutus? An ille scetum nuper natum & adulterinum excepit, quem Origenes tam diu antè fovit & exosculatus est? An cæteri Patres Eusebium ἀβασανίστους errantem sequuti sunt, qui eum primò non errasse certissimè sciebant, utpote qui Origenem perpetuò lectitarent? Si scripsisset Origenes Homilias illas 140 annis post Ignatii mortem, hæc non frustraneè, sed opportunè satis ad Dallæanas rationes evertendas observata essent.

Sed respondeo secundò, Origenis Homilias, non tam serò, non demum 140 annis post ultimum Martyris certamen, sed diu antè scriptas fuisse. Mentio Epistolæ Ignatianæ disertissima extat Homiliis ejus in S. Lucam. Homilias illas scripsit Origenes juvenis adhuc, & ante ætatem virilem. Testis locupletissimus S. Hieronymus, Adamantii assiduus lector, & cùm ista scriberet, admirator. Ità enim ille in Præfatione ad Versionem suam, *Fateor itaque in his Origenem Tractatibus quasi puerum talis ludere: alia sunt virilia ætatis, & senectutis seria.* Neque igitur senex, neque cùm virilis esset ætatis, Homil. in S. Lucam scripsit Origenes, sed adhuc adolescens. Cùm autem decimum octavum annum ageret Catechetica Scholæ præfectus est Alexandriæ. Hoc disertè tradit Eusebius, *ΕΥΘΥΝΗΝ ΔΕ ΕΠΙ ΤΩΝ ΚΑΤΗΧΕΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΣΤΗΝΕΝ, ΚΑΘ' ὃ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ ΠΡΟΪΣΤΗΝΕΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΝ*, Hist. l. 6. c. 3. cui suffragatur S. Hieronymus. Erat hic annus Severi undecimus; decimo enim Severi Origenes decimum septimum ætatis annum egit, testibus Eusebio & Hieronymo. Septem fere annos in imperio postea mansit Severus. Sub initio igitur Caracallæ Origenem adhuc puerum, seu adolescentem, scripsisse Homilias in S. Lucam par est credere. Jam verò à decimo Trajani, quo Epistolas scripsisse Ignatius perhibetur, ad

ad initium Caracallæ, vix anni sunt 105. Intra igitur tot annos Ignatii Epistolis testimonium scripto præbuisse creditur Origenes. Quod ideo observandum fuit, non tantum ut ostenderem falsa esse quæ Dallæus de intervallo asserit, sed etiam ut ei Argumentum, quo tantopere delectatur, Negativum eriperem. Launoyum doctissimum Sorbonæ Theologum de vi Argumenti negantis fusè disputantem advocat. Sed Launoyus ipse ita sententiam suam protulit, *Cùm nullus omnino scriptor equalis vel suppar præstat testimonium, tunc ex generali silentio, quod ducentorum plus minus annorum æstimari potest, efficax depromitur argumentum.* Hic autem *Scriptor* nobilissimus Origenes, Ignatio *suppar*, eodem quo ille scripsit sæculo natus, luculentissimum Epistolæ ejus præstat testimonium; & si nemo ante eum Ignatii meminisset, ne sic quidem generale ducentorum annorum circumter silentium præcessisset, ut inde efficax depromeretur argumentum. Quare si tacuissent S. Polycarpus, & S. Irenæus, testimonium Origenis secundum rationes Launoyanas satis vim & efficaciam negantis Argumenti retunderet. Unus igitur Origenes, si tanquam testis legitimus admittatur, sententiam Dallæi penitus convellit, & argumenta quamplurima ab ipso excogitata enervat; non itaque frustra à nobis advocatur.

Appello veteres etiam inter Christianos Criticos. Cùm enim de scriptis Dionysii, Ignatio senioris, celebris controversia in Ecclesiâ esset, & de testimoniis ageretur; qui eorum autorem Areopagitam verum non esse contendebant, non objiciebant secundi sæculi silentium; sed hoc tantummodo, quod Origenes & Eusebius ejus minimè meminerint. Ità Maximus, contra quem ità disputabant, *Ναὶ φασιν, ἀλλ' ἐκ ἑξαφέν αὐτῶ τὰς Συντάξεις Εὐσεβίου ὁ Παμφίλος, καὶ μὴν ἐδ' Ὀριγῆνους.* Imò verò, inquit, opera ejus non descripsit Eusebius Pamphili, neque etiam Origenes. Si frustra eorum testimonia afferrentur, si fera hæc essent & inania Dionysianorum præsidia, cur Veteres inter Christianos Critici ea postulârunt? Si huic quæstioni respondere pro Dionysio suo potuisset Maximus, quemadmodum respondemus pro Ignatio, ea proculdubio responsio, Origenem scilicet & Eusebium ejus disertè meminisse, pro frustraneâ nunquam habita fuisset. Pro iisdem Areopagiticis Hypatius Ephesinus Episcopus B. Cyrilli & B. Athanasii requirebat testimonia, addiditque, *Si autem nullus ex antiquis recordatus est ea, unde nunc potestis ostendere, quia illius sint, nescio.* Habemus Cyrillo synchronum Theodoretum; habemus Chrysostomum, Hieronymum, ipsum Athanasium; habemus ex antiquioribus Eusebium, & Origenem, qui ut ab illis non frustra postulabantur, ità à nobis non frustra afferuntur.

Sed pergit Vir doctissimus, & ad utrumque locum ex Origene adductum simul semelque respondet: levis esse ad rem que agitur momenti, quod opusculorum, ex quibus allata sunt, dubia sit & incerta auctoritas. Ita quidem primò paulo lenius: mox, uti solet, confidentius, *Eos libros unde sunt allata testimonia, non modò Origenis non esse, sed ne Græci quidem, verum Latini potius scriptoris esse apparet.* Primò igitur Opus Origenis in Canticum Canticorum, ex cujus Prologo testimonium adduximus, negat Origenis esse, negat esse Græci cujuspiam scriptoris, Latini esse contendit. Et in hac quidem re habet autores quos sequatur. Primo loco Erasmus nominat, cujus censuram gravem ac veram appellat, cum sit levissima falsissimæque. Huic adjungit Amerbachium & Cocum; potuit & alios, qui Erasmus ἀκατακτάτως sequuti sunt.

His oppono Jacobum Merlinum in Origenis Operibus maxime versatum, cujus verba de his Homiliis sunt, *Si pensculatè ipsam materiam que in iis traditur attenderis, ipsi Origeni attribues.* Huic adjungo Genebrardum, qui Origenem postea edidit, & libris aliquot non antè editis locupletavit. Huic Editorem ultimum addo, qui summa cum diligentia, doctrinâ atque judicio in eruendis, edendis, adornandisque ejusdem Operibus Græcis versatur, Daniele Huetium; *Castigandus*, inquit ille, *Erasmus, qui & ipse sentit, & idem ut sentirent Magdeburgenses perfecit, hoc Opus esse hominis Latini pulchre docti & bene disertii.* Imò ut sententiam Huetii de Erasmo suo intelligant Dallæani, hæc ejus verba sunt, *Effrans profectò, iterum dico, & projecta Erasmi temeritas Veterum Patrum scripta inanibus suis conjecturis ita permiscens, ut nisi contrairivissent posteriorum Theologorum studia, vix certum aliquid de adolescentis Ecclesie doctrinâ statuere possemus.* Maxime igitur idoneus autor Erasmus Dallæo, qui de Ufu SS. Patrum in eum modum disputat.

Tribus his Origenis editoribus, addo viros doctissimos & Ignatiorum hostes juratissimos, primò Blondellum, qui in Apologia ut probet Origenem binos tantum sacerdotum & diaconorum, *Magistri Clementis exemplo, gradus agnovisse* Sectione 2. §. 13. testimonium ex secundâ hujus Operis Homiliâ producit. Non igitur Latinum aliquem, sed ipsum Origenem Clementis Alexandrini discipulum hujus Operis Autorem agnoscit Blondellus. Secundò Albertinum, qui tam præclare contra Halloixium disputavit, de Eucharistiâ lib. 2. c. 1. Ubi hoc ipsum Opus in Canticum Canticorum, & hunc ipsum locum, quem inter testimonia adduximus, Origeni tribuit, & verisimilimè colligit larvatum Dionysium ex ipso Origene sua traduxisse. Origenem autem verum intelligit, illum nempe, qui nunquam plagii à quoquam

quàm fuit insinuat, cum esset adeò feracis ingenii, ut aliis potius author quàm cuiusquam imitator aut transcriptor foret. Albertinum sequitur Dallæus de libris suppositis Dionysio Areopagitæ lib. 1. c. 17. Merito Albertinus noster, inquit adversus eundem Halloixium disputans, judicavit Dionysium tuum, totum hunc locum à tuo Origene vel esse furatum, vel certè mutuo sumpsisse. Quomodo enim merito id judicaret Albertinus, si Scriptor ille nec Origenes esset, nec Græcorum aliquis, sed Latinus nescio quis? Cùm Halloixius, ut Dionysium suum defenderet, corrupisset, locumque hunc ex ejus libro exterminandum judicasset; facessere eum cum morosissimâ & ineptissimâ Criticâ suâ jubet Dallæus, & quod in Origene (quem pace tuâ Dionysio tuo multo doctiorem fuisse virum puto) totus hætenus orbis æquo animo tulit, id in Dionysio legi noli, inquit, ferre iniquis. Author igitur expositi-
onum in Canticum Canticorum, cum contra Dionysium scribit Dallæus, Origenes est, & locum, quem adduximus, in eodem Origene totus hætenus orbis æquo animo tulit: quare idem non est, quare contra totum orbem militat Dallæus, cum adversus Ignatium arma sumit?

Autores cum autoribus contulimus; nunc rationes cum rationibus conferamus. Græcum non fuisse vel hinc colligas licebit, inquit Erasmus, quod in Prologo citat Græcos velut alienos. Cùm apud Græcos, inquit, qui eruditi & sapientes videntur. Imperitè prorsus & ineptè. Citat enim Græcos velut alienos non à linguâ, aut gente suâ, sed religione. Hic enim Græcos non opponi Latinis sed Christianis certum est. Ità enim sequitur, Non ergò mirum esset, si & apud nos, ubi quanto plures simplices, tanto plures & imperitiores videntur. Quæ verba certè non ad Latinos tantum, sed Christianorum omnium cætus pertinent; & præterea Origenem nobis referunt, qui de simplicitate & imperitiâ ubique ferè loquitur. Neque verò quisquam Græcos frequentius opponit Christianis quàm Origenes; cujus unum locum memorandum esse duxi, ut pariter emendem. Dum evolvo Commentarios in S. Joannem, in nuperâ Editione pag. 211. lego, ὡς Πέτρος διδάσκει ὅτι μὴ καθελὲν αἱ ἀρεσκαυεῖν, sensu planè nullo. Sed rectè Ferrarius verterat, perinde quasi Petrus docuerit non oportere nos Gentilium more adorare; ideo Huetius Editor ad marginem monet legendum καὶ ἰθύνει, pro καθελὲν αἱ, sensum potius, quàm verba respiciens, & Ferrarium magis quàm Origenem præ oculis habens. Ipsæ enim litteræ pro καθελὲν αἱ reponendum omnino docent καθ' ἑλπίας, & ità legi moneo in MS nostro, Huetiano Codice longè præstantiore. Interim certissimum est Græcos non Latinis, sed Christianis oppositos eo loco quem indicat Erasmus; & multo probabilius ex eodem colligit Huetius Antorem hujus Operis esse Orige-

Origenem, quod hîc non obscuris verbis laudetur Platonis Symposi-um, ubi ~~vel~~ Epwt & agit, quem ipsum librum laudat idem Origenes, & locum de Amore, adversus Celsum libro 4°. Adeo infelicitè in hoc Argumento versatus est Erasmus.

Melius aliquanto hanc objectionem urget Raynaudus Jesuita. *Latium se Autor ipse bis profitetur agens de Logicâ in Philosophia divisione.* Illic enim disertè Latini Græcis opponuntur. *Generales discipline, quibus ad rerum scientiam pervenitur, tres sunt quas [Græci] Ethicam, Physicam, & Theoricen appellaverunt; [nos has dicere possumus moralem, naturalem, & inspectivam.]* Nonnulli sanè [apud Græcos] etiam Logicen [quàm nos rationalem possumus dicere] quarto in numero posuerunt. Nec tamen Autor hic se Latinum prohtetur. Nam illa quæ unculis inclusimus, Interpretis sunt, non Autoris. Cùm enim Græca, literis quidem Latinis, verbis autem Græcis primò reddidisset, nè fortè à Latinis non intelligerentur, aut nè ipse non intellexisse videretur, eadem Latinè rursus interpretari voluit, quod est veteribus interpretibus perquam familiare. Locum autem ipsum ab Origene scriptum fuisse vel illud arguit, quod cum Hieronymus ad Ecclesiasten sequatur, ut, tunc potissimum cùm nondum Origenica adeo displicuerant, solebat. De tribus enim Salomonis libris agens, & eorum ordinem, & argumenta cum Origene observans, ait, *Haud procul ab hoc ordine doctrinarum & Philosophi sectatores suos erudiunt; ut primùm Ethicam doceant, deinde Physicam interpretentur, & quem in his profecisse perspexerint, ad theologiam usque perducant.* Quem locum si in animo habuisset Henricus Valesius, nunquam illam observationem in Annotationibus ad Eusebium protulisset. Certè in libris Hieronymi nunquam Theologiam dici reperies, sed Græcè Θεολογίαν. Neque si cogitasset Hieronymum in Epistolâ 155 Origenis hunc locum exprimere voluisse, lectionem Codicis Memmiani vulgatæ statim prætulisset, aut hanc sine sensu Theoricen exhibere dixisset. Verba Hieronymi sunt, *Philosophi solent disputationes suas in Physicam, Ethicam, Logicamque partiri; ita & eloquia divina aut de naturâ disputare, ut in Genesi & Ecclesiaste; aut de moribus, ut in Proverbiis, & in omnibus sparsim libris; aut de Logicâ, pro qua nostri Theoricen sibi vindicant, ut in Cantico Canticorum, & in Evangeliiis.* Quæ cùm ex Origene petita quivis intelligat, Theoricen eò loci pati quis non poterit, qui eam ita definiri ab Origene novit, *Inspectiva dicitur, quâ supergressi visibilia de divinis aliquid & cœlestibus contemplamur, eaque solâ mente intuemur?* Hæc igitur omnino Origenis sunt, & ex eo hausit Hieronymus.

Sed idem, inquit Erasmus, *liquet ex interpretatione amoris, caritatis, dilectionis, & cupidinis.* Minimè verò. Non enim harum quatuor vocum interpretationem tradit Autor, sed ea tantum adhibet Interpres ad exprimenda duo vocabula, quæ Autor inter se confert, ἔρως scilicet & ἀγάπην, ἔρως autem aut *amorem*, aut *cupidinem*, ἀγάπην aut *dilectionem* aut *charitatem* transfert. Origenes quidem Scripturæ loca pro more suo congefferat, ut ἀγάπην idem ostenderet Scripto-ribus sacris significare, quod apud alios ἔρως. Ad hæc autem loca explicanda necesse habuit Interpres *charitati dilectionem* addere, quia sæpe verbum ἀγαπᾶν usurpavit Autor, quale in Latinis *charitatis* non respondet. Hæc ex ipso loco satis luculenter apparent. *Videtur autem mihi quòd divina Scriptura volens cavere ne lapsus aliquis legentibus sub amoris nomine nasceretur, pro infirmioribus quibusque, cum qui apud sapientes sæculi, cupido, seu amor dicitur, honestiori vocabulo charitatem vel dilectionem nominasse. Verbi gratià ut cum dixit de Isaac, Et accepit Rebecam, & facta est ei uxor, & dilexit eam, ἀγαπᾶν diligere, rectè vertitur, & ἀγάπην antiquitus non minùs dilectio quàm charitas, reddebatur.* Glossaria Vetera, *Dilectio, ἀγάπη. Ἀγάπη, dilectio.* Tertullianus de Agapis veterum Christianorum, *Cana nostra de nomine rationem sui ostendit: id vocatur quod dilectio apud Græcos.* Ut autem *charitati dilectionem*, ità & *amori cupidinem* adiunxit; Glossarium Vetus, ἔρως, amor, Cupido. Quod ante eum fecerat Hieronymus Homiliâ primâ, *Spirituali cupidine vel amore accendatur.* Hæc autem ut Autorem Latinum minimè produnt, ità Origenem ipsum potiùs Autorem fuisse ostendunt, qui in scriptis illis quæ habemus, ἔρως in rebus divinis tam frequenter usurpat: & quem in hac ipsâ re, uti solet, imitatur S. Gregorius Nyssenus, in Cantica Homiliâ primâ, Ἐπειδὴν πένυ σοφία ὅτιν ἡ λαλῶσα, ἀγάπῃσιν ὅσον δύνασιν ἐξ ὅλης καρδίας τε καὶ δυνάμεως, ἐπιθύμησιν ὅσον χειρὶς πρῆξι καὶ διὰ τῶν ποτὶς ῥήματα τέτοις καὶ τοῖς ἐσθότῃ. Cum ergo sit quæ loquitur sapientia, dilige quantum potes ex toto corde & totis viribus; concupisce quantum potes capere: addo autem audacter his quoque verbis, *Ama.* Planè ut in Versione Hieronymianâ Homiliæ primæ Origenis, & ut aliquid audentius dicam, *spirituali cupidine & amore accendatur.*

Quòd autem in nonnullis libris hoc Opus in Canticum Hieronymo tribuatur, & à Lombardo & Thoma, harum rerum imperitissimis, sub nomine Ambrosii citetur, non inde efficitur vel hunc vel illum huius Operis Autorem fuisse, cum neutri illud competere posse omnes sci-ant. Sed inde iustior suspicio est, esse illud potiùs ipsius Origenis, quia Ambrosius & Hieronymus Origenis multa in Latinum sermonem converterunt.

Nihil

Nihil igitur valent rationes contra Origenem allatæ; at illæ quas pro eo afferemus sunt validissimæ. Quæcunque enim de Opere aliquo Origeni ascribendo dici possunt, huic imprimis competunt. Neque mirum, cum, ut olim observavit Hieronymus, *Origenes cum in cæteris libris omnes vicerit, in Cantico Canticorum ipse se vicit*. Nam primò, Character Origenianorum vetus est, pluribus MSSis in Collegio S. Petri apud Cantabrigienses præfixus, *Cognoscitur Origenis sermo per autoritatum abundantiam*. Nullibi autem manifestior hîc character quàm in hoc Opere: in quo Autor semper excurrit, & loca S. Scripturæ undecunque adducit, & ad propositum suum trahit. Secundò, Tropologica ubique sectatur Origenes, notantibus omnibus Christianis, ipso etiam Porphyrio. Tres autem perpetuò sensus in toto hoc opere persequitur, historicum, tropologicum, anagogicum; neque aliter exponit reliqua Scripturæ loca quæ adducit obiter: ut hîc planè se superet Origenes. Tertiò nemo unquam toties Opera sua priùs scripta laudavit, ac Origenes. Quoties enim Scripturæ locum obiter citat, ad Expositiones suas Lectorem ablegare solet. Idem in hoc Opere frequenter præstitit, citat enim Homilias suas in Exodum, & Iudices semel, in Numeros quater; Explicationes in Leviticum, & Commentarios in Novum Testamentum. Quartò, Origeni moris est propria nomina Hebraica interpretari, & ex eorum interpretationibus sensus tropologicos expiscari. Nullibi frequentius quàm in his Tomis hoc facit. In Prologo inquit, *Israel ob divinorum contemplationem nominatus est. Zaveh, aliena descensio. Deborah, apis*. (ut Homil. 5. in Iudices) *Barach, cornu scatio*, (ut eandem Hom.) *Solomon, pacificus*. Homiliâ primâ, *Eden, deliciae*. Secundâ, *Cedar, nigredo, vel obscuritas. Hierusalem, visio pacis*. (ut Homiliâ 21â in Josuam, *De Jerusalem frequenter diximus, quòd visio pacis interpretatur*.) *Abdimelech, servus regum. Alambre, visio. Cherubim, plenitudo scientiæ Dei* (ut in Ezekielem Homiliâ 2â. *Engaddi, oculus tentationis meæ* (ut in Homiliâ 2â in Cantic. ab Hieronymo versâ) Tertiâ, *Bethel, domus Dei*. Quisquis autem mira illa theoremata, quæ ex iis interpretationibus deducit Autor, perpenderit, nemini certè præterquam Origeni hosce Commentarios tribuet. Quintò, peculiæres quædam opiniones Origeni attributæ sunt, præsertim de Animâ, & Angelis; à quibus præcipuè Latini abhorrebant. Hæ autem ubique in hoc Opusculo proponuntur. Denique Origenes in Tomis suis, ubi ad mysticum sensum explicandum se applicat, sæpe precibus ad Deum se convertit, ut gratiâ Dei illustratus illa magna, ut appellat, mysteria perspiciat. Quod hîc sæpius fit. Si igitur libri materiam, modumque tractandi spectemus, omnia Origenem solum sapiunt.

Præterea

Præterea sunt & alia quæ hosce Commentarios non alterius esse quàm Origenis omnino convincunt. Homiliæ duæ Adamantii in Canticum Canticorum sunt ab Hieronymo fideliter versæ, & Papæ Damaso dedicatæ, atque à Ruffino agnitæ. Earum autem sententiæ consimiles & germanæ harum sunt quæ in hoc Opere continentur, ut in eadem incude formatum esse utrumque appareat; uti observavit doctissimus Huetius qui non pauca loca congescit, & multò plura congerere potuisset. Sed omnem scrupulum tollit luculentum Origenis Fragmentum, quod Græcè etiamnum ad finem Philocaliæ extat, ἐν τῷ β' τμήματι τοῦ αἰσίου τοῦ Ἀσμάτων, *Ex secundo Tomo Commentariorum in Canticum Canticorum* decerptum. Huic enim Græco Fragmento planè respondent Latina quæ habemus in hujus Operis Homiliâ secundâ. Licet enim prior Fragmenti pars liberius illic exponatur, posterior tamen pressius redditur: & in ipsâ priori parte illa Fragmenti verba, ἕτοιγ' ἔχ' ὡς ποτε σκληρύνει κύειν τὴν καρδίαν φαραὼ, ab illo vetere melius exponuntur, quàm à Tarino nupero interprete. Tarinus ita vertit, *Ita nunquam Dominus cor indurat Pharaonis*, quod à mente Adamantii alienum est. Vetus Interpres, *secundum hæc ergo fortasse & indurasse dicitur Deus cor Pharaonis*. Rectè: μήποτε enim, vox Origeni sæpiissime usurpata, non significat *nunquam*, sed *fortasse*: sub eâ enim loquendi formulâ expositiones suas dubitanter proponere ubique fere solet Adamantius.

Certissimum igitur est, illud Opus in Canticum, ex quo sententiam transcripsimus, & testimonium pro Ignatio nostro adhibuimus, esse ipsius Origenis, non Latini alicujus Autoris. Quod ut adhuc manifestius appareat, dabo etiam Interpretem; quem Ruffinum esse assero, non tantum conjecturis, quas Huetius amplexus est, permotus, sed etiam idoneo testimonio suffultus, quod præbet Cassiodorus, qui centum post Ruffini mortem annis vixit. Is enim lib. de Divin. Lect. cap. quinto hæc habet, *In Canticum Canticorum duabus Homiliis expositionem Origenis idem S. Hieronymus, Latina lingua multiplicator egregius, suâ nobis, ut consuevit, probabili translatione prospexit. Quas item Ruffinus, interpres eloquentissimus, adjectis quibusdam locis, usque ad illud præceptum quod ait, Capite nobis vulpes pusillas exterminantes vineas, tribus libris latinè explicavit. Quamvis enim hæc obscure dicta sint à Cassiodoro, satis tamen hoc ipsum Opus indicat, quod in illo versiculo, Capite nobis vulpes pusillas exterminantes vineas, definit. Non est igitur quod quis suspicionibus indulgeat, Erasmi judicio fretus; (ut in re consimili de Innocentii Epistolis dixit Blondellus,) multo minùs Amerbachii, hîc fluctuantis, nihîlq; aliud affirmatè asserentis, nisi quod & ipsi asserimus. Itâ enim ille Præfatione ad Tomum septi-*

num Hieronymi, *Ceterùm de Homiliis quatuor in Cantica Canticorum an sint Origenis nunc nolo in presentia disputare; certè multa sunt quæ ea Latini hominis esse, non Græci comprobent. Illud ausim affirmare, etiamsi Græci hominis sint, Hieronymum non verisſe. Quod & nos affirmamus.*

Ad primum Origenis testimonium refellendum usus est autoritate Erasmi Vir doctissimus, ad secundum elevandum suo quidem Marte, nec minùs infelicitè progreditur. Primò Homiliarum triginta novem in Lucam Autorem vult esse Latinum: quod & per se mirum, & ante hunc diem, opinor, inauditum est. *Latinorum natalium indicia quæ deprehendit hæc sunt.* Primò, *observat*, inquit, *gratià plenam, Græcè καὶ χαριτωμένην dici.* Sed quis, quæso, observat, Autor, an Interpretès? Neutrum dicit, satis cautè: Sed *Homilia observat*, quod mirè dictum, atque indè concludit, *Autorem non Græcum, sed Latinum fuisse.* Ego apertè dico S. Hieronymum Homiliæ Interpretem hoc obiter observasse, & necessitate quâdam ad talem observationem inferendam fuisse coactum. Transcripserat hunc ipsum locum ex Origenè ante eum S. Ambrosius, solâ versione contentus. Sed cùm observasset Origenes, vocem in salutatione prorsus inusitatam esse, eamque Hieronymus reddidisset, *gratià plenam*, duobus scilicet vocabulis, quorum neutrum rarum est, necesse habuit addere, *quod Græcè dicitur καὶ χαριτωμένην.* Secundò ista objicit ex Homilia quintâ, *Ego autem sum ἄλογος, quod licèt Latinus aliter expresserit, tamen propriè transferri potest*, absque sermone vel ratione. Sed & hîc tum Autorem Origenem, tum Interpretem Hieronymum habemus. Mutum probat Autor populum Israeliticum, quòd sermonem, id est Christum rejecissent; idq; pluribus scripturæ locis explicat: quod planè Origenicum est. Citat illa de Mose, Exod. 5. 12. *Εγὼ δὲ ἄλογός εἰμι.* Interpretès quia nihil tale in Latinis Codicibus scriptum inveniret, sed potiùs fortè, id quod nunc legimus, *cùm incircumcisus labiis sim*, ut & Hebræa sonant, & Theodotionis Versio, vel *tardi sermonis*, ut antiquitus legebatur, necesse putavit ad Origenem rectè capiendum admonere, quòd licèt Latinus aliter expresserit illam vocem ἄλογος, tamen propriè transferri potest absque sermone, sive ratione. Et hoc planè Hieronymianum est, ut omnes nôrunt. Ipse certè Hieronymus, ad caput 44. Ezech. *Et in Exodo locutus est Moyses in conspectu Domini dicens*, Ecce filii Israel non audierunt me, quomodo audiet me Pharao? ego autem sum tardi sermonis: *pro quo Lxx dixêre, ἐγὼ δὲ ἄλογός εἰμι, quod meliùs habetur in Hebræo, ego incircumcisus sum labiis.* Tertio, *eiusdem*, inquit, *est commatiis, quòd cadaver à casu nomen accepisse observat, Homil. 16.* Imò hæc nullatn

nullam cum præcedentibus similitudinem habent, sed sunt pura translatio, sive nuda Græcorum verborum redditio. Explicat eo loco versiculum 34. cap. 2. Evang. secundum S. Lucam, ἰδὲ ἐπὶ ταῖς εἰς πῦρ, *Ecce hic positus est in ruinam*, Origenes more suo; & tandem huic applicat locum S. Matthæi, *Et de hac ruinâ dicitur*, οὗτος ὁ οἶκος ἡ τοῦ πνεύματος ἐκείνου οὐκ ἀπολεῖται οὐδέποτε, *ubique fuerit cadaver, ibi congregabuntur aquile*; Quod nè coactum nimis videretur, addidit, πνεῦμα ὁ ἁγίος πνεύματος λέγεται, *cadaver quippe à casu nomen accepit*. Quale aliquid apud Hippolytum legas libello de Antichristo. Quarto ejusdem commatis esse vult illud ex Hom. 22. quod *Græcus sermo hoc, quod est converti in lapides, significantius sonat ἀπολιθίζω*. sed totus ille tractatus de suscitandis filiis Abrahæ ex lapidibus planè Origenicus est; & hæc verba, quæ parenthesi includi debent, manifestè ab Interprete Hieronymo sunt inserta. Quinto, notat judicem apud Græcos cum articulo positum, qui singularitatis significator est, & mox discrimen nominis vel cum articulo vel absque articulo positi dicit apud Græcos magis intelligi Homil. 35. Sed facilis responsio; Author Homiliæ notat *judicem cum articulo positum*, Interpres addit, *apud Græcos*, quia apud Latinos non ponitur articulus. Exponit hîc Origenes versiculum 58. cap. 12. Evangelii secundum Lucam. Observat ἐπὶ ἀρχόντα dici sine articulo, ὡς τὸν κερτὴν cum articulo: indè colligit principem esse unum angelorum, qui multi sunt, *judicem* esse illum unicum, Jesum Christum. Hoc planè Origenicum est. Nemo enim toties vim articuli urget ac Adamantius. Hieronymus cum videret, hominem Latinæ tantum linguæ peritum hæc capere non potuisse, notavit *hoc apud Græcos magis intelligi*. Postremò, inquit, *in eadem Homiliâ monet quadrantem, sive minutum Græcè tenue dici posse*. Rectè. Habemus autem & hîc Autorem Origenem, Interpretem Hieronymum. Origenes dum explicat ea verba, ὡς ἡ τὸ ἐργαζόμενον λέπιδον ἀποδοῖς, ludit, ut solet, in voce λέπιδον, & ostendit peccatum esse vel pingue & crassum, vel tenue & subtile. Vidit Hieronymus hæc à Latinis intelligi non potuisse vel per *quadrantem*, vel *minutum*, monuit id quod *minutum* dicitur, græcè *tenue* dici posse, unde quæ sequuntur tandem intelligi possunt.

Hæc, inquit, *Autorem Græcè scripsisse negant, quâ linguâ notum est Origenem omnia sua composuisse*. Imò verò *Autorem Græcè scripsisse non negant*, sed tantummodo Interpretem ex Græcis in Latinam translulisse, & ubi opus esset, Versionis suæ rationem reddidisse, quo nihil apud antiquos Interpretes familiarius fuit, ostendunt. Bellarminus Tractatum quintum, adeoque reliquos in Matthæum putavit esse Latini Authoris: sed *non firma mihi videtur ejus ratio*,

inquit Labbeus. Et erat certè infirmissima, ut nunc apparet ex Commentario ab Huetio Græcè edito. Et digna sunt Huetii verba quæ à talibus Hypercriticis observentur. *Quamvis hoc Bellarmini iudicium palam refellat Codicis Græci lectio, eà tamen si careremus, non plus valeret illud adversus hunc Adamantii librum, quàm adversus reliquos, quos Veterum Interpretum studio Latine redditis legimus: in iis siquidem frequenter ejusmodi occurrunt additamenta Interpretum sua lingua hominibus gratificantium.* Neque hæc de Origenianis tantùm vera sunt. Apud Latinum Irenæum legimus, *Ennæa id est cogitationi.* *Hermes, sicut græco sermone exprimitur Ἑρμῆς τε λόγος καὶ ἐπιλοποῦν* ἢ ὁ ἐπ' αὐτὸς καὶ δετο. *Ut hoc ipso Latino sermone dicamus, Fraudulentia siue seductionis verba, & subinvolantes mores indidit eorum sensibus ad seducendum stultos hominum, ut credant figmentis.* Mater enim, hoc est Leto, occultè commovit eos; unde & Leto nuncupata est secundum Græci sermonis significantiam. Rursus, *Homerus Poeta dixit, Ὅτι δὲ θεοὶ παρ' ἑλπίων καὶ ἀνθρώπων ἡγεῖσθοντο Χρυσέῳ ἐν δεξιῇ.* *Quod Latine interpretabimur, Dii autem apud Jovem confidentes tractabant in aureo loco. Atque iterum. Similiter & Sabaoth per Ω quidam Græcam in syllabâ n. v. i. s. s. i. m. a scribitur; per Ο autem Græcam ut puta Sabaoth primum cælum manifestat. Eodem modo & Iaoth.... sicut secundum Latinitatem Dominus virtutum & pater omnium.* Hæc sanè Latini hominis, non Autoris, sed Interpretis. Irenæus enim Latine non scripsit; ejus tamen hæc omnia sunt præter ea quæ Interpres addidit.

Sed sive Græcus, sive Latinus fuerit hic Homiliarum Author, Origenes, Dallæo judice, esse non potuit. Nam ab ipso Origenis genio, more ac sensu quadam sunt in eodem opere aliena. Quæ hæctenus vidimus sunt planè Origeniana, quænam igitur sunt quæ Adamantio competere non possunt? Primò, *Homiliâ 25â. Spiritus S. dicitur tertia persona à Patre & Filio. Qui sic distinctus personæ in divinis usus ab Origene alienus est.* At hoc ipso loco Autor ita loquitur ut alium quàm Origenem eum fuisse non credas. Dicit aliquos per inordinatam charitatem dicere, Paulum sedere à dextris, Marcionem à sinistris Salvatoris, & per advocatum spiritum veritatis intelligere Apostolum Paulum: *Quod quidem, inquit, in Ecclesiâ patimur. Plerique enim dum plus nos diligunt quàm meremur hæc jactant & loquuntur, sermones nostros doctrinamque laudantes, quæ conscientia nostra non recipit. Alii verò tractatus nostros calumniantes ea sentire nos criminantur, quæ nunquam sensisse nos novimus.* Quæ de seipso Origenem scripsisse quis non videt? Sed obiter appellat Spiritum S. tertiam personam à Patre & Filio; an autem Origenes ita loqui non potuit? Latini Patres *ἑωσυσαν* personam transulerunt. Tres autem in Divinis *ἑωσυσαν* semper agnovit Orige-

Origenes. Ipse secundo Tomo in Johannem, ἡμεῖς μὲν τοὶ καὶ τρεῖς ὁμο-
 ούσιαις πεθεώμενοι τυγχάνειν τὸν πατέρα, καὶ τὸν υἱόν, καὶ τὸ ἄγιον πνεῦμα,
 (Ita lego in MS^o nostro; & agnoscit Huetius illa verba καὶ τὸν υἱόν in
 Editione suâ per Typographi incuriam esse prætermissa) Ferrarius
 Interpres, *Nos autem qui tres personas Patrem, & Filium, atque Spi-*
ritum S. esse credimus. Plurima sunt in Latinis Origenis de Trinitate
 personarum, sed suspecta ea Huetio facit fluxa Ruffini Interpretis fides.
 Et quidem ubi de unitate Trinitatis, aut æqualitate personarum agitur,
 merito diffidendum est Interpreti: de Trinitate autem tantummodo
 loquenti, ratio nulla est cur diffidamus. In sexto Tomo in Joannem
 etiamnum legimus ὁμοουσιότητα τριᾶδα, adorandam Trinitatem: Idq;
 antè observaverat S. Basilus I. de Spiritu S. cap. 29. Nihil enim
 certius est quam Origenem tres personas in divinis agnovisse, &
 contra eos dispu. asse qui unam ὁμοουσίαν asserebant; quòd si eas
 substantiâ distinctas & inæquales docuit, eo ipso magis certum
 est. Ut autem distinctionem ita etiam & ordinem tradidit, qui l. 5. ad-
 versus Celsum non veritus est dicere Christum δὲ δεύτερον Θεόν, *secun-*
dum Deum; & quem tradit Hieronymus ad Avitum, in l. 1. πρὸς ἀρχόν
 docuisse, *Filium quoque minorem Patre eo quòd secundus ab illo sit, &*
Spiritum S. inferiorem Filio in sanctis quibusque versari. Imò eadem
 Epistolâ Hieronymus, de Adamantio, *Tertium dignitate & honore post*
Patrem & Filium asserit Spiritum S. Satis igitur principiis Origenis
 consentaneum est Spiritum S. asserere tertiam personam à Patre & Fi-
 lio. Secundo, objicit personas longos sermones inter se ferentes, contra
 morem Origenis, *qualis*, inquit, *illa est Christi cum Tentatore colloca-*
tio. Respondeo tibi, ô versipellis & nequam, qui me tentare non me-
 tuis, & cætera. Cætera autem hæc tantummodo sunt, *alius est panis*
sermo Dei qui vivificat hominem. Proh longos Sermones! proh pro-
 lixam collocationem! Sed prolixior *Angeli Custodis ad Principem*
Angelum oratio; imò infelix Dallæus qui *adversarium*, à principe
 hujus sæculi missum, quærentem occasionem-insidiarum si quò modo
 nos subvertere queat, *Angelum custodem* facit. Totus iste locus tam
 purè est Origenicus, ut his me immorari pudeat. Tertiò, cùm Ori-
 genes ipse solos libros Legis admisisse Sadducæos doceat, Homiliâ 39.
 loca ex Esaia & Psalmis citans addit, *Qua omnia corporaliter intelligen-*
tibus Sadducæis qui erant portio Judæorum, dicit Salvator, Nescitis
 scripturas, neque virtutem Dei. Sed non dicit hîc Origenes id quod
 contrarium est cuiuspiam quod alibi docuit; non enim affirmat Saddu-
 cæos Prophetas in Canonem Scripturarum recepisse. Hoc tantum
 dicit, Sadducæos malè intellexisse Prophetas; potuerunt autem & in-
 telligere, & etiam malè, ea quæ pro sacris Scripturis non habuere.

Saddu-

Sadducæi quidem Samaritas sequuti sunt, ὅμοια σαρμαίταις φερόντες, & τὰ πάντα ἰσα σαρμαίταις φυλάττοντες, ut loquitur Epiphanius. Et rejecisse quidem eos Phariseorum δὲ πρώτης ex Josepho patet. Sed נביאים & כתובים Prophetas & Hagiographos inter traditiones quis ferat numerari? Interpres quidem Origenis, quem affert Dal-læus, dicit eos sacras Scripturas extra libros Mosaicos non *legere*, sed Græca negant tantum περὶ αὐτῶν vel ὡς δὲ λέγουσιν, scilicet in contro-versiis fidei determinandis *admittere*. Hoc enim fundamento usi sunt, Nullum articulum fidei admittendum esse, qui non ex libris Mosaicis probari posset. Reliquos autem Scripturæ libros ipsi legebant, & ita interpretabantur, ut fundamento suo contradicere non viderentur. Multæ eorum interpretationes à Rabbinis afferuntur. Ut Abenezra ad caput Danielis XII. 31. חכמי צדוקים Sapientes à Sadducæis cæ-cos vocat, quòd המקדש acciperent de Mecca. Eosdem pariter deri-der, quòd locum Levitici malè exponerent, מספר עורני ex libro Ezræ. Idem reprehendit Japhethum Ben Eli Sadducæum, ut videtur, quòd ultima Danielis verba ותעמר לגרלך לקץ הימין, & re-surges in sorte tuâ in fine dierum, absurdâ interpretatione illudere co-naretur, nempe si fortè tunc in vivis fueris. Et Talmudistæ dispu-tationes sæpe referunt, in quibus Sadducæi & Samaritæ respondent ad loca ex Prophetis & Hagiographis adducta, ut nuper annotavit vir re-rum Talmudicarum callentissimus, Joannes Lightfoot in Canonicatu Eliensi collega noster, ad Evangelium S. Joannis cap. 4. vers. 15. ubi mulier Samaritana Messiam nominat. Præterea & juvenis, & ad popu-lum hæc scripsit Origenes; non igitur tunc fortasse notaverat, aut cer-tè non necesse habuit sententiam Sadducæorum peculiarem notare: observat enim Sadducæos tantum *portionem Judæorum* fuisse. Utcun-que totus hic tractatus ipsum Origenem sapit; ac præcipuè prima illa sententia, *Qui erunt sicut angeli utique angeli erunt*. Imò hæc ipsa Quæstio, quam *molestam* vocat Homiliæ Autor, (scilicet, *Ubi scriptum est, quia neque nubent neque nubentur?*) non est alterius quàm O-rigenis. Eandem enim ipse proponit in Commentariis ad Matthæum, eamque operosè solvit, ostendens hanc sententiam in Scripturis non quidem αὐτολεξίαι; *ipsis verbis*, sed ἐν τεσσολογία tropologicè contine-ri, atque hinc mirè contendens tropologicam Scripturæ expositionem esse prorsus necessariam, quòd ei, qui hanc non admittit, vel locum corruptum pronunciare, vel Christo, quasi verum non dixerit, haud credere, vel ad libros Apocryphos confugere, necesse sit. Ostendit hanc quæstionem ex verbis Christi apud Matthæum atque Marcum, non autem ex illis apud Lucam oriri. Et quidem in Homiliâ in Lucam, omittit

omittit verba Lucæ, eorumque loco substituit verba Matthæi, ut hanc Quæstionem introducat.

Firmiora nobis pro Origene Argumenta & pro Interprete Hieronymo adversus Latinum Authorem suppetunt. S. Hieronymus in Catalogo inter Opera à se edita, in *Lucam Homilias triginta novem* recitat; Homilias autem ipse nunquam scripsit. In Prologo ad Paulam & Eustochium ostendit se eas ex Origene transtulisse, his verbis. *Quamobrem petistiis ut, contemptis istiusmodi nugis, saltem triginta & novem Adamantiis nostri in Lucam Homilias, sicut in Græco habentur, interpreter. Molestam rem & tormento similem, alieno, ut ait Tullius, stomacho, & non suo scribere: quam tamen idcirco nunc faciam, quia sublimiora non poscit is.* Hunc autem ipsius Hieronymi Prologum fuisse certum est, quia totum in suam Invektivam transcripsit Rufinus, & satis severè exagittavit. Inò, quod huic liti finem imponere debet, nec ullâ ingeniî vi evitari potest, idem Rufinus, vivente adhuc Hieronymo ac responsa meditante, quid in hoc ipso Opere infidè transtulerit ostendit aut innuit. Verba ejus sunt, *Secutus sum quod te videram in Homiliis secundum Luca Evangelium fecisse, ubi de Filio Dei in Græco non rectè inveneras præterieris, in illo loco ubi dicit, Magnificat anima mea Dominum, exultavit spiritus meus in Deo salutari meo, nosti quia de animâ, sicubi illa quæ solent dici non præterieris; sed ea adhuc etiam ex te additis etiam assertionibus lucidiùs scripseris, ut in illo loco, Ecce ut facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultavit infans in utero meo, ubi dicitis quòd non erat hoc principium substantiæ ejus, de tuo addidisti, atque naturæ. Hæc & mille alia his similia in interpretationibus tuis, sive in his ipsis Homiliis, sive in Hieremia, vel in Esaiâ, maximè autem in Ezechiele substraxisti.* Queritur igitur Rufinus in his ipsis Homiliis quædam quæ in Græcis erant Origenis, ab Hieronymo fuisse subtracta, quædam mutata, quædam quæ in Græcis non erant addita: loca ipsa notavit, ut cùm Græca extarent, faciliè perspicerentur: unum etiam recitavit ex ipsâ Versione, qui etiamnum Homiliâ quartâ erat, ubi adhuc legimus, *Ecce enim ait Elizabeth, ut facta est salutatio tua in aures meas, exultavit in gaudio infans in utero meo. Adhuc in matris utero erat, & jam Spiritum S. acceperat. Non enim illud principium erat substantiæ ejus atque naturæ.* Hæc verba ex Hieronymianâ Origenis Versione recitat Κύριον & Rufinus, quæ ex Origene transtulit, quæ à seipso addidit Interpres, notat, scilicet illa verba, atque naturæ. Nos & quæ Origenis sunt, & quæ Interpretis etiamnum habemus. Certissimum igitur est has Homilias esse Origenis, & ab Hieronymo versas; . nec potest esse quicquam in rebus hujusmodi hoc argumento efficacius.

Ad

Ad majorem tamen confirmationem hæc ulterius addi possunt, Hieronymum ultra 70 libellos, *Origenis quos Homilisticos appellavit transfuisse in Latinum* refert Rufinus in præfatione ad libros *mei ἀρχαίως*. Fatetur hoc Hieronymus ipse Apologâ primâ. *Septuaginta libros ejus, ut meus necessarius criminatur, in Latinum verteram, & multa de Tomis. Nunquam de Opere m'io fuit questio; nunquam Roma commota est.* Notat Rufinus in invektivâ Homilias in Lucam, in Isaiam, Jeremiam atque Ezekielem. Hieronymus ipse testatur 14 tantum in Jeremiam & totidem in Ezekielem se transfuisse. Verba ejus sunt in Prologo ad Ezekielem. *Itaque post quatuordecim Homilias in Jeremiam, quas jampridem confuso ordine interpretatus sum, & has quatuordecim in Ezekielem per intervalla distavi, & in Catalogo, In Jeremiam & in Ezekielem Homilias Origenis viginti octo, quas de Græco in Latinum verti.* Homiliæ autem in Isaiam tantummodo novem sunt; quibus si addas duas in Canticum, adhuc tantum sunt triginta novem. *Ultra igitur libellos 70 ab Hieronymo versos invenire nunquam poteris, nisi illi triginta novem Homilias in Lucam Rufino memoratas annumeres, ut & ille numeravit.* Quare traximus suum malè hîc deferit Dallæus, qui in Indice Operum Hieronymi has ipsas Homilias inter *γνήσια*, id est ea quæ verè sunt Hieronymi, seu, de quibus nulla dubitatio sit quin ab Hieronymo sint edita numerat, his verbis. *Homilia in Lucam triginta novem ab Hieronymo translatae. In Præfatione numerus est onissus. Sic autem refertur hic locus a Rufino Invektivæ sua libro Secundo, Saltem triginta novem Adamantii nostri in Lucam Homilias, sicut in Græco habentur, interpretor.*

Cùm hæc tum de Authore, tum de Interprete adeò perspicua sint, Blondellus tamen non veritus est, harum in Lucam Homiliarum Interpretem Rufinum dicere: & in levissimis notulis suis ad Epistolam Clarissimi Vossii asserit ejus esse probare Homiliam sextam, ex qua nostrum petitur testimonium, non Rufini somnia sua Origeni assignentis, sed Origenis ipsius esse. At nos hoc ipsum cumulatissimè probavimus, ut appareat hæc esse non Rufini somnia, sed Blondelli. Quid enim? An Rufini Interpretatio esse potest, quam S. Hieronymus à semet ipso factam non semel testatur, & quam diu edidit antequam Rufinus vel unum verbum ex Origene in sermonem Latinum transfunderet? An Rufini esse potest, quam Rufinus ipse Hieronymo tribuit, & in Invektivâ suâ adeò exagitat? Fateor equidem Rufinum ad finem penè vitæ suæ Interpretationes suas sub Hieronymi nomine edidisse. Sed hoc de Homiliis in Lucam dici non potest, quia & ipse Hieronymus eas agnoscit, & sub numero Septuaginta Homiliarum à se versarum ponit, & Prologus Hieronymi Invektivæ Rufini insertus legitur, quam Rufinus

finis tum scripsit, cum nullam Origenis Homiliam attigisset, cum librum *μετὰ ἀρχαῖν* tantummodo transtulisset, ipso fatente Hieronymo. Itā enim ille in Apologiā primā, *Ego per tot annos tam multa convertens nunquam scandalo fui: tu ad primum & solum opus, ignotus prius, temeritate factus es nobilis.* Et rursus secundā, *Vis Origenem in Latinum vertere? habes multas Homilias ejus & Tomos, in quibus moralis tractatur locus, & Scripturarum panduntur obscura: hæc interpretare, hæc rogantibus tribue.* Quid primus labor tuus incipit ab infamiā? Antequam igitur quicquam scripsisset Ruffinus, editæ sunt Homiliæ Origenis in Lucam Interprete Hieronymo; eadem in Invektivā Ruffini sugillatæ sunt, antequam Ruffinus quicquam Origenis præter librum *μετὰ ἀρχαῖν* in Latinum transtulisset.

Et tamen Dallæus ad hoc Blondelli somnium confugere tandem coactus est. Nam cum liquere dixisset, *harum Homiliarum alium fuisse auctorem quàm Origenem*, id tamen viris eruditissimis persuaderi minime potuisse putaret, statim addidit, *nè nunc illud afferam, quòd satis constat Origenis quæ Latine tantum extant, à Ruffino & aliis interpretibus ita fuisse interpolata, ut ex iis vix certò possit intelligi quid verè sit Origenicum.* Cum certum sit non Ruffinum sed Hieronymum harum Homiliarum esse Interpretem; si verò Hieronymum inter alios interpretes ponat, qui Origenem tam fœdè interpolârunt, manifesta est calumnia. Habemus novendecim Homilias Origenis in Jeremiam Græcè: habemus earum duodecim ex Interpretatione Hieronymi Latine; hæc autem interpretatio tam bene Græcis responderet, ut aliam addere Huetius necessarium non putârit, adeoque eas ediderit, Interprete Hieronymo. Quænam autem ex iis ita interpolatæ sunt, ut quid sit Origenicum intelligi non possit? Idem omnino de Homiliis in Lucam sentiendum, in quibus nihil additum observavit Ruffinus præter ista, atque naturæ. Sartum igitur tectum est illud ex Homiliâ sextâ testimonium pro Ignatio.

Commentariorum in Canticum Canticorum fatemur Interpretem fuisse Ruffinum; neque tamen in illis concedimus quid sit Origenicum intelligi non posse. Ipsi enim Dallæi regula est ultimo capite explicata, illa in Origenicis à Ruffino interpretatis suspecta esse debere quæ à notis vel Auctoris ipsius, vel ejus quo vixit sæculi placitis atque moribus abludunt; & si quæ iis congruere aliunde censeret, ea verò fas esse pro Auctoris genuinis agnoscere. Et ex hac ipsâ regulâ ea quæ Origenes affert pro amore, in Commentariis in Cantica pro ipsius genuinis agnoscimus, quia ab ipsius placitis non abludunt: & testimonium Ignatii pariter genuinum pronuntiamus, quia ex Homiliâ in Lucam eum ejusdem Martyris testimonium adhibuisse novimus.

Et fuit quidem olim cum Dallæus ipse hæc Origenis testimonia pro Ignatio reciperet atque amplecteretur, cum suis Catonibus contentus esset, nec adhuc in illud somnium quod nuper evulgavit incidisset. Nam de *Jejuniis & Quadragesimâ* lib. 3. cap. 4. *Ex Ignatii Epistolis*, inquit, *nonnulla citant veteres tertii quartique sæculi Scriptores, Origenes, Eusebius, Athanasius, Hieronymus, Theodoretus, Gelasius Romanus.* Si Origenes tertii sæculi, & quidem nondum adulti Scriptor, nonnulla ex Ignatii Epistolis citavit, fatente Dallæo: quàm iniquum, imò quàm ridiculum est, Impostorem quærere qui ad finem tertii aut initium quarti eas primùm finxerit aut publicaverit.

C A P. VIII.

Eusebii autoritas defenditur. Impostori Dallæano non obstetricatus est. Rectè Polycarpi & Irenæi testimonia applicavit. Origenis testimonia non ignoravit. S. Athanasius ab Eusebio non est delusus. Neque Ignatium eo modo quo Salmasius & Blondellus citavit. Hammondus frustra & immeritò sugillatur.

Adenus à nobis allata testimonia vel spuria, vel minùs rectè intellecta, & ad Epistolas confirmandas detorta queritur Vir doctissimus: quod sequitur Eusebii, has responsiones non patitur. Sunt ab eo dicta adeò clara atque perspicua, adeò ab omnibus recepta; Epistolæ quas nos habemus tam certis indicis apparent eadem omnino esse quas habuit Eusebius, ut ejus testimonium (quod ad priora duo Polycarpi atque Irenæi etiam extenditur) nec pro spurio, nec pro malè applicato haberi possit. Quò igitur nunc se vertit Dallæus? ad id, quod unum restabat, confugit: scilicet Eusebium deceptum fuisse; bono viro ab Impostore illudum esse; errasse hominem cætera diligentissimum, quod humanum

num est, & in eundem errorem autoritate suâ, quam habuit in literis maximam, primò Athanasium, dein totum orbem induxisse.

Miror equidem ei in mentem non venisse, etiam in hoc negotio eo argumento uti, cui sæpe alibi inhæret: nempe librum Eusebii, unde testimonium desumitur, esse Apocryphum; Apocryphus autem cum sit, non est ab Eusebio conscriptus, sed, uti disputare solet, spurius, & ab aliquo Impostore confectus. Sic enim Gelasius, Episcopus Romanus, in Concilio scilicet, *Historia Eusebii Pamphili Apocrypha*. Sed quàm ridiculum hoc argumentum hîc fuisset vidit ipse, & abstinuit. Videamus igitur an hoc quod urget de Eusebii hallucinatione, eo quòd omisit de suppositione, aut felicius aut verisimilius sit.

Quid in Historiographis inveniri Eusebio laudabilius potest? aiebat olim Pelagius secundus Papa. Ille Gelasio Cyziceno φιλαληδέστατος, veritatis amantissimus, & ἀξιοπρεπέστατος, fide dignissimus, audit. Ille Magno Basilio dicitur ἀξιόπρεστος διὰ πολυπείλειαν, idèò maxime fide dignus, quia diuturnâ experientiâ in negotiis Ecclesiæ, vetustissimisque monumentis versatissimus fuit.

Inter alia quæ in Historiâ Ecclesiasticâ complexus est propositum ei fuit, qui libri ab Antiquis scripti fuerant enarrare, ὅστις, ut ipse loquitur, καὶ γενεὰν ἐχέον διὰ συγγεγραμμένων τὸν θεὸν ἐπαρθεῖσαν λόγον, ποικίλῃ καὶ ποικίλῃ ἑκάστῃ αἰῶνι Θεολογίαν ἐκκομίζαντες. Antequam hoc Opus aggredereur erat ad illud perficiendum maxime idoneus paratissimisque. Plurima jam antè volumina perscripserat, quibus ostendit variam lectionem, & in omni Græcâ literaturâ maximam peritiam, ut qui jam esset, teste Sozomeno, πολυμαθὴς καὶ ἱσχυρὸς, tantâ rerum omnium scientiâ instructus ad Historiam conscribendam animum appulit. Diu antehac cum Pamphilo familiarissimè vixerat, qui præclaram Ecclesiasticorum Scriptorum Bibliothecam instruxerat: huic quotidie interfuit, hanc assidnè versavit, hujus librorum omnium indiculum confecit. Usus est etiam Bibliothecâ Hierosolymitanâ, quam illius urbis Episcopus Alexander extrui curaverat; in qua præter reliqua etiam Epistolæ quas Viri Ecclesiastici in tractandis Ecclesiæ negotiis ad se invicem dederant conservabantur. Ità denique libris scriptis deditus erat, adeoque feliciter in iis versatus, ut Imperator Constantinus Constantinopoli Cæsaream scriberet, eique potissimum in mandatis daret ut quinquaginta S. Scripturæ Codices in membranis artificiosissimè scribi curaret, & ad Urbem Regiam indè mitteret.

Jam verò an verisimile est veteranum librorum helluonem, inter membranas chartasque veteres vitam terentem, tot Antiquorum Volumina quotidie aut describentem aut desolantem, tam facillè Impos-

storis arti expositum fuisse, & adulterino fœtui obstetricatum esse? An tantum Virum putare possumus ἑμαυον ἢ τὰ τοιαῦτα ἐπιφειδομένων τοῖς βιβλίοις, καὶ θησαυρὸν ἔτοιμον τοῖς γράμμασι αὐτοῦ, *lucrum eorum qui falsos titulos libris imponere, & thesaurum illis preparatum, qui eosdem venundare solerent*, ut de Indocto suo loquitur Lucianus? Nihilne in membranarum, nihil in scriptione, quod novitatem Operis detegeret, reperire potuit Vir in rebus hujusmodi exercitatissimus sagacissimisque? Quidni aliquam antiquitatem Epistolarum ex ipso libro deprehenderit, vel eo modo quo imperitissimi solent, τῶν διαβεβρωτῶν καὶ διακεκρωτῶν αὐτὰ τεκμαίροντες, καὶ συμβάλλουσας τὰς σφύρας ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν παραλαμβάνον, *indiciū sumens quod comesa & contrita essent, & tinea ad eam rem explorandam in consiliū adhibens*. Ducentis post Ignatium annis Epistolas prodiisse, imò cum jam de Constantini vel Patris ejus Christianismo fama sparsa esset, scriptas primū fuisse vult Dal-læus. Erat autem tunc temporis plures quàm XI. annos natus Eusebius. Nonne credimus eum, cum fortè in talem Epistolarum Codicem incideret, ad primum earum intuitum cohorruiſſe, quas nec in Pamphili Cæsareæ, nec Alexandri Hierosolymis Bibliothecâ vidisset, & de quibus nè fando quidem ante hoc tempus fuisse eas in aliorum manibus audivisset? Optimè certè ille jam quadragenarius novit, quam libri scripti ætatem ferrent; quot modis novitas proderetur, non ignoravit. Nullo igitur modo verisimile est Eusebio vigilantī tam facili simul & tam scèdè impositum fuisse. Quòd si primâ facie impostura ei non suboluiſſet, tamen cum tam diligenter Epistolas evolverit, cum singula Episcoporum nomina numeraverit, cum notaverit omnia itineris momenta, cum traditionem Apostolicæ doctrinæ observaverit, cum hæreses refutatas animadverterit, cum tot ex illis sententias exscripserit, cum in nullo unquam Autore examinando parem diligentiam adhibuerit, an fieri posse putamus, ut, si tot sint in iis scripta quæ fidem temporum manifestè convellunt, quæ à sermone Apostolico & virorum Apostolicorum planè dissentiant, quæ à modestiâ, doctrinâ, veracitate, prudentiâ Martyristongè abhorrent, quæ per se absurda, affectata, inepta, & putida sint, hæc omnia Eusebius statim concoqueret, pro verè Ignatianis arriperet, & æternitati consecraret? *Credat Judæus apella.*

Sed Vir doctissimus observat *alia apud Eusebium sphalmata esse hoc nequaquam leviora*, quorum tamen meminisse nolit; ut hinc scilicet credamus bonum illum virum tam facili ac tam turpiter decipi ac labi potuisse. Verum prudens, opinor, hæc *sphalmata* silentio suppressit, quòd ad rem omnino non facerent. Si Autorem ullum Veterem nominare posset, quem Eusebius agnovit, & cujus autoritatem testimoniis aliorum confirmatum ivit, qui postea Fictor detectus est, aut vel

in dubium vocatus: aliquid quidem diceret, quod eum à temeritatis & in verecundia crimine, ut ipse loquitur, liberaret. Ego verò Eusebium tantâ diligentia tantoque iudicio in examinandis Christianorum primævæ antiquitatis scriptis, in quibus traditionem Apostolicam contineri arbitratus est, usum fuisse contendo, ut nemo unquam de ejus fide aut de scriptis, quæ ille pro indubitatis habuit, postea dubitaverit. Libri qui nunc in dubium vocantur, aut olim vocati sunt, testimonium ejus non habent. Ostende mihi lapsum Eusebii in aliquo alio Opere, ut de hoc credam.

Diligentiam autem & attentionem Eusebii requirunt Adversarii in testimonio Irenæi afferendo: ego verò eam laudandam puto, quod auream sententiam, in Ignatii Epistolâ extantem, apud Irenæum inveni-
nerit, observaverit, notaverit, applicaverit. Sed *vanâ & inani specie delusus Epistolas Irenæum quoque vidisse, & quidem etiam, (quod sane crassius est & inexcusabilius) memorâsse imaginatus est.* Unde autem hoc apparet, cætera diligentissimum oculatissimumque ita fuisse delu-
sum? Vidit Eusebius multa Irenæi scripta, quæ jam perierunt, quæ & ipse commemorat lib. 5. cap. 26. & ἡ τὰ μὲν εἰς ἡμετέραν ἐλθόντα γυνώσκοντες οὗτοι Εἰρηναίου ποσῶντα, atque hac sunt quæ ex Irenæi scriptis ad
nostram notitiam pervenerunt, inquit. Ex his vidisse eum Ignatii Episto-
las certior fieri potuit; imò ex illâ ipsâ sententiâ, quam adduxit, vidisse novit, quia eam ex ejus Epistolâ transcripserat Irenæus. Nam quod apud eum dixisse tantum Martyrem, non autem scripisse legamus, placet nihili est: nos enim antè ostendimus nunquam aliter Irenæum de sententiis scriptis locutum esse. At habuit ex *Actis Ignatiani Martyrii*. Ita certè Parkerus, *Collegerat quis fortè dicta Ignatii ante tempus Eusebii, eâq; in formam Epistolarum redegit.* Sed antiquissima Acta quæ tunc extiterunt, nec eam neq; similem aliquam sententiam Martyris exhibent. Posteriora omnia diu post Irenæum, diu post Eusebium conscripta sunt: & eorum interpolatores sententias quas habent ex Epistolis transcripserunt, ut nos antè ostendimus. Hæc igitur sæpius iterata nihil proficiunt.

Secundò obicitur similis ejus in Polycarpo oscitantia, quod non attenderit duo illa quæ ex ejus Epistolâ recitavit loca apertè inter se pugnan-
re. Profecto si hæc vera essent, si Eusebius recitaret duo loca apertè inter se pugnantia, eamque repugnantiam, quæ tam aperta esset, minimè animadverteret, quomodo excusari posset non video. Et tamen veniâ digniorem hanc in Polycarpo oscitantiam illâ quæ in Irenæo fuit fateatur Dallæus. Quare, amabò? nempe quia novit ea quæ objecit esse falsissima: neque Eusebium, sed nos oscitare putavit cum ista scriberet. Quisquis illa loca quæ ex Epistolâ Polycarpi recitavit Eusebius perlegerit, nullam inter ea pugnam, nullam vel contradictionis umbram esse

esse consuebitur. Sed *ad calcē loci posterioris*, inquit, aliquid tale reperitur. Verū ea quæ sunt *ad calcē* non recitavit Eusebius: falso igitur asseritur loca quæ recitavit inter se pugnare; & si ulla pugna esset, pugnaret locus quem recitavit cum eo quem non recitavit, & cujus solus Photius meminit pluribus quā quingentis post Eusebium annis: neq; tamen ulla inter Eusebiana & Photiana pugna est, ut nos fusè probavimus. Certè si hīc oscitaverit Eusebius, oscitavit & tota Ecclesia Asiatica, quæ totā Epistolā, quam citavit Eusebius, per tot sæcula publicè legebat.

Optimè igitur novit Eusebius loca hæc Polycarpi & Irenæi indubitatum Ignatianis Epistolis testimonium præbere: neque alia adhibere voluit, licet sine omni dubio plura potuisset. Post enim animo conceptam hanc opinionem, quorsum alios posteriores nominaret? cur præter solitum morem in re minimè controversā testes congereret atque condensaret? Infirmum igitur Argumentum est quod hīc adversus Origenis testimonia nectit Dallæus. *De Origene nullum verbum fecit.* Quorsum enim de Origene verba faceret, cum antiquissimos illos Polycarpum & Irenæum nominasset? *Sed si quid ille ad hoc quod agit utile dixisset, hic non erat omisissurus, quo nemo unquam studiosius Origeni libros legit.* Legit quidem & perquam studiosè; sex etiam libros Apologeticos edidit, magnam etiam partem libri sexti Historiæ Ecclesiasticæ in illius rebus enarrandis consumpsit; ejus libros sæpe ad historiam ipsius illustrandam advocat, & quid de libris S. Scripturæ senserit, quam de Apostolis traditionem acceperat enarrat: eum tamen nunquam testem adhibuit ad ullum Apostolicorum virorum scriptum confirmandum. Quare autem non in Ignatio eum omitteret quem in omnibus aliis omisit. Leges quas ipse ad discernendos dijudicandōsque veterum libros fixerat, hīc planè penitusque observavit; ἀρχαῖος scilicet καρχαίος, Polycarpum & Irenæum nominavit. Sarta itaque tecta est Eusebii diligentia, salva prudentia atque judicium: nullus hīc error, nulla oscitatio, nulla hallucinatio, quas Dallæus sine ullo fundamento tam liberaliter Historiæ Ecclesiasticæ Patri tribuit. Nullo denique modo testimoniis ex Origene productis præjudicat Eusebii silentium. Aliunde enim satis certò novimus utramque hoc Opus esse verè Origenicum. Commentarios in Canticum Canticorum scripsisse testatur S. Gregorius Nyssenus in Proœmio. Εἰς τὸ Νερῆους φιλοπόνως ποιεῖ τὸ βιβλίον τὸ το σπουδαῖον & ἡμῖς γεὰν παρὰ τὸν πόνον ἡμεῖς πορευομένημεν, ἐγχαλεῖται μὲν εἶς. Quod si cum Origene plurimum laboris & studii in hunc libellum contulerit, nos quoque quod à nobis est elaboratum literis mandare lubenter staterimus, nemo nos accuset. Hoc Opus quod habemus eorum partem esse extra omnem controversiam ponunt, & Nysseni expositio consona, & res ipsa,

& Fragmentum Græcè in Philocaliâ conservatum, & Cassiodori de Ruffino Interprete testimonium. Pariter Homilias in S. Lucam scripsisse Origenem certum est, quòd & eas ipse laudet Tomis in Matthæum & Joannem, & testetur Hieronymus ad Paulam & Eustochium. *Quamobrem petitis ut contemptis istiusmodi nugis saltem triginta & novem Adamantii nostri in Lucam Homilias, sicut in Græco habentur, interpreter.* Ipse autem hoc se fecisse asserit; habemus Origenis Homilias ex interpretatione Hieronymi sicut in Græco habebantur.

Levia hæc sunt præ iis quæ sequuntur. Hic enim error unius Eusebii totam Ecclesiam Christi occupavit, infecit. Primò Athanasius eum hausit, qui egregium quendam locum, & sua causa utilissimum in Epistolis nactus Ignatii eum nomine laudavit; sed ille deceptus est; nihil quidem peccavit, (hoc largitur Vir doctissimus) sed ab Eusebio ostentatâ autoritate delusus est. Tum verò hinc ab Athanasio, illinc ab Eusebio factum est, ut pauci deinceps fuerint qui ea falsa esse existimarent. Tota hæc conjecturarum, suspencionumq; congeries nullo negotio diffatur. Quæ enim fiduciâ Athanasius ab Eusebio delusus fuisse dicitur, qui Polycarpum & Irenæum non minùs quàm Eusebius legerat? Cur Athanasio non minùs quàm Eusebio, imponere potuerunt Polycarpus & Irenæus, si illud reverâ testati non sint quod nostri eos testatos esse dicunt? An ille Eusebio diligentior aut in rebus huiusmodi perspicacior fuit? Imò quomodo Eusebius Ignatiana ex tenebris in lucem Athanasio induxerat, qui eadem in Origene antè legerat? Asseritur ab Albertino atque etiam Dallæo Pseudodionysium Ignatiana sua ab Origene hausisse; cur non ab eodem Epistolas has ab Ignatio scriptas fuisse didicerat Athanasius? cur non ab illo vetere scriptore, à quo sua Ignatiana sumpserat Basilius, Athanasio synchronus? Hæc omnia legisse Athanasium nemo dubitat: Eusebii autem Historiam Ecclesiasticam aut diligenter evolvisse, aut omnino, cum ista scriberet, vidisse non constat. Scriptam eam fuisse postremis Eusebii temporibus, circa annum Cccxxx, vult Dallæus. Ante eum annum à Meletianis & Eusebianis apud Constantinum vexatus, & ab Alexandria Constantinopolin evocatus est. Post eum annum statim de calice fracto, & Arsenio occiso accusatur: proximo, Dalmatio, qui ei Antiochiæ iudex datus est, causam suam probare coactus, in exquirendo Arsenio occupatus est. Tum verò Concilium Cæsareæ indictum, quò pervenire ideo recusavit, quia idem Eusebius, qui non diu antè Historiam ediderat, ejus loci Episcopus esset, mox Tyri in Concilio adesse coactus, sub iudice inter alios etiam Eusebio nostro, ibidemque condemnatus, inde elapsus confugit Constantinopolin, ubi statim sententiam relegationis accepit, & in Gallias exul missus est. Restitutus quidem Alexandriam

driam pergit, ubi tamen diu securus non fuit; sed Hæreticorum domi æstu agitato Pontificem Romanum appellat, & novis criminationibus onustus Romam proficiscitur. Mox in Synodo Antiocherâ depositus est, eique suffectus Gregorius. In Occidente igitur per complures annos substitit, ubi Eusebianorum aut fama aut cura nulla. Sardicensi Synodo interfuit, à qua suæ sedi restitutus, Alexandriam tamen reverti vix diu postea ausus est: primò Naïssum, dein Aquileiam, rursum Gallias, postea Antiochiam petivit. Postquam illuc pervenerat, omniâque in Ecclesiâ præclare disposuerat, Edictum pro damnatione ejus à Constantio exiit; & mox Syriani exercitu Alexandriæ oppressus, fugâ elapsus est, & introducto Georgio, in eremum secessit: ubi diu versatus, & ab hostium oculis penitus ereptus, multa conscripsit, illa præfertim, in quibus S. Ignatium laudavit. Quis jam dabit Athanasium aut in Hystoriâ Eusebii multum fuisse versatum, antequam ista scriberet, aut ex illius autoritate dilectis suis fratribus Ignatium commendare voluisse? Ego quidem *non dubito, quin*, cum S. Ignatium citavit, non ex autoritate Eusebii, quæ sentio quàm fuerit apud eum exigua, sed *pro suâ singulari sapientiâ, id pronunciaverit, quod ipsa tunc apertissima res reliqueratio illi persuasit.*

Tandem verò persentisco quare non peccâsse Athanasium largiatur Dallæus: autumat enim eum tantummodo nomen quod *Epistola præferrebat & apud adversarios receptum erat* retinuisse: eo scilicet modo, quo Salmasius & Blondellus Ignatii nomine uti sunt, & Epistolas citant; quas tamen fictas, spurias, supposititias, & omnes putabant: proinde Ignatio nostro clypeum non obtendisse, nullum Epistolis ejus autoritatem tribuisse. Mira quidem hæc sunt; & quæ à nemine, ut opinor, Ignatianis vel infensissimo, ferri possunt. Quicquid ille de SS. Patribus senserit, non certè in hac re S. Athanasius ad eum modum quo Salmasius & Blondellus loquitur. Verba ex Epistolâ ejus producturus, ita præfatur. Ἰγνάτιος ἐν ὁ μετὰ τὰς ἀποστόλους ἐν Ἀντιοχείᾳ κατεσθαι Ἐπίσκοπος, & Μάρτυς τοῦ Χριστοῦ ὑπόμνητος, γέγραπται περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ignatius igitur post Apostolos Antiochia constitutus Episcopus, & Martyr Christi factus, scribens de Domino dixit. Asserit igitur eum, cujus sententiam fratribus communicaturus esset, non impostorem, non vulgarem aliquem aut è trivio scriptorem, sed virum Apostolicum, & quod majus aliquid est, Antiochenæ, hoc est, amplissimæ Ecclesiæ Episcopum, & quod maximum est, Martyrem Christi fuisse. In illâ quam ex Ignatio adducit sententiâ, Christus dicitur ἀνέννητος, sed alios post Ignatium aliter locutos esse ostendit, ἐν τῷ ἀνέννητον ὁ πατήρ. Tum verò quantæ autoritatis Ignatius apud se fuerit, quantæ apud fratres suos & dilectos esse debuerit apertissimè demonstrat.

strat. 'Εἰ δὲ ἐν, inquit, καὶ τοὺς τέτοις ἐναντίως διακείμεθα, ἔγω καὶ τοὺς συνόδες ἡμῶν ἡ μάχη. Si igitur & his adversetur, sit nobis etiam adversus Synodos pugna. Si horum sententias non recipiamus, si de earum autoritate aut veritate dubitemus, si tantis Patribus refragemur, adversus etiam Synodos arma sumamus, vel illam quæ Paulum Samosatenum, vel hanc etiam quæ Arium condemnavit respiciamus, conculcemus. Haud enim renuo : neque major mihi est, aut vobis esse debet, harum Synodorum quàm eorum Patrum autoritas. 'Εἰ δὲ τὴν ἐν Χριστῷ πίστιν αὐτῶν γινώσκοντες πεπεισμεθα, ὅτι καὶ ὁ μαρτυρεῖται Ἰγνάντιος ὁρῶντες ἔγχαρτε. Si autem eorum in Christo fidem cognoscentes, persuasum habemus tum *Beatum Ignatium rectè scripssisse*, tum etiam & alios, qui ipsi contraria statuisse verbo tenus videantur, quidni & Nicænam Synodum, & illam quæ Paulum condemnavit admittamus? Ut illi aliter ἀχύνοντο, ità hæc aliter ὁμολογίον acceperunt. Nihil unquam dici potuit aut de vero & indubitato autore Epistolæ confidentiùs, aut de ipso Ignatio honorificentius : nihil quod susceptam ac defensam à nostris Ignatianorum contra dissentientes autoritatem firmitis itabi ire possit ; quod illa doctissimi Hammondii, ut Dallæo videtur, sanè magnifica, ut mihi, & vera & modesta, planè significant. Post Eusebium, inquit, Athanasius Magnus suum etiam Ignatio nostro clypeum obtendit. Ego nihil in his verbis magnificum reperio, nisi forte quòd Athanasium testem citans eum *Magnum* vocat, qui titulus illi semper ascriptus nunc nimis honorificus videtur ; aut quòd Ignatium nostrum appellat, quem tamen illi suum esse nolunt. Nam quòd Athanasius, si reverà magnus sit, Ignatio nostro, si noster dici possit quem nos defendimus, testimonium suum offerat, & quasi clypeum obtendat adversus hodiernos Ignatii hostes, negari non potest. Clypeum suum obtendisse vult etiam Vir doctissimus, sed veritati, non Ignatio ; sed contra *Arianorum tela*, non contra hostes Ignatii. At quomodo veritati tunc obtendere potuit, si nunc Ignatianis, quando in dubium vocantur, non obtendat? Veritas Christi impostorum ope non indiget : neque Epistolicus Ignatius ei pro clypeo esse potuit, nisi & ille verus esset, Apostolicus scilicet, & Episcopus, & Martyr, ut eum Athanasius describit. Quòd autem clypeo hoc usum vult contra *Arianorum tela*, planè falsum est. Sæpius adversus Arianos disputat de voce ἀχύνοντες, nunquam autem in eâ re testimonio Ignatii utitur. Ut, Oratione contra Arianos secundâ, docet eos eam vocem ab Ethnicis hausisse, & opponit illis Asterium suum, Arianæ hæreseos defensorem (non autem Ignatium) qui σοφίαν τὸ θεῖον ἀχύνοντων dixerat, quamvis idem etiam ἐν τῇ τὸ ἀχύνοντων asseruisset. Et in Epistolâ de Synodi Nicænæ Decreto, contra alia Arii dogmata Origenem, utrumque Dionysium, & Thognostum citat, Ignatium neq;

adversus ista, neque in disputatione de voce *ἀσιν*, de qua fusè agit, omnino nominat. Ad fratres tantum & dilectos, & eidem cum ipso doctrinæ de naturâ Christi consentientes, autoritate Ignatii utitur; neq; tanquam *Scriptoris aliqui dubii*, sed & apud eos, ad quos scripserat, recepti, & ab ipso modis omnibus ornati, neq; cum ista scriberet, à quopiam in dubium vocati. Quorsum igitur hîc Salmasium & Blondellum advocat, quasi pari modo Ignatium Epistolicum citassent, quem spurium, & supposititium crediderunt? Imò quare etiam simul Hammondum tanquam *tristem & severum*, & *joculari animadversione*, imò *joco tam diluto atque longè petito* utentem fugillat? Quid verò est quod Hammondum, virum sanè optimum doctissimūque tam *tristem & severum* fuisse arguit? quis ille, *amabò, jocus tam dilutus, tamque longè petitus*? Nempe putavit Salmasium, qui tam variè de Ignatio locutus est, mentem mutasse; quod *qui Salmasium novit non facile credet*. Quid igitur? annon Claudius Sarravius Senator Parisiensis novit Salmasium? nonne ejus omnia admiratus est, & præcipuè illud Opus de Primatu Papæ, cui hoc elogium inscripsit, *Si pergas istis machinis Urbem concutere, brevi RUET ALTO A CULMINE ROMA*? Et tamen summus hic Salmasii amicus, atque fautor, non veritus est *istius Veneris carpere sandalium*. Non placet, inquit, *quòd ea in Apparatu culpes, qua in ipso Opere laudas. De Ignatianis Epistolis intelligo, quas in Apparatu qui prior legitur merito tûs vobiscum revincis, & tamen earum autoritate sapiuscule uteris, quasi essent legitima, nec titulus autorem mentiretur. Saltem de istâ tuâ sententia mutatione aliquid significasses*. Judicent jam eruditi an Hammondus, an Sarravius mollius carpsit istius Veneris sandalium: interim Hammondum absolvunt Athanasius, & Sarravius. Nullus Impositor Eusebium delusit, nullus Eusebius Athanasium.

C A P. IX.

Testimonia S. Chrysostomi ab objectionibus vindicantur.

Primum in Panegyrico ex Epistolâ ad Romanos. Chrysostomus Epistolas Ignatii nec ignoravit, nec contempsit. Sententiam non ex Actis, sed ex Epistolâ excerpfit. Cyprianus à Chrysostomo laudatus. Secundum ex Epistolâ ad Polycarpum. Oratio, quòd unus sit V. & N. Testamenti author Chrysostomo ascribitur. Conjecturis Savilii & Wsserii respondetur.

Uo Testimonia è S. Chrysostomo eduximus, licet Dallæus Hammondum laudet quòd hunc testem omiserit; & in eo maxime triumphet quòd in præclarâ Oratione, quam de Martyrio S. Ignatii habuit, Epistolarum ejus nullam mentionem fecerit; indeque colligat, aut eum illas ignorasse, quod verisimile non est, aut contempsisse, quod potius amplectitur, adeoque Ignatii verè esse non putasse. Nos autem disertissimam sententiam adduximus, quam Chrysostomus in illâ ipsâ Oratione ex Epistolâ ad Romanos transcripsit; neque igitur eam ignoravit, neque contempsit; imò pro verè Ignatianâ habuit, aliter nunquam in Panegyri verba ejus recitasset. Negat Vir doctissimus transcripsisse ex Epistolâ, ex Actis putat habuisse. Cogor itaque sæpius reponere, Acta quæ extabant ætate Chrysostomi illam sententiam minimè memorasse: posteriora autem, post ejus mortem composita, Ignatii dicta ex Epistolis hausisse. Aliunde igitur quàm ex Epistolâ, quam tunc extitisse tum alibi, tum præcipuè Antiochiæ omnes fatentur, hæc verba hausisse Chrysostomum, *bariolari frivolum & ineptum est.* Non dicit quidem Orator ille summus eum scripsisse: tantum *ἐκ τῆς ἑαται, λόγους ἐστὶν*, ait: planè ut aliàs solet. Ita Homiliâ undecimâ in Epistolam ad Ephesios, *ἀντὶς δὲ πᾶσι & εἰς τὴν πνευματικὴν τοῦ*

μηνεν, πλὴν ἂν ὁμας ἐφθίγγατο· τί δὴ τὸ τὸ ὄν; ἐδὲ μαρτυρεῖ αἷμα ταύτην δύνασιν ἐξαλείφειν τὴν ἁμαρτίαν ἔρησε. *Vir quidam sanctus id dixit, quod videtur audax esse, tamen locutus est: quid jam hoc est? ne martyrii quidem sanguinem peccatum hoc schismatis eluere posse dixit.* Quamvis autem neminem nominet, quamvis ter dixisse eum, nunquam autem scripsisse ista asserat, non tamen dubitandum esse sentio, quin S. Cyprianum intellexerit, & libellum de Unitate Ecclesiæ respexerit, in quo ista de Schismaticis legimus, *Tales etiam si occisi in confessione nominis fuerint, macula ista nec sanguine eluitur. Inexpiabilis & gravis culpa discordia nec passione purgatur.* Hoc est quod Chrysostomus *παραμηνεν* appellat, quod Cyprianus pluribus tamen probat, & ad ejus exemplum etiam ibidem Chrysostomus ipse fusiùs persequitur.

Sed ex Chrysostomo certi sumus, inquit Dallæus, hac Roma Ignatium ad Romanos presentes dixisse. Parum ergo est probabile eadem jam antè eundem Smyrna consistentem ad Romanos scripsisse. Unde autem ex Chrysostomo certi simus Ignatium ea verba *Roma*, aut ad *Romanos presentes* protulisse ego non intelligo. Non enim dicit eum *Roma* tum fuisse, non innuit Romanos *presentes* esse, cum ista proferret sanctissimus martyr. Id tantum asserit, eum *generosè & cum voluptate* mortem appetiisse, & *ἀπρόσως*, cum lubentiâ quâdam vidisse bestias. Sed *πόθεν τὸ τοῦ δῆλον; unde hoc, inquit, apparet?* Ac si diceret, unde hoc cognovimus? ex *Actis* ejus nihil tale colligere possumus: illi qui eum comitati sunt, qualiter se gesserit in theatro non enarraverunt, à quorum consortio *subductus est cum festinatione in Amphitheatrum, deinde confestim projectus bestiis.* Unde igitur hoc apparet? *ἀπὸ τῶν ἐνυμάτων ὡς ἀποθνήσκειν μέλλον ἐφθίγγατο, ab illis verbis quæ cum futurum esset ut moreretur loquutus est.* Quando autem illud erat? diu enim erat *ἀποθνήσκειν μέλλον.* Audiamus porrò Chrysostomum, *ἀκούσας γὰρ ὅτι ἐπὶ αὐτὸν τῆς πικρίας ὁ τρόπος ῥήσις, ἐγὼ τῶν ἐνυμάτων ἐκείνων ὁνείμας ἔλεγε. Cum audivisset, quòd hic supplicii modus eum maneret, Utinam ego illis bestiis fruar, inquiebat.* An primùm *Roma* audivit se bestiis objectum iri? an *Romanis presentibus* hæc necessariò loquutus est? Certè à Trajano Antiochiæ ad bestias condemnatus est; ab illo tempore novit quod mortis genus ipsi subeundum esset: post illud tempus dixit, Utinam ego illis bestiis, ad quas condemnatus sum, fruar; id nos eum Smyrnæ dixisse & scripsisse credimus ad Romanos quidem sed absentes: Romæ autem eadem verba pronunciâsse (quamvis id quoque fieri potuisse nemo diffitebitur) nec Chrysostomus, nec ante eum quisquam dixit. Et sicuiquam tunc ea verba recitavit, certè fidelibus Romæ ex Epistolâ quam ad eos scripserat eadem iterum in memoriam revocavit; ita enim antiquissima ejus *Acta, Quibusdam au-*

tem.

tem & annuntiavit filere, ferventibus & dicentibus quietare plebem ad non expetere perdere justum. Quos confestim spiritum cognoscens, & omnes salutans, petensque ab ipsis veram charitatem, pluráque iis quæ in Epistolâ disputans, & suadens non invidere festinanti ad Dominum. Fortè igitur inter reliqua quæ Romam Smyrnâ scripserat etiam hanc sententiam iteravit, itâ nihil Dallæo vel ex Chrysostomo certum, vel aliunde probabile est.

Nos autem multò certiores sumus sententiam illam Ignatii ex ejus Epistolâ à Chrysostomo desumptam esse. Id enim ex verbis sequentibus satis liquidò apparet, ἐγὼ ἤν' ἐνείων, inquit, ἐκείνων ὀναίμην ἔλεγε, τοῖς τοῖς οἱ ἐρώντες ὅπως ἀν' παρῶσιν ἔσθ' ἢ ἐρωμένων μεθ' ἡδονῆς δέχονται. Tales enim amatores quicquid patiuntur pro amatis cum voluntate suscipiunt. Alludit enim manifestè ad præclara illa verba in eadem Epistolâ ab omnibus decantata, ζῶν ἢ ὑμῖν γεῖρω ἐρῶν τῷ ἀποθανεῖν, ὁ ἐμὸς ἔρως ἐς αὐτῶν. Imò verò per totam eam Orationem ubi de Ignatio loquitur, ad hanc præcipuè, sed & ad alias collineavit. Cum animam ejus adeò laudat tanquam ἤν' παρόντων ὑπορῶσαν ἀπάντων, καὶ τῷ θείῳ ζῶσαν ἔρωτι, καὶ τὰ μὴ βλεπέμενα ἢ ὀραμένων πιστιμύησασαν, præsentia omnia contemnentem, & divino amore flagentem, & ea quæ videntur, iis quæ non videntur præferentem, disertè respicit Epistolam ad Romanos, in qua hæc tria capita præcipuè, & ardentè & fusè tractantur. Cum eum soli comparat, (καθὰ περ ἡλῖος πρὸς ἡ ἀνατολῆς ἀνίσχων καὶ πρὸς τὴν δύσιν τρέχων, tanquam Sol aliquis ab Oriente surgens & ad Occidentem decurrens,) sine dubio hæc Epistolæ verba in animo habuit, τὸν Ἐπίσκοπον Συρίας κατηξίωσεν ὁ Θεὸς εὐρεθῶναι (vel πορεύσθαι) εἰς δύσιν, ἀπὸ ἀνατολῆς μεταπηδήσας, Episcopum Syriæ dignatus est Deus, ut in Occidentem pergeret, ab Oriente eum accersens; & cum illa paulo post addit, ἔτι & εἰς τὰ τῆς δύσεως ἀπελθὼν μέρη, φαίνεται ἐκείθεν ἀνέτειλε, multò adhuc apertius ad illa quæ apud Ignatium sequuntur alludit, καλὸν τὸ εἶναι ἀπὸ κόσμου πρὸς θεόν, ἵνα εἰς αὐτὸν ἀνατείλω. Cum eum cum Apostolis versatum esse asserit, καὶ ἢ ἢ καὶ ἀπορρήτων αὐτοῖς κοινωνήσαντα, non tantum effabilem sed & arcanorum participem, non potest non respicere ea quæ ad Tralenses scribit Ignatius de cœlestibus, de Angelis, & Principatibus, quæ nunc tantopere displicent. Cum deniq; iter ejus quod confecit enarrat, μακροτέρως διαύλους τῷ δέξι, & ἢ ἐκκλησιῶν συγκαταστίν, civitatibusq; καὶ τὴν ὁδὸν συνιρεχέως memorans, illud ex Epistolis planè persequitur quod Magdeburgensibus adeò displicebat. Vel ex ipsâ igitur Ignatii Pannegyrici certum est S. Chrysostomum Epistolæ ejus optimè novisse, magniq; æstimasse, & ex earum unâ celebrem sententiam excerpisse.

Sed Epistolas non nominavit, cum propriarū Martyris laudum inopiā
labo.

laboraret. Imò verò Orator ille consummatissimus, optimè novit, quæ Panegyricam orationem maximè ornarent, itaque Epistolas omisit; cætera prosecutus est. Orationem instituit *κατορθώματα*, de rebus præclare ab Ignatio gestis, ut non semel proficitur; de iis quæ maximè ad Auditores facerent. Itaque Apostolorum consortium, & Episcopatum commemorat, ut amplitudinem urbis, & antiquitatem Ecclesiæ Antiochenæ extolleret; martyrium autem eleganter describit, ut vehementius populum ad Reliquiarum venerationem accenderet. Epistolas, ut rem omnibus cognitam, nec Panegyrico dicendi generi convenientem omittit. Gregorius Thaumaturgus Panegyricum coram Origene habuit: scripta ejus non laudat, ne nominat quidem: imò nè scripsisse eum quicquam indicat. Epistolæ S. Cypriani semper fuere celeberrimæ; eas aliquoties laudat S. Augustinus: at cum in Natali ejus Sermones aliquot institueret, nunquam eas commemoravit: Laudat ubi disputat, ne meminit quidem ubi Panegyristen agit, ubi tanquam *Episcopum misericordissimum & Martyrem fidelissimum*, non tanquam scriptorem elegantissimum repræsentat. Hæc satis putavit ad memoriam præsentis loci, festivitatem solennissimi diei, propositionem saluberrimi exempli. Pariter S. Chrysostomus in Panegyrico Epistolas non commemorat, quamvis iis utatur, ad easque frequenter respiciat; in aliâ tamen Oratione, Epistolam ad sacerdotem quendam, Polycarpum scilicet, citat. Extat autem ea Oratio in Tomo Sexto, cujus titulus est, *quod unus Veteris & Novi Testamenti legislator sit*, ex qua testimonium Chrysostomi secundum produximus.

Quid de illâ Oratione senserit Vir doctissimus haud satis certò scio: non dubito tamen quin illa nobis repositurus esset, si viveret, quæ scripsit venerandus senex Usserius; cum Usserianis sæpissime usus sit. Ille autem Orationem eam S. Chrysostomo abjudicat, ut Epistolam Ignatii ad Polycarpum inter fictitias numerare posset. Sed illius opinioni in hac re non accedo. Potior mihi autoritas Photii de Veterum scriptis optimi judicis, qui Bibliothecæ suæ Codice Cclxxvi cum ex aliis tum ex hac Oratione plurima excerptit. *Ἐκ τῶ λόγου, ὅτι παλαιὸς διαδάκνῃς εἰς ὁνομασίαν καὶ εἰς τὸ ἔνδυμα τῶ ἱερέως καὶ ἀπὲρ μελανοῖας.*

Qui titulus hujus Orationis totidem verbis nunc extat. Et verba quæ quidem plurima indè collegit, etiamnum in hac Oratione quamvis haud satis sanâ apparent. Certissimum igitur est eam Photium vidisse & pro verè Chrysostomianâ habuisse. Sed D. Savilius Etonensis Collegii (cui ego literarum primitias debeo) & patriæ nostræ decus, paulo aliter sensit. *Neque verò tanti est apud me autoritas Photii, inquit, qui alia quadam non optima nota recepit, ut inter γυνίους ἀναμνησθῶς, annumerandam hanc Orationem censeam.* Satis hæc quidem cautè;

autoritas

autoritas Photii eum permovit ut Orationem ne-quidem inter ἀμφιβανόμενα locaret, non tamen ei persuasit ut inter genuinas sine controversiâ annumeraret. Quod si habuisset testimonia illo Photii antiquiora, fortè etiam inter genuinas numerasset. Ante centum autem fere annos Hadrianus Papa I. hanc ipsam Orationem in Epistolâ ad Carolum Regem sub nomine S. Joannis Chrysostomi citavit; & ante eum Epiphanius Diaconus adversus Gregorium Episcopum Neocæsareæ. Ante hunc, ut in secundâ Synodo Nicerâ legimus, *Theodosius venerabilis præses S. Andrea apud Nesum, libellum ejusdem B. Patris Joannis Chrysostomi attulit, quem in manibus accipium Antonius Monachus legit. Beata recordationis Patris nostri Joannis Chrysostomi Oratio.* Quod veteris & Novi Testamenti unus sit legislator, & in vestimentum Pontificis, *cujus initium est, Evangelium regni Christi prophetæ quidem annuntiant* (plane ut nunc Græca sonant, *Τῆς Χριστοῦ βασιλείας τὸ Ευαγγέλιον κηρύττει [ἡ] αἰσαῖα*), & paulo post, Ego & ex cerâ fusilem picturam pietate plenam amavi. Vidi enim angelum in imagine barbarorum nubes propulsantem; vidi barbarorum cohortes conculcatas, & Davidem verè dicentem, *Domine in civitate tuâ imaginem eorum ad nihilum rediges.* Quæ nos in eadem Oratione ita Græcè legimus. Ἐγὼ καὶ τὴν κηρίχτον γεσφὴν ἠγάπησα. Εὐσεβείας πεπληρωμένην εἶδον ἐν εἰκόνι ἀγγελὸν ἐλαύνοντα νέφη βαρβάρων, εἶδον πατέρας βαρβάρων φύλα, καὶ τὸν Δαβὶδ ἀληθδύοντα. Κύριε ἐν τῇ πόλει σου τὴν εἰκόνα αὐτῶ ἐξουθενώσεις. Paucissimæ sanè S. Chrysostomi Orationes sunt pro quibus tot ac tam vetusta testimonia afferri possunt.

Quod ad stylum attinet, & dicendi characterem, non facilè hîc aliquid & simul certò definiri potest; quoniam Oratio ipsa non est satîs integra, sed pluribus in locis corrupta; neque enim aliunde venustas Chrysostomiana mihi deesse videtur. De allegoriis cur querantur non habent, illis enim tum tantum adeo frequenter utitur, cum id argumentum postulat, scilicet cum de vestimentis sacerdotum agit. Quod objiciant, idem de unico legislatore argumentum in germanis ejus scriptis sæpius egregiè γυμνάζειν, hîc autem vix idque frigide attingi; id potiùs Orationem Chrysostomo vendicat quàm abjudicat; una enim tantum ex tribus partibus huic argumento in hoc libello impenditur, & Autor ipse monet de hac se priùs disseruisse, & ea quæ priùs dicta erant tantummodo in memoriam nunc revocare, ^{ἵνα} Οἶδα, inquit, τὸ πρὶν γυμνάζουσι τὸν λόγον, ἀλλ' ἐπεὶ λαμβάνω πρὸς καθόλησιν.

Quod denique scriptam velint Orationem hanc imminentibus exitio Orientis Imperii barbaris nationibus, quod in tempora Chrysostomi vix quadrare potest: id omnino vim nullam habet. Non pauca à Chrysostomo Diaconò scripta sunt, nonnulla etiam ab Anagnoste. Tunc au-

tem

tem Valens Imperator fuit Antiochiæ unde accersitus Constantinopolin pergit, ubi populum consternatum reperit, *οἱ γὰρ βάρβαροι καὶ ἀδελφοὶ τὴν Θράκην ἦσαν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἐπέβησαν τῆς Κωνσταντίνης πόλεως*, Nam Barbari qui jam Thraciam depopulati fuerant, ipsa quoque Constantinopoles suburbana vastabant; cumque iis congressus Valens periit, Socrates l. 4. c. 38. Post discessum etiam Valentis ab Antiochiâ statim Saraceni defecerunt, si vera narrent Socrates & Sozomenus, *πάντα ἔν τῷ ὑπὸ τὴν ἀναπλὴν ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν καὶ τὸν αὐτὸν ἐπορεύετο χεῖρον*, Cuncta igitur versus Orientem loca à Saracenis eodem tempore vastantur. Nonne hæc opportuna satis & iusta Oratori causa fuit, ut populum ad pœnitentiam hortaretur, eaque Deum permoverent, *ἵνα πόλεμος ἀφανίσῃ, καὶ βαρβάρους σβέσῃ*. Sed & cum jam Constantinopoles Episcopus creatus fuisset, Gainæ barbari tyrannis erupit, qui Gothorum universam gentem è sedibus suis accivit, & Romanos omnes multitudine barbarorum terruit, quos etiam in ipsam urbem Constantinopolin induxit, *καὶ βεβαρβάρωτο ἡ πόλις ὑπὸ τῶν πολλῶν μυριάδων*, ut loquitur Socrates. Tunc fuisse traditur illa Angelorum visio quæ barbarorum conatus repressit: unde fortasse exponi potest *γλαφὴ κηρύχου* quæ hac ipsâ Oratione proponitur. Non erat igitur cur hanc unam Savilianarum rationum recitaret Armachanus.

Cum autem reverendus Senex Usserius adhuc etiam conjecturis suis indulserit, & dubitaverit an ab Autore Orationis, an ab Interpolatore ea quæ protulimus dicta sint, hæc à nobis multo severius examinanda sunt. In Romanâ, inquit, Cardinalis Sirleti & Basiliensi Jo. Jacobi Beureri editione ista non habentur. Hæc enim non sunt duo exemplaria, sed unum tantum: Sirleti enim Græca cum Latinis Beureri Basileæ edita sunt sine ope alterius Codicis: & Beurerus ipse conqueritur Exemplar illud Romanum fuisse mendosè & negligenter descriptum & alicubi lacunishians. Lacunas illas D. Savius ex Cæsareo Codice supplevit. Nulla itaque hîc de Interpolatore iusta suspicio. In Romano Codice aliquot pagellas deesse notavit D. Savilius; idque manifestò ex ipso locoprehenditur. Ità enim apud Sirletum & Beurem legebatur, *καὶ λέει ἐν τὴν κεφαλὴν μὴ εἶναι γυμνὴν ἀλλὰ καλυμμένην*, ἵνα μάθῃς πὶ καὶ μετὰ τοῦ τέτατον οἱ κώστας, id est, *subet caput minimè esse nudum sed coopertum, ut scias quid etiam inter hæc tintinnabula*. Quis autem non videt posteriora hujus sententiæ à prioribus toto cœlo distare? Quis non statim persentiscit aliquot pagellas deesse inter *ἵνα μάθῃς*, & *πὶ καὶ*, quod veteribus MSS. perquam familiare est? Ubi enim librarius incidit in Codicem ex quo una vel plures paginae fortè excisæ sunt, aut non animadvertens aut nihil curans omnia eodem tenore solet describere: idque non in eodem opere tantummodò sed etiam

etiam in diversis eodem volumine comprehensis sæpe factum est, ubi finis unius, initium alterius ab exemplari describendo prius excisum est. Hoc in Epistolis Polycarpi & Barnabæ Viri docti jam pridem deprehenderunt: hoc ipse in MSS. Thomæ Magistri, & Theodori Pœnitentialis observavi, qui apud nostros Cantabrigienfes asservantur. Cum igitur Editio D. Savilii tam clarè atque perspicuè omnia suppleat, ut prior pars sententiæ tam inconditæ iis jungatur quæ propriè sequuntur, καὶ δὲ ἐν τὴν κεφαλῇ μὴ εἶναι γυνὴν ἀλλὰ κεκαλυμμένην, ἵνα μὴ ἡ κεφαλὴ τῆ λαοῦ ἐπὶ κεφαλὴν ἔχει, & posterior pars ejusdem sententiæ iis subjungatur quæ propriè præcedunt, ἀνθὶ δὲ εἰσιν ἱερέας συντυχία, ὁμιλία, ἡθὺ ἀγαθόν, λόγος χρηστὸς, πίστις, δόξα, ἀλήθεια, δικαιοσύνη, καὶ μεταξὺ τούτων οἱ κώδωνες, ἡ συμφωνία ἥ καλῶν ἔργων, quivis perspiciat non aliquam interpolationem insultam, sed justam atque necessariam suppletionem factam fuisse ex Codice Cæsareo. Quæ quidem etiam extat in Codice Barocciano 131. p. 178 Oxonii, sub nomine etiam τῆ Χρυσόμου, & à Photio confirmatur, qui in Excerptis agnoscit ea quæ nunc reperiuntur in supplemento. Præterea extat hæc Oratio in alio Codice Barocciano, nempe 186. fol. 26, ubi multo major est lacuna quàm illa quæ fuit in Editione Romanâ. Ità enim ibi legimus, καὶ δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν περὶ τὸν καὶ περὶ ἀμαρτίας, adeò ut desiderentur omnia à paginâ 645 â. lin. 14. usque ad paginam 646. lin. 35. Editionis Savilianæ. Vana est igitur de Interpolatore conjectura; Testimonium nostrum ab ipso hujus Orationis Autore prolatum est; Epistola ad Polycarpum non ab Impostore; sed S. Ignatio scripta est.

C A P. X.

Pseudodionysii atas eruitur. Dallæi sententia proponitur, & refutatur. Plurimi Catholici verum Areopagitam eum fuisse crediderunt ante A. D. 630. Author, quisquis est, libros suos edidit diu ante A. D. 520. Multis probatur eum quarto sæculo vixisse. Denique probabile est eum scripsisse postremis Eusebii temporibus.

Actenus eorum Patrum testimonia defendimus, quibus licem movit Adversarius, quosque vel id quod volumus minimè testatos esse, vel si hoc dici nullo modo posset, deceptos & delusos esse pronunciavit. Quoniam verò Dionysium etiam tanquam testem citavimus, quem Dallæus ipse sententiam ab Ignatio in Epistolâ ad Romanos scriptam commemorâsse non tantum fatetur, sed & vehementer alibi contendit, id unum nunc restat ut ætatem à nobis illi assignatam tueamur, & inter testes Eusebio coævus, si res ipsa patiat, numeremus. Historiam Ecclesiasticam postremis Eusebii temporibus scriptam volunt: iisdem & Dionysiana ego edita existimo, postremis nempe Eusebii temporibus.

Quàm altè superioribus sæculis inhæserit de Areopagiticis magna existimatio, quantòque consensu atque veneratione scripta Dionysio vulgo attributa tanquam genuinus antiquissimi illius Apostolorum discipuli fœtus recepta sint, nemo nescit. Sed hos libros eam ætatem non ferre, & Dionysio Areopagitæ tribui non posse, sciunt jam tandem, & fatentur, opinor, ex omni parte eruditi. Illam enim vero sententiam à viris quamplurimis antè explosam nuper Dallæus penitus prostravit atque contrivit; & nè actum tantum ageret, multa de suo penù addidit, præcipuè de ætate Fictoris, & origine sententiæ quam refutat. Sed ut verissimam sententiam esse fateor, quam de Dionysio hypobolimæo

limæo defendit; negoque ullo pacto fieri potuisse ut Dionysius Areopagita ea scripserit quæ sub ejus nomine feruntur: ita quæ de origine Opinionis contrariæ, & ætate Fictoris asserit Dallæus, illa prorsus à veritate abhorrere sentio. Quæ ab aliis accepit argumenta rectè & pro suo more non minus fortiter quàm fusè explicat: ea verò in quibus Blondellum suum sequutus est, aut quæ ipse excogitavit nihil solidi continere existimo. Tradit enim neminem ex Catholicis ante annum Domini 630 Areopagiticorum autorem verum esse Dionysium aut affirmasse aut credidisse: hoc primum. Vult etiam Autorem, quisquis sit, vel quinto præcipiti sæculo, vel etiam ineunte sexto vixisse; neque ante annum Domini circiter 520 scetus hos suos Dionysio immani fraude suppositos edidisse: hoc secundum. Neutrum autem horum cum ullâ veritatis, aut probabilitatis specie asseritur. Ut hæc omnibus appareant, & methodo quâdam certâ ad veram Pseudodionysii ætatem eruendam procedam, ab illis incipiendum puto quæ sunt novissima, ostendendumque quinam Catholici ante A. D. 630 Dionysium Areopagitam verum Autorem eorum quæ illi tribuebantur fuisset & credebant & affirmabant.

Primo itaque Leontius libro de Sectis agnoscit Dionysium Areopagitam, eumque inter Patres antiquissimos nominat, alibi eum ætatis Apostolorum fuisse notat, & librum de Divinis nominibus citat, ut Dallæus ipse fatetur. Utrobique igitur eundem Areopagitam, tanquam verum & non fictitium agnovit. At constat, inquit, eum de Sectis non ante A. D. 591 scripisse. Quidni? quia Eulogii meminit quasi tunc temporis Alexandrini Episcopi. Rectè. Eulogius autem mortuus est A. D. 608. Neque hoc nego. Eulogiani autem Episcopatus annos Nicephorus C. P. putat non 27 (quod perperam legitur apud Baronium) sed 17. Ergo ante A. D. 591 non fuit Episcopus. Ita quidem Nicephorus Parisiis à Goar editus; sed Baronius Anastasium sequutus est qui Nicephorum transtulit antequam Codex ille scriptus est, quem Goar repræsentat. Consentunt Codici Anastasiano Codices duo Græci antiqui, Oxoniensis atque Londinensis, iisque suffragatur Theophanes. Anastasius ex Theophane, Secundo Imperii Tiberii anno Alexandria Antistes habetur Ecclesia Eulogius. Diu itaque ante A. D. 591 potuit librum illum de Sectis scribere Leontius. Et necesse est ut fateantur omnes ante Annum 608, quo mortuus est Eulogius, eum fuisse scriptum, hoc est pluribus quàm 20 annis ante Annum 630; ut ego autem arbitror, pluribus quàm quadraginta. Eadem certe tempestate Joannes Patriarcha Constantinopolitanus in Homiliâ de Pseudopropheta Areopagitam agnoscit, his verbis, Πῶς Ἐυδοκίῃ, ἡ εὐδοκία τῆς ἐκκλησίας, ἡ δὲ ἀρίστη ἀποστολῶν διδασκαλία; πῶς Ἰγνατίῳ, τὸ τῷ

Θεῶ δικητήριον; πῦ ὁ Διονύσιος, τὸ πλεονὸν τῷ ἑαυτῷ; Hæc quidem Homilia malè ab aliquibus Joanni Chrysostomo attributa fuit; eamq; potiùs Joanni Nefteutæ tribuendam putat Usserius: neque dubitò quin rectè. Nam ea quæ continet, & Patriarcham sapiunt, & Mauritiî ætatem præferunt quæ tot hærefes pullulabant; & libera illa atque severa objurgatio Episcoporum, quòd ventri dediti essent, & quòd splendidioribus vestibus uterentur, illi imprimis Nefteutæ convenit, qui se inediis macerabat, nec Monachalem habitum unquam exuebat.

Imò diu ante Leontium & Joannem Nefteutam Dionysium Areopagitam agnovit Ephraemius Patriarcha Antiochenus, in libri cuiusdam tertio tractatu qui Apologiam Concilii Chalcedonenfis continebat. Ubi necessariò Lectorem monendum duxi, librum eum non fuisse de sacris Antiochiæ legibus inscriptum, ut pessimus Photii Interpretes indicavit, dum hæc verba, Ἀνεγνώδην βιβλίον τῶ αὐτῷ ἐν ἀγίοις Ἐφραίμῳ, ὅς τῷ ἱερῶν τῆς Ἀποχέας δεσμῷ ἦγείτο, ἐν λόγοις πτωπεσιν, ita transtulit, *Legi ejusdem sancti alterum librum qui de sacris Antiochia legibus narrat libris quatuor*: cum illa verba τῷ ἱερῶν τῆς Ἀποχέας δεσμῷ ἦγείτο nihil aliud indicent quàm eum fuisse Antiochiæ Episcopum. In illâ igitur Apologâ Ephraemius, teste Photio Codice CCXXXI, Ὅτι, φησὶν, ἐν πτωπεσιν, ταῦτοι μίαν ὑπόστασιν τῷ λόγῳ περιλαμβανόμενῳ κηρύττομεν· ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ τῆς ἰσῶς συνετέθη, καὶ τὸν ἐν ἀγίοις Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον, καὶ ὅτι καὶ τῆς κατὰ ὑπόστασιν ἐνώσεως δικαίως παρὰ τῆς εὐσεβείας τὸ σύνδετον λέγε· σύνθετον ὃ ἐστὶν ἐκδὸς εἰπεῖν ἐπέληψε πλὴν Ἀπολλιναίου. Quæ ineptissimus Interpres ita vertit, *Asserit unam inquit personam, hoc est Verbi incarnati hypostasim pronuntiamus. Quandoquidem simplicem penit Jesum D. Dionysius Areopagita, & de hypostaticâ quidem unione, justè contra pietatem compositum dicitur: compositum verò dicere nemo audeat præter Apollinarium*. Tu ita vertas, *Unam, inquit, personam, hoc est, unam Verbi hypostasim, incarnatam predicamus: quoniam & simplex Jesus componebatur, secundum S. Areopagitam Dionysium*. Etenim de unione secundum hypostasim, justè ab ipsâ pietate Compositum dicitur; substantiam autem compositam nemo dicere ausus est præter Apollinarium. Hic autem Ephraemius Patriarcha Antiochenus factus est circa idem tempus quo Justinianus imperium adeptus est, ut testatur Theophanes, hoc est antequam Areopagita in manibus Severianorum hæreticorum coram Hypatio apparuit, circa A. D. 526, & scripsit antequam secundò productus est ab Acephalis circa A. 560; nam ipse Ephraemius ante annum 543 mortuus est. Unde duo Dallæi ætata statim concidunt, omnes scilicet ejusdem ævi. Catholicos idem cum Hypatio Ephesino Archiepiscopo sensisse

senfisse, & ad annum Domini 553 & ultra etiam mansisse apud Catholicos veram Hypatii de affectis Dionysio libris sententiam. Cui hoc etiam non immerito addi potest quod illius etiam sæculi fuisse Jobius Monachus videatur, qui Dionysium Areopagitam magni fecit; nam cum S. Pauli testimonium fortè adduxisset, statim subiunxit, *ὁ ὁ γνήσιος ἡ τέταρτος μαθητής, ὁ σοφὸς Διονύσιος, τὰ αὐτὰ καὶ πρὸς αὐτοῖς μικρὴ διαμαρτυρεῖ ῥήμασι, καὶ μάλιστα καὶ ἐν τοῖς περὶ τῶν τελείων καὶ ἐνδὸς, Huiusque germanus discipulus, sapiens ille Dionysius, eadem & iisdem propemodum testatur verbis, maxime ubi de perfecto atque uno agit, hoc est, in extremo capite libri de Divinis nominibus; quod tamen à Suidà, qui huius libri partes bis enumerat, utrobique omittitur.*

Andreas Cæsarensis Episcopus, vir gravis & Catholicus, consentientibus Bellarmino & Usserio circa annum quingentesimum scripsit: certè neminem citat qui fuerit S. Cyrillo junior, nec ipse Hypatio junior videtur. Ille autem in Apocalypsin capite 10. de senis alis quatuor animalium agens, *ταῦτα ὁ μέγας φησὶ Διονύσιος, καὶ τὰ ἐξ ἑνός, hæc ait magnus Dionysius, &c.* Et capite 18 docet septem Angelos à primo ansam vaticinandi accepisse, *καὶ τὴν πρὸς μακαρίω Διονυσίῳ διαειρημένω ἀγγελικῶν εὐταξίαν, secundum Angelicum ordinem à Beato Dionysio distributam. Et rursum capite 45 phialas observans à quatuor animalibus septem Angelis datas, δύοί, inquit, τὸ ἐκ τῶν πρώτων ἀεὶς τὰ δῶτα πρὸς τὴν γνώσιν τῶν πεπραγμένων ἐν οὐρανοῖς μετοχρῆσθαι, καὶ τὸν μέγαν Διονύσιον, significat agendorum notitiam in cælis à primis ad secunda derivari, secundum magnum Dionysium.* Hæc autem clarè ostendunt Catholicos nonnullos, non tantum ante A. D. 630, sed & per totum sextum sæculum Areopagitica magni æstimasse. Hoc autem prius demonstrato, multo facilius alterum probabitur, scilicet Autorem Areopagiticorum diu ante annum 520 ea edidisse. Vix enim cuiquam credibile videbitur tot viros eruditos primam libri tam inusitati speciei fuisse delufos.

Anastasius Bibliothecarius in Epistolâ ad Regem Carolum de Areopagiticis datâ, de Editione Dionysii à se promulgatâ ita loquitur. *Ipsorum autem scholiorum seu paratheſeon quæcunque in calce sui signum vivificæ crucis habent à B. Maximo Confessore & Monacho inventa narrantur. Cætera vero Sancti Joannis Scythopolitani (ita rectè legitur in MS. Oxoniensi, non Sycopolitani, ut alii corruptè legunt) Antistitis esse feruntur.* Joannes igitur Scythopolitanus Scholia in libros Dionysii scripsit, de quo hæc habet Sophronius Hierosolymitanus Patriarcha apud Photium Codice CCXXXI. *Ἰωάννης ὁ ἐν ἀγίοις Ἐπίσκοπος Σκυθοπολίτης, ὃς καὶ τῶν ἐν Καλαβρίνῃ συνόδῳ σοφῶς καὶ θεοφεινῶς ἐσπίδατο, S. Joannes Scythopolitanus antistes qui sapienter & pie pro Synodo.*

Synodo Chalcedonensi scripsit. Contra hunc scripsit Basilius Cilix, ἢν ὁ ἕτος ὁ Βασίλειος πρεσβύτερος, ὡς αὐτὸς θησι, τῆς καὶ Ἀντιόχειαν Ἐκκλησίας, ἀρχιερεῖ δ' οὐκ ἔστι παῖσι Φλαβιανῶν, Ῥωμαίων δ' Ἀναστασίου βασιλέως, Fuit autem hic Basilius Presbyter, ut ipse ait, Antiochena Ecclesia, quo tempore Flavianus ibi erat Patriarcha & Anastasius Roma Imperator; ut refert Photius Codice Cvii. Scripsit itaque Basilius ille adversus Joannem Scythopolitanum ante annum Imperii Anastasiani 21, quo anno Flavianus exilium passus est, teste Theophane. Vel igitur ante sextum sæculum vel eo jam ineunte scripsit Joannes Scythopolitanus. Qui autem Scholia in Autorem scribunt eum pro veteri aliquo habent; diu itaque ante sextum sæculum libri Dionysii editi sunt.

Maximus etiam indicat plures ante se in Dionysium Commentarios scripsisse, ac variis interpretationibus illustrasse; ut ad Caput undecimum libri de Divinis nominibus, ὁ δὲ ἐν ὅπῃ οἱ ἔλαβον τὴν ἀπλὴν καὶ ἀμερῇ καὶ ὅλῃν αἰτίαν, περὶ ἣν τὰ πάντα ἀπέστραψαι ὡς ἐν αὐτῇ Συνιστάμενα. οἱ δὲ, τὴν τῆ παντὸς ἀρμονίαν ἧς ἐτερεφούν καὶ στοιχείων συγκαταμένω. *Per totam unitatem alii quidem intellexerunt simplicem & indivisibilem rerum causam, ad quam omnia conversa sunt, utpote in ipsa consistentia: alii vero harmoniam universi ex elementis diversae naturae commixtam.* Et in ipsis Maximi Commentariis diversae sæpe expositiones sunt à diversis sine dubio Scholiastis primùm profectæ: inter hos autem varios Scholiastas unum præcipuè honoris causâ nominat sine controversiâ vetustum, ad caput quintum cœlestis Hierarchiæ, ὁ γὰρ μέγας Διονύσιος, ὁ Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος, ὁ καὶ ἡγήτορας, ἐν τοῖς χαλδαίοις οἷς πεπρωμένοι εἰς τὸν μακάριον Διονύσιον τὸν συνόνυμον, ἔτω λέγει. *Magnus igitur Dionysius, Alexandria Episcopus, è rhetoribus, in Scholiis quæ in Beatum Dionysium sibi cognominem fecit, ita dicit.* Et Joannes Cyparissiotus Decade 1. cap. 1. cum sententiam Dionysianam ex Epistolâ ad Titum adduxisset, addit, *Hoc dictum S. Maximus, & Dionysius Alexandrinus annotârunt.* Et cum aliam sententiam ex eadem Epistolâ Decade 2. cap. 2. citasset, *Alter vero, inquit, Dionysius hac edisserens ait, eos qui apertam Theologiam & velis nudam audierunt, typos cogitatione suâ formare qui ad intelligentiam auditores adjuvent.* Unde satis certum est Dionysium Alexandrinum in Areopagitâ Scholia scripsisse, non in Corinthiorum Episcopum, quod tam inficetè commentus est Halloixius. Hunc quidem Dionysium, quæ ἐν ἡγήτορας indigitat Maximus, haud credo fuisse Alexandrinum Episcopum, quia in illius sedis Episcoporum Indiculo neminem ante Maximum reperio isto nomine insignitum, præter unum illum tertii sæculi, quem optimum Oratorem quidem fuisse agnosco, sed in Areopagitica,

gitica, quæ tunc temporis extare non potuerunt, Scholia scripsisse non
puto. Nec tamen Dallæi solita libertas hîc placet, qui Maximum
volentem deceptum esse dicit, cæco animi sui studio obsequentem; qui
versutiam ejus notat, qui vetustiorum mentem pervertere eum asserit;
qui quo somnium suum aliis persuaderet, non simpliciter Dionysium Ale-
xandrinum Rhetorem ut Anastasius & Choniates, sed, magnum Dio-
nyfium illum Alexandriæ ex Rhetoribus Episcopum dixisse eum vult.
His probis atque convitiis, ut solet, sanctissimum doctissimumque Ma-
ximum lacerat, Maximum illum, quem in magnâ fuisse apud Catholi-
cos eruditionis & sanctitatis opinione ipse confessus est, ἐχρὴν ἔν δα-
λὸς τοῖς ᾧ πατέρων πόνοις ἀποστρέφειν ἀλλὰ μὴ τῆς διαβολῆς ἀντὶ τῆ ἀ-
γνομῆς ἐτόιμος εἶναι. Oportet autem Patrum laboribus reverenter at-
tendere, neque ad calumniandum potius quàm ad bene de illis sentiendum
promptos esse, ut sapienter dixit Eulogius Patriarcha Alexandrinus.
At certè Choniatem pervertere Maximus non potuit qui tot sæculis post
ipsum vixit, & vetustiorum verba mutavit. Anastasium vetustiore ipso
non pervertit, sed ejus verba fideliter recitavit. Ipse enim Anastasius Di-
onyfium illum non simpliciter Dionysium Rhetorem Alexandrinum, ut fal-
sò docet Dallæus, sed magnum Dionysium Alexandrinum ex Rhetori-
bus Episcopum appellavit. Verba ejus sunt in Opere quod inscribitur
Ὁδὴν δὲ, ὃ γὰρ μέγας διαγύσι, ὃ Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος, ὃ ἀπὸ ῥη-
τόρων, ἐν τοῖς πολλοῖς οἷς πεποίηται εἰς τὸν μακάριον Σωάννιον αὐτῷ Διονύ-
σιον, ὅτω λέγει. Hæc fidelissimè transcripsit Maximus, nè verbulo
quidem addito, aut detracto, aut immutato; ut ex utroque loco à nobis
fideliter ex ipsis. Autoribus descripto, liquidò apparet. Unde simul &
Maximus à calumniis Dallæi liberatur, & Dionysius Scholiastes Areo-
pagiticorum adversus Halloixii conjecturas ostenditur. Si enim,
inquit ille, Areopagitam intellexisset, potius, ut fert scriptorum consue-
tudo, sic locutus fuisset, In notis quas scripsit in hunc ipsum Dionysium;
agebat enim sum de Dionysio Areopagita. At Maximus non suis verbis
loquitur, sed alienis & ex Anastasio transcriptis (Anastasius autem
de Dionysio Areopagitâ non agebat,) ideòque Joannes Cyparissio-
tus, Dec. 8. cap. 10 Areopagitæ locum citans, ubi vocem
ἀφ' ἡντ' usurpat, Maximi, ut solet, expositionem transcribit, illa
verò Dionysii Alexandrini non ex Maximo sed ex Beato Anastasio
asserit. Et Anastasius igitur & Maximus testantur, Dionysium quen-
dam Rhetorem Scholia in Dionysium, vulgò Areopagitam dictum,
scripsisse: verba ejusdem nonnulla ex eo citant ipsi, plura Joannes
Cyparissiotus; illi etiam ambo eum Episcopum Alexandrinum vo-
cant: qui quamvis nobilis ille tertii sæculi Episcopus esse non potuit,
fuit tamen satis vetustus Author, & antiquitatem Dionysii hujus,

in quem Scholia tanquam in veterem Autorem scripsit, satis demonstrat.

Præterea Suidas in Collectaneis ex Veteri aliquo Scriptore hæc tradit. Ἰστέον δ' ὅτι πνεῦς τοῦ ἕξω σοφῶν, καὶ μάλα περὶ αὐτοῦ, θεωρήματα πολλὰ τῶ μακαρίῳ Διονυσίῳ κίχρηται, καὶ αὐτῷ δ' ἐνεκαὶ ταῖς λέξεσι. Sciendum autem aliquos ex Gentilium sapientibus, ac præsertim Proclum B. Dionysii theorematibus usum, atque adeò etiam meris ipsis dictionibus. Quæ verba etiam in procemiis Maximi & Georgii Pachymeræ inveniuntur. Scripsit autem Proclus sub Leone Thrace circa medium quinti sæculi. Eo igitur antiquior fuit Pseudodionysius. Et Joannes Morinus de Sacris Ordinationibus. Saltem igitur, inquit, Librorum istorum scriptio initio quinti sæculi, & ante Concilii Chalcedonensis celebrationem assignanda est; nec ullâ ratione probabili ad inferius ævum devolvi potest. Ut & Joannes Launoius, Ut ego dicam breviter quod sentio, à tempore Ephesine Synodi prima vixisse mihi videtur. Nec ab his dissentit Vossius Hist. Pelagianæ l. 7. Thesi 4. Dionysius cognomento Areopagita, quem ut credam Theodosii Junioris temporibus vixisse, verisimilibus adducor conjecturis. Huc usque Veterum testimonii, & doctissimorum virorum suffragiis ad initium quinti sæculi provecti sumus; quo ad quartum jam facilius via sternitur.

Michael Glycas in Historiâ commemorat ea quæ facta sunt ab Apostolis in obdormitione S. Virginis Mariæ, ex Dionysio hoc præcipue atque Juvenale Hierosolymitano Patriarcha. Nicephorus autem Callistus illud de Juvenale latius persequitur l. 15. c. 14. Docet Pulcheriam Augustam illum, cum ad celebrandam Synodum Chalcedonem venisset, percontatam esse, an S. Virginis corpus apud Palæstinos inveniretur. Respondit ille tum ex traditione, tum ex Dionysio, quid de sepulcrâ Virginis noverit. Erat igitur Dionysii liber de Divinis nominibus satis notus, unde sua hausit Juvenalis. Respondet Dallæus primò, Verba ex nostris Dionysianis descripta Nicephorus videtur ipse potius de suo adjecisse ad Juvenalis narrationem confirmandam, quam ea Juvenali tribuisse. Imò verò Nicephorus aperte testatur Juvenalem ipsum hoc Dionysii testimonio usum esse, eumque hæc citantem inducit. Post enim verborum Dionysii recitationem statim addit, ταῦτα διεξελθόντες Ἰουβενάλης, οἱ κρατύντες τὴν ἀγίαν ἐκείνην ἐδίδοντο πύμνην σοφῶν μετὰ τοῦ ἱερῶν ἐκείνων ἀμύμων. Hæc cum Juvenalis perorasset principes eum rogârunt, ut sanctū eum locutum unā cum sacris vestibus mitteret. Quæ quidem verba paulò accuratius observanda sunt, quod hic figmentum notaverit Albertinus, quod etiam Baronius confessus est; qui observat sepulchrum Dei Genitricis in petrâ excisum esse, & instar sepulchri Dominici nativi lapidis coherentia loco immobili-
ter

ter inherere. Unde miratur, quomodo illud Constantinopolin dicitur fuisse translatum. Indèque Albertinus mirè triumphans ait, *Equè sanè verum, narrationem suprà memoratam juvenalis esse, ac verum est sepulchrum Virginis ab illo Constantinopolin missum.* Cum potius animadvertendum esset, Baronium sua ex Latino Nicephoro sumpsisse, & de sepulchro Constantinopolin misso indè somniasse: Nicephorum autem tantummodo τὴν σαρὶν, & τὰ ἀμφια illuc transmissa memorasse. ἀμφια autem etiam ἐντάφια σπάργαρα sepulchrales fascias appellat. Solo autem nomine τῆς σαρὶν in hac re utitur Nicephorus. Est autem σαρὶς nihil aliud quàm *loculus* vel *theca*, & σεσπηγὸς non est λατόμῳ, qui sepulchra Judæorum ritu ex petris excidit, sed qui tales arculas compingit & conficit. Vetus Glossarium σαρὶς, *arca funebria*. Julius Pollux lib. 7. cap. 33. Σεσπηγίδες, σεσπηγὸς, σεσπηγῆμος, σεσπηγολοῖτο δ' αὖν αὐτὴ καὶ πέλεκυς, καὶ μωτὶς, καὶ λυβός. Arcam igitur funebrem, & fascias aut vestes sepulchrales Constantinopolin Hierosolymis misit Patriarcha Juvenalis, postquam Pulcheriæ tum ex traditione tum ex testimonio Dionysii eas ad S. Virginem pertinuisse persuasisset. Hæc igitur cum nihil vultura perspiceret Dallæus, respondit secundò, *Historicos solere homines ea dicentes inducere non quæ verè ac certò dixerunt, sed quæ illos ipsi dicere potuisse putant.* Quæ quidem responsio si in rebus hujusmodi admittatur, tollitur omnis ferè ratio veterum testimonia admittendi. Quoties enim Author aliquis scriptorem alium inducit alterius scripta citantem, nulla ei satès certa fides adhiberi poterit; quia non id eum verè dixisse aut citasse, sed tantummodo id ex sententiâ referentis eum dicere potuisse colligi possit. Interim notissimum est Nicephoro solenne esse non sua aliis affingere, sed aliena sua facere, & ex veteribus Historicis suam Historiam compilare, illorum etiam verbis res gestas tradere, ut ex iis qui adhuc exant clarè perspicitur: unde sæpe fit ut Veteres Ecclesiastici Historici ex eo vel illustrentur vel etiam emendentur; idèmq; illum in aliis qui perierunt fecisse prorsus credibile est, & hanc ipsam historiam ex Theodoro Lectore exscripsisse. Hæc autem si vera sint, quis non concedet Dionysii scripta quarto sæculo extitisse?

Certè Erasmus, Tomo 5. de Compendio perveniendi ad veram Theologiam, putat Dionysium hunc fuisse S. Augustino seniore. Tamen si, inquit, D. Aurelius Augustinus accuratè simul & copiosè quatuor libris, quibus titulum fecit De doctrinâ Christianâ, super hoc propemodum argumento disserit. Et ante hunc, opinor, Dionysius quidam in opere quod inscripsit De divinis nominibus: rursus in libello cui titulum fecit De mysticâ Theologâ. An Dallæus novèrit hanc fuisse Erasmi sententiam nescio: eam certè levissimâ con-

aturâ ductus oppugnat, Capite 22. Cùm enim & Dionysius & S. Augustinus de susceptoribus pariter egissent, & ad objectionem de verbis pro infante in baptismo prolatis respondissent, *Non immeritò*, inquit Dallæus, *hunc suspicor Augustino, quocum unus ista tractat, haudquaquam verniorem fuisse.* Imò verò planè immeritò exorta est hæc suspicio. Qualis enim hæc ratiocinatio est? Dionysius & Augustinus de eâdem re scripserunt, ergò Dionysius Augustino vetustior esse non potest. Certè si hæc ratio valeat contra Erasmus, valebit etiam contra Dallæum: ergò Augustinus Dionysio vetustior esse non potest. Eum enim Dallæus statuit toto sæculo Dionysio vetustiorum. Vale-ret quidem aliquid si praxis Ecclesiæ, de quâ ab utroque disputatum est, S. Augustino antiquior non fuisset; sed morem eum diu antè vi-guisse certum est, idque Bonifacius in ipsâ illâ Augustini Epistolâ 23 his verbis clarè significat, *Ad istas ergò quæstiones peto breviter respondere digneris, ita ut non mihi de consuetudine præscribas, sed ratio-nem reddas.* Cùm igitur ætate Augustini vetus fuerit hæc consuetudo, potuit vel Dionysius, vel quivis alius, Augustino multo antiquior de eâdem re differere. Hactenus igitur facta recta est Erasmi sen-tentia.

Ego verò non tantùm ante Augustinum, sed & ante Hieronymum scripsisse Dionysium puto: & eodem fundamento utor pro antiquita-te ejus, quo Dallæus pro novitate demonstrandâ utitur, nempe ver-bis Petavii, *Primus Dionysius novem Angelorum ordines & gradus dis-tinctè ac definitè posuit.* &, *Non timere apud antiquiorem aliquem (de sæculis quærendum est) novenarium hunc ordinum numerum invenias, cùm nondum extarent scripta Dionysii, à quo primùm ille proditus est.* Hæc ille, & quidem *verissimè*, judice Dallæo. Ille autem Dionysius à quo novenarius ordinum invisibilium numerus primùm proditus est, certè ante Hieronymum vixit: illum enim scimus eundem nu-merum prodidisse. Extant sub ejus nomine in Psalmos Commentarii, in quibus ad Psalmum 112 hæc legimus, *Collocavit Deus Pater Fi-lium in caelestibus in dextera suâ; & dominatur super principes, id est super novem ordines angelorum, secundum illud, Princeps militiæ, vel princeps virtutum ego sum. Et insuper sanctos & in sua membra collo-cavit cum ipsis novem ordinibus angelorum.* Sed non est hoc Opus Hie-ronymi, Inquiunt: & quidem totum ejus esse non videtur: quam-plurima tamen in eo contenta verè Hieronymiana esse negare nemo potest: & quare hæc ipsa ei denegentur rationem nullam video. Nam quòd memorabilem Hieronymi locum ex Commentariis in Epistolam ad Ephesios adducit Petavius, illud planè nihili est: sunt enim illi ipsi Commentarii nihil aliud fermè quàm ex Veterum scriptis excerpta, ut fatetur

fatetur ipse Hieronymus: & locus ipse qui adducitur videtur esse plane Origenicus. Neque illud me movet, quod septem ordines enumeret lib. 2. contra Jovinianum, quem juvenis scripsit; tamen inde colligat Petavius satis inconsequenter, *Nondum Hieronymo constituisse de Ordinum numero & appellatione.* Satis enim Hieronymo constabat de novenario Ordinum numero & appellatione cum scripsit Apologiam adversus Ruffinum secundam, in qua Origenis hæretica rhetorice depingit: *In restitutione omnium, quando indulgentia principalis venerit, cherubim & seraphim, thronos, principatus, dominationes, virtutes, potestates, archangelos, angelos, diabolum, demones, animas omnium hominum, tam Christianorum quam Judæorum & Gentilium unius conditionis & mansura fore.* Novenarium igitur Ordinum numerum distincte expressit Hieronymus, quem Dionysius primum prodidit: erat itaque Dionysius Hieronymo antiquior.

Præterea non tantum Laurentius Valla indicat fuisse suæ ætatis viros doctissimos qui judicaverint hos libros esse Apollinaris, sed etiam ex Veteribus nonnulli qui Areopagite fuisse pernegabant, aut Apollinari aut Didymo ascribebant: & reverendus Usserius eosdem non dubitabat tribuere aut Apollinari, aut certe synchrono Dionysio cuidam, illi nempe ad quem Apollinaris scripsit, de quo legimus in Collatione coram Hypatio sub Justiniano habitâ, *Nam & Beati Julii famosam illam Epistolam manifestè Apollinaris ostendimus fuisse scriptam ad Dionysium.* Ab Apollinare quidem scripta Areopagitica non puto, cujus libelli nunc Athanasio, nunc Julio Papæ, nunc Gregorio Thaumaturgo ab hæreticis ascribebantur, teste Leontio Neapolitano Episcopo; tum quod fragmentis ejus quæ supersunt similia non sint, tum quod dogmatibus ejus minime consentanea sint, quod sæpe observat Maximus. Neque verò Didymo ascribenda arbitror, qui cum Origenista esset, ea scripsisse minime putandus. Tantum inde colligo verisimillimum esse eâ ætate Autorem vixisse, quâ Apollinaris & Didymus florebant, hoc est quarto sæculo.

Quid quod ab aliis etiam observatum est Gregorium Nazianzenum, qui ante finem quarti sæculi mortuus est, hujus Dionysii quamplurima usurpasse? Haud pauca sanè loca Billius in Observationibus ex Nazianzeno congeffit, & cum Dionysianis contulit. Unum etiam Dallæus ipse satis appositè observavit; & ego quamplurima apud me in eandem rem observata habeo. *Sed quaritur, inquit, uter ab utro sit mutuatus.* Et ego quidem Dionysium à Gregorio ea minime mutuatum esse credo: quia scriptor ille ab aliis omnibus Ecclesiasticis scriptoribus planè diversus est, & sui tantum similis. Omnia fermè ad Neotericam Platonistarum scholam conformavit, & à verbis & à notionibus Sanctorum

Patrum maxime abhorruit. Quisquis totam Operis ejus compagem, admirandam sententiarum ex Philosophiâ petitarum rotunditatem, & verborum in eâdem incude formatorum perpetuam scaturiginem observat, nunquam ex Gregorio aut alio quocunque Christiano eum sua hausisse autumabit. Qui autem Nazianzeni Orationes omnibus nativæ Rhetoricæ coloribus depictas, & optimo dicendi genere præcipue triumphantes legerit, quoties ad obscuriora quædam & magis Philosophica deflectit, facile eum aliunde notiones eas derivasse, & quàm potuit lucidissime tradidisse fatebitur. Et has quidem nonnunquam ex antiquis Philosophis, sæpius autem ex Dionysio mutuatum esse credimus. Contrà Dallæus duobus argumentis, Dionysium ex Nazianzeno sua mutuatum esse contendit: quorum primum manifestâ principii petitione laborat, & levissimam conjecturam ab ipso excogitatam pro fundamento habet. *At verò, inquit, cùm clavis certisq; argumentis supra sit à nobis demonstratum Areopagitica non nisi post quintum sæculum fuisse edita ac cognita, stultum & absurdum est Gregorium A. D. 389 mortuum hos libros pervoluisse, qui centum & amplius post ejus mortem annis erant nascituri.* Certè si Dallæo credimus, 130 anni post obitum Gregorii elapsi sunt, priusquam Areopagitica ederentur; sed hoc ab eo tantum dictum nusquam demonstratum est. Qui enim variarum lectionum in Codice Dionysiano numerum ætate Maximi observaverit, qui varios Scholiastas, quos ante Maximum in eundem Notas conscripsisse apparet, qui Joannis Scythopolitani ætatem certam, & Dionysii Alexandrini incertam, ideòque ut credibile est, multò longius ab illâ Maximi remotam, qui Sanctorum Patrum sexti sæculi de vero Areopagita, & aliorum de magno & Beato Dionysio sententiam, qui reliqua quæ de quinto sæculo adduximus, qui denique MSS. Codicum, quos alii memorant, & quem mihi Vir earum rerum, dum viveret, callentissimus mihiq; charissimus non minoris antiquitatis, quàm sit Septuaginta Interpretum in Bibliothecâ Regis nostri Codex, esse asseruit, vetustatem noverit, nunquam hæc de sexti sæculi editione dicta pro demonstratis, sed tantummodo pro merâ ex conjecturâ atque præconceptâ opinione prolatis habebir. Nulla itaque hîc *ineluctabilis temporum ratio* nobis officit. Secundò inquit, *Cur Gregorius si ista à Dionysio esset mutuatus, autorem ingrato silentio dissimularet? Cur non ejus nomen ederet apud omnes venerabile?* Respondeo primò, nomen ejus ætate Gregorii non adeò venerabile fuisse; Nazianzenum eum pro vero Areopagita non agnovisse; autorem eo quo scripsit sæculo pro viro quidem magno, sed sua sub alieno nomine edente acceptum fuisse. Respondeo secundò, Nazianzenum scriptores Ecclesiasticos nominare non solere, si fortè eorum sententias adducat

adducat. Saltem ego dum illius Opera pervolutavi, neminem ab eo ex Catholicis ita nominatum animadverti. Orphea quidem, Homerum & Hesiodum, Pythagoram, Herodotum, Pindarum & Platonem, Aquilam etiam atque Symmachum nominat; Christianorum scriptorum nomina, quoties eorum aliqua refert, semper, opinor, silentio supprimit. *Ingratum* hoc *silentium* ego non appello: utatur, per melicet, eo dicendi genere quod ipsi maximopere placebat, summus Orator. Certè non magis erga Dionysium quàm erga reliquos ingratus fuit. Eum enim pro more suo non semel tacito nomine, ut mihi videtur, significavit. Tum enim Oratione 38 in Theophania, tum etiam 42 in Pascha hæc verba habet, ἔγω γὰρ ἐν ταῖς ἀγίαις καὶ τοῖς Σεραφίμοι συγκαλύπτεται καὶ δεξιέσθαι τεινὸν ἀμαρτοῖς εἰς μίαν ζωὴν καλεῖσθαι καὶ θεότητα, ὃ καὶ ἄλλοι πάλαι καὶ περὶ ἡμῶν περιπόνησαν καλῶς τε καὶ ὑψιλότατα. Sic nimirum sancta sanctorum qua etiam à Seraphinis obteguntur ac tribus sanctificationibus celebrantur, in unam Dominationem & Deitatem coeuntibus, quemadmodum & alius quidam ante nos pulcherrimè & sublimissimè philosophatus est. Hunc alium quendam Dionysium significare Vir in Lingua Græcâ summus Gulielmus Budæus observavit: quamvis S. Athanasius hîc subintelligi notaverit Elias Cretensis. Sed quo minùs hæc de Athanasio intelligam duo potissimùm vetant, tum temporis ratio, tum genus scriptionis. Hunc enim primò Gregorius vocat πρὸ καὶ ἡμῶν, hoc est *quendam qui ante ipsum vixit*; quo loquendi genere uti solent Græci scriptores, cùm hominem intelligunt antequam ipsi nati sint, aut saltem memoriâ pollerent, mortuum. Nazianzenus autem maximam vitæ partem cum Athanasio simul consumpsit: has ipsas Orationes Constantinopoli dixisse videtur ante septennium post Athanasii mortem; scripsit autem, cum de statis solennibus agant, fortè etiam antequam Athanasius decessit. Qui autem eadem ætate vixit, licet antè eum qui scribit, & antequam scribar, jam defunctus sit, dici solet Græcè πρὸ καὶ ἡμῶν, *quidam qui nostrâ ætate vixit*, ut ipse loquitur Oratione 36, ὡς καὶ πρὸ καὶ ἡμῶν φιλολόγων τις. Græcè enim τὸ καὶ ἡμῶν, & ἐπὶ καὶ ἡμετέρων χειρῶν idem sonant: τὸ καὶ ἡμῶν igitur propriè idem quod πρὸ καὶ ἡμετέρων χειρῶν *ante ætatem nostram*. Ita Gregorius ipse Orat. 44 καὶ τὸς ἡδὲ πρὸ καὶ ἡμῶν τὸ Σολομώντιον ἐξελέφασιν. Orat. 28 τὸ ποιεῖν εἰς ἐξουσίαν ἀργὸν εἰς ἐπιθυμίαν, ὡς τις ἐστὶν καὶ πρὸ καὶ ἡμῶν. & Orat. 36 τέτων ἔδεν φαμέν, εἰ καὶ παρὶ καὶ πρὸ καὶ ἡμῶν ὡς ἔχει πένει. Aliquem igitur Nazianzenus indicat, quem ipse præ ætate non novit: quod de Athanasio dici non potest. Secundò, illa verba ὑψιλότατα περιπόνησαν, indicare videntur aliquem, qui locutione

tione quadam grandi atque sublimi eam rem prosecutus sit : id verò Athanasio nunquam tribuere voluit Nazianzenus, cujus styli simplicitatem ipse optimè novit, cujus orationis sublimitatem in Panegyrico nunquam laudavit, quem tantùm *σφδν τὸν λόγον, σφάτερον τὴν διὰ-
νοαν* dixit. Neutrum igitur Athanasio, ambo Dionysio conveniunt; quem postremis Eusebii temporibus scripsisse nostra fert sententia. Certè quod mihi maximè verisimile videbatur dixi; & rem totam doctiorum iudicio submitto.

C A P. X.

Argumentum Negativum refutatur. Non rejicitur quòd Negativum sit, sed quòd in hac re vim nullam habeat. Argumentum à Testimoniis Affirmativum Negativum destruit. Intra annos circiter CC quot Autores Ignatianis testimonium præbent. Ignatiana non fuerunt Alexandrinis incognita. Eutychii narratio excutitur. Plures Episcopos in Ægypto fuisse ante Demetrium probatur. De Æthiopica Ecclesiæ origine & Episcopis fusè disputatur. Ad argumentum de Jonensibus & Boioariis respondetur; & de Hieronymo atque Epiphanio. Ignota fuisse Tertulliano Ignatiana demonstrari non potest; ut neque Caio, neque Clementi Alexandrino, neque Origeni, neq; Julio Africano, neq; Lactantio, neq; Dionysio Alexandrino. Argumenti collectio responsionum collectione expungitur.

Um in priori Vindiciarum parte de omnibus quæ ad externum Argumentum à testimoniis petita pertinent disputare mihi constitutum sit, jamque singulos testes ad Ignatiana confirmanda adductos ab Adversarii objectionibus liberaverim; necesse est ut eadem operâ Argumentum illud quod omnium simul testimoniorum vim enervatum it examinem, & formidandam

dandam alti ac diuturni silentii nubem dispergam. Ecce enim Dallæus Argumentum fabricatus est & exposuit, quod unum sibi satis esse confitetur; adeo ut reliqua omnia ideo tantum afferat, ut iis satisfaciat qui huic non argumento, sed argumentandi generi diffidunt. Hoc igitur fusè quinque integris Capitibus à quinto incipiens prosequitur. *Primum, inquit, & quidem adversus universas istas Epistolas commune argumentum à scriptorum Ecclesiasticorum silentio duci'ur qui ante Eusebium apud nos floruerunt.*

Non nunc de vi Argumenti à testimonio Negativi, sive à silentio scriptorum petiti disputo; non nego aliquod hujusmodi aliquando etiam de suppositione alicujus scripti valere: imò libenter non tantum concedo, sed & contendo tali argumto nixum nonnunquam Eusebium ipsum, quem sequimur, aliquorum librorum auctoritatem respuisse; ut Andreae & Joannis & aliorum Apostolorum Actus repudiabat, ὡς ἐδὲν ἑδάμως ἐν συγγραμμάτων ἡμῶν καὶ διαδοχῆς Ἑκκλησιαστικῶν τις ἀνὴρ εἰς μνήμην ἀγαγὴν ἠξίωσεν. Quos nullus unquam qui continuatà ab Apostolis successione in Ecclesià docuit in scriptis suis commemorare dignatus est. Hist. Eccl. l. 3. c. 25. Clementis etiam Epistolam secundam rejecit, hanc unicam rationem reddens, ὅτι μὴν ἔθ' ὁμοίως τῇ περὶ τῶν καὶ ταύτων γινώσκοντων ἐπιστομῶν ὅτι μὴ δὲ τὰς ἀρχαίας αὐτῇ κεχρημένους ἴσμεν. Verum hanc non perinde receptam atque approbatam fuisse pro certo habemus, quandoquidem vetustiores ejus testimonio nequaquam usos esse comperimus, l. 3. c. 38. Ubi diligenter observandum est discrimen in his ipsis libris dijudicandis ab Eusebio addibitum; priores prorsus & penitus condemnat, non tantum ob testimoniorum defectum, sed & ob materiam Apostolicis scriptis minimè consentaneam, & planè hæreticam: posteriorem autem, quod Vetustiorum testimoniis destitutus esset, pro non adeo recepto atque explorato tantummodo habet, unde ab aliis postea receptus est. Certum autem est Eusebium nec ullum librum inter Canonicos, nec inter Ecclesiasticos pro indubitatè vero recepisse, quem scriptorum Ecclesiasticorum ante se silentio præteritum & Veterum testimoniis penitus destitutum animadvertit; neque pro indubitatè falso rejecisse atque condemnasse, nisi præter testimoniorum defectum aliquid in libri materiâ vitiosum deprehenderit, ut in Petri & Apionis dialogis sub nomine Clementis publicatis, ὡς δὲ ὁλος μνήμης παρὰ τοῖς παλαιοῖς φέρεται: ἐδὲ γὰρ καθάπερ τῆς Ἀποστολικῆς ὀρθοδοξίας ἀποσπᾷ τὴν χερσὶν ἡμῶν. Quarum apud antiquos nulla omnino extat mentio: neque enim sincera recte fidei ab Apostolis tradita nota in illis expressa reperitur. Argumentum igitur à testimonio negativum non absolute subterfugimus; sed ubi vimaliquam habet libenter admittimus, imò & urgemus. In Epistolis Ignatio ascriptis, sed nec ab Eusebio.

bio, nec ab Hieronymo memoratis admittimus; & cum nemo per quatuor sæcula post Ignatii mortem earum meminerit, omnino rejicimus. In Epistolis prorsus ante hoc sæculum inauditis, ac nunc quidem extantibus, sed solummodo ad eludendum S. Polycarpi testimonium excogitatis etiam urgemus; & cum nulli unquam sæculo cognitæ fuerint, profigmento habemus. Idem denique negans argumentum, si forte offeratur, primò discutimus; discussum, si nullam in se vim habere nobis videatur, negamus; & negationis rationem reddimus.

Ego verò, inquit Vir doctissimus, non negaverim quadam esse hujusmodi in quibus perperam hæc argumenti genus adhibeas: Et ego affirmare non dubitaverim causam nostram ejusmodi esse, ut in eâ ritè adhiberi minimè possit. Si enim unquam Argumentum à testimonio negativum nihil valeat, id tum præcipuè fit, cum datur Argumentum à testimonio affirmativum, quod illi planè contrarium asserit & evincit. Contra enim affirmationem testium omni fide dignorum, nullâque falsitatis aut imbecillitatis suspicione laborantium, nihil valet aliorum negatio, multò minùs silentium. Hoc quidem casu argumentum negans seipsum negat: fundatur enim in generali silentio; at cum vel plures veletiam unus loquitur, generale silentium non est. Qui vim ejus maximè defendunt, tunc tantùm efficax esse fatentur, cum nullus omnino scriptor aequalis vel suppar præstat testimonium; ubi autem vel plures, vel etiam unus testatur, dici non potest nullum omnino testimonium præstare. Causa igitur nostra hoc argumentum minimè admittit. Non enim tantùm Eusebium, qui intra ducentos post obitum Ignatii annos vixit, floruit, & presbyter fuit, locupletissimum testem habemus, sed & ante eum etiam ab ipsâ sanctissimi Martyris passione complures. S. Polycarpus has ipsas Epistolas, non alias aut diversas, eodem quo scriptæ sunt anno collegit, edidit, posteritati commendavit: ut fusè probatum est. Philo & Agathopus, B. Ignatii ex Syriâ comites in Actis proximo anno editis, ut videtur, Epistolam ad Romanos commemorant. S. Irenæus non aliunde quàm ex eadem Epistolâ insignem sententiam transcripsit. S. Theophilus, Antiochiæ Episcopus, aut certè vetus Author S. Basilio dictus, ejusdem sæculi, aliam etiam sententiam ex Epistolâ ad Ephesios mutuatus est. Tertio sæculo Origenes eandem commemoravit juvenis adhuc, & aliam ex Epistolâ ad Romanos idem senex excerpfit, ac utrobique Ignatium nominavit. Non igitur alium in Ecclesiâ, non diuturnum silentium fuit. Epistolæ S. Ignatii ab ipso earum ortu & notæ & illustres fuerunt, postquam genuino Martyris sætui, non Eusebius, sed S. Polycarpus obstrictus est. Ex quo ejus Epistola ad Philippenses data in publico Asiæ conven-

conventu personabat, Ignatiana tantopere commendata latere nullo modo potuerunt. Nullum igitur hîc silentium; nullum negantis argumenti fundamentum.

Summa Argumenti à Viro doctissimo producti hæc est. Si veræ essent hæ Ignatii Epistolæ, eæ fuissent viris eruditis, Justino inprimis & Irenæo & Clementi Alexandrino & Tertulliano & aliis ejusdem censûs atque ævi scriptoribus cognitissimæ. Sed viris illis eruditissimis cognitæ non fuerunt. Ergo Ignatii Epistolæ veræ non sunt. Tum verò pro concessio sumit, nos illud unum negaturos, ignotas scilicet fuisse viris illis has Epistolas. At nos duo hîc negamus, primum, si Justinus fortè aut Clemens aut Tertullianus aut hi omnes Ignatii Epistolas ignorassent, Polycarpus autem, Philo, Agathopus, Theophilus, Irenæus, Origenes, illis antiquiores aut eorum synchroni novissent, nullo modo sequitur has Epistolas Ignatii veras non fuisse: consequentia igitur tantum est probabilis, non necessaria. Secundo loco negamus ignotas fuisse illis viris has Epistolas, idque ob duas rationes, tum quòd probari nunquam posse putamus eos reverà ignorasse, tum quòd meliori jure nos colligimus eos potius optimè novisse. Illæ enim Epistolæ, quæ Polycarpo, Philoni, Agathopodi, Theophilo, Irenæo, & Origeni notæ fuerunt, Justino, Clementi, Tertulliano aliisque ejusdem censûs atque ævi scriptoribus non videntur incognitæ fuisse. Sed Ignatii Epistolæ illis, ut fusè ostendimus, notæ fuerunt. Ergo & his. Et si in horum Operibus quæ nunc extant mentio harum Epistolarum nulla facta est, fieri tamen potest ut in illis quæ perierunt, qualia fuisse quamplurima scimus, Ignatiana commemorata sint, quemadmodum ab iis quos nominavimus commemorantur. Quòd si neque in editis neque in deperditis illi Ignatiana memorassent, nè sic quidem ullo modo sequitur, eos penitus illa ignoravisse quæ alii novērunt. Neque enim eorum cuiquam in animo fuit, omnes scriptores Ecclesiasticos aut etiam maximè præcellentes nominare. Si denique hi eas fortè, aut horum aliquis ignoravit, aut non vidit, aut in suâ Bibliothecâ non habuit, illius tamen vel etiam plurium ignoratio efficere non potest, ut quod ab aliis visum, lectum & usurpatum fuit id omnino non esset. Cum autem jam liquidò appareat nullum in præsentī negotio argumento neganti locum esse, illud *num*, ut voluit Dallæus, nunc restat, ut negemus Ignatiana viris & Ecclesiis celeberrimis fuisse ignota, & conjecturis ejus respondeamus quibus fretus ea asseruit quæ ipse certissimè ignoravit. Et ab Irenæo quidem orditur, de quo copiosè disputat, sed ea omnia suo loco refutavimus. Ab Irenæo autem transit ad Ecclesiam Alexandrinam.

Sed neque Alexandrinis, inquit capite 7, notiore quàm Irenæo &

A a

Asia-

Asianis fuisse Epistolicum Ignatium satis ex quadam singulari illius Ecclesie traditione constat. Et sanè constat Ignatium nostrum Alexandrinis non fuisse notiozem quàm Irenæo & Asianis: notior enim Alexandrinis aut aliis quibuscunque esse non potuit, cum illis fuerit notissimus. Pro Athanasio loquitur sententia quam excerptit; pro Asianis Epistola Polycarpi per tot sæcula apud ipsos lecta. Sed est hæc doctrina, inquit, ab Ignatio inculcata non aliter quàm ab uno Episcopo presbyteris prasidente regi posse ac debere singulas Christi Ecclesias. De singulis nihil dixit Ignatius, & potest in eâ voce aliquid latere: sed si rectè intelligatur, ea certè Ignatii doctrina fuit, & ut opinor, Apostolorum discipulo & Episcopo dignissima. An autem hæc doctrina Alexandrinis erat incognita, ut inde etiam Ignatium iis penitus ignotum fuisse colligamus? Nihil minùs. In nullâ unquam Ecclesiâ magis recepta & observata est hæc doctrina, quàm in Alexandrinâ. Nulla sunt certiora, aut magis apud omnes in confesso monumenta, quàm quæ de Ecclesiâ Alexandrinâ prodita sunt. Unde Vir maximus, Hugo Grotius, qui putavit ab initio Ecclesias communi Presbyterorum, qui iidem omnes & Episcopi, ut ait, Paulo Clementique dicuntur, consilio fuisse gubernatas, in eâ sententiâ fuit, quòd exors Episcoporum autoritas Ecclesiæ consuetudine post Marci mortem Alexandria, atque eo exemplo alibi introduci caperit, ut ipse testatur Epistolâ 162. Certè S. Marcus Alexandria constituisse Ecclesiam omnes scribunt, Episcopatum ibi habuisse Hieronymus Præfatione in Matthæum; ordinasse Episcopum nomine Anianum, vel Ananiam, eodem consensu tradunt: adjunxisse Aniano ut Episcopo certum Presbyterorum & Diaconorum numerum pariter referunt. Ipse Eutychius Patriarcha Alexandrinus, cujus Originibus adversus Ignatium utuntur, non aliter narrat. Credit ab eo tempore Hananias in Christum, unde baptizavit cum Marcus, & Alexandria Patriarcham constituit. Fuitque is Patriarcharum qui Alexandria præfetti sunt primus. Constituit autem Evangelista Marcus unâ cum Hanania Patriarchâ duodecim presbyteros, qui nempe cum Patriarcha manerent. Vetus Marci Historiæ author, Beatus Marcus Anizanum ibidem ordinavit Episcopum, & tres presbyteros, & septem Diaconos. Ecce ipsissimam faciem Ecclesiæ Ignatianæ! Ananias enim idem Alexandria fuit quod Ignatius Antiochiæ, quod Polycarpus Smyrnæ. Potestatem in Presbyteros habuisse negari non potest, cum vel ipsum vel successores ejus etiam ii qui eos volunt à Presbyteris ordinatos, cum eâ autoritate describant. Etiam S. Hieronymus Epistolâ ad Euagrium. Nam & Alexandria, inquit, à Marco Evangelista usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos

copos Presbyteri semper unum ex selectum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant, quomodo si exercitus Imperatorem faciat. Anania itaque successores, singulares Alexandriae Episcopi, usque ad Heraclam vel Demetrium in excelsiori gradu, quam Presbyteri sui, fuerunt: & quidem cum autoritate & potestate in Presbyteros, ut Imperator in milites. Ita agnovit in Theophilo Alexandrino Episcopo τὴν αὐθεντείαν τῆς ἀγγελικῆς διαδεχῆς Synesius ipse Episcopus, id est, summam auctoritatem & exortem, non eā ætate acquisitam, sed ab ipsā successione Marci Evangelistæ derivatam, Epist. 66a. ideoque eum ita alloquitur, ἐγὼ δὲ βούλομαι, καὶ ἀνάγκη μοι δεῖται, νόμον ἡγεῖσθαι πᾶν, ὅ, τι αὐτὸν ἐκεῖν & ὁ θεὸς & δεῖται. Ego autem volo, & necessitas mihi divina incumbit, legem existimare mihi præscriptam quicquid ab illâ cathedrâ tanquam divinitus indicatum fuerit, Epist. 67. Quando igitur Ignarius Epistolas scripsit, eadem forma regiminis Ecclesiastici Alexandriae fuit, quæ erat Antiochiæ, & quam in aliis civitatibus fuisse testantur Epistolæ.

Imò verò ante Heraclam, eadem doctrina quæ ab Ignatio prodita est in Ecclesiâ Alexandrinâ tanquam ab initio tradita conservabatur. Hoc est illius Martyris effatum unde reliqua pendunt, οἱ Ἐπίσκοποι οἱ καὶ τὰ πρῶτα δειδόντες ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ γνάμην εἶσιν. Episcopi per terrarum oras constituti ex Christi sunt sententiâ, id est, ex voluntate Christi Apostolis cognitâ, & ab iis traditâ ordinati. Quibus nihil aliud intelligi potest quam Episcopatum fuisse ab Apostolis ex voluntate Christi institutum. Id autem Clemens Alexandrinus, à Pantæno sine controversiâ edoctus, populares suos diu ante Heraclæ Episcopatum docuit, ἐπεὶ καὶ αἱ ἐνταῦθα καὶ τὴν Ἐκκλησίαν περιεκοπὰ Ἐπισκόπων, Πρεσβυτέρων, Διακόνων μὴ μάλιστα, οἶμαι, Ἀγγελικῆς δοξῆς, καὶ κείνης τῆς οἰκονομίας τυγχάνουσι. Quoniam & hic in Ecclesiâ progressionem Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum imitationes, ut arbitror, sunt gloria Angelica & illius dispensationis, Stromat. l. 6. Ex usu, inquit Blondellus, natam distributionem admittebat. Accipiamus quod dat: ex usu erant hi tres gradus sive progressionem sacrorum ordinum in Ecclesiâ illâ scilicet in qua Clemens scripsit & Presbyter fuit. Fuerunt igitur in Ægypto ex usu Episcopi, Presbyteri, Diaconi cum Clemens scripsit, quod Dallæi argumentum prorsus elidit, ut postea ostendemus. Sed eandem tamen, inquit Blondellus, divinitus per Apostolum institutam pleno ore negabat. Hoc ego effatum tam falsum esse affirmo quam quod falsissimum est. Nam ipse alibi disertè scribit diversa præcepta Episcopis, Presbyteris & Diaconis in S. Scripturâ data esse, μὲναι δὲ σοι ἐπαγγέλλω εἰς πρῶτον παρὰ ἐκλεκτὰ διατάξασαι ἐγγράφα) ταῖς ἐκκλησίαις ταῖς ἁγίαις· αἱ δὲ πρεσβυ-

τέρεϊς, αὶ ὁ ἐπισκόποις, αὶ ὁ διακόνις, ἄλλαι χήραι. *Quamplurima* autem praecepta quae ad electas personas pertinent in sanctis libris scripta sunt; haec quidem presbyteris, alia verò episcopis, alia diaconis, alia autem viduis, Pædagog. l. 3. c. 10. Agnoscit igitur Clemens, Alexandria Ecclesiasticam scholam tenuit, & ἑκκλησιαστικῶν magister fuit, teste Hieronymo, non tantum tres gradus, sive ἑκκλησιαστικῶν Episcoporum, presbyterorum, & diaconorum in Ecclesiâ ex usu receptos, sed & usum illum ex Apostolicâ institutione derivatum. Quatuor enim genera personarum in scripturis electa agnoscit; non minus distinguit praecepta quae dantur Episcopis ab iis quae iunguntur presbyteris, quam ea quae diaconis ab iis quae viduis præcipiuntur. At distinctæ sunt personæ, aut officia, quibus diversa praecepta demandantur. Agnovit igitur Clemens Alexandrinus eam sacrorum ordinum distributionem, cujus usum agnoscit Blondellus, divinitus per Apostolos fuisse institutam. Hæc Clemens ex Pantani scholâ, ex Clementis eadem Origenes. Sic enim ille juvenis adhuc Homil. 13 in S. Lucam. *Si audacter expedit loqui Scripturarum sensum sequenti, per singulas Ecclesias bini sunt Episcopi, alius visibilis, alius invisibilis, ille visui carnis, hic sensui patens.* Et rursus, *Ego puto inveniri simul posse & angelum & hominem bonos Ecclesia Episcopos, & quodammodo unius operis esse participes. Quod cum ita sit, petamus omnipotentem Deum, ut Angeli & homines Ecclesiarum Episcopi adjumento sint nobis, & sciamus quoniam utrique pro nobis à Domino judicentur. Quæ certè pura puta sunt Origenica, ut de Autore harum Homiliarum dubitari non possit.* Hæc autem ex sensu Scripturarum habuit Origenes, ut ipse profitetur: ex illarum igitur doctrinâ agnoscit in singulis Ecclesiis unum hominem visibilem Episcopum. Idem Homiliâ 17, *Sicut enim ab Ecclesiasticis dignitatibus non solum fornicatio sed & nuptia repellunt: neque enim Episcopus, nec presbyter, nec diaconus, nec vidua possunt esse digami: sic forsitan & de cætu primitivorum immaculatorumque Ecclesia, qua non habet maculam neque rugam, ejicietur digamus: non quo in æternum mittatur incendium, sed quo partem non habeat in regno Dei.* Quis autem non statim videt hæc etiam esse verè Origenica? His autem Origenes, quod ad Ecclesiasticas dignitates attinet, Clementem præceptorem suum sequitur, & tanquam quatuor diversas enumerat, uni quidem in hac re præcepto Apostolico sed separatim tradito subjectas. Ità ipse in Commentariis ad Matthæum difficultatem quæ sit ἡ τὴν τοῦ Ἀποστόλου εἰς τὴν ἑκκλησιαστικὴν ἀρχιεπισκοπὴν τοιοῦτον νόμον εἶναι λύσιν solvere conatur. Quam hoc modo proponit, εἴτε ἡ ἀρχιεπισκοπὴ τῆς ἑκκλησίας ὑποτάχεται πρὸς τοὺς πολλοὺς ὡς ἐν συμβόλοις ἀρεινηθὲν βέλεται ὁ Παῦλος ὁ δὲ

πρὸς πποικῶδες γάμ. Ex iis enim qui Ecclesie nomen dederunt neminem qui dignitatem aliquam pra multis quasi in Symbolis fuerit consecutus, Paulus secundas nuptias expertum fuisse vult. Tum verò ut ostendat omnem Ecclesie dignitatem huic legi subiectam esse, de singulis distinctè agit, probatque primò de Episcopis, secundò de diaconis, tertio de viduis, quartò de presbyteris, singulis è S. Paulo locis productis. Dein in ipsa solutione, μήποτε ἐπεὶ σύμβολόν ἐστι καὶ ὁ Ἐπίσκοπος, καὶ ὁ πρεσβύτερος, καὶ ὁ διάκονος ἀληθινῶν καὶ τὰ ὀνόματα ταῦτα περὶ τῶν, ἐκελήθη αὐτοὺς συμβολικῶς μονογάμους καταστῆσαι. Annon quandoquidem symbolum est & Episcopus, & presbyter, & diaconus verarum secundum hac nomina rerum, voluerit illos symbolicè monogamos constitueret? Hos igitur tres distinctos gradus, sive ἁγιοκρατίας & dignitates Ecclesiasticas Origenes ex ipso sacro codice derivat, & cum Clemente tot distincta officia distinctis etiam Apostolicis præceptis regulata agnoscit. Ut in optimo de Oratione libro nondum edito, sed ab Huetio propediem edendo, καὶ τῶν ὀφειλῶν seu de debitis in Oratione Dominicâ agens, postquam de generalibus omnium Christianorum officiis, ut Clementinus ille Pædagogus, differuisset, hæc addit, χωρὶς δὲ τῶν καθολικωτέρων ὄντων ἐστὶ περὶ τῶν πρεσβυτερίων καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὀφειλή, καὶ ἐτέρων διακόνων, καὶ ἄλλων πρεσβυτέρων, καὶ Ἐπισκόπων ὅτι ὀφειλὴ βαρυτάτη ἐστὶν ἀπωτρεῖν καὶ τὰ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας σωτηρίας, καὶ ἐκδικημένη εἰ μὴ ἀποδιδῶτο. Præter autem hac universaliora est quoddam vidua, cuius curam gerit Ecclesia, debitum, & aliud diaconi, & aliud presbyteri; Episcopi autem præterea debitum est à totius Ecclesia Salvatore exactum, & si non reddatur vindicatum. Ut ipse etiam Homiliâ quintâ in Ezekielem. Pro modo graduum unusquisque torquetur. Majorem pœnam habet qui Ecclesia præsidet & delinquit, (id est, Episcopus.) Annon magis misericordiam promeretur ad comparationem fidelis Catechumenus? Non magis veniâ dignus est laicus, si ad diaconum conferatur? Et rursus comparatione presbyteri diaconus veniam plus meretur? Planè ut idem Homiliâ 11 in Jeremiam, πλεον ἐγὼ ἀπαιτῆμαι ὅτι τὸν διάκονον, πλεον ὁ διάκονος παρὰ τὸν λαϊκόν, ὁ δὲ τὸν πάντων ἡμῶν ἐγκρατεῖται ἀρχὴ αὐτῶν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐπὶ πλεον (vel ἐπὶ πλεον) ἀπαιτῆται. Hoc est, interpretante Hieronymo, Plus à me exigitur quàm à diacono; plus à diacono quàm à laico. Qui verò totius Ecclesia arcem obtinet, pro omni Ecclesia reddet rationem. Origenes presbyter fuit, ideòque ait, plus à me exigitur quàm à diacono, quòd presbyteratûs gradus esset diaconatu superior, plus à diacono quàm à laico, quia laicus secundum illius sententiam nullam in Ecclesia dignitatem obtinet, at, inquit, ille qui ad principatum supra nos omnes tum laicos, tum diaconos, tum etiam presbyteros ordinatus est,

est, hoc est Episcopus, majori adhuc debito obstrictus est. Quæ verba pessimo consilio dissimulavit Blondellus in Apologiâ, cum ipse noverit omnia sua confectaria è prioribus verbis malè deducta, his ipsi apertissimè refutari. Idem lib. 3 contra Celsum Episcopi χαρακτηριζόντων tradidit, illudque non ex humanâ institutione, aut ex Ecclesiæ consuetudine, sed ex Apostolicis præceptis describit, & argumento è Scripturâ ducto opponit, & ὅλον ὅτι ἐν τῷ χαρακτηριζόντων ἡ καλὴ ἐπισκοπὴ διαγεγόνων ὁ Παῦλος ὁποῖον ἔῃ χρητὴν τὸν Ἐπίσκοπον, ἔταξε καὶ τὴν διδασκαλίαν, λέγων δὲν αὐτὸν ἔῃ δυνατόν καὶ τὰς ἀντιλήψεις ἐλέγχειν, ἵνα τὰς ματαιολόγους καὶ φρεναπάτους ἐπιστημίζῃ διὰ τῆς ἐν αὐτῷ σοφίας καὶ ὡς ἑρμηνεύοντες μᾶλλον διδάμκ αἰρεῖται εἰς Ἐπισκοπὴν καὶ ἀνεπίληπτον ὀπιλήπην, καὶ ὑποαλλίον τὸ μὴ πικτεῖν, καὶ σφραγιστὴ μὴ σφραγιστῶ, καὶ κόσμιον παρὰ τὸν κατὰ ἐπὶ ὁλίγον ἀκόσμιον. ἔτω θέλει τὸν θεωρημένως εἰς Ἐπισκοπὴν καλῶς ἀποδοθέντων ἔῃ διδασκαλὴν καὶ δυνατόν πρὸς τὸ τὰς ἀντιλήψεις ὀπισμίζειν. Et manifestum est, quod in ipso caracteristico eorum qui Episcopi (apud nos) vocantur, Paulus describens qualem virum oporteat esse Episcopum posuit & Doctorem, inquit eum oportere esse potentem contradicentes redarguere, ut vaniloquis & seductoribus obturet os per propriam sapientiam. Et quemadmodum unius uxoris virum iteranti matrimonium præfert in electione ad Episcopatum, irreprehensibilem reprehensibili, sobrium longè dissimili, temperantem intemperanti, compositis moribus ornatum vel parum composito; ita vult eum qui antecederet ad Episcopatum promovendus est, habere decendī facultatem, & potentem esse ad obstruendum os contradicentibus. Et quidem Episcopi caracteristicum alibi notat Origenes, ut in Commentariis ad Matthæum, ἡγοῦνται δὲ, οἷμαι, καὶ ἐχόντων τὰ χαρακτηρίζοντα τὸν Ἐπίσκοπον πάντα ἔργον ἢν θεωρεῖται. καὶ τὰς καὶ δυναμείας καὶ πειθομίας τῇ θεωρεῖται, καὶ διὰ τὸ παρέχειν οὐ τὸ κοινὸν αὐτοῖς καὶ ἄλλοις ὅτι τὸ πρὸς καλὴν. Nobilium autem, opinor, & eorum qui omnia Episcopum intimè constituentia atque describentia possident opus esset, eos adhortari quibus facultas suppetit, quique adhortationi obtemperant, ipsique res vitæ necessarias è communi subministrando alios ad idem quoque impellere. Et in iisdem Commentariis, Propter quod & definiens quales debeant esse Episcopi, sic dicit, Non litigiosi, non percussores, sed mansueti, ornatī, & quacunque inter fideles & sapientes servos inveniuntur & dispensatores quos constituit dominus super familiam suam, sicut dicit Lucas. Erant igitur τὰ χαρακτηρίζοντα τὸν Ἐπίσκοπον secundum Origenem, planè quemadmodum τὰ χαρακτηρίζοντα τὸν ἀγίαν χήραν, ut ipse loquitur in S. Joannem, omnia ex præceptis Dominicis vel Apostolicis delineata. Et memorabilis omnino locus est eodem libro, quo Ecclesias Christianorum ex adverso cum Ecclesiis seu concionibus Gentilium componit, Ἐκκλησία μὲν δὲ τοῦ Θεοῦ, φέρει εἰπεῖν

εἰπὲν ἡ Ἀθήνησι, περὶ αὐτῆς καὶ Ἀσασθῆς (ut de Polycarpo S. Ignatius) αὐτὴ θεῷ ἀρέσκειν πρὸς ὅππασιν βυλομένη· ἡ δὲ Ἀθηνῶν Ἐκκλησία σαπιδὸς καὶ ἰσομῶς ἀγαλλομένη τῇ ἐκτὶ Ἐκκλησίᾳ τῷ θεῷ· τὸ δὲ αὐτὸ ἐρεῖς περὶ Ἐκκλησίας τῷ Θεῷ τῆς ἐν Κορίνθῳ, καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῷ δῆμῳ Κορινθίων· καὶ φέρ' εἰπὲν περὶ Ἐκκλησίας τῷ Θεῷ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ Ἐκκλησίας τῷ Ἀλεξανδρέων δῆμῳ. *Nam Ecclesia Dei, verbi gratiâ, quæ Athenis est, mansueta est & probè composita, quippe quæ Deo qui est super omnia se approbare cupiat: Atheniensium autem concio seditiosa, nec ullo modo cum Ecclesiâ Dei quæ ibidem est conferenda. Idem etiam dicat de Ecclesiâ Dei quæ est Corinthi, & Ecclesiâ, sive concione, populi Corinthiorum; &, verbi gratiâ, de Ecclesiâ Dei quæ est Alexandria, & concione populi Alexandrini.* Memorat itaque Origenes exempli gratiâ tres Ecclesias Græcis notissimas, Atheniensem, Corinthiacam, Alexandrinam: ostendit in his Civitatibus populum Gentilium nullo modo cum populo Christiano esse conferendum. Inde progreditur ad dignitates Ecclesiasticas, easq; componit cum magistratu Senatûque Gentilium, βυλῶν Ἐκκλησίας θεῷ βυλῇ τῇ κατ' ἐκκλησίαν πόλιν συνεξετάζων, *senatum Ecclesiæ Dei senatui in qualibet Civitate constituto comparans, & βυλῶτας Christianos βυλῶταις Gentilium opponens.* Hi autem βυλῶται Christiani sanè fuerunt presbyteri. Post hos igitur ascendit ad principem seu summum in unaquaque Civitate Magistratum, ἕτοιγ καὶ ἀρχὴν Ἐκκλησίας ἐκάστης πόλεως ἀρχοντι καὶ ἐν τῇ πόλει συγκατετόν. *Eodem modo princeps Ecclesiæ uniuscujusque civitatis cum summo eorum qui in Civitate sunt Magistratu conferendus est.* Ut autem presbyteri βυλῶται sunt, ita ἀρχὸν Ἐκκλησίας Episcopus est, ut ipse in Commentariis ad Matthæum, ὁ μὲν τὸν πρὸς ἀρχὸν τῆς Ἐκκλησίας τὸν ἀρχὴν καὶ ἐθνῶν. Idque cùm Athenis, Corinthi, & Alexandriæ, tum in unaquaque civitate, teste Origene, obtinuit. Idem etiam Homiliâ 20 in Lucam, *Si Jesus filius Dei subijcitur Joseph & Mariæ, ego non subijciar Episcopo, qui mihi à Deo ordinatus est pater? non subijciar presbytero, qui mihi Domini dignatione præpositus est?* Ita ille adhuc juvenis, nondum presbyter factus. Agnoscit autem in Ecclesiâ Alexandrinâ Episcopum à Deo ipso tanquam patrem ordinatum, non minùs quàm presbyterum Domini dignatione præpositum. Unde in Commentariis ad Matthæum ait, ἕτοιγ καὶ γονεῖς πάντας τὰς ἀνεπιλήπτους Ἐπισκόπους καὶ τὰς ἀνεγκλήτους πρεσβυτέρους λαμβάνει τις ἀνὴρ ὃν καταλέγει πρὸς ἑαυτόν. *Ita irreprehensibiles Episcopos omnes & presbyteros inculpatos in parentes assumit quispiam pro duobus illis quos deseruit.* Quinetiam vetustatem dignitatẽque Episcopalis ordinis paulò post depingit, ἀρχὸν δὲ ὅτι καθελεῖν οἶημα διὰ τὸ ἐκ πατέρων διατέλεσθαι ἐν χειρὶ τοῦ μὲν φρονήσαντος καὶ μάλιστα ἐπὶ τῇ τύχῃ παλαιῶν ἐπαυχεῖν, καὶ περὶ τοῖς περὶ ἐκείνης ἡζιωμένοις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἐπισκοπικῇ θεῷ, ἡ πρεσβυ-

πρεσβυτέρους πῦνς, ἢ διακονίας εἰς τὸν λαὸν τῷ Θεῷ. Contentione autem opus est ad deprimentam eorum arrogantiam, qui quòd à parentibus in Christianismo educati sunt, de se magnificè sentiunt, & praesertim si parentibus & proavis effrantur qui Episcopalis in Ecclesià sedis prerogativum sui, vel presbyterii dignitatem tenuerint, vel diaconi officio erga populum Dei functi sunt. His enim suà ætate plurimos fuisse innuit, quorum proavi ab Episcopis educati sunt; Episcopi autem illi sanè fuerant S. Ignatio cœvi, si non & Apostolis. Quare in iisdem Commentariis illud S. Lucæ exponens, καὶ ὁ ἡγέμενος, ὡς ὁ διακονῶν, tanquam præceptum Christi ipsius de officio Episcopi interpretatur, ὃ ὁ ἡγέμενος, ἔγωγε οἶμαι ὀνομάζειν τὸν καλέμενον ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις Ἐπίσκοπον, ὡς ὁ τοῖς ὑπορετευμένοις διακονέμενος. Princeps verò, (sic autem eum appellare existimo qui in Ecclesiis Episcopus vocatur) tanquam qui ministrantibus ministrat, καὶ ταῦτα μὲν ὁ τῷ Θεῷ διδάσκει ἡμᾶς λόγῳ, Atque hæc quidem docet nos Dei verbum. Nam ut postea observat, Peccat in Deum quicunque Episcopus, qui non quasi servus servorum ministrat, sed quasi dominus. Idem in Ezekielem Homilià 16, Qui verò religionē penitus averfantur, in tantum ut non curent de Episcopo, de presbyteris, de diaconibus, de fratribus, sed cum omni procacitate delinquant, similes fiunt meretrici cum fiducià prostituta. Et in Isaiam Homilià 6, Ergò hoc dicit, ut Episcopus mittens aquam in pelvum & exutus vestibus suis, & præcinctus linteo me extendente lavet pedes meos? Siquidem, Vos, inquit, debetis invicem lavare pedes vestros. Si hoc est quod dicitur, nemo vestrum mandatum servabit. Nemo enim quibuscunque venientibus assumens linteum diaconus, vel presbyter, sive Episcopus lavat pedes. Sed si intelligas ea quæ scripta sunt, qui verè beati sunt Episcopi servientes Ecclesiæ mittunt aquam de scripturis in pelvem animæ, & tentant pedum discipulorum sordes lavare, & eluere & projicere. Et sic custodiunt Episcopi mandatum sequentes Jesum. Sic & presbyteri. Quibus consentiunt ea quæ in Commentariis in Joannem legimus, in MS. nostro fidelius quàm in editis representata pag. 390. Καὶ μὴ θανάσεως εἰ ἀνάρειν σε δεῖ τὸ, εἰ ἀγίων πόδας ἐνίψεν, ὅπως καλῶνται αἱ ἀναλογον τοῖς πρεσβυτέροις πρεσβύτεροις ἔχοντες καὶ χαλοδιδάσκαλοι. "Ὁρα ὅτι μὴ καὶ ἐργασθῆς δεῖ τὸ πάνθ' ὀνπνὲν μαθητῶν ὡς τῶν Χειρῶν θέλοντα τὴν λέγουσαν ἐν πολλῷ, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίψειν τὰς πόδας, ὡς ὀφειλόμενον ἔργον ἐθέλειν ποιεῖν τὸ νίψαι τὰς σωματικὰς καὶ αἰσθητὰς πόδας ἑαυτῶν ἀδελφῶν, ὥστε τὰς ἐν ὁποιποτέρῃ ὑποθέσει βίβη τυγχάνοντας πρὸς τὸ ποιεῖν, εἴτε ἐν ἐκκλησιαστικῇ δοκῶντας ἢ ἑσποχῇ Ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους, εἴτε καὶ ἐν ἄλλοις κοσμικοῖς πσιν ἀξιώμασιν ὥστε καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὴν διαποτίλῃ ἡκεν ὅτι τὸ νίψειν τὰς πόδας τῷ πσδόνῳ δέλεα, καὶ τὰς γονεῖς τῷ υἱῷ ὁπῶς ἔχοντες καὶ τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, ἢ εἰς ὑποβολὴν σωτηρίας, καὶ παρὰ τοῖς

τοῖς πάνυ ἀπαισέσις καὶ ἀγεστοτέσις γίνεται. Nec mireris si tibi exponendum sit anagogico sensu hoc dictum, Si sanctorum pedes lavit, ubi jubentur illa quæ presbyteris analogæ sunt presbytides honesta docere. Vide verò annon etiam laboriosum sit cuilibet discipulo Christi, volenti implere mandatam dicens, Et vos debetis alii aliorum lavare pedes, si velis corporales ac sensibiles fratrum pedes lavare, ut fideles in quovis vita genere existentes hoc faciant, sive qui videntur esse in sublimitate Ecclesiasticâ Episcopi & Presbyteri, sive in quibusdam aliis mundanis dignitatibus; ad id ut hanc ob causam Dominus quoque veniat ad lavandos pedes servi credentis, & parentes filii: quod in more positum erat; sed nunc non fit, vel supra modum rarissimè & apud admodum simplices ac rusticiores fit. Et ea etiam quæ Tomo XI in Martheum scripta sunt, Τὸ δὲ ὅμοιον ἔρεῖς καὶ ἐπὶ τῷ ὁρεζμῷ Ἐπισκοπῆς διὰ τὴν παρὰ ἀνθρώποις δόξαν, ἢ τὴν ἀπὸ ἀνθρώπων κολακείαν, ἢ τὴν ἀπὸ τοῦ πλεονεξίου τῶν λόγων πολεσμῶν διδόντων περὶ τῆς εὐσεβείας. Ὁ γὰρ τοιοῦτος Ἐπίσκοπος ἐ καλῶ ἔργα ὀπιδυμῆ, ἢ δὲ δύναται ἢ ἀνεπίληπτος, ἢ δὲ νηφάλιος, ἢ δὲ σώφρων, μεθύων ὑπὸ δόξης, καὶ ἀκολάστως αὐτῆς ἐμφορμῶς τὸ ὅ αὐτὸ καὶ περὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ἔρεῖς. Similiter autem dices de eo qui Episcopatum desiderat, ut gloriam apud homines consequatur, vel hominum assentationem capiet, vel quæstum ab iis accipiat, qui sermonem fidei amplectentes pietatis causâ dant. Talis igitur Episcopus bonum opus non desiderat, neque potest esse irreprehensibilis, neque sobrius, neque prudens, utpote qui gloriâ ebrius sit, & intemperanter eâ fuerit ingurgitatus. Idem quoque de presbyteris & diaconis dices. Hæc vel ex Græcis, vel ab Hieronymo satis fideliter versis producta: quibus & illa quæ Rufinus interpretatus est etiam consentanea sunt. Ut ex Homiliâ in Numeros secundâ, quam tandem à Rufino versam esse constar, ex Prologo in Emerici Bigotii Codice reperto & ab Henrico Valesio ad Eusebium edito, qui etiam in Bibliothecâ Collegii nostri SS. Trinitatis extat MS. Et titulus quidem ita se habet, Incipit Prologus Numerorum ad Urfacium. Reliqua enim manifestè sunt erasa, ob Rufini nomen, ut videtur. Prima Epistolæ sententia, Utar verbis tibi, frater, beati martyris, bene admones Donate carissime, S. Cyprianum certè intelligit, cujus illa verba sunt in initio secundæ Epistolæ, Bene admones, Donate carissime. Reliqua in MS. nostro cum Bigotianis prorsus conveniunt, nisi quòd pro breve saltem legatur brevi saltu, & pro hac perurgente, multo rectius, hac perurgente te; Urfacium enim alloquitur, ut bene observavit Huetius. Ex versione igitur Rufini hæc Origenis habentur. Putâsne qui sacerdotio funguntur, & in sacerdotali ordine gloriantur, secundum ordinem suum incedunt & agunt omnia quæ illo ordine

digna sunt? (vel ut in MS. nostro, *qua in illo ordine dignum est?*) Similiter autem & diaconi putas secundum ordinem ministerii sui incedunt? Et unde est quod saepe audimus blasphemare homines, & dicere, Ecce qualis Episcopus, aut qualis presbyter, vel qualis diaconus! Nonne hoc dicuntur, ubi vel sacerdos vel minister Dei visus fuerit in aliquo contra ordinem suum venire, & aliquid contra sacerdotalem vel Leviticum ordinem gerere? Verum enimverò Origenes, si Blondello credendum sit, ut ut tria in clero capitum genera, consuetudini Ecclesiarum favens, admittere passim videatur; hic tamen, binos tantum sacerdotum & diaconorum, magistri Clementis exemplo, gradus agnoscit. Ego verò, ut apud Clementem magistrum, sic etiam apud Origenem discipulum tres gradus invenio, unum Diaconi in ordine ministerii, duos, Episcopi scilicet & presbyteri, in ordine sacerdotii, ut & ipse se explicat, & plenius B. Cyrillus Alexandrinæ Ecclesiæ Patriarcha lib. 13 de Adoratione in spiritu & veritate. Ἐι δὲ πῶς ἐλοιτο καὶ τῆς Ἐκκλησίας τὴν τάξιν πολυπλάσιον, τὴν ἐν νόμῳ παρατάσσουσιν κατασκευάσειεν ἂν εἰκότως. Ἐπισκόποις μὲν γὰρ, ἅτε δὴ τότε καθυγιάδου λαχόντων, καὶ μὲν τοῖς ὅτι τὴν μείω διέπαιον τὰς, πρεσβυτέρους δὲ οἱ μὲν, πειπνίσαντες τὸ θυσιάζειν καὶ τὰ ἕσα τῷ καταπτώσει, οἷς ἂν πρέποι καὶ λέγεσθαι, καὶ φυλάττειν τὴν ἱερατείαν αὐτῶν. Διακόνους γὰρ μὲν τὸ, φυλάττειν τὰς φυλάκας τῆς σκηνῆς. Quod si quis velit etiam Ecclesiæ ordinem perquirere, illam quæ in lege est præfigurationem jure admirabitur. Episcopis enim, ac si tunc principatum sortiti essent, atque etiam id qui inferiorem gradum gerunt, presbyteris inquam, concreditum est altare & quæ sunt intra velum, quibus etiam dici convenit, Et custodient sacerdotium suum: diaconis verò illud, Custodient custodias tabernaculi. Ex Ruffini etiam versione Origenis Commentarii in Cantica Cantorum habentur. In Homiliâ autem, ut nunc vocatur, secundâ ista legimus, Vidit & sedem puerorum ejus, (de Regina Saba & Salomone loquitur) Ecclesiasticum puto ordinem dicit, qui in Episcopatus vel presbyterii sedibus habetur. Vidit & ordinationes vel stationes ministrorum ejus, Diaconorum, ut mihi videtur, ordinem memorat astantium divino ministerio. Et paulò post, Hac ergo omnia ubi vidit in domo regis pacifici, imò Christi. Ita tres ordines in Ecclesiâ Christi sub Veteri Testamento præfiguratos docet. Duos tantum Blondellus vidit, quod sedes tum presbyteris tum Episcopis tribuantur. De qua re alibi. Interim Origenis sententia de diverso gradu eorum qui in cathedris populo præfidebant satis aperta est ex iis quæ Homiliâ 11 in Jeremiam protulit, ubi seipsum numerat inter καθέζομενος ἐν πρεσβυτέρῳ, & tamen agnoscit τὸν τὴν πάντων ἡμῶν ἐγκεισμένον ἀρχὴν alibique distinguit inter ἐπισκοπικὸν θρόνον & πρεσβυτερεὶ πᾶν.

Sed Salmasius id in Origene vidit quod videre non potuit Blondellus, quo probet unum tantum Episcopi & Presbyteri gradum ab illo ut & à Clemente proditum: *ἓν* enim, inquit, *σύστημα* agnoscit, hoc est collegium hominum vitâ spectantium & doctrinâ, à quo singula Ecclesia gubernabantur. Ut sententiam Origene de hoc uno systemate gubernatorio ostendat, locum hunc ex lib. 8 contra Celsum infelicissime adducit, *Ἡμεῖς ὅ ἐν ἐκκλησίᾳ πόλει ἄλλο σύστημα παῖς* & *κπδὲν λόγῳ Θεῷ ἐπιστάμενοι, τὰς δυνάμεις λόγῳ καὶ βίῳ ὑμεῖς χρωμένους ἀρχεῖν ἐπὶ τὸ ἀρχεῖν Ἐκκλησιῶν παρακαλούμεν*. Quem ita ad suum propositum primò interpretatur, Nos verò in singulis civitatibus aliud corpus, sive collegium patriæ verbo Dei institutum novimus doctrinâ & vitâ sanâ utentium atque ad regendum idoneorum, quos invitamus ad præfecturam Ecclesiarum capeffendam. Dein observat, per illud *σύστημα ἐν ἐκκλησίᾳ πόλει καὶ δὲν λόγῳ Θεῷ* palam esse eum intelligere presbyterium cuiusque civitatis à Deo per Apostolos institutum. Imò verò palam est hæc omnia esse contorta, & miserè coacta: non enim simpliciter *σύστημα* dixit Origenes, non collegium hominum vitâ spectantium & doctrinâ, à quo singula Ecclesia gubernabantur, ut inde presbyterium eruat, sed *σύστημα παῖς* &, & quidem ἄλλο, id est *σύστημα παῖς* & apud Gentiles in eadem civitate oppositum. *Περὶ τούτου δ' ἡμᾶς Κέλσος καὶ ἐπὶ τὸ ἀρχεῖν τῆς παῖς* &, *Quin ad magistratus in patriâ gerendos hortatur nos Celsus*; respondet Origenes, Christianos aliud systema patriæ agnoscere, & in illo systemate magistratus creare, planè ut alibi loquitur de Ecclesiis Dei, & Ecclesiis populi in eadem civitate, de qua re suprâ. Salmasius nullam mentionem facit patriæ, sed convertit in systema virorum vitâ spectantium & doctrinâ, planè contra mentem Origeneis, & verborum constructionem. Tu ita vertas, Nos verò in unaquaque civitate aliud systema sive cœtum patriæ verbo Dei institutum cognoscentes, potentes sermone & vitâ sanâ utentes ad præfecturam Ecclesiarum adhortamur. Prius quidem *ἀρχεῖν* cum manifestè *ποτέλλοι*, in interpretatione omisi. Sic autem omnia clara sunt, & per illud *ἄλλο σύστημα παῖς* & nihil aliud intelligi potest quàm cœtus Ecclesiæ Gentilium cœtibus oppositus. Quod & verba quæ mox sequuntur manifestè probant, *καὶ εἰ ἀρχεῖν οἱ καλῶς ἀρχοντες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπὸ τῆς καὶ Θεοῦ παῖς* &, λέγω ὅ, τῆς Ἐκκλησίας ἐκλεγόμενοι, ἀρχεῖν καὶ τὰ ὑπὸ τῷ Θεῷ περὶ ταγμένα. *Ac si, qui bene præsunt Ecclesiæ, à patriâ secundum Deum, hoc est, Ecclesiâ electi præfint, juxta præscripta Dei regunt*. Idemque maxime confirmant quæ ex eodem Opere contra Celsum de Ecclesiâ Dei, & Ecclesiâ populi in eadem civitate antè adduximus.

Ex his perspicuum est Clementem Alexandrinum ex Scholâ Pan-

tæni, ante Demetrium Episcopum, Episcopatus gradum Presbyteratu superiore ab ipso Apostolo derivasse; Origenem Demetrii synchronum, eundem ordinem ex typis legalibus, ex dictis Salvatoris, ex præceptis Apostolicis deduxisse, nec unquam cum Presbyteratu confudisse, sed Episcopos, presbyteros, diaconos semper cum Ignatio numerasse. Ut postea Isidorus Pelusiota, presbyter Ægyptius, Episcopum *πῶτον τὸ Χεῖρ* appellat lib. 1. Epist. 136, Episcopatum *τὴν τὸ πῶτον ὕψος ἀνάστασιν*, lib. 1. Epist. 104, & τὸ τῆς Ἐπισκοπῆς ἡ ὄνομα καὶ *κατὰ τὴν αἰῶνα* δεῖον ὃν καὶ κρείττον πύσης πολιτείας τε καὶ αἰτίας, lib. 2, Epist. 125, & nomen & rem ipsam divinam agnoscit, prout à presbyteratu distinguitur: agit enim de Episcopatu, quem Hierax presbyter recusavit. Hæc igitur doctrina de institutione Apostolicâ Episcoporum ex mente Christi, de gradu à presbyteratu distincto illôque eminentiore, deque obedientiâ ipsis tanquam patribus à Christo constitutis ab omnibus præstandâ, à S. Ignatio *ad* quorundam hominum *fastidium usque repetita & inculcata*, in Alexandrinâ Ecclesiâ fuit receptissima, in Scholâ Catechetica eximiâ quidem illâ & maximè memorabili ab initio proposita, à Clemente parcius, ab Origene ad eorundem hominum fortasse fastidium repetita & inculcata: forma etiam regiminis ab Ignatio in Asiaticis Ecclesiis toties decantata fuit omnibus numeris Alexandriæ representata. Imò non tantum Ignatiana Ecclesiæ forma ab Origene celeberrimo Alexandrinorum magistro ubique tanquam vetustissima, & à proavis deducta celebratur: sed & Ignatii Epistolæ ab ipso expressè sunt citatæ, ut latè ostendimus. Fieri itaque non potest, ut Argumentum aliquod formetur, quod Ignatium Epistolicum Alexandrinis incognitum fuisse usque ad Eusebii tempora demonstret.

Sed *id satis constat*, inquit Vir doctissimus, *ex quadam singulari illius Ecclesiæ traditione planè penitusque adversante*; eamque traditionem postea *usum* vocat. Mirum quidem si aliquis usus, isque peculiaris, demonstraret omnia quæ ab Ignatio scripta perhibentur, fuisse illis omnibus prorsus incognita, apud quos usus ille fortè obtinuit. *Quid mihi profers unius urbis consuetudinem?* aiebat olim Hieronymus: præsertim si cogitemus consuetudinem, sive usum illum ex eorum sententiâ qui eum tradiderunt, diu ante Ignatium, ab ipsâ Alexandrinæ Ecclesiæ fundatione usurpatum, quam ad Evangelistam celeberrimum, & S. Petri comitem referebant. Poterant sanè Alexandrini & Ignatii scripta recipere, & peculiarem aliquem usum apud ipsos ab initio obtinentem, licet illis fortè adversantem, retinere. Idque facere eos voluisse vel indè credibile est, quòd usus ille peculiaris dicitur, adeoque aliarum omnium Ecclesiarum consuetudini adversans. Quare enim

enim ex solâ Ignatii sententiâ sibi patefactâ, eum relinquerent, quem adversus traditionem omnium Ecclesiarum hætenus retinuerant? Aut si vis tanta auctoritati Ignatianæ tribuenda esse videatur, multò rectius ex usu tali, si quis unquam fuit, concludi poterit Ignatium illum Epistolicum Alexandrinis fuisse cognitum, quia non diu postquam Epistolæ iis videntur evulgatæ, usus ille evuluit, imò evanuit; nam, teste Hieronymo, duravit tantummodo ad Heraclam, qui vivo Origene & scribente, primo apud Alexandrinos Ignatianorum teste, factus est Episcopus, & Dionysium, qui Origeni maximè favebat.

Sed videamus tandem qualis ille usus fuerit, quomodo Ignatio adversans; quali consequentiâ Ignatianorum ignoratio inde sequatur, & quid illa ad generale silentium ante Eusebium faciat, cui innititur Negans argumentum. Usus ille peculiaris secundum Hieronymum Epist. 85, ubi contra eos disputat qui diaconos presbyteris anteferebant, hic est. *Nam & Alexandria à Marco Evangelistâ, usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos, presbyteri semper unum ex se electum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant: quomodo si exercitus Imperatorem faciat, aut diaconi eligant de se, quem industrium noverint, & Archidiaconum vocent.* Secundum autem Eutychium huiusmodi est. *Constituit Evangelista Marcus unâ cum Hanania Patriarcha duodecim presbyteros, qui nempe cum Patriarcha manerent, adeò ut cùm vacaret Patriarchatus, unum è 12 Presbyteris eligerent, cuius capiti reliqui undecim manus imponentes ipsi benedicerent & Patriarcham crearent, deinde virum aliquem insignem eligerent, quem secum presbyterum constituerent loco ejus qui factus est Patriarcha, ut itâ semper extarent duodecim. Neque desuit Alexandria institutum hoc de presbyteris, ut scilicet Patriarchas crearent ex presbyteris 12, usque ad tempora Alexandri Patriarcha Alexandrini, qui fuit ex numero illo CCCXVIIII.* Hos vult Dallæus in summâ rei consentire, de tempore leviter discrepare, *Quod enim institutum, inquit, Hieronymus ad Dionysium, i. ad A. D. 264 durâsse dicit, id Eutychius ad Alexandrum, i. ad A. D. circiter 308 perseverâsse vult.*

Verum mihi non adeò levis discrepantia videtur: Cùm enim Hieronymus morem eum usque ad Heraclam & Dionysium durâsse dicit, aut durationem tanquam incertam tradit, aut certè indicat Heraclam fuisse ultimum qui priori, Dionysium autem primum qui alio more factus est Episcopus. Heraclas secundum Eusebium undecimo Alexandri anno creatus est Episcopus Alexandrinus, hoc est A. D. 232. At Eutychius Alexandrum Patriarcham vetuisse tradit, nè deinceps Patriarcham Presbyteri crearent; primus igitur qui alio more factus est Alexandria Episcopus, secundum Eutychium fuit Alexandri successor

cessor Athanasius qui A. D. 326 post Concilium Nicenum creatus est. Inter igitur creationem Heraclæ, qui ultimus à Presbyteris factus est, autore Hieronymo, & consecrationem Athanasii qui primus ab Episcopis consecratus est, autore Eutychio, anni ferme centum sunt. Imò majorem discrepantiam hîc agnoscit Seldenus primus hujus Argumenti architectus: *Nec enim Heraclum nec Dionysum in more illo comprehendendi voluit Hieronymus*, inquit ille: ultimus igitur secundum eum morem factus est Episcopus Demetrius, anno Commodi 10, Domini 190. Quocirca Hieronymus & Eutychius non *leviter de tempore discrepare* dicendi sunt. Itaq, ut hanc duorum testium dissonantiam tolleret, miram distinctionem excogitavit Seldenus, & cum uterq, de facto sive de usu tantummodo loquatur, & historicè rem nudè narrat, *Alter de facto*, inquit, *loquitur simul ac jure loci simplici, antequam ulla omnino usus aut facti mutatio ibi introduceretur: Alter de jure simplici & instituti mutatione*. O præclaram atque subtilem distinctionem, & qualem fortasse diversis Justiniani juris peritochis adaptare poteris: his autem historicis narratiunculis nunquam quadrare ostenderis! Priorem partem Hieronymo assignat: eum vult tum de Facto, tum de Jure loci simplici differere, cum ille, nullà omnino de Jure factâ mentione, de Facto tantummodo loquatur, illudque tam breviter tamque obscurè tradat, ut vix quid voluerit intelligas. *Presbyteri unum ex se electum in excelliori gradu collocatum Episcopum nominabant*, quo jure, quâve injuriâ hoc factum sit Hieronymus non dicit, imò quid aliud fecerint, quàm quòd Episcopum nominârint, non docet. Vult quidem Seldenus ex verbis Hieronymi colligi debere, Patriarcham à presbyteris electum & ordinatum fuisse, cum Hieronymus neutrum doceat. Dicit quidem Episcopum *ex Presbyteris electum*, à presbyteris, non dicit; potuit autem ex presbyteris ab aliis eligi, vel à populo, vel ab Episcopis aliis; & sanè videntur ab antiquissimistemporibus à populo eligi Alexandriæ Episcopi. Idque ex antiquâ consuetudine ab Epiphanio observatâ colligi meliore jure potest; cujus hæc verba sunt Hæresi LXIX, *Ἐδοξεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μὴ χειρὶζεῖν μετὰ τοὺς τὴν Ἐπισκοπὴν τὸς καθισταμένους, ἀλλ' ἅμα γίνεσθαι εἰρήνης ἕνεκα, τὸ μὴ παρεστῆδες γινώσκειν ἐν τοῖς λαοῖς, ὥς ἢ τὸνδε διλόγων, ὥς ὃ τὸνδε. Alexandria autem consuetudo est, ut post Episcopi mortem successor non diutius differatur, sed subinde pacis tuenda gratiâ subrogetur, nè aliis hunc, aliis illum postulantibus, in populo jurgia & contentiones existerent. Hæc autem consuetudo supponit populum Alexandriæ, ut in aliis Ecclesiis, suas in eligendo Episcopo antiquitus partes habuisse. Certè Eusebiani, qui creationem S. Athanasii abrogare voluerunt, defectum popularis electionis objiciebant, & Episcopi Ægypti, in Synodo*
con-

congregati, Epistolâ ad omnes Ecclesiæ Catholicæ Episcopos scriptâ, contrarium magnâ animi contentione asseruerunt & testati sunt, ὅτι ὅ πᾶν τὸ πλῆθος καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐκ μᾶς ψυχῆς καὶ σώματος Συνεληλυθότες ἀνέβουν, ἔκρζον, αὐτῶντες Ἀσυνάτιον Ἐπίσκοπον τῇ Ἐκκλησίᾳ. *Quod omnis multitudo, omnisq; populus Catholica Ecclesia, tanquam ex unâ animâ & corpore congregati clamoribus vociferationibûsq; postularent Athanasium Ecclesia Episcopum dari;* quod neque hi neque illi fecissent, si populi suffragia in eligendo Episcopo antiquitus locum nullum habuissent. Imò Gregorius Nazianzenus Orat. 21, hanc electionem non prioribus, sed posterioribus opponit, eamque Apostolicam appellat, ὅτι μὲν ἐν κτὶ διὰ ταῦτα, ψήφῳ τῷ λαῷ πάντῳ, & κατὰ τὸν ὕψιστον νικησάσα πονηρὸν πύπον, ἐδὲ φονικῶς τε καὶ τυραννικῶς, ἀλλ' Ἀποστολικῶς τε κτὶ πνδμαστικῶς ὅτι τὸν Μάρκου θρόνον ἀνέβησαν. *Sic igitur, atque ob eas causas, totius populi suffragiis, non autem secundum pravum exemplum, quod postea inolevit, neque per vim ac cadem, sed Apostolico & spirituali modo ad Marci thronum evehitur.* Cum igitur totus populus electioni Episcopi se infereret, & civitas amplissima esset, & maximo Christianorum numero abundaret, & præterea presbyteri suos ibi distinctos cœtus sive Ecclesias haberent, (obervante Epiphanio Hær. LXIX. ὅπου ὃδ Ἐκκλησίαι τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὸ ἑνᾷ Ἀρχιεπίσκοπον ἔσται, καὶ κατ' ἰδίαν ταῦταις ὁποτεταγμένοι εἰσὶν πρεσβύτεροι, διὰ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς χρείας αὐτῶν δικητόρων, *Etenim quotquot Alexandria Catholicae communionis Ecclesie sunt, uni Archiepiscopo subiecte, suis cuique prepositus est presbyter, propter Ecclesiasticas habitantium necessitates, notante etiam Sozomeno, lib. 1 cap. 15, ἰδὲ ὃ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐστὶ, καθάπερ καὶ νῦν, ἐνὸς οὐτὶ τῷ κτὶ πάντων Ἐπισκόπου, πρεσβύτεροις ἰδίᾳ τὰς Ἐκκλησίας κατέχειν, καὶ τὸν ἐν αὐταῖς λαὸν Κυράειν, Hunc enim morem esse Alexandria, qui etiam nunc manet, ut, cum unus Episcopus omnibus præsit, presbyteri separatim Ecclesias obtineant, & populum ad illas convenire solitam colligant.) ideoque apud populum suum magnam quisque autoritatem obtineret, electiones subito factas esse putandum est, ne mora tumultibus factionibûsq; occasionem præberet. Indéque natum morem illum Alexandrinis certè peculiarem parest credere, quem memorat Liberatus in Breviario. *Consuetudo quidem est Alexandria illum qui defuncto succedit excubias super defuncti corpus agere, manûmque dexteram ejus capiti suo imponere, & sepulchro manibus suis accipere collo suo B. Marci pallium, & tunc legitime sedere.* Erat igitur Alexandriæ magna in eligendo Episcopo, pacis gratiâ, festinatio, & insolita præ honore S. Marci, in creando cæremonia. Sed Hieronymus neque modum in electione, quod ad suffragia attiner, neque*

neque cæremonias in creatione adhibitas, neque jus ullum præ cæteris presbyterio datum aut concessum commemorat, nisi quod ex ipsis de facto usque ad Heraclam Episcopus eligeretur, & ab ipsis promulgetur.

Nam quod Seldenus comminiscitur Hieronymum *secutum de tempore Heraclam antevertere*, quoniam cognovit nullum in Ægypto ante tempora Demetrii Episcopum fuisse, ad ceteriora descendere noluisse tempora: quia vix forsitan credi potuisset Ordinationem Patriarchalem, postquam Episcopi, saltem Heracleani, eos numero instituti sunt, sine Episcopis factam esse, conjectura planè est omni verisimilitudine destituta. Nam, etiam si ordinationem Patriarchalem, cum in Ægypto plures Episcopi essent, sine Episcopis factam esse crederet nemo, quis tamen præstabit Hieronymo notum fuisse ante Demetrii tempora nullum in Ægypto præter unicum Alexandrinum extitisse Episcopum? Eutychius omnium primus hoc prodidisse deprehenditur, à quo Hieronymus idem discere non potuit. Imò quis crederet Hieronymum si hoc novisset, vel si fando aliquando audivisset, id ab Euagrio celare voluisse in hoc argumento, quod magis ad exornandam presbyterii dignitatem multo fecisset? Neque igitur Hieronymus de rei jure quicquam scripsit, neque de facto tempus tam scrupulosè limitavit, sed tantummodo veterem quandam traditionem, quam à nescio quo acceperat, satis obscurè descripsit, & ad retundendam Diaconorum quorundam Romanæ Ecclesiæ insolentiam usurpavit.

Neque magis Eutychianæ narrationi alterum distinctionis membrum respondet; Eutychius enim non de jure disputat, sed de facto, de more scilicet, atque duratione & expiratione ejus, quam attribuit edicto Alexandri Patriarchæ. *Neque desit*, inquit, *mos ille Presbyterorum Alexandria constitutiendi Patriarcham ex iis duodecim Presbyteris usque ad tempus Alexandri*. Malè autem docet Seldenus Eutychium decretum Alexandro tribuere, quod à Niceno Concilio factum est Canone quarto; Eutychius enim tradit Alexandrum, non tantum instituisse creationem Patriarchæ per Episcopos, sed etiam electionem ex aliis quàm Alexandrinis presbyteris, de qua re nihil habet Canon ille Nicenus: neque rectè conjicit Canonem illum ex voto Alexandri aut more illo Alexandrino ortum habuisse; minimè enim dubitandum est quin primus Canon, qui dicitur Apostolicus, diu ante illum Canonem Nicenum conditus sit, *Ἐπίσκοπος ὁ χειροτονῶν καὶ Ἐπισκόπων δύο ἢ τεσσάρων*. Nemo enim, postquam Niceni Patres tres Episcopos ad ordinationem postulassent, duos sufficere dixisset. Quid quod pars decreti ab Alexandro facti, nec ad Canonem Nicenum ullo modo perti-
de

de eligendo Patriarcha non ad electionem à presbyteris, sed ex presbyteris factam, de qua ad verba Hieronymi diximus. Antiquum enim morem desuisse tradit, eò quòd Alexander decrevit ut, vacante Patriarchatu, eligerent ex quacunque tandem regione, sive ex duodecim illis presbyteris, sive aliis virum aliquem eximium, perspecta probitatis, eumque Patriarcham crearent. Electio igitur viri cuiuspiam eximii, per sp. Età probitatis antiquum morem evacuavit; quò spectasse videntur illa Pseudoambrosii in cap. 4 ad Ephesios, Denique apud Ægyptum presbyteri consignant, si præsens non sit Episcopus. Sed quia ceperunt sequentis presbyteri indigni inveniri ad primatus tenendas, immutata est ratio, prospiciente Concilio, ut non ordo sed meritum crearet Episcopum multorum sacerdotum iudicio constitutum, nè indignus temere usurparet, & esset multis scandalum.

Sed quæcunque sit inter Hieronymum & Eutychium discrepantia, ex summa rei ita disputat Vir doctissimus: Ignatius negat sine Episcopo quicquam faciendum. Apud Alexandriam presbyteri, sine Episcopo, non tantum presbyterum, sed etiam, quod maximum, Patriarcham faciunt. Nescivit ergò Alexandria contrarium usum esse verè Apostolicum. Ignatium ergò Epistolicum notum non habuit.

Respondeo primò, Hammondum nostrum Differ. 3. cap. 10, huic ipsi argumento à Blondello ex Eutychii Annalibus desumpto non paucis respondisse, ad quæ nihil hîc reponit Dallæus. Quam silentii causam habuerit nescio; diligentiam saltem ejus solitam hîc desideramus. Respondeo secundò, usum hunc Alexandrium, qualis qualis fuit, non esse disciplinæ Ignatianæ adeò contrarium, & ex diametro oppositum, ut inde ignoratio Ignatii Epistolici colligi possit. Obtinuit enim in vacatione sedis, & ad electionem aut promotionem Episcopi tantum spectat: at de vacatione sedis, de electione aut promotione Episcopi nihil scripsit Ignatius. Alloquitur populum Christianum, eumque; ad obedientiam Episcopis suis sibi præpositis præstandam hortatur, & nihil in Ecclesiasticis negotiis sine illis agendum monet: quid; Episcopo defuncto, faciendum sit minimè docet. Alloquitur eos ad quos scribit de Episcopis viventibus, non de mortuis, de suis non de alienis. Seipsum satis explicat Epistolâ ad Smyrnenses, Nullus sine Episcopo aliquid operetur eorum quæ conveniunt ad Ecclesiam, verbi gratiâ, illa firma demum Eucharistia reputetur, quæ sub ipso est, vel quam utique ipse concesserit. Non licitum est sine Episcopo neque baptizare, neque agapen facere. Hoc est, officia divina non sunt in Ecclesiâ peragenda sine Episcopo, aut ejus concessione. Ita Polycarpum Episcopum monet, ut nihil sine sententiâ ejus fiat. Ut autem hæc admonitio Polycarpo data spectare non potuit ad ea quæ ipso mortuo in successore constituendo

peragenda essent, ita nec reliquæ. Si extendantur verba Ignatii ultra suum propositum etiam ad Episcopos alienos, quos ille tamen nunquam respexit, illud, *nihil sine Episcopo faciendum*, non potest applicari ad electionem futuri Episcopi; id enim in vetustissimis Ecclesiis nunquam factum est, ut non sine Episcopo Episcopum eligere tenerentur. An id dixisse Ignatius Epistolicus putandus est, Sine Episcopo neminem Episcopum eligite? Quod ad electionem igitur attinet, certissimum est eam per presbyteros vel ex presbyteris factam sine Episcopo non fuisse consilio Ignatiano contrariam. Ubiunque facta est sive per presbyteros, vel plebem, sive ex presbyteris, sive ex aliis, sine Episcopo omnino fieri potuit. Usus igitur hic Ecclesiæ Alexandrinæ in eligendo Episcopo dici non potest disciplinæ ab Ignatio traditæ contrarius.

Quid præter electionem presbyteri Alexandriæ Episcopo contulerint incertum est: *in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant*, inquit Hieronymus. Ex tam generalibus verbis quid præter electionem determinatè factum sit intelligi non potest. Eutychius addit, eosdem *capiti ejus manus imposuisse, benedixisse, & Patriarcham creasse*. Sed Eutychium ex more sui sæculi loquutum fuisse dubitari non potest. Patriarchæ enim primævis Ecclesiæ Alexandrinæ temporibus nulli inter Christianos fuere. Idem tum de impositione manuum, tum de benedictione sentit Salmasius in Apparatu; *Puto, inquit, Eutychium ad suam ætatem respexisse, quæ jam ab Alexandri usque Patriarcha & Nicensi Concilio temporibus Episcopi impositione manuum consecrabantur, & similiter existimasse quando presbyteri eligebant Episcopum hoc eodem ritu usos esse*. Disertè tamen Hieronymus sine consecratione, hoc est, sine manuum impositione Episcopum de se elegisse narrat. Quicquid igitur dixerit Hieronymus de electione, quicquid Eutychius ex eadem traditione, ut volunt, de impositione manuum additâ, quam ex sui sæculi more tantummodo excogitavit, & presbyteris perperam affixit; fieri potest ut alia traditio etiam vera sit, quæ etiam tum, cum ex presbyteris electos fuisse volunt Hieronymus & Eutychius, Episcopos Alexandrinos ab aliis ordinatos fuisse perhibet. Libro enim Constitutionum Apostolicarum 7. cap. 48 legimus, τῆς ὁ Ἀλεξανδρεῶν Ἀντιανὸς πρῶτος τοῦ καὶ Μάρκου Ἐυαγγελιστῆς καὶ χειροτόνηται. ὁ δὲ πρῶτος ὁ Ἀβίλιος ἀπὸ Λευκῆ καὶ αὐτὸς Ἐυαγγελιστῆς. *Alexandrina Ecclesiæ primus Anianus à Marco Evangelista ordinatus est; secundus autem Abilius à Luca iridem Evangelista*. Quarto Domitiani anno, in Chronico Hieronymi, Abilius, ut ipse vult, ex presbyteris electus, secundum Græcorum traditionem à S. Luca ordinatus est. Abilio (quem Melium appellare videtur Autor Vitæ S. Marci

Anony-

Anonymus, non tantum quia in manu exaratis Codicibus β & μ eadem fere figurā pingere mos fuit, ut notat Blondellus, sed etiam quod & i ex affinitate pronunciationis sæpe in MSS. promiscuè usurpentur: neque *Latinus Legendarius* ex Abilio Melium fecit, sed, opinor, ab antiquioribus ita scriptum invenit; certè Severus ex antiquiorum monumentis eum Melianum vocat, quem alii Abilium, Eutyechius Philetium) successit Cerdon, ad cuius ordinationem ut & aliorum post eum, & ante Demetrium, Episcopi ex eâ regione accesserunt, ut tradit Severus, qui Arabicè vitas Patriarcharum Alexandrinorum scripsit, apud Ecchellensem. Nondum igitur patet presbyteros Alexandria Patriarcham fecisse, *quod maximum est*, ut inquit Dallæus: multo minus patet *presbyteros presbyterum* fecisse, quod sine Hieronymi, sine Eutyechii, sine cuiuspiam autoritate tradit. Seldenus quidem ex eo Hieronymi loco palam esse vult legitimam olim presbyteris Alexandrinis ordinandi tum Episcopum Alexandrinum tum presbyteros saltem in Ecclesiâ Alexandrinâ facultatem habitam esse, sed quomodo inde colligi possit non docet. Certè Hieronymus de ordinatione presbyteri non omnino loquitur, hoc est, de presbytero per ordinationem factò, imò neque de ordinatione cuiuspiam per presbyterum factâ eò loci intelligi potest, quia verba quæ proximè sequuntur, & periocham claudunt hæc sunt, *Quid enim facit, exceptâ ordinatione, Episcopus, quod presbyter non facit?* Ad quodcunque enim tempus hæc verba referantur, si de ordinatione per presbyterum factâ locutus fuisset, hîc locum habere non possent.

Cum igitur usus ille de electione & promotione Episcopi Alexandrini, qualis qualis fuerit, (neq; enim ordinationem Salmasius, neq; electionem admittit Blondellus) nulli effato Ignatiano directè opponatur, & supponat etiam eandem regiminis formam Alexandria ab initio semper floruisse quam requirit & laudat Ignatius; cumque durante hoc usu, sub tempora Demetrii, Origenes Alexandriae scholæ celeberrimus Catechista Ignatii Epistolas noverit citaveritque, ex hoc ritu colligi nullo modo potest, Ignatium Epistolicum toti Alexandriae Ecclesiæ penitus ignotum fuisse.

Sed & aliud quiddam, inquit Dallæus, non minus mirabile docet Eutyechius, nempe annis à Marco ad Demetrium præterpropter 120 nullum totam Ægyptiam Ecclesiam Episcopum præter unum Alexandrinum habuisse. Unde sic disputat, Ignatius necessarium esse de finit, nihil absque Episcopo operari. At omne ministerium Ecclesiasticum absq; Episcopo in omnibus Ægypti, exceptâ Alexandria, civitatibus ad A.D. 190 peractum est. Ægyptiaca igitur Ecclesia Ignatium Epistolicum non novit.

Respondet primò, *mirabile* quidem est quod docet Eutychius, sed si verum etiam esset, non inde sequeretur totam Ægyptiacam Ecclesiam Ignatii Epistolas ignorasse. Omnes enim Ecclesiæ Ægyptiacæ, sive aliquem Episcopum habuerint sive nullum, subjectæ erant Episcopo Alexandrino; neque hoc negat Eutychius. Ignatius quidem asserit, illud demum ministerium Ecclesiasticum rectè peragi, quod vel *sub ipso* Episcopo fit, vel quod *ipse concesserit*. At hoc fieri potuit in Ægyptiacis Ecclesiis Episcopo Alexandrino subiectis, quæ nullo alio Episcopo gauderent. Hinc igitur ignoratio Ignatianorum non sequitur. Scytharum Episcopus interfuit Concilio Nicæno, Euseb. de vita Constantini lib. 3. c. 7, cum Ignatiana essent notissima. Unus autem in totâ Scythiâ Episcopus fuit. Sozomenus lib. 7. c. 19, ἀμέλει Σκύθαι πολλὰ πόλεις ὄντες ἕνα πάντες Ἐπίσκοπον ἔχουσι. Certè in provinciâ Scythiâ, *quantvis multas urbes sint, unus est omnium Episcopus*. Et lib. 6. cap. 21, Τὸ τοῦ ἑνὸς πολλὰς μὲν ἔχει καὶ πόλεις καὶ κώμας καὶ ὁρμαῖα· μὴτε ἑπολις δὲ ἔστι τῶν, πόλις μεγάλη καὶ δόξα... εἰσὲν ὃ καὶ νῦν ἑνὸς παλαῖον ἐνθάδε καλεῖται τὸ πάντες ἔθνος ἕνα τὰς Ἑκκλησίας ἐπισκοπεῖν. *Hæc provincia Scytharum multas urbes & vicos continet & castella. Metropolis autem habet Tomes, urbem magnam & opulentam... Vetus autem illic consuetudo etiamnum manet, ut totius gentis Ecclesiæ unus tantum regat Episcopus*. Hæc Sozomenus refert ad ea tempora quibus Vetrano Tomorum Episcopus fuit, qui Nicænæ Synodi doctrinam amplectebatur. Plures autem Ecclesiæ in Scythiâ tunc fuisse videntur, quàm fuerunt in Ægypto ante Demetrium. Nam quicumque cogitaverit, quàm superstitionibus gentilibus ea gens dedita fuerit, quot Judæorum millia Christianæ religioni infensa illic habitaverint, quantam seditionem illi sub Trajano in Libyâ, Ægypto & Alexandriâ, Cyrene & Thebaide, teste Eusebio, excitaverint, quàmque tota Libya tunc interfectis cultoribus desolata sit, ut nisi postea Hadrianus Imperator collectas illuc aliunde colonias deduxisset, vacua penitus terra, abrafo habitatore mansisset, ut refert Orosius, facilè consentiet plures in provinciâ Scythiæ Christianos fuisse sub Valente, quàm fuerant ante tempora Demetrii in Ægyptiacâ Dicecesi. Cum enim Valens Vetranionem Episcopum in exilium abduci iussisset, ab instituto destitit, nè tota illa provincia Episcopo subiecta defectionem moliretur. Huic Vetranioni, opinor, successit Theotimus, *Scythia Tomorum Episcopus*, qui in morem Dialogorum & veteris eloquentia breves comicosque tractatus edidit, aliaque scripsit, ut loquitur Hieronymus in Catalogo. Hic autem S. Chrysostomo maximè favit, & Epiphanio adversus Origenis scripta condemnaret, cujus libros ipse studiosè defendit; unde colligimus eum illâ præsertim ætate Ignatium nescire

nescire non potuisse, licet tantæ provinciæ unicus Episcopus præesset.

Respondeo secundò, historiolum illam de tribus Episcopis à Demetrio primùm in Ægypto factis minimè fide dignam esse, sive autorem, sive rem ipsam spectes. Primus mirabilis hujus narrationis autor est Eutychius, Patriarcha quidem Alexandrinus, sed nimis ab Originibus illius Ecclesiæ remotus, utpote decimi sæculi scriptor: Melchitarum quidem Episcopus, sed quo multò major fuit Alexandria eodem tempore Jacobitarum Episcopus Macarius, & cui etiam cum populo suo, Melchitis inquam quibus præfuit, maxima similtas fuit. Ita enim de hoc Eutychio loquitur Elmacinus. *Hujus tempore multa fuerunt dissidia, & continuum odium inter ipsum & populum ejus. Quod etiam testatur Ebn Abi Osaibæ in Vita Eutychii. Ut autem majorem huic Arabico scriptori fidem conciliet Seldenus, mihi sanè, inquit, Eutychius in hisce est veluti Beda planè Ægyptius, & rursus, Annales ejus ipsius Ecclesiæ Alexandrinæ archivis plurima debere nullus dubito. Satis quidem magnificè de Eutychio, & Annalibus ejus hæc dicta sunt; sed sine ullâ veritatis specie. Arabs enim ille non tantum Bedâ nostro longè junior fuit, & ab Originibus Ecclesiæ remotior, (utpote qui natus sit A. D. 876, cum natalis Bedæ dies ad A. D. 673 referatur, ut annis pluribus quàm CC noster superior appareat) sed etiam ad antiquitates Ecclesiæ suæ eruendas atque explicandas multò imparatior & ineptior erat. De Archivis autem Alexandriæ, quibus Annales tot debere putat, prorsus incredibile est. Libri omnes Bibliothecæ Alexandrinæ, caprâ à Meslemis urbe, statim perierunt. *Fussit Amrus Ebno'li As dispergi eos per balnea Alexandria atque illis calefaciendis comburi: ita spatio semestri consumpti sunt, ut tradit Gregorius Abulfaraius. Audi quid factum fuerit, inquit ille, & mirare. Imò magis mirari oporteret, si post annos ferme CC paucorum Melchitarum Episcopus Origines Ecclesiæ Alexandrinæ ibi inveniret. Certè tam negligenter Alexandrinæ Ecclesiæ historiam pertexuit, ut non magis hujus quàm alterius cujuscumque monumenta ipsi cognita fuisse appareat. Marcum Evangelistam tradit nono Claudii anno Alexandriam venisse, primo Neronis ibidem martyrio coronatum esse: & tamen idem refert tempore Neronis Petrum scripsisse Evangelium Marci dictante Marco in urbe Romæ. Hæc non ex Alexandriæ archivis, sed diversis scriptoribus, qui contraria tradiderunt, sine judicio hausit. Conciliare hæc quidem voluit Seldenus, sed frustra. Non solum autè tempore Neronis, sed anno ejusdem primo, necesse est ut vellet noster Evangelium hoc scriptum, quod palam est ex iis quæ infra habet de exitu tum Petri tum Marci eodè in anno. Si enim supponatur Evangelium Marci scriptum fuisse primo Neronis anno, reliqua tamen consistere non possunt. Eo enim anno quo mor-**

mortuus est Marcus Alexandriæ non potuit Romæ dictare Evangelium; neque enim Eutychius, neque quisquam alius docet Marcum Ægypto ad Petrum commigrasse Romam: neque id factum docere potuit Eutychius primo Neronis anno, cum ipse tradat Petrum occisum esse anno 22 post passionem Domini, hoc est, ante imperium Neronis. Hæc autem omnia sunt ἀνύστα. Patriarcharum nomina, & mira quidem sæpe, prodit Eutychius: annos etiam enumerat, res gestas minimè commemorat. Cum ad Demetrium pervenit, quod antè dixerat, repetit, *Primus ille Patriarcharum Episcopus in Ægypti ditione ordinavit*; ut & de Heraclâ, *Ejus tempore appellatus est Patriarcha Alexandrinus Baba, id est, avus*. Quid autem in Ecclesiâ tunc temporis factum est, quomodo Origenes illic agitatus, non omnino docet: ut videatur Adamantium illum planè ignorasse. Neque hæc conjectura mera est; Ipse enim de quinto Concilio agens, hæc scribit, *Fuit etiam tempore Justiniani Origenes Episcopus Manbagensis, qui metempsychosin asseruit, resurrectionem negans*. At hic ipse quem Episcopum Manbagensem vocat, alius non erat quàm Origenes Adamantius, notissimus ille scholæ Alexandrinæ præfectus & Demetrii synchronus. Eum tamen, si Eutychio huic credimus, Justinianus Imperator Constantinopolin accersivit, & Eutychius Patriarcha Constantinopolitanus excommunicavit. Addidit autem illi tres in itinere & excommunicatione comites, Ibam Episcopum Rohensem, Thaddæum Episcopum Massinensem, & Theodoretum Episcopum Ancyrensem, quos coram Imperatore atq; Patriarcha comparuisse docet, per Thaddæum Massinensem Theodorum Mopsuestenum intelligens, & Theodoretum pro Cyrensi Ancyrensem appellans. Solum enim Ibam rectè nominat *Rohensem*, hoc est, Edessenum. **الرها** enim & Ἐδεσσα eadem

civitas. Unde Abul-pharajio **ابجر ملك الرها** Abgar

rex *Roha*, qui apud Eusebium dicitur Ἀβγάς ὁ βασιλεὺς Ἐδεσσης. Erat autem *Abgarus*, sive *Agbarus* commune nomen Osdroenæ regulorum, quorum regia Edessæ fuit, ut testatur Procopius. Idem tradit Antoninum inter Roham, & Haranum occisum esse, ut in Eusebii Chronico legimus, *Antoninus interficitur inter Edessam & Carras*. Ita *Roha*, hoc est, Edessæ Constantium Helenam invenisse refert Eutychius. Quod si observasset Seldenus, nunquam in Eutychianis suis dixisset, *Ubinam hæc Rhea ego me nescire fateor*, nunquam ad παρὰ τὴν Φοινικίαν urbem confugisset, nunquam inde *Drepanum* in Bithyniâ deduxisset, nunquam verba Cedreni περὶ τὴν τῆς Δακτίας πόλιν, in περὶ τὴν τῆς Παφίας πόλιν commutasset, totamque Helenæ historiam per

per se satis incertam tot conjecturis emendationibusque incertiores reddidisset. Quatuor itaque viros in Historiâ Ecclesiasticâ notissimos coram Justiniano comparuisse tradit Eutychius, qui omnes diu antè mortui fuerant; quorum omnium antiquissimus erat Origenes, non *Episcopus Manbagensis*, sed presbyter, & Catechista Alexandrinus, ipse Adamantius, quem Demetrius Ægypto fugavit, idque ope trium Eutychianorum Episcoporum, ut Seldenus hariolatur. Sed qualis illi de Demetrio fides adhibenda est, qui Origenem nescivit? Hic autem Demetrius ut tres Episcopos in Ægypti ditione ordinavit, ita ad tres Episcopos extra Ægyptum scripsit. *Eo tempore, inquit, scripsit Demetrius Patriarcha Alexandrinus ad Gabium Episcopum Hierosolymitanum, Maximum Patriarcham Antiochenum & Victorem Patriarcham Romanum de ratione computi Paschalis & jejunii Christianorum, & quomodo à Paschate Judæorum deducatur.* At Gabium ipse tradit 17 Aurelii anno Hierosolymis Episcopum creatum tres tantum annos sedisse: aut igitur sub fine imperii Aurelii, aut sub initio statim Commodi scripta est hæc Epistola. Quo tempore, nec Demetrius Alexandriæ præfuit, sed Julianus, nec Victor Romæ, sed Eleutherus. Certè cum Epistolæ ex Oriente ad Victorem de celebrando Paschate missæ sunt, Narcissus Hierosolymorum Episcopus fuit; inter Gaianum autem, quem Gabium appellat Eutychius, & Narcissum, novem Patriarchæ Hierosolymis sederunt. Neque verò ulla extat memoria scriptæ ad Victorem à Demetrio Epistolæ; Episcopi tantum Palæstinæ indicant Alexandrinos secum in die Paschatis observando consentire, idque patere ex literis ad se invicem missis, nullâ Demetrii mentione factâ. Quæ dixit igitur de Demetrio Eutychius, ex archivis Ecclesiæ Alexandrinæ non habuit; videamus an certiora de Alexandro, sub quo veterem consuetudinem desuisse ait, tradat. *Alexander, inquit, Achillam socium suum, qui ante ipsum Patriarcha fuerat, de gradu Patriarchali dejecit, quia Ario recepto contra Petri Alexandrini mandatum fecerat.* Cum ipse antea narrasset, Achillam, postquam sex annos federat, mortuum fuisse. Quomodo igitur ad finem Concilii Nicæni, Alexander eum de gradu Patriarchali dejicere potuit? Decepit eum, ut opinor, nominis similitudo. Erat enim Achilles quidam presbyter, Ario consentiens, quem simul cum Ario excommunicavit Alexander. Non est igitur adeo fide dignus Eutychius, ut ei aut soli, aut primo hujus historiæ conditori credamus.

Respondeo tertio, planè incredibile esse, ut nullus fuerit in totâ Ægypto Episcopus præter solum Alexandrinum, ante Demetrii Patriarchatum; & assertionem contrariam ex optimis historiæ monumentis demonstrari posse. Scripta est Epistola ab Adriano Imperatore
ad

ad Servianum Consulem circa A. D. CXXXI, sexaginta ferme annis antequam factus est Patriarcha Demetrius: non enim ille Episcopus factus est A. C. CLXXV, ut immani prochronismo docet Salmasius in Apparatu; sed anno Commodi decimo, ut refert Eusebius in Chronico, circa A. D. CXC. Hanc Latine scriptam Phlegon libertus ejus conservavit, & Flavius Vopiscus ex eo transcripsit, ut ipse refert in Vita Saturnini. Hujus Epistolæ verba sunt: *Ægyptum, quam mihi laudabas, Serviane charissime, totam didici levem, pendulam, & ad omnia fame momenta volitantem. Illi qui Serapin colunt, Christiani sunt: & devoti sunt Serapi qui se Christi Episcopos dicunt. Nemo illic Archisynagogus Judæorum, nemo Samarites, nemo Christianorum presbyter, non mathematicus, non aruspex, non aliptes. Ipse illa patriarcha quum Ægyptum venerit, ab aliis Serapidem adorare, ab aliis cogitur Christum. Habemus hic Patriarcham, Christi Episcopos, & Christianorum presbyteros. Et Patriarcham quidem non tantum Casaubonus, sed & Salmasius pro Episcopo Alexandrino habet. En Episcopum, inquit ille, Alexandrinum Hadriani temporibus Patriarcham dictum! Non igitur tam recens est Patriarchæ nomen in Ecclesiâ Christianâ quàm quidam videri volunt, quibus placet nec Nicæni primi Concilii ætate, tanto post Hadrianum intervallo, usitatum illud inter Christianos fuisse pro eo qui tunc diœcesi præerat, & diœceseos Exarchus dicebatur. Quos alibi refellam; & satis hic locus confutat. Quomodo præstiterit postea id quod hoc loco promittit, aliis disquirendum relinquo. Certè libro de Primatu Papæ cap. 4 nomen Patriarcha adhuc retinet, de Exarcho diœceseos aliter, opinor, sentit. Si quis Patriarcha tum vocatus est, ut de Episcopo Alexandrino constat, quem Hadriani Imperatoris ævo sic appellatum Epistola ejus ostendit in Saturnini Vita à Flavio Vopisco posita, non eam per illud tempus habuisse significationem certum est, quam habuit postea. Mihi verò, ipse ille Patriarcha Hadriano dictus de Episcopo Alexandrino intelligi debere nullo modo videtur. Non tantum quia titulus ille nulli Episcopo eâ ætate, aut sequenti sæculo tributus esse appareat: sed & quod eaquæ de Patriarcha narrat Hadrianus, Episcopo Alexandrino minimè convenient. Quum, inquit, Ægyptum veneris; loquitur igitur de eo qui Alexandriæ habitare non solebat, sed aliquando tantum Ægyptum adire, utpote qui in aliâ aliquâ regione viveret. Cum fortè Ægyptum peteret, coactus est non tantum Serapidem, sed & Christum colere; ab utriusque igitur cultu erat alienus. Miror itaque cuiquam in mentem venire potuisse hæc de Episcopo Alexandrino dicta fuisse; quasi ille Ægyptum aliquando tantum peteret, & cum ibi esset, Christum colere cogeretur: præsertim cum utrumque Judæorum Patriarchæ eâ*

eâ ætate notissimo tam probè conveniat. Judæorum Patriarcham intelligo, qui in Palæstinâ vivebat, non qui Alexandriæ constitutus fuit, ut putabant Petitus, & Petrus à Marca. De quo loquitur Origenes mei ἀρχὴν l. 4. c. 1. *Dicunt permanere adhuc principem ex genere Judæ, istum videlicet qui est gentis eorum princeps, quem nominant Patriarcham.* Loquitur de re ipsi, cum Alexandrinus esset, incomperatâ; & Patriarcham non huic aut illi regioni præpositum, sed totius gentis principem describit. Hic igitur si fortè Ægyptum veniret, & Serapidem & Christum colere cogebatur. Patriarcha igitur Hadriani cum Archisynagogis Judæorum proculdubio numerandus est. *Christi autem Episcopi, & Christianorum presbyteri ad Ecclesiam Ægyptiacam pertinebant.* Et rectè inter sparfos ad Jus Justinianum flores observat Hugo Grotius, *Episcopos Christianos à presbyteris distinguit Adrianus Imperator in Epistolâ qua est apud Vopiscum Saturnino.* An enim de illis ita loqueretur Adrianus, si presbyteri soli in Ægypto tunc temporis fuissent, Episcopi nulli? Mirum subterfugium est quo utitur Seldenus, *Non tam de Episcopis, quàm de eis qui se Episcopos ibi dixêre, loquitur Adrianus;* quasi qui se Episcopos dixêre, Episcopum non essent. Non eos accusat, quòd nomen simularent, aut fictum sibi sumerent; sed quòd religionem proderent, quòd Serapin colerent, qui se non simpliciter Episcopos, sed *Christi Episcopos* dicerent, adeoque Christianæ religionis curam sibi primo loco vendicarent; quòd cum aliarum Ecclesiarum Episcopi ad sacrificandum Diis Gentilium cogi nullo modo possent, illi ob infitam genti levitatem Serapin adorarent. De Episcopis igitur loquitur Adrianus. *Neq; autem hinc sequitur Episcopum ibi fuisse tunc aliquem præter Patriarcham alium, quâ Episcopi nomen aut dignitas presbyteri nomine superius habitum, aut ab eo diversum,* inquit ille Quasi verò Adrianus cognoverit illud arcanum, quod isti tantopere venditant, aliquando eisdem vocari Episcopos & presbyteros: quasi ille Apostolorum consuetudinem sequeretur, & aliter eas voces acceperit ac vulgò homines tum locuti sunt. Certè Adrianus Episcopos à presbyteris apertè distinguit, eosdémque superiores facit. Primo loco *Christi Episcopos* nominat, & cum Christianos, tum etiam illos, quasi scilicet Christianorum principes, Serapi devotos esse dicit: postea presbyteros nominat, eosq; quasi inferiores, aut inter aruspices & aliptas numerat, aut aruspices & aliptas facit, quæ omnia distinctionem manifestam, & imparitatem sonant, Episcopiq; nomen non tantum à nomine presbyteri distinctum, sed & superius habitum ostendunt.

Ut omitam ea quæ de Episcopatu Ægyptiaco, quo ante Epistolam Adriani excidit Valentinus, & paræciis quibus præfectus Eusebio dicitur Demetrius, tradiderunt Hammondus & Thorndicius, certum est

neque Græcis neque Latinis notam fuisse traditionem illam de Episcopis in Ægypto à Demetrio primum factis. Extat Euaristi nomine Epistola ad omnes per Ægyptum fratres, hoc est, Episcopos; largimur quidem hanc Epistolam Euaristi non esse; sed ut & Adversarii largiantur necesse est, Autorem Epistolæ plures Episcopos Euaristi ætate in Ægypto fuisse opinatum esse. Leonidem Origenis Patrem sub initio Demetrii fuisse crediderunt nonnulli. Ita certè Suidas ex Veterum aliquo, *Ἐλεῖθους Λεωνίδου εἶχε πατέρα Ἐπίσκοπον καὶ μάγιστρον*. Idem etiam testatur Chronographus Joel, de Severo Imperatore agens, *ἐφ' ᾧ ὁ Λεωνίδης ὁ Ἐπίσκοπος καὶ πατὴρ Ἐλεῖθους ἐμαρτύρησε*. Licet enim Leonidem nunquam Episcopum fuisse crediderim, is tamen certè, quisquis fuit, qui primum illum Episcopum tradidit, credidit Episcopos fuisse in Ægypto ante triumviratum Dionysianum. Notat enim Seldenus Demetrium *summum Origenis adversarium tres sibi, proculdubio velut auxiliares, Episcopos instituisse*; hæc igitur institutio ad postrema Demetrii pertinet; diu enim Origeni amicissimus fuit, teste Eusebio lib. 6. c. 8. Tres itaque instituit Demetrius Episcopos auxiliares, ut eorum scilicet ope adjutus majore authoritatis pondere Origenem in Synodo opprimeret: neq; enim quisquam Synodum Nationalem unquam audivit coactam sine Episcopis. At si Demetrius tribus tantum auxiliariis Episcopis, iisque contra antiquissimam Alexandrinæ Ecclesiæ imò totius Ægyptiacæ consuetudinem ordinatis, stipatus atque communitus adversus Origenem Synodicam sententiam protulisset, an id Origenes ipse, an Eusebius acerrimus ejus hyperaspista tacuisset? Demetrius Synodo coactâ decreto sancivit Origenem Alexandriâ pellendum esse, ut in Apologiâ Eusebii proditum est. Ex illâ his verbis rem narrat Photius Cod. CXVIII, *Σύνοδος ἀβελήετα Ἐπισκόπων καὶ πνυν πρεσβυτέρων καὶ Ἐλεῖθους*, quæ minùs rectè ab Huetio exhibentur, *Synodus prior Episcopis aliquot & presbyteris conflata*; non enim hoc Græca volunt, sed *Synodum Episcoporum, & aliquot etiam presbyterorum* indicat, quod aliud est; Episcopos scilicet fuisse plures, aliquos autem & presbyteros. Blondellus verò, ut solet, hæc mirè ad rem suam accommodavit. Nam in Addendis ad pag. 199. l. 8. Apologiæ suæ, *Adscribe*, inquit, *Origenem Presbyterorum decreto pulsum refert Photius Cod. 297*. Tot quidem Codices Photius non habet; sed hæc sine controversiâ verba respexit quæ pag. 297 habentur. *Ἡ δὲ [Συνὸς] ἀνρίετα, Synodus decretum facit*, inquit Eusebius apud Photium, *Synodus Episcoporum, cui interfuerunt aliquot presbyteri*. Hoc autem decretum Synodi cui præsidebat Demetrius, & in qua tot sedebant Episcopi, simpliciter *decretum presbyterorum* dici quis ferat? Sitres Episcopi tantum cum Demetrio

metrio convenissent, an Eusebius, aut Pamphilus Synodum appellasset Episcoporum? nonne aliquid ex eâ paucitate Episcoporum ad defensionem Origenis traxisset Eusebius? Cum posteriorem quandam conventum describit, qui Sacerdotio Origenem privavit, quod prius in Synodo factum non est, ἀλλ' ὅγε Δημήτριος ἀμα πῶν Ἐπισκόπων Ἀιγυπτίους καὶ τῆς ἱερουσώτης ἀπικήρυξεν, inquit. Nonne minorem numerum Episcoporum in depositionem ejus consensisse innuit? & an pauciorum quam trium Episcoporum subscriptiones accepisset Demetrius? Sitam pauci in Origenem consensissent, isque a Demetrio tanquam auxiliarii noviter instituti, sine dubio Origenes ipse de abrogatâ veteri consuetudine, de autoritate paucorum novitiorumque Episcoporum disputasset: ille autem de novis non Episcopis sed literis, de multitudine non de paucitate eorum qui cum Demetrio in se conspiraverant conquestus est, τὸ ἐχθρὸν πλεότατα ἡμῶν καὶ ἐσθλῶν σαμῶν δια τοῦ καινῶν αὐτῷ γεγραμμάτων, καὶ ἀληθῶς ἐχθρῶν τοῦ Ἐυαγγελίου, καὶ πάντας τὸς ἐν Ἀιγύπτῳ ἀνέμους καὶ ἡμῶν ἐγγείωντο, Inimico adversus nos acerbissime pugnante per suas novas literas reverâ Evangelio inimicas, omnesque Ægypti ventos adversus nos concitante, ut ipse de Demetrio loquitur in Præfatione tomi sexti in Joannem. Si denique tres tantum Episcopi in Ægypto Demetrio auxiliati essent, an Synodorum illarum decretis consensisset universus orbis, exceptâ Palæstinâ, Arabiâ, Phœniciâ & Achaiâ, quod testatur S. Hieronymus? Non est igitur dubium quin Episcopos ex Ægypto plurimos in Origenem concitaverit Demetrius, quem idcirco falsò tres tantum constituisse tradit nullo auctore Eutychius, eosque in hunc ipsum finem constitutos ut Origenem pellerent, nullâ cum ratione statuit Seldenus.

Præterea constat ex Epistolâ Alexandri Alexandriæ Episcopi ante Concilium Nicænum penè centum Episcopos Ægypti consensisse in condemnationem Arii & aliquorum etiam Episcoporum. Constat etiam nunquam fieri mentionem pauciorum in illâ Diœcesi Episcoporum prioribus temporibus. Verisimillimum igitur est non multo pauciores olim fuisse. Ut ad ea tempora propius accedamus quæ Eutychius indigitar, Dionysius qui Heraclæ successit quinto Imperatoris Philippi, sex annis ante Origenis mortem, cui & maximè favit, nihil de Demetrii aut Heraclæ auxiliariis dixit, de variis Episcopis loquitur non tanquam novis, sed ut alii de suis solent in propriis Diœcesibus. Scripsit ad Cononem Hermopolitanum Episcopum, ad Hieracem Episcopum Ægyptiacum, ad Ammonem Berenices Episcopum, ad Basilidem Pentapolitanum Episcopum, alios. Sub illius Pontificatu ἐν Πενταπόλει τῆς ἁγῶς Διόνης πηνικαὶ τὰ πνεῖς τοῦ Ἐπισκόπου ἐφρόνησαν τὰ

Σαβελλίω, quidam Episcoporum in Pentapoli Sabellii sententiam amplectebatur, quidam autem Orthodoxi eum coram Dionysio Romano accusabant: erant igitur tunc temporis in Pentapoli Episcopi complures, neque pauciores, opinor, quam ibidem circa Alexandri tempora extiterunt. Nam cum postea Palæbica & Hydrax vici Pentapolis sibi proprios Episcopos fieri curassent, ab omnibus Synesio renuntiatum est *πάτερον ἔχοντες καὶ ἀποστολικὴν Ἐρυθρίαν* καὶ ταύτας τὰς Ἐκκλησίας: *ex patriâ & Apostolicâ ordinatione Erythro contributas esse has Ecclesias*; Erythræi igitur Episcopi jurisdictionem secundum morem Ecclesiæ Ægyptiacæ ad Apostolica tempora referebant. Et Siderius Palæbica Episcopus, nemini succedens, sine successore mortuus est: nam decreto Theophili Episcopi Alexandrini, *Παλαίβισκα καὶ Ἐρυθρίαν* εἰς τὴν ἀρχαίαν τάξιν ἐτάχθησαν, καὶ οὗτοι τὸ Ἐρυθρὸν ἀνεληφθῆσαν, *Palæbica & Hydrax in antiquum ordinem redacta, & Erythro contributa*. Idem etiam Dionysius narrat Chæremone Episcopum Nili, *ὑπὸ τῶν ἁγίων* *extremâ senectute*, motâ persecutione in Arabiam cum conjuge suâ secessisse; quem credibile est sedem eam tenuisse antequam Demetrius auxilios adversus Origenem sibi adjunxit. Imò duos libros de Promissionibus scripsit, commotus libro Nepotis Ægyptii Episcopi qui Chiliastarum doctrinam promulgaverat, & jampridem mortuus fuerat. Nepos hic reliquit Psalmodiam, ἣ *μέχει νῦν*, inquit Dionysius apud Euseb. l. 7 c. 25, πολλοὶ τοῦ ἀδελφῶν ἀδυνατοῦνται. Illud autem *μέχει νῦν*, usque ad hoc tempus, non modici temporis intervallum notat. Idem rursus, *Cum in Arsinoiticâ præfekturâ essem*, ἔνθα οὐ πολλὰ τὸ ἐπιπλάζετο τὸ δόγμα, in qua jampridem increbuit hac opinio: ubi illud οὐ πολλὰ, sive jampridem, non potest intelligi de sententiâ nuper ortâ, sed vetustâ & inveteratâ, quæ tamen relicto à Nepote libro nitebatur. Diu itaque mortuus est Nepos Episcopus τῆς Αἰγύπτου ante pontificatum Dionysii, Episcopus autem factus diu ante Demetrii auxilios.

Denique traditio illa de tribus Episcopis à Demetrio primò in Ægypto factis omnibus Græcis atque Latinis ignota fuit: traditio autem illi contraria, de Episcopis à S. Marco in Ægyptiacâ Dicecesi institutis & Græcis & Latinis, atque Arabibus nota fuit. Simeon Metaphrastes de S. Marco, *Constituit & confirmavit Ecclesias per Libyam, Marmaricam, Ammoniacam, Pentapolin, Alexandriam, locaque que Bucolica dicebantur.... Ordinaverat autem pro se Episcopum Alexandria Anianum: aliis quoque Ecclesiis longè latèque Episcopos, presbyteros, diaconos dederat*. In Synaxario Græco S. Marcus describitur, *πανταχῶ δαματρεῶν, καὶ τὰς Χεῖρας Ἐκκλησίας καὶ ἀποστολὰς χριστιανίας* *Επισκόπων καὶ τοῦ λοιπῶν κληρικῶν*. Nicephorus Callistus l. 2.

c. 43. Ἐν Κυρήνῃ τε καὶ Πενταπόλει πολλὰ καὶ ἄπειρα ἔργα συνέβη, καὶ Ἐκκλησίας ἀνοικοδομήσας, κλήρυς τε καὶ Ἐπισκόπους καὶ τὰλλα περιηκόντας διενεργήσας εἰς πλὴν Ἀλεξάνδρειαν πάλιν ἐπάνεισιν. Hæc Græci. Vita S. Marci ex antiquissimo Codice ante 100 annos descripta: *B. autē Marcus Anizantum Alexandria ordinavit Episcopum, & tres presbyteros, idest, Melium, Sabinum, & Cerdonem, & septem diaconos, & alios undecim ad Ecclesiasticum ministerium pertinentes. Et Pentapolin pergit & ordinans Episcopos per regiones illas & Clericos, iterum Alexandriam venit.* Rhabanus Maurus eadem cum Metaphraste tradit, ut & Notkerus, & Alfricus Cantuariensis Episcopus, & Ordericus Vitalis. Inter Arabas Martyrologium Melchitarum, *Aliquandiu moratus est Marcus in urbe Cyrene Cyrenaorum, indeque Alexandriam que apud Pharum est perrexit: dein in Barcam profectus est, multaque edidit miracula, & Christi Ecclesias exornavit, constituens eis Episcopos, atque his inferiores sacerdotes.* Et Severus de Vitis Patriarcharum Alexandrinorum, *Ipse verò discedens Pentapolin perrexit, mansitque ibi annos duos annuncians, & ordinans Episcopos, presbyteros, & diaconos in omnibus ejus provinciis.* Ut videre est apud Ecchellensem. Nullum igitur Eutyichianæ traditionis fundamentum est.

Respondeo quartò, nè Eutyichium quidem ipsum hanc historiolam tanquam traditionem à majoribus acceptam referre, sed velut quæstionis Criticæ aut Philologicæ apud Arabas sui temporis agitatæ solutionem in honorem Ecclesiæ suæ factam. Arabes enim putabant aut putari voluerunt nomen Papæ suâ ætate Pontifici Romano peculiariter attributum primò fuisse Alexandrinis Episcopis datum, & à populo Ægyptiaco usurpatum, & ab illis ad Romanos pontifices devolutum, ut tradunt Georgius Homaïdus, & Abubacrus Habbasides apud Ecchellensem. Cùm igitur à Græcis eruditi intelligerent eum titulum primo Patriarcharum Alexandrinorum Heraclæ attributum fuisse, à Dionysio scilicet, (quem scriptorem vocat Eutyichius; nullius enim Alexandrini Episcopi ante eum scripta extabant,) qui in Epistolâ ad Philemonem hæc tradiderat, τὸν ἐγὼ τὸν κανόνα καὶ τὸν τύπον ὡς καὶ τὸ μακάριον πάπα ἡμῶν Ἡρακλᾶ παρέλαβον, *Hanc ego regulam ac formam à beato Papa nostro Heracla accepi:* cùm hæc, inquam, à Græcis acceperint, rationem excogitârunt, quare hic Heraclæ potissimum titulus attribueretur: & cum vocem πάπας ad πάππον inclinare viderent, neque enim deerant Græculi qui etiam illuc traherent, miram hanc historiam excogitârunt, quâ non sub Demetrii tempore, sed Heraclæ populum illud discrimen inter Episcopos Ægypti nuper institutos, & Alexandrinum

num Patriarcham animadvertisse ostendant, ut postea vulgarem Episcopum *Abba*, Patriarcham *Papam* id est *avum* appellarent, quoniam ipsi Episcopi Patriarcham *Abbam* vocarent. Hæc vera esse vel inde primò perspicitur, quòd Eutychius non perpetuam narrationem texat, aut historiam de institutione Episcoporum electioni presbyterorum immediatè subjungat, sed quæstionem obiter inserat, *Quare Patriarcha Alexandrinus dictus sit Papa?* Quam quidem quæstionem dissimulat Seldenus, ut tanquam partem prioris historiæ posteriorem inducat. Ita enim Eutychium loquentem repræsentat: *Is etiam (nempe Alexander) petiit ab eis nè Patriarcha Alexandrinus Papa vocitaretur, quod significat avum*, Ita vertit *سوالهم* petiit ab eis, & ex alio

Codice *قوالهم* dixit vel mandatum dedit eis, ac si decreverit

Alexander, nè posthac Patriarcha Alexandrinus Papa diceretur. Cum ipse Alexander eo ipso nomine à suis vulgò indigaretur. Inscriptio Epistolæ apud Athanasium libro de Synodis, *Μακαρίω πάπῳ Ἐπισκόπῳ ἡμῶν Ἀλεξανδρῶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ δίδασκοι ἐν κυρίῳ χαίρειν*. Prima Epistolæ sententia, *Ἡ πίστις ἡμῶν ἡ ἐκ περιγόνων, ἣν καὶ ἀπὸ σε μεμαθήκαμεν, μακάριε πάπῳ, ὅσιν αὐτῇ*. Et in corpore Epistolæ, *ὡς καὶ σὺ αὐτὸς, μακάριε πάπῳ*. Athanasius Alexandri successor Alexandrum Papam vocavit, & ipse ab Ischyra, Arsenio, Constantio πάπῳ vocatus est. Sed hanc versionem satis exagitavit Ecchellensis. Doctissimus Pocockius noster ita reddit, *Quod autem quarunt [nonnulli,] Quare Patriarcha Alexandrinus vocetur Papa? (cujus nominis significatus est Avus) [sciendum est]*. Ut igitur illi quæstioni responderet Eutychius, illa de tribus à Demetrio, viginti ab Heracla factis Episcopis inaudita tradit, ut solent illi qui de vocabulorum originibus disputant. Omnia autem quæ tradit & futilia, & falsa & absurda sunt.

Statuit enim *بابا* sive *πάπῳ* significare *avum*, titulum illum

Patriarchæ datum, cum alius reliquis Episcopis competeret; idque primò Alexandriæ, ut postea sc. Romano Pontifici attribueretur. Ut igitur hæc fabula penitus explodatur, ostendam primò vocem *πάπῳ* quæ Heraclæ tributa est nunquam significasse *Avum*. Vocem hanc Syracusanam esse volunt Grammatici nonnulli. Suidas, *ἔτω δὲ λέγεται παρὰ Συρακυσίοις ὁ πατὴρ πάπῳ*. Eustathius, *ἄλλοι δὲ, ὅτι παρὰ Συρακυσίοις πάπῳ ὁ πατήρ*. Aliter Etymologus, *ἔτω λέγεται παρὰ Συρακυσίοις ὁ πατήρ, πᾶς*. Quod quidem verum esse potest, alterum non item. Nam vox *πάπῳ* ipsis Syracusis longè antiquior est. Syracusæ enim ab Archia conditæ sunt vel sub Clidico, ut Eusebius, vel

vel potius sub Æschylo Atheniensium rege, ut Marmor Arundellianum; hæc autem vox sub Diogneto ab Homero usurpata est, de Nauficaa, Odyss. Z.

Ἡ δὲ μάλ' ἄγχι σᾶσα φίλον πατέρα προσείπει.

Πάπα φίλ'.

Ubi vocis interpretatio certissima est, *Pater chare*; alloquitur enim φίλον πατέρα. Hesych. Πάπα, προσφώνησις πατρὸς πατέρα. Primæva igitur significatio ὅτι πάπας, vel poetice πάππας, est *Pater*. Idem etiam verbum παπαρίζειν indè deductum usurpat Iliad. E.

Ὅτ' δὲ τί μιν παῖδες ποτὶ γένασι παπαρίζουσιν.

Ubi Vetus Scholiastes, παπαρίζουσι, πάπα φωνή, πατέρα καλεῖσι. Hesychius post V. Παζόινης, habet Παπαρίζοιεν, παπακαλοῖεν. Sed utrumque locum obiter emaculandum censui, qui post nuperos editores adhuc in mendo jacet. Primò igitur Παζόινης, οἱ κατ' Ἰταλίαν, manifestè corrupta sunt, & series literarum pro ζ postulat ξ. Sic igitur legas, Πάξοι, νῆσοι κατ' Ἰταλίαν, *Paxa*, insula prope *Italiam*. De quibus Plinius l. 4. c. 12, *Circa eam aliquot, sed ad Italiam vergens Thoronos, ad Lencadiam Paxa dua, quinque M. discreta à Coryrà*. De quibus etiam Polybius intelligendus l. 2, *Συνέβαλον τοῖς Ἰθαίων σνάφει περὶ τὰς καλεμῆρας Παξῶς*, velfortè, τὰς καλεμῆρας Παξῶς. Secundò pro Παπαρίζοιεν, παπακαλοῖεν, legendum quivis statim videt, Παπαζοιεν, πατέρα καλοῖεν. Ita apud Aristophanem, optimum Linguae Atticae interpretem, Trygæus filios alloquitur, in *Pace*,

Ἡνίκ' ἀν αἰτίζητ' ἄρτον πάπαν με καλεῖσαι.

Cum panem petitis papam me vocantes.

Quem locum respiciens Hesychius, Πάπας, πατὴρ ὑποκείμεμα. Et ita filii Trygæum alloquuntur, ὦ παπᾶ. Ita rursus & in Vespis, ubi Scholiastes, παπᾶ δὲ, πάτερ. Erat igitur hæc liberorum ab ipsâ linguæ Græcæ origine blanda appellatio patri data. Posteriores Græci eandem appellationem etiam illis tribuerunt quos quasi patrum loco habemus. Scholiastes Homeri, Πάπα, προσφώνησις φιλοφρονητικῇ νεωτέρῃ πρὸς πρεσβύτερον. Juniores senioribus tanquam filii parentibus titulum hunc tribuebant: & ubi ætati dignitas aliqua accessit, titulus venerationis habebatur, τὸ πάπα καὶ τὸ πάππας ἢ ψιλῶς ὁ πατήρ, ἀλλὰ πρὸς πατέρα (εἰπικὴ φωνή, Suidas. Sub hac venerationis notâ πάπας à Græcis, *Papa* à Latinis, primævis Ecclesiæ temporibus.

bus tribuebatur Episcopis, quos loco spiritualium patrum habuerunt. Nulla hîc avi, nulla *patris patrum* notio. Hoc autem secundo apparet, quod titulus ille eodem ævo quo de Heracla usurpatus est, aliis Episcopis quàm Patriarchis communis erat. Clerus Romanus ad Clerum Carthaginensem, *Didicimus secessisse benedictum Papam Cyprianum à Clementis subdiacono*. Iidem in titulo Epistolæ ad ipsum scriptæ, *Cypriano Papa presbyteri & Diaconi Roma consistentes S.* Ita Roma, ita in Africâ locuti sunt, *Universi confessores Cypriano Papa S.* Hieronymus aliquando Theophilum Episcopum Alexandrinum *Papam* appellat, ut in Apologiâ adversus Ruffinum, *Ergo & Epistola Papa Theophili & Epiphani & aliorum Episcoporum te petunt, te lacerant; & paulo post, Lectus nuper Papa Theophili Epistolis; iterumque, Nunc primum à Papa Theophilo didicisse impietates ejus*. Et in Epistolâ ad ipsum datâ, *Adnitere ergo Papa amantiissime, atque beatissime*. Non quod hunc titulum Alexandrino Episcopo peculiarem crederet; Anastasium enim simul cum Theophilo nominans illum, non hunc, *Papam* vocat, *Quid faciunt Epistola Theophili Episcopi, quid Papa Anastasii, in toto orbe hæreticum persequentes?* Imò in Epistolâ ad Theophilum datâ Anastasium *Papam* appellat, *Ex dispensatione Dei factum puto, ut eo in tempore tu quoque ad Anastasium Papam scriberes*. Alios etiam eodem nomine indigitat, *Nè me mittas ad sex millia librorum ejus, quos legisse beatum Papam Epiphanium criminariis; & rursus, Erupit aliquando contra Papam Epiphanium, Apologiâ secundâ*. In procemio Commentariorum in Jonam, *Ceterum non ignoramus, Chromati Papa venerabilis*. In Epistolâ ad Augustinum, *Incolumem & mei memorem te Christi Domini clementia tueatur, Domine Venerande & beatissime Papa*. Ita reliqui ejusdem ævi nomen *Papæ* cuilibet Episcopo tribuebant. Tertiò, usitatum hunc titulum etiam ante Dionysium, & Heraclam, docet nos Tertullianus lib. de Pudicitia cap. 13. qui de Episcopo Romano hæc habet, *In eum hominis exitum, quantum potes, misericordiæ illecebris bonus pastor, & benedictus Papa concionariis*. Cum igitur vox *Papæ* nunquam significet *avum*, sed omnibus Episcopis semper tributa sit, & prius quidem Episcopo Romano quàm Alexandrino, inania sunt omnia ob quæ hanc historiam excogitarunt Arabes; falsa etiam & historia ad horum tantum confirmationem tradita.

Excussimus traditionem Ægyptiacam, quam nos nunquam natam fuisse contendimus, & ab Arabibus tantummodo fictam: ecce autem eam etiam redivivam, & ad hunc usq; diem superstitem! *Eutychianam*

tra-

traditionem firmat idem institutum, inquit Dallæus, in antiquissimâ & nobilissimâ Ecclesiâ Egyptiacâ traduce, Æthiopicâ Christianitate, ad hæc usque tempora servatum. In omni enim Æthiopicâ Ecclesiâ unus est jam ab antiquis temporibus Episcopus, Abuna, ut vocant, i.e. Patriarcha, qui etiam hodie ab Alexandrino Patriarcha consecratur & mittitur. Antiqua autem tempora quæ sint postea ostendit; ait in Æthiopiâ pariter ac Egypti amplissimis & Christianissimis civitatibus nullos ad A. D. 190 Episcopos, Abunam tantum fuisse Æthiopicum ut & Patriarcham Alexandrinum.

Quæro autem unde hæc omnia pro compertis habeat Vir doctissimus. Testes quatuor adducit, Alphonsum Mindefium, Nicolaum Godignum, Joannem à Sanctis, Franciscum Alvarem, nuperos scriptores omnes, Jesuitas aut Dominicanos. Quid autem illi testantur? an Christianitatem Æthiopicam ab initio fuisse Ecclesiâ Egyptiacâ traducem? an ab antiquo usque ad A. D. 190 fuisse in Æthiopiâ Patriarcham aut Abunam cum presbyteris quamplurimis, Episcopo autem nullo? an hanc regiminis formam ab Egyptiis fuisse derivatam, & apud Æthiopas intemeratam ad sua usque tempora permanisse? nihil horum. Id unum asserunt, superiori sæculo nullos fuisse in Ecclesiâ Æthiopicâ Episcopos, Abunam unum ab Alexandrino Patriarcha electum & creatum. Demus igitur id verum esse, quod eorum testimonio confirmatur, etiamsi illis longè plures contrarium planè doceant, atque inter eos ipse Salmasius. An inde sequitur traditionem Eutychianam in Ægypto reverâ ab initio obtinuisse, & omnem Ignatianis Epistolæ fidem abrogandam esse? Nulli fuerunt in Æthiopiâ Episcopi præter unum Abunam sæculo 16°. Ergo nulli erant in totâ Ægyptiacâ Diocesi primo vel secundo sæculo usque ad A. D. 190 Episcopi præter Alexandrinum Patriarcham; ideoque Epistolæ Ignatii confictæ sunt. Non probat aut admittit, opinor, hanc consequentiam Vir doctissimus. Reliqua enim omnia quæ enumeravimus, ad Eutychianam traditionem firmandam, plurâ autem ad Ignatium Epistolicum rejiciendum necessaria sunt: quæ adhuc nullo testimonio confirmantur, imò quæ nullo confirmari possunt.

Primo enim Christianitas Æthiopica ab initio non videtur fuisse Ecclesiæ Egyptiacæ tradux. Nam, teste Irenæo, l. 3. c. 12. *Spado Regi-
næ Æthiopum missus est in regiones Æthiopia prædicaturus hoc quod
ipse crederat.* Idem testatur Euseb. l. 2. c. 1. & S. Hieron. in 53 Isaïæ, & S. Cyril. Catech. 17. Unde & Æthiopes ipsi à Philippo Apostolo se ad fidem convertere profitentur. Volunt etiam nonnulli S. Thomam Æthiopibus Evangelium prædicasse, alii S. Matthæum, ut Socr. l. 1. c. 19, Rufinus l. 10. c. 9. Utcunque sit, sunt enim primæ Evangelicæ

promulgationis vestigia ut apud alias gentes à Græcis longè diffitas, ita & apud Æthiopas valde obscura, nemo tamen Veterum dixit Æthiopas primo vel secundo sæculoreligionem Christianam ab Ægyptiis didicisse; quod erat ad Eutychianam traditionem firmandam imprimis probatu necessarium. Et mirum est quot & qualia hæc de Ignatio conjectura Dallæum docuit, quæ antea profus ignoravit. Ita enim ipse de Pseudep. Apost. l. i. c. 2, *Sed Æthiopas quidem mittamus, quorum non nisi recentissima novimus, antiqua planè ignoramus.*

Fatemur quidem, quicquid ab Eunuchis, aut Thoma, aut Matthæo factum est in illis regionibus, Æthiopas aliquando Christianam religionem ab Ægyptiis hausisse, quod multa demonstrant. Quæritur tantum de tempore, cujus cognitio erat ad hoc argumentum planè necessaria. Nam nisi probetur, Æthiopas Abunam habuisse ab Episcopo Alexandrino creatum, qui eam Ecclesiam cum presbyteris sine alio Episcopo rexit, ante Demetrii tempora, Eutychiana traditio nullo modo confirmabitur. Quæ autem Dallæus assertit, ut *Æthiopicum Christianismum ab Ægypto propagatum esse demonstret*, hæc tantummodo sunt, *Abuna scilicet ab Alexandrino Patriarcha peti ordinariq; solitus, & vetus Dioscori schisma cui gens tota ad hodiernum diem adheret, Synodi Chalcedonensis & Leonis Romani Episcopi memoriam abominans.* Hæc autem nec ad A. D. 190, nec ad Eusebii tempora pertingunt; ideoque ad rem præsentem nihil omnino faciunt. Arabes quidem Æthiopicæ Ecclesiæ primordia ad Constantinum ferme referunt. Abulfara jus notat à tempore Constantini religionem Christianam se exevuisse, donec eam amplecterentur pleræque earum quæ Romanis vicinæ sunt gentes, nec non quotquot incolebant Coptæ aliis & Nigritæ omnigeni ex Æthiopibus, Nubiis, cæterisque. Geographo Nubiensi memorantur *Nigri, qui vocantur Albanin, & dicuntur esse Græci, religionemque Christianam profiteri à diebus Coptitarum ante exortam Muslemannorum sectam; verum deficiunt à fide Christianorum, sunt enim Jacobita.* At Constantini ætate plures quàm centum fuerunt in Ægypto Episcopi; & eodem tempore Eusebius Ignatii Epistolas omnibus Ecclesiis perhonorificè commendavit. Imò verò videtur etiam ætate ipsius Athanasii, qui Epistolas Ignatii & novit & recepit, & primum incognita vel nulla fuisse, & dein vel ortum habuisse, vel se recuperasse Ecclesia Ægyptiaca. Idque patet ex historiâ quam narrat Rufinus de Frumentio, quem in Indiam cum Meropio profectum esse tradit. Etsi enim Rufinus ita historiâ pertextat, quasi in Indiam ulteriorem & Orientalem Frumentius perrexisset; constat tamen Indiam eam fuisse Ægypto proximiorē, & Æthiopicæ partem. Indi enim Æthiopes antiquitus appellabantur, ut apud Virgilium de Nilo,

Usque coloratis amnis devenit ab Indis.

Ad

Ad hanc autem Indiam Frumentium primò pervenisse constat : ex illâ Alexandriam rediit, in eandem rursus etiam missus est, & ab Athanasio ordinatus Episcopus Axumeos. Erat autem Axumis Æthiopum metropolis. Stephanus de Urbibus, Ἀξυμίτης, ἀρσενικῶς, μητροπόλις Ἀιθίοπων. Apud Arrianum in Periplo maris Erythræi, (quod Procopio Gazensii δαλασσα Ἰνδικὴ vocatur,) ἀπὸ τῆς ταύτης εἰς αὐτὴν τὴν μητροπόλιν τὸν Ἀξωμίτην λεγόμενον ἄλλων ἡμερῶν πάντε. Nonnosus apud Photium, ἡ δὲ Ἀξυμία πόλις ἐστὶ μέγιστη, καὶ οὗ μιν μητροπόλις τῆς ὅλης Ἀιθιοπίας. Et clariùs adhuc Procopius Persicorum lib. 1. Ὁμηρίῳ δὲ καταπικρὸν μάχισα ἐν τῇ ἀντιπύρρῃ ἡπεύρω Ἀιθίοπες οἰκῶσιν οἱ Ἀξωμίται ὀπκαλῶνται, ἐπὶ δὲ αὐτοῖς τὰ βασιλείᾳ ἔχον ἐν Ἀξωμίδι πόλει. Erat igitur Axumis Metropolis Æthiopiæ, & in eâ Æthiopum Regia posita fuit. Ad hanc igitur Axumin, & hanc Indiam, quæ pars est Æthiopiæ Egypto proxima ; non ad Indiam intra Gangen, aut ad Axumin illam quam ad latus Orientale Indi fluvii constituit Ptolemæus, Frumentium missum fuisse à S. Athanasio credendum est : tum quòd Epistolam Constantius ad Aizanan & Sazanan ejus loci Tyrannos scripsit, ὥστε φρενὸς τὸν ἑπισκοπὸν τῆς Ἀξυμίας ἐκείθεν ἀχθῆναι, ut *Frumentius Episcopus Axumeos* indè abduceretur (inquit Athanasius in Apologiâ) in quâ Tyrannos eos fratres vocat, iisque paria cum Romanis jura impertit ; cum nulli Imperatorum Romanorum fœderati ultra Gangen essent : tum etiam quòd idem Constantius legem fecerit in hæc verba quæ rem ipsam mirè illustrat, *Nullus ad gentem Axumitarum & Homeritis ire præceptum ultra annui temporis spatia debet Alexandria de cætero demorari*. Erant igitur hi Ἀξυμίται καλέεσθαι Ἀιθίοπες, ut loquitur Philostorgius, Homeritis adjuncti, Imperio Romano contermini, Romanorum fœderati, tempore Constantii. Ad illos igitur sæpe missi sunt legati qui Alexandriam primò petebant, indè in Æthiopiam profecti, ex Æthiopiâ Alexandriam reversi sunt, ad quos spectat illa Constitutio. Hæc occasio eos ad fidem Christianam sub primis Imperatoribus Christianis convertendi.

Jam verò ante hunc Frumentium in hac Indiâ sive inter Æthiopas Axumitas nulla Christianæ Religionis vestigia apparebant. Ita omnino intelligendus Socrates in præfatione ad hanc historiam: Τὴν μότος ἐνδοτέρῳ Ἰνδίας ἢν περσικαὶ βαρβάρων ἔθνη πολλὰ διαφόρους χρώματα γλώσσας ἐκ τῶν περὶ τὴν Κωνσταντίνου χερῶν ὁ τῶ Χριστιανισμοῦ λόγος ἐφώτισεν. Interior autem India, quam gentes accolunt plurima diversis utentes linguis, ante Constantini tempora nondum Christi fide fuerat illustrata. Idem etiam ex ipsâ historiâ innotescit. Frumentius enim ipse cum primùm ad Indiam illam, sive Æthiopiam pervenerat, & mirâ Dei providentiâ maximâ apud Regem autoritatis esset, neminemque

inter *Æthiopus* Christianum invenerit, *requirere sollicitus* caput si qui inter negotiatores Romanos Christiani essent, *is*que potestatem dedit ut conventicula per loca singula facerent ad qua Romano ritu orationis causa confluerent. Quo peracto reversus & Alexandriam veniens, quid à se factum sit docet, & à S. Athanasio in Concilio sacerdotum primo designatus, dein ordinatus est Episcopus Axumeos. Qui cum Episcopali autoritate ornatus perrexisset ad hanc Indiam, tanta ei data esse à Deo virtutum gratia dicitur, ut signa per eum Apostolica fierent, & infinitus numerus Barbarorum converteretur ad fidem. Ex quo in India partibus, & populi Christianorum, & Ecclesia facta sunt, & Sacerdotium cepit, ut testatur Rufinus Hist. Eccl. l. 10. cap. 9. Cui suffragantur Socrates, Sozomenus, Theodoretus, & Nicephorus.

Ubi nunc ille Abunas *Æthiopicus*, ille Patriarcha sine Episcopis, in amplissimis & Christianissimis civitatibus, usque ad A. D. 190? Ubi illi ab aliarum gentium commercio remoti, adeo antiqui ritus tenaces, ut cum *Ægyptii*, gens levis & pendula, sub Demetrio & Heracla Episcopos scilicet admitterent, traditum ab Alexandrinis morem optimam fide servaverint, & uno Abuna contenti plures Episcopos admittere nunquam voluerint? Ex quibus hæc historiae monumentis eruta, ex quibus Ecclesiae Annalibus desumpta sunt, Græcis, Latinis, Arabibus pariter ignota? Prima facies Ecclesiae, primum Sacerdotium, primus Episcopus in Metropoli *Æthiopiae*, cum jam Athanasius in *Ægypto* non sine centum Episcopis præsideret, & ipse Ignatii Epistolas disertè agnosceret atque prædicaret.

Philostorgius, aut ignorans, aut potiùs dissimulans hanc historiam, Theophilum sub Constantino ad Axumitas *Æthiopus* missum tradit: Nicephorus hoc ad Constantii & Georgii Episcopi Alexandrini tempora refert. Et omnino Episcopus ille Arianus post Frumentium aut revocatum aut mortuum *Æthiopia* perrexisse putandus est. Post quos quin plures in *Æthiopia* Episcopi floruerint dubitari non potest. Legimus enim apud Palladium, quem ex Bibliothecâ Regiâ nuper edidit Cl. Edoardus Bissæus Eques auratus, Ἐγὼ ὅς ἐστι τὰ ἀκρωτήρια μόνον ἑφθάσαι τῆς Ἰνδικῆς πρὸς ἑπτά ὁλίγων μετὰ τοῦ μακαρίου Μωϋσῆως τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Ἀδελνῶν. Ego ad primas tantum India oras paucos ante annos cum beato Mose Adulenorum Episcopo penetraui. Erat autem Adule, vel Adulis, urbs *Æthiopiae*. Steph. Ἀδελίς, πόλις Ἀιθίοπων, & Procopius Perficorum lib. 1, ἐν πόλει Ἀιθίοπων Ἀδελίδι. In vitâ S. Chrysostomi à Palladio scriptâ mentio fit Palladii Blemmyorum Episcopi. Blemmyes autem sunt *Æthiopes*. Strabo l. 17. βλέμνες ὅς Ἀιθίοπων ὡσαύκοντες, Ἀιγυπτίοις δὲ ὁμοιοί, de quibus Plinius l. 5. c. 8. Neque verò

verò adhuc multum crevit in Æthiopiâ religio Christiana. Sed Justiniani imperii anno 16 Adadus Auxumitarum Rex, factus est Christianus, & ab Imperatore accepit ἑπισκοπον ἡ κληρικὸς, ut refert Theophanes, ἑπισκοπὸς ἡ κληρικὸς, ut narrat Cedrenus, & tota ea gens Christo nomen dedit. Ab eo tempore, ut arbitror, Christianismus radices apud Æthiopas egit, quo liberius adhuc de Chalcedonensi Concilio loquebantur homines præsertim in Ægypto. Sub imperio autem Theophili, in Æthiopiâ Episcopus fuit nomine Jacobus, quem cum Rex foris in bellum profectus esset, uxor Regis in exilium misit, & substituerunt in locum ejus Episcopum alium. Sed & pluvia iis data non fuit, & percussi sunt pestilentia, ita ut regnum magnum sentiret damnum. Episcopus autem in Ægyptum venit. Atque ut Rex è bello reversus fuit, uxorem suam objurgavit, & misit ad Patriarcham veniam ab eo petens, eumque rogans uti remitteret Episcopum. Id quod fecit, & receperunt eum cum gaudio magno, ut refert Elmacinus. Post hæc tempora, ut opinor, conditi sunt Canones Arabici Concilii Niceni, quos edidit Turrianus, quique ad posteriorem Ecclesiæ statum, & consuetudines diu post Concilium Nicenum natas temperati sunt. Eorum autem Capite 36 statutum est, *Ut non possint Æthiopes creare nec eligere Patriarcham; sed potius eorum Prælati sub potestate ejus sit qui tenet sedem Alexandria.* Sic tamen apud eos loco Patriarcha, & appellatur Catholicus: non tamen jus habeat constituendi Archiepiscopos, ut habet Patriarcha; siquidem non habet Patriarcha honorem & potestatem. Plures sine controversiâ in Æthiopicâ Ecclesiâ Episcopi fuere cum hic Canon primò conditus est. Jus Patriarchæ denegabatur creandi Archiepiscopos sive Metropolitanos, tales nimirum qui suâ autoritate Episcopos crearent; unde ipsi jus creandi Episcopos concessum esse supponitur. Et quoniam eâ ætate plures sub se Episcopatus haberet, Catholici nomen obtinuit, qui vulgo **أبونا** *Abuna*

vocatur. Salmasium hîc appello, qui de Primatu Papæ cap. 14 hæc habet, *Succrescente, ut probabile est, Christianorum in Æthiopiâ numero, ubi plures habere cæpit ea provincia Episcopos, unus omnibus Metropolitanus impositus, qui propter multitudinem Episcoporum sibi subjectorum & ditionis amplitudinem Catholici & Patriarcha nomen habuit, quamvis alteri Patriarcha subesset.*

Si deficiat Historia, ipsius Ecclesiæ monumenta cujusunque ætatis sint, satis manifestò ostendunt complures in eâ Provinciâ Episcopos fuisse. Liturgia Æthiopum Romæ impressa, *Memor esto omnium Archiepiscoporum nostrorum, Episcoporum, presbyterorum, atque diaconorum, qui viam nobis indigitant verbi Orthodoxi.* In aliis Liturgiis & Missali-

Missalibus, quæ habet Vir doctissimus Castellus noster, quamplurimæ preces sunt, quibus populus in hæc verba orat, *pro patribus nostris Episcopis, pro fratribus nostris sacerdotibus, pro adjutoribus nostris presbyteris.*

Cum igitur ex tenui illâ quam de Æthiopicâ Ecclesiâ habemus notitiâ aliquorum Episcoporum nomina supersint, cum constet ex Arabico Canone jus creandi Metropolitanos tantum propriè dictos Æthiopi bus concessum non esse, cum Liturgiæ Ægyptiacæ antiquis retro temporibus populum pro Episcopis suis orare quotidie docuerint, non diu est ex quo Æthiopes Abuna uno sine Episcopis fuerint contenti, si modò illud verum sit, quod Jesuitæ & Dominicani contra aliorum testimonia referunt. Cum ante Justiniani tempora tam pauci fuerint in Æthiopiâ Christiani, ante Constantinum vel nulli vel certè Ægyptiis planè incogniti, cum qui primus erat eorum, saltem ab Ægypto, Apostolus Frumentius, ab Athanasio, pluribus quàm centum in Ægypto Episcopatum tenentibus, & missus & ordinatus sit, palam est Æthiopicæ Ecclesiæ hodiernum statum, qualis qualis sit, ad antiquissimam Ægyptiacæ Ecclesiæ traditionem, si quæ talis unquam fuerit, confirmandam nihil omnino valere. Cum denique Argumentum Negans fundetur in silentio omnium ante Eusebium, ante quem Æthiopum Christianorum nulla fama est, aut perquam incerta; cum Athanasius, qui post Eusebium Ignatiana memoravit primum ex Ægypto Episcopum in Æthiopiam miserit; cum Dallæus ipse fateatur Æthiopas recipere Constitutiones Clementinas, tanquam ab ipsis Apostolis dictatas, in quibus plura de Episcopis quàm in Ignatianis continentur, nihil hinc ad auctoritatem Epistolarum S. Ignatii imminuendam formari ullo modo potest.

Haftenus de Traditione Alexandrinâ ab Æthiopibus confirmatâ, ut volunt, quæ aliquam Argumenti speciem habuisset, si ea omnia vera fuissent quæ attulerunt. Illud autem quod sequitur si verum esse concedatur, nescio quam vim habere possit ad Ignatium Epistolicum rejiciendum, aut quid conferat ad silentium scriptorum ante Eusebium. Quomodo enim illud quod octavo sæculo factum est, probabit scriptum istud 2° & 3° sæculo non extitisse, quod 4°, 5°, 6° & 7° receptum & approbatum est? Scilicet circa A. D. 736 in Germanicâ Boiaronum gente Christi fides vixit, & presbyteri fuerunt, cum tamen nullus apud eos essent Episcopi. Unde liquet nè in quidem temporibus Ignatii Epistolici auctoritatem Christianis per Germaniam notam fuisse. Primò, quænam hæc consequentia est? Boiarii

oarii in Germaniâ nescierunt: ergò Christiani per Germaniam. An nulli erant Christiani per Germaniam præter Boioarios? An alii omnes ignorabant quicquid Boioariis ignotum fuit? An ideo auctoritatem Ignatii ignorasse dicendi sunt qui Episcopos habuerunt, quòd alii non habuisse dicantur? Secundo, unde liquet Christi fidem inter Boioarios viguisse cùm Episcopos non haberent? Scilicet ex Gregorii tertii Epistolâ ad Bonifacium hoc apparet, inquit, nec hoc tantum, *sed Vivilonem nescio quem ipse Gregorius à se in eum ordinem consecratum adeos misit.* At Gregorius non dicit Vivilonem fuisse primum eorum Episcopum, nec se eum misisse ait, sed ordinasse tantum. Missus est enim Vivilo ad Gregorium, idque à Boioariis ut ordinaretur Episcopus; illi igitur tum noverunt se sine Episcopo vivere non debere. Quod an ab Ignatio acceperint illi viderint qui neminem alium eam necessitatem docuisse putant. Vivilo etiam ipse ideo missus esse traditur, quia prior Episcopus esset defunctus. Et Epistola Gregorii extat cum hoc titulo, *Dilectissimis nobis Episcopis in provinciâ Boioaria & Alemannia constitutis Uvigoni, Luidoni, Rodulpho, Vivilo seu Adde, Gregorius Papa.* Ut nec primus, nec solus tunc temporis Vivilo Boioariorum Episcopus fuisse videatur; & cùm Bonifacius Germanorum Apostolus dicatur, tempus illud ostendi non potest, quo apud Boioarios fides Christi sub presbyteris sine Episcopo vigerit.

Alterius planè generis est quod è Scotia petit Argumentum. Ibi enim Episcopos singulares in Ecclesiis fuisse negari non potest ad formam regiminis Ignatiani. Nam, ut Beda testatur, *Abbas quidam presbyter fuit ejus juri & omnis provincia & ipsi etiam Episcopi subjecti erant.* Ita quidem Beda, sed omissa sunt verba notatu digna, ordine inusitato. Agnovit Seldenus ordinem inusitatum à Beda observatum : Sed qui, inquit, ex more ibi vetustissimo seculariumque illic anteriorum disciplinâ receptum sit. Sed quis apud Jonenses presbyteros mos fuit Bedæ ævo antiquissimus, aut quot fuerint illa anteriora sæcula? Certè ab obitu Columbæ, qui Monasterium condidit, ad ortum Bedæ, qui hæc scripsit, anni tantum numerantur 76. Quid autem hinc sequitur? Ignatii auctoritatem 7° sæculo Scotis Christianis fuisse ignotam, inquit Dalkens. Certè non sequitur reliquis Scotis qui Episcopis parebant Ignatium notum, neque Monachis Jonensibus, quod Abbatico juri Episcopi subjecti essent, ignotum fuisse. Potuit hoc fieri utrâque parte Ignatium sciente, potuit utrâque ignorante. Si ideo Ignatium ignorasse censendi sunt, certè & Chacedonense Concilium ignorabant cujus Canon octavus omnes Monasteriorum Clericos Episcopo vult esse subjectos. Ὅς κληροὶ τοῦ πτωχέων καὶ ἀνασθέντων καὶ μετρεῶν τὰ πλὴν ἐξ οὐσίας τοῦ ἐν ἐκείνῃ πόλει ἢ πολλῇ ἐπισκοπῆων· καὶ τὰ τοῦ τοῦ ἀγίου Πατρὸς πα-

ἐκδοσιν διαπιστωσιν, ὅτι οὐ καὶ ἀνδράσιν ἀγνωστοῖς τῷ ἰδίῳ Ἐκκλῆσιᾳ.
Clerici procliorum, monasteriorum & martyriorum sub potestate Episcoporum qui sunt in unaquaque civitate, secundum SS. Patrum traditionem, permaneant, nec per presumptionem a suo Episcopo recedant.

Si demus Jonenses Ignatium Epistolicum ignorasse, prius ostendere oportuit, quid illi noverint, quam illud objiceret quod ignorabant. Antea quidem in hunc modum disputabat. Si scripsisset Ignatius Epistolas, eæ fuissent Justino, Irenæo, Clementi Alexandrino & Tertulliano cognitæ. Nam hi viri erant, totius antiquitatis literariæ maximè verò Christianæ studiosissimi iidem atque acutissimi & doctissimi indagatores. An idem de Scoris Christianis septimi sæculi judicandum est? Num Jonenses monachi antiquitatis studiosissimi atque acutissimi & doctissimi indagatores fuisse perhibentur? Imò verò an adhuc ampliùs, Jonenses illi in discutiendis veterum Græcorum monumentis adeò emunctæ naris Critici fuere, ut Eusebii, uti volunt, error qui Athanasium, Hieronymum, Theodoretum & Gelasium fefellit, iis potissimum suboleret? Hoc enim necessariò dicendum est de testimonio septimi sæculi, ut vim aliquam habere videatur: tunc enim autoritas Epistolarum Ignatii inter Catholicos atque etiam Hæreticos erat receptissima.

Postquam Boioariorum & Jonensium meminisset Vir doctissimus, & ab Argumento suo, quod à silentio scriptorum ante Eusebium petebatur, longiùs aberrasset, adjunxit Hieronymi & Epiphaniî testimonia: illum ideo adduxit, quia presbyteratûs cum Episcopatu, ut ait, ἰσοτιμίαν probabat, hunc quia eam sententiam ut hæresin in Aërio damnabat, testes duos in Ignatium jam diu receptum egregiè conspirantes. S. Hieronymus sæpe S. Ignatii meminit, quid scripserit Vir Apostolicus & Martyr observat, Eusebiana transcribit & approbat: quid igitur ille adversus Ignatii Epistolas? *Solicitor putare, inquit, vel nondum in iis ista tam multa fuisse, quæ hodie de Episcopatûs necessitate & præ presbyteratu excellentiâ istic legimus, vel certè existimasse Hieronymum quantalibet fuerit Martyris autoritas, non tamen satis eam valere, ut rem disertis Scripturæ vocibus confirmatam convellere posset aut deberet.* Quid autem si Vir doctissimus reverà putaret id quod putare sollicitatur? quid si verum esset quod putet? an indè sequitur Epistolas illas omnes esse tertio sæculo fictas atque suppositas? Si parem cum scripturis auctoritatem non habeant, aut una vel altera sententia de necessitate & excellentiâ Episcopatûs in exemplari Hieronymiano non haberetur, quæ in nostris apparet, an statim sequitur omnes fuisse commentitias? præsertim cum S. Hieronymus eas quas ipse habuit veras & genuinas putavit. Fatetur Vir doctissimus eas Epistolas

pistolas quas nunc habemus easdem omnino esse quas habuit Eusebius & post eum Athanasius atque Theodoretus. Quâ ergo ratione ductus dubitare potest de exemplari solius Hieronymi, qui post Eusebium & Athanasium, ante Theodoretum vixit? *Non tam multa scilicet de eâ re in Ignatio vidit Hieronymus*: quasi, si pauciora de eadem re dixisset Ignatius, fidem ei omnem abrogâset Hieronymus. Anne autoritas illa tantum valida est, quæ sententiis idem planè sonantibus sæpe repetitis constat? Quot sententiæ in Ignatio oblitterandæ sunt, ut Episcopatus & presbyteratus *omnia* ab illo condemnari non putetur, & doctrina quam tanquam Hieronymianam repræsentant Adversarii Ignatianæ minimè contraria videatur! Sed reverâ Hieronymi sententia, si una atque simplex sit & rectè explicetur, Ignatii sententiæ minimè contraria est: contrarietas enim quæ obtenditur, originem tantum spectat, de quâ nihil Ignatius. Cætera verò quæ habet Hieronymus sanè quamplurima de Episcopatus à presbyteratu distinctione & præ excellentiâ, ac necessitate antiquitatèq; utriusque in Ecclesiâ Dei, & Aërii dogma jugulant, & Ignatianis planè conformia sunt; quæ toties imitatur & sequitur, ut quin omnia viderit, quæ nos in genuinis Epistolis videmus, dubitari, certè ut pauciora, affirmari non possit. Nam in Epistolâ ad Nepotianum, *Esto, inquit, subjectus Pontifici tuo, & quasi anima parentem suscipe, vel suscipe*. Exhortatio hæc non Aëriana, sed Ignatiana est. Nepotianus enim presbyter erat. Ita de illo Hieronymus Epist. 3, *Fit clericus, & per solitos gradus presbyter ordinatur*. Presbyterum igitur subjectum Episcopo suo esse debere monet Hieronymus, & quidem tanquam filium parenti. Semper enim Episcopum Presbyteri patrem agnoscit. Epistolâ 62 ad Theophilum, *Non sumus tam inflati cordis ut ignoremus quid debeatur Sacerdotibus Christi. Qui enim eos recipit, non tam eos recipit, quam illum cuius Episcopi sunt. Sed contenti sint honore suo: Patres se sciant esse non Dominos*. De Heliodoro Nepotiani Episcopo ita loquitur, *Quanto magis tu & avunculus & Episcopus, hoc est & in carne, & in spiritu pater, doles abesse viscera tua, & quasi à te divulsa suspiras*. Ad Nepotianum Epist. 3, *Gloria patris est filius sapiens. Gaudeat Episcopus iudicio suo, cum tales Christo elegerit sacerdotes*. Ita ipse S. Augustinum compellat: *Vale mihi amice charissime, atate fili, dignitate parens*. Et, *Virum honorabilem, fratrem meum, filium dignationis tue, Orosium presbyterum & sui merito & te iubente suscepi*. Quæ cum ita sint, illa in suspecto Opere in Psalmum 44 Hieronymo vix abjudicari possunt, *Fuerunt, ô Ecclesia, Apostoli patres tui, quia ipsi te genuerunt. Nunc autem quia illi recesserunt à mundo, habes pro his Episcopos filios, qui à te creati sunt: sunt enim & hi patres tui, quia ab ipsis regeris*

ria. Hæc autem *subjectio* Hieronymiana nihil aliud est quam *ἱερατικὸν* vel *ἱερατικὸν* Ignatiana. Secundò, Hieronymus sapissime tres gradus five ordines in Ecclesiâ, Episcopatum, presbyteratum, & diaconatum agnoscit, non minùs quàm Ignatius. Dialogo adversus Luciferianos, *A triginta cubitis incipiens & usque ad unum cubitum paulatim decrescens Arca construitur: Similiter & Ecclesia multis gradibus consistens ad extremum diaconis, presbyteris, Episcopisque finitur.* Ita ille *Arca sacramenta cum Ecclesiâ componens.* Commentario in Micheæ cap. 7. *Nolite credere in ducibus, non in Episcopo, non in presbytero, non in diacono, non in qualibet hominum dignitate. Non hoc dico quòd istiusmodi gradibus in Ecclesiâ non debeat esse subjecti, Quicunque enim maledixerit patri aut matri morte morietur; & Apostolus docet prepositis in Ecclesiâ obediendum. Sed quòd aliud sit honorare duces, aliud spem habere in ducibus. Honoremus Episcopum, presbytero deferamus, assurgamus diacono, & tamen non speremus in eis. Apologiam primâ adversus Ruffinum, Sciat multum interesse de Angelis & Seraphim & Cherubim dicere demones & homines fieri, quod affirmat Origenes, & ipsos inter se Angelos diversa officiorum genera esse sortitos, quod Ecclesia non repugnat. Quomodo & inter homines ordo dignitatum ex laboris varietate diversus est: cùm Episcopus, & presbyter, & omnis Ecclesiasticus gradus habeat ordinem suum; & tamen omnes homines sunt. Epistolâ 27^a, quæ est ad Eustochium, Aderant Hierosolymarum & aliarum urbium Episcopi, & sacerdotum inferioris gradus, ac levitarum innumerabilis multitudo. Dicent Hieronymum de diversis gradibus, aut ordinibus loqui secundum usum sæculi sui: idem & ego de Ignatio affirmo. Et quidem Hieronymus eisdem gradus refert ad tempora Apostolica: ut mirum non sit Ignatium post omnium Apostolorum mortem ita locutum esse. Epistolâ primâ ad Heliodorum, Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat; Scimus isti: sed iunge quod sequitur; Oportet autem huiusmodi irreprehensibilem esse, &c. Et cæteris quæ de eo sequuntur explicitis, non minorem in tertio gradu adhibuit diligentiam, dicens, Diaconos similiter pudicos. Lib. 1. adversus Jovinianum, Cernis igitur quòd Episcopus, presbyter, & diaconus non ideo sint beati, quia Episcopi, vel presbyteri sint aut diaconi, sed si virtutes haberint nominum suorum & officiorum. Alioqui si diaconus sanctior Episcopo suo fuerit, non ex eo quòd inferior gradu est, apud Christum deterior erit: aut Stephanus diaconus, qui primus martyrio coronatus est, minor futurus est in regno cælorum multis Episcopis, & Timotheo ac Tito, quos ut subicere non audeo, ita nec antepone. Idem Episcopatum tanquam summum in Ecclesiâ ordinem maximi facit, Episcopo commissam esse Ecclesiam*

docet, etque principatum attribuit. Epistolâ tertiâ ad Neporianum, *Sciat Episcopus, cui commissâ est Ecclesia, quem dispensationi pauperum curaque praeferat.* Epistolâ ad Theophilum, de Joanne Episcopo Hierosolymitano, *Aut, quasi Pontifex, cunctis aequaliter imperet: aut quasi imitator Apostoli, universorum salvi ex aequo serviat.* Commentario in Esaïam cap. 60, *Ponam, inquit, principes tuos in pacem, & Episcopos tuos in iustitiam. In quo Scriptura sancta admiranda majestas, quod principes futuros Ecclesia Episcopos nominavit.* In Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum, *Polycarpus Joannis Apostoli discipulus, & ab eo Smyrna Episcopus ordinatus, totius Asia princeps fuit.* Commentario in Esaïam cap. 3, *Sed & ad nostros Principes referri potest, si atterant subjectam sibi plebem, & pauperes delinquentes publicè arguant atque confundant, divitibus autem majora peccantibus nè nutum quidem facere audeant, &c.* Et cap. 5, *Abutamur hoc testimonio adversum principes Ecclesia, qui de mane consurgunt ad sectandum siceram, & bibendum usque ad vesperam, &c.* Commentario in Titum cap. 1, *Non enim Apostolus Ecclesia principem formans vetat esse pugilem & pancratiastem: quæ postea explicat lib. 1. adversus Jovinianum, Neque enim pugilem describit sermo Apostolicus, sed Pontificem instituit.* Epist. 3, *Prudentérque Ennius, Plebes, inquit, in hoc Regi antestat loco, Licet lacrymare plebi, Regi honestè non licet. Ut Regi, sic Episcopo; imò minùs Episcopo, quàm Regi. Quæ cum Hieronymo adeo sint familiaria, etiam illa quæ in Psalmum 44 sub ejus nomine legimus prætereunda non videntur: Constituit Christus sanctos suos super omnes populos. In nomine enim Dei dilatatum est Evangelium in omnibus finibus mundi, in quibus principes Ecclesia, id est, Episcopi constituti sunt.* Præterea Hieronymus necessitatem horum graduum in Ecclesiâ, & quidem Episcopatûs, non minùs quàm Ignatius tuetur. Ita enim ille in Dialogo adversus Luciferianos, *Ecclesia non est qua non habet sacerdotes.* Quos autem voluerit sacerdotes ipse satis indicat, de Hilario loquens, *Episcopos & presbyteros non habente, idemq; ex verbis sequentibus apparet, Sed, omittis paucis hominibus, qui ipsi sibi & laici sunt & Episcopi, auscultâ quid de omni Ecclesiâ sentiendum sit.* Quod ex eodem libro imprimis comprobatur: *Ecclesia salus in summi sacerdotis dignitate pendet; cui si non exors quadam, & ab hominibus eminentur datur potestas, tot in Ecclesiâ efficiuntur schismata, quot sacerdotes.* Quæ pura puta sunt Ignatiana, & ab Aerii dogmate maximè abhorrentia. Denique hanc ipsam ordinum distinctionem à temporibus Apostolicis, imò ab ipsis Apostolis arcessit Hieronymus. In ipsâ enim ad Euagrium Epistolâ, quam Adversarii tantopere sollicitant, hæc habet, *Ut sciamus traditiones Apostolicas sumptas de Veteri Testamento, quod Aaron*

& Filii ejus atque Levi: e in templo fuerunt, hoc sibi Episcopi, presbyteri & diaconi vendicent in Ecclesiâ. Ubi primò aperta distinctio ordinum: alius enim ordo Aaronis, sive summi sacerdotis, qui per excellentiam הכהן הגדול *h' kohen h' gadol*, vel etiam הכהן הראש *h' kohen h' r'as*, vel כהנא רבנא *h' kahn' r'avn' a*, *ὁ ἀναρχάμενος πρεσβυτέρους σημαίνει ὃ ἀρχιερέα*, ut loquitur Josephus; alius filiorum Aaronis, seu secundariorum sacerdotum, *ὡς γυναικας καλῶσι*, simpliciter כהנים *h' kahn' in*, vel cum diminutione כהנים הריוטים *h' kahn' in h' r'iot in* Sacerdotes idiote, vel כהני מפרש *h' kahn' in m'parsh*, alius denique Levitarum: quorum diversa officia & dignitates in Scripturâ referuntur. Aaroni autem, seu summo sacerdoti Episcopum, Sacerdotibus secundariis presbyteros, Levitis diaconos in Ecclesiâ respondere asserit Hieronymus. Secundo, hujus ordinum distinctionis antiquitatem, autoritatēque depingit, ex Apostolicâ enim traditione natam & ad sua tempora derivatâ docet. Blondellus in Apologâ ad hæc nullam observationem adhibet, elucidationem in sextâ illius Operis sectione promittit, cum trestantum sectiones ediderit. Sed quid ad hæc respondere potuerit, satis perspicitur ex iis quæ in Prolegomenis ad Pseudo-Isidorum scripsit, misera & infelicia & homine vel docto vel proboprosus indigna. Sic enim Turrianum disputantem inducit. Si fuit differentia inter Aaronis filios & Levitas, sunt autem tales Episcopi & presbyteri, fuit semper distinctio eorum. Atqui verum prius, teste Hieron. Epist. ad Euagrium. Tum verò responsionem suam subjungit. Atqui non sunt tales Episcopi & presbyteri; sed Episcopi (in quibus Hieronymo, imò Apostolo autore presbyteri continentur) & Diaconi. Ergo fallitur Turrianus. Duabus partibus hæc responsio constat, negativâ unâ, affirmativâ alterâ. Episcopi & presbyteri non sunt Aaronis filii & Levitæ: hæc prima. Episcopi & diaconi sunt Aaronis filii & Levitæ, hæc secunda. Sed quid hæc, amabò, ad verba Hieronymi? An Turrianus adeò insaniivit ut diceret Episcopos & presbyteros tales esse quales fuerunt Aaronis filii, & Levitæ? minimè verò. Ille nobiscum sic disputavit, pro Epistolis Decretalibus lib. 5. Hieronymus in Epistolâ ad Euagrium ita scribit, Quod Aaron & filii ejus, atque Levitæ in templo fuerunt, hoc sibi Episcopi, presbyteri, & diaconi in Ecclesiâ vendicent. Quis autem dicat non fuisse in templo differentiam inter summum sacerdotem Aaron, & filios ejus minores sacerdotes? Quod si fuit semper, fuit igitur semper, autore Hieronymo, differentia in Ecclesiâ inter Episcopos & presbyteros. Hæc sunt Turriani verba, quæ mihi detorsit Blondellus, ut illis responsionem saltem aliquam reponere videretur. Disputat Turrianus de Aarone seu summo sacerdote, & filiis ejus seu minoribus sacerdotibus; eorum loco substituit Blondellus, in

in argumento Turriani, Aaronis filios, & Levitas; ac tunc responder, non esse tales Episcopos, & presbyteros; quod nemo unquam dixit. At nos dicimus secundum Hieronymum Episcopum respondere Aaroni, presbyteros Aaronis filios, diaconos Levitis. Et cum Episcopus vindicare debeat in Ecclesiâ id quod Aaron fuit in templo, distinctionem ordinis asserere, præminentiam dignitatis assumere, subjectionem à presbyteris postulare ex Apostolicâ traditione tenetur. Alibi eandem comparisonem instituit Hieronymus, nullâ Levitarum aut diaconorum factâ mentione. Epist. ad Nepotianum, *Quod Aaron & filius ejus, hoc Episcopum, & presbyteros esse noverimus.* Ubi clarè Episcopus singularis summo sacerdoti, presbyteri minoribus sacerdotibus conferuntur. Hoc Hieronymo solenne est. Ita ipse de seipso jam presbytero Epist. 99, *Omnium penè judicio dignus summo sacerdotio decernebar,* hoc est, Episcopatu. Epist. 61. adversus Joannem Hierosolymitanum, *Nisi me honor sacerdotii, & veneratio nominis refranaret, & scirem illud Apostoli, Nesciebam, fratres, quia Pontifex est; scriptum est enim, Principi populi tui non maledices, quâ vociferatione & indignatione verborum de tuâ narratione conquererem licet ipse nominis tui extenuet dignitatem, cum patrem penè omnium Episcoporum & opere & sermone despicias.* Quo præcipuè spectant ea quæ antè adduximus, *Ecclesia salus in summi sacerdotis dignitate pendet.* Cum igitur Hieronymus de distinctione Episcopatûs à presbyteratu, de ejusdem etiam præminentia atque potestate, de necessitate porro & antiquitate tam copiosè disseruerit, nullâ rationis specie aut Arianò dogmati consensisse, aut consertas Ignatii sententias minimè vidisse putari potest.

Hieronymo Epiphanium mirè conjungit, ex quo duo potissimum observat, primò, eum Ignatianorum non meminisse; secundò, *quedam posuisse cum Ignatianis apertissimè pugnantia.* Propter hæc duo unum ex tribus sequi ait, vel Epiphanium sententias de Episcopatu non vidisse, utpote ab Interpolatore postea insertas; vel Epistolas nescivisse; vel tanquam fictas contempsisse; quod verisimilius putat. Et primò quidem fateor Epiphanium Ignatii in libris de Hæresibus nunquam meminisse; at eum nec ignorâsse inde sequitur, nec contempsisse: neque si ignoraverit, tot illo ævo & optimè scientibus & summè prædicantibus, sententiam nostram ullo modo lædit, aut Negantis Argumenti speciem ullam habet. Ignorâsse non sequitur, quia quamplurimos Autores laudatissimos & ad rem suam accommodatissimos non laudavit, quostamen eum ignorâsse verisimile non est. Quales fuere Papias, Hegesippus, Theophilus, Athenagoras, Pantænus, Agrippa, Melito, Caius, Dionysius Corinthius, Dionysius Alexandri-

nus,

nus, Philippus Episcopus Cretensis, Musanus, Modestus, Rhodon, Miltiades, Apollonius, Serapion, Theophilus, Cæsareensis, &c. Hi alique sanè quamplurimi multa ad argumentum Epiphaniï opportunissima scripsere, quorum nullius ille meminit: nemo tamen eum hos omnes, aliosque quos præterit, aut ignorasse aut contempsisse diceret. Meminit quidem Epistolarum Clementis Romani, sed obiter tantum, non ut ullam ex iis sententiam ad Hæresin aliquam refellendam transcriberet, sed ut adulteratum ab Hæreticis fuisse librum illum ostenderet, qui sub Clementis nomine Periodus Petri vocabatur. Verba etiam quædam ex Epistolâ ad Corinthios citat non contra Hæreticos, sed tantum ut probet Clementem Episcopatum primò repudiâsse. Contra omnes Hæreticos sui temporis scripserat Iustinus: eum tamen semel tantum nominat Epiphanius, nec in alium finem, quàm ut Tatianum Hæreticum illi synchronum fuisse ostendat. Irenæum aliquoties citat, ut labori suo parceret, & Hæreticorum historiam ex illo transcriberet: at sententias aliquas ex eodem ad Hæreticorum dogmata confutanda nunquâ adducit. Imò, ut ipse observat, Irenæus primo libro Hæreticos recenset, reliquis refutat, ἀνερίτα δ' αὐτὸς ἐν τῷ ἐξῆς δαπτέρῳ αὐτῆ λόγῳ καὶ τοῖς ἄλλοις διήλεγξεν περὶ ὁτέρους, quæ negligentius à Petavio versa sic refinge, *cos autem in proximo seu secundo libro accuratissimè, & in reliquis ex superabundanti refutavit.* E primo tamen libro utpote historico tantum excerpta protulit Epiphanius, ad secundum semel respexit, reliquos nunquam attigit; nè unum quidem ex iis testimonium adversus Hæreticos adduxit. Clementem Alexandrinum & Eusebium nominat, sed tantummodo tanquam fide dignos testes historię quæ de S. Jacobo narratur. Quidni autem & in Ignatianis æquè ei ἀξιότιμος erat Eusebius? Clementem hunc etiam adversus Gentilium Deos, nec aliter citat. Prolixam porrò S. Methodii disputationem adducit adversus Origenem de Resurrectione, aut ut labori suo parceret, aut ut invidiam declinaret. *Eo enim tempore Origenis nomen florebat in mundo,* ut loquitur Hieronymus. S. Athanasii quidem integram Epistolam ad Epictetum transcripsit; sed ut Dimæritarum Hæresin luculentius describeret, simulque caveret nè illis dogmata affingere ipse videretur. Paulini etiam Professionem fidei adjunxit, ut eorum Historiam melius illustraret. Eusebium Vercellensem se Scythopoli vidisse fortè commemorat. Quid ipse de iis qui ante eum contra Hæreses scripserant senserit, cui usui essent sibi in Opere suo condendo duobus potissimum locis ostendit. Ut Hæresi Valentini, ὁρῶντες ὅτι ἄλλοι πεπονήκασι, φημι δ' κλήμης, καὶ Εἰρηναῖος, καὶ Ἰσίδωρος, καὶ ἄλλοι πλείους, οἱ καὶ θαυμαστὸς τινὶ καὶ αὐτῶν πεπονήσασαι ἀναγροσιν, ὃ πάντι τῷ χεράτω περὶ εἶναι, ὡς περὶ ἑσπον, ἡ δὲ λήσασιν, ἰκανοὶ δύναντες τοῖς περιερημένοις ἀνδράσι. Cum alios quoque videat

mus hunc laborem suscepisse, Clementem dico, & Irenaeum, & Hippoly-
tum & alios complures, qui praeclare eorum dogmata refutaverunt, multum
laboris, ut antè dixi, superaddere nolumus, praedictis viris contenti. Et
Hæresi Manichæorum, Ἡδὴ ὃ ἀνδράσι μεγάλως θάυμαστός καὶ αὐτὸ ἀν-
τιρήσεις, πρὸ ἐλέγχου παποῦλου. Ἀρχελάου δὲ τῷ Ἐπισκόπου, ὡς περὶ ἑρμηνείας,
Ἐπειφίου δὲ, ὡς ἀνέκδοτος, Εὐσεβίου δὲ τῷ Καισαρείας, καὶ Εὐσεβίου τῷ Ἐφέσου,
Σεραπίωνι Θούμης, Ἀθανασίῳ τῷ Ἀλεξανδρείας, Γεωργίῳ τῷ Λαοδικείας,
Ἀπολλινάρι τῷ Λαοδικείας, Τίτῳ, καὶ πολλοῖς ἄλλοις αὐτῶν. Οὐδὲν δὲ
λυπηρὸν καὶ ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἡρώσεως ὀλίγα εἰς ἀρχὴν τῆς ἐκείνης ἀνθρώπου εἰπεῖν.
Jampridem verò admirabiles ad illius refutandos errores lucubrations
edita sunt : velut ab Archelao Episcopo, ut antea dictum est, Origene, ut
accepimus, Eusebio Casarensi & altero Emeseno, Serapione Thmuenfi,
Athanasio Alexandrino, Georgio Laodicensi, Tito, multisque qui adver-
sus illum scripserunt. Non erit tamen molestum, si pauca pro inopiâ no-
stra ad augendam infelicitis homuncionis infamiam dicamus. Plures his
scriptores Catholicos, opinor, non nominavit Epiphanius in libris de
Hæresibus prolixis sanè, & elaboratis : infinitos igitur penè omisit :
& ex illis quos nominavit, nè unam quidem sententiam adduxit, quâ
argumenta sua confirmaret, aut Hæretici cujuspiam dogma refel-
leret.

Audiamus igitur quid de Epiphanio observet Vir doctissimus, quid
ex observatione colligat. Epiphanius, inquit, nullus Ignatianorum me-
minit, quibus nihil in totâ Antiquitate adversus Aërii opinionem diser-
tius. Ergò vel Epistola sunt postea interpolata, vel eas nescivit, vel
contempsit. Nihil horum. Nihil enim ex totâ Antiquitate unquam at-
tulit Epiphanius ad ullam hæresin refellendam; nunquam autorita-
te Veterum usus est ad ullum Hæreticum opprimendum. Licet
igitur hæ ipsæ Epistolæ, ut eas nunc habemus, Epiphaniæ ævo exi-
terint (quod certissimè cognoscitur, & id negare non potest Dallæus,
qui cum Salmasio, Blondello, & Albertino easdem esse quas Eusebius
& Athanasius habuerunt fatetur) si eas optimè noverit & maximi fe-
cerit, & ad manum etiam cum scriberet habuerit, incredibile ta-
men est eum voluisse vel unam sententiam ex iis adversus Aërium
adducere, qui aliud in toto illo Opere institutum habuit, & in
nullâ unquam disputatione adversus ullum Hæreticum, ad illius ar-
gumenta retundenda, vel unam sententiam ex Veterum aliquo addu-
xit. Quorsum igitur qui reliquos omnes præterit, Ignatium solum
laudaret?

Secunda Observatio ex Epiphanio petita multo minus valet. *Quæ-
dam*, inquit, in disputatione adversus Aërii dogma ponit cum Ignatianis
apertissimè pugnantis, imò totidem monstra ex Ignatii Epistolici Hierar-
chicis

chicis legibus : quibus Epistolarum velas dēas liquidò evertit Epiphanius. Si hæc vera sint, non tantum Aerii Argumenta leviter ac molli brachio solvit, sed & imprudenter causam suam prodidit. Verum aliter planè se res habet. Distinguenda sunt tempora, & Ecclesiæ status, quod accuratè observat Epiphanius, & omnia statim planè convenient; nulla inter Ignatium & Epiphanium dissidii vola vel vestigium apparebit. De ætate S. Pauli agit Epiphanius, de suâ Ignatius. Ille de Ecclesiis particularibus nondum omnibus numeris absolutis, & πληρώματα οικονομίας adhuc recepturis; hic de jam plenè constitutis, & ultimâ Apostolorum manu efformatis, atque stabilitis. Ita ille de Aerio loquitur, "Ουκ δίδεν ὁ τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἀληθείας ἀγνοήσας, καὶ ἰσχυρίαις βαδύνων, μὴ ἐν τυχόν, ὅτι νέος ὄντων τῶ κηρύγματι, πρὸς τὰ ὑποπλάσσοντα ἔγχερον ὁ ἀγὼ Ἀπόστολος. Veritatis ille seriem ignorans, nec in reconditis illius historiis versatus non intelligit Sanctum Apostolum cum recenseffet Evangelii prædicatio pro re natâ scripsisse. Scilicet ut occasio ex circumstantiis illius temporis se obtulit, sua scripta temperavit Apostolus. In aliquibus locis tunc temporis erat Episcopus cum Diaconis, nondum ibidem constitutis presbyteris ob paucitatem fidelium; in aliis erant presbyteri cum diaconis, nondum ibidem constituto Episcopo quod quifquam eâ functione dignus adhuc haud reperiretur. Hæc ex reconditis historiis hauserat Epiphanius, quas non conspexisse ipsi videbatur Aerius. "Ουτω, inquit, καὶ ἐκείνο καὶ εἴ ὁ τίποτι, καὶ γὰρ ἔκαστος πρὸς ἑαυτὸν ἀπ' ἀρχῆς τὰ πάντα ἔχεν, ἀλλὰ πρὸς κοινόν τὸ χεῖρον τὰ πρὸς τελείωσιν ἡμῶν χρειῶν χρητρίζετο. Ita per illud tempus istiusmodi locorum status existit. Etenim unaquaque res non ab initio omnibus numeris absoluta fuit; sed procedente demum tempore, ea qua ad perfectionem omnium necessitatum pertinent, constituta sunt. Quod latè ex Veteri Testamento probat, & sic intelligenda Apostoli verba asserit, & hoc uno fundamentoposito, ruere omnes Aerii objectiones concludit, & nos pariter omnem contrarietatem, & cum Ignatianis ἐναντιοτάτην eodem tolli putamus.

Examinato septimo Capite, sequitur octavum cum hoc titulo, *Ignorata Tertulliano fuisse Ignatiana demonstratur quinque argumentis.* Sed quintum telum fatetur Usserianum Ignatium non ferire: quatuor itaque tantummodo nobis restant repellenda. Primò, docet id Tertullianus, quod Ignatianæ doctrinæ est contrarium. Ergo eum nescivit. Adversus enim Apostolicum Virum & Martyrem sibi notum nunquam quicquam docuisset. Mira hæc consequentia de quolibet Scriptore, de Tertulliano maxime miranda. Nunquàmne ut quisquam aliquid docuerit, quod esset Viris Apostolicis aut Martyribus notis adversans?

An

An Viri Apostolici & Martyres majoris unquam autoritatis fuere, quam ipsi Apostoli & Evangelistæ? Illorum certè doctrinæ nonnulli aliquando contradixere; non Scripturarum inscii, aut earum autoritatis contemptores, sed vel inadvertentiâ ducti, vel præjudicio aliquo abrepti. An Tertullianus adeo subacti judicii, adeo sedati ingenii fuit, ut nulli unquam Viro in Ecclesiâ celebri contradiceret, cum ipse ab Ecclesiâ recesserit, & adversus eam quamplurima acerbè & petulanter scripserit? Præterea, vel ipsis iudicibus Adversariis, hæc consequentia non est necessaria. De aliis enim Tertulliano junioribus quos Ignatio contraria docuisse vult, ita disputat Dallæus, ut illi vel ignoraverint, vel ista quibus contraria docuerint in Ignatio non viderint, vel Epistolas tanquam fictas contempserint. Si autem hæc de aliis dici possint, cur non & de Tertulliano? Certè Salmasius, Blondellus, & Albertinus hanc consequentiam potius admitterent, qui Epistolas diu ante ævum Tertulliani fictas putarunt; & si Dallæus non admittat, in disputatione suâ principium petit, dum ex Tertulliano sic probet Epistolas non extitisse, cum Argumentum nihil valeat, nisi quis concedat easdem post Tertulliani tempora fuisse suppositas. Si enim ante Tertullianum fuerunt fictæ, & potuit ille cognoscere, & debuit contemnere.

Sed interim videamus quidnam illud Tertulliani decretum sit, quod Ignatianum adeo apertè refigit, & proculcat. Nempè, *Ubi tres Ecclesia est, licet Laici*. Hæc Tertullianus. At Ignatius, *χωρίς τῶν, id est, sine Episcopis, presbyteris & diaconis ἐκκλησία ἢ καλεῖται*. Quæro primò, Ubi hæc à Tertulliano scribuntur? Respondetur, libro De exhortatione castitatis. At S. Augustinus Tertullianum factum Hæreticum docet secundas nuptias contra doctrinam Apostolicam tanquam stupra damnare, quod in eo Opere facit. Qui autem contra doctrinam Apostolicam scripsit, licet S. Pauli Epistolas nôsser, monne & contra Ignatianam scribere potuit, licet ejus Epistolas haud ignoraverit? Hunc ipsum librum Nicephorus memorat tanquam adversus Ecclesiam scriptum, *ὅτι ἰδικῶς καὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας βίβλον συντάττει. ὁ δὲν δ' ἡττον καὶ περὶ σωφροσύνης ἔπεσον συνῳγεῖν κατὰ λέγει, καὶ περὶ μονογαμίας ἔπεσον*. Cum igitur contra Ecclesiam Catholicam scriberet hæc habuit, *Ubi tres, Ecclesia est, licet Laici*. Pariter & de Fugâ in persecutione, jamadultiior Montanista in hunc modum loquitur, *Non potes discurrere per singulos? sit tibi & in tribus Ecclesia*. Hæc ille ex Montanistarum disciplinâ; contra quam ipse Catholicus scripsit, *Hodie presbyter qui cras Laicus: nam & Laicis sacerdotalia injungunt*. Aliter de hac ipsâ re locutus est dum Catholicus fuit: *Ubi tres, id est Pater & Filius & Spiritus Sanctus, ibi Ecclesia quæ trium corpus est*. Quicquid autem de illo loco senserit,

rit, *Ubi duo vel tres in nomine meo congregantur, ego in media eorum sum*, de præsentia Christi id accepit, quæ aliquo sensu Ecclesiam facere videtur, etsi Christus id non dixerit. Ita ipse alibi, *In uno & altero Ecclesia est. Ecclesia verè Christus*. Quod adeo non repugnat Ignatio, ut ipse etiam dixerit, *Ubi est Christus Jesus, illic Catholica Ecclesia*. Nihil itaque adhuc dixit Tertullianus nisi quod & Ignatius. Cum autem Ignatius addat, *χωρίς τῶν, sine Episcopis, presbyteris & diaconis Ecclesia non vocatur*, eadem notione sine dubio locutus est Tertullianus saltem adhuc in Ecclesia Catholica manens. Nam cum de Ecclesiis Apostolicis loquitur, hæc habet, *Habemus & Joannis alumnas Ecclesias*. Nam etsi Apocalypsin Marcion respuat, ordo tamen Episcoporum ad originem recens in Joannem stabit autorem. Et de Præscriptione Hæreticorum cap. 32, *Edant ergo origines Ecclesiarum suarum; evolvant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ad initia decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverit habuerit autorem & antecessorem*. Hoc enim modo Ecclesia Apostolica census suos deferunt: sicut Smyrnaeorum Ecclesia Polycarpum ab Joanne conlocatum refert; sicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum itidem. Perinde utique & cæteræ exhibent quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos Apostolici seminis traduces habeant. Cum igitur propriè & Catholice de Ecclesia loquitur, ostendit se idem omnino sentire quod sentiebat Ignatius, eam sine Episcopo integram esse non posse. De vocabulo quidem Ecclesia ita sæpe loquitur, ut & Hæreticis tribuat, quos in Ecclesia propriè dicta esse nec ipse nec quisquam alius agnovit. *Faciunt*, inquit, *favos & vespa*; faciunt Ecclesias & Marcionista: sed quàm iniquè illud nomen iis attribuitur docet, *Habet quidem illa Ecclesias, sed suas tam posteras quàm adulteras; quarum si censum requiras, facilius apostaticum invenias quàm Apostolicum*. De Ecclesia etiam mysticè loquitur lib. de Pudicitia cap. 21, *Nam & Ecclesia propriè & principaliter ipse est Spiritus, in quo est trinitas unius divinitatis, Pater, & Filius, & Spiritus S. Illam Ecclesiam congregat, quam Dominus in tribus posuit. Atque ita exinde etiam numerus omnis qui in hanc fidem conspiraverit, Ecclesia ab auctore & consecratore censetur. Et ideo Ecclesia quidem delicta donabit, sed Ecclesia Spiritus per spiritalem hominem; non Ecclesia numerus Episcoporum*. Cum igitur Tertullianus nunc Ecclesie vocabulum proprièumat, pro tali scilicet qualem Apostoli constituerunt, nunc impropriè, & in aliâ notione, ut cum Spiritum esse dicit, cum idem nomen Hæreticorum conventibus tribuit, aut tribus Laicis, quos ipse sacerdotes vocat sensu aliquo, (tam enim verum est ex Tertulliani sententiâ, quòd tres Laici sunt tres sacer-

cerdotes, quàm quòd ubi tres Laici, Ecclesia est) cùm, inquam, tam improprie de Ecclesiâ loquatur, illud decretum Ignatiano minime contrarium est, cùm Ignatius de Ecclesiâ propriè & integrè acceptâ loquatur, eodem modo quo alibi Tertullianus, quo S. Cyprianus, qui Tertullianum magistrum vocavit: *Illi sunt Ecclesia, plebs Sacerdoti adunata, & pastori suo grex adharens. Unde scire debes Episcopum in Ecclesiâ esse, & Ecclesiam in Episcopo, & si qui cum Episcopo non sunt in Ecclesia non esse*, Epist. 69: eodem quo Optatus pariter Africanus, *Ecclesia certa quadam membra habet, Episcopos, presbyteros, diaconos, & turbam fidelium*: eodem quo Victor Vitenlis etiam Africanus, *Quibus autem persequar fluminibus lacrymarum, quando Episcopos, presbyteros, diaconos, & alia Ecclesia membra ad exilium cremi destinavit*.

Secundò, colligit Ignatium nostrum Tertulliano fuisse ignotum, quia cùm non solum antecessores suos, sed ipsorum etiam Hæresiarcharum contemporales nominatim recenset, Ignatium ne nominavit quidem: videamus quàm rectè. Tertullianus scribens adversus Valentinianos, observat primò eorum originem in Valentino, ejus sequaces notat, Colarbasum, Ptolemæum, Heracleonem, Secundum, Marcum & Theotimum, qui quamvis Valentiniani dicerentur, multùm tamen à Valentino discrepabant, Statuit igitur primò cum principalibus agere, non cùm ducibus, ut loquitur, *passivorum discipulorum*; secundò, lectoribus persuadere conatur se non sinxisse materias, hoc est, dogmata illis attribuisse quæ ipsi non propalabant, quòd ea non solum antecessores sui, sed ipsorum Hæresiarcharum contemporales instructissimis voluminibus & protulerunt & retulerunt. Deinde eos nominat qui illa instructissima volumina scripsere, quibus omnes illas hæreticas opiniones exposuerunt atque refutarunt, quos ipse ut in hoc scribendi genere assequatur optat, Horum primus *Justinus Philosophus & Martyr*, qui non tantum contra Marcionem insignia volumina, sed & alium librum contra omnes hæreses scripsit, ut testatur Hieronymus in Catalogo. Secundus est *Miltiades Ecclesiarum Sophista*, quem, eodem Hieronymo teste, scimus scripsisse adversus Montanum *volumen præcipuum*. Tertius est Irenæus, cujus instructissimum volumen adversus Valentinianos extat. Quartus, quem Proculum nominat, quis sit ambigitur, quæ scripserit, opinor, ignoratur. Jam verò an æquum postulat Vir doctissimus, cùm requirit, ut Ignatius hoc loco inter hos quatuor viros memoretur, aut penitus Tertulliano ignotus judicetur? An Ignatius instructissimum aliquod adversus Færeticos volumen scripsit? an ille eorum nomina,

ætates, & opinionum portenta exploravit, & in apertum produxit? an perversorum dogmatum insaniam aut rationibus aut Scripturæ testimoniis retudit? an eâ ætate vixit, quâ Justinus, aut Miltiades, aut Irenæus, qui hîc *Hæresiarcharum contemporanei* nominantur? an eâ vel copiâ vel elegantia scripsit, ut eum in Opere isto Tertullianus optaret assequi? Nihil horum in Ignatio reperimus, quæ omnia in illis spectabantur, quos nominavit Tertullianus, & propter quæ eos omnino nominavit. Absonum est igitur Ignatium inter illos quærere, iniquum flagitare; Tertullianum affirmare ideo eum penitus ignorasse, quod eo loci non nominaverit, ab omni ratione alienum est.

Tertiò, *Tertullianus fuisse præcoquos & abortivos Marcionitas* notat, qui *Christum phantasma* dicerent; idque probat ex *Joanne Apostolo*. At Ignatius eorum doctrinam perstringit: eum igitur Joanni testem addidisset Tertullianus si hominem nôisset. Quasi verò Ignatii testimonio opus esset ad eam rem cujus testem Apostolum habuit. Imò verò non tantum opus non erat ut eum adhiberet: sed & absurdè fecisset, si adhibuisset. Primos enim autores ejus sententiæ notat, & eorum antiquitatem probat: ostendit eos adeo præcoquos, ut ætate Apostolorum extiterint: id verò ut confirmet, Apostolum ipsum testem adducit, qui eos Antichristos pronuntiavit negantes Christum in carne venisse. Jam verò quàm absurdum fuisset Ignatii testimonium adjicere, qui A.D. 107 scripsisse perhibetur, & phantasticos damnasse. An ex illius Epistolis liquere potuit, tam præcoquos Marcionitas, fuisse ut antequam S. Joannes Epistolam scripsit, eos exticisse compertum sit? An quod Ignatius morti vicinus moneret Christianos ut sibi caverent ab iis qui falsam doctrinam in Ecclesiâ spargere tunc temporis conabantur, indè concludere potuit Tertullianus eos eadem tot annis antè docuisse? Sed neque hîc, inquit, neque uspiam in toto contra Marcionem Opere Ignatii meminit, cujus tam multa leguntur adversus Marcionica fragmenta sententia. Non meminit quidem Ignatii, qui nullius meminit, in toto contra Marcionem Opere nè unum quidem Ecclesiasticum scriptorem citat: Scripturis, traditione, rationibus pugnat & quidem Ignatianis; nec ex Ignatio nominatim sententiam aliquam nec ex alio quopiam describit. Si Ignatius Epistolas ideo non scripsisse dicendus est; omnes etiam libri qui aliquid præclare contra Marcionicam Hæresin continere reperiuntur, spurii & commentitii censendi sunt. Tertullianus non tantum in hoc, sed in toto quod extat Opere, nullam unquam sententiam ex ullo Scriptore Ecclesiastico totidem verbis nomine citato excerpfit. Barnabam nominat.

nominat, sed ut autorem Epistolæ ad Hebræos, quæ nunc S. Pauli creditur. Hermã citat, quem nunc ut Authenticum admittit, nunc ut Apocryphum despuit. Clementem laudat ut Romæ Episcopum, non ut Epistolæ scriptorem. Christianos aliquot ad Gentes, *οὗτοι Ἕλληνας, ὀψύσacula condidisse*, dicit, neminem nominat. Cujusdam hæc verba recitare videtur, *Quoniam quidem desponsata est Maria, idcirco & ab Angelo, & ab Apostolo mulierem pronuntiatam: desponsata enim quodammodo nupta*; sed an scripta fuerint non docet, & ipsa assert tantum ut refutet. Justinum, Irenæum, Miltiadem, Proculum semel nominat, quos & se sequi professus est. Præter hos ille, qui quamplurimos Hæreticos, ducentos penè Ethnicos laudat, neminem ex scriptoribus Ecclesiasticis nominare dignatus est: & ex eorum quos nominat scriptis nè unâ quidem sententiâ ad refutandos Hæreticos, aut doctrinam aliquam Christianam confirmandam tantquam testimonio, aut sub specie autoritatis utitur. Silentium igitur Tertulliani nihil ad Ignatii Epistolici autoritatem imminuendam valet.

Quartò, Ignatium nostrum non tantum Tertulliano sed & Catholicis ejusdem ævi ignotum fuisse aliunde deprehendit. Scilicet *Catholici lapsos, etiam mæchos, per pœnitentiam in Ecclesiam admittebant. Tertullianus, Montani sectator, lib. de Pudicitia Catholicos oppugnat. Ignatius docet pœnitentes esse suscipiendos. Ergò nec Tertulliano, nec Catholicis notus fuit.* Ain verò, ergò nec Tertulliano, nec Catholicis notus fuit? idque hinc deprehendi putas? Utrumque certè non sequitur. Pro alterutro quidem species aliqua argumenti est, pro utroque nulla. Liber quidem de Pudicitia ita scriptus est, ut plerumque primò Psychicorum, id est, Catholicorum objecta, dein Tertulliani Montanistæ responsiones contineat. Objecta autem illa vel omnia & sola fuerunt quæ Catholici Hæreticis opponebant, & ad quæ à Tertulliano responsionem expectabant atque postulabant: quod si factum putemus, tum Tertullianus censeri non potest Ignatium ideo ignorasse, quia eum non nominabat; neque enim pro se nominare potuit, neque adversus se nominare debuit, nisi eos tantum quorum autoritas ei objiciebatur. Vel objecta hæc Tertullianus sibi ipsi fecit, cum delectu & pro arbitrio, & non ex præscripto Catholicorum, quod verisimillimum est; & tum inde colligi nullo modo potest, omnibus illius ævi Catholicis ignotum fuisse Ignatium nostrum, quòd Tertullianus eum non nominaverit, qui objecta non ab illis accepit, neque omnia quæ illi objicere aut possent aut solerent tractavit, sed ipse sibi prout ipsi visum est objecit

jecit quò facilius solveret. Malè igitur Vir doctissimus & *Tertulliano* & *Catholicis* hoc argumento *Ignatium* nostrum ignotum fuisse colligit. At quædam de Ecclesiasticis scriptoribus adduxerunt vel *Catholici* vel *Tertullianus* pro *Catholicâ* sententiâ; hoc saltem negari videtur non posse. Cur non igitur *Ignatium* inter Ecclesiasticos Scriptores nominârunt, nisi quòd eum non noverunt? Respondeo, si ullus omnino ut Ecclesiasticus scriptor in illo Opere fuerit testis productus, unus tantum fuit, scilicet *Hermas*: qui tamen non ut Ecclesiasticus, sed ut *Canonicus* scriptor produci videtur, ad cujus autoritatem imminuendam *Tertullianus* responderet, quòd *ejus Scriptura Divino Instrumento non meruisset incidi*: quod nemo unquam respondisset de Autore, qui à nemine pro *Canonico* haberetur, aut qui simpliciter ut Ecclesiasticus tantummodo proponeretur. Præterea *Tertullianus* disertè cavet in hoc ipso Opere, ne quisquam præter scriptores *Canonicos* eam litem disceperet. Nam non tantum ad *Hermæ Pastorem*, cum picto pastore in calice collatum responderet, At ego *ejus pastoris Scripturas* haurio qui non potest frangi, sed & cum pro suâ sententiâ *Barnabam* laudat, & *Hermæ* præfert, id non sine præfatione facit, *Volo tamen ex redundantia alicujus etiam comitis Apostolorum testimonium superducere, idoneum confirmandi de proximo jure disciplinam magistrorum*. Ita autoritatem ejus diminuit, quem ipse producit: & hoc etiam fecit cum non *Barnabæ* ipsius *Epistolam* citaret, sed eam quæ scripta est ad *Hebræos*, quæ nunc in *Canone* est, & *S. Pauli Epistola* creditur. Imò verò quorsum *Catholicus Tertulliano*, vel ipse sibi objiceret testimonium scriptoris ab Ecclesiâ tantum probati, qui totam ipsam Ecclesiam sprevit ac despuit? Sed verè *Ignatiana* talia non erant, ut à *Catholicis* in hac causâ rectè & appositè adhiberentur; neque enim quæstionem spectabant, quæ tunc agitabatur, neque ad *Catholicorum* sententiam confirmandam nisi oborto collo adduci potuerunt, aut cum *Scripturâ Hermæ* congiungi, quæ solam *mæchos* amat, ut loquitur *Tertullianus*. Quæstio enim erat an *Christiani* ob crimen *mæchiæ* ejecti per *pœnitentiam* recipi in Ecclesiam deberent. *Ignatius* autem nihil de *mæchis* habet, nihil de iis qui dum intra Ecclesiam sunt aut illud, aut aliud quodvis grave crimen perpetrant. Ille ad unitatem Ecclesiasticam hortatur *Philadelphenses*, & ad consensum cum *Episcopo* suo. Quotquot enim *Dei* sunt & *Iesu Christi*, inquit, isti cum eo sunt: & quotquot utique *pœnites* veniunt in unitatem Ecclesiæ, isti *Dei* erunt. Ac rursus post pauca. Ubi divisio est & ira, *Deus* non habitat. Omnibus igitur *pœnitentibus* dimittit *Deus*, si *pœniteant* in unitatem *Dei*, & concilium *Episcopi*. Hæc *Ignatius* noster de *Hæreticis* & *Schismaticis* loquitur ad unitatem Ecclesiæ

clesiæ & concilium Episcopi redeuntibus. Omnia quæ utramque sententiam antecedunt aut sequuntur hoc verissimum esse evincunt. Nihil illi de mœchis, nihil de sicariis, de idololâtris nihil. *ἡ ἀγαθή μὲν οὖν καὶ καλοῖς διδασκαλίαις*, inquit, & hoc argumentum latè persequitur. Schismaticis & Hæreticis persistentibus æternum supplicium minatur, resipiscentibus receptionem suadet & salutem spondet, quibus receptio in Ecclesiam negata nunquam fuit. Imò gravissima peccata extra Ecclesiam à schismaticis aut Hæreticis perpetrata, etiam Montanistis iudicibus, receptionem in Ecclesiam pœnitentibus non præcludebant. Cui enim dubium est, ait Tertullianus hoc ipso de Pudiciâ libro, *hæreticum institutione deceptum, cognito postmodum casu, & pœnitentiâ expiato, & veniam consequi, & in Ecclesiam redigi?* Hæc igitur Ignatiana ad eam quæstionem non spectabant, nec à Catholicis usurpari in eâ re poterant; quòd igitur Ignatius noster in eo libro non nominetur, nec eum Catholicis, nec Tertulliano ignotum fuisse ostendit. Ità conjecturis ex Tertulliani silentio malè natis, totique Capiti octavo, quod ad nos spectat, responsum est.

Proximus, cui ignotus fuisse dicitur Ignatius noster, est Caius quidam, ut videtur, cuius scripta omnia perierunt. Si libri ejus extarent, fortè ex iis aliquid certi haberemus, quo hæc conjectura liquidò refelli posset. Nunc cum Fragmentum quoddam tantummodo apud Eusebium extet, idque sine nomine, cui Argumentum innititur; multò nobis difficilior hæc provincia redditur, sed & conjectura simul multò debilior. Si sæpiuscule Caius ille in libris suis Ignatium nostrum nominasset, quod ab illo fieri potuisset nemo certè præter Dallæum negare potest: (vixit enim tertio sæculo, postquam fictæ dicuntur Ignatii Epistolæ Salmasio, & Albertino) nihil tamen id nos juvat, ad quos illi non pervenerunt. Ex instituto Autoris, & modo scribendi nihil reponere licebit, quod de Irenæo, Tertulliano, Epiphanio fecimus. Ad Argumentum igitur è Fragmento productum ex solo Fragmento respondere possumus. Illud autem sic se habet, *Artemon docebat Christum esse purum & nudum hominem, Ignatius contrarium docuit. Rectè. Qui Artemonem sequebantur, asseriebant doctrinam suam esse antiquam, usque ad Victorē durasse, à Zephyrino esse mutatam. Caius producit è contra eos qui ante Zephyrinum scripsere, qui Christum & Deum & hominem predicârunt. Inter eos Ignatium non nominat; ergò eum ignorabat. Ut Caium ideo ignorasse Ignatium constet quia eum non nominavit, necesse est ut etiam constet eum omnes, quosidem scripsisse nôrit, nomi-*

minâsse. Id verò constare non potest: erant enim quamplurimi qui ante Zephyrinum scripsere, & Christum Deum & hominem dixere, quosneque Caius nominat, neque ignorâsse censendus est. Imò certum est Caium aliquorum testimonia omisisse quæ cognovit, & quod rem nostram propius spectat, ideo nonnulla præterisisse, quòd ea omnibus nota putaret; in quorum numero meritò sanè Ignatius ponendus est omnium notissimus; fatente etiam Viro doctissimo, si Epistolas illas scripsit, eas non potuisse non omnibus esse cognitissimas, sine qua assertione Argumentum Negans nullius esset ponderis. Præterea, certi generis scriptores incertus ille Autor statuit producere, non autem alios, in quo genere S. Ignatius minimè recensebatur; eos scilicet qui adversus Gentes scripserunt, & ex professo adversus Hæreticos. Videmus igitur illius institutum atque propositum fuisse, tales Autores producere, qualis Ignatius non fuit, tales omittere qualis Ignatius omnino fuit. Ex silentio igitur Caii non potest inferri ignoratio Ignatii. Hæc omnia in verbis ab Eusebio laudatis reperiuntur. Cum enim dicerent Artemonici antiquiores omnes etiam Apostolos eorum doctrinam tradidisse, eamque in Ecclesiâ custoditam fuisse usque ad Victoris Episcopatum, & sub Zephyrino Pontifice demum esse adulteratam, contra hæc sic Caius ille, qui sub Zephyrino, vel non multo post scripsisse putatur, Ἦν δ' ἂν τυχὸν πᾶσιν τὸ λεγόμενον, εἰ μὴ πρῶτον μὲν ἀντίπαλον αὐτοῖς αἱ θεῖαι γραφαὶ καὶ ἀδελφῶν δὲ πᾶν ἐστὶν γράμματα πρεσβύτερα ἢ Βίκτορος χρόνων, ἀ καὶ οἱ περὶ τὰ ἔθνη ἡσὺς τῆς ἀληθείας, καὶ περὶ τὰς τότε αἰρέσεις ἔγραψαν· λέγω δ' Ἰουστίνον καὶ Μιλτιάδην καὶ Ταπανῆν καὶ Κλήμεντα, καὶ ἑτέρων πλείονων, ἐν οἷς ἅπανσι θεολογεῖται ὁ Χριστός. τὰ δ' Εἰρηναίου τε καὶ Μελίωνος καὶ ἢ λοιπῶν πῆς ἀγνοοῖ βιβλία, θεὸν καὶ ἀνθρώπον καταγγέλλοντα τὸν Χριστόν; *Ac fortasse id quod dicitur credibile videretur, nisi eis refragarentur primum quidem divina Scriptura, deinde fratrum quorundam scripta Victoris ætate antiquiora, qua illi adversus Gentes pro veritate, & contra sui temporis hæreticos scripserunt. Iustinum intelligo, & Miltiadem, & Tatianum, ac Clementem, aliosque quamplurimos in quorum omnibus libris Christus ut Deus representatur. Nam Irenæi quidem & Melitonis & reliquorum scripta quis est qui ignoret, qua Christum Deum simul atque hominem predicant? Quibus verbis videtis eum proferre velle quorundam fratrum scripta, tempus assignare ante Victoris ætatem, autores certi generis indigitare, eos nempe qui adversus Gentes, & Hæreticos sui temporis ex professo scripsere. Observare potestis aliorum complurium nomina de industria ab ipso fuisse omissa, eorum præcipuè qui maximè erant noti. Causam igitur Caius non assignavit ob quam Ignatium nomi-*

nomina- ret, cur autem eum omitteret, optimam & opportunissimam prodidit. Nullum igitur ex silentio hujus Fragmenti Ignatio nostro periculum.

Idem judicandum de Clemente Alexandrino, inquit. Imò verò de Clementis Alexandrini silentio nihil liquidò affirmari, nihil indè certò concludi potest. Quamplurima enim ejus scripta perierunt, ut *στοματεων* libri 8. de Paschate lib. 1. de Jejunio disputatio, de Obrectatione lib. 1. de Canonibus Ecclesiasticis & adversus Judaizantes, lib. 1. Utrum Ignatii in illis vel eorum aliquo meminerit, necne, nemò certò affirmare potest. In Admonitione ad Gentes, in tribus Pædagogii libris, in tractatibus duobus, quorum nunc unus, nunc alter locum octavi libri Stomateon occupabat, qui jam tandem ambo extant, nullum omnino scriptorem Christianum nominat Clemens. *At in libris Stromateon plurimos Gentiles & Christianos nominat, Ignatium nunquam.* Plurimos quidem Gentiles nominat, sed quid hoc ad Ignatium? non paucos etiam Hæreticos citat, sed nec inter eos Ignatius requirendus est. *Christianos*, hoc est, Catholicos non plurimos sed paucissimos nominat, tres certè tantum, si modò & illi Catholici omnes sint, Barnabam, Clementem, Hermam, omnes certè tanquam S. Paulo coævus, & tanquam sacros potius, quàm Ecclesiasticos scriptores. *Κλήμης*, inquit, ὁ Ἀπόστολος, ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας, Δέιος ἢ Δωϊανὸς ἢ τὸ Ἐξου καὶ ἀποράλυσιν λαλεῖται. Scriptorem Catholicum secundæ ævi ne unum quidem nominat: si Ignatium prætereat, præterit & Polycarpum & Papiam & Quadratum & Aristidem & Justinum & Melitonem & Athenagoram & Dionysium, & Hippolytum, & Hegesippum & Irenæum; quos omnes eum ignoravisse non puto, magis quam Magistrum suum Pantænium. Sed mirum est, inquit, qui vel ex unâ Clementis ad Corinthios Epistolâ tria quatuorve loca in Stromateon opere descripsit, nihil in tam multis Ignatii, nè sententiam quidem unam reperisse quam notaret. Cur non & Barnabam etiam producit, qui sæpius in eo Opere laudatur? cur non & Hermam, qui adhuc frequentius adducitur? Quicunque Clementis Stromateas probè novit, nunquam mirabitur ab eo Ignatium esse præteritum, tres reliquos toties citatos. Instituit illic Gnosticum suum, non vulgaribus Theologiæ principiis imbutum, sed ultra aliorum Christianorum sortem elevatum, & ut Magister Originis mystica quæque & anagogica ubique sectatur; qualia in Barnabæ Epistolâ, & Hermæ Pastore plurima occurrunt, in simplicissimis & monitorum tantummodo salubrium plenis Ignatii Epistolis non reperiuntur. Sed dices, etiam Clementis Epistola simplicitatem Apostolicam spirat: ex illâ verò tria quatuorve loca affert. Ita sanè. Sed Clemens

H h

Alexan-

Alexandrinus etiam in illâ aliquid non simplex & vulgare animadvertit, sed γῶσιν τελειότεραν præ se ferens, quod ex illâ non semel excerpit. Observat Clementem Romanum differentias eorum qui sunt probati in Ecclesiâ describere, & inter eos ponere τὸν δυνατὸν γῶσιν εἰσεπῆν, eum igitur locum bis citat, tum in primo libro, tum in sexto. Observat eum τὸν πνὰ τῶ γνωστικῶ ποσειδέειν, *formam quandam Gnostici describere*, ad quam omnes penè Epistolæ partes miro modo refert, libro quarto. Notat & *mundos* ejus *post oceanum*, quos cum Platonicis confert. Talia apud Ignatium nostrum invenire non erat. Silentium igitur Alexandrini non indicat Ignatiana non fuisse, sed ad informandum Gnosticum, ad mysticam & anagogicam tropologicamque doctrinam illustrandam, aut Philosophiam excolendam minimè idonea.

Sed certum & definitum nobis locum indicat Stromateon Opere l. 7. p. 764, quo sine dubio Ignatii nomen posuisset Clemens, si Epistolas ejus unquam vidisset. Mira quidem hæc perspicacia, & scribendi moris apud Veteres accurata observatio, quæ quo quisque loco quemlibet se antiquiorem nominare debuerit, indicare potuit. *Ubi tradit Hæreticorum sectas Hadriani demū Augusti temporibus coalescere cœpisse, opportunus erat locus Ignatiana nostra commemorandi.* Quid verò, an aliquid in suam sententiam ex Ignatianis trahere potuit? An Ignatius illi idoneus testis fuit, ex quo probaret Hæreticos non nisi sub Hadriani imperio cœpisse, cum ipse ante Hadrianum sub medio Trajani imperio passus sit? Non hoc vult Vir doctissimus: ad sententiam suam confirmandam non potuit Clemens Ignatium nominare, debuit ad refellendam. Duram profectò legem scriptoribus antiquis figit, qui necessitatem iis imponit citandi clarissimos Ecclesiæ Antistites contra suam sententiam. Neque hoc vult Vir doctissimus; quid igitur? *Ignatianas Epistolas traditioni suæ apertissimè repugnantes si scrivisset, aliquid certè fecisset, quod non fecit: quid autem hoc est? vel eas refutasset; imò verò hoc nunquam fecisset. Quisquàmne Veterum Christianorum eam de antiquioribus Patribus & Episcopis de Apostolorum discipulis & Martyribus opinionem, de seipso eam præsumptionem habuit, ut eos ideo produceret, quò refelleret & refutaret, quò aperti mendacii & falsi testimonii reos teneret? Verum si hoc non fecisset, suam ipse traditionem ad harum normam correxisset.* Antè dixerat *opportunum hunc locum esse Ignatiana nostra commemorandi*, nunc, si commemorasset, sententiam suam *correxisset*: at eam aliter corrigere non potuit, nisi totam obliterasset atque expunxisset. Hoccine autem huic loco opportunum esse potuit, quod totum everteret & expungeret? Hæc omnia meræ sunt conjecturæ, & quidem infelicitissimæ, nec

nec Ignatii Epistolis, nec proposito Clementis ullo modo convenientes. Clemens non omnes Hæreses respexit, sed aliquas tantum suâ ætate maximè conspicuas & scriptis etiam ubique tunc temporis celebres, quibus maximè Catholici vexabantur, cum antiquiores aliæ jam pene evanuiscent. Harum initia aliquo modo indicat, Ecclesiâ posteriores ostendit, nec tam quidem antiquas quàm ipsi jaçtabant. Quòd enim Basilides Glauciam Magistrum suum assereret, quem discipuli ejus Petri interpretem fuisse affirmabant; quòd Valentiniani ad Theodadi, tanquam S. Pauli discipulum hæreseos suæ originem referrent; hæc omnia quasi non satis certa rejecit, & quæ harum hæreseon antiquitatem minimè probarent. Aliter satis novit omnium eruditissimus Clemens, non tantum sub Trajano ante Adrianum, non tantum sub tempore martyrii Ignatianum, ut ipse Ignatius indicat, sed etiam ævo Apostolorum Hæreticos aliquos extitisse, ut & Historia Ecclesiastica, & ipsæ etiam S. Scripturæ testantur. Iniquissimum igitur est hoc loco postulare ut Clemens Ignatium nostrum, si scivisset, citaret; ab omni ratione alienissimum, ignoravisse eum, quòd non citaverit, concludere.

Verumenimverò eadem est, inquit, & alterius cujusdam Clementis sententia ratio. Ille enim statuit Christum unum tantum annum in terris prædicasse, At Ignatius noster disertè scribit Dominum tribus post Baptismum annis prædicavisse Evangelium. Imò verò noster Ignatius hæc nunquam scripsit. Quæ enim recitat Dallæus ex Epistolâ ad Trallianos paginâ 76, eodem quidem loco apud Usserium inveniuntur; sed tota pagina miniata est, & ea verba non ad Autorem sed Interpolatorem Epistolæ referenda sunt, & ad nos non spectant, qui Epistolam ad Trallianos quidem sed ab omnibus assumentis liberam defendimus. Et tamen hoc unicum argumentum affert, quo probet Ignatium & Origenem, & Julio Africano, & Lactantio ignotum fuisse. Eiusdem farinae sunt quæ de Paulo conjugato, & de Resurrectione Christi habet: quæ adversus Ignatium Baronii, non autem nostrum sunt allata. Nihil tamen aliud affert, ut probet Ignatium etiam Dionysio Alexandrino fuisse ignotum. Quod ad nos igitur spectat expungenda planè ex titulo Capituli magna illa nomina Origenis, Julii Africani, Lactantii, Dionysii Alexandrini, & ipsius etiam Hieronymi. Nihil certè hæcenus adductum est quo probetur aut verisimile reddatur, Ignatium nostrum Clementi Alexandrino fuisse ignotum: & nos meliori jure ei notum fuisse contendimus. Nullo enim modo verisimile est eum quem Origenes discipulus etiam juvenis tam bene novit, (ut ostendimus) Clementem Magistrum ignorasse.

Hæc cum è Clemente adduxisset, tandem Argumentum à testimonio

negativum, à silentio scilicet Scriptorum ante Eusebii tempora ductum, varium quidem illud & miscellaneum, & prolixum concludit, quo Ignatianas Epistolas omnibus ante Eusebium ignotas se probasse putat, ideoque nullas fuisse. Id autem eum de nemine probasse ostendi; non de Irenæo, non de Alexandrinis, aut Æthiopibus, non de Tertulliano, aut Caio, aut Clemente Alexandrino: multò minùs de Origene, Julio Africano, Dionysio Alexandrino, aut Lactantio, pro quorum ignorantia nihil ex nostris Epistolis adduxit; non de Epiphanio, aut Hieronymo, non de Boioariis aut Jonensibus, quorum ignoratio etiam probata si esset, nullam neganti argumento vim adderet. Quare nos multo meliori jure sic disputamus. Cùm Polycarpus Ignatii discipulus, cùm Philo & Agathopus ejusdem comites, cùm Irenæus Polycarpi discipulus, cùm Theophilus Ignatii in Sede Antiochenâ aliquando successor, aut ejusdem ævi aliquis, cùm denique Origenes discipulus Clementis Ignatii Epistolarum disertè meminerint, aut ad eas apertè respexerint; cùm ii omnes, qui ignorasse perhibentur, nullam nobis eam ipsis ignorantiam tribuendi satùs justam causam præbuerint; Argumentum à silentio negativè ductum nihil omnino valere pronuntiamus, & ab iis qui noverunt, reliquos non ignorasse, aut si aliqui ex iis fortè ignoraverint, argumentum indè fieri non posse concludimus.

F I N I S.

VINDICIARUM

Pars posterior.

Quâ

Argumenta pro S. Ignatii Epistolis ex
ipsis educta afferuntur, &
Dallæi objectiones
refelluntur.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1215 EAST 58TH STREET

CHICAGO, ILL. 60637

VINDICIARUM

Pars Secunda.

C A P. I.

Argumenta pro Ignatianis ex ipsis Epistolis ducta afferuntur. S. Ignatius circa A. D. 107 scripsit. Illi etati materia Epistolarum in genere spectata apprimè convenit. Impostorum scripta solent sui seculi mores redolere. Nihil in his Epistolis posteriora spectat tempora. Episcopos in Asiâ fuisse certum est, cùm S. Ignatius ad martyrium duceretur. Epistolarum Author ita Episcopos & Presbyteros describit, ut quæ de iis dicit, illi etati, non autem posteriori conveniat. Duæ Hæreses Ignatii tempore maximè valebant, una quæ Christum putativè hominem, alia quæ nudum hominem asserbat. Has duas & solas perstringit Ignatius, & Christum simpliciter θεολογεί. Apostolica doctrinæ traditio in Epistolis, Traditiones non scriptæ, posterioribus sæculis memoratæ minimè continentur. Multa præterea in iisdem traduntur quæ non aliam quam Ignatii etatem sapiunt. Nihil certiùs scriptum aliquod suppositionis convincit, quàm

quàm violatio temporum. *Varia hujus rei exempla. Ficta plerumque Opera ex temporum ratione se prodere. Epistolæ Socraticorum ab Allatio editæ indè falsitatis convincuntur. Dallæi confusa rerum tractatio reprehenditur.*

Uoniam Argumenta nostra pro scriptis verè Ignatianis in Externa & Interna divisimus, Externa autem à testimoniis petita priori Dissertatione latè prosecuti sumus, ab objectionibus vindicavimus, testésque in contrarium allatos planè expunximus; Interna nunc proponimus, ex Epistolis ipsis ducta, quæ easdem clarè ostendant Autori suo à SS. Patribus ~~constanter~~ assignato apprimè congruere, præscripti temporis antiquitatem optimè ferre, tanti Viri, & Apostolici, & Episcopi, & Martyris tum pietati, tum zelo, tum prudentiæ, tum itineri, tum vinculis, tum concussionibus, tum refrigerationibus plenè respondere: adeò ut ipsarum Epistolarum materia atque textura autoritati testium pari suffragio conjuncta plenissimam fidem extorqueat, & omnem dubitandi animum præcidat. Ubi enim non tantum testes omni exceptione majores, quos nec fallere voluisse, nec facillè falli potuisse putandum est, adhibentur; sed & res ipsa, cui testimonium perhibent, talis esse apparet, ut eos falsos fuisse nihil suadeat; nec cum prudentiâ quisquam dubitare, nec sine pervicaciâ refragari potest.

Ut autem Opus Epistolicum Apostolico viro rectè competere ostendatur, supponendum imprimis Ignatium quendam, ab Apostolis ordinatum Antiochenis Ecclesiæ Episcopum, per triginta minimum annos eam sedem tenuisse, ut Georgius Syncellus, & Chronographia Nicephoro attributa in veteribus MSS, quibus consonus est Anastasius, testantur; tandem ab Imperatore Trajano, in expeditione Parthicâ, ad bestias condemnatum, & ab Antiochiâ Romam tractum, si quid scripserit in itinere satis molesto partim Smyrnæ, partim Troade, & quidem decimo imperii Trajani, vulgaris æræ Christianæ septimo post centesimum anno, anno Christi verò, ut ego quidem existimo, CXI I Epistolas scripssisse: Dicimus itaque has Epistolas, quas habuit Eusebius, & nos nunc habemus, si penitissimè inspiciantur, si acumine vel maximè Critico discutiuntur, si materia & modus scriptionis exactissimè

mè trutinentur, & Autori, & tempori, & occasione optimè respondere, nec homini veritatis studioso vel minimam de Fictore aliquo cogitandi ansam præbere, & Dallæano Impostori post ducentos annos in scenam producto prorsus repugnare.

Joannes Launoyus Parisiensis Theologus, veterum scriptorum censor acerrimus, in Judicio de Libris Dionysii Areopagitæ, de antiquissimorum Patrum genio appositè observavit. *Qui hoc tempore scribunt in tribus potissimum scriptorum generibus elaborandis insudant. Alii pro Christianis apologias componunt, quibus religionis novæ sinceritatem interpretentur, vel profluentium innocentiam probent, vel Principum animos à vexationibus abducant. Alii scribunt Epistolas, quibus Christianos in acceptâ fide corroborent, vel Ecclesiarum præpositos salutaribus documentis instruant, vel Christiana doctrina utilitatem & terrenarum rerum contemptum doceant, vel ad subeunda pro Christo tormenta inducant, vel quæ jam ipsi pertulerint sine fuco exponant. Alii denique commentarios edunt, quibus Christianam fidem propugnent, & ei contrarias, quæ tunc oriebantur, hæreses refellant. Hæc est conditio, hic genius sæculi in quo vixit Dionysius Areopagita: hæc occupatio Scriptorum qui suis operibus nascentis Ecclesiæ pondera sustentarunt. Hæc à Launoyo rectè observata ut Pseudo-Dionysium apertè refellunt, ita S. Ignatium haud parùm juvant; ostendunt enim Epistolas sub illius nomine posteris traditas secundum illius sæculi genium fuisse conscriptas. Nemo enim non videt in illis Christianos in acceptâ fide corroborari, adversus schismata & hæreses tunc exortas muniri; Ecclesiarum præpositos salutaribus documentis instrui, aut ob constantiam in tuendâ veritate laudari, & tanquam pietatis exempla populo proponi; rerum denique præsentium contemptum doceri, futurarum prospectum & expectationem urgeri, & martyrii coronam modis omnibus amplificari. Hæc conditio, hic genius sæculi, quo vixit S. Ignatius, in his Epistolis maximè relucet; earum igitur materia in genere spectata Autori à Veteribus assignato apprimè responder.*

Ut autem ad magis particularia descendam, & ostendam ea quæ in his Epistolis continentur talia esse, qualia ab Impostore, præsertim Dallæano, minimè conficta esse appareat: non alio utar disputationis fundamento, quàm quo non semel utitur Dallæus. *Hujus, inquit, impostoris in his adornandis Ignatioq; subdendis Epistolis consilium idem, quod aliorum plerorumque ejusdem farine artificum fuisse videtur. Ita ille de suo cap. 38. de aliis cap. 4. Plerique eo potissimum consilio sua fimenta sub aliorum nomine edunt, ut res sui sæculi novas falso antiquitatis nomine constituent ac confirment. Imò hoc toti horum hominum generi adeo competere arbitratus est, ut non veritus sit dicere,*

Miros nobis narras impostores qui imposturam quidem faciunt, ceterum ob quem eam faciunt, fructum nullum ex ea percipere satagunt, de Pseudapostolicis l. 2. c. 15. Et reverâ incredibile planè est ut impostor, qui sub finem tertii aut initium quarti sæculi vixerit, Epistolas scriberet & S. Ignatio subderet, quæ ævum illud impostoris nullo modo redolerent, quæ imposturam nullis indiciis proderent, quæ ritum nullum Ecclesiæ post Martyris mortem exortum respicerent, quæ hæresin nullam earum quæ postea pullularunt perfringerent, quæ doctrinam nullam à mente Apostolicorum virorum alienam docerent, quæ nihil ex Platonicâ scholâ, quâ alii statim amplexi sunt adducerent, quæ simplicitatem primitivam in rebus omnibus conservarent, quæ tanto Viro & Martyri ubique responderent, tantorumque S. Spiritus donorum specimina vivis coloribus depingerent. Rectè Dallæus cap. 10. *Difficile est etiam peritissimum, ac callidissimum impostorem ita sibi unde quaque cavere, ut non ei aliquid imprudenti excidat, quod dolum prodatur. Jam verò clarè & apertè assero nihil in his Epistolis Eusebio cognitis apparere, quod eam ætatem quam Dallæus innuit, vel eam etiam quam Blondellus, aut quam Salmasius indicat, sapiat, aut quoquo modo redoleat. Nihil hîc de hæresibus tunc temporis subortis, nihil de moribus aut institutis Christianorum tum valde mutatis, nihil de novis ritibus post Ignatii mortem primùm usurpatis, nihil de usu Ecclesiæ qui post ejus ætatem primulùm obtinebat, quibus se prodidit fictus Dionysius: omnia potius ab his planè diversa, proximis ætati Apostolicæ temporibus maximè conformia, & ab Impositoris sæculo haud parum abhorrentia repræsentantur.*

De Episcopis quidem Asiæ multa loquitur Ignatius, quos ibi tunc fuisse constat: nam S. Joannes, *novissimus omnium scripsit Evangelium, rogatus ab Asia Episcopis*, ut ex veteri traditione loquitur Hieronymus: De eorum uno idem in Catalogo. *Polycarpus Joannis Apostoli discipulus, & ab eo Smyrna Episcopus ordinatus, totius Asia princeps fuit*, quod diu ante eum testati sunt secundi sæculi scriptores duo præclarissimi, Irenæus, & Polycrates. De alio legimus in Chalcedonenfis Synodi Actione undecimâ, *ὁ δὲ τῶν Ἀγίων Τιμοθέου μέγας οὐν εὐνοσιμῶς Ἐπίσκοποι ἐγένοντο πάντες ἐν Ἐφέσῳ ἐκ ἐκείνων τῶν*. *A S. Timotheo usque nunc viginti septem Episcopi facti; omnes in Epheso sunt ordinati.* In quo numero fuisse Onesimum cujus meminit Ignatius, non est cur dubitetur. Ignatius ipse se Episcopum Syriæ appellat; sed & ab Hieronymo *Antiochena Ecclesia tertius post Petrum Apostolum Episcopus agnoscitur*, ut & ab aliis. De Episcopis diu ante Ignatii Martyrium à S. Joanne institutis ex veteri traditione loquitur Clemens Alexandrinus apud Eusebium l. 3. c. 23. *Ἐπειδὴ δὲ τὸ τυχεῖν τοῦ τῶν Πατρῶν τῶν*

ῥήτων

νήσε μετῆλθεν ὅτι τὴν Ἑρεσον, ἀπὸ τῆς παρεκλήμενης καὶ ὅτι τὰ πλεονόχῳ
 ἦν ἐθγῶν· ὅπερ μὲν Ἐπισκόπους καλεσάντων, ὅπερ δὲ ὅλας Ἐκκλησίας ἀρμόσαντων,
 ὅπερ δὲ κλήρω ἓνα γὰρ πᾶσι κληρώσαντων ἦν ὑπὸ τῷ πνέματι· σηματοδοτῶν.
 Ita rectè hunc locum ex tribus MSS. codicibus restituit doctissimus
 Valesius. Cum enim ex insulâ Patmo Ephesum redisset Joannes, ad
 finitimas quoque provincias rogatus se contulit, partim ut Episcopos con-
 stitueret, partim ut Ecclesias integras formaret, partim ut homines sibi
 à Spiritu indicatos in clerum seponeret. Unde coacta illa Walonis Mes-
 salini interpretatio concidit, qui Episcopos hîc plures, presbyteros in
 urbe, κλήρον ἓνα, unum presbyterum, sive Chorepiscopum in pago,
 mirè interpretatur. Ex horum Episcoporum successione disputat ad-
 versus Hæreticos Tertullianus, contra Marcionem l. 4. c. 5. *Habemus*
& Joannis alumnas Ecclesias. Nam etsi Apocalypsin ejus Marcionem res-
 picit, ordo tamen Episcoporum ad originem recensuit in Joannem stabit
 autorem. Ut reliqua omittam, nullus unquam Scriptor Christianus &
 Catholicus dixit pauciores ordines sive gradus quàm tres in Ecclesiâ
 fuisse secundo sæculo aut ullâ ejus parte; quo quidem sæculo Ignati-
 us scripsit. Nullo modo igitur verisimile est pauciores tunc existisse. Si
 quisquam id dixisse putandus esset, inter illos certè reperiretur, qui
 Episcopi & presbyteri nomina in Apostolorum scriptis confusa esse ex-
 istimabant. At hi ipsi omnes tunc cum nomina confusa esse crediderunt,
 aut saltem ante secundum sæculum, dixerunt ordines sive gradus fuisse
 distinctos, ut suo loco demonstrabo. Sine controversiâ igitur pono Epif-
 copos in Asiâ tunc fuisse cum Ignatius ad Martyrium festinaret. Jam
 verò ita Episcopos sui temporis describit Epistolarum Autor, ita
 semper de iis loquitur, ut dubitari non possit quin omnia ab eo di-
 cta illa ipsa tempora respiciant. Nam nudum nomen officii seu ordinis
 ponit, nullum illis insolentiorum titulum attribuit; non ἀρχιερέας, aut
 ἐπίσκοποι, non ἀρχοντας, ut posteri solebant, appellat. Nulla apud eum
 de Cathedris mentio, nulla de Ordinatione, aut Electione, aut Suc-
 cessione. Nulla hîc Episcopalis alicujus sedis prærogativa depingitur;
 nulla ad Ecclesiam aliquam præ aliis appellatio memoratur; nulla o-
 bedientia, nisi ea quæ necessaria est ad vitanda Schismata & Ecclesiæ
 unitatem conservandam, præcipitur. Presbyteros interim non depri-
 mit, quos semper Episcopis adjungit; eorum dignitatem & autorita-
 tem prædicat, ac studiosissimè tuetur: *Θεοπροβίβητον & ἀξιωματικόν,*
& τὸ Θεοῦ ἀξίον πρεσβυτέριον vocat, eis τὸ πᾶν συνέδριον ἢ Ἀποστόλων
 collocat, νόμον Ἰησοῦ Χριστοῦ indigitat, ἀξιοπλόκον πνευματικὸν σέφανον
 πρεσβυτεῖον celebrat, ut eis obediant Christiani ἀπεισώσῃ διανοίᾳ sua-
 det. Unde Walô Messalinus. Quo primâ tempore scriptus est Episco-
 patus superstrui ac superponi presbyteratus scriptum illud prodixisse id

argumento est, quòd ita Episcopatum extollit, ut presbyteros non deprimat. Suam enim illis dignitatem conservat, quam in primâ Ecclesiâ obtinuerunt, dum illis tanquam Apostolis ipsis honorem esse habendum pronuntiat, & locum Apostolorum tenere affirmat. At labente tertio sæculo, aut ineunte quarto, presbyteratus autoritas etiam fatentibus Adversariis, valde erat imminuta. Nullus erat tunc in orbe Christiano presbyterorum confessus, cui hæc elogia à quopiam tribuebantur. Si omnia illius ætatis scripta percurramus, nihil tam honorificè de eo ordine dictum reperiemus. Non igitur eam ætatem hæc sapiunt, & deliraret planè, imò insaniret impostor, qui ad tyrannidem Episcoporum confirmandam, (ut voluit post Socinum Dallæus) hæc excogitaret, & simul presbyterorum autoritatem jam diu diminutam atque collapsam restituere & redintegrare conaretur. Ignatius officia Ecclesiastica nudè & simpliciter suis functionibus & nominibus distinguit, tres tantum sacros ordines agnoscit, unicuique suum honorem atque dignitatem tribuit, nulli derogat ut alteri inserviat, omnibus obedientiam præstandam esse à populo monet, idque in eum tantum finem, ut schisma evitetur, & unitas conservetur.

Secundò observat Eusebius Ignatium munire potissimum Ecclesias adversus suâ ætate pullulantes & latè grassantes Hæreses; quod cum sit per se verisimile, (quid enim eâ admonitione opportunius, aut viro Apostolico dignius fuit?) ex his Epistolis verissimum esse comperimus. Duæ potissimum Hæreses de naturâ Christi eâ tempestate obtinebant, ut veritati Catholicæ ita & sibi ipsis prorsus contrariæ; quarum altera Docetarum fuit à Simonianis ortorum, humanæ naturæ veritatem in Christo destruentium, altera Ebionitarum, divinam prorsus naturam & æternam generationem denegantium, legisque cæremonias urgentium. Has primi sæculi Hæreses antiqui scriptores agnoscunt: Ignatiano ævo nimium viguisse omnes fatentur. Unde Theodoretus ita Hæreticarum Fabularum libros partitus est, ut primus eos qui alterum creatorem confinxerunt, δευτὴρὸν δὲ φανῆναι τὸν Κύριον εἰς ἀνθρώπου ἔκαστου, secundus autem illos, qui μὴ δὲ ἀνθρώπου τὸν Κύριον ποιεσθὲν δεῖξαι, complecteretur. De prioribus Hieronymus adversus Luciferianos. Apostolis adhuc in sæculo superstitis, apud Judæam Christi sanguine recenti, phantasma Domini corpus asseriebatur. De secundis idem in Catalogo. Joannes Apostolus novissimus omnium scripsit Evangelium rogatus ab Asiæ Episcopis adversus Cerinthum aliòsque hæreticos, & maxime tunc Ebionitarum dogma consurgens, qui asserunt Christum ante Mariam non fuisse. Quas etiam in Asiâ maxime viguisse observat Epiphanius Hæresi L. I. Ἐνθα γὰρ τὸν Χριστὸν ἐν ἀγγελικῆς μὴ δὲ ἀνθρώπου οὐκ ἔστιν ὁ ἑστὼς καὶ ὁ κηρυχθεὶς, καὶ οἱ ἀπὸ αὐτοῦ, φησὶ δὲ ἐν τῇ

Ἀντ. Ignatius cum à Schismaticis & Hæreticis semper cavendum esse doceat, has præcipuè Hæreses petit, illas frequenter, sedulo, & apertè ferit : priorem Docetarum à discipulis Menandri tunc temporis disseminatam, atque ut credibile est, à Saturnilo apud Antiochiam jam tum defensam Epistolâ ad Smyrnæos, atque Trallesios jugular : alteram ab Ebione profectam latèque per Orientem sparsam Epistolâ ad Polycarpum, ad Ephesios, Magnesianos, & Philadelphenos refellit. Præter has duas hæreses nullam omnino attingit : quicquid in his Epistolis de particulari aliquâ hæreticâ doctrinâ scriptum est ad earum unam referri & potest & debet. Hæc igitur omnia & fidei, & doctrinæ, & tempori S. Ignatii optimè conveniunt. Erat certè Ignatius inter eos qui Christum Θεολόγον, ut Catholici illius ætatis faciebant. Nam qui religionem nostram deseruerant, referente Plinio, *affirmabant hanc fuisse summam vel culpæ suæ vel erroris, quod essent soliti statò die ante lucem convenire carmenque Christo, quasi Deo, dicere secum invicem.* Ut rectè observavit Vetus ille autor apud Eusebium l. 5. c. 28. *ἄλλοι δὲ ὅσοι καὶ ὅσαι ἀδελφῶν ἀπαρχῆς ὑπὸ πᾶσιν γραφεῖται τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τὸν Χριστὸν ὑμνεῖσι θεολογῶντες, ψαλμοὶ & cantica fratrum quæcunque ab initio à fidelibus conscripta sunt Christum verbum Dei concelebrant, divinitatem ei tribuendo.* Ita quidem Ignatius simpliciter Christum Deum appellat, ut Epist. ad Smyrnæos, *δοξάζω Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Θεόν, & ὑποδεξάμενοι ὡς διακόνους Χριστοῦ Θεοῦ,* ad Polycarpum, *ἐν Θεῷ ἡμεῖς Ἰησοῦ Χριστῷ,* ad Ephesios, *ὁ γὰρ Θεὸς ἡμεῖς Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἐκνοσορήθη ὑπὸ Μαρίας,* ad Romanos, *καὶ πιστὴν καὶ ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.* Post autem receptam in Ecclesiâ doctrinam Platonicam tum secundi tum tertii sæculi Scriptores non soliti sunt adeo simpliciter Christum τὸν Θεόν ubique prædicare : ut hæc planè Ignatianam ætatem sapiant. Objiciebat aliquando Photius Clementi Romano, *ὅτι ἀρχιερεὶς καὶ ποιμένας τὸν κρείον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξονομάζον, ὃ δὲ τὰς θεοπροφείας καὶ ὑψηλοτέρας ἀρῆκε πρὸς αὐτὸς φωνάς, quòd summum sacerdotem Præsidemque Dominum nostrum Jesum Christum appellans, nè illas quidem Deo convenientes & sublimiores de eo voces pronunciaverit.* Et secundæ ejus Epistolæ minus receptæ hoc adminiculum adhibet, quòd *ἐν ἀρχῇ Χριστὸν τὸν Θεόν κηρύσσει, in ipso initio Christum Deum prædicet.* Prima enim illius Epistolæ verba sunt. *Ἀδελφοί, ὅπως θεὸς ἡμᾶς φρονεῖν πρὸς Ἰησοῦ Χριστῷ, ὡς πρὸς Θεῷ, Fratres, ita oportet nos de Christo sentire, ut de Deo.* Primis itaque Ecclesiæ temporibus hanc appellationem maximè convenientem putavit optimus Censor Photius; ea autem toties ab Ignatio repetita, nec cum ullis posteriorum limitationibus prolata, sed nudè & simpliciter ubique prædicata maximam venerandæ illius antiquitatis & simplicitatis speciem exhibet.

Tertiò

Tertiò Eusebius Ignatii Epistolas tantâ cum diligentia descripsit, quòd ipsi visæ sint Traditionem Apostolicam conservare, *ποῦ τρεπεν*, inquit *ἀπελξέειν τῆς τοῦ Ἀποστόλου παραδόσεως*. Hoc autem intelligendum monemus, ut ipsi Veteres voluerunt, non ut nuperi Scriptores intelligunt: quasi Ignatius scriptis mandare in animo habuerit traditiones ab Apostolis acceptas, quas illi scripto minimè consignassent: quod Cardinalem Baronium, & alios adeò fefellit. Nihil aliud voluit Eusebius quàm Ignatium virum Apostolicum doctrinam Evangelicam, quam ab Apostolis quoquo modo acceperat, Epistolis suis repræsentasse, & Ecclesias ut illi adhererent impensè rogasse: seipsum enim satis explicat Eusebius dum profitetur se eos tantummodo commemoraturum, in quorum monumentis *Ἀποστολικῆς διδασκαλίας παραδόσις φέρεται*, *ut verbi gratiâ Ignatii & Clementis*; prorsus uti loquitur Irenæus de Clementis Epistolâ quam misit Ecclesia Romana ad Corinthios, *ἀναθεῖσα τὴν πίσιν αὐτῶν, καὶ ὡς νεωστὶ παρὰ τοῦ Ἀποστόλου παραδόσιν εἰλήφει*, *reparans fidem eorum, & quam in recenti ab Apostolis receperant traditionem*. Ut igitur Clementis Epistola promptuarium non est traditionum non scriptarum, ita nec Ignatii. Nullas ille traditiones non scriptas, quas sive verè, sive falsò Apostolicas vocant, nobis in genuinis Epistolis commendavit. Nihil de Festis, nihil de statis jejuniorum temporibus, nihil de more Paschatis celebrandi, nihil de Pentecostes aut Sabbati observatione, nihil denique de quocunque ritu, cujus antiquitas in controversiam venire potest, tradit. Talia quidem quamplurima tum in interpolationibus, tum in fictis Epistolis reperiuntur: neq; quisquam jure affirmare potest aut credere Impostorem tertii sæculi ab omnibus hujusmodi ritibus suâ ætate usurpatis abstinerere voluisse. Nulli igitur ævo nisi Ignatiano hæc convenire videâtur.

Quartò Charismatum meminit tunc in Ecclesiâ maximè florentium, & Spiritûs S. ad se nonnunquam loquentis, quod posteriores facere non solent. Parcissimè utitur testimoniis S. Scripturæ. Paulinas quidem Epistolas ubique imitatur, quæ à principio in Ecclesiis omnibus fuere receptissimæ; Evangelia parcius citat, quæ seriùs recipiebantur & à spuris distinguebantur; quæque secundi sæculi jam adulti & tertii Scriptores frequentissimè usurpabant. Ipsum scriptionis genus non minimum est ejusdem ævi indicium. Nihil in his Epistolis extraneum, nihil ex eruditione Gentilium profectum; omnia doctrinam purè Evangelicam, & simplicitatem viri Apostolici redolent. Qui postea scripsere, doctorum apud Gentes sententias usurpare, & eorum nonnunquam etiam dogmata Christianæ religioni immiscere solebant: id autem ex eâ rerum scientiâ quâ antequàm Christiani fierent, præditi fuerant, præstiterunt, ut Tertullianus observat. Ignatius diu jam Episcopus

pus fuerat, & Christianam religionem tum primum susceperat cum perpauci ex Gentibus docti Christiani facti sunt; in eo igitur perspicimus animam purè Christianam, non Scholis formatam, non Bibliothecis exercitatum, non Academiis & porticibus Atticis pastam. Si gentem & Ecclesiam spectes cui præsuit, Viro apud Syros tot annos morato, si non & apud eisdem nato educatoque maximè convenit plurium Epithetorum congestio, ut & longissimarum S. Pauli præfationum imitatio. Martyrem ab ipso Imperatore Romano condemnatum, à Metropoli Syriæ Antiochiâ ad Orbis Dominam in vinculis circumductum, factum Angelis & hominibus spectaculum maximè decuerunt ardor ille, atq; desiderium pro Christianâ religione patiendi, morâq; omnes atq; obstacula removendi fortis & constans cupido; quæ cum in aliis tum in illâ præferti ad Romanos Epistolâ verbis pio fervore plenissimis expressit.

Concedendum quidem est nihil certiùs aut solidius scriptum aliquod, aut narrationem spuriam probare quàm fidem temporum violatam. Tradit Laertius Anaxagoram Philosophum viso Mausoli sepulchro hanc sententiam protulisse, Τὰς & πολυτέλεις λελειωμένους ὄντας εἰδωλόν. Non credo. Anaxagoras enim ille Olymp. LXXXVIII mortuus est; Mausoli autem sepulchrum ante Olymp. CVII conditum non est. Aut igitur hæc verba Philosophus ille nunquam dixit, aut aliâ certè occasione dixit; Mausoleum enim nunquam vidit: quod ab illustratoribus Laërtii nondum, opinor, observatum est. Ita quidem Stesimbrotum fugillat Plutarchus in Vitâ Themistoclis, quod eum tradiderit Anaxagoræ discipulum fuisse, ἢ ἐν τῷ χεῖρον ἀπὸ τῶν. Ita de morte Eupolidis Historicorum consensum diligentia Eratosthenis refutatum esse observat Cicero ad Atticum Lib. 6. Epist. 1. Quis enim non dixit Εὐπολιν τὸν τῆς ἀρχαίας ab Alcibiade navigante in Siciliam dejectum esse in mare? Redarguit Eratosthenes: affert enim quas ille post id tempus fabulas docuerit. Narrat Holstenius Porphyrium, cum prima literarum ac sapientie fundamenta percepisset, puerum firme adhuc Origenis famâ excitum Alexandriam ad doctrinam ejus percipiendam profectum fuisse. Non credo; licet hoc ex Eusebio & Vincentio Lirinense Porphyrii autoritate se ostendisse putet. Vincentius quidem idem tradit, sed ex malè acceptis Porphyrii apud Eusebium verbis, quæ eum Alexandriam ad videndum Origenem profectum esse minimè docent; tantum enim ait, ὃ καὶ ὡς κομῶν νέος ὃν ἐπὶ ἐν τεύχεα, quem ego juvenis adhuc conveni. Certè Alexandriæ Origenis nostri discipulus esse non potuit Porphyrius, qui in finibus Tyrianno Alexandri Severi decimo natus est; eodem autem anno Origenes Alexandriâ pulsus est. Scribunt præterea Veteres Origenem quendam fuisse Plotini condiscipulum, & simul cum maximo

maximo illo philosopho audivisse Ammonium per undecim ferme annos Alexandriæ. Hunc Origenem nostrum fuisse volunt eruditi, & præcipuè Holstenius. Non credo: tempora enim non minùs quàm alia repugnant. Plotinus non vidit Alexandriam ante annum undecimum Alexandri Mammææ, ut testatur in ejus Vitâ Porphyrius, & paulo post Ammonio præceptori se tradidit, cum jam Origenes noster Alexandriam relinquere coactus esset, quò nunquam postea reversus est. Non igitur ille Alexandriæ fuit cum Plotinus Ammônium audivit, multò minùs cum Plotinus simul & Ammonio & Origeni suo valedixit. Origenes igitur Plotini condiscipulus Adamantius noster esse non potuit. Susarionem & Sannyrionem eundem poetam fuisse volunt nonnulli, & præcipuè Seldenus ad Marmora Arundelliana. Ego autem ut credam animum inducere non possum, cum ratio temporum repugnet. Nam Susario Icarionensis primus Comædiæ inventor apud Athenienses fuit, testibus Clemente Alexandrino, Diomede Scholastico, & Veteri Authore in procæmiis Aristophani præfixis. Ante autem Pisistrati tyrannidem Susarionem hunc Comædiam invenisse ex ipso marmore Arundelliano constat. At Sannyrion teste Suida *v. Διοκλῆς*, tum Diocli tum Philyllio synchronus fuit: & reverâ vixit ætate Aristophanis. Certè post editam Euripidis Tragædiam Orestem scripsit: extant enim ejus versus ex ipsius Danae tum apud Euripidis, tum Aristophanis Scholiasten quibus exagitat Hegelochum Euripidis *ἑπικειτῶ*, qui Orestem agens versiculum illum

Ἐκ κυμάτων δ' αὖθις αὖ γαλήν' ὄρεω

malè pronunciaverat. Plures igitur quàm Cxl anni inter Susarionem primum Comædiæ apud Athenienses inventorem, & Sannyrionem Veteris Comædiæ scriptorem intercesserunt. Susario igitur & Sannyrionem idem poeta esse non potuit. Et miror Isaacum Casaubonum ità decipi potuisse, ut ista scriberet ad Athenæi l. 7. c. 9. *Non memini laudari alibi in his libris vetustissimum poetam Sannyrionem nisi hic ubi scribitur, Σαννυρίων δ' ἐν Γέλωνι, ὃ βασιλεὺς, ὃ γλαυκὼν λέγει.* Antiqua Comædia poeta hic fuit antiquissimus; de quo, & istâ ejus Comædiâ, legitur in Aristophanis Scholiis, & autè ἢ ἡ παλαιὰ ἐαυτῆς διαφέρει, & γὰρ οἱ ἐν Ἀττικῇ πρῶτον συνησάμενοι τὸ ἐπὶ τῆς δυνάμει τῆς κωμῆς (ἥσαν ἢ οἱ περὶ Σαννυρίωνα) & τὰ περὶ τὴν εἰσῆλθον ἀτάκτως, & μὴ ὡς ἦν γέλοιος τὸ νῦν κατασκευάζον. Nam primò alibi Athenæus Sannyrionis meminit, & ejusdem etiam Fabulæ. l. 12. c. 13. περὶ ἢ Μελέτης αὐτὸς δὲ Σαννυρίων ἐν Γέλωνι λέγει ἔπος, Μελέτην τὸν ὑπὸ Ἀθηναίων νεκρὸν. Dein in verbis Scholiastæ putat vocem γέλοιος Sannyrionis Fabulam denotare,

tare, cùm nihil aliud hîc ſignificet quàm *riſum* ſimpliciter, quem tantummodo ſpectabant primi Comœdiarum editores, quos vocat τῶν πρώτων συγγραφέων τὸ ὀνηδύσμα τῆς κωμῳδίας. Denique non vidit mendum latere in nomine: nam pro Σαννυείωνα legendum eſſe Σαυαείωνα certum eſt: ut paulo poſt in alio Argumento legimus, τὴν κωμῳδίαν ὑψηδαίφαſιν ὑπὸ Σαυαείων. Diomedes Grammaticus, *Poëta primi Comici fuerunt Suſarion, Mullus, & Magaes.* Clemens Alexandrinus Stromat. l. i. κωμῳδίαν ἐπενόηſαν Σιſαυρίων (i. Σαυαείων) ὁ Ἰνγείδης. Diomedes Scholaſticus in Bibliothecâ Regiâ MS. in Expoſitione Grammaticâ Dionyſii Thracis, πρώτων ἐν Σαυαείωνις τῆς ἐμμέτρης κωμῳδίας ἀρχηγὸς ἐγίνετο, ὃ τὰ μὲν δόγματα λήθη κατανεμήθηſαν. In vetuſtiſſimo marmore Arundelliano, ἀφ' οὗ ἐν Ἀθῶναις κωμῳδία πρώτων ἐτέθη ἐπὶ παντί ὅτι Ἰκαρίων ἐυρέθη Σαυαείων. In Icario enim Atticæ populo inventam fuiſſe tradunt tum Comœdiam tum Tragediam Veteres. Athenæus. l. 2. c. 3. ἀπὸ μένης καὶ ἡ τῆς Κωμῳδίας καὶ ἡ τῆς Τραγῳδίας διγρεſς ἐν Ἰκαρίῳ τῆς Ἀττικῆς ἐυρέθη. Unde apud Suidam, Θέαςτι, Ἰκαρίῳ, πόλει τῆς Ἀττικῆς, Τραγικὸς. Apud Icarienſes igitur Suſarion Comœdiam invenit, unde eum Clemens Icarienſem vocat; non quòd in eo pago natus eſſet, aut ex Atticâ oriundus; natus enim eſt in agro proximo Megarenſi, ut ipſe de ſe teſtatur in Iambis qui etiamnum apud Diomedem Scholaſticum ſuperſunt, & in hunc modum corruptè in MS. leguntur.

Ἀκούετε λέξεως· Σαυαρίων τὰδε λέγει,
Τὶδὸς Φιλίνε γεαρόθε τριποδίσκῳ.

Sed pro γεαρόθε τριποδίσκῳ legendum proculdubio Μεγαρέθεν τριποδίσκῳ, ut metri ratio poſtulat. Eſt autem τριποδίσκῳ vox gentilis. Stephanus, τὸ ἐθνικὸν βορμίσκῳ, ὡς τριποδίσκῳ, δεῖτῳ, lege δοείσκῳ. Ut ipſe alibi, τὸ ἐθνικὸν δεείσκῳ, ὡς δεμίσκῳ, lege viciffim, βορμίσκῳ. Unde autem τριποδίσκῳ clarè docet idem Stephanus, Τετποδίσκῳ, καὶ τριποδίσκοι κόμη τῆς Μεγαρίδι, ὁ πολίτης τριποδίσκῳ. Tripodifcus igitur in agro Megarenſi pagus eſt; in quo qui natus eſt Τριποδίσκῳ dicebatur. Sic igitur Suſarionis Iambos interpretor

Audite dictum: Suſarion hac ait,
Filius Philini, ἐ Μεγαρίδι Tripodifcus.

Ut autem Origenem Plotini condiscipulum Adamantium noſtrum,
& Sannyrionem Comicum Suſarionem Comœdiæ inventorem fuiſſe

temporum ratio non admittit; ita si quid in Epistolis fidem temporum revera pulsaret, Ignatium Epistolicum non fuisse Apostolicum illum libenter concederem.

Verum ut nihil certius Scriptum aliquod spurium esse probat, quam fides temporum violata; ita Opera Autori alicui ascripta, sed posteriori aliquo sæculo à Fictore conscripta, ferè semper hac ipsa ratione se produnt, & ex violatione temporum suppositionis convincuntur. Edidit Leo Allatius Socraticorum Epistolas quas ab illis ipsis viris quorum nomina præferunt conscriptas fuisse Dialogo satis prolixo vehementer contendit, sed frustra: temporum enim ratio minimè patitur. Ad unicum argumentum inde ductum de Oratione Polycratis in iudicio Socratis habitâ, cujus Epistolâ Xiv mentionem facit, ita respondet ut de anno quo Socrates mortuus est Veteribus omnibus licem moveat, nec tamen hilum proficiat. Omnia enim in eâ Epistolâ & sequenti ita concepta sunt, ut nulla temporis ratio habeatur, adeoque cuncta ficta esse dilucidè appareat. Euclides & Terpsion queruntur Xenophontem cum Socrates moreretur non Athenis sed Lacedæmone fuisse; cum ille Lacedæmone tunc non fuerit, qui Athenis rectâ in Asiam ante mortem Socratis profectus est, nec nisi post sexennium in eam urbem venit. Et dum huic Epistolæ Xenophon respondet, Platonis scripta sæpius fugillat, quod Poetas non admiserit eum perstringit, cum ipse se talem in libris præstiterit, imò sententiam ex Epistolâ Platonis ad Dionysium Siciliæ tyrannum carpit, quæ omnia diu post Socratis mortem evulgata sunt. Ita Xenophontis simius, cum vidisset in genuinâ illius Epistolâ, cujus fragmentum apud Eusebium extat, perstringi Platonem ob Σικελιώτην τέρπειαν, ipse etiam ea fugillavit quæ ad Siciliam spectabant; sed dum Epistolam statim post mortem Socratis scriptam fingit, & temporum rationem violat, & seipsum prodit. Præterea, Aristippus ad Filiam suam Epistolam Xvvi i mittit, cum jam Siciliæ tyrannum ipse reliquisset, & jam in Liparâ insulâ morti vicinus esset, Filiamque monet ut Athenas proficiscatur, & cum Myrto & Xantippe sanctam vitam colat; quasi tot annis post necem Socratis illæ duæ uxores in eadem domo viverent, & scæminas Philosophicè instituerent, cum Myrto, si unquam Socratis uxor fuerit, ante ipsum mortua sit. Allatius quidem Xvi ad minus annos post Lachetis magistratum vixisse Socratem vult, sed contra omnium Veterum sententiam. Demetrius Phalereus satis idoneus autor apud Laertium, Diódorus Siculus, Aristides, quibus consentit antiquus ille in Marmore Arundelliano Chronographus, Ἀφ' ἧς μεταξὺ τῶν οἱ μετὰ Κύρου ἀναβάντες, καὶ Σωκράτης φιλόσοφος ἐτελεύτησεν βιοῦς ἐπὶ ἐξομνιόντα, ἐπὶ ἐλξ, ἀρχοῦ] Θ' Ἀθήνησι Δάχ] Θ'. Optimè certè ille sub eodem Archonte ponit reditum eorum qui cum Cyro ascenderunt, &

& mortem Socratis. Xenophon enim, quo duce illi redierunt, ἀναβέβηκε σὺν Κύρῳ ὅττι ἀρχὸντος Ξεναγόρου, ἐνὶ περὶ τῶν ἑταίρων Σωκράτους παλαιοῦς, ascendit cum Cyro sub Archonte Xenagoreto, anno uno ante Socratis mortem, ut ex veterum aliquo refert Laertius. Nihil igitur in historiâ videtur esse certius, quàm illa omnium in re notissimâ sententia, Socratem sub Archonte Lachete mortuum esse. Et fundamentum quo nititur Allatius, quòd apud Platonem Socrates in Dialogis aliquoties de iis rebus loquatur quæ diu post Lachetis magistratum contigerunt, infirmisimum est. Veritas enim Chronologica ex Platonis Dialogis sumenda non est. Scitum est illud Macrobi Saturnal. lib. 1. c. 1. *Annos cœnantiū mitti in digitos, exemplo Platonis nobis suffragante, non convenit.* Eos certè Plato quasi colloquia habentes introducit, qui nunquam collocuti, & ea nonnullos sæpe loquentes repræsentat, de quibus illi nunquam cogitârunt, & quæ scire minimè potuerunt. Ἀναβέβηκε Γοργίας τὸν Πλάτωνα & διάλογον περὶ τὰς παρὲντας εἶπεν, ὅτι ἔδεν τῶν ἑταίρων εἶπεν, ἔτε ἡκιστα περὶ Πλάτωνα & Gorgias cùm Platonis dialogum legisset, iis qui aderant dixit, quòd nihil horum aut ipse dixerit, aut à Platone audiverit. Idem de Phædone tradit Athenæus, etiam de Socrate Laertius. Φασὶ δὲ ὅτι Σωκράτης ἀπέσταντα τὸν Δύσαν ἀναμνήσκοντ' Πλάτωνα & Ἡράκλειον, εἶπεν, ὅς πολλαὶ με κατεψάδεθ' ὁ νεανίσκος, ἐκ ὧν ἕνα γὰρ ὡν ἐκ εἰρηκὲ Σωκράτους, γέγερον ἀνὴρ. Ferunt etiam Socratem cùm Platonem *Lyfim* recitantem audisset, Proh Hercules, exclamavisse, quàm multa de me adolescentulum mentitus est? *Non pauca enim ex his quæ Socrates nunquam dixit, vir ille literis mandavit.* Cùm igitur Socrates aliquando in Dialogo Platonis introducit de iis rebus differens, quæ post magistratum Lachetis contigerunt, non potest inde colligi Socratem eâ ætate in vivis fuisse, sed Platonem post mortem Socratis Dialogum scripsisse, illique quos ipse voluit sermones tribuisse. Omnes igitur Socraticorum Epistolas ab Allatio editas, cùm aliunde tum ex temporum ratione, non ab iis quibus tribuuntur scriptas, sed ab aliquo Philologo confictas fuisse constat.

Quare cùm scripta sub alienis nominibus edita, ac præsertim Epistolæ, hoc modo prodere se soleant, non minimo argumento est, Ignatii nostri Epistolas genuinas esse, quòd nihil in illis reperiri possit, quod aliam seu posteriore ætate sapiat, quod post x Trajani annum scriptas fuisse evincat. Dallæus Epistolas ipsas accuratissimè inspiciens, & diligētissimè rimans, nihil adhuc hujus generis, ut mox ostendemus, offendit. Quòd hic circumspectator cum emissit oculis tale nihil invenire potuit, metuentum non erit nè ab alio postea id fiat. Quibus ad sententiam nostram confirmandam prælatis, ad ea aliquid reponendum est, quibus pro-

bare nititur Vir doctissimus, Epistolas Ignatii Eusebio cognitæ, & tot sæculis approbatas, nec ætati quâ scripæ, nec Viri à quo editæ esse dicuntur ingenio & moribus congruere.

Sed priusquam ad argumenta Adversariorum ventilanda me accingam, non possum non observare Dallæum, qui Ignatium Epistolicum in ipso Operis sui limine quasi Geryonem depinxit, in disputando bicorporeum planè, vel tricorporeum apparere, & Argumenta sua tum contra Eusebianas veteres Epistolas, tum contra commentitias, & ipsas etiam interpolationes fabricari atque dirigere, adeoque non tantum adversus Usserium & Hammondum, sed & contra Baronium, Halloixium aliòsque ex Latinis militare, nunchis, nuncillis alapam impingere. Hoc autem tam perplexè facit, ut & lectorum oculis nebulam obtendar, & sententiæ nostræ sæpe insidias struat; dum Eusebianas, quas nostri genuinas esse contendunt, non aliis armis deicere conatur, quàm iis quibus interpolationes rejiciunt, & novas & commentitias Epistolas respuunt. Profitetur ipse se *hos Ignatianarum Epistolarum negotium simul semelque totum tractare* velle, quod nos & ægre ferimus, & minimè fieri debuisse contendimus. Hæc enim rerum confusa tractatio non tantum mihi negotium facessit, cui perpetua distinguendi & genuina à spuriiis discriminandi, hæc præsertim posteriori Vindiciarum parte necessitas incumbit, sed & Lectori, qui sibi fucum fieri nolit, nimiam sollicitudinem creat, qui minùs attentè singula consideret, & rerum differentias semper observare aut non velit, aut non possit, manifestam præjudicii occasionem ministrat. Fatemur nos libentissimè multa in spuriiis Epistolis, multa in Interpolationibus & temporum fidem pulsare, & S. Ignatii moribus repugnare, & dictionem ejus minimè referre. Neque aliter fieri potuisse putamus: imò inde argumentum ducimus satis apertum & efficax, quod, cum fictoraliarum Epistolarum, & Interpolator verarum, uterque veri Ignatii simius, & pro suo modulo archetypum cautè repræsentans, tam facilè atque manifestè imposturæ teneatur, tam sæpe tempora confundat, tam aliena à Martyris moribus tradat, Autor Eusebianarum vel eo ipso verus Ignatius appareat, quod tempora nunquam confundat, quod nihil ab Ignatio alienum doceat.

C A P. II.

Argumentum Dallæi à tempore ductum refellitur. Ignatius nullum hæreticum nominavit. Cleobius, sive Cleobulus, primi sæculi hæreticus. Insignis S. Hieronymi locus fusè explicatur, & ab importunis Dallæi conjecturis defenditur. Ignatius non scripsit contra Theodotum, sed hæresin ejus in Ebione damnavit.

T ea quæ Vir doctissimus adversus Epistolâ Eusebio cognitâ ex ipsis observavit, nullam omnino ad earum auctoritatem imminuendam vim habere ostendam, eodem ordine quo ille perscripsit singulatim omnia persequar. Incipit autem ab argumento à tempore ducto, & Capite x affirmat non pauca passim occurrere quæ statim atque immotam temporum fidem, certissimum veritatis νεῖρητον, graviter pulsant ac convellunt. Ego verò econtra assero, in fictis & interpolatis quamplurima, sed neque passim neque non pauca istiusmodi, imò planè ac prorsus nulla in Epistolis quas nostri defendunt, reperiri. Sed earum Autor de multis Hæreticis atque hæresibus post Martyris demum mortem exortis passim loquitur. Ita ille. Nos autem cum Eusebio Antiquitatum Ecclesiasticarum periclitissimo fatemur Ignatium aliquas hæreses perstrinxisse, sed eas tantummodo, quæ tunc temporis cum ille scripsit, & antequam martyrium passus est, exortæ fuerant; idque verissimum esse contendimus. Rursum, quosdam, inquit, ejus commatibus nominat disertè; & quos non nominat, eorum tamen dogmata ita planè ac perspicuè interdum exponit, ut quos intelligat dubitari non possit. Nos utrumque liberè & apertè falsum esse dicimus: & huc usque assertionum nuda contentio est; ait ille, nos negamus.

Priorem ordinem unico hoc argumento probare nititur. Epistolarum autor Basilidis, Theodoti, & Cleobuli edit nomina in Epistolâ ad Trallianos. At hos tres post Ignatii martyrium erupisse certò constat.

De

De Hæreticorum horum ætate nunc non disputo, de Basilde postea æcturus; illud tantum impræsentiarum moneo quod huic argumento refellendo abundè sufficiat, Autorem Epistolarum hæreticorum neminem nominare voluisse, ab eorum omnium nomenclaturâ de industria abstinuisse. Ita enim ipse loquitur de hæreticis ad Smyrnæos scribens, τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν ὅντα ἅπαντα ἐκ ἐξοῆς μοι ἐγγράψαι· ἀλλὰ μὴδὲ ἡγοιτό μοι αὐτῶν μνημονεύειν μέγχεις ὁ μετανοήσων. Vetus Interpres, *Nomina autem ipsorum existentia infidelia non visum est mihi inscribere: sed neque fiat mihi ipsorum recordari usque quo pœniteant.* Quod animi propositum religiosè in reliquis etiam Epistolis conservavit, adeò ut nullius unquam hæretici hominis nomen ediderit. Autor certè Epistolæ ad Trallianos, ὁ δὲ ἡμετέρας τῆς δεσποτίας ἐπιστολῆς, ut loquitur Synesius, Baslidem, Theodotum, aut Cleobulum nunquam nominavit, sed Interpolator: *omnis autem interpolatio posterior credenda est*, ut loquitur Tertullianus. Eorum nomina in lacinis illius Epistolæ inter miniata reperiuntur: in Codice Florentino, & Latino interprete sincero non apparent; ad Baronium fortasse & Halloixium, ad nos non omnino pertinent.

Atque hæcad x Caput responsio sufficere posset, nisi cùm illa verba ex suo Ignatii smio ad Trallianos adducit, *Fugite etiam ipsius nequissimi nepotes, Theodotum & Cleobulum*, occasionem arripere Usserium etiam & Hammondum fugillandi. *Cleobulum*, inquit, *ipsius sua obscuritas ita tegit ut argui non possit.* Imò verò adeò perspicuum est Cleobulum illum inter vetustissimos hæreticos à SS. Patribus esse recensitum, ut si eum nominasset ipse Autor Epistolæ ad Trallianos, nulla inde ei de antiquitate lis moveri posset. Cleobulus enim, sive Cleobius, Simonis discipulus fuit: unde Cleobiani cum Dositheanis & Gorthenis aliisque antiquissimis hæreticis numerati sunt. B. Theodoretus Hæret. Fab. lib. 1. c. 1. de Simonianis, Ἐκ τῆςδε τῆς πικρῆς ἀνεφύσησιν πίχνης Κλεοβαροὶ (lege Κλεοβιανοὶ) Δοσιθεανοὶ, Γορθιωτοὶ, Μασβόδοι, Ἀδριανισαί, Εὐτυχηταί, Κανισαί. Et lib. 2. c. 1. ubi testatur Deum zizaniorum magnam partem in triticum convertisse, hæc habet, Καὶ μαρτυροῦσι καὶ πόλεις καὶ κῶμαι καὶ ἡ Σίμων καὶ ἡ Μενάνδρου, καὶ Κλεοβίου καὶ Δοσιθέου, καὶ Γορθίου, καὶ Ἀδριανῆος, καὶ Σατορνίλου, καὶ Βασιλίδου, καὶ Ἰσιδίου, καὶ Καρποκράτους, καὶ Ἐπιφάνους, καὶ ἡ ἄλλων ἀπαξαπλῶς ἡ τούτων ζιζανίων ἀπὸλλασθῆναι. Autor Imperfecti Operis in Matthæum, Homil. 48, *Venerunt enim Dositheus & Simon & Cleonius*, (lege *Cleobius*.) Hæc illi ex antiquissimo rerum Ecclesiasticarum scriptore Hegesippo, apud Eusebium lib. 4. c. 22. qui Cleobium hunc in primâ Hæreticorum classe collocat, Ἀπὸ δὲ Σίμων, ὃς ἐν Σιμωνιανοῖς, καὶ Κλεόβιου, ὃς ἐν Κλεοβιωτοῖς, καὶ Δοσιθέου, ὃς ἐν Δοσιθεανοῖς. Cleobius igitur Simoni syn-

synchronus ipso Ignatio Martyre antiquior fuit. Sed ut hunc Cleobulum eundem, inquit, cum Cleobio illo fuisse putemus, cuius fit aliquoties apud scriptores mentio, nihil, ut opinor, cogit. Imò verò cogit illustris locus Epiphanii Hæresi LI. *Εὐθεν καὶ οἱ πατὲρ Κήρινθον καὶ Ἐβίωνα καὶ τὸν ἀνθρώπον κατέχον, καὶ Μήρινθον, καὶ Κλεόβιον ἔτεον Κλεόβουλον,* id est, & Cleobium, sive Cleobulum. Hæc enim fati aperte ostendunt eundem Hæreticum ab aliis Cleobium, ab aliis Cleobulum nominari solitum: ut eundem Hæreticum alii Saturnilum, alii Saturninum vocabant. Hunc autem Cleobium, sive Cleobulum cum Ebione & Cerintho Christum nudum hominem prædicasse docet Epiphanius: & eandem hæresin Theodotus docuisse noscitur, cui Cleobulum adjungit Interpolator. Sua igitur Cleobulum obscuritas non tegit.

De Theodoto autem miniato, qui ad nos nihil, miras nobis difficultates creat & turbas concitat. Nam quod eum ad A. D. 194 refert, quid ad nos, qui Interpolatorem aliquot post sæculis natum putamus? Quod clamat Usserium eò ducere, ut Theodadem pro Theodoto præter omnium Codicum Græcorum Latinorumque fidem reponamus, magnam Viro integerrimo injuriam facit. Usserius certè Interpolatoris defensionem non suscepit, quem ipse primus detexit & confixit; neque quicquam contra Codicum fidem fecit, sed pro singulari quâ uti solebat diligentia Codicem Baliolensem, non Theodotum, sed Theododum habere indicavit, quod commune aliquid cum Theodoto habere tantummodo monuit. Iniquissimæ igitur sunt vociferationes & calumniæ quibus Virum accuratissimum onerat.

Sed movet Virum doctissimum Hieronymi locus contra Helvidium disputantis, disertè Ignatium inter Apostolicos scriptores primum recensentis qui adversus Ebionem, & Theodotum Byzantium, & Valentinum scripserunt. Cautè hæc primum, & indefinitè: movet hominem, sed quò non ostendit: ut quid putet non addit; quid indè colligat nos latere voluit. An movet ut Ignatium inter Apostolicos scriptores non numeres, cum Hieronymus ipse eum disertè inter eosdem numeret? An movet ut existimes Interpolatorem nomen prodidisse Theodoti Ignatio junioris, quod nemo nostrum negat? An movet Hieronymus ut hoc putes, qui Interpolatorem, utpote se multò juniorem nunquam vidit? Utcunque sit, undecunque aut quocunque moveatur Dallæus, & Usserius & Hammondus vapulat. Prior, quod videatur Hieronymum capere non de Epistolis, sed de alio aliquo Ignatii Opere quod illius ævo extiterit, nostro desideretur. At Usserius de tali Opere nihil: tantummodo ait, id quod verissimum esse omnes concedent, Si Theodoti Coriarii in aliquo Opere nomen Ignatii præferente facta fuerit mentio, manifesta & doctissima ex ipsa temporum convincatur ratione. Non asseruit

ruit tale Opus Hieronymi ætate extitisse, non alios Ignatio libros affinxit Usserius; ut frustranea planè sit tota hæc adversus eum instituta disputatio. Et cum errores Theodoti in his Epistolis apertissimè refutari ait, nè id quidem quisquam negat. Nulli autem alii errores Theodoti in illis refutantur nisi qui ad Ebionæos pertinebant, & Ebionem simul cum Theodoto nominat Hieronymus: nec in hoc Capite de Hæresi quæritur, sed de Hæretico, quem ab Ignatio nominatum aut refutatum negamus. Hæresis Theodoti in Ebione & Cerintho refutata est, Theodotus ipse in genuinis Epistolis intactus est.

Hammondus verò confitetur non necesse esse ut Ignatius adversus Valentinum aut Theodotum volumina nova scripsisse dicatur. Rectè hæc ille quidem, non ut Usserio contradiceret, qui illud necesse esse nunquam dixit, sed ut Hieronymum interpretaretur, cujus verba non conjunctè sed divisim intelligenda esse censuit: idque rectissimè observatum esse liquet, si de scriptis non tantum adversus hæreses, sed & ipsos hæreticos intelligatur. Neque enim Polycarpus contra Valentinum, neque Justinus, vel Irenæus, quantum scimus, contra Theodotum expressè scripsit; certè quatuor illos omnes Apostolicos viros adversus tres illos Hæreticos disertè non scripsisse constat: & indè rectè colligitur ad Hieronymi mentem satis esse ea quæ Ignatius in Epistolis contra Ebionem & Gnosticos scripsit, etiamsi nihil adversus Valentinum & Theodotum scripserint. Ita quidem sensit Hammondus; ille verò fallitur, inquit Dallæus, & rationem statim reddit, Nam nisi Ignatius contra Theodotum scripsisse intelligatur, liquido falsum erit quod ait Hieronymus. Mira hæc assertio, sed & ratione suâ quali quali non caret. Nemo enim Apostolicus contra eum scripsit, non Polycarpus, ac nè Irenæus quidem aut Justinus, aut quisquam ejusdem census alius, ut planè necesse sit ad Ignatium referri quæ de Theodoto dicit Hieronymus. Sed & mihi pariter disputare licet. Nemo Apostolicus contra Theodotum scripsit, non Ignatius Martyr, non Justinus, aut Irenæus, ut necesse sit ad Polycarpum referri quæ dicit Hieronymus. Ita de Justino, ita de Irenæo. Ut hæc omnia rectè intelligantur, & disputationis Dallæanæ imbecillitas appareat, locus Hieronymi omnino recitandus est, quem ille cautè prætermisit. Verba ejus adversus Helvidium hæc sunt. Numquid non possum tibi totam veterum scriptorum seriem commovere, Ignatium, Polycarpum, Irenæum, Justinum martyrem, multosque alios Apostolicos & eloquentes viros qui adversus Ebionem & Theodotum Byzantinum [& Valentinum] hac eadem sentientes plena sapientia volumina conscripserunt? quæ si legisses aliquando, plus scires. Non tantum quatuor enumerat Hieronymus, sed & multos alios Apostolicos & eloquentes viros adjicit, imò totam veterum scriptorum

prorum scribam advocat, quorum si unus aliquis adversus Theodotum expresse scripserit, non necesse est ut id Ignatium fecisse putaverit Hieronymus, magis quam Polycarpum, aut Justinum, aut Irenæum, quorum neminem id fecisse fatetur Vir doctissimus. Sed & huic etiam objectioni aliquatenus occurrit. *Quomodo, inquit, vel Polycarpus, vel Justinus, vel Apostolicorum quisquam contra Theodotum scribere poterant qui diu post eorum mortem exortus est, sub Victore Episcopo Romano, id est circa A. D. 200: quo tempore incredibile est quinquam eorum vixisse qui Apostolos viderant omnes ante A. D. 100 mortuos.* Ubi primo Apostolicos viros habet pro iis tantum qui Apostolos viderant, quod est à mente Hieronymi prorsus alienum. Cum enim Justinum & Irenæum aliósque Apostolicos advocat, eos ipsos sine dubio pro Apostolicis habuit: at neque Irenæus, neque Justinus Apostolum ullum vidit. Ita etiam & alii loquuntur, ut Theodoretus Hæret. Fab. lib. 1. c. 2, *ὁ Ἰερωνυμὸς, ὃ καὶ περὶ τὴν ἐκκλησίαν, Ἀποστολικὸς ὃ καὶ ἔτι ἀνὴρ, & Irenæus, cuius supra meminimus, vir idem quoque Apostolicus: & rursum cap. 5, Εἰρηναῖος τὸ τῶν ἐσπερὶν φαίνεται ἀνδρῶν Ἀποστολικῶν διδασκαλίας μαρτυρεῖται, Irenæi viri Apostolici, qui Occidentem illustravit, proferam testimonium.* At Irenæus aliquot annis post A. D. 200 mortuus est, ut nec S. Joannem viderit ante A. D. 100 defunctum. Non igitur ideo Theodoretus Irenæum virum Apostolicum appellavit, quod Apostolum aliquem in terris viderit, sed quod esset, ut ipse alibi cum Epiphanio loquitur, *ὁ Ἀποστόλων διδάσκαλος*, ut S. Basilii de Sp. S. c. 29, *ἐγγὺς Ἀποστόλων ἡρόμενος*, ut S. Augustinus, non longè à temporibus Apostolorum. Vocat eum quidem Hieronymus, ut hic, *virum Apostolicum*, ita alibi, *virum Apostolicorum temporum*, non quod ipsos Apostolos viderit, sed Apostolorum discipulos. Ita enim loquitur Epistolâ XIX, *Irenæus vir Apostolicorum temporum, & Papiæ auditoris Evangelistæ Joannis discipulus.* Ita Hegesippus Photio dicitur *ἀρχαῖος ἀνὴρ ὁ Ἀποστολικός*, Cod. CCXXXII, qui Eusebio perhibetur *ὅτι τῆς πατρὸς ὁ Ἀποστόλων ἡρόμενος διδάσκαλος*, & sub Eleutherio scripsisse noscitur. Reverà antiquis Apostolici dicebantur duplici ratione, tum ætatis respectu tum doctrinæ; respectu ætatis etiam ii dicebantur Apostolici, qui cum Apostolis vixerunt, licet ab eorum doctrinâ dissentirent, ut Tertullianus loquitur adv. Hermogenem cap. 1, *Nec ipse Apostolicus Hermogenes in regulâ perseveravit*; illi autem præcipuè qui doctrinam ab Apostolis receperunt, & in eâ perstiterunt, ut idem de Præscript. Hæret. cap. 32, *Ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverit, habuerit autorem & antecessorem*: & paulò post, *Ipsa doctrina eorum cum Apostolicâ comparata, ex diversitate &*

contrarietate suâ: neque Apostoli alicujus auctoris esse, neque Apostolici: quia sicut Apostoli non diversa inter se docuissent, ita & Apostolici non contraria Apostolis docuissent. Respectu doctrinæ, illi etiam Apostolici dicebantur, qui Apostolorum fide maximè floruerunt, licet Apostolos ipsos non audiverint, quales erant, fortè Papias, Hegesippus certè & Irenæus: unde apud S. Athanasium Hæretico simpliciter opponitur, ὁ πρὸς καὶ Ἀποστολικὸς ἀνὴρ, quâcunque ætate vixerit, tom. 1. pag. 275: ut eadem fuerit inter viros Apostolicos distinctio quæ inter Ecclesias Apostolicas fuit. Aliæ enim Ecclesiæ Apostolicæ dicebantur, quod ab Apostolis ipsis aut Apostolicis viris fundatæ sint, aliæ quod cum postea exortæ sint cum illis Apostolicis in doctrinâ convenirent. Tertullianus de Præscript. Hæret. cap. 20. *Apostoli Ecclesias apud namquamque civitatem condiderunt, à quibus traducem fidei & semina doctrinæ cetera exinde Ecclesiæ mutata sunt, & quotidie mirantur ut Ecclesiæ fiant; ac per hoc & ipsa Apostolica deputantur, ut soboles Apostolicarum Ecclesiarum.* Idem cap. 32. *Hoc modo Ecclesiæ Apostolica census suos deferunt, sicut Smyrneorum Ecclesiæ Polycarpum ab Joanne conlocatum refert, sicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum itidem: perinde utique & cetera exhibent quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos Apostolici feminis traduces habent: & paulò post. Ad hanc itaque formam probantur ab illis Ecclesiis quæ licet nullum ex Apostolis vel Apostolicis auctorem suum proferant, in multis posteriores, tamen in eadem fide conspirantes non minus Apostolica deputantur pro consanguinitate doctrinæ.* Ut igitur Ecclesias Apostolicas, quæ post Apostolorum tempora exortæ sunt, ita & viros Apostolicos nominabant, qui Apostolos nunquam viderunt: & quod ad Hieronymum spectat, mirum non est eum ita locutum esse, si verba Rufini in secundâ Invektivâ perpendamus. *Sic Origensem, quem alterum post Apostolos dictis, rectè facis imitari, quid contidis eum, qui secutus est, Didymum; quem nihilominus & prophetam nominas, & Apostolicum virum designas? & paulò post, quem Apostolicum virum sensuum nomine designas.* Quamvis igitur neque Ignatius aut Polycarpus qui Apostolos viderant, neque Justinus aut Irenæus qui aliâ ratione dicti sunt Apostolici, id non fecerint: tamen inter alios multos Apostolicos & eloquentes viros poterat aliquis Theodotum expressè referat, quod ad mentem Hieronymi satis est, si de Hæretico ipso refutato loquatur: unde quod de Theodoto dicit, nec erit apertissimè falsum, nec de Ignatio sumendum.

Jam verò sibi ipsi Hieronymum tam mirè interpretanti objicit, hoc Ignatio non competere, (ut scilicet contra Theodorum scriberet) annis fere 100 antè mortuo quàm Theodoti hæresis noscitur cœpisset, sibi quæ hæc ob-

objicienti respondet, *Hoc Martyri quidem Ignatio non convenire, de nostro Epistolico verum esse, eamque hoc loco ab Hieronymo intellectum esse.* At si Hieronymus hoc loco intellexit Ignatium Epistolicum, certe intellexit Martyrem: neminem enim alium novit ille Epistolicum quam Apostolicum & Martyrem. Hoc ipso loco non tantum inter Apostolicos numerat, sed & dum Veterum seriem recitat, primo loco Ignatium, non tantum ante Irenæum & Justinum, sed & ante Polycarpum ponit. Idemigitur Hieronymo, ut & nobis, & Epistolicus, & Apostolicus, & Martyr Ignatius. Neque hæc negare potuit Vir doctissimus qui hanc distinctiunculam excogitavit; atque ideo *falsum* fuisse Hieronymum *confitetur*; ut enim habeamus falsum Ignatium, necesse est ut falsum habeamus Hieronymum. Nè verus sit Ignatius, falsus est Dallæo Polycarpus, falsus Origenes, falsus Eusebius, falsus denique & Hieronymus. Sed quare *falsum* esse *confitetur*? quod hunc suum Ignatium diu post Apostolos & Apostolicos viros natum Apostolicis hominibus connumeravit. Unde tam crassus error doctissimo & in Ecclesiæ monumētis versatissimo Patri insedit? ex *præcepto de Ignatianis errore ab Eusebii lectione hausto.* At neque Eusebium errasse constat, neque Hieronymus solum Eusebium sequutus est. Legit Polycarpum atque Irenæum, quos Eusebius sequebatur, quosque ipse Apostolicos appellat; legit Theophilum, cujus sententiam ex Ignatio decerptam auctori suo reddidit; legit Origenem, qui non semel Ignatium Epistolicum ut Apostolicum laudat, imò Opus Origenis ipse interpretatus est, in quo idem disertè Ignatius citatur; legit Athanasium, Basilium, alios qui Eusebii errores sequi non solebant; neminem legit aut novit cui Epistolæ Ignatii essent vel levissimè suspectæ. Si falsus fuerit Hieronymus, error ejus toti orbi communis iniquissimè Eusebio tribuitur; præsertim cum constet Hieronymum hæc adversus Helvidium scripsisse diu antequam sua de Ignatio in Catalogo ex Eusebio transcripsit.

Sed si verè, sive falsò hoc loco Hieronymum Epistolas Ignatio ascripsisse velit, an in illis Theodotum ita refutari vidit, ut inde commentitium fuisse Ignatium facile colligere potuisset? Ita quidem sentit Vir doctissimus, sed levissimâ conjecturâ percitus, ratione nullâ ductus. Non enim Theodoti nomen ibi legisse, ubi nos legimus, putat Hieronymum; insertum illud Epistolæ ad Trallianos ab Interpolatore diu post ætatem Hieronymi non diffitetur, aut saltem diu post Librum illum adversus Helvidium, qui sub Damaso scriptus est: nihil in illâ Epistolâ, cui nomen postea Theodoti insertum est, illius Hæretici errores perstringit. Sed & alia, & illa adversus Theodotum disertissima legerat, quæ ex Epistolis ad Ephesios & Magnesianos descripsit Dallæus, inde igitur colligere debuit Hieronymum verum Ignatium non fu-

isse, qui post Theodotum scripserit. Imo verò hoc argumento tam infirmo, tam nullo iniquissimè Sanctus Pater falsitatis postulatur, cum ea quæ antè ex Epistolis ad Ephesios & Magnesianos descripsit Dallæus Capite 1x, Artemonis blasphemiam splendide confutare ipse dixerit. Et reverà tam contra Artemonem quàm contra Theodotum scripsit Ignatius noster, id est, si personas hæreticorum spectes, contra neutrum; si hæresin ipsam utrique communem, contra sententiam utriusque, & ideo aliquo vero sensu contra utrumque. Hæresis enim eadem Ignatii ævo exitit ab Ebione profecta, & ab ipsius discipulis, & Nazaræis, atque Cerintho defensa, à Theodoto & Artemone postea resuscitata. Ταύτης ἡ τῆς πάλαι ἡρέσιν ἐκείνῃ, *Hujus autem caterve princeps fuit Ebion*, ut loquitur Theodoretus. Si igitur Hieronymus in Ignatio nostro non pauca contra Theodoti hæresin disertissima notasset, non potuisset nisi ineptissimè inde colligere Autorem Epistolarum post Theodotum vixisse, quia ipse optimè novit quæcunque contra Theodoti hæresin ex illis Epistolis observare potuit, ea omnia adversus Ebionem dici potuisse: at scribere aliquis potuit adversus Ebionem, licet post Theodotum non vixerit. Ut alibi igitur Ebionem & Photinum conjungit, tanquam eadem sententiâ Apostolicâ perculsos, ita hîc Ebionem & Theodotum tanquam ab iisdem Patribus refutatos.

Frustra igitur in hoc argumento nec sine summâ injuriâ notat acerbissimus Patrum Censor, *interdum Hieronymum naturali quâdam ingenii vehementiâ abripi, & quâdam non satis accuratè expensâ effundere*, cum nihil in hac re appareat quod eum videatur abripere aut quoquo modo commovere, nihil ab eo dictum sit quod non sit veritati consentaneum, nihil quod ejusdem sententiæ aliis locis patefactâ contrarium sit. Quod si hæc observatio de vehementiâ ingenii Hieronymiani admitti aliquando debeat, tunc potiore jure usurpari potest, cum adversus Diaconos Ecclesiæ Romanæ laceffitus scribit, cum ut eorum dignitatem imminuat tam multa de presbyteratûs autoritate congerit, cum ut eam stabiliat æqualem penè ipsi Episcopali potestati statuere censetur: quæ interpretatio sententiæ Hieronymianæ eum maximè inconstantem, & suis scriptis contraria effundentem repræsentat. Si unquam igitur, in hac ipsâ controversiâ de distinctione Sacrorum Ordinum, liceret dicere Hieronymum naturali quâdam ingenii vehementiâ abripi, & quâdam non satis accuratè expensâ effundere: quæ responsio si & satis congrua & valida reputetur, non erit opus quicquam addere ad convellendum sententiæ Blondellianæ fundamentum. Cum autem hanc acerbissimam censuram de abreptione Hieronymi veram esse contendit, quod hîc scribat, *multos Apostolicos viros*
ad-

adversus Theodotum Byzantinum scripsisse, cum temporum ratio vincat nulli Apostolico notum esse potuisse Theodotum, fugit eum omnino ratio. Non enim multos tantum Apostolicos viros sed & eloquentes dixit Hieronymus, ut lib. 1. adversus Jovinianum. Ad hos & Clemens successor Apostoli, cuius Paulus Apostolus mimis, scribit Epistolas, omnemque penè sermonem suum de virginitatis puritate contexnit; & deinceps multi Apostolici & Martyres & illustres tam sanctitate quam eloquentiâ viri, quos ex propriis scriptis nosse persacile est: neque contra Theodotum solummodo scripsisse ait, sed contra Ebionem (nam de Valentino silent MSS quamplurimi, atque inter eos Cantabrigienses duo) non minùs quam Theodotum; neque tam eorum personas quam sententiam respexisse censendus est, qui in eadem consentiebant; neque denique verum est nulli Apostolico notum esse potuisse Theodotum. Quàm diu enim ante Victorem hæresin suam prodidit Theodotus compertum non est: postquam autem à Victore excommunicatus est viris Apostolicis notus esse potuit, Apostolici enim dicebantur, qui Apostolicâ doctrinâ imbuti sunt, etiam qui proximâ post Apostolos ætate nati sunt. Certè Irenæo notus esse potuit imò ignotus ei esse non potuit, qui sub Victore maximè floruit, & post Victorem mortuus est, & tamen à SS. Patribus Vir Apostolicus dictus est, & quidem ab ipso Hieronymo. Ita enim ille, ad Esaïæ cap. 64. *De quibus diligentissime Vir Apostolicus scribit Irenæus, Episcopus Lugdunensis, & mar-* 17r.

Capite XI ad secundum ordinem Hæreticorum progreditur, asseritque Ignatium nostrum alios etiam post veri Ignatii mortem exortos hæreticos tetigisse, licet non nominatos. Respondeo primò generatim, scripsisse Ignatium (quod observat verissimè Eusebius) adversus hæreses suo tempore grassantes, & ut ab iis caverent, Ecclesias omnes ad quas Martyrio proximus Epistolas exaravit, opportunè admodum admonuisse atque præmunivisse. Eadem autem hæreses quæ illius ætate in Syriâ vel Ecclesiis finitimis exortæ sunt, sub aliorum nominibus in iisdem vel aliis terrarum oris sæculis sequentibus repullularunt. Ea igitur quæ ab Ignatio contra sui temporis Heterodidascalos scripta sunt, ad sententiam alicujus Hæretici qui diu post Martyris passionem natus sit, refutandam opportunissima esse potuerunt: non quòd Auctor Epistolarum ipsum Hæreticum posteriorem noverit, sed quòd eundem errorem, quem posterior sequutus est, in priori condemnaverit. Quâ unicâ Observatione præmissâ faciliè particularia objecta refelluntur.

Duo Saturnini dogmata respexisse Ignatium Epistolicum vult, unum de matrimonio, alterum de Jesu putativo, ideoque postea ab Saturni-

no publicata vixisse, & Ignatium Martyrem esse non posse. Sed Saturnini dogma de matrimonio in genuinis Epistolis non habetur, ex assumentis quæ repudiamus depromitur. Alterum de Jesu putativo à Saturnino primò proditum non est. Etiam si igitur Autor Epistolarum contra hanc hæresin quam tuebatur Saturninus scripserit, non inde tamen sequitur eum vel Saturninum novisse, vel contra vel post eum scripserit; quia eadem fuit hæresis Menandrianorum, quorum quamplurimi Saturnino seniores erant. Imò ipse Saturninus à Menandro hausit. Irenæus lib. 1. c. 22. *Saturninus quidem similiter ut Menander*, &c. Epiphanius disertè, Μετὰ τὸν Σατυρνίλῳς τις ἀρέση, καὶ αὐτὸς ἐκείθεν τὰς ἀπορρέας, ἀπὸ Μενάνδρου φησὶ, καὶ οὗ πάλιν λαβόν. Menandriani autem & Simoniani omnes Christum putativè hominem fuisse; & putativè tantùm passum docebant: à Simone scilicet edocti, qui Judæis seipsum Filium esse dixit, παθόντα ὃ μὴ πικρονθέναι, ἀλλὰ δοκῆσαι μένον, ut idem refert Epiphanius. Menander autem multos, teste Justino Martyre, Antiochiæ seduxit, quos ignorare Ignatius noster non potuit. Imò ex Antiochiâ fuit ipse Saturninus, teste Irenæo, de cujus ætate, ubi opus fuerit, latius differemus.

Mox duos ex Epistolâ ad Philippenses locos adducit manifestè ut ait, pulsantes Praxeam, præter eos quos antea adduxerat: erant autem etiam ii ex eadem Epistolâ, aut illâ ad Tarsenses. Nos autem neutram defendimus, utramque manifestissimè commentitiam profitemur.

Deniq; Theodotum Coriarium iterum adducit, ac si Epistolarum Autor eum etiam novisset, quòd etiam in Usserianis illius blasphemia refutata sit. Et quidem blasphemiam, quam Theodotus defendit, Ignatium Usserianum refutasse concedo; Theodotum novisse rursus pernego. Dallæus ipse dubitanter hæc proponit, *Si vera sunt*, inquit, *quæ Caius, sive alius apud Eusebium scriptor vetustissimus dicit*, Theodotum scilicet primum asseruisse Christum fuisse nudum hominem; ipse enim optimè novit hæc, & stricte sumantur, vera non esse: novit alios quamplurimos diu ante Theodotum, non paucos etiam ante Ignatium, eandem hæresin promulgasse, quorum Catalogus apud Epiphanium legitur. Sed scriptorem illum antiquissimum vocat; dabimus igitur illi σύγχρονον Tertullianum, *Cerinthus Christum hominem tantummodo sine Deitate contendit*. Etrursus, *Poterit hæc opinio Ebioni convenire, qui nudum hominem constituit Jesum*. Hæc ille libro de Carne Christi. Dabimus Caio antiquiorem Irenæum, qui lib. 1. cap. 25. de Cerintho hæc habet. *Jesum autem subjecit non ex virgine natum, (impossibile enim hoc ei visum est:)* fuisse autem eum Joseph & Maria filium, similiter

ut reliqui omnes homines. Idem capite sequenti, *Qui autem dicuntur Ebionai, consentiunt quidem mundum à Deo factum; ea autem quæ sunt erga Dominum non similiter (lego, consimiliter) ut Cerinthus & Carpocrates opinantur.* Nè autem emendationi nostræ inniti nimium videamur, idem lib. 4. c. 59. Ἀνακεινὴ ἡ καὶ τὰς Ἐβιωναίους, Πῶς διδύματα οὐ διδύμας, εἰ μὴ ὁ Θεὸς ὅς ἐστι τὸν Κορνεῖαν ἀντὶς ὁμοῦ τοῦ Ἰησοῦ ἐγγασσόμενος. ἢ πῶς ἀρθεῖται ὁ Χριστὸς εἰς Θεόν, εἰ μὴ ὁ Θεὸς ἐχρησθῇ εἰς ἀνθρώπων. *Vetus Interpres, Judicabit autem & Ebionitas, Quomodo possunt salvari, nisi Deus est qui salutem eorum super terram operatus est? Et quemadmodum homo transiet in Deum, si non Deus in hominem? Non autem Ebion tantum diu ante Ignatii martyrium vixit, sed & Cerinthus qui S. Joanni notus fuit. Quod si Interpolator illustrare & amplificare studens ea quæ adversus Ebionitas & Cerinthus discipulos scripta sunt, ad Theodotum eandem hæresin resuscitantem referenda censuit; an igitur putavit Theodotum primo Epistolarum scriptori notum fuisse? illud omnino non sequitur: multa enim ipse inferuit quæ ad ætatem primi scriptoris referre nullo modo potuit. Quod si ita existimasset Planus ille, ad nos nihil: satis enim est ad tuendam primi scriptoris antiquitatem & ab Impositoris illius jam tandem fictâ opinionem vindicandam; quod quæ primò scripserat, directè hæresin sentent Ebionis & Cerinthus, alioquinque seipso antiquioram, aut suâ ætate, post omnium Apostolorum mortem, eandem liberius disseminantiam.*

Argumentum à Valentini Sige ductum proponitur. Introductoria Dallæi conjecturæ. refelluntur. De variâ lectione frustra ambigitur. Interpolatoris prudentia perperam advocatur. Mala fides Petavio immeritò ascribitur. Irenæi silentium Eusebii silentio expungitur.

Eviora hæc quidem sunt, & omnibus, opinor, videntur; sed major nobis Capite XII difficultas oritur ex loco quem ad Valentinum spectare, & fidem temporum violare manifestè volunt, in quo Salmasius & Blondellus ante Dallæum defudarunt. Extat illè quidem in Epistolâ ad Magnesianos, & in Codice Mediceo in hunc modum concipitur, *Ἐἰς Θεὸς ὅτι ὁ φανερώσας ἑαυτὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὃς αὐτῷ λόγος αἰδίδεται, καὶ ἀπὸ συγγένους παρελθὼν.* Interpres Usserianus, *Unus Deus est qui manifestavit seipsum per Jesum Christum filium ipsius, qui est ipsius verbum æternum, non à silentio progrediens.* Interpolatoris autem paraphrasis ita se habet, *Ἐἰς Θεὸς ὅτι ὁ παντοκράτωρ, ὁ φανερώσας ἑαυτὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὃς ὅτι αὐτῷ λόγος ἔστιν ὁ πῶτος, ἀλλ' ὑσιώσθη· ἔτι γὰρ ὅτι λαλιᾷ ἐνέσθη φωνήματα, ἀλλ' ἐνεργείας θεϊκῆς ὅσια συνήτη.* Interpres vulgatus, *Unus est Deus omnipotens, qui manifestavit seipsum per Jesum Christum filium suum, qui est verbum ipsius, non prolativum scilicet, sed substantiale; non locutio articulata vocis, sed operatio Deitatis, substantia scilicet genita.*

De his verbis quid iudicet dicere voluit Vir doctissimus, antequam Argumentum ipsum explicare ac tueri aggrediretur: sed prejudicio suo inanissimam conjecturam protulit. Nemo, inquit, tantam inter Ignatianos Codices diversitatem casu accidisse censebit: sine dubio nemo. Quisquamne tam fungus est ut putet, ab antiquariorum alius pro aliis literas aut voces scribentium negligentia vel errore simplici, ex tribus vocabulis

cabulis duas integras lineas & verbis & syllabis & literis maximè diversas natas esse? Quisquàmne tam fatuus, ut in his præsertim Epistolis, quibus Interpolator, non tantum sententias aliquot, sed & integras aliquando paginas inseruit, cum insignem aliquam diversitatem animadvertit, de Antiquariorum negligentia aut errore cogitet? Quorsum, quæso, hæc cautio? Nempe si hoc casu non accidit, *nemo negabit consultò, & ob aliquam rationem ab Interpolatore mutatum fuisse hunc Scriptoris sermonem.* Imò verò licet casu non acciderit, ita tamen consultò factum esse, ut ratio aliqua peculiaris Interpolatorem ad ea potissimum verba mutanda impulerit, non sequitur: ipsa generalis interpolandi paraphrasticæque omnia penè exponendi ratio ut alibi etiam & hic sufficit. Ex omnibus interpolationibus nulla casu facta est: sed qui singularum rationem aliquam peculiarem reddiderit, magnus certè Apollo erit. Mutat Impositor ille pro libitu omnia: nunc phrasas obscuriores planè omittit, nunc aliis planioribus exprimit, nunc planissimas aliter refert, nunc Scripturæ loca interferit, nunc sui temporis consuetudines infert, nunc suas sententias, aliquando longiores ῥήσεις Ignatio supponit; ita Ignatiana omnia illustrare & amplificare studens sua fecit. In hac ipsâ Epistolâ ad Magnesianos libidini suæ tantopere indulsit, ut vix tres aut quatuor versus invenias, in quibus nihil immutavit: ut mirum non sit, si omnino frustra causæ aliquæ præsertim subtiles harum immutationum quærantur. Pro θεοπροπείατι scribit θεὸς καὶ ποθεῖν, cum tamen eam vocem alibi retinuerit, pro διαφυγόντες θεὸ τὰ ἐξομῆθα, habet tantum διαφύξειν, pro συλχεῖσθαι, καὶ ἀπορροεῖν, pro κατὰ δύναμιν, καὶ γνώμην, pro ἡ πρὸς σάρκα ὁ λόγος, ἀλλὰ πρὸς θεὸν scribit ἡ πρὸς ἀνθρώπον, ἀλλὰ πρὸς θεὸν ἔχει τὴν ἀναφορὰν, pro καὶ μηδεμίαν ἀποκρίσιν, καὶ μηδὲν αὐτῷ ἀντιλέγειν, pro ἕκαστος εἰς τὸν ἴδιον τόπον, ἕκαστος ἢ ἡ ῥημάτων εἰς τὸν τόπον τῷ ὁρεδύνει, totum denique locum de duobus nummis ita interpolavit, ut nè duo quidem Ignatii vocabula apud eum simul reperiantur. Quænam autem horum aliorumque ejusdem farinæ quamplurimorum ratio reddi potest, nisi quòd melius se scribere potuisse putavit Planus ille, quàm scripserat Ignatius?

Sed cur hæc potissimum mutanda existimaverit Interpolator, in promptu est Viro doctissimo *ratio non obscura. Is enim verius est nè ista si legerentur, Epistolas non Ignatii, sed alterius recentioris esse proderent.* O præclarum Interpolatoris ingenium! ô emunctam narrem! ô subactum judicium! Quod Origenes, quod Eusebius, quod Dionysius & ipse Planus, quod Athanasius, Hieronymus, Theodoretus, Gelasius videre non potuerunt, ille statim odoratus est, has scilicet

Epistolas Ignatii Martyris esse non posse, à recentiore aliquo Im-
postore fictas esse, suâ ope indigere ut pro verè Ignatianis habe-
antur. Quomodo autem hæc deprehendisse putatur? *Vidit istam*
Verbi scilicet à Sige emanationem Valentinum Ignatio recentiore melle;
et delendam putavit, nè personati Ignatii drama proderet. Callidum
sanè, & importunè prudentem virum hæc arguunt: sed videndum
omnino an ea Interpolatori competant. Quid enim? an ille cavit nè
aliquid in illâ Epistolâ reperiretur quod ætatem Valentini sapere vi-
deretur, qui omnes fere Epistolas ita transmutavit, ut sui temporis
more modòque loquerentur, & tria post Valentinum sæcula sape-
rent? An ille metuit nè ætatem Ignatii Epistolici proderet, qui ista
eum ad Philadelphenos scribentem repræsentat, *Presbyteri, Diaconi*
& reliqui clerici, unâ cum populo universo, militibus, magistrati-
bus & Cæsare, ipsi Episcopo obediant, quæ scripta non fuisse ante-
quam Romani Cæsares Christiani facti sunt, viderunt Turrianus &
Leibius, Vedelius, Usserius, & Dallæus? An ille veritus est nè obli-
qua aliqua verba, ad Valentinum fortè ex ejus sententiâ spectantia,
Ignatii omnes Epistolas suspectas redderent, qui Theodoti nomen in
Epistolâ ad Trallianos exprimendum putavit, quem tam diu post Va-
lentinum vixisse omnes nòrunt? Recolantur verba quæ Dallæus
ipse paulò antè, ad finem penè prioris Capituli, ex suâ sententiâ
scripsit. *Hæc & alia velut in Theodotum dicta ipse Epistolarum In-*
terpolator accepisse eo noscitur, quòd locum ad Trallesios hunc, Fu-
gite malas propagines generantes fructum mortiferum, illustrare &
amplificare de more studens, eoque hîc addens ipsorum hæreticorum no-
mina quos in Epistolis quas interpolabat notatos & refutatos esse puta-
bat, Theodotum inter hos diserè ediderit. Interpolator igitur si hæc
ad Valentinum spectâsse cogitâset, non ea delevisset nè Autorem
proderent, sed pro more suo, vel ipso judice Dallæo, Valentini nomen
edidisset. Qui enim Hæreticorum nomina, quos in Epistolis quas
interpolabat notatos fuisse putabat, addere voluerat, quare Theodo-
tum infereret, Valentinum omitteret, cùm Theodotus Valentino
multò junior esset, multòque manifestius ætatem Scriptoris proderet?
Sed nihil ille tale cogitâsse censendus est: neque rationes excogitandæ,
aut providentia Dei nescio quapropter huc advocanda: pro more suo
Interpolator, omnia illustrare & amplificare studens, hæc immutavit,
planè ut in hac ipsâ Epistolâ paulò antè, pro his verbis, *ὅς πρὸ αἰώνων*
πρὸ Πατρὸς ἡμῶν, καὶ ἐν τέλει ἱσθάνη, qui ante sæcula apud Patrem erat,
& in fine apparuit, hæc paraphrastice substituit, *ὅς πρὸ αἰώνων παρὰ*
τῷ Πατρὶ γεννηθεὶς, ὡς λόγος Θεοῦ, μονογενὴς υἱός· καὶ ὅτι σωτηρία τῶν
αἰώνων ἐκ αὐτοῦ διασφίεται· τῆς γὰρ βασιλείας αὐτοῦ ἐκ ἐκείνου τέλει, καὶ
πρὸς τὴν αἰῶνα.

πεφύτης. Qui ante saecula gentium est à Patre, Deus Verbum, unigenitus filius : & in consummatione saeculorum ipse permanet : Regni enim ejus non erit finis, inquit Daniel propheta. Ut igitur in his, ita in illis nulla lectionis diversitas, neque tamen ulla immutationis manifesta causa : sed priora Autoris verba sunt, posteriora Paraphrastæ, qui pro more suo breviter à Martyre dicta longiori φάσι explicatiùs & ornatius tradere se potuisse judicavit. Ignatium nos admittimus, Interpolatorem, sive Arianus fuerit sive non, omnino repudiamus, pariterque inanissimam esse hanc conjecturam pronunciamus.

Alii etiam utitur conjecturis ad hoc Argumentum introductoriis, illique nihilo melioribus. Vult enim Petavium *novi aliquid esse in Usserianâ Editione secum sensisse*, quod Autorem Ignatio recentiorum arguat ; idque patere ex ejus effugio quo illa de Sige verba à Valentini sensu abducere conatus est. Talisne verò sibi testes adjungit ? ex tali argumento secum consentientes, & ex nostris suos facit ? Si idem cum Dallæo reverâ sensit Petavius, ut ille suspicatur, & Sigen Valentinianam animo probavit, verbis negavit : is certè, quem sibi adjungit, quem alibi verè & generosè de Ignatianis locutum asserit, quem postquam Vossianam & Usserianam Ignatii Editionem vidit, pro suâ singulari doctrinâ pròque solenni quadam suâ generositate veram statim & animadvertisse & professum esse dicit, & mendax & subdolos, & minimè generosus aut verax ut fuerit necesse est. Si ulla homini fides est, in hac causâ noster est Petavius ; si nulla, illorum est. Sed ego de fide Petavii dubitandum esse minimè censeo. Si ille Medicæi Codicis Epistolas non minùs fictas putavit quàm vulgares ; cur has postea semper repudiavit, illas admisit, earumque autoritate sæpe usus est ? cur se in his rejiciendis ingenuum, in illis recipiendis mendacem præstitit ? Certè illud quod mirificum effugium appellat Dallæus, Virum præstantissimum tam fædæ tergiversationis non convincit. Nam & ego Petavii sensum de simplici silentio verum esse puto ; & tamen ad Sigen Hæreticorum verba Autoris referantur, ut alii volunt, nihil indè novi in Epistolis esse, nihil quod Autorem Ignatio juniorem arguat cum nostris sentio, idque me firmissimè demonstraturum confido.

Nec tamen adhuc ad Argumentum ipsum accedit priusquam illud annotet, quod ipsius argumentum supervacaneum esse & nullius usus ostendit. Observat enim hæc Epistole verba ad Valentini dogma adèò apta atque apposta esse, ut etiamsi mens Autoris aliò, dum ea scriberet, respexisset, fieri tamen non potuerit quin ea Irenæus, si nôisset, arripere, & contra Valentini expositum a se somnium alicubi usurparet. At constat Irenæum eorum nunquam meminisse. Non

ira disputavit Salmasius, non Albertinus, qui scriptas fuisse has Epistolas ante Irenæi libros ultro fatebantur, neque eas Irenæo incognitas fuisse vel somniabant. Satius illi rorunt, & nos abundè probavimus nullo modo sentiendum esse Irenæum hæc verba, si optimè novisset, si ad manum, cum scriberet, habuisset, contra Valentinum usurpare voluisse. Cum igitur Vir doctissimus inde concludit, *Ergo undecunque hæc verba sumpta sint, & quicumque sit eorum de cætero sensus, illa tamen evidens nobis argumentum ministrant ad demonstrandam harum Epistolarum novitatem ac suppositionem*, id quod est iniquissimum postular. Itane verò, *quicumque sit horum verborum sensus*, sive Autor respexerit Valentinum sive non, æquè evidens erit argumentum pro novitate Epistolarum, idque sensu Dallæano? Nostro fortasse sensu æquè evidens esse potest, id est, nullo modo evidens. Nos fortè rectè asserere possumus, sive respexerit Autor Valentini hæresin, sive non, perinde esse: neutrum enim ad convellendam Epistolarum antiquitatem, quod scimus, quicquam valet. At ut ille, qui verba hæc adversus Valentinum scripta fuisse contendit, qui ideo ab Ignatio scribi non potuisse asserit quia Valentinus Ignatio junior fuit, qui argumentum ipsum producit ut probet contra immotam temporum fidem Autorem dogma hæreticum post mortem Ignatii ortum exposuisse, ut ille, inquam, perinde esse scriberet, sive Autor Valentinum respexerit sive non, mihi quidem mirum videtur. Nemo unquam hoc dixisset, qui putaverit se validè probare potuisse, & respexisse Autorem ad Valentinum & Ignatium Martyrem præ ætate non potuisse scribere contra Valentinum. Unde ego colligo Virum doctissimum huic argumento sive Salmasiano, sive Blondelliano maximè diffidere, suoque negativo potissimum niti. Hæc autem fluctuatio utrumque simul destruit. Nam si Autor Valentinum non respexit, sed aliud planè in animo habuit, & nihil aliud quàm simplex silentium voluit, perit argumentum internum, ex ipsâ Epistolâ ductum; & si Autor hoc tantum voluit, certè eum Irenæus rectè intelligere potuit; quod si ita intellexit, nunquam verba Ignatii contra ipsius mentem adversus Valentinum urgere voluisset, adeoque cadit argumentum externum à defectu testimonii depromptum. Neque verò magis probatur Epistolam hanc Irenæi ætate non extitisse, ex eo quod Irenæus verba hæc minimè citavit adversus Valentinum, quàm nec quarto sæculo eandem in hominum manibus fuisse, quod ea verba non laudaverint Eusebius, Athanasius, Basilus adversus Marcellum, ad cujus hæresin refutandam verba illa *ὅς ἐστιν αὐτῷ λόγος αἰδίου* erant opportunissima. Marcellus enim docuit Christum fuisse *ψαλδὺν λόγον*, minimèque æternum ut orientales Episcopi asseriebant; aliquando scilicet Verbum non fuisse, & nè nunc quidem

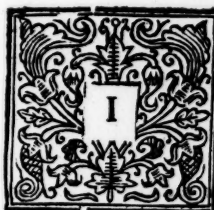
quidem esse asseruit. Ita sententiam ejus exponit S. Basilii Epistolâ
 LII. "Ὁς λόγον μὲν εἰρηθεύει τὸν μονογενῆ διδωσι, καὶ χρεῖαν καὶ ὅτι καὶ
 περὶ αὐτὸν, πάντα ἃ εἰς τὸν ὄθον ἐξῆλθεν ἐπαναστρέφοντα, ἅτε παρὰ τῆς
 ἐξόδου ἔσθ', ἅτε μετὰ τὴν ἐπαγγελίαν ὑφ' ἑαυτοῦ. *Qui unigenitum quidem*
Verbum dici concedit, secundum usum & in tempore progrediens, rur-
sum autem ad illum à quo exivit revertens, neque ante exitum esse, ne-
que post reditum subsistere. Imò verò Marcellus ipse ita se exprimit
 apud Eusebium, quasi fuerit ante omnem rerum productionem,
 ἡσυχία πρὶν, ἐν τῷ Θεῷ τῷ λόγῳ ὄντος, *silentium quoddam, Verbo*
in Deo existente; cum autem mundus creandus esset, τότε ὁ λόγος
 περὶ αὐτῶν ἐγένετο τῷ κόσμῳ ποιητῆς, *tunc verbum progrediens fiebat*
mundi conditor. Ubi obiter moneo verba quæ apud Eusebium sequun-
 tur, ὃ καὶ πρὶν ἔσθ' ἐν τῷ νοητῷ ὀνομαζόμενον αὐτὸν, & ita redduntur,
 quod prius *intus intellectualiter residens ipse fuit*, duplici emendati-
 one opus habere, & sic primò legi, ὃ καὶ πρὶν ἔσθ' ἐν τῷ νοητῷ ὀνομα-
 ζόμενον αὐτὸν, (ut in lib. 2. de Eccl. Theolog. c. 8. & lib. 3. c. 3. lega-
 tur) & in hunc modum verti debere, *qui etiam antè intus intellectu-*
aliter preparavit eum. Quid ad hæc Marcelli refellenda aptius, quàm
 Ignatii illud, ἐκ τῆς συγῆς περὶ αὐτῶν; quod tamen veteres illi Euse-
 bius, Athanasius, Basilii, quibus Ignatius noster tam probè cogni-
 tus est, minimè usurpârunt. Et quidem Eusebius hanc Marcelli sen-
 tentiam cum illâ veteri Gnosticorum comparat, nec tamen Ignatiana
 illa, quæ ipse optimè noverat, Marcello objicit. Ita enim loquitur
 lib. 2. c. 19. "Αἱ Μαρκελλίου ἐτόλμα ὑποπλάττειν πάντα μὲν λέγων ἔσθ' τὸν
 θεόν, καὶ πᾶσα ἡσυχία αὐτῷ τῷ Θεῷ ὑποσέσθ' ἑαυτῷ, καὶ αὐτὸν ἐκείνον
 τὸν καὶ ἀθέων ἀρεσιωτῆς ἀρχηγόν, ὃς τὰ ἀθεὰ δογματίζων ἀπερβαίνο
 λέγων, ἦν Θεός καὶ σιγῇ μετὰ τὴν σιγὴν καὶ τὴν ἡσυχίαν περὶ αὐτῶν τὸν
 λόγον τῷ Θεῷ ἐν ἀρχῇ τῆς κοσμοποιίας δεστικῇ ἐνεργείᾳ. *Qua autem*
supponere ausus est Marcellus dicens, olim quidem fuisse Deum, &
quietem quandam simul cum Deo describens, (secundum ipsum illum
impiorum Hereticorum ducem, qui impia dogmatizans definivit inqui-
ens, Erat Deus & silentium;) post silentium autem & quietem proces-
sisse verbum Dei in principio creationis mundi efficaci operatione. Cum
 igitur Eusebius Marcellum perstrinxerit, quòd Verbum post silentium
 prodiisse dixerit, & simul etiam observaverit hæc à Gnosticis hausta
 esse, apud quos primò erant *Deus & silentium*; cum idem certissimè
 etiam noverit hæc quæ nunc apud Ignatium legimus, nec tamen adver-
 sùs Marcelli hæresin usurpârît loco satis opportuno, quis non videt si-
 ne ullo fundamento asseri Ignatiana Irenæi sæculo non exitisse quòd
 ea ille adversùs Valentini somnia non usurpârît?

Quocirca levi antecedentium conjecturarum velitatione diffatâ ad
 Argu-

Argumentum ipsum à Valentino ductum accedo : utque illud nullam vim ad elevandam Ignatii auctoritatem, imò nè speciem quidem ullam aut verisimilitudinem continere ostendam, quatuor propositionibus rem omnem complectar, quibus & veritatem luculenter exponam, & omnibus Adversariorum objectionibus manifestissimè occurrar. Assero igitur primò clarissimè patere, Autorem Epistolæ ad Magnesios nullam aliam hæresin verbis ex eâ prolatis respexisse, quàm eam quæ fuit Ignatii ævo cognitissima, Ebionitarum scilicet, & Nazaræorum. Cum autem Adversarii adeò asseveranter contendunt, hæc Epistolæ verba ad Valentini commentum respicere, ejusque peculiare delirium reapse ferire, Assero secundò, verba ipsa ut sunt ab Autore Epistolæ prolata ad Valentinum omnino non spectare, nec sine violentâ detorsione ad ejus hæresin exponendam refutandamque applicari posse. Si quis tamen adhuc sine ratione Valentini dogma respicere hæc verba potuisse velit ; nè quicquam contra antiquitatem Epistolæ hæc iniqua conjectura valere videatur, Assero tertio, illam ipsam hæresin, quatenus his verbis feriri putatur, Valentino fuisse antiquiorem, & à vetustioribus Gnosticis ipsi Ignatio coævus certissimè derivatam. Quòd si quis etiam adhuc præfractius tueri velit, Autorem Epistolæ his verbis Valentinum ipsum respexisse, nec Sigen prioribus hæreticis cognitam fuisse post tot Veterum aperta testimonia concedat, nè sic quidem res ex Adversariorum sententiâ confecta erit. Assero enim quartò, nullo argumento satis firmo probari posse ipsos Valentini peculiares errores fuisse Ignatio Martyri prorsus incognitos.

C A P. IV.

Prima Assertio, verba illa ἐκ ἀπὸ σιγῆς παρελθόντων hæresin Ebionitarum ferire. Probatur ex antecedentibus & consequentibus. Explicatio tantum sunt λόγος αἰδίου. Oppositio inter λόγον & σιγὴν frequentissima. Petavii expositio defenditur. Obiectio de frigidâ locutione rejicitur. Similes veterum Patrum explicationes afferuntur. Geminus S. Augustini locus vindicatur, & altero Fulgentii firmatur. Locutionem inanem non esse. Vox παρελθεῖν Petaviano sensui non repugnat. Ἐκ σιγῆς vel ἀπὸ σιγῆς non malè reddi post silentium.

Ilud autem quod primo loco asserendum putavi, Autorem Epistolæ ad Magnesios verbis ex eâ prolatis hæresin Ebionitarum, neque ullam aliam respexisse, luculentissimè probatur. Duæ enim conjunctivæ particulæ, una initio hujusce sententiæ, altera principio sequentis inserta, factis manifestè ostendunt quò tota sententia referenda sit, & ad quid Autor Epistolæ, cum ea scriberet, collineârit. Particula ὃ ostendit hanc ipsam sententiam prioris rationem continere: & sequentis particula ἐν ostendit eam ex hac sequi debere. At & antecedens sententia & sequentes Ebionem disertè feriunt: ergò & hæc quæ prioris rationem explicat, & posterioribus occasionem præbet. Antecedens hæc est, *Si enim usque nunc secundum Judæismum vivimus, confitemur gratiam non recepisse.* De Ebionæis Irenæus lib. I. c. 26, *Circumciduntur & perseverant in his consuetudinibus quæ sunt secundum legem, & Judaico charactere uti.* Idem testantur post Irenæum omnes: antecedens igitur sententia Ebionem disertè ferit. Quæ autem sequuntur, *εἰ ἐν οἱ ἐν παλαιοῖς περὶ γμασιν ἀναστρέφοντες εἰς κενότητα ἐλπίδος ἡλυθον.* *Si igitur in veteribus rebus conversati in novitatem spei venerunt, & cætera eodem planè tendunt,*

ut

ut à Judaismo nempe recedant qui Christianismum amplectuntur: quæ omnia directè adversus Ebionem & sequaces militant. Hæc ipsa sententia ab argumento incipit, quo uti Veteres adversus Ebionitas similésque hæreticos solebant, *Οἱ γὰρ θεότατοι προφῆται καὶ Χριστὸν Ἰησοῦν ἔχουσιν*, Divinissimi enim propheta secundum Christum Jesum vixerunt; & ut demonstret eos gratiâ Christi inspiratos hoc fecisse, eundem Deum, quem illi colebant, manifestâsse se per Filium suum dicit, *qui est æternum ejus Verbum*, contra eundem Ebionem, qui eum nudum hominem esse asserbat, æternum negabat. Non tantum enim illi qui ex viro & sceminâ Christum prædicabant, sed & ii etiam qui eum ex Virgine natum agnoscebant, *ὃ μὲν ἐστὶ ὁμοίως καὶ ἔπειτα προὔπαρχειν αὐτὸν θεὸν λόγον ὄντα καὶ σοφίαν ὁμολογεῖν*, præstitisse eum ut Deum Verbum & Sapientiam minimè confitebantur, ut testatur Eusebius lib. 3. c. 27. Ita omnia convellendæ Ebionis hæresi apprimè conveniunt, neque alio possunt spectare, nisi vim verbis manifestam inferamus.

Cùm autem Christum dixerat, *Verbum æternum*, ὅς ἐστιν αὐτὸς λόγος αἰδίδι, id breviter explicat iis verbis, *ἐκ δὲ σιγῆς προελθὼν, verbum*, inquam, *æternum, non à silentio proveniens*, ut verbum seu sermo omnis qui æternus non est. Hæc enim adjectio nihil aliud est quàm exegesis sive explicatio æternitatis Verbi, eaque planè naturalis & obvia, & sine ullo respectu ad aliam aliquam peculiarem hæresin maximè propria, reddens veram notionem æterni verbi, & ab alio verbo non æterno rectè distinguens. Hic est omnium hominum vulgaris de verbo conceptus, ut quod silentium respiciat. Ita apud Virgilium Juno,

Quid me alta silentia cogis

Rumpere, & obduclum verbis vulgare dolorem?

Ubi Servius, *Silentia autem rumpere, loqui propriè dictum*. Ex silentio ergò exit, seu prorumpit verbum. Huic autem πρὸ *rumpere silentium* contrarium apud Græcos est τὸ ἐχμυθεῖν. Hesychius. *Ἐχμυθεῖν*, ἔχων ἐν αὐτῷ τὸν λόγον, ἢ τοι κεχῆσθαι τὸν λόγον σιωπῇ. Et rursus, *Ἐχμυθεῖν*, *σιωπᾶν*, *λόγους εἰρῆναι*. Unde Ammonio dicitur *σιγῇ εἰρῆς λόγους*, ubi sentio potius legendum *εἰρῆς, εἰρῆναι* enim *λόγον* eo sensu dicunt Græci, non *εἰρῆναι*, ut opinor. Inde *σιγῆς & λόγους* antithesis omnibus familiaris, ut Nazianzenus Carmine XI I ad Episcopos,

Θύσω καὶ σιγῇ, πῶς το πάρεσθε λόγον.

& Orat. 14. *οἱ τῷ λόγῳ τοσαύτης ἐσμὲν σιγῆς μεσσοί*. Cùm igitur verbum sive sermonem communiter sumptum ita concipere soleamus, ut eum silentium semper præcedat; Author autem Epistolæ jam dixisset *verbum* quod Christus est esse *æternum*; æternum autem esse non potest

test quod ab aliquo alio præceditur, verè & opportunè cùm Christum Verbum appellat, non tale intelligi debere admonet, quale ex silentio proveniat. Silentium autem sive *σιγή*, sive *σιωπή* dicatur perinde est. Ut Clemens Alexandrinus Admonitione ad Gentes, *Τὸ τοῦ ἡνὸς ἡνὶ τρεῖς ἢ Ζαχαρίου σιωπὴ ἀναμύσεια τὸν πρέσβερον τῷ Χριστῷ καρπὸν, ἵνα τῆς ἀληθείας τὸ φῶς ὁ λόγος ᾗ* περιηρηκῶν ἀνιγμάτων τῷ μυστικῷ ἀπολύσειται *σιωπὴν Ἐυαγγέλιον γινώσκῃ*. Hoc erat quod subindicabat Zacharia silentium, fructum Christi præcursores præstolans, ut lux veritatis Verbum prophetarum anigmatum mysticum solveret silentium Evangelium factum. Spectatur igitur λόγος communiter tanquam *Γινώσκῃ*, sive *σιωπῆς ἀπόλυσις*, præcedentis scilicet silentii solutio. Rectè igitur admonet Ignatius noster Christum cum λέγῃ dicitur, æternum tamen esse, adeoque talem non esse, qualis ex præcedente silentio prorumpit. Hæc est Assertionis nostræ ratio breviter explicata.

Quid de iis quæ de Hæresi Ebionis diximus sentiant viri docti nescio, nondum enim, ut opinor, hæc à quopiam dicta sunt: mihi tamen satis est ea esse ex totâ Ignatianâ perioche certissima, & Dallæus ipse illa verba, *ὅς ἐστιν αὐτῷ λόγος ἀΐδιος*, assert tanquam adversus Artemonem & Theodotum disertissima, qui Ebionis hæresin amplectebantur: de interpretatione simplici eorum verborum, *ἐκ ἀπὸ σιγῆς παρελθόν*, quid senserit Dallæus probè scio ex iis quæ contra Petavium disputavit. Ille enim perspicacissimi ingenii Jesuita hunc uti haud paulo commodiorem & faciliorem sensum sequutus est. Verbum, inquit, sive sermonem Ignatius asserit esse *Jesus Christum Dei Filium*, non qualis est creatus & humanus sermo, qui in tempore incipit & in tempore desinit, non enim est æternus. Hoc unum, nec aliud quicquam voluit Ignatius. Hanc autem Petavii explicationem Dallæus frigidam & inanem argutiam vocat. Ego in eâ nihil frigidum, nihil inane, nè quicquam quidem argutum video: omnia potius plana, perspicua, apposita, & communi Græcorum sermoni maximè conformia videntur. Sed primò, inquit, quàm frigidum est *Magesianos monere filium Dei verbum esse ipsum*, non tamen ejusmodi ut post silentium prodierit. Jam Criticum agit Dallæus, sed infelicer. Quid enim si hoc frigidum sit, ergò Ignatianum esse non potest? An necesse est ut Sanctissimus Martyr melius scripserit, quàm clari inter Græcos Oratores, in quorum orationibus multa frigide dicta notârunt Critici veteres? De Isocrate summo viro Dionysius Halicarnassæus, *ρηματίζει δὲ φορηκῶς, καὶ τὰ πολλὰ γίνεσθαι ψυχρῶς*. Imò Isocratis imitatores frigidos esse observat, ex quibus nominat Timæum, Platonem, & Sofigenem. Longinus Ti-

mzum pariter & Platonem nominat, quibus etiam Xenophontem adjungit. Non igitur Martyris autoritatem imminuit, si fortè aliquid frigide dixerit: diu ante eum summi in Græciâ viri frigide multa scripsisse notati sunt. Sed nondum video quare hæc locutio adeò frigida existimetur. Imò verò, inquit, *quasi sit quisquam adeò fatuus, ut quem audit esse Jesum Christum Dei Filium eundem putare possit à silentio esse ortum?* Astutè hæc quidem; omittit enim id quod in hac re est præcipuum, *Verbum* scilicet, sive *Sermonem*. Quamvis Dei Filius dicatur, dum tamen verbum idem, sive sermo dicitur, facilè talis conceptus in animo audientium formatur, vel objectio potiùs. Verum quidem est, Ignatium, dum vult Christum Verbum æternum ostendere, rectè eum Filium etiam nominare: hoc enim frigidum non est, sed necessarium. Ita judicavit magnus Athanasius Ignatii sui optimus interpres, lib. de Synodis, ἵνα μὴ πάλιν τις αἰέτων μόνον λόγον νομίσῃ τοιούτων ἢ οὗτος ἐστὶν ὁ ἦν ἀνθρώπων ἀνυπόστατος, ἀλλ' αἰέτων ὅτι ὁὗτος ἐστὶ γινώσκῃ τούτων ἢ ζῶντα λόγον καὶ αἰέσιον σοφίαν. *Ac nè quis audiens Sermonem tantum existimet talem esse qualis est hominum subsistentiâ carens, sed audiens quòd Filius sit, sciat hunc esse vivum sermonem & substantialem sapientiam, &c.* Maximus Taurinensis, *Nè verbum ipsum non substantiam veritatis sed prolative loquentis Dei putares esse sermonem, dicitur Filius.* Et tamen multi fuerunt, neque isti fatui, qui Christum & Filium Dei credebant, & Verbum, nec tamen verbum æternum, adeoque ex silentio profectum: unde Tertullianus negavit Deum esse *Sermonalem à principio*, & primò tacitè cogitasse, & disposuisse secum *quæ per sermonem mox erat dicturus*, & Origenes in Joannem multos suâ ætate extitisse docet, qui tanquam perspicuum illud admittebant, Filium Dei esse verbum nuncupatum, οἰομένοις περφορεῖν πατερικὴν οἰονεὶ ἐν συλλαβαῖς κειμένῳ ἢ τὸν ὕδιν τῷ Θεῷ, existimantes *prolationem paternam quasi in syllabis jacentem esse Filium Dei*, neque ullam ei substantiam aut subsistentiam tribuentes. Si quoties ita Verbi notio traditur & explicatur, ut simul à talibus conceptibus liberetur, frigida sit locutio, frigent certè omnia SS. Patrum scripta, frigent omnes Theologorum expositiones. Universi enim sollicitè curant nè cùm Christus Verbum dicitur, tale verbum mente concipiamus quale ex ore humano provenire soleat, aut quovis modo æternum non sit. Clemens Alexandrinus Stromat. 5. Ὁ γὰρ τῷ Πατρὶ ἦν ὁ λόγος ἐχ' ἑτέρας ἐστὶν ὁ περφορικὸς, σοφία ἢ καὶ χρηστότης φανερωτάτη τῷ Θεῷ. Eusebius de Eccles. Theolog. lib. 1. c. 20. notat Joannem dixisse Θεὸς ἦν ὁ λόγος, non autem Θεὸς ἦν, ὡς αὐτὸν πρὸ πάντων ἀνθρώπων ὅμοιον ἢ φήσῃ, alibiq; notat Deum μὴ λόγον αἰδητὸν ἔχειν καὶ γλώττης ἐξηχέμενον, καὶ διὰ περφορῆς θνητοῖς ὡσὶν ἐξακουόμενον. S. Cyrillus Hierosolymitanus quasi Ignatii Paraphrasen,

sten, ut alibi, ageret, Catech. 4. Πίστευε ὅτι ἐνὸς Θεοῦ μονογενὲς ἔστι υἱός, πρὸ πάντων αἰώνων Θεὸς λόγος· λόγος ἔστι πρὸς ὁμοῦσι τοῖς αἰῶσι διαχρόνιος, ἔτε λόγος ἀνυπόστατος ἑξομοιωμένος. Graviſſimus ſcriptor Gregorius Nyſſenus, ποῖον λόγον καὶ ποῖον πνῦματι; ἔτε δὲ ῥῆμα ὁ λόγος, ἔτε ἄδρα τὸ πνῦμα. Novatianus lib. de Trinitate. *Sermo Filius natus est qui non in sono percussu aëris, aut tono coacta de visceribus vocis accipitur; sed in substantiâ prolata à Deo virtutis agnoscitur.* S. Hilarius de Trin. l. 7. *Unigenitus Deus & Verbum est: sed in nascibilis Pater nunquam omnino sine Verbo est. Non quod prolatio vocis natura sit Filii, sed ex Deo Deus cum veritate natiuitatis subsistens.* Vigilius Tapsentis cum ad ista Psalmi, *Verbo Domini cæli formati sunt*, asseruisset, *Verbum* eo loco esse Filium Patris, statim addidit: *Ubi ait, Verbo Domini, non sonum vocis inconstantivum esse accipias, quam si validus quis emisit de montibus, solet reboare echo.*

Hoc discrimen inter Verbum divinum & humanum profecutus est S. Augustinus, cujus locum ex Sermonē de Nativitate Domini adduxit Petavius ad hanc rem maximè accommodatum, & cum explicatione loci Ignatiani prorsus conspirantem. *Quanam est illa generatio qua in principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum? vel quod est hoc Verbum quod dicturus antea non silebat, quo dicto non siliit qui dicebat? quod est Verbum sine tempore, per quod facta sunt tempora? Verbum quod labia nullius aperuit ceptum, clausitve finitum?* Cui geminum adjungo B. Fulgentii locum, ad Trasimundum lib. 3. c. 18. *Fuit infans Verbum secundum carnem, & fandi non habuit facultatem: sed idem Verbum nullo unquam potuit coerceri silentio, quia ipse est Patris sempiterna locutio.* Uterque autem æternitatem Verbi Dei clarè explicat, & à verbo humano, quod ex neutrà parte æternum est distinguit, utpote quod à silentio incipiat, & in silentium desinat. Quid ad hæc Vir doctissimus? Primò in S. Augustinum, qui solus à Petavio laudatus est, involat, eumque acerbissimè objurgat, quod argutias capter, & in iis penè totus sit, nec miratur quòd aliquid hujusmodi luserit. Æquius hoc in S. Augustino ferendum, quòd haud mitius cæteros Patres tractare soleat. Sed qualis qualis scriptor illi videatur Augustinus, id certè fecit quod ante eum Ignatius Epistolicus: Verbum divinum ab humano distinxit, quòd non perinde à silentio incipiat, nec in eâ notione, ut ab Ignatio exprimitur, quicquam est argutum. Respon. secundò, *Id non dicit Augustinus, quod noster.* Mirum hoc quidem: planè enim idem dicit. Noster, *Verbum quod non prodit à silentio; ille, Quod est hoc Verbum, quod dicturus antea non silebat?*

Quid dici potuit similis? De eodem Verbo loquitur, & idem de eodem asserit. At S. Augustinus *Verbum solum & seorsum à nozione personæ præcisum considerat*: Ergo id non dicit quod Ignatius. Mirum hoc effugium & aperte falsum. Loquitur Augustinus non minùs de Verbo personaliter sumpto, quàm Ignatius. Ita enim incipit, *Quanam est illa generatio qua in principio erat Verbum & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum?* loquitur de æterna generatione Filii, qui sanè est persona: loquitur de Verbo quod erat in principio, quod erat apud Deum, quod erat Deus, quod sanè est persona: loquitur de Verbo sine tempore, id est, æterno, per quod facta sunt tempora, quod sine dubio est persona: loquitur omnino de eo Verbo quod S. Joannes in initio Evangelii sui descripsit, quod personam esse nemo Catholicus negat. Et Augustinus igitur & Fulgentius eodem prorsus modo locuti sunt, quo nos Ignatium locutum esse contendimus.

De frigido & arguto diximus; de inani nunc dicendum. *Supervacaneus enim, inquit, est sensus quem Petavius his verbis affigit. Hominis enim verbum esse eo satis negârat, quod Dei Verbum esse dixerat. At cum Dei Verbum esse dixerat, non illud satis negârat, quod postea eum negare asserit Petavius, ejusmodi scilicet sermonem illum Dei esse, qualis est creatus & humanus sermo.* Aliud enim est Verbum Dei esse & non hominis, aliud verbum illud Dei humano simile omnino esse, quod de Verbo Dei plurimi hæretici asserbant. Dixit Ignatius Dei Verbum esse æternum, quod ut explicaret, & contra Hæreticos qui æternitatem Verbi Dei pernegabant defenderet, monuit Verbum illud Dei non ex silentio ortum esse, ut solent hominum verba, hoc est, non esse verbo hominis simile, neque ex verbo humano de ejus existentia rectè judicari posse. Nihil igitur his verbis dixit quod ante dixerat. *At satis perspicuè id ante dixerat, cum verbum Dei æternum dixisset.* Certè si quis his legibus Veterum scripta examinare velit, Batos omnes faciet. Nonne omnes aliquando seipsos explicant, & idem sæpe aliis verbis dicunt? Nonne objectionibus, quæ oriri possunt aut solent, sæpe occurrunt, & ut hoc faciant, eandem sententiam verbis aliis proferunt? Plurimi in Vetere & Novo Testamento pleonasmum per synonyma opposita & negantia à viris eruditis observati sunt: qui tamen non frigidi aut supervacanei putantur sed emphatici.

Sed tandem ipsa Epistola elocutio ad Petavianum sensum inepta atque absona est & inusitata. Mira hæc objectio à Dallæo, qui omnes hujus Autoris Epistolas tales elocutiones, ineptas, absonas, & inusitatas continere alibi ait. *At si nostrum Valentinianam Sigen significasse admiseric, tota oratio & perspicua, & gravis, & necessaria, & clara*

clara etiam & legitima erit; hoc est, Dallæo fatente, Ignatianis dissimillima. Ut igitur Autor sui similis sit, ut hæc oratio reliquis congruat, ut hæc elocutio cæteris non repugnet, eam de Valentinianæ hæresi exponere non possumus. Illud potius Dallæum dicere oportuit, Expositio Petavii reddit omnia clara & perspicua, Salmasii omnia turbata atque absona & magis ad Autoris hujus morem geniumque accommodata: & vel ob eam rationem Salmasiana expositio Petavianæ præferenda est. Nec hæc ludens dico, sed seriò & ex animo: non dubito enim quin mox ostensurus sim expositionem illam quæ Valentinianam Sigen huc advocat esse planè absonam: & orationem eam, λόγος ἐκ τῆς σιγῆς περιελθὼν, eo sensu acceptam, nec esse claram, nec legitimam, nec Gnosticis, nec nostris familiarem.

Jam verò ut ex ipsis verbis sensum quem vult exsculpat, observat cum Gnosticos ad suorum Æonum emissiones, tum nostros ad Filii & Sp. S. emanationes significandas uti voce περιελθῆν. Fortasse. Sed hinc nullo modo sequitur aut aliter eam vocem usurpari non posse, aut hoc loco in eum modum accipi debere. Vox quæ maximè usi sunt in hac re Valentiniani alia planè erat, nempe περιβάλλειν, unde toties à SS. Patribus exagitantur. Ita Irenæus sententiam Valentinianorum accuratè referens lib. 1. cap. 1. tradit περιβάλλειν τὸν εὐδὸν ἀρχὴν ἧς πάντων, Nun scilicet, συμπεριβεβλήκειν ὃ ἀντὶ ἀλήθειαν. & rursus, αἰδοῦμεν ὃ τὸν μονοῦ ἑαυτοῦ, nempe Nun, ἐφ' οἷς περιβεβλήθη, περιβαλεῖν καὶ αὐτὸν λόγον καὶ ζωὴν, & mox, ἐκ διὰ τὴν λόγον καὶ τῆς ζωῆς περιβεβλήθαι καὶ συζυγίας ἀνθρώπου καὶ ἐκκλησίαν. Eâ voce semper de Æonibus utitur. Eandem & Origenes de Valentinianis agens usurpat tomo 3 in Joannem, Περὶ ὃ τὸς πλὴν πλεὶς αἰώνων ἀναπλάσαντας ἐν συζυγίαις μυστολογίαν καὶ οἰομύθους ὑπὸ Νῦ καὶ Ἀληθείας περιβεβλήθαι λόγον καὶ ζωὴν ἐκ ἀπειδανον καὶ ταύτης ἀπορῆσαι. Atque hæc est Æonum genealogia καὶ τὴν περιβαλεῖν, ut loquitur Irenæus. Neque aliter Valentinianus ille, cujus ipsissima verba transcribit Irenæus, loquitur, Ἰωάννης ὁ μαθητὴς τῆς Κυρίας βελούχου· εἰπεῖν τῷ ἦν ἔλκον γένεσιν καὶ ἦν τὰ πάντα ἀποβάλλειν ὁ Πατήρ, ἀρχὴν πᾶσα ὑποτίθει τὸ παρὼν γινώσκον ὑπὸ τῷ Θεῷ, ἐν ᾧ πάντα ὁ πατὴρ ἀποβάλλει ἀπερμαπνῶς· ὑπὸ ὃ τέτε φησὶ τὸν λόγον περιβεβλήκειν. Valentinianus quidem alter, cujus verba recitat Epiphanius, pro περιβαλεῖν semper usurpat ἀναδείξαι, περιελθεῖν nunquam. Licet igitur Irenæus ipse de productione rerum materialium agens voce περιελθεῖν utatur, & Marci sententiam referens tetradem ex tetrade, decadem ex ogdoade, & Æones ex tetrade, & Prolemæi discrepantem opinionem depingens, Nun & Alethiam tanquam imagines affectuum Patris Thelematis & Ennceæ ita prodiifedicat, & ea vox etiam in Clementis Alexandrini Anatolicis reperitur; tamen cum Valenti-

lentiniani ipsi aliter locuti sint, cum Irenæus accuratè referens Valentinianorum errores dum singulorum Æonum generationes enumerat *περὲς ἑλθόντες* tam constanter usurpat, cum SS. Patres tam sæpe *περὸ ἑλθόντες* Valentinianis objiciant; si Author Epistolæ Valentinianos directè ferire & eorum more loqui voluisset, non *ἀπο σιγῆς περὲς ἑλθόντες*, sed potius *ἐκ σιγῆς περὲς ἑλθόντες* dixisset.

Quòd autem nostros ad emanationem Filii à Patre significandam usos esse voce *περὲς ἑλθόντες* observer, ad rem omnino non facit: imò quod ex Ignatio nostro adducit, multò minùs, cum dicat Christum Jesum *ἀφ' ἐνὸς Πατρὸς περὲς ἑλθόντες*. Unum idémque, inquit, utroque loco verbum est, quod interpret *Vsserianus* vetustissimus in priori exire, in posteriori progredi reddidit. Hactenus verè. Ergò noster Filium exire tam à Silentio negat, quàm à Patre ait. Quænam amabò hæc est consequentia? An qui dicit Filium à Patre exire, non autem dicit progredi, & Verbum non à Silentio progredi, non autem non exire, is Filium exire tam à Silentio negat quàm à Patre ait? Nullo modo. Argumentum itaque ab interpretatione ductum prorsus est frustraneum, imò planè nulum. Sed potuit interpret tam exire in posteriore loco reddere, quàm priore. Potuit quidem, sed & tam progredi potuit in priore loco reddere, quàm posteriore, si contra animi sui sensum redderet. Verùm fidiissimus interpret latæ significationis vocem ita reddidit quemadmodum loco quem interpretatus est optimè quadrare sentiebat. Dicit igitur Filium exire à Patre, negat à Silentio progredi; neque secundum Catholicos, emanationem æternam intellexit, neque de Probule Valentinianâ vel somniavit. Aliquando Græci *περὲς ἑλθόντες* ita usurpant, ut vim τῷ ἐξελθόντες ex appositis habere sentiantur. Cum igitur Christus dixisset, *ἐκ τῷ Θεῷ ἐξῆλθον* Jo. 8. 42, idem significare voluisse putandus est Ignatius, cum scribit *ἀφ' ἐνὸς Πατρὸς περὲς ἑλθόντες*, quod interpretes vertit, *ab uno Patre exeuntem*. Certè ut emanationem à Patre iis verbis denotet Ignatius, nulla ratio cogit. Novimus quid Theodorus Beza ad illum Joannis locum scripserit, *Loquitur Christus meo quidem judicio de adventu in carnem, non de æternâ generatione, cui improprie quoque tribueretur τὸ ἐξελθόντες*. Et ratio manifesta eruitur ex verbis proximè sequentibus, *ἔδὲ γὰρ ἁπ' ἑμαυτῷ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλε*. Si autem Apostolus eo loco de æternâ Filii generatione loutus non est, multò minùs Ignatius, qui ita de adventu ejus loquitur, ut etiam de reditu, *τὸ ἀφ' ἐνὸς Πατρὸς περὲς ἑλθόντες, καὶ εἰς ἓνα ὄντα καὶ χρηρῶντα, ab uno Patre exeuntem, & in unum existentem & revertentem*: ut illud exprimat Jo. 16. 28. *ἐξῆλθον παρὰ τοῦ Πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα, exivi à Patre & veni in mundum; iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem*. Neque igitur

igitur cū Filium à Patre exire dixit Autor Epistolæ de æternâ generatione cogitavit; neque cū Verbum à Silentio prodire negavit, de emissionē Valentini somniavit. Certè ex unicâ voce προελθεῖν nihil tale expiscari licet: quæ cū latissimæ significationis sit, ex aliis verbis quibus adiungitur ejus propria vis eruenda est: necullo modo contendere possumus eodem planè sensu eam accipi debere, cū ad Deum Patrem de Filio, & cū ad silentium de Verbo refertur. Præsertim cū sciamus illud ipsum vocabulum προελθεῖν à Græcis attribui solere verbo etiam prolativo, quod substantialis seu personalis generationis capax non est, ut legimus apud Joannem Philoponum de Mundi creatione lib. 6. c. 4. ἡ δὲ προσωποποιήσας λόγον τὸν αὐτὸν πρὸς προελθεῖν ἀνθρώπου πρὸ Θεοῦ περιάσσειν θέμεις. Et Marcellus apud Eusebium Christum οὕτως λόγον σημαντικὸν τινος ἢ προσωποποιήσας προελθεῖν τὸ Θεῷ φάσκει.

Meræ hæc sunt logomachix; quare tandem fortius argumentum stringere videtur. *Signant enim, inquit, hæc verba id ex quo quid exiit ejus quod ex eo exiit vel locum, vel causam, vel principium (ut Scholæ loquuntur) constitutum fuisse.* Subtilis hæc quidem, sed mira disputatio. Non quæro quodnam illud sit principium constitutum quod causa non sit, ut hîc tertii membri locum occupet. Certè Scholæ ita non loquuntur. Illud quæro, an vox προελθεῖν usurpari non possit nisi de aliquo, quod ex loco vel causâ exit? Ἐκ τῆς κατὰ ὁλίγον εἰς τὴν αἰδιότητα καὶ μετασπακλῶ φύσιν προῦλθεν, inquit Nemefius. At τὸ κατὰ ὁλίγον neque locus est, neque causa, neque principium constitutum. In generatione ipsâ de qua loqui nostrum volunt, ex principio privativo potius aliquid fieri dicitur, quàm ex constitutivo. Ita Aristoteles Phisic. lib. 1. c. 7. Τὸ δ' ἐκ τινος γίνεσθαι π, καὶ μὴ τὸδε γίνεσθαι π, μάλλον εἰ λέγεται ὅτι τῆς μὴ ὑπομνήτων, ὅς ἐξ ἀμέσων μουσικῶν γίνεσθαι, ἐξ ἀνθρώπου δ' οὐ. Et cap. 8. Ἐκ τῆς σφύρας, ὃ δὲ κατὰ αὐτὸ μὴ ὄν ἐκ ἐνυπάρχοντος γίνεσθαι π. Ex privativo igitur principio satis propriè aliquid fieri aut prodire dicitur: & de rerum ortu ita sæpe loquimur. Quis enim non dicit lucem ex tenebris oriri vel prodire? Neq; si Petavius eam phrasin ita explicandam putavit, *Verbum non esse ejusmodi ut ex silentio, vel post silentium prodierit*, adeò exagitandus fuit: quasi κατὰ σιγήν, & ἐκ σιγῆς tam latè differrent, cū Eusebius in hac ipsâ re hæc duo idem valere clarissimè ostendat. Accusat enim Marcellum quòd docuerit μετὰ τὴν σιγήν προελθεῖν τὸν λόγον, & ob eam sententiam Gnosticæ hæresi eum addictum pronunciat. Notant Grammatici ex aliquando pro post usurpari, ut apud Virgilium, *ex illo tempore* pro post illud tempus, & apud Ciceronem, *ex eo die* & *ex consulatu*, & *ex hoc tempore*. Quod & Græcis familiare est. Ut ad illa Homeri ἰα. E.

Καὶ

Καὶ μαλ' ἔξ ἀνέμοιο δυσάε' ἐρρυμένοιο

Notat Scholiastes Vetus, 'Η ἐξ ἀντὶ τῆς μετὰ. Et Eustathius, 'Η ὃ ἐξ ἐξέθεσις ἐ μόνον ἐνταῦθα εἰληπταὶ ἀντὶ τῆς μετὰ προθέσεως, ἀλλὰ καὶ ἀλλαχῇ, ὅς, πόρῳ' ἐν βοτάνης, ἥτοι μετὰ τῷ βοτάνῃ, καὶ ἐν νυκτὶ δ' ἀνεμοὶ χαλεποὶ, ἥτοι μετὰ τὰς νύκτας. Sic ad illa Ιλ. Ν. Πιόμῳ ἐν βοτάνης, Schol. V. 'Εκ βοτάνης, ἀντὶ τῆς μετὰ τὴν βοτάνην καὶ νυκτὶ. Et Eustathius, ἀντὶ τῆς μετὰ βόσκησιν, καὶ ἐστὶ, φασὶν, ὅμοιον πρὸ ἐξ ἀρίστου παρέσθαι, ἀντὶ τῆς μετ' ὁ ἀριστήσω. Ita alibi, αἰθέρ' ἐν δίνῃ, μετὰ τὴν αἰθρίαν κατέσασιν interpretatur idem Scholiastes. Neque tamen Autor Epistolæ dixit ἐν σιγῇ, sed ἀπὸ σιγῆς, quod secundum loquendi modum Græcis familiarem Latine *post silentium* reddi potest. Ut apud Homerum legimus, ἀπὸ δ' αὐτῆς δωρὴν ὤοντο, Ubi Scholiastes Vetus, ἀπὸ δ' αὐτῆς, ἀπὸ ὃ τέτε χρόνῳ, μετέπειτα. Et Eustathius, Ὅπ καὶ πάρε ἀλλαχῇ ἢ ἐν πρόθεσις ἀντὶ τῆς μετὰ λαμβάνεται, ὥτως ἐνταῦθα ἢ ἀπὸ. Indè Hesychius Ἀπὸδρομον interpretatur μετ' ἐπάνοδον. Nihil igitur tritius est apud Græcos, quàm ut ἀπὸ & ἐν pro μετὰ, apud Latinos, quàm ut ab & ex pro *post* accipiantur. Et qui ἐ silentio vel *post silentium* prodire verbum negat, mihi omnium hominum sermonem negare videtur.

Nos igitur & Autoris mentem, & Veteris Interpretis Versionem defendendam omnino putamus; quam planam, simplicem, propriam, & perspicuam, non frigidam, aut argutam, aut inanem esse sentimus: eamque solam ad Autoris mentem rectè exprimendam, & ad Ebionitarum errorem, quem tunc temporis in animo cùm scriberet Autor habuit, castigandum, & ad Magnesios nè istam hæresin reciperent præmuniendos plurimum valere contendimus. Manet itaque inconcussa hæcenus Assertio prima, Autorem Epistolæ ad Magnesios nullam aliam hæresin verbis ex eâ prolatis quàm veterem illam Ebionitarum tot modis in eadem Epistolâ descriptam respexisse: quæ cùm ætate Ignatii Martyris nimium vigerit, quod adversus eam scriptum est fidem temporum pulsare non potest.

CAP. V.

Assertio secunda, Verba illa ad Valentinum omnino non spectare. Valentiniani nunquam dixerunt Sigen peperisse Logum. In Scholâ Valentini solus Nus ex Bytho & Sige, ideo Monogenes appellatus. Logus autem, quod à Bytho & Sige non esset, in deminorationem natus, & Æon cæcus fuit. Genealogia Æonum à Blondello perperam representata. Fragmentum Valentiniani apud Epiphanium explicatur. Locus Cyrilli Hierosolymitani discutitur. Dallei distinctio de mediata & immediata educatione exploditur. Verba Ignatii cum placitis Valentini malè componuntur. Argumentis Dallei omnibus particulatim respondetur. Genuina Ignatianorum explicatio redditur. Adversariorum expositio detorta ostenditur.

Stabilitâ primâ Assertionem sequitur Assertio secunda, scilicet, Verba ipsa ἐκ τοῦ σιγῆς προελθόν, ut sunt ab Autore Epistolæ ad Magnesios prolata, ad Valentinum omnino non spectare, nec sine violentâ detorsione ad ejus hæresin exponendam & oppugnandam applicari posse. Si enim Valentini delirium de emissionem Logi Autor Epistolæ ferire voluisset, & tribus tantum verbis id facere cogitasset, iisque negativè positis, & obiter adductis dum contra alios & maxime oppositos Hæreticos disputaret, contra quos eadem verba non minus quam adversus Valentinum facerent, fieri omnino non potuit, nisi illud ipsum disertè negaret, quod Valentinus clarè ac totidem verbis asseruerat. Sententia enim negativa nihil aliud ferire potest

test nisi oppositam affirmationem; ut si quis neget id quod ille nunquam affirmavit, ejus negatio Valentinum directè non feriat. Hæc adeo certa sunt, ut hîc ipsum Dallæum habeamus confitentem. Ego verò, inquit, respondeo, planè necesse est, ut is ad quem scriptor respexerit, quisquis ille de cætero sit, hoc certè docuerit τὸν λόγον ἀπὸ Σιγῆς προελθεῖν. Quid neget Ignatius perspicuum est ex eo quod affirmat; affirmat λόγον esse διδύον, contra Ebionitas, negat ἀπὸ σιγῆς προελθεῖν. Si Valentini delirium in animo habuit notare & refellere, oportet certè à Valentino dictum & assertum esse, λόγον ἀπὸ σιγῆς προελθεῖν. Hoc autem unquam diserte docuisse Valentinum nego. Si fragmenta omnia Valentinianorum excutias, si expositiones oranes eorum sententiæ evolvas, si objecta à SS. Patribus Valentini hæresin ex professo & fusè exponentibus singula percurras, nunquam hoc vel ab ipsis Hæreticis scriptum, vel apud illos Patres expositum aut objectum reperies.

Nam primò non reperitur talis Genealogia in iis Fragmentis Valentinianorum quæ etiamnum extant, & in quibus quis Æon à Sige emissus sit, & ex quo Æone emissus sit Logus diserte docetur. Unum ex his apud Irenæum, alterum apud Epiphanium extat: in priore Logus est ex Arche, id est Nu, seu Monogene, & Aletheia; in posteriore, aut ex iisdem, mediantibus Anthrope & Ecclesiâ, aut ex Anthrope & Ecclesiâ: in neutro ex Bytho & Sige emissus esse dicitur. Secundò, sententia Valentinianorum prolixè exponitur ab Irenæo lib. 1. cap. 1, & Valentini ipsius præcipuè cap. 5, sed nullibi Irenæus meminit Logi à Sige prolati; non post eum Tertullianus, non Epiphanius, aut Philastrius, Augustinus, Theodoretus, non eorum quisquam qui de industriâ Valentini delirium exposuerunt. Præterea hoc dictum nunquam à Valentinianis vel indè patet, quia dici in Scholâ Valentini non potuit. Ex ejus enim doctrinâ Æon à Sige emissus intra primam quadrigam, quam primordiale tetractyn & authenticâ nominabant continebatur, à qua Logus exclusus est. Æon autem ille ex Bytho & Sige prognatus, virtute suæ generationis communicavit cum Patre supremo: illi Bythus cognitus fuit, reliquis non item. Ita Irenæus, τὸν μὲν ἐν προπάτορα γινώσκοντα μόρῳ λέγεσι τῷ ἐξ αὐτοῦ γεροντί μονογενεῖ, τετέστι τῷ Νῶ, τοῖς ὁ λοιποῖς πάντιν ἀδελφόν καὶ ἀκατάλυτον ὑπάρχειν. Et propatorem quidem eorum cognitum soli dicunt ei qui ex eo natus est Monogeni, hoc est, No: reliquis verò omnibus invisibilem & incomprehensibilem esse. Nus igitur Monogenes, sive unigenitus dictus est, quod ille solus ex Bytho & Sige natus est. Unde Tertullianus Novū vocat illum Valentini Monogenem ex patre Bytho & matre Sige: & quamvis

vis excipiat contra nomen Monogenis, illud tamen facit non respectu Logi aut alterius post Logum *Æonis*, sed *Aletheiæ* tantum, quæ ex iisdem parentibus orta est. Ita & ipse, inquit, pater dicitur & initium omnium, & propriè *Monogenes*. Atqui non propriè, quia non solus agnoscitur; nam cum illo processit & fœmina veritas. *Monogenes*, quia prior genitus, quanto congruentius *Protogenes* vocaretur? Respectu *Aletheiæ* scilicet, quæ post eum sed ex iisdem *Bytho* & *Sige* processit: ratione autem ad reliquos *Æones* habitâ propriè *Monogenes* dicebatur, quod solus ille, reliquorum autem nemo, ex *Bytho* & *Sige* natus esset. Quinetiam hoc illi *Monogeni* adeo proprium & peculiare fuit, ut illi præ omnibus aliis *Æonibus* exinde maxima privilegia accesserint. *Bythus* illi soli, quod ab ipso natus esset, notus fuit. Logus, utpote qui ab ipso non emissus est, ut nec à *Sige*, Propatora non cognovit, ideo quia ab ipso natus non est: quapropter cæcus *Æon* dictus est, qualis à *Sige* emitti *Bythi* οὐδὲν non potuit. *Irenæus* lib. 2. c. 48. Similiter autem rursus & de Logo tertiam prolationem ei à Patre donans, unde & ignorat magnitudinem ejus. *Tertullianus* cap. 9, Sed & hoc exceptio personarum est, quod solus ille *Nus* ex omnibus immensi patris fruitur notione, gaudens & exultans, illis utique mœrentibus. Qui à *Bytho* & *Sige* emissus est ipsi *Bytho* similis & æqualis fuit: Logus autem minimè, qui fuit in deminorationem emissus. *Tertullianus* cap. 7, Suscipit illa statim & pragnans efficitur & parit utique silentio *Sige*; & quem parit, *Nus* est, simillimum patri & parem per omnia. *Irenæus* lib. 2. c. 24, Eum qui est à *Nu* Propatoris (ita lego) ipsorum emissus Sermo in deminorationem emissum dicunt. Nun enim perfectum à perfectò *Bytho* progeneratum jam non potuisse eam quæ ex eo est emissionem facere perfectam, sed obcæcatam circa agnitionem & magnitudinem Patris, & Salvatorem symbolum mysterii huius ostendisse in eo qui à nativi aetate cæcus fuit. Hæc igitur sunt in *Valentini* Scholâ certissima dogmata. Nun, quia à *Bytho* & *Sige* emissus est, *Bythum* ipsum plenissimè cognovisse, illique æqualem & parem esse: *Bythum* autem & *Sigen* alios *Æonas* progenerare noluisse, ideoque Nun *Monogenem* dictum fuisse. Ut autem alii *Æones* emitterentur, Nun etiam *Archen* & Patrem factum. Logum autem, qui ab eo progeneratus est, in deminorationem generari, eo quod ex *Bytho* & *Sige* emissus non esset, ideoque *Bythum* prorsus ignorare, & *Æonem* cæcum dici. Patet itaq; in *Scholâ* *Valentini* Logum à *Bytho* vel *Sige* emissum dici non potuisse.

Blondellus, ut hæc evitaret, miram nobis *Æonum* genealogiam per-textit, & *Valentinianorum* sententiam hoc modo effectam exprimit,

Supremum illi *Æonem* somniantes Βυθὺν à se & πατέρα dictum, qui ex τρυῖς complexu geminam prolem Νῦν seu πατέρα & ἀληθείαν suscepisset: rursus Νῦν seu πατέρα Σιγῇ matri commixtum Λόγον & Ζῶνν genuisse fingeant. Hæc igitur eorum Genealogia, ex Blondelli sententiâ,

Bythus — Sige.

Nus — Veritas
Nus — Sige

Sermo, Vita.

Aliam fatetur exposuisse Patres; hanc autem accepisse se ait ex Fragmento libri Valentinianorum, quod ab Epiphanio Panario suo insertum est. Hæc ille in Præfatione ad Apologiam. In notis autem ad Epistolam Isaaci Vossii asserit librum eum esse ipsius Valentini, & secundum eum Λόγον à Nu & Sige immediatè processisse. Sed primò liber ille Valentino ipsi sine ullo fundamento ascribitur. Nam Epiphanius contra Valentinianos disputans & Fragmentum hujus libri recitans, eum vocat τὴν αὐτοῦ βίβλον non ejus sed eorum librum, alicujus scilicet Valentiniani, non ipsius Valentini; & ad finem Fragmenti addit, & ταῦτα μὲν ἀπὸ μέρους τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ἐγράψεντα ἕως ὅδε μοι εἰρήδω, & hæc quidem ex parte librorum eorum inserta huc usque mihi dicta sunt. Imò falsissimò ipsi Valentino assignari certum est. Ejus enim propria sententia ab Irenæo refertur, quæ ab hujus libri delirio multum discrepat; & Valentini discipulos tum à Magistro tum à seipsis sæpe dissensisse omnes nôrunt. Secundò, *Æonum* genealogia quam Blondellus repræsentat in eo Fragmento minimè continetur, sed planè alia, nempe

Bythus — Sige

I
Pater

Pater — Sige

I
Veritas

Pater — Veritas

I
Homo, Ecclesia.
Sermo, Vita.

Blon-

Blondellus quidem verba quædam ex eo Fragmento ad suam genealogiam firmandam recitat, sed admodum dolosè: ea enim omittit quæ ad rem maximè faciunt: nostra autem ex ipsis Fragmenti verbis sic dilucidè colligitur. Valentinianus ille primò Bythum & Sigen describens, inquit, *καὶ αὐτὴ ἀπὸ μιῆς αὐ ἀναδείκνυσσι πατέρα τῆς ἀληθείας, & hac illi commixta parit Patrem veritatis.* Prima igitur emissio est quæ Pater veritatis ex Bytho & Sige generatur, quem & ἀνθρώπων vocabant. μετὰ τὸτο ἢ ἡ Σιγὴ φυσικῶ ἐνόηται φῶς προεγενεσκαμένη (ὡς τὸ ἀνθρώπων) (ὥν δ' αὐτὰς ἡ σωέλδσις τὸ θέλειν) καὶ ἀναδείκνυσσι τὴν ἀλήθειαν. Postea autem Sige naturalem unitatem lucis proferens cum Homine (erat autem illis velle congressus) parit etiam Veritatem. Secunda igitur emissio est quæ Veritas ex Patre, seu Homine, & Sige generatur, μετὰ τὸτο ἢ Ἀλήθεια φυσικῶ προεγενεσκαμένη ἀνενεχίαν ἐδήλωσε τὸν πατέρα ἑαυτῆς εἰς ἑαυτῶν, καὶ ὡνῆσαν ἑαυτοῖς ἀφ' ἑαυτῶν μίξει καὶ ἀγνεύτω (lego ἀκνεύτω) συγκεῖται, καὶ ἀναδείκνυσσι τέλει δὲ πνευματικῶ ἀρξενόδηλον ἀντίτυπον τῆς περὶ σὺς τετραδς. Postea Veritas maternam proferens lasciviam effeminavit Patrem suum ad seipsam, & congressi sunt invicem incorruptæ mixtione, & immortalis coitu, & parit tetradem spirituales prioris tetradis representativam. Tertia igitur emissio est, qua secunda tetras, (Homo & Ecclesia, Sermo & Vita) ex Patre & Veritate generata est. Hæc est genealogia Æonum primæ ogdoadis in Fragmento, libri Valentinianorum apud Epiphanium descripta: ex quo novam planè & hæcenus inauditam Blondellus fecit, quam nec in eo Fragmento nec alibi reperias. Hanc autem ipse commentus est, ut Λόγον suum ex Sige immediatè produceret, quod omnibus Valentinianorum genealogiis repugnat. Et sententiam suam firmare videtur ex verbis quæ sequuntur, ἥπερ ἦν Βυθὸς, Σιγὴ, Πατήρ, Ἀλήθεια· αὐτὴ δὲ ἢ ἐκ τῶ Πατρὸς καὶ τῆς Σιγῆς τετραδς, Ἀνθρώπων, Ἐκκλησία, Λόγος, Ζωή. Sed si hæc verba aliquid probarent, Λόγον à Sige non immediatè productum docerent; sunt enim tantummodo priorum explicatio: in prioribus autem secunda tetras non immediatè à Sige, sed à Veritate producitur: hæc igitur ad sententiam Blondelli nihil omnino faciunt. Sed ut in illo Fragmento multa corrupta sunt, ita hic etiam locus mihi sanus non videtur: nam vel αὐτὴ ἢ ἐκ τῶ Πατρὸς καὶ τῆς Σιγῆς ad Ἀλήθειαν immediatè præcedentem spectat, quæ secundum hunc Valentinianum ex Patre & Sige prognata est, & tunc aliquid ante sequentem vocem τέλει deest; vel pro Σιγῆς omnino legendum est Ἀληθείας, ut hæc præcedentibus conveniant. Frustra etiam huc advocat Blondellus corrupta illa verba Cyrilli in Catechesi 6. ἐγέννησε Σιγὴν, καὶ ἀπὸ Σιγῆς ἐτεκνοποίησεν Λόγον. Locus ille adhuc in mendo cubat, nec ab Interprete intellectus est. Ὅτι ὁ Βυθὸς ἐγέννησε Σιγὴν, καὶ

ἀπὸ τῆς Σιγῆς ἐτεκνοποίη, Λόγῳ, τὴ παρ' Ἑλληνιστῶν Διὸς· οὗτ' ἡμέων τῶ
τῇ ἀδελφῇ μινυρῶν· τέκνον γὰρ εἶδ' τῶ Βυθῷ ἐλέγετο ἢ Σιωπῇ. Ita Græca
verba edita & distincta sunt: quæ Joannes Grodecius sic interpreta-
tus est, *Quod Bythus, id est, profundum genuerit Sigen, id est, Silen-*
tinum, & de Sige procreavit Logon, qui Jupiter sit Gentilibus, & de-
terior ac inferior eo qui cum sorore sit mixtus. Sige enim Bythi filia di-
cebatur. Mira hîc tradit interpres de Logo Valentiniano quisit Jupiter
Gentilibus. Legit enim vero in MS. suo vocem λόγῳ sed corruptè
exaratam, quare & à prioribus & à sequentibus in Græcis distinxit, in
Latinis autem utrique sententiæ conjunxit, cum ἐτεκνοποίη componit,
ac si scriptum esset λόγον (quemadmodum in MS. Oxoniensi legitur)
cum τῇ Διὸς conjungit, ac sic eodem casu legeretur, atque ita omnia
confundit. Si λόγον quidem legamus, sensus verborum hic perspi-
cuius est. *Bythus genuit Sigen, & à Sige generavit Logum. Jove*
Gentilium hic pejor est, qui cum sorore mixtus est. Filia enim Bythi
dicebatur Sipe. Sed illa vox λόγῳ quæ hunc locum adeo turbavit om-
nino necessaria non est, sive priora, sive posteriora verba respicias.
Posterioribus non competit, quod Grodecius voluit. Cyrillus enim
non Logon sed Bythum Jovi comparat. Prioribus neque λόγῳ com-
petit, neque λόγον necessarium est; nam τεκνοποιεῖν *liberos procreare,*
quicunque tandem illi sint, satis ad hujus loci sensum exprimendum
valet. Docet enim Cyrillus Jovem sorori mixtum fuisse, Bythum ex
filia suâ procreâsse liberos, quod turpius est. Quamvis mihi etiam-
num maximè arrideat, quod olim mihi ipsi in mentem venit, legendum
scilicet esse non λόγῳ vel λόγον, sed λόγῳ τῇ Διὸς, *ad modum,* vel
similitudinem Jovis, eâ ratione quâ Jupiter procreavit liberos, ut
λόγῳ adverbialiter sumatur neque ad Æonem Valentinianum omnino
spectet. Certè si λόγον admittamus, Cyrillum dogmata Valentini
mirificè confundere dicendum est; neque excusatio Blondelli quic-
quam valet, *quasi Bythum seu Propatorem cum Nu seu Patre Valen-*
tinianos confudisse statuat. Nam si supponas hîc Patrem, seu Nun, pro
Bytho & Propatore sumi debere, omnia adhuc erunt à Scholâ Valen-
tini prorsus aliena. Bythus hîc dicitur genuisse Sigen, at Sigen à
Nu generatum fuisse nemo unquam Valentinianorum somniavit. By-
thus dicitur ex Sige genuisse Logon. Valentiniani licet Nun velint
Logon genuisse, nunquam tamen eum Logon ex Sige emissum ad-
mittebant. Bythus hîc ex Sige tanquam ex filia suâ generat liberos: at si
Valentinianus quispiam dicat Nun seu Patrem ex Sige Æonem aliquem
procreâsse, id factum non ex filia sed ex matre docebant. Loco igitur
Cyrilli infelicissimè usus est Blondellus; & satis adhuc manifestum est
à Valentino nunquam dictum fuisse, Λόγον ἀπὸ Σιγῆς περὶ λῶν.

Expositâ

Expositâ sententiâ, rationibûsque nostris adversùs Blondelli astutias defensis, videamus quid Dallæum moverit ut aliter sentiret. *Ipsa hæc verba in Valentinum ferri, ejusque delirium ferire non est, inquit, ut opinor, obscurius.* Primùm quàm timidè, ut opinor, & non obscurius! Imò verò certissimè obscurius, & ut opinor absurdius; quod ex Viri doctissimi probatione patebit luculentius. Ex Irenæo quidem fabulosam Valentini divinitatem exponit, eadèmq; Tertullianum, Epiphanium & alios tradere asserit. Hæc nunc non excutio; sed num Irenæus, vel alius quisquam in enarrandâ Valentini divinitate tradit Sigen peperisse Logon, aut Logon non dicit ab aliâ quàm Sige fuisse emissum? Hoc non dicit, quod omnino dicere debuit, si aliquid quod ad suam sententiam confirmandam valeret, asserre veller. Sed ejus loco hoc tantum dixit, *Quorum nemo est qui non à Sige educum à Valentino Logon, vel immediatè ut à matre filium, vel certè mediatè ut ab aviâ nepotem commemoret.* Imò verò hæc in hac re distinctio de mediata & immediatâ educatione est vel ab ipso vel à Blondello excogitata; neque talis educio ab ullo istorum Patrum est exposita: nemo eorum vel mediatè vel immediatè Logon vel ex Sige vel ex alio Æone educum fuisse dixit. Hæc distinguendi subtilitas & Valentini & Patrum ævo longè inferior esse cognoscitur; nec ibi adhiberi debuit ubi de nudâ eorum sententiâ quæritur. Præterea quorsum hæc distinctio in duo membra, ut sit Logus vel filius Sigis, vel nepos. An quisquam eorum quos commemorat Logon Sigis filium nominat, aut ex Sige immediatè educit, ut Dallæus eum rectè Sigis filium vocare possit? Dixit quidem Irenæus *Ὁν ἰδὲν μονογενῆς, Unigeniti filium*, Sigis filium non dixit. Ipse Irenæum adducit ut ostendat ex Sige prodiisse Nun, Nun autem & suam Alethiam emisisse Logon, & eadem Tertullianum & Epiphanium docuisse asserit. Si autem hæc vera sint, tum eorum nemo Logon à Sige immediatè ut à matre filium educum commemorat. Et tamen cum ista tam infelicitè dixisset, ac si res jam confecta esset, inquit, *Hæc nobis delibâsse satis est, ut quisvis intelligat de hac Valentini Metaologia cogitâsse Epistola ad Magnesianos Scriptorem.* Cogitavit scilicet ille antiquus Scriptor prius de mediata & immediatâ educatione Æonum, vidit secundum Valentini sententiam à Viris eadem scribentibus Logon è Sige vel ut matre, vel ut aviâ educum, ideoque simpliciter negat Verbum ex silentio prodiisse. Hæc rationis Dallæanæ summa, quàm absona, quàm detorta quis non videt?

Hactenus Valentini sententiam exposuit, nunc Autoris verba cum ejus placitis componit, ut eum de Valentino, cum scriberet, cogitâsse probet. Primò hoc exinde colligit, quòd ait *Deum esse unum.* Mira hæc probatio. Nonne causam satis justam habuit Autor Epistolarum
ut

ut Deum unum diceret, qui sæpe Christum Deum esse dixit? Nonne omnes Catholici ante Valentinum Deum esse unum sæpe affirmarunt? Si quisquis dixit unum esse Deum de Valentino cogitavit, nemo ante Valentinum Catholicè scripsit. Sed nondum etiam liquet Valentinum Dei unitatem negasse. Nam cum Irenæus ejus & sequacium omnium deliria exposuisset, hæc habet, lib. 1. c. 19. *Omnes enim fere quotquot sunt hæreses Deum quidem unum dicunt, sed per sententiam malam immutant.* Etrursus lib. 4. c. 58. *Judicabit autem & eos qui sunt à Valentino omnes, quia linguâ quidem confitentur unum Deum Patrem, & ex hoc omnia: ipsum autem qui fecerit omnia defectiōis sive labis fructum esse dicit.* Apertè igitur professus est Valentinus unum esse Deum: & licet Tertullianus eum tot Deos quot Æonas fecisse rhetoricè pronunciet; ipse tamen Æonas Valentini nihil aliud quàm sensus & motus; & in personales substantias à Ptolemæo mutatos esse asserit. Præterea Epistolæ Author hoc ipso loco unitatem Dei expressè adversus Ebionæos utitur, contra quos ex professo disputans docet Prophetas secundum Christum vixisse, & ideo persecutionem passos esse dum ejus gratiâ imbuti essent, ut omnes agnoscerent, *quod unus Deus est qui manifestavit seipsum per Jesum Christum filium ipsum.* Secundò, addit unum Deum, inquit, seipsum manifestasse per Jesum. An hoc dicere non potuit nisi de Valentino cogitasset? Quænam ratio cogit hîc nos ad illius deliria confugere? Nonne hæc satis perspicua sunt & ad Ebionæos confutandos idonea, si Valentinus nunquam extitisset? Nonne per se satis rectè dicta sunt licet nullum omnino hæreticum perstringerent? Quemadmodum Clemens Alexandrinus Admonitione ad Gentes locutus est de Christo Logo, *ἀίδιος ὁ ὢν, ἰσότης ὢν, ὁ μέγας ἀρχηγός Θεὸς τε ἐνδὲς τῆ αὐτῆς καὶ παλαιοῦ*, quibus verbis ipsam Ignatii Epistolam in animo habens usus esse videatur. Non puto Virum doctissimum id velle ut aliter hæc intelligi non possint, nisi ut Valentinum feriant: hoc tantum, opinor, vult, hæc verba omnes ejus *vugas* disjicere. Sed quis ei vel hoc concedet? An qui dicit Deum unum se per Christum manifestasse satis omnia Valentini dogmata confutavit? Nonne idem potiùs dicit quod dixit Valentinus, qui ideo emissum Christum docuit, ut innominabilem & incomprehensibilem Patrem, quem unum Deum professus est, declararet? Tertiò, docet Author Jesum Christum esse Dei illius qui se manifestavit Filium. Ergone Valentinum necessariò respexit? Nemone id asserere potuit qui ejus deliria non audiverat? At hoc cum Valentini fabulis non consentit. Rectè: atque hinc fortasse colligere possumus Autorem Epistolæ non fuisse Valentinianum: nec aliud quicquam inde sequitur. Quartò, addit Christum Dei filium esse ejus *λόγος*. Hinc rectè fortasse colligatur Auto-

Autorem nostrum post S. Joannem Evangelistam scripsisse, post Valentinum neutiquam. *Jesum* quidem & *Christum à Verbo Valentinus divisit*. Sed an hæc omnia simul dicere, est Valentinum refutare? An eundem *Jesum* & *Christum* & *Λόγον* nominare est illius impium delirium disjicere? Non puto. Nam & ipsi Valentiniani eundem & *Jesum* & *Christum* & *Λόγον* nominabant. Hoc disertè tradit Theodoretus lib. 1. c. 7. *Προσάλλοιται διὰ τούτων τὸν Ἰησοῦν, ὃν καὶ Σωτῆρα προσεκαρδιστοῦσι καὶ Χριστὸν Λόγον. Jesum inde produxerunt, quem & Servatorem appellant, & Christum Verbum.* Ipse etiam Irenæus tradit nobis perfectum fructum *Ἰησοῦν, ὃν καὶ Σωτῆρα προσεκαρδισθῆναι καὶ Χριστὸν καὶ Λόγον πατρωνυμικῶς, καὶ πάντα, Jesum, quem & Salvatorem vocari & Christum & Logon patronymicè, & omnia.* Quintò, *Λόγον sermonem æternum dixit.* Nempe Catholicè: sequutus est Apostolum, Ecclesiæ vocem edidit, & adversus Ebionem usurpavit. Si Valentinus æternum esse non credidit, ante eum Ebion æternum esse negavit. Quorsum igitur Valentinus huc advocatur, cum ad manum sit Ebion contra quem Autor Epistolæ ex professo disputat? Sextò, *de vera Dei Λόγῳ postremò subjicit ἢ ἀπὸ σιγῆς παρελθεῖν.* Rectè, sic enim exegeticè dicit, quod antè dixerat, cum eum *Λόγον αἰδίου* pronunciasset. Ita Apostolum explicat, Ebionem refutat, Magnesianos præmunit, ac si diceret, Verbum hoc quod de Christo dicitur æternum est, non temporale, quale ex silentio oriri solet, nec nisi post silentium prodire, quod adversus Ebionem ejusq; sequaces semper urgendum est: non ac si diceret, *Λόγον hunc nihil habere cum Valentiniano Λόγῳ commune, quem impostor à Sige exire fingebat.* Neque enim hîc de Valentino agitur, sed de Ebione; importunè igitur ille hoc loco advocatur: neque Impostor ille unquam dixit *Λόγον* à Sige emissum esse, sed ex Monogene, Bythi & Sigis filio unigenito. Dallæus ipse sententiam ejus ex Irenæo delineavit, reliquosque eum sequi ait: nulla ibi Logi è Sige progenitio: nulla itaque hîc ad Valentinum allusio. Et sex Argumenta ex unâ sententiâ mirè conflata nè unius quidem vim habent.

Quare hoc loco satîs jam vexato atque detorto, ea tandem recolit, quæ *proximâ paulo antè periocâ* de Christo Autor Epistolæ dixerat, ut eo loco hæresin Valentini refutatam inveniat in quo Ignatius de nullâ hæresi disputat, sed tantum Magnesianos monet, ut à Schismate caveant, & Christianam veritatem arctè amplexentur, quam particulatim explicat, dein argumento ab unitate Dei & Christi ducto exornat: quod & per se satîs proprium est, & vetustissimis scriptoribus familiare. Ita Cl. Alex. Admonitione ad Gentes repræsentat Christum Logon innumerabiles populos ad unitatem Ecclesiæ in hunc modum

dum convocantem, Ἡμεῖς ὡς ἐμὲ, ὅφ' ἔνα παρθενώμοις Θεῶν, καὶ τὸν ἔνα Λόγον τῷ Θεῷ. Ita Pædagog. lib. 1. unitatem Ecclesiæ mirificè depingit, Ὡς δαύμα! ὁ μουσικὸς ἰς εἰς μὲ ὁ πῦρ ὅλον πατὴρ εἰς ὃ καὶ πῦρ ἄλλον Λόγον καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πανταχῶς μία ὃ μόνον γίνεσθαι μήτηρ παρῆν ὁ Ἐκκλησία ἐμοὶ φίλον αὐτῷ καλεῖν. *O miraculum mysticum! Unus quidem universorum Pater; unus autem & universorum Verbum; & Spiritus S. unus ac idem ubique. Una autem sola est mater virgo: mihi autem placet eam vocare Ecclesiam.* Et Gentes etiam invitat ad hanc unitatem, tanquam unitati divinæ conformem & ad illam tandem perducentem. Σπώσωμεν εἰς μίαν ἀγάπην Συμαχθῶμαι εἰ πολλοὶ καὶ τὴν τῆς μοναδικῆς εἰσὶς ἔρωσιν· ἀναλόγως ἐνότητα διώκωμεν τὴν ἀγαθὴν ἐκζητῶντες μονάδα· ἡ δὲ ἐκ πολλῶν ἔρωσις ἐκ πολλῶν εἰς διασπέρσιν ἀρμονίαν λαβῶσα θεῖκην μία γίνεται Συμφωνία, ἐνὶ χορδῇ καὶ διδασκάλῳ τῷ Λόγῳ ἐπωμῆν, ἐπ' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν ἀναπαυομένη, Ἀββὰ λέγεσθαι, ὁ Πατὴρ. *Festinemus ut in unā dilectionē multi cogamur secundum monadica essentia unionem. Analogicè unionem persequamur bonam exquirentes unitatem. Quæ est autem ex multis unio ex vocum multitudine & dispersione divinam capiens harmoniam unus fit concentus, unum chori ducem sequens & magistrum Verbum, in ipsâ acquiescens veritate, dicens, Abba Pater.* Hæc igitur de uno Deo Patre, & uno Christo Logo doctrina, semper habita est per se satis ad unitatem Ecclesiasticam premendam idonea. Non aliter hæc Ignatius, *Omnes, inquit, in unum templum concurrite, ut in unum altare, in unum Jesum Christum, ab uno Patre exeuntem, & in unum existentem & revertentem.* Hæc Logon Valentini respexisse Autorem vult Dallæus, cum tamen de Verbo nihil dicat: conjungere itaque cum reliquis satis ab hoc loco disjunctis & in alio argumento occupatis coactus est, ut aliquid ex utroque exculpat. *Negat exire à Sige, dicit exire à Patre:* ergò Valentinum ferit. Quo nihil dici potuit infelicius. Si enim sic Autor Valentinum respicit, non eum impugnat, sed sequitur; non ejus deliria refutasse, sed potius amplexus esse videatur. Negat enim quod negavit, dicit quod dixit Valentinus. Negat Autor Epistolæ Λόγον exire à Sige Bythi conjugæ? Negat & Valentinus, qui eum cæcum Æona depinxit, qualis ex Sige Bythi conjugæ exire non potuit; & cum in deminorationem emissus esset, eum ex aliis Æonibus, Monogene & Aletheia necessariò eduxit. Dicit Author Λόγον exire à Patre? Dixit & Valentinus; ex Monogene enim emissum tradit, Monogenes autem Valentino propriè Pater est. Ita Irenæus, καὶ ὁ Νῦν τῶν καὶ Μονογενῶν καλεῖσθαι καὶ Πατέρα. Tertullianus de Nu, *Ita & ipse Pater dicitur, & initium omnium, & propriè Monogenes.* Prima tetras ex ipsis Valentinianorum libris desumpta apud Epiphanium hæcet,

Βυθός, Σιγά· Πατήρ, Ἀλήθεια, ubi ex Patre & Veritate generatur Logos. Exivit igitur Logos secundum Valentinianos non à Sige, sed à Patre. Quare si Autor Epistolæ illos hæreticos in animo habuisset, nunquam negasset, quod illi non affirmarunt, nunquam dixisset, quod illi dixerunt.

Sed si Valentinum non feriat, cum exire à Patre scribit, ad eum certè collineat quod ex uno Patre exire dicat. Minimè verò: non enim docuit Valentinus Logon ex pluribus patribus exiisse. At, inquit, non dixit ab uno patre Νη, sed & à matre Αλεθεια. Præclarum enim verò Argumentum! An eo minùs erat ex uno Patre, quod esset etiam ex matre? De posteritate Abrahami Apostolus Heb. 11. 12, Διὸ αὐτὸς ἐνδὲς ἐγενήθη, Propter quod & ab uno orti sunt. Non igitur habuerunt matrem qui ab Abrahamo descenderant? aut quia ab uno orti sunt, avum aut aviam habere non potuerunt? Nazianzenus Orat. 1. de Adamo, πάντα ὑπὸ πάντων εἰς ἓν, καὶ ὑπὸ ἐνὸς τῷ πατρί. Erat scilicet Adamus unus ille propator humani generis, quamvis Eva etiam fuerit mater omnium viventium. Tam malis avibus hoc loco usus Vir doctissimus progreditur tamen, & postrema etiam verba [Jesum Christum in unum, Patrem scilicet, existere & reversum esse] non aliò quam in fidei Valentini Christum destinata statuit. At postrema sententiæ verba eundem sine dubio spectant quem ejusdem sententiæ priora: eundem Autor intelligit à Patre exeuntem & ad Patrem revertentem. Prioribus vult Dallæus Valentini Logon ferri, posterioribus ejusdem Christum: cum in Scholâ Valentini Logos & Christus sint prorsus & planè distincti. Non igitur utrumque, imò neutrum ferit. Utunque sit ferri non potest, ut nos ad Valentini Logon & Christum rejiciat, & simul hæc ab Autore Epistolæ juxta S. Joannem scripta pronunciet. Quid enim opus est ut Valentinum respiceret, qui de S. Joannis mente exprimendâ cogitavit? Imò quid hoc ad generationem Logi, quod agit de Incarnatione sive adventu in mundum? ut superiùs eum locum exponendum esse docui.

Atque hæc quidem omnia sunt quæ Vir doctissimus attulit ut ostenderet Autorem nostrum, dum hæc scriberet, Valentinum ejusque fabulas in animo habuisse: quorum nihil est quod assensum cogat vel ipso, opinor, iudice, ut ego autem sentio, nihil quod quenquam vel leviter moveat, qui non eodem modo Ignatii Epistolas legerit quo Scripturas olim legebat Valentinus, ut omnia scilicet ad suum sensum trahat, & in proprium characterem convertat. Quod si cui liberet facere, quàm proclive esset Catholicum quemvis Patrem in Valentinianum convertere! Exempli gratiâ sumo suavissimos Synesii Hymnos, in quibus hæc lego, & quidem de Logo, Λόγος, ὃν μετὰ τὴν Πάσχα

Ὡς μὲν, Νόθ' ἀρρήτως τίχτει σε Πατὴρ. *Verbum, quod magno Cum Patre cano, Mens ineffabilis Gignit te Patri.* Vides hæc omnia esse ex Valentini scholâ. Habemus Patrem ἀρρήτον, Νῆν, & Λόγον tres primos Æonas masculos. Valentinus ipse ita definivit δυνάμει ἀνορέμα-
 σον, ἥς τὸ μὲν π' ἐκλείδεται ἀρρήτον, τὸ δ' ἐστὶν σιγὴν. Ἀρρήτ' itaque idem qui Bythus, ex Bytho Nus, ex Nu Logus, Purus putus itaque Valentinianus erit Synesius. Nam & quæ sequuntur ex eadem officinâ esse videntur, Πρῶτ' ἀπὸ τῆς Προθορᾶς ῥίζας, Ῥίζα δ' πάντων τῶν μετὰ κληῖν τὴν οὐκ ἔχον. *Primus ex primâ Prognatus radice; Radix autem omnium, Quæ condita sunt post inclytum Tuum ortum.* Primam enim Tetrada ῥίζαν ἑστὶ πάντων appellabant, & Logum ex illâ eductum παῖτα πάντων ἑστὶ μὴ αὐτὸν ἐκείνων. Apud eundem lego, Μάκαρ, ὅστις μετὰ μοίρας Ἐπιβὰς Νόου καλεῖται, Βυθὸν εἶδεν θεοκραμῶν. *Beatus, qui post fata Ingressus Mentis vias, Bythum vidit divinâ resurgentem luce.* Vides ut itatuat summam beatitudinem in visione Bythi, eâque patefactâ per Nun. Quod & iterum exprimere in hunc modum videtur, Ἐπεκλήρο-
 μ' ἐπεσσιδεῖν αἴγλαν Ἀχάμαν Βυθῶ Ἀμαρυσσέμεν. *Dum tentat Intueri splendorem Indefesso Bytho Fulgentem.* Deum certè Patrem vocat πατέρα, & αἰωνοτόκον, & Θεὸν καὶ ἀρρῆν. An ipsi Valentiniani aliter loquerentur? Eodem argumento probari posset Lucianum in Philopatri Valentinum perstrinxisse, ubi deridet doctrinam Trinitatis. Ita enim Critias, ὅς ἐστι δὲ ὁ λέγεις, ἐν τεία, τεία ἐν' μὴ τὴν τε-
 τρεκλῶ φῆς τὴν Πυθαγόρεω, ἢ τὴν ὀγδοάδα, καὶ τειακῶδα; Cui respondet Triphon, Σίγα τὰ νέρθεν, καὶ τὰ σιγῆς ἀξία. Quis enim nescit Tetradem & Octonationem, & triginta Æones Valentinianorum, qui etiam, teste Irenæo, Tetradem πρώτῳ καὶ ἀρχόντῳ Πυθαγορικῶς τελετικῶς nominabant? Quid quòd Triphon statim respondens dicat hæc silentio esse digna, ut sæpe etiam in hac re Patres loquuntur? Scilicet si verba à Valentino, secundum proprium characterem usurpata quoties apud alios scriptores leguntur eodem sensu apud eos accipiantur, quemcunque volumus aut hostem aut amicum Valentini faciamus. Ut illi Ignatium, ita ego Lucianum hostem, amicum autem Synesium feci. Pari jure utrumque factum est, hoc est, nullo.

Ut autem liquidò appareat has omnes Viri doctissimi explicationes & ad Valentini deliria allusiones non esse omnino vel necessarias vel opportunas, sed potiùs à mente & scopo Autoris prorsus alienas, imò commenta esse quæ totam Ignatianæ orationis seriem aliò violenter detorquent: locum ipsum integrum proponemus, & explicatione simplicissimâ & ad rem quam volumus maxime accommodatâ ab importunis
 glossis

glossis vindicabimus. Prior Perioche nihil aliud est quam vehemens exhortatio ad unitatem Ecclesiasticā, toties ab ipso, toties ab Apostolo inculcatā, tot encomiis à SS. Patribus ornatā, ἡ δὲ ἐκείνης ἰσὺς καὶ συμφωνίας, ut loquitur Chrysostomus. Sicigitur affatur Magnesios Ignatius, ἐν ὁμοιοῖα Θεοῦ συναρπάζετε πάντα παρ᾽ αὐτοῦ, in concordia Dei studete omnia operari, μηδὲν ἔσθω ἐν ὑμῖν ὁ διυήσθαι ὑμᾶς μερίσαι, nihil sit in vobis quod possit vos partiiri. Uniamini Episcopo & presidentibus. Ut Dominus sine Patre nihil fecit, ἡνωμένος ὢν, unus existens, neque per seipsum, neque per Apostolos; sic neque vos sine Episcopo & presbyteris aliquid operamini. Sit, inquit, ἐπὶ τὸ αὐτὸ una oratio, una deprecatio, mens una, una spes. Rationem statim reddit & eam quidem Apostolicam: εἰς ἑστὶν Ἰησοῦς Χριστός, unus Iesus Christus est, quo melius nihil est. Ut S. Paulus Ephesios cohortans ut servant unitatem Spiritus in vinculo pacis, Vocati estis in unā spe, Unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus, & Pater omnium, πᾶσι αὐτῷ τὸ ἐν καὶ εἰς τέθεικεν, inquit, Theodoretus, εἰς συμφωνίαν συνάπτησιν τὴν ἐκκλησίαν. Ita etiam & Ignatius idem argumentum prosequitur. Omnes igitur ut in unum templum convenire, (quibus verbis primitivam Ecclesiæ unitatem in Actibus Apostolorum descriptam repræsentare videtur) in unum altare, in unum Iesum Christum, quem quoniam iterum proponit, latius describit, ab uno Patre exeuntem & in unum existentem, & revertentem. S. Paulo S. Joannem ad jungens, apud quem Christus ipse ait, Exivi à Patre, & veni in hunc mundum; iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem. Ab unitate igitur Christi, & Dei Patris cum Apostolo argumentum ducit Ignatius ad commendandam unitatem Ecclesiasticam. Nam ut optimè observavit S. Chrysostomus, Ὅταν ἐπὶ πλεονάζον παρ᾽ ἀλλήλους ὁ μαρτυρεῖ Παῦλος, ὥστε πᾶσι ὡς ὁδοῦ καὶ πνευματικῆς, ἀπὸ τοῦ ἐν τοῖς ἑσπεροῖς ποιεῖται τὴν ἐκκλησίαν. Beatus Paulus, admodum prudens ac spiritalis, cum ad aliquid præstantius hortatur, ab iis quæ in cælis sunt exhortationem promittit. Quare, cum tota hæc perioche nihil aliud sit quam exhortatio ad unitatem, eaque verbis & sensibus Evangelicis & Apostolicis expressa; cum ab unitate Christi & Dei Patris in hac ipsâ re argumentum ducere solenne sit: importuna planè est de longè petitâ Hæreticorum dogmatum expositione aut refutatione cogitatio, & animi Autoris ad suam hypothefin maximè attenti violenta distractio.

Altera verò quæ sequitur perioche, & quidem satis prolixa, tota quanta est ad hæresin evitandam comparata est. Μὴ πλανᾶτε τὰς ἐπεροδοξίας, ut Epistolâ ad Smyrναeos, καὶ λαμάνετε τὰς ἐπεροδοξίας, unde Origeni ἐπεροδοξοί vox adeò familiaris, quam malè transtulit Hiero-

Hieronymus. Quales autem hi Heterodoxi sive hæretici fuerint, contra quorum dogmata Magnesianos præmunir, statim his verbis docet, *μηδὲ μυθώμασι παλαιῶς ἀνωφελέσιν ἔσιν* non quòd Autor, quia post Clementem Alexandrinum scripsit, ut Blondellus voluit, commenta Valentinianorum *antiqua* sive vetusta vocaret; pugnat hoc enim cum omnibus istius ævi scriptis quæ hæreticorum dogmata semper tanquam nova exagitant; sed instituta Judaica cum fabulis commixta, quæ tanquam *παλαιὰ & ἀνωφελῆ* sæpe ab Apostolo traducuntur. Ita ipse paulò pòst veteres Judæos *ἐν παλαιῶς περὶ γυμνασίων ἀναστρέφοντας* in veteribus rebus conversatos esse dicit; ita Ephiphanius contra Ebionem disputat, *ὅτι ἔχρη βαπτισμοῖς χρῆσθαι καὶ ἔθεσιν ἀνωφελέσιν, quòd non oporteat lavacris tui & consuetudinibus inutilibus*. Quis autem unquam Valentinianorum fabulas tantum diceret *inutiles*, de quibus Irenæus, *Super omnes est blasphema regula ipsorum*. Licet enim Philosphorum doctrinam, ex qua suam aliquatenus derivarunt, *alicubi veterem & inutilem* vocet, eorum tamen matæologiam & tanquam novam, & tanquam blasphemam condemnat. Idèoque Interpolator, sive Paraphrastes, sensum secutus, Autoris mentem his verbis expressit, *μηδὲ μύθοις ἐνέχετε καὶ ἡγεαλογίας ἀπεργαστοῖς, καὶ Ἰουδαϊκοῖς τύποις, neque intendatis fabulis, & genealogiis interminatis, & Judaicis inflationibus*, locum S. Pauli respiciens ad Timotheum, cui etiam addidit illa ad Corinthios, *vetera enim transferunt, & ecce facta sunt omnia nova*. Nullam certè aliam hujus loci expositionem patitur ratio ipsa exhortationis quæ immediatè subjungitur, *Si enim usque nunc secundum Judaismum vivimus confitemur gratiam non recepisse*. Nisi enim priora de Judaismo intelligantur, hæc planè erunt ridicula. Quorsum, quæso, hæc nisi illis *fabulis vetustis & inutilibus* ad Judaicum vitæ characterem Christianos revocarent Hæretici illi contra quos disputat? At nihil tale docuit Valentini Schola: qui tam abjectè de Demiurgo scripsit, ad Legem Mosaicam discipulos nunquam revocavit. Ebionæi hoc urgebant, qui Christum ipsum Judaicis ritibus obedientem fuisse observabant, & illius exemplo Christianos omnes ad eosdem ritus observandos obligare voluerunt. Hi enim docuerunt δὲ ἐν παντὶ αὐτοῖς τῆς νομικῆς θρησκείας, ὡς καὶ ἂν διὰ μόνου τῆς εἰς τὸν Χριστὸν πίστεως καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν εἰς ᾧ θησισμῶτος. *Legis observationem sibi omnino necessariam ducebant, quasi per solam in Christum fidem vitamque ex eâ fide tractatam salutem consequi non valerent*, Euseb. lib. 3. c. 27. Ut ab his igitur caveant Magnesianos monet Ignatius, quippe Ebion in Asiâ suum dogma disseminaverat, tradente Epiphanio, *ἐτὶ καὶ ἂν ὁ Ἐβίων καὶ αὐτὸς ἐν τῇ Ἀσίᾳ εἶχε τὴν κήρυξιν*.

Contra

minima quidem sententiola otiosa sit aut aliò spectans, sed cuncta confertim & conglobatim Hæreticum cum petant, & jugulent; nullus omnino deliriis Valentinianis locus esse potest. Unde haud injuriâ nobis posita videtur Assertio secunda, Nec verba ipsa ἐκ τῆς σιγῆς προελθόν, nec alia ulla his duabus periochis contenta, ad Valentinum omnino spectare, adeoque ea sine violentâ verborum detorsione ad illius hæresin exponendam aut refutandam applicari non posse.

 CAP.

CAP. VI.

Affertio tertia, Hæresin hanc Valentino fuisse antiquiorem, & à Veteribus Gnosticis acceptam. Idem asseritur ab Irenæo, Tertulliano, Epiphanio, & Theodoro. Ostenditur Bythum & Sigen inter Gnosticorum veterum combinationes fuisse, contra Blondellum. Probatur eosdem & Nun & Aletheian ex Bytho & Sige eduxisse, ex Nu verò vel Anthropro Logon, contra Dallæum. Tria Dallæi argumenta in contrarium adducta refelluntur.

Quamvis expositâ comprobataque Assertionem secundâ Adversariorum argumento satisfecisse mihi videar: tertiam tamen adjungendam putavi. Licet enim mihi persuasissimum sit, Autorem Epistolarum aut Valentinum ipsum, aut hæresin ejus nunquam disertè respexisse, idque putem à me esse satis apertè demonstratum; tamen nè quis in animis eorum, qui Salmasii, Blondelli & Dallæi rationibus hætenus assueti sunt, scrupulus hæreat, & nè nostros etiam Usserium, Vossium & Hammondum deserere videar, quorum responsiones firmissimas esse credo, eas resumere atque confirmare statui: adeò ut, si quis adhuc sit qui existimat Autorem ad hæresin quam amplexus est Valentinus collineasse, nè hoc quidem quicquam valeat ad violationem temporum ostendendam, vel auctoritatem Epistolarum ullo modo elevandam. Affero enim tertio, Hanc ipsam hæresin Valentino fuisse antiquiorem, & à vetustioribus Gnosticis derivatam; eamque præ ætate respicere potuisse S. Ignatium Martyrem, quatenus fuit ab antiquioribus Gnosticis prolata, & antequam in Valentini Characterem fuit transformata: ut necesse non sit ad Valentinum hic recurrere. Nam & ipse Dallæus, *Si quis*, inquit, *sit Valentino vetustior, qui hoc ita posuerit, fatebor ad hoc, ut eorum qua attulimus Epistola verborum rectus aliquis & legitimus constitutur*

tuatur sensus, nullâ nos necessitate cogi ad Valentini hæresin recurrere.

Hanc igitur Assertionem luculentissimis Veterum qui de hac hæresi differuerunt testimoniis probatam dabo: nemo enim eorum est qui Valentinum veterem opinionem refuscitasse non discretè tradat. Irenæus lib. 1. c. 5, *Qui enim est primus, ab ea qua dicitur Gnostica hæresis, antiquas in suum characterem doctrinas transferens Valentinus, sic diffinivit.* Antiquæ igitur doctrinæ fuerunt quas in characterem suum Valentinus transtulit. Idem lib. 2. c. 18, *Hæc autem quæ diximus de sensus (id est τὸ ὡς) emissionem, similiter & adversus eos qui à Basilde sunt aptata sunt: & adversus reliquos Gnosticos, à quibus & hi initia emissionum accipientes convicti sunt in primo libro.* Generationem igitur τὸ ὡς, & emissionum aliarum initia à Basilde & reliquis Gnosticis accepit Valentinus. Idem eodem Capite, *De eâ autem quæ est ex his secundâ emissionem Homini & Ecclesia ipsi patres eorum falso cognominati Gnostici impugnant adversus invicem, sua propria indicantes, & malos fures semetipsum convincentes.* Querebantur igitur Gnostici Valentinianos tanquam fures sua surripuisse, & quidem fures eò peiores quod malè in proprium characterem ea transtulissent. Post Irenæum statim Tertullianus de Valentino, *Cujusdam veteris opinionis semen nactus Colarbaso viam delineavit.* Ad quem sensum intelligenda videntur illa quæ lib. de Animâ, cap. 18. habet, *Relucētne jam heretica semina. Gnosticorum & Valentinianorum?* Epiphanius etiam, cum quatuor sibi de Valentino dicenda proposuisset, unde venit, quando vixit, quæ ejus doctrina, καὶ ἀπὸ ποίων τὰς περὶ αὐτοῦ εἰληφει, & à quibus argumenta sumpsit, eorum ultimum his verbis expressit, καὶ αὐτὸς τὴν ἐν ἑαυτῷ πόλιν οἰκιστὴν εἶναι τὸν ἐαυτῷ ὡς λαβὼν, καὶ ἀπὸ αὐτῶν σὺν αὐτῷ καὶ περὶ αὐτῶν τῆς ἀληθείας ἐκπύρασόντων τὴν ἑσπερίαν κηρύσσοντες, Ipse etiam Ethnicam professionem animo suo concipiens, & ab iis qui cum ipso & ante ipsum à veritate lapsi sunt, sententiam mutuatus, &c. Quiautem illi Hæretici fuerint à quibus deliria sua Valentinus hausit, idem ostendit, οὐ μὲν γὰρ Ὁυαλεντίνον καὶ τὴν αὐτῶν διδασκαλίαν, τὴν ἀπὸ τῆς μεγάλης ταύτης γνωστῆς ἐπαγγελίας ἀρᾶς χροῖαν. Valentinum intelligo & illius doctrinam, quæ à speciosâ illâ Gnosticorum professione prodiit. Licet enim Epiphanius ἀρεσιάρχῳ Valentinum appelleret, doctrinam tamen suam eum à Gnosticis hausisse tradit, ideoque eorum nomen sibi & suis imposuisse sæpius observat. Ἐπὶ τὴν αὐτῶν Ὁυαλεντίνων ἀρεσιν διέξοιμι, καὶ δὴ καὶ γνωστῶν ἐαυτοῖς ὀμνούντων ὄνομα. Ad hæresin Valentinianorum transeo, qui Gnosticorum nomen sibi imposuerunt. Et paulo post, καὶ πάντες γνωστῆς ἐαυτοῖς ἐκάλουν, Ὁυαλεντίνος τε, οὐ μὲν, καὶ οἱ περὶ αὐτῶν γνωστοί, & omnes Gnosticos semet appellabant, & Valentinus, inquam, & qui illum

illum praeceperunt Gnostici. Et rursus de eodem, εἰς πολλὰς ὁ ἱερο-
τὴν ἑαυτοῦ ὀνειροπολίαν ἐπισπεύρας, γνωστὴν ἑαυτὸν χηλίσας. Hic enim
ad multos sua somnia spargens, Gnosticum seipsum appellans, &c. Post
Epiphanium Theodoretus cum hæreses Simonis, Menandri, Saturnili,
Basilidis, Carpocratis, Prodicique explicatas dedisset, ἐκ τῶτων, inquit,
πασῶν ἡ αἰρέσις ὁ βαλεντινῶ λαβὼν ἀφορμὰς τὰς ἀπεχόντας συνέθηκε
μύθους. Ex his omnibus hæresibus Valentinus accipiens materiam inter-
minabiles fabulas composuit.

Cum aliqua ex his testimonia in Appendice Ignatianâ citâset Usser-
ius noster, Epistolâ ad eum scriptâ ab Hammondo editâ hæc reposuit
Blondellus, Irenæi nostri, quo præcipuè niteris, locus, quod nunquam
negavi, docet Valentinum aliorum exemplo συζυγίας suas effinxisse.
Blondellum sequitur Dallæus, Illud ego quidem ex hoc Irenæi loco &
aliis Theodreti & Epiphanii similibus locis legitimè confici & colligi
concedo, ipsam rerum sylvam atque materiam ex qua Valentinus sua
composuit, jam apud vetustiores partim Gnosticos hæreticos, partim etiam
poetas aut philosophos Ethnicos fuisse. Habemus igitur hoc ab illis con-
cessum, Valentinum aliorum exemplo syzygias effinxisse, ipsamque re-
rum sylvam atque materiam à vetustioribus Gnosticis hausisse. Potuit
itaque Ignatius verus ad eam hæresin alludere quam postea amplexus
esse dicitur Valentinus, si sylvam & materiam ejus spectes; ea enim
hærescos materia ætate Ignatii à vetustioribus Gnosticis promulgata
fuerat. Atque hæcenus consentimus. In illâ autem sylvâ, inter Vetu-
stiorum syzygias reperiri potuerunt Æones illi, quos respexisse volunt
Epistolæ autorem, Sige scilicet & Logos.

Sed excipit Blondellus, Alios Valentino priores Profundi & Silen-
tii combinationem induxisse non modò tecum, (ita Usserium alloqui-
tur) non affirmat Irenæus, sed tecum, si quid capio, ex professo negat,
cùm proprium Valentini charactèrem combinationem illam protulisse re-
fert. Dallæus paulo aliter hanc rem tractat, & in eo argumenti vim
collocat, quòd nemo ante Valentinum Verbum è Sige eduxerit. Sed
quocunque modo responsiones suas efformant, elabi non possunt. Cum
asserit Blondellus Irenæum ex professo negare Gnosticos veteres Profun-
di & Silentii combinationem induxisse, cùm proprium Valentini
Charactèrem combinationem illam protulisse refert, id omnino affir-
mat quod ex eo Irenæi loco, quem adducit, exculpi non potest. An qui
dicit, Qui enim est primus, ab eâ qua dicitur Gnostica hæresis, antiquas
in suum charactèrem doctrinas transferens Valentinus sic diffinit, Dya-
litate[m] quandam innominabilem, cujus quidem aliquid vocari inenarra-
bile, aliud autem Sigen, negat Gnosticos veteres Profundi & Silentii
combinationem induxisse? aut illud affirmat unde ea negatio sequa-

tur, scilicet, proprium Valentini characterem combinationem illam Profundi & Silentii protulisse? Ego nec priorem negationem, nec posteriorem affirmationem in verbis Irenæi reperiō; imò nè nomen Profundi, sive Bythi inter Æonum nomina eò loci invenio, nisi postquam triginta Æones jam enumerati essent; quod nunquam certè fecisset Irenæus, si nomen Bythi à Valentino primitus inventum & illius characteri peculiare fuisset. Miror equidem talem virum, qualem fuisse Blondellum volunt, tam securè tamque supinè adversus Armachanum disputasse. Asserit Irenæus Valentinum antiquas Gnosticorum doctrinas in suum characterem transtulisse, non autem eam solam, sed & reliquas breviter percurrit, totamque Valentini matæologiam summam perstringit. Si igitur eo loci Irenæus negat veteres Gnosticos primam combinationem induxisse, idem pariter de omnibus dicendum erit. At si nulla ex illis combinationibus à Veteribus accepta sit, ubi erunt illæ antiquæ doctrinæ quas in suum characterem transtulisse Valentinum tradit Irenæus? ubi illæ syzygiæ, quas aliorum exemplo eum effinxisse fatetur Blondellus? ubi illa sylva & materia, ex qua sua ille composuit, docente Dallæo? aut quid à Gnosticis hausit, si ipsius character combinationes omnes totamque matæologiam protulit?

Sed relicta concertatione sententiam nostram confirmabo, ostendámque primò, adversus Blondellum, primam Valentini combinationem, Bythi scilicet & Sigis, fuisse à vetustioribus Gnosticis hausitam: secundò, adversus Dallæum, Logon etiam fuisse à Nu productum, qui à Sige emissus est, secundum Gnosticos vetustiores. Irenæus in præfatione libri secundi argumentum libri primi repetens profitetur se Valentinianorum eorúmq; qui à Simone sunt Gnosticorum doctrinas exposuisse: in hoc autem promittit se everforum omnem eorum regulam. Quod ut fiat, oportet, inquit, *absconditas ipsorum conjugationes per manifestarum conjugationum indicium & everisionem Bythum dissolvere*. Bythus igitur tam ad veterum Gnosticorum quam ad Valentinianorum regulam pertinebat. Titulus XXXI Capitis lib. I. hic est, *Qua sint Gnosticorum genera, & qua secundum eos sententia*; certè de Simonianis ibi agere Irenæum satis ex priore capite patet. Alii autem, inquit, *rursus portentuosæ loquuntur: esse quoddam primum Lumen in virtute Bythi beatum & incorruptibile & interminatam*. Hos autem Simonianos Valentino vetustiores fuisse satis indicant verba Capitis sequentis, *At talibus matribus, & patribus & proavis eos qui à Valentino sunt, sicut ipsa sententia & regule ostendunt eos, necesse fuit manifestè arguere*. Hoc autem & alio Irenæi loco lib. I. c. 19. clarè comprobatur, *Cùm sit igitur adversus omnes hæreses detectio atque convictio varia & multifaria, & nobis propositum sit omni-*
bus

bus iis secundum ipsorum characterem contradicere; necessarium arbitratum sumus prius referre fontem & radicem eorum, ut sublimissimum eorum Bythum cognoscens intelligas arborem de qua defluxerunt tales fructus. Fuit igitur in fonte & radice doctrinæ Gnosticæ Bythus. Fuit autem Sige aut Bytho cœva, aut fortasse nomen ejus illo Bythi antiquius; ipsi cer. è Simoni aderat Enncea, quæ & Sige, & quidem ab initio Sige appellata, ut ostendit Eusebius de Eccl. Theolog. lib. 2. cap. 9, *αὐτὸν ἐκείνον τὸν ἥν' αἰεὶ ἀρεσιωτοῦ ἀρχηγόν, ὃς τὰ αἰεὶ αἰετὰ δογματίζων ἀπερπατεῖτο λέγων, ὡς Θεὸς καὶ Σιγὴ*. Secundum illum impiorum hæreticorum Principem, qui impia dogmatizans pronuntiavit dicens, Erat Deus & Sige. Et de primâ syzygiâ Bythi & Siges, tanquam ab omnibus Veteribus Gnosticis, non Valentiniaris tantum, agnitâ loquitur Irenæus lib. 1. c. 5. Nam cum novam quandam archegonon octonationem ab aliquibus Valentini discipulis excogitatum notâisset, *has volunt, inquit, virtutes fuisse ante Bythum & Sigen, ἵνα τελείων τελειότεροι φανῶσιν ὄντες, καὶ γνωστικῶν γνωστικώτεροι*, Vetus Interpres pro suâ in Græcis imperitiâ, ut perfectorum perfectiores appareant, & Gnosticorum magis Gnostici viri. Et statim exclamat, *ὦ λυσιτελοῦσιν σοφισταί*, vel ut in Latinis legimus, *O pepones, sophistæ vituperabiles, & non viri*. Respondet ad hunc locum ab Hammondo olim adductum Dalmæus, & Gnosticoshic restringit ad Valentinum & similes Axionico discipulos, si regulas Magistri integras nullis auctariis interpolatas custodiebant: quare autem ad hos restringat rationem nullam affert. Fateor equidem Valentinum & similes Axionico discipulos seipsos appellâsse Gnosticos: sed quare hi soli hoc loco sub nomine generali Perfectorum & Gnosticorum intelligi debeant, aut quomodo rectè possint non video. Valentinus unicus fuit, & hujusmodi discipuli qui eum per omnia sequerentur, nec aliquid inventisejus adderent, Irenæi ætate, admodum pauci fuerunt: Tertulliani certè ævo solus ex iis Axionicus remansit. Quàm ignava igitur esset hæc exprobratio, quòd paucis quibusdam & particularibus Gnosticis videri vellent perfectiores & magis Gnostici! Præsertim cum objectio in Secundianos, & Ptolemaicos, & Marcosios ac reliquos omnes quotquot aliquid Valentini doctrinæ addidere quadraret: illi enim omnes Magistro suo & talibus discipulis sapientiores & *γνωστικώτεροι* videri voluerunt. Quare igitur Irenæus his qui aliam octonationem excogitârunt illud exprobrat, quare statim in exclamationem illam erumpit, si paucis tantum quibusdam sapientiores se venditarent? Imò verò hæc archegonos octonatio non tantum à Valentino & Axionico similibus discipulis, sed & à combinationibus reliquorum, qui ex scholâ Valentini prodeuntes ab eo in multis recesserunt, & à doctrinis omnium vetustiorum

orum Gnosticorum discrepabat, & eo genere fictionis universas longè superabat. Voluerunt igitur illi qui hæc excogitârunt omnibus omnino ante se Gnosticis sapientiores videri: idque cum indignatione quadam & irrisione exprimere voluit Irenæus. In eandem sententiam interpretor quæ Epiphanius de Ptolemæo tradit, qui τῆς αὐτοῦ καλεσθῆναι Γνωστῶν, καὶ ἡσὶ καὶ Ὁυαλεντῶν ἱσχυρόν αἰρέσεως, cum & Gnosticorum, & Valentinianorum hæresin amplecteretur, ἔπειτα παρὰ τὰς αὐτῶν διδασκαλίας ἱσχυρόμενος, alia præter ea quæ à magistris, sive Gnosticis, sive Valentinianis, acceperat fingens, δύο συζύγους τῷ Θεῷ τῷ πατρὶ αὐτοῖς Βυθῷ καλεσθῆναι ἐπινόησι καὶ ἔχαστα, duas conjuges Deo, quem illi, tum Gnostici tum Valentiniani, Bythum vocabant, attribuebat. Hoc quippe doctrinæ Gnosticorum veterum & Valentinianorum adjecit Ptolemæus; quod cum illi unam tantum conjugem Bytho suo, Ennoeam scilicet, aut Sigen affinxissent, ille etiam Thelema seu Voluntatem eidem connubio junxit. Neque verò ego dubito quin Basilides Gnosticus ante Valentinum in primâ suâ combinatione Sigen habuerit, & Ἐννοίαν suam Σιγῶν vocaverit. Ille enim docuit, teste Irenæo lib. I. c. 23, non oportere omnino ipsorum mysteria effari, sed in abscondito continere per silentium. Certè illud per silentium transtulit fidelis sed imperitus Interpretes, ac si scriptum fuisset Græcè διὰ σιγῆς, cum verisimillimum sit scriptum fuisse ab Irenæo διὰ τὴν Σιγῶν, id est, propter Sigen: ut loquitur Tertullianus, sed intercessit mater Sige, illa scilicet, quæ & ipsis hæreticis suis tacere præscribit. Luculentissimum denique testimonium est quod nobis præbet Gregorius Nazianzenus Oratione XXIII, Ἡνὶα Σίμωνες καὶ καὶ Μαρκίωνες, Ὁυαλεντῶν δὲ τὴν πρὸς καὶ Βασιλίδου καὶ Κέρδωνος, Κήρυθοῖ τε καὶ Καρποκράτους καὶ πᾶσα ἡ πνεὺς ἐκείνης φλυαεῖα τε καὶ περὶ τῆς ὁπλῆς Θεοῦ τρυφῆς, καὶ ἡσὶ τῶ ἀγαθῷ τῷ δημιουργῷ πολεμήσαντες ἐπεισὶ καὶ ἐπὶ τῆς πρὸς ἐαυτοῦ βυθῷ καὶ τῇ σιγῇ ἐξελθόντες, ὥστε καὶ αἰών. Cum Simones & Marciones, & Valentini & Basilida & Cerdones, Cerinthi etiam & Carpocrates, & omnes eorum nuga & præstigia, posteaquam rerum omnium Deum perdiderunt in tempore secuissent, bellumq; pro Bono adversus Creatorem gesserunt, suomet, ut æquum erat, Profundo absorptæ ac Silentio tradita fuerunt. Ad quem locum Elias Cretensis hæc annotat, Ac Simoniani quidem octonarium numerum ob æones eos quos colebant honore prosequabantur. Nugabantur enim Bythum cum suâ Sige congressum Mentem & Veritatem genuisse, &c. Et Nicetas ad Orationem XLIII, Simoniani quidem octonarium propter octo illos Magistri sui æones honori habebant. Etenim ex Bythi cum Sige congressu Mentem ac Veritatem procreatas esse fabulatus est, atque ita primos parentes, ut jam dictum est, Bythum & Sigen

confuxit. Bythum igitur & Sigen inter Æones suos habuisse veteres illos ante Valentinum Gnosticos dixere quamplurimi, non habuisse ante Blondellum, opinor, nemo dixit. Et quidem non tantum primas syzygias à Vetustioribus Hæreticis accepisse Valentinum, sed & earum etiam nomina continuasse vel illud suader, quòd cum novas illis nomenclaturas addidisset Epiphanes, Monoteta & Henoteta, Monada & Hen, statim exclamet Irenæus, Ἰὲ ἰδὲ, φῶ φῶ, rationem reddens, *quoniam ipse nomina posuit figmento qua à nemine altero posita sunt.* Hoc enim tantà admiratione dignum non fuisset, si Valentinus paulo ante Epiphane eidem Tetradi nova prorsus nomina & antè inaudita imposuisset.

Secundò, Logon etiam fuisse inter ficticia veterum Gnosticorum nomina, & per syzygias aliquas à Sige ad eum peruentum esse, ut in Scholâ Valentini, pariter probabimus: quod satis est ad sententiam nostram adversus Dallæi objectiones confirmandam. Neque enim Gnostici illi neque Valentinus ipse disertè unquam dixit Logon è Sige emissum esse. Basilides inter Gnosticos fuit Valentino vetustiores, at ille de Logo pariter ac Valentinus sensit. Theodoretus Hæret. Fab. lib. 5. c. 11, cum Valentini de Verbo sententiam recitasset, hæc addit, Βασιλίδης δὲ ὡσαύτως ἄλλον τὸν Μονογενῆ, καὶ ἄλλον τὸν Λόγον, καὶ ἐτέραν ἑρμηνεῖαν τῶν Σοφίαν. Basilides quoque similiter alium Unigenitum, aliud Verbum, & aliam dixit esse Sapientiam. Ideo autem Monogenem & Verbum similiter distinxit, quia Verbum ex Monogene similiter eduxit. Ita Irenæus de Basilide lib. 1. c. 23. ostendit Nun primò ab Innata natum Patre, ab hoc autem natum Logon. In Scholâ igitur Gnosticorum veterum Logus ex Nu, Nus à Bytho; planè ut in Scholâ Valentini. At Basilides & illi Gnostici inter quos ipse fuit neque Bytho neque Nun sine συζυγίας suis Æonem ullum procreasse docuerunt. Basilides enim Menandri discipulus fuit, qui syzygiam Patris Incogniti, & Ennoe tradidit; ejusque sententiam Basilides non concidit, sed in immensum extendit. Quare cum Irenæus adversus Valentinianorum primum ordinem emissionis, quo emissum aiunt de Bytho & hujus Ennoe Nun & Alethian, lib. 2. c. 16, disputare aggressus esset, capite 18 ita concludit, *Hæc autem qua dicta sunt de Sensûs (id est, τῆς Νεῦς) emissionis, similiter & adversus eos qui à Basilide sunt aptata sunt, & adversus reliquos Gnosticos, à quibus & hi initia emissionum accipientes convicti sunt in primo libro.* Illa autem initia emissionum quæ à prioribus Gnosticis derivarunt Valentinianiquæ fuerint porro quærendum est. Elias Cretensis primam Valentini octonationem ab iis deductam asserit: de Simonianis enim agens, inquit, *Ac generis principes Æones, Bythum & Sigen fugebant, ab his autem secundos Mentem & Veritatem, ab his tertios Sermonem & Vitam, ab his denique quartos*

minimam

minem & Ecclesiam. Eadem tradit & Nicetas; uterque sanè asserit Valentinum primam Ogdoada à Simonianis accepisse, decada autem & duodecada de suo addidisse: quod etiam ex Irenæo confirmatur. Ille enim cùm emissionem τῆς Λόγῃs ordine refutasset, & ad emissionem Hominis & Ecclesiæ, qui primæ Ogdoadis postremi Æones fuere, pervenisset, lib. 2. c. 18 notat Valentinianorum Parentes, vetustiores Gnosticos furti malè facti eos accusasse. *De eâ autem qua est ex his secundâ emissionem Hominis & Ecclesiæ ipsi patres eorum falsò cognominati Gnostici impugnant adversùs invicem sua propria indicantes, & malos fures semetipsos convincentes: aptabiles esse magis emissiones dicentes utà verisimile ex Homine Verbum, sed non ex Verbo Hominem emissum, & esse Hominem Verbo anteriorem, & hunc esse qui est super omnia Deus.* Gnostici igitur fuerunt Valentinianorum parentes; ab illis hi primas tres syzygias apertè sumserunt, sive furati sunt; neque hæc malè ferebant Gnostici: sed mali furti eos accusabant, quod syzygiam Hominis & Ecclesiæ post illam Verbi & Vitæ posuerint; unde post Valentinum multi ejus discipuli à Gnosticis admoniti Magiltri sui ordinem immutârunt, & Hominem & Ecclesiam ante Verbum & Vitam posuerunt, atque ita Logon à Sige longius semoverunt.

Hæc cùm à nobis adeò firmè probata sint, nihil aliud restat, nisi ut argumentis Viri doctissimi, quibus contrarium probare nititur, respondeamus. Primum autem in hanc formam satis commodam compexit,

Nemo ante Valentinum docuit alium esse Deum præter Creatorem. Omnes qui Bythum & Sigen induxerunt docuerunt alium esse Deum præter Creatorem. Ergo,

Qui Bythum & Sigen inducerent ante Valentinum nulli fuerunt. Hujus Syllogismi Minorem admitto: concedo omnes qui hos Æones prædicabant, Demiurgum sive Creatorem alium præter summum & æternum Deumagnovisse, adeoque alium Deum præter Creatorem docuisse. Majorem autem nego & apertè falsam esse pronuncio. Ante enim Valentinum multi negabant Deum summum creâsse mundum, adeoque præter Creatorem alium Deum esse docuerunt. Ante Valentinum Basilides, de quo ita Tertullianus, *In vltimis quidam Angelis & qui hunc fecerunt mundum novissimum ponit Judæorum Deum, id est, Deum Legis & Prophetarum, quem Deum negat sed Angelum dicit.* Ante Basilidem Saturninus, *Angelos fecisse mundum & Judæorum Deum unum ex Angelis esse dixit.* Hi igitur duo discipuli Menandri alium docuerunt Deum præter Creatorem. Ante Saturninum Cerinthus non à primo Deo factum esse mundum docuit, sed à virtute quadam valde separata & distante ab eâ Principalitate qua est super universa & ignorante eum

enim qui est super omnia Deum. Hæc autem fuit ipsissima opinio Valentianorum, qui idem de Demiurgo suo prodiderunt. Sed quid singulos hæreticos nomino? Omnes Gnostici idem docuerunt, non minus quàm Valentinus. Irenæus lib. 5. c. 26, *Qui ergo blasphemant Demiurgum, vel ipsis verbis & manifestè, quemadmodum qui à Marcione sunt, vel secundum everfionem sententia, quemadmodum qui à Valentino sunt & omnes qui falsò dicuntur esse Gnostici.* Idem lib. 2. c. 56, *Et nullum alium omnium esse Deum, sed solam esse Omnipotentis appellationem, & adversus eos qui sunt à Marcione, & Simone & Menandro, & quicumque alii qui similiter dividant eam quæ secundum nos est conditionem à Patre, similiter erit ad eos adaptatum.* Idem lib. 4. c. 14, *Hic autem est fabricator cæli & terræ, quemadmodum ex sermonibus ejus ostenditur, & non is qui à Marcione, vel à Valentino, aut à Basilide, aut à Carpocrate, aut Simone, aut reliquis falso cognomine Gnosticis adinventus est falsus Pater.* Qui locus Irenæi Gnosticos cum Simone conjungens (quos alibi nunc Simonis nunc Menandri discipulos vocat) non tantum id quod volumus probat, sed & ostendit eos qui Gnosticà peste Apostolica tempora maculata fuisse docuerunt, non suis conjecturis sed Veterum autoritate niti. Et utrumque confirmatur ab eodem Irenæo lib. 3. c. 11, *Hanc fidem annuncians Joannes Domini discipulus, volens per Evangelii annuntiationem auferre eum qui à Cerintho infeminatus erat hominibus errorem, & multo prius ab his qui dicuntur Nicolaitæ, qui sunt vulso ejus qua falsò cognominatur Scientia; ut confunderet eos & suaderet eos, quoniam unus Deus qui omnia fecit per Verbum suum, & non quemadmodum illi dicunt, alterum quidem Fabricatorem, alium autem Patrem Domini.* Si enim Cerinthus antequam S. Joannes Evangelium scripserit, Fabricatorem, id est, Demiurgum alium à Patre Domini; si multo prius idem docuerint Nicolaitæ; si Nicolaitæ Gnosticorum vulso fuerint, (hoc est Ἀποστασμα, ut puto; Gloss. V. Ἀποστασέν, avulsus. Ἀπόστασις, avulsus; ut sæpe loquitur Epiphanius, Ἀνέστη πάλιν Θεόδοτος τις ἀποστασμα ὑπάρχων ἐκ τῆς παρερημῶνς ἀλόγου αἰρέσεως, & Ἐκ τούτου οἱ Νουπανοὶ ἀποστασμα ὄντες αὐτῶ.) utrumque sequitur, & ante Valentinum aliquos docuisse alium esse Deum præter Creatorem, & Gnosticos Apostolica tempora contaminasse. Quales erant Simon & Cerinthus Nazianzeno τὸν ἤν' ὅλων Θεὸν τεύοντες, καὶ ὡς τὸ ἀγαθὸν πρὸς δημιουργὸν πολεμήσαντες, ut ostendimus; quales Hymenæus & Philetus Epiphanio, ἄλλον Θεὸν καταγγέλλοντες, alium Deum annunciantes, καὶ λέγοντες μὴ ἐκ Θεοῦ γεγενῆσθαι τὸν κόσμον, ἀλλὰ ὡς ἀρχὴν καὶ ἐξουσίαν, & dicentes mundum non à Deo esse factum, sed à Principatibus, ac Potestatibus. Post hæc adeo aperta testi-

testimonia quis credet neminem ante Valentinum docuisse alium esse Deum præter Creatorem? præsertim cum ad eam propositionem confirmandâ nihil aliud attulerit Vir doctissimus, nisi illa verba, *Si Tertullianum audimus*. At Tertulliani verba contra Veterum consensum premissa non sunt; neque dicendum, Valentinum & Marcionem *soles & primos* hæc docuisse ex solius Tertulliani autoritate, qui alibi primum Marcionem hæc asseruisse ait, cum tamen ipse Cerdonem Marcionis Magistrum agnoscat. *Habuit*, inquit, *& Cerdonem quendam informatorem scandalis huius*. Cum enim Valentiniani & Marcionitæ Tertulliani ævo maximè celebres Hæretici fuerint, quoties de Hæresibus disputat, ad eos fere collineat, & Valentinum ac Marcionem quasi principes ferit: quamvis & ipse *præcoquos & abortivos* Marcionitas sub Apostolis agnoscat, Docetas scilicet; poterat autem & alios cum Veteribus agnoscere Demiurgû à Deo dividentes, qui non minùs erant Marcionitæ præcoqui.

Secundum Dallæi argumentum est, *Hæretici Valentino vetustiores omnes se ipsi negabunt Logon Siges vel filium vel nepotem induxisse*. Fortasse. Nos quidem fatemur imò probamus neque Gnosticorum Veterum, neq; Valentinianorum quenquam Logon Siges filium induxisse, idque observatu dignum ostendimus ad sententiam Dallæi refellendam. Sed neque de nepotibus Siges aut Gnostici illi aut Valentiniani quicquam philosophati sunt. Cum autem addit, *eam lauream Valentini esse, qui ex omnibus Hæresiarchis illam Æonum ogdoadæ princeps instituerit, in qua ex Bytho & Sige per Nun & Alethian Logos cum Zoe prodit*; id omnino dicit quod nemo ante eum affirmavit, cuiusque contrarium multi asseruerunt. Attulimus eorum testimonia qui diserte docuerunt primam Ogdoada à Veteribus Gnosticis proditam fuisse, decada & duodecada à Valentino additas. Ostendimus ex Irenæo Nun & Alethian ex Bytho & Sige prodiisse secundum Veteres Gnosticos; Valentinianos fuisse fures, & quidem ideo malos, non quod hanc tetradâ ab illis acceperint, sed quod secundam tetradâ malè tradiderint, quod ex Logo & Zoe Hominem & Ecclesiam eduxerint. Ad sua confirmanda nihil aliud adducit Vir doctissimus, quàm quod *in omnibus ab Irenæo recitatis* hæreticorum Valentino vetustiorum *Theogoniis* non appareat Logi è Sige emissio; ita ad id quod affirmat stabiliendum nihil omnino adducit, ad id quod negat nihil aliud affert quàm Irenæi in contexendis Genealogiis silentium. Et quidem si Irenæus nullibi id indicâssset, quod nos affirmamus, si Genealogias omnium Hæreticorum integrè cum omnibus Æonibus eorûmque omnibus nominibus repræsentâssset, aliquid roboris huic argumento inesset ad fidem aliorum Irenæo posteriorum in hac re elevandam. Cum autem non tantum Irenæus ipse
multa

multa dicat, quæ ad eorum sententiam, qui primam Octonationem Valentini à Gnosticis sumptam tradidere, confirmandam spectant, ut ostendimus: cum integras omnium Genealogias Irenæus non repræsentaverit, ut jam ostendemus, nullam prorsus huic argumento vim inesse quilibet fatebitur. Si enim integræ non fuerint Genealogiæ singularium hæreticorum ab Irenæo propositæ, si alibi ipse hæreticis attribuat quæ in Genealogiis eorum non inveniuntur, si similiter in iis etiam qui Valentinum sequuti sunt sententiis describendis multa omittantur, quæ illis tribuenda esse nemo diffitebitur, si hæc omnia necessario ex ipsâ ratione scribendi quam ille amplexus est sequantur; nullâ cum ratione ea omnia nomina cuipiâ deneganda erunt quæ in ejus Genealogiis apud Irenæum non apparent. Ut autem ratio scribendi ab Irenæo observata, à Dallæo minime perpensa pateat, observo Viri doctissimi verba, *Primum caput ad Valentinum pertinere ostendit & præfixus ei titulus, & ipsa Operis præfatio*. Imò verò & præfatio & titulus & Capitis ipsius tota series ostendit ad ipsius discipulos illud pertinere, quos ab illo in quamplurimis descivisse omnes notârunt. In ipsâ præfatione apertè proficitur, *cum legisset Commentarios ipsorum, quemadmodum ipsi dicunt, Valentini discipulorum, quibusdam autem ipsorum & congressus fuisset*, eorum velle se sententiam exponere, præsertim Ptolemaicorum, quod primo capite facit. Neque enim cum Valentino congressus unquam est; neque ejus Commentarios sed Ptolemæi eo capite explicat. Titulus Capitis ita se habet, *Narratio omnis argumenti Valentini discipulorum*. Caput ipsum ita incipit, *Λέγουσι δ, dicunt enim*, ad postrema Præfationis verba respiciens, *καὶ τῆς ἐκείνων μεταβολῆς ὡς τῆς τοιαύτης*, ab illorum suadelâ qua est talis. Primo igitur Capite Irenæus in animo habuit Valentinianorum Scholam fusè depingere, & summam eorum doctrinæ cum omnibus ipsorum Æonibus & Æonum nominibus reliquisque quæ ad eorum hæresin pertinebant simul & sub uno quasi aspectu ponere: postea verò & Gnosticorum, à quibus sua hauerunt, & Valentini ipsius, & illius discipulorum singulares sententias breviter exponere, quod opus non esset singula attingere, & quæ antea dixerat repetere. Neque igitur omnes eorum genealogias singulatim enumerat, neque omnia Æonum nomina recitat. Quare Capite demum quinto de Valentino ipso agit, ut postea de reliquis separatim, ut eorum differentias noter, & origines observet; non autem, ut vult Dallæus, *duobus locis omnem Valentini metaologiam exponit*. His rectè observatis, quis non statim intelligit in singularibus & Gnosticorum, & Valentini, & discipulorum ejus Genealogiis requiri aut expectari non debere omnes eorum Æonas aut eorum nomina? In-

ter Æonas Basilidis Valentino senioris numeratur Ennoea : eam autem Sigen non nominasse Basilidem quis inde colligat, quod Irenæus hoc non affirmat, cum Ptolemaici Valentini discipuli in ipsorum sententiarum descriptione solam Ennoeam etiam habuisseprehendantur, quos tamen Valentini Sigen respuisse nemo affirmabit? Certè quam Ennoeam solam ibi Ptolemaici vocant, eandem etiam Charin appellasse Ptolemaeum certum aliunde est : ipse enim in Fragmento quod etiamnum apud Irenæum extat, de S. Joanne loquens, ἀκείως, inquit, καὶ τὴν πρώτῳ ἐμάνυσεν τέτταρα, πατέρα εἰπὼν καὶ χεῖν, καὶ τὸν μονογενῆ καὶ ἀλήθειαν, *Diligenter igitur ostendit primam quaternationem, Patrem dicens & Gratiam, & Monogenem & Veritatem.* In ipsâ Genealogiâ Valentini Capite quinto primo loco ponitur Æon primus sub solo nomine Ἀρρῆτι, quem postea quidem sed obiter, Βυθὸν non Ἀρρῆτιον nominat. Basilidis Genealogiam integram non nominat Irenæus : nam teste Cl. Alexandrino Stromat. lib. 4, βασιλείδης ἑσπευτὶς δικαιοσύνην τε καὶ τὴν συζυγίαν αὐτῆς τῷ εἰρήνῳ ἀπολαμβάνει ἐν Ὀγδοῶδι μόνον διατεταμέναι. *Basilides autem tum Justitiam, tum filiam ejus Pacem quasi subsistentes putat in Ogdoade manere dispositas :* quas apud Irenæum frustra quæras. Ex imperfectis igitur & decurtatis apud Irenæum Veterum Gnosticorum Genealogiis negativum Argumentum rectè formari non potest. Præsertim cum in illâ Basilidis & Ennoeam, sive Sigen, Logon etiam disertè habeamus descriptos. In syzygiis Simonis fuit φωνή, quam discipuli ejus post editum S. Joannis Evangelium vertebant in Λόγον, & eos secutus est Basilides. Nam quod Basilidem velit Dallæus ante mortem Ignatii hæresin suam non divulgasse, eam sententiam proximo Capite refutabimus.

Tertium illi argumentum ex verbis Irenæi (lib. 1. c. 5.) prius à Blondello vexatis, & ad illius mentem jam ulteriùs detortis. Ὁ αὖ δὲ πρῶτος ἀπὸ τῆς λεγομένης Γνωστικῆς αἰρέσεως τὰς ἀρχαίας εἰς ἰδίον χεῖρα πᾶσα διδασκαλία μεταρμόσας ὥτως ἐξηγεῖται. Duo hinc ad sententiam suam confirmandam affert, unum à dispositione vocis πρῶτος, alterum ab expositione vocabuli μεταρμόσας, infirmum utrumque & coactum. Priora sententiæ verba ita interpretatur, ut *Irenæi mens sit Valentini ex illâ Gnosticorum hæresi primum fuisse qui ex veteribus doctrinis ad suam formam translatis & aptatis quod subjicit dogma tradiderit.* Hoc autem ut faciat quasi Irenæi verba hæc adducit, Valentini ex Gnosticâ hæresi primum sic definitivè, perperam & dolosè. Tum verò Petavium interpretem satis eruditum, & tunc temporis certè, cum Usseriana nondum prodiiissent, effugia minimè cogitantem sugillat. Petavii interpretatio hæc est, *Etenim qui à Gnosticorum hæresi deprompta quæ-*
dam

dam initia primus peculiaris ad sectæ formam transtulit Valentinus ita definit. Quid in hac interpretatione Vir doctissimus reprehendit? Frustra, inquit, Petavius verba illa, ἀπὸ τῆς λεγομένης Γνωστικῆς αἰρέσεως cum verbo μεταρμύσας conjungens, sic interpretatur, ut velit Valentinum intelligi illas doctrinas ex Gnosticorum hæresi deprompsisse? Quid vero? an aliter Irenæum interpretari potuit, quàm ut illæ doctrinæ antiquæ quas in suum characterem, sive peculiaris sectæ formam transtulit Valentinus, à scholâ veterum Gnosticorum depromptæ sint? An veteres illæ doctrinæ alibi quàm apud Gnosticos extabant? Dallæus ipse ipsam rerum sylvam atque materiam ex qua Valentinus sua composuit apud vetustiores Gnosticos fuisse concedit. Illa autem rerum sylvæ atque materia an aliquid aliud fuerunt quàm antiquæ doctrinæ? aut aliunde illas transtulit Valentinus quàm ex illâ hæresi in quâ extabant? Nihil hic innovavit Petavius, sed idem omnino voluit quod omnes ante eum interpretes, Billius, Cornarius, Vetus, voluerunt, quod Irenæus, Tertullianus, Epiphanius, Theodoretus docuerant. Certè cum Dallæus, ut ea verba ἀπὸ τῆς λεγομένης Γνωστικῆς αἰρέσεως à voce μεταρμύσας separet atque disjungat, eadem cum voce πρῶτῳ conjungit, & primum immediatè post ea verba, ex Gnosticâ hæresi, ponit, ut suæ hypothefi inserviat, omnia planè confundit. Nam illa vox πρῶτῳ ex mente Irenæi non ad hæresin Gnosticam, sed aliò refertur: ad priorem scilicet sententiam, non sequentem. Ἰδὼμεν νῦν καὶ τῶν τέτων ἀστειν γινώμην δύο περὶ καὶ τεσσάρων ὄντων, ὡς περὶ τῶν αὐτῶν καὶ τὰ αὐτὰ λέγουσιν, ἀλλὰ τοῖς πηγύμασι καὶ τοῖς ὀνόμασιν ἐναντία ἀποφαίνουσι. Videamus nunc & horum, (quorum doctrinam primo Capite dederat explicatam) inconstantem sententiam, cum sint duo vel tres, quemadmodum de eisdem non eadem dicunt; sed & nominibus & rebus contraria respondent. Ὁ μὲν γὰρ πρῶτῳ, Qui enim est primus, (ut satis fideliter reddidit Vetus Interpres) ex paucis illis scilicet duobus vel tribus; quorum sententiam primo capite complexus est, Valentinus nimirum, (nam de Valentinianis & præcipuè, Ptolemaicis eo Capite agere instituerat, quorum sententiam ἀπάνθισμα τῆς Ὀυαλεντίνου σχολῆς appellat) à Gnosticâ hæresi antiquas in proprium characterem doctrinas transferens, ἕτως ἐξ ησφορῆσε. Corrupta vox, inquit Petavius, in qua divinationem experiri non vacat. Pro eâ igitur legit Hammondus ἐξ ησφορῆσεν, Isaacus Vossius leviori mutatione ἐλησφορῆσεν. Sed Billius putat Veterem Interpretem legisse ἔφθ. Ego potius existimo Veterem Interpretem eam quam ipse legit vocem minimè intellexisse, ideòque omisisse, quòd id salvo sensu fieri potuisse putavit. Vetustissimam igitur lectionem sentio fuisse ἐξ ησφορῆσεν, & fortasse ab ipso Irenæo profectam; nam ἐξ ησφορῆν idem significare

ficare potest quod *aliquid enarrari* ἑρμῆς λέγειν, ut Græci loquuntur. Utcumque sit, Valentinus hîc nominatur ut eorum primus, quorum sententiam Irenæus tradiderat: asseritur eum antiquas doctrinas ex hæresi Gnosticâ in suum characterem transtulisse: ejusque character statim breviter explicatur, in quo aliqua ex Gnosticis hausta reperiuntur. Tandem clare perspicitur quàm infirmum sit Dallæi argumentum ex voce πρῶτον deductum. Si hac, inquit, Valentinus ex Gnosticis primus definivit, certè nullus ante eum Gnosticus sic definiverat. Logon adeo ex Sige fructificatum (quod unum est ex illis sic à Valentino definitis) nemo ante eum Gnosticus deliraverat. Nâitur enim interpretatione, quæ sententiam Irenæi mirè confundit, & ab ejus mente prorsus aliena est: & statuit Logon ex Sige fructificatum esse unum ex illis à Valentino definitis, cum Valentinus non dicat Logon ex Sige, sed ex primâ tetrade fructificatum, ἐκ τῆς τέτταρτης τῶν καρποφορέων, idque non quod à Sige, sed quod ab Alethiâ emissus esset, quæ in eadem tetrade post Sigen fuit. Non autem hæc ita intelligimus, ut nulla alia doctrina in Valentini characterē contineretur præter antiquas illas à Gnosticis haustas, aut illius hæresis nihil Gnosticæ hæresi addiderit. Fabula Tringinta Æonum illi propria fuit, decada & duodecada, opinor, adjecit. Primam Ogdoada ipse non excogitavit, sed à Veteribus accepit, ordinem tantum secundæ tetradis mutavit; in quo aliqui ipsius discipuli eum secuti non sunt. In illa Ogdoade erant & Sige, & Logus, & utrobique ex illâ tetrade in qua fuit Sige eductus est Logus, non autem à Sige, sed ab Alethiâ, quæ in eadem tetrade, sed secundâ duade fuit. Nulla alia hîc immutatio apparet; neque ea vis vocis μεταβάσας est, ut omnia Æonum veterum nomina à Valentino mutarentur, & syzygiæ omnes in meliorem formam redigerentur. Nam μεταβάσκειν sæpe simpliciter transferre, aut adaptare, significat, non semper, mutare, multo minùs in melius, corrigere scilicet, aut emendare. Basilidiani Mathematicorum theoremata accipientes in suum characterem doctrinæ transtulerunt, ut refert Irenæus lib. 1. c. 23. non ut ea emendarent, opinor, sed ut iis sententiam suam illustrarent. De discipulis Marci idem hæc tradit, lib. 1. c. 17. Ἐνία ὁ καὶ ἦν ἐν τῷ Ἐυαγγελίῳ κεῖμενα εἰς τὸν τὸν κατὰ ἡμᾶς μεταβάσκειν. Quadam autem eorum quæ in Evangelio posita sunt in hunc characterem transfigurant: non ut Evangelium emendarent, aut verba ejus mutarent, sed ut suæ doctrinæ verba Evangelica infererent. Idem de Valentinianis etiam aliis verbis docet. cap. 1. Καὶ ἐν ἑκάστῳ ἦν εἰρημένον ἀπαντες ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ καταχρησάμενοι ταῖς ὀνόμασιν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπόθεσιν μετώεργον, Et nunc quodque eorum quæ dicta sunt (in principio Evangelii

S. Joan.

S. Joannis) auferentes à veritate, & abutentes nominibus in suam argumentationem traxerunt. Enimverò Assertio tertia argumentis nostris satis confirmata, & ab objectionibus Blondellianis atque Dallæanis liberata, manet hæcenus inconcussa, Hanc ipsam hæresin quam volunt Autorem Epistolæ ad Magnesianos respexisse, Valentino antiquiorem fuisse, & à vetustioribus Gnosticis derivatam: saltem quatenus in eorum Gnosticorum syzygiâ primâ fuerit Sige, in inferiori autem syzygiâ Logos; quod tam valet ad ea verba *ἐκ ἀπὸ σιγῆς περιελθόν*, ex eorum mente interpretanda, quàm propria Valentini hæresis.

C A P. VII.

Quarta Assertio proponitur, Probari certò non posse ipsos Valentini errores Ignatio fuisse penitus incognitos. Fieri potuisse ut Ignatius cognosceret probatur ex etate Valentini cum illâ S. Polycarpi comparatâ Valentinum post Anicetum vixisse negatur. Locus Tertulliani excutitur. Blondelli argumento respondetur. Antiquitas Valentinianæ hæreseos ex Veterum monumentis eruitur. De etate Basilidis cum Dallæo disputatur. Eum hæresin suam docuisse ante Hadriani imperium ostenditur. Testimoniis à Dallæo adductis fusè respondetur.

Si quis tamen nec his acquiescat, & Valentinum ipsum ab autore Epistolæ petitem velit, nè sic quidem res secundum sententiam Adversariorum erit confecta: adhuc enim restat quarta Assertio, scilicet, Probari certò non posse, ipsius Valentini errores Ignatio Martyri fuisse penitus incognitos. Hæresis Valentini à Veteribus satis exposita est; vita ejus & historia magis incerta. Ex iis profectò Veterum monumentis quæ supersunt certò colligi non potest, tam ferò Valentinum vixisse, aut in eam hæresin prolapsum esse, ut ejus doctrina S. Ignatio innotescere nullo modo potuerit. Quòd si Valentini ipsius delirium à S. Martyre ante mortem nullo modo cognosci potuisse probari non possit, perit argumentum à violatione temporis ductum, cujus vim in eo tantum collocant quòd putent se firmiter demonstrare posse Valentinum diu post S. Martyris mortem suæ hæreseos fundamenta jecisse.

Ego

Ego autem Ignatium Valentini sententiam cognoscere potuisse sic colligo. Si Polycarpi doctrina & Ignatio, & S. Joanni, & aliis etiam Apokolis cognita fuerit, Valentini etiam doctrina saltem ab Ignatio cognosci potuit. At Polycarpi doctrina & Ignatio, & S. Joanni, & aliis Apostolis qui ante Joannem mortui sunt, cognita fuit: à S. Joanne enim & aliis Apostolis Episcopus ordinatus est, ut disertè tradit Irenæus Polycarpi discipulus, lib. 3. c. 3, Καὶ Πολύκαρπος ὃ ἐ μόνον ὑπὸ Ἀποστόλων μαθητεύσας, καὶ σωτηρίας χάριτος πολλοῖς τοῖς τὸν Χεῖρον ἐωρεκόσιν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Ἀποστόλων καθάπερ εἰς τὴν Ἀσίαν ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ Ἐκκλησίᾳ. Ἐπίσκοπος, ὃν καὶ ἡμεῖς ἐωρεκαμένον ἐν τῇ πρώτῃ ἡμερᾷ ἡλικίας. ὅτι πολλὸν ὃ παρέμεινε, καὶ πάλιν γεγενῆσθαι, ἐν δόξῳ καὶ ὁποιαύτως μαρτυρήσας ἐξῆλθε τῷ βίῳ. Vetus Irenæi interpres, *Et Polycarpus autem non solum ab Apostolis edoctus, & conversatus cum multis ex iis qui Dominum nostrum viderunt, sed etiam ab Apostolis in Asia in eâ quæ est Smyrnis Ecclesiâ constitutus Episcopus, quem & nos vidimus in primâ nostrâ ætate: multum enim perseveravit, & valde senex gloriosissimè & nobilissimè martyrium faciens exivit de hac vitâ.* Erat itaque Polycarpus à S. Joanne & aliis Apostolis Episcopus ordinatus: quibus certè illius doctrina cognita tunc temporis fuit, aliter eum Episcopum nunquam ordinassent. Jam verò si demus Polycarpum A. D. LXXXI Episcopum factum fuisse, ut Blondellus ipse docet, Xxv annis cognita fuit Polycarpi doctrina, antequam ad Martyrium festinaret Ignatius. Ab Ignatio itaque cognosci potuisse doctrinam Valentini nemo negabit, si modò Valentinus vivente adhuc Polycarpo mortuus sit. At ante Polycarpum mortuum esse Valentinum extra omnem controversiam pono. Ita enim de illo Irenæus, lib. 3. c. 4, Ὁυαλεντίνος μὲν ὃ ἤλθεν εἰς Ῥώμην ὅττι Ὑγίνου, ἡκούσε δ' ὅττι Πίε, καὶ παρέμεινε ἕως Ἀνικήτου. Vetus interpres, *Valentinus enim venit Romam sub Hygino, increvit verò sub Pio, & prorogavit tempus usque ad Anicetum.* Illud autem παρέμεινε, quod hîc Interpres vertit, *prorogavit tempus*, in verbis autem nuper allatis de Polycarpo, *perseveravit*, omnino indicat quamdiu vixerit. Ad tempora igitur Aniceti pervenit Valentinus, neque diutius vixit: sed sub Aniceto Romam venit Polycarpus, eodem Irenæo teste, & aliquot postquam Româ reversus esset annos in Asiâ peregit, priusquam martyrium passus est. Cum igitur per Xxv annos antequam scriberet Ignatius omnibus cognita sit doctrina Polycarpi, si temporum rationem in genere tantum spectemus, potuit & doctrina Valentini, qui ante Polycarpum mortuus est, Ignatio tunc cum scriberet esse perspecta. Et si quis id quod contrarium est asserat, & in eo Argumenti fundamentum ponat, huic sanè incumbit illa proferre quæ Valentini ætatem adeo Ignatii ævo inferiorem fuisse demonstrent, ut

quid hæreticus ille doceret sanctissimus Martyr ad vitæ exitum jam festinans scire nullo modo potuerit.

Quare Vir doctissimus ut suæ hypothesi inserviat, vitam Valentini post Anicetum & Soterem usque ad Eleutherii Episcopatum prorogat, sine ullâ omnino verisimilitudine. Irenæus enim sub Eleutherio tertium librum scripsit, in quo de Valentini ætate & recentiori origine Hæresiarcharum agit. Si Valentinus sub eodem Episcopo vixisset sub quo ille scripsit, id non monuisset diligentissimus Scriptor? aut dicere potuisset ad Anicetum tantum perdurasse, si post Anicetum & Soterem sub Eleutherio vixisset? Fieri hæc certe non possunt. Sed Dallæus Tertulliani testimonio fretus hoc docuit. Ego verò Tertullianum, qui omnia penè ad hanc rem pertinentia ab Irenæo mutuatus est, id voluisse haud credo; aut si id voluerit, planè deceptum fuisse scio. Ita enim ille de Præscr. Hæret. c. 30, *Ubi tunc Marcion, Ponticum nauclerus, Stoica studiosus? Ubi Valentinus, Platonica sectator? Nam constat illos neque adeò olim fuisse, Antonini fere principatum, & in Catholica primò doctrinam credidisse apud Ecclesiam Romanensem, sub Episcopatu Eleutherii benedicti, donec ob inquietam semper eorum curiositatem, quam fratres quoque vitabant, semel & iterum eiectioni, Marcion quidem cum ducentis sefertis quæ Ecclesia intulerat, novissimò in perpetuum discidium relegati venena doctrinarum suarum disseminaverunt.* Si ita Tertullianum intelligamus ut cum Valentinus, tum Marcion simul Romæ sub eodem Episcopo, & quidem Eleutherio, in Catholicæ doctrinam crediderint, & sæpius eiectioni fuerint, illud certè eum dicere volumus quod ferri omnino non potest. Quod ad Valentinum attinet, ἐν Ῥώμῃ ἀνελεθῶν κεκήρυχε, ubi etiam putabatur partem aliquam pietatis & veræ fidei habuisse, ut tradit Epiphanius; sed quòd semel atque iterum ex Ecclesiâ Romanâ eiectionis fuerit, veterum nemo docuit. Quæ hîc de iteratâ eiectione & perpetuo discidio à Tertulliano commemoratur, non Valentino, sed Cerdoni ab Irenæo tribuuntur, lib. 3. c. 4. Postquam enim de Valentino brevissimè egisset verbis jam citatis, de Cerdone hæc adjunxit, Κέρδων ὃ ὁ παρὰ Μαρκίανος καὶ αὐτὸς ἐπὶ Τῆβης, ὃς ἦν ἕνατος Ἐπίσκοπος, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐλθὼν καὶ ἐξομολογέμενος, ἕτως διετέλειον· ποτὲ μὲν λαβεῖν διδασκαλῶν, ποτὲ δὲ ἐξομολογέμενος, ποτὲ δὲ ἐλεγχόμενος ἐφ' οἷς ἐδίδασκε κακῶς, καὶ ἀπιστέμενος τῆς ᾧ ἀδελφῶν συνόδου. Vetus Interpres, Cerdon autem qui ante Marcionem, & hîc sub Hygino, qui fuit octavus Episcopus, sæpe in Ecclesiam veniens, & exomologesin faciens sic consummavit, modò quidem latenter docens, modò verò exomologesin faciens, modò verò ab aliquibus traductus in his quæ docebat malè & absentus est à religiosorum hominum conventu. Hæc Irenæi verba Tertullianus manifestè respexit, quibus ea quæ de illo, quem Marcioni adjunxit, scri-

scribit, disertè Cerdoni, non Valentino tribuuntur. Res igitur ipsa Valentino haud competit, multo minùs tempus illud quo hæc ab eo facta volunt, Episcopatus scilicet Eleutherii. Quisquamne in Annalibus Ecclesiasticis adeò hospes est, ut credat hæc de Valentino vera esse? An ille sub Eleutherio semel iterumque ejectus est, qui ab Irenæo ætatem ejus solentè tradente, usque ad Anicetum permanisse dicitur, eoque ipso satis novitatis convinci putatur? An ille in Catholica doctrinam Romæ credidit sub Episcopatu Eleutherii? an ille tum demum in perpetuum discidium relegatus venenum doctrinæ suæ disseminavit, contra ejus libros hæreticos, & tot ejus discipulorum Commentarios sub eodem Episcopo scripsit Irenæus? qui etiam didisere distinguit Valentinum ab iis qui ætate suâ hæresin eam docuerunt ipso statim libri primi initio? An Valentinus ipse sectæ pater sub Eleutherio in Catholicæ doctrinam credidit, cum contra Valentinianos scripserit Justinus Martyr, ipso fatente Tertulliano Capite 5º? Scripsit autem ille ante Eleutherium, ante Soterem, imò ante Anicetum, ut nunc Aniceti tempora à Chronologis ex Eusebio disponuntur. Vera igitur hæc esse non possunt neque de Valentino, neque de Cerdone, nè quidem de Marcione, quem tanquam manifestæ hæreseos convictum, & primogenitum Satanæ sub Aniceto aut antè fugiebat S. Polycarpus, cujus discipulum Apellem jam valde senem Rhodon Tatiani discipulus Irenæo synchronus allocutus est, aliorumq; discipulorum discipulos descripsit. Apage igitur illa ex Tertulliani loco somnia. Sub initio pontificatus Aniceti mortuus est Valentinus: & ex hac parte firmum est argumentum nostrum; de initio vitæ aut hæreseos tantum quæri potest.

Blondellus, qui in temporum supputatione ultra modum, & ubi opus non est, accuratus esse solet, hac ratiocinatione contentus est, *Valentinus non ante annum à martyrio Ignatii vel XL vel XXXVI hæreticus agnitus est. Ergo ante eum annum refutari à quoquam non potuit.* Sed unde illi innouit Valentinum non ante annum à martyrio Ignatii XL vel XXXVI Hæreticum agnitus fuisse? Quia scilicet *Valentinus* ante annum CXLIV Hæreticus agnitus non est. Ita enim Eusebius ad eum annum in Chronico, *Valentinus hæreticus agnoscitur, & permanet usque ad Anicetum.* Ita quidem Eusebius, sed non idem dicit quod Blondellus, ante hunc annum eum hæreticum agnitus non fuisse. Imò verò idem Eusebius Blondellum clarè refellit. Nam in Græcis ad annum Antonini Pii tertium habet, Κατὰ Ἑγγινὸν Ῥώμης Ἐπίσκοπον Ὁυαλεντίνου ἰδίᾳ αἰρέσεως εἰσηγρητὸς ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἐγνωσκετο, *Sub Hygino Roma Episcopo Valentinus propria hæreseos conditor Roma agnitus est.* Agnitus est igitur Valentinus tanquam Hæresiarcha sub Hygino anno CXLi secundum Eusebium. Eo scilicet anno Romæ agnitus est secundum

dùm calculum Eusebianum; alibi antè, imò ante annum Cxliiv ita agnitus est ut etiam refutatus sit, quod fieri non potuisset asserit Blondellus. Eusebius in Chronico, ad annum Cxlii, *Justinus philosophus librum pro nostrâ religione conscriptum Antonino reddidit*. In eo ipso libro Justinus hæc scribit, Ἐστὶν ἡμῖν καὶ *Κωσταμα* κατὰ πᾶσιν ἡμῶν γεννημένων αἰρέσεων *Κωστασέβιον*. *Est autem nobis liber contra hæreses & sectas omnes composuit*. Eum autem librum scriptum fuisse sub fine imperii Adriani vix dubitandum est, præsertim si Cedreno credamus qui de eo Imperatore scribens ait, Ἐπὶ τῷ Ἰουλιανῷ ὁ φιλόσοφος καὶ πᾶσιν αἰρέσεων ἠνδείζετο, *Sub hoc Justinus philosophus contra omnes hæreses viriliter se gessit*. In eo igitur libro scripsit contra Valentinianos Justinus, ut testatur Tertullianus, ergo ante annum Cxliiv non tantùm refutari potuit, sed & ipse refutatus est & discipuli ejus. Ergo ante eum annum Hæreticus agnitus est, & diu quidem antè. Nam Justinus Martyr in Dialogo cum Tryphone Judæo, sub initio Antonini Pii scripto, discipulorum Valentini tanquam hæreticorum meminit, quos vocat ἀθέους καὶ ἀσθεῖς, & quibuscum Catholicos communionem nullam habuisse testatur, καὶ εἰσιν ἀνῆψ, inquit, οἱ μὲν πνὲς καλέμενοι Μαρκανοί, οἱ δὲ Ὀυαλεντιανοί, οἱ δὲ Βασιλιδιανοί, οἱ δὲ Σαπρενιλιανοί, καὶ ἄλλοι ἄλλῳ ὀνόματι, ἐκ τῶ ἀρχαίως τῆς γνώμης ἕκαστος ὀνομαζόμενος. *Et sunt eorum quidam qui vocantur Marcionite, quidam verò Valentiniani, Basilidiani, Saturniliani, à principe sententiæ quisque nomen obtinens*. Diu itaque antè agnitus est Valentinus tanquam blasphemæ hæreseos princeps, & ab Ecclesiâ ejectus. Non autem nunc quæritur quando Valentinus tanquam Hæresiarcha Romæ agnitus, sed quando primum in hæresin lapsus est, quando prima sententiæ suæ rudimenta protulit.

Originem Valentini obscuram fuisse observat Epiphanius, quod non minimum vetustatis indicium est. In Ægypto primum hæresin suam efformâsse, eamque veneno suo infecisse tradit: quo tempore hoc factum est narrare non potuit. Eodem tendit historia quam narrat Tertullianus: *Speraverat Episcopatum Valentinus, quia & ingenio poterat & eloquio; sed alium ex martyrii prerogativâ loci positum indignatus, de Ecclesiâ authentica regula abruptit, ad expugnandam conversus veritatem*. Hoc enim in Ægypto factum par est credere, quando autem factum est nec ille narrat. Admodum autem antiquum fuisse Valentinum primò Valentiniani ipsi asserbant, dein Veterum monumenta rectè observata persuadent. Clemens Alexandrinus Stromat. lib. 7, Ὁσαύτως δὲ καὶ Ὀυαλεντίνον Θεοδόδῳ ἀκηκοέναι φέρουσιν γνώμην, ὅτι ἐκ ἐργάνων Παύλου. *Similiter autem Valentinum quoque fuisse audivisse Theodadem; erat autem hic Pauli discipulus*. Si hæc vera sint, de antiquitate

quitate Valentini dubitari amplius non potest. Suspicio quidem eos qui hæc tradiderunt fuisse Valentinianos: qui licet in eâ re vix falli potuerint, fallere tamen certè potuerunt. Cum tamen à nobis refelli non possint, videamus an quod illi tradidere, cum iis cohæreat quæ à Catholicis prodita sunt. Irenæus Præfatione lib. 4. *Si, inquit, qui ante nos fuerunt, & quidem multo nobis meliores, non tamen satis potuerunt contradicere his qui sunt à Valentino, quia ignorabant regulam ipsorum.* Loquitur de iis qui ante ætatem suam vixerunt, eosque ait non satis potuisse Valentinianos confutare, licet viri essent præstantissimi. Irenæus autem non longè à temporibus Apostolorum fuit, ut loquitur Augustinus, *ἐγγὺς ἦν τῶν Ἀποστόλων γενέσθαι*, ut Basilii; prope igitur Apostolica tempora fuere Valentiniani, & cum Apostolicis viris conversatus est ipse Valentinus. Idem multo adhuc firmius & certius colligi potest ex ætate Marcionis, si hæc satis firma non videantur. Marcionem quidem Irenæus tradit sub Aniceto invaluisse, qui sub Antonino Pio Ecclesiæ Romanæ præfuit; unde eum *Antoninianum Marcionem* appellat Tertullianus lib. 5, & lib. 1. *De quo tamen constat, Antoninianus hæreticus est, sub Pio impius.* Sed quo primùm tempore in hæresin lapsus est, quoniam apud Irenæum non invenerat, inquirere neglexit. *Quoto quidem anno Antonini majoris de Ponto suo exhalaverit aura consularis, non curavi investigare.* Quæ cum tam clarè fateatur Tertullianus, miror Baronium asserentem ex ejus verbis certum annum initium Marcionis hæresis consignari posse. Verba quidem apud eum hæc sequuntur. *A Tiberio autem usque ad Antoninum anni fere Cxx & dimidium anni cum dimidio mensis. Tantumdem temporis ponunt inter Christum & Marcionem.* Sed cum à Christi exitu Tertullianum numerare velit, id apertè falsum esse ex præcedentibus cognoscitur: cum annum certum denotari docet, septimum scilicet Antonini, contra mentem ipsius Tertullianum explicat, qui ad primâ Antonini tempora tantummodo calculum deducit, nec ullius anni ejus imperii rationem habet. Nam & qui ante Tertullianum scripsere Christiani plures etiam quàm Cxv annos à Xv Tiberii ad initium Antonini numerabant. Videamus igitur an nos aliquid certius de origine illius Hæretici ex antiquissimis Veterum monumentis eruere possimus: nam qui posterioribus fidunt nihil hætenus certi invenire potuerunt. Origenes contra Celsum lib. 5. *Ἐμνήσθαι δὲ ὁ Κέλσος καὶ Μαρκιωνιστῶν περὶ ταύτων Μαρκίωνα.* *Memini autem elsus Marcionistarum Marcionis sectatorum.* Antequam igitur scriberet Celsus Marcionitæ hæretici erant omnibus non tantum Christianis, sed etiam Gentilibus probè noti. Ætas autem Celsi istius ita ab Origene describitur. *Δύο δὲ περιλήψεις Κέλσου γεγονέναι Ἐπικουρείους τὴν μὲν πρῶτην καὶ Νέρωνα, τῇ τευ*

τῶν δ' αὖτ' Ἀδελφῶν, καὶ καὶ τῶν ἄλλων. Duos autem fuisse Celsos Epicureos accepimus: priorem quidem sub Nerone, hunc autem sub Adriano, & postea. Celsus igitur qui Marcionitarum meminit sub Adriano vixit; scripsisse quidem sub Adriano non constat, quia post Adriani imperium permansit. Non enim illa probo quæ scripsit Baronius, Si Origeni credimus qui tradit Celsum Epicureum sub Hadriano scripsisse adversus Christianos Commentarios suos, in quibus mentionem facit hæresis Marcionis: necesse est dicere jam ante Antonini tempora esse Marcionis hæreses promulgatas. Non enim dixit Origenes Celsum sub Hadriano scripsisse, sed vixisse tantum. Verum non diu post Adrianum sub imperio Antonini Pii scripsisse eum verba Origenis omnino innuere videntur: erant autem tunc Marcionis discipuli satis celebres. Certè Marcionitarum meminit Justinus Martyr Dialogo cum Tryphone Judæo, scripto, ut diximus, statim sub initio Antonini Pii, si Scalligerum audiamus, sub fine Adriani. Ita enim ille ad Eusebii Chronicon. *Belli Judaici tempore scripsit Tryphona Dialogum, hoc est, sub Hadriano, ut ipse ostendit.* Τρύφων, ἐν τῷ, καλῶμαι ἐμὶ δ' Ἑβραῖοι ἐν περικομῆς, φωνῶν τὸν νῦν πόλεμον, ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ Κορίνθῳ τὰ πολλὰ διαζών. Trypho, inquit, vocor: sum autem ex circumcissione Hebræus ex nupero bello profugus, atq; in Graciâ & Corinthi plurimùm degere solitus. Erant igitur iis temporibus celebres hæretici Marcionis discipuli. De Marcione ipso idem in Apologiâ primâ, quæ in Editionibus malè pro secundâ habetur, ut viri docti annotârunt, Μαρκίωνας δὲ τίνα Ποντικόν, ὃς καὶ νῦν ἐπὶ δὲ διδάσκων τὰς πείθομένους. Marcionem autem quendam Ponticum, qui etiam adhuc existit docens discipulos suos. Quo loco indicat Marcionem diu hæresin suam sparsisse antequam illa scripserit Justinus. Ea autem scripsit anno quarto Antonini Pii, ut tradit Eusebius in Chronico; neque posterius eam scripsisse videtur, nam bellum Charchochebæ, sub Adriano finitum, appellat τὸν νῦν γενημένον Ἰουδαϊκὸν πόλεμον in eadem Apologiâ. Quare cum Justinus sub initio fere imperii Antonini majoris, meminerit Marcionis discipulorum, à communione Ecclesiæ ejectorum, & Marcionem jam diu hæretica sua dogmata promulgasse enunciaverit; quisquàmne induci possit ut credat Marcionem paucis post initium Hadriani annis hæreticum non fuisse? Non equidem puto vera esse quæ de Marcione scripsit Philastrius, Qui devictus atque fugatus à Beato Joanne Evangelista & à presbyteris de civitate Ephefi, Roma hanc hæresin seminauit: existimo tamen ea esse illius hæreseos antiquitatis aliquod argumentum. Et ex his quæ dicta sunt obiter observo verissimum esse patrem Marcionis ante martyrium Ignatii in Ponto Episcopum fuisse, & quidem διαφύποντα ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ λεσβερίᾳ, ut loquitur Epiphanius;

nus : aut cerè diu ante illa tempora quibus primum caput extulisse Episcopatum decernunt Blondellus & Salmasius. Hæc autem de ætate Marcionis ex antiquissimis Veterum monumentis decerpta ad erudendum Valentini ævum quamplurimum valent. Veteres enim omnes docent eum fuisse Marcione antiquiorem : quanto autem antiquior fuit, hoc modo, ni fallor, discere aliquatenus poterimus. Nemo est qui non tradit Cerdonem Marcionis magistrum fuisse; Κέρδων ὃς ὁ παρὰ Μαρκίονος, Cerdon autem qui ante Marcionem, & Marcion autem illi succedens, inquit Irenæus lib. 3. c. 4. qui & lib. 1. docet Cerdonem sua à Simonianis hausisse, Διαδεξάμενος ὃς αὐτὸν inquit, ὁ Ποντικός Μαρκίων ἠνέχετο τὸ διδασκαλεῖον, Succedens autem ei Marcion Ponticus scholam auxit. Ita Tertullianus; ita reliqui. Et quidem Valentinum primò sub Hygino Romam venisse, dein Cerdonem tradit Irenæus. Inde autem nihil certi de tempore colligi potest. Nullos enim Pontificibus Romanis annos assignat neque eos cum Romanis Imperatoribus comparat Irenæus. Eusebius quidem in Chronico primum annum Hygini secundo Antonini Pii tribuit, Eutychius autem sexto Adriani. Tribus annis sedisse vult Hyginum Eusebius, ἀνὰ duodecὶς μηνσὶν τριῶν, diebus sex. Autor vetustissimi Catalogi apud Bucherium. Et vera quidem initia tum Aniceti, tum Pii, tum Hygini Pontificatuum puto esse hæcenus incognita. Ex successione igitur Hæreticorum de initio Valentini potius judicandum: Talis autem à Veteribus eorum successio nobis tradita est Cerdo successit Heracleoni : Ita Epiphanius, Κέρδων τις τέτῃς καὶ τὸν Ἑρακλέωνα διαδέχεται ἐν τῇς αὐτῆς ἑλῆς ὥν. Cerdon quidam huius & Heracleoni succedit, ex eorum scholâ existens: Heracleon Colarbaso, Colarbasus Ptolemæo, Ptolemæus Epiphani, Epiphanes Secundo, Secundus Valentino successit. Valentinus igitur è cujus Scholâ reliqui prodierunt, non paucis annis Cerdone superior fuit. Si autem Cerdonem statuamus si non antè, ipso tamen statim initio Hadriani sua deliria disseminasse, quod maximè probabile reddidimus, nemo negabit etiam Valentinum sua spargere potuisse ante undecimum annum Trajani: eaque nemo non concedet ab Ignatio ante martyrium potuisse cognosci.

Alio etiam argumento utitur Dallæus, Saturnilus & Basilides annis pluribus quàm 20 post Ignatii martyrium sua deliria spargere ceperunt. Valentinus autem post hos duos erupit. Primò quidem fateor Valentinum post eos duos erupisse, sed non magno intervallo. Secundò etiam agnosco Saturnilum prius suam hæresin docuisse quàm Basilidem; quod frivola suspicione ductus Baronius negavit. Sed interrim aperte nego ullo modo probari posse Basilidem tot annis post Ignatii

Ignatii mortem sua deliria spargere cœpisse. Plures quam viginti annos hoc loco nominat, capite autem X, ad quod nos remittit, Epocham Hæreseos Basilidianæ figit, annos XXVII post Ignatii martyrium numerat, & verba Eusebii in Chronico ad annum Hadriani XVII, Domini verò CXXXIV, quasi fundum sententiæ laudat. Verba Eusebii sunt, *Basilides Hæresiarches in Alexandria commoratur, à quo Gnostici*. Sed quàm perperam hæc ad initium hæreseos trahuntur, quæ potius exitum hæretici indicant? Eo quidem anno Alexandria adhuc commorari dicitur, qui post eum annum nusquam comparuit. Ita Eusebium interpretatus est, qui ea verba è Græco transtulit, Hieronymus. In Catalogo enim, voce Agrippa, hæc habet. *Mortuus est autem Basilides à quo Gnostici in Alexandria temporibus Hadriani*. Quis autem non videt eum ad Eusebiana illa respicere? Verba etiam sequentia idem evincunt: *qua tempestate & Chochebas dux Judaica factionis Christianos variis suppliciis enecavit*. Adeundem enim Hadriani annum in Chronico Eusebii hæc verba prioribus subjunguntur, *Chochebas dux Judaica factionis nolentes sibi Christianos adversum Romanum militem ferre subsidium omnimodis cruciatibus necat*. Eum igitur annum quem Dallæus pro suâ sententiâ arripuit, pro nostræ fundamenti pono: & Basilidem anno XVII Adriani, post S. Ignatii martyrium circiter XXVII mortuum esse statuo. Sed Dallæus nescit hoc quàm verum sit; certè non videtur coherere: inquit, *cum is Clemens tradidit, scilicet Basilidem pervenisse ad Antonini Pii ævum*. Sed nec hoc disertè dicit Clemens in loco illo obscuro, quem mox considerabimus; nec si id dixisset, multum causæ Adversariorum accederet: nec enim inde probari posset, ultra quinquennium post eum annum Basilidem vixisse. Indè etiam infero probari nullo modo posse post Ignatii mortem hæresin suam in Ægypto eum sparsisse. Quam sententiam ex Veterum monumentis sic confirmo. Sub imperio Hadriani Agrippa Castor Basilidis luculentam confutationem scripsit, in qua & mentionem fecit XXIV librorum ab eo in Evangelium scriptorum, teste Eusebio Hist. lib. 4. c. 7. neque tantum adversus Basilidem sed & filium ejus ac discipulum Isidorum scripsit, teste Theodoret. Qui sub Hadriano tot libros ediderat, filiumque ac discipulum notum etiam scriptorem tunc habuit, eum sub Trajano sua docuisse par est credere. Ioelis igitur Chronographus de Trajano Imperatore agens, hæc habet, *Ἐφ' ἧς καὶ Συμεὼν ὁ τῷ Κλεωπᾷ, καὶ Ἰγνατίῳ ὁ Θεοφύλακτος, καὶ Βασιλίδῃ καὶ Νικόλαῳ καὶ Ἐβιοναίῳ οἱ αἰρεσιάρχαι καὶ ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας ἐγνωρίζοντο*. Sub quo & Simeon Cleopa filius, & Ignatius Disifer, & Basilides & Nicolaus, & Ebionæus hæresiarcha & veritatis hostes agniti sunt. De eodem Imperatore agens Abulfarajus

tempore

tempore prodiit Antiochia quidam nomine Soterinus, sive Saturninus. Prodiit etiam Basilides. Neque mirum hos recentiores hæc prodidisse, cum Veteres paria tradiderint. Epiphanius Hæresi XXXI. Οὐαλεντίνου ὃ μὲν ἐν αὐτῇ τῇ χρόνῳ διαδέχεται τὸς περὶ αὐτὴν περὶ ταύτων, Βασιλείδῳ τε καὶ Σατορνίλῳ, Ἐβίωνά τε καὶ Κήρινθον καὶ Μήρινθον, καὶ τὸς αὐτοὺς. Οὗτοι γὰρ πάντες ἐν ἐνὶ καιρῷ τῷ βίῳ κακῶς ἐρούηζ, ὁλίγω δὲ περὶ αὐτῶν μάλλον οἱ περὶ Κήρινθον καὶ Μήρινθον καὶ Ἐβίωνα. *Valentinus iste prioribus illis à me antea commemoratis temporis est posterior, Basilide nimis ac Saturnilo, Ebione, Cerintho ac Merintho eorumque sociis. Si quidem omnes uno tempore ad humani generis exitium profusi sunt: quamquam Cerinthus, ac Merinthus & Ebion paululum antegressi sunt.* Non multum temporis igitur intercessit inter Cerinthum hæreticum in Asiâ agnitus antequam S. Joannes Evangelium scripserat, & Basilidem, teste Epiphanio. Quinetiam ipse Hieronymus Basilidem inter hæreticos Apostolicorum temporum numerat, disputans adversus Luciferianos. *Sed quid de posterioribus adhuc loquor? Apostolis adhuc in seculo superstitis, apud Judæam Christi sanguine recenti phantasma Domini corpus asserbatur. Galatas ad observationem legis traductos Apostolus iterum parturit. Corinthios resurrectionem carnis non credentes pluribus argumentis ad verum iter trahere conatur. Tunc Simon Magnus & Menander discipulus ejus Dei se asserere virtutes: tunc Basilides summam Deum Abraxas cum trecentis sexaginta quinque Æonibus commentatus est.* Si Basilidianis ipsis credamus, habuit Basilides Magistrum Glauciam, fuitque ille Glaucias S. Petri interpres. Clemens Alexandrinus, Stromat. l. 7. καθάπερ ὁ Βασιλείδης, καὶ Γλαυκίαν ὁπρὸς ἐξήλθει διδάσκαλον, ὡς ἀνέχουσιν αὐτοὶ, τὸν Πέτρον ἐρμηνεύει. Nec hoc statim repudiandum quod à Basilidianis dictum sit, quod ei ætati minime repugnat quam nostri etiam agnoscunt. Si Glaucias erat interpres S. Petri, synchronus fuit Menandro, quem omnes fatentur discipulum fuisse Simonis Magi, certè eum μαθητὴν τῷ Σίμωνι vocat Iulianus Martyr. Utrumque igitur, quod ad temporis rationem spectat, audire potuit & Glauciam & Menandrum, nisi præmaturus illius Glauciae obitus alicui jam notus sit. Mortuus est Simon sub Nerone, sub Vespasiano igitur floruit Menander, sub Domitiano igitur credibile est eum audivisse Saturnilum & Basilidem, sub Trajano suas hæreses efformasse atque prodidisse, scholas etiam seu Ecclesias sub Hadriano condidisse. De quibus Eusebius, Ὡς ὁ τῷ χρίστῳ Συρίαν ὃν καλεῖται Αἰγυπτίον συνέστησαν τοῖς θεομιστῶν αἵρέσεων διδασκαλεῖα. *Quorum ille quidem in Syriâ, hic verò apud Ægyptum impia hæreseos scholas condidit.* Unde probat Clemens Alexandrinus μεταχρονιστὸς τῆς καθολικῆς

κῆς Ἑκκλησίας τὰς ἀνθρωπίνας συνηλύσεις, convenimus hos humanos Ca-
tholicis à Ecclesiis posteriores.

Quamvis hæc à nobis tam perspicuè probata sint, habet tamen Dallar-
us Autores, ut putat, qui Basilidem hunc, Menandri discipulum, Isidori
Patrem & Magistrum, sub Hadriano primum erupisse, & hæresin suà do-
cere coëpisse tradunt. Ac primò nobis nominat Clementem Alexandrinū,
cujus locum mirè, ut opinor, corruptum aut malè intellectum toties
advocant. Eum igitur per partes examinabimus. Ἡ δὲ γὰρ Κλεμῆς χρί-
τῷ παρούσῃ διδασκαλία ἀπὸ Ἀυγύστου καὶ Τιβερίου καίσαρος ἀρξαμένη, με-
σέντων τῷ Ἀυγύστου χρόνῳ πληῆται. Ubi vox Ἀυγύστου posteriore
loco rectè poni non potest: neque enim à Augusto ipso intelligi
poterit, post cujus imperii media tempora Christus natus; neque Ti-
berio ea vox convenit ubi uterque simul nominatur. Mendum agnò-
scit Sylburgius & pro Ἀυγύστου legit cum interprete Τιβερίου. Et qui-
dem satis Græcè dicitur μεσέντων καὶ Τιβερίου χρόνῳ, medio Tiberii
tempore, sed dubito an ita loqueretur Clemens, qui Xv quidem Ti-
berii baptizatum esse Christum agnovit, & post unum annum passum
etiam putavit, sed XXI tantum annos Tiberio afflignavit. Cum igitur
levior mutatio sufficere posse videatur, fortè legendum μεσέντων καὶ
Ἀυγύστου χρόνῳ, Augustis illis tempus dimidiantibus, vel, utroque
Imperatore dimidium temporis sibi sumente. Ut ipse loquitur,
lib. 1. Πεντεκαιδέκτῳ ἔτι ἔτι Τιβερίου, καὶ πντηκαιδέκτῳ Ἀυγύστου ἔτι
πληρῶνται τὰ τελέακοντα ἔτη ὥς εἰ παθεν. Quintodecimo ergò anno Ti-
berii & quintodecimo Augusti sic implentur triginta anni usque ad tem-
pus quo passus est Christus. Sed optima correctio à meliori Codice
expectanda est. Ego tantum locum eum ut nunc editus est, in mendo
cubare observo. Ἡ δὲ καὶ Ἀποστόλων αὐτῷ μέχρι καὶ τῆς Παύλου λειτουργίας ἐπὶ
Νέρωνος πληῆται, Apostolorum autem ejus doctrina, usque ad Pauli
ministerium, sub Nerone consummatatur. Hæc de antiquitate doctrinæ
Christianæ; de novitate hæreseon ita loquitur. Κάτω δὲ, πρὶν τὸς Ἀ-
δριανῷ τῷ Βασιλέως χρόνῳ οἱ τὰς αἵρέσεις ἐπινοήσαντες γυγνασθῆναι. Infe-
rius autem, circa tempora Adriani Imperatoris, fuerunt illi qui hære-
ses excogitârunt. Non negat quenquam Hæreticum ante Adriani tem-
pora fuisse: hoc enim negari non potuit. Non dicit eos de quibus lo-
quitur sub Hadriano primum sua deliria docuisse, quod Adversarii as-
serunt, nos negamus. Hoc tantum dicit, eos qui hæreses excogitârunt
circa tempora Hadriani extitisse. Ita Veteres ipsi Clementem intel-
lexerunt: hæc enim Cedrenus ex illis habet. Ὡς γὰρ φησι Κλήμης ὁ
Στρωματεύς ἐπὶ Ἀδριανῷ ὑπάρχον Σαπορνύλῳ, Βασιλείδῃ, καὶ Καρπο-
κράτῃ. Ut enim ait Clemens Stromateon Autor, sub Adriano fuerunt

Sal-

Saturnilium, Basilides, & Carpocrates. Addit autem Clemens ἡ μὲν γὰρ Ἀντωνίνου τὰ ἀρεσβύτερα διέτεινεν ἡλικίας, καὶ ἀπὸ τοῦ Βασιλίδου, & *per-*
venerunt usque ad aetatem Antonini senioris, Pii scilicet, qui Hadria-
no successit. E quibus verbis patet ad postrema horum Hæreticorum
 tempora non priora respexisse Clementem: ac si dixisset, Hæresiarchæ
 illi quorum discipuli etiamnum extant, *inferiores* seu juniores erant iis
 qui Christianam fidem primò prædicabant; Apostolorum enim do-
 ctrina sub Nerone consummata est, hi autem sub Adriano vixerunt,
 & usque ad Antoninum Pium duraverunt; Apostolis igitur posteri-
 ores fuerunt. Ex his tres nominat, Basilidem, Valentinum, & si fortè
 Marcionem: si fortè, inquam; nam illa verba, Μαρκίων γὰρ καὶ τὸ αὐτῷ
 αὐτοῖς ἡλικίαν ἡρώδου ὡς ἀρεσβύτερος νεώτερος ζῶντος. *Marcion enim*
sub eadē aetate versabatur ut senex cum junioribus ut vulgò exponitur,
 sana esse non possunt, ut nec quæ sequuntur, μεθ' ὧν Σίμων ἐπὶ ὀλίγον κη-
 ρύσσουσιν ὅτι Πέτρος ἀπέκασε, *post quem Simon Petrum audiit paululum*
predicantem, ut hodie leguntur & exponuntur. Quis enim in historiâ
 Ecclesiasticâ ferre potest, aut Marcionem senem fuisse, cum Basilides
 & Valentinus juvenes essent, aut Simonem qui S. Petrum audivit post
 Marcionem extitisse? De Marcione aliter sensit Epiphanius, ut osten-
 dimus: aliter etiam Veteres loquuti sunt. Justinus Martyr Valentini-
 anorum, & Basilidianorum meminit, dictosque eos à nominibus Hære-
 siarcharum docet: imò verò, καὶ εἶπον ὑφ' ἡμῶν, inquit, ὅτι περὶ σω-
 μίας αὐτῶν ἀνδρῶν ἐξ ἑπὶ ἐκείνῃ διδασκῶν καὶ γινώσκων ἤρξατο. Et sunt apud
 nos qui à nomine eorum virorum, ex quo doctrina & sententia quælibet
 incepit, denominati sunt, solum Marcionem memorat quasiadhuc
 in vivis cum ipse scriberet, & postquam contra omnes hæreses scri-
 psisset. An eum tantummodo in vivis tunc fuisse monuisset, si eodem
 tempore Basilides & Valentinus, non tantum vixissent, sed etiam juve-
 nes & in florenti adhuc ætate fuissent? Observat Irenæus de ætate Hæ-
 reticorum agens Valentinum sub Hygino Romam venisse, Marcio-
 nem sub Aniceto postea invaluisse; an ille putavit Valentinum junio-
 rem fuisse cum Marcion jam senex esset? Hæc igitur saltem ut ab iis
 exposita sunt à Clemente proficisci non potuerunt. Quare Isaacus
 Vossius huic loco tanquam minimè sano medelam adhibuit, & pro illis
 quæ dedimus hæc legit, Μαρκίων γὰρ καὶ τὴν αὐτῷ αὐτοῖς ἡλικίαν ἡρώδου
 ὡς ἀρεσβύτερος νεώτερος ζῶντος, μεθ' ὧν Σίμων. Quæ si rectè capio
 hoc sonant, *Marcion enim sub eadē aetate cum illis tanquam cum se-*
nius junior versatus est; Cum quibus Simon, &c. Ita ille, acutè qui-
 dem, ut solet. Henricus autem Valesius nihil mutandum putavit, sed
 μεθ' ὧν, sive *post quem,* idem valere ait, quod *ante quem,* & hoc probare

nitur in Annotationibus ad Eusebium. Quæ expositio an ferri possit, judicent eruditi. Ego non dubito quin Blondellus qui Clementem hoc loco *Valentinum* post *Marcionem* referre asserit, solâ Latinâ versione deceptus sit; quæ tamen ipsa id aperte non dicit quod ille voluit. Ego mentem Clementis ita rectè exprimi posse sentio. Quod ad *Marcionem* enim attinet, ille quidem sub eodem imperio *Adriani* vixit, sub quo *Basilides* & *Valentinus*, sed eum senex esset, cum illis qui his juniores, recentiores, seu posteriores sunt conversatus est hæreticis. Vox enim νεώτεροις cum αὐτοῖς conjungi non debet, quasi ipso Marcione illi juniores aut posteriores fuerint; sensus omnis vocis αὐτοῖς refertur ad αὐτὴν & in voce γυνόμενῳ finitur; νεώτεροις cum συνεχέετο ἀρχὴ conjunctionisque denotat, cum quibus Marcion tanquam discipulus conversatus est, à quibus suæ hæreseos principia quædam mutuatus est, qui quidem ipsi Basilidis & Valentini discipuli fuerunt. Ita vocem eam alibi usurpat Clemens ut lib. 1. Θάλῃς ὃ φῶνιξ ὦν τὸ γυνῶν καὶ τοῖς Ἀιγυπτίων προφήταις συμβεβηκέναι εἶρη. καὶ ἀπὸ καὶ ὁ Πυθαγόρας αὐτοῖς γὰρ τέτοις, χαλδαίων τε καὶ Μάγων τοῖς αἰετοῖς συνεχέετο. Ubi συμβεβηκέναι & συγχέεσθαι idem. Ita optimè Clementi cum Veteribus convenit. Nullo modo igitur ex hoc loco colligitur, aut Valentinum post Marcionem vixisse, quod voluit Blondellus: aut Basilidem sua nunquam docuisse ante imperium Hadriani, quod hinc elicere cupiebat Dallæus.

Neque verò reliqui qui de Hadriano loquuntur, quicquam aliud statuunt, quàm, quod nos etiam, Basilidem sub ejus imperio fuisse vel scholam habuisse. Theodoretus de Saturnilo & Basilide, ἄμφω δ' ἐπὶ Ἀδριανῷ τῷ Καίσαρι ἐγένοντο, Ambo autem Hadriani Caesaris tempore fuerunt. Eusebius quidem circa Hadriani tempora narrationem de scholis Saturnili & Basilidis instituit, Ὡν ὁ μὲν κατὰ Συρίαν, ὁ δ' ἐν Ἀιγύπτῳ συνεστήσαντο θεομισθῶν αἵρέσεων διδασκαλεῖα, Quorum ille quidem in Syria, hic verò apud Egyptum impia doctrina scholas condidit. Non tum primùm hæresin docuisse ait, sed quod contrarium prorsus evincit, à Menandro Simonis successore Hæresin accepisse docet; sub eodem Imperatore aliquos Ecclesiasticos viros adversus eos scriptis pugnasse, ac præcipuè Agrippam Castorem contra Xxiv volumina Basilidis scripisse, & Basilidem ipsum, interprete Hieronymo, sub eodem Imperatore obiisse. Fateor Valefium ad eum locum hæc notare, Rectè Eusebius Basilidis hæresin principatu Hadriani erupisse dicit. Sed quàm rectè ita judicavit, ex ratione quam subjungit patebit, Tunc enim primùm hæretici ex latebris prodire & caput attollere ceperunt, cum Apostolis omnibus jam extinctis, opportunum sibi adesse tempus ad

ad evulganda errorum suorum dogmata existimarent. Licet multi Hæretici fuerint sub temporibus Apostolicis, ut Veteres sæpissime memorant, & de iis sæpe disputant; tamen sublatis omnibus Apostolis multo liberius sua dogmata promulgabant. Sed an omnes Apostoli ante Hadriani Imperium sublati non sunt? An eorum quisquam post S. Joannem superfuit, qui sub initio Trajani mortuus est? An nullam temporis opportunitatem arripere potuerunt sub toto Trajani imperio, quâ sua dogmata viri fervidi & docti & persecutionis ætum minimè metuentes exponerent? Proculdubio per illud ævum doctrinas à Menandro acceptas perpoliebant, scriptis mandabant, discipulos congregabant, ac demum sub Hadriano, suas *Κωνσταντίνου*, ut loquitur Clemens, *Σιδουσιανῆς*, ut Eusebius, *Ecclesias*, ut Tertullianus, publicè multis in locis habuere. Tunc igitur Viri Ecclesiastici quamplurimi iis restiterunt; tunc primum nonnulli adversus eorum hæresin palam & latè grassantem, & libros ubique volitantes iusta volumina conscripserunt. Nihil aliud voluerunt Veteres qui de ætate Hadriani locuti sunt.

Qui verò generaliùs loquuntur de ætate Hæreticorum temporibus Apostolorum posteriori multò minùs evincunt Basilidem hæresin suam ante Hadriani tempora minimè docuisse. Firmiliani quidem verba sunt in Epistolâ ad Cyprianum, *Sed & Valentini & Basilidis tempus manifestum est, quod & ipsi post Apostolos, & post longam ætatem adversus Ecclesiam Dei sceleratis mendaciis suis rebellaverint*; ex quibus primum observo Firmilianum putâsse tum Basilidem tum Valentinum Marcione antiquiorem fuisse, adversus Blondelli sententiam, ut cuilibet locum integrum inspicienti patebit. Neque quicquam Firmiliani disputatio contra nostram sententiam de initio hæreseos Basilidianæ facit. De rebellionem ejus contra Ecclesiam agit ille, quam istius ævi hæretici quamdiu potuerunt semper evitabant, ut sæpe legimus. De Apostolis loquitur eodem modo quo Clemens Alexandrinus de re eâdem scribens; ut enim ille doctrinam Apostolicam per S. Paulum sub Nerone consummatam esse dicit, ita per Apostolos Petrum & Paulum intelligit disputans contra Traditionem Apostolicam à Stephano Pontifice Romano falsò, ut ait, productam. Ita seipsum explicat, dum Stephanus vapulat, *quasi infamans Petrum & Paulum, beatos Apostolos quasi hoc ipsi tradiderint*. Diu igitur post Petrum & Paulum Basilides adversus Ecclesiam rebellavit ex sententiâ Firmiliani, quod & nos fatemur: neque aliud quippiam ex eâ Epistolâ exculpi potest. Sed Irenæus *Clementis ad Corinthios Epistolam* affirmat vetustiore esse Hæreticis alterum Deum super Demiurgum comminiscens, id est, ut liquet, *Gnosticus*. Inde scilicet apparet Basilidem sua dogmata ante Hadriani tempora

pora minimè propalâsse. Nam ea Epistola non multis ante Ignatii martyrii annis scripta est. Ita ille: sed Blondellus ipse datam eam Epistolam inter A.D. 68 & 76 facit, pluribus igitur quàm 30 annis ante Ignatii martyrium scripta est. De hac Irenæi verba sunt, *cum sit vetustior his qui nunc falsò docent, & aliorum Deum super Demurgum & factorem horum omnium qua sunt commentantur.* Dallæus ea verba, *qui nunc falsò docent*, planè omisit, ut argumentum aliquam ponderis speciem haberet: quod nunc Epistolæ Clementinæ antiquitas, & Irenæi ipsius verba nihili omnino esse apertè ostendunt. Sed rursus scribit alibi omnes istos hæreticos valde posteriores esse quàm Episcopos quibus Apostoli tradiderunt Ecclesias, *ad eoque & Ignatio qui horum Episcoporum unus fuit.* Hic etiam omisit verba quæ sequuntur, *& hoc in tertio libro cum omni diligentia manifestavimus.* Nihil igitur hoc loco dicit, quod non antea dixerat. At cum omni diligentia uteretur, nihil de ætate Basilidis dixit, de qua nunc disputatur. Valentini quidem meminit inter hæreticos, Lini, Anacleti, & Clementis inter Episcopos, quibus omnibus & Valentinum & Basilidem valde posteriores agnoscimus. Nondum igitur probârunt Viri doctissimi, neque probaturum quenguam puto, Valentinum adeò serò vixisse, aut in hæresin delapsum esse, ut ejus errores necessariò fuerint S. Ignatio ad martyrium festinanti penitus incogniti.

Tandem, uti spero, argumento à Valentini Sige deducto abunde responsum est. Quatuor enim Assertiones attuli, omnes, ut mihi videtur, certæ & exploratæ veritatis. Ita tamen comparatæ sunt, ut si vel una earum vera sit, ea unica omnem argumenti Adversariorum vim elidat.

C A P. VIII.

Ad quatuor ultima pro violatione temporis Argumenta respondetur. Autor Epistolarum de Constantini Christianismo nihil suspicatus. Leopardi vox antiquitatem Epistolæ ad Romanos haud imminuit. Fingenda Dallæi de certi cujusdam ordinis militum appellatione. Leopardi vocem ante Constantini ævum in usu fuisse adversus Bochartum ostenditur. Receptio pœnitentium novitatem Epistolarum non probat. De Albaspinei sententiâ disputatur. Onesimum, quem Ignatius Epheso præfuisse ait, mortuum fuisse sub tempore martyrii Ignatiani perperam asseritur. Variæ quorundam de Onesimo sententiæ id non evincunt.

Adenus de Hæreticis & hæresibus observata : sed Capite decimo-tertio multa alia coacervat, quæ præter temporum fidem ficta esse putat ; quorum plurima vel Fictorem vel Interpolatorem ferriunt : qualia sunt quæ de Anacleto, de Nicolaitis, de Cæsare, de Ordinibus Ecclesiasticis, de Virginum collegiis, de Quadragesimâ, de S. Joanne scribit. Quatuor tamen esse video, quæ Autorem ipsum ferire videantur, de Principibus, de Leopardis, de Pœnitentibus, atque de Onesimo.

Primò, scripsit Autor Epistolæ ad Smyrnicos, *Et super-cælestia, & gloria Angelorum, & principes visibiles & invisibiles si non credant in sanguinem Christi, & illis judicium erit.* Obiter quidem hunc locum tangit Vir doctissimus, & verba satis mira esse putat ; quod ad principes visibiles attinet, vult hunc scriptorem ideo fortasse ea dixisse, quòd ejus ævo aliqua jam erat de Constantii vel Constantini ejus filii vel

Chri-

Christianismo vel ad Christianismum propensione sparsa fama. Quàm obscura hæc conjectura, quàm dubia, quàm incerta ! Vel aliquid audivit de Constantii Christianismo, vel Constantini, vel saltem propensione. Constantius non est Augustus factus ante annum Ccciv, & quidem in Galliâ; Constantinus non est Cæsar creatus ante annum Cccvi, & quidem in Britannia. Græcus itaque hic Scriptor, si ad eorum aliquem tanquam Principem respexit, ante hæc tempora scribere non potuit. At ipse Dallæus forrè scriptas has Epistolas ait labente tertio sæculo, Blondellus ineunte, Salmasius & Albertinus secundi medio. Nullo illi de Principe Christiano Autorem Epistolarum somniâsse crediderunt; multo minus nos Dallæo credimus, qui tot testimonia pro his Epistolis ante quartum sæculum protulimus. Sed nihil scriptor noster, quisquis est, de Imperatoribus Christianis propriè dixit; ἀρχοντας tantum nominavit, qui sunt quilibet magistratus; monuit nē quem locus, sive dignitas inflet (nam & ἀρχοντας vocabant Ecclesiasticos præpositos vetustissimi scriptores, ἀρχοντες dicuntur principes & Magistratus, inquit Tertullianus,) cū nec Angeli nec homines superiores sine fide in Christum salutem consequi possint. Quæ doctrina cuivis tempori æquè convenit, sive Principes Christiani sint, sive non: nihil ergo hæc temporum fidem pulsant, & suaviter riderent Salmasius, Blondellus, & Albertinus, si hæc cuipiam negotium facessere intelligerent.

Secundò, Autor Epistolæ ad Romanos cū se dixisset alligatum decem Leopardis, diligenter docet quid hoc sit, Vincit, inquit, decem Leopardis, quod est militaris ordo. Hoc autem, iudice Dallæo, ab Ignatii ævo alienum interpretamentum est. Sed à cujus, quælo, ætate alienum est seipsum & verba sua interpretari? nonne quolibet tempore hoc æquè liceat? Dicit sanctissimus Martyr, exemplo S. Pauli, se cum bestiis pugnare, eas ob feritatem Leopardos vocat; seipsum dein interpretatur, eos scilicet quos bestias quos Leopardos appellat, milites esse ait, quorum custodiæ traditus est. Quidni hic idem faceret, quod sæpe alibi facit? Jubet Trallesios ἀλλοτρίας βοτάνης ἀπέχεσθαι, addit explicationem, ἢ πρὸς ὅτιν ἀρεσκῶς. De Docetis loquutus, εἰ δὲ ὅσπερ τινες ἀθεοὶ ὄντες, subjungit, τετέστιν ἀπιστοί. Quidni quispiam tam sub imperio Trajani quàm quavis aliâ ætate ita loqueretur? Nempe, veritus est scriptor nē Romani quid essent illi Leopardi à quibus ligatum se duci scribit, non intelligerent: quod Ignatius non esset veritus. Quare autem Ignatius vereri non potuit, si alius quisquam potuerit? Quare non ille cavendum putaret nē sua verba à Romanis haud rectè intelligerentur? Ligatum se decem leopardis dixerat; id autem solebat sæpe

pe fieri cum bestiarii jamjam morituri essent, uti Satorius in ursum substrictus est, & apro subligatus, ut in S. Perpetuæ Passione legimus. Cum igitur scripsisset S. Ignatius se decem Leopardis jam illigatum esse, (pardis autem erant inter *ἰγῆας αἰπολόβους* & *ἀνδραπόδες*, quibus bestiarii objici solebant, ut apud veteres legimus) non incommode monere potuit, eos non esse bestias ipsum statim devoraturas, sed milites ad urbem Romam ducturos. Verum aliud eum suspicatum esse novit Dallæus. Nam Ignatii ævo omnibus, præsertim civibus Romanis, nota erat & familiaris illa militum certi cujusdam ordinis appellatio vulgaris. Itane verò? an Leopardus est militis certi cujusdam ordinis appellatio? an ea omnibus Ignatii ævo nota & familiaris fuit? Profecto hæc observatio aut ex præclarâ antiquitatis cognitione profisciscitur, aut egregium commentum est. Unde, quo autore, hæc nos docet? Neminem laudat; nullius testimonium profert. Ego certè eam *Leopardi* significationem nondum invenio. Sub Trajano scripsere Tacitus, Plinius secundus, Florus; sub Trajano & Hadriano vixit Suetonius. Iisdem temporibus Græcè scripserunt Plutarchus, Arrianus, Ælianus, omnes rerum Romanarum satis periti, rei militaris maximè. An ex illis quisquam prodidit hanc militum certi cujusdam ordinis appellationem fuisse suo ævo familiarem? non credo. Sed *res & rei nomen in usu esse desistit ante ducentimum post Ignatii mortem annum*. Jam igitur certus ille militum ordo evanuerat, & cum ipso ordine nomen etiam extinctum fuit? Quis hæc nobis tradidit? quis militiæ Romanæ reformator fuit? quis ordinem extirpavit, nomen oblitteravit? Quomodo illud in usu desierit, quod in usu nunquam fuit, nondum video. Sed hæc certissima sunt, neque à quopiam neganda: nam Ignatii simulator Leopardorum quidem nomen ad antiquitatis speciem retinuit, sed nè ob obscuritatem lectores turbaret, etiam interpretandum putavit, ac se ita nimiam diligentiam ipse prodidit. Proh stultam simulatoris calliditatem! Proh fatuam astutiam! qui suo indicio quasi forex hodie periit, quod acumen Dallæani ingenii prævidere non potuerit: Imò verò Censoris commentum lepidum, & inanem conjecturam, qui ut Martyrem faceret Impostorem post tot sæcula tot antiquitatis larvas & figmenta excogitavit!

Illud verò admiratione dignum est, edidisse hæc Dallæum triennio postquam Samuelis Bocharti Hierozoicon prodiiit, quod ipse in Epistolâ Dedicatoriâ doctum, *Deus bone, & laboriosum opus* appellat. Ille enim, ut Impostorem quarto sæculo scripsisse probaret, & quidem ex hoc ipso loco, alio planè atque contrario usus est argumento, Hierozoici parte 1. lib. 3. c. 8: *Leopardi vox*, inquit, *serius usurpari cæpit, nempe Constantini ævo*. Proinde Ignatii ad Romanos Epistola quam circumferunt, eo demum sæculo fuisse scriptam vel ex hoc argumento

colligas, quòd *Leopardorum* disertè meminit. Argumenti consequentia manifesta est. Si enim *Leopardi* vox sub Constantino usurpari cœpit, ad eoque ante Constantinum usurpata non est: quicumque eam vocem usurpavit, vel sub Constantino vel post eum scripsit. Post Constantinum scribere non potuit Autor Epistolæ ad Romanos: excerpta enim ejus Epistolæ, in quibus *Leopardi* vox habetur, in Ecclesiasticâ Eusebii Historiâ extant, quæ sub Constantino edita est. Vult igitur Bochartus sub Constantino primum inventam esse vocem *Leopardi*, Romanos scriptores eam primò usurpasse, Græcos eam vocem à Romanis postea mutuatos esse: Simulatorem Ignatii inter Græcos scriptores & primum & solum eandem arripuisse, & Ignatio supposuisse, atque hanc Epistolam emisisse antequam Historiæ librum tertium conderet Eusebius. O miras temporis angustias, quibus miser Impostor includitur! O bardum & stupidum Eusebium, qui cum diu ante *Leopardi* vocabulum natus esset, fictitiis literarum mercibus tam facile, tam scèdè deceptus est!

Sed videamus quomodo probet Cl. Bochartus eam vocem Constantini ævo cœpisse usurpari. Cum enim, inquit, tribus sæculis post Christum natum in Romanis scriptoribus nusquam reperitur, quarto & exinde passim occurrit. Hæc ex observatione Gesneri. Verum an ante tempora Trajani in usu fuerit ea vox ad nos non pertinet; quamvis mihi dubium non sit quin diu antè usurpata sit, non minùs quàm *Camelopardalis*, aut *Leocrocotta*, de quibus agit Plinius. Quòd ante quartum sæculum apud scriptores Romanos, quos legerat Bochartus non reperitur, minimè probat in usu non fuisse: plures enim Scriptores eorum temporum perierunt quàm supersunt; aliqui fortasse extant quos ille non legit; aliqui, quos credidit post Constantinum scripsisse, fortè ante eum scripserunt; aliqui qui sub eo meminerunt vocis *Leopardi*, significare potuerunt eam vocem ipsorum ætate longè antiquiorem fuisse. Non legit, opinor, Bochartus Passionem SS. Perpetuæ & Felicitatis primò in lucem ab Holstenio productam. In illâ autem Passione nos legimus, *Itaque in commissione spectaculi Revocatus Leopardo expertus, etiam sub pulpito ab urso erat vexatus. Saryrus autem nihil magis quàm ursum abominabatur, sed uno morsu Leopardi confici se jam præsumebat.* Et postea idem Saturus militem alloquitur, *Ecce prodeo illò, & ad unum morsum Leopardi consumor. Et statim in fine spectaculi Leopardo ejecto, de uno morsu tanto profusus est sanguine ut populus revertenti illi secundi baptismatis testimonium reclamaverit.* Hæc autem Passio scripta est annis C ante imperium Constantini. Ælius Spartianus quidem sub Constantino scripsit, sed ita *Leopardi* vocem memorat, ut longè suis temporibus antiquiorem eam fuisse

fuisse agnoscat. Hæc enim habet in vitâ Antonini Getæ, *Familia* illi fuit hæc quæstiones Grammaticis proponere, ut dicerent, singula animalia quomodo vocem emitterent, velut, Agni balant, porcelli grunniunt, palumbes minurriant, ursi savinunt, leones rugiunt, Leopardi rictant, elephanti barriunt, rana coaxant, equi hinnunt, asini rudunt, tauri mugiunt, cæsq; de veteribus approbare, vel approbarent. Spartianus itaque C ante Constantinum annis Getam à Grammaticis quæsisse ostendit, an *Leopardia* conveniret rictare, & quinam ex Veteribus eam vocem Leopardis tribuissent. Satis igitur antiqua vox *Leopardus*. Glossarium vetus, sub Benedicti nomine editum omnino videtur Constantini imperio haud paulo antiquius, in quo legimus, *Leopardus, παρδαλις*. Pompeius Festus, *Bigenera dicuntur animalia ex diverso genere nata, ut Leopardus ex leone & panthera*. Ipse autem Festus, à Charisio & Macrobio laudatus, si satis antiquus non sit, certè Verrius Flaccus, cujus librorum Epitomen scripsit, Augusti ætate vixit, & qui hæc illius verba fuisse assereret refelli non posset. Cautè igitur hunc locum Festi prætermisit diligentissimus Bochartus, ubi ejus asserendi occasionem habuit maximè opportunam. Cum enim attulisset quæ Veteres dixerunt de *leopardum cum pardo concubitu, unde novum monstrum editur*; huic, inquit, designando conficta videtur Leopardi vox; sed nullo testimonio eam conjecturam firmat, cum ad manum esset hic Festi locus ad eam rem accommodatissimus. Quinetiam si vox Leopardi conficta primum sit illi monstro designando, quod videtur Bocharto, ante Constantini ævum sine dubio conficta est; tunc enim pro quolibet pardo usurpata est, quod ille multis & quidem rectè probat. Trita igitur illa sed Catachrestica vocis usurpatio primævâ & propriâ posterior sit necesse est. Si igitur à Romanis conficta ea vox sit, tunc primum imposita fuisse videtur cum res ipsa illis nota fuit. Ut Tertullianus de pallio, *et si Græcum magis, sed lingua jam penes Latium est; cum voce vestis intravit*. Non dubitandum est igitur quin vox ex primâ rei ipsius cognitione manaverit. Romani enim vel voces ipsas cum rebus accipiebant, vel rebus acceptis sua nomina indiderunt. *Camelus*, inquit Varro, suo nomine in Latium venit, ut *Alexandriâ Camelopardalis nuper adducta, quod erat figurâ ut Camelus, maculis ut panthera*. Vel igitur qui primum naturam illius monstri ex *leônâ* & pardo geniti Romanis tradiderunt, sub nomine Leopardi illud describebant, ut Alexandrini Camelopardalin; vel ex descriptione Romani nomen illud indiderunt, ut vesti, quam introduxerunt Græci, nomen pallii. Res autem ipsa, seu natura illius monstri sub Titi imperio Romanis fuit probè cognita. Plinius enim eam describit Natural. Hist. lib. 8. c. 16. Sive igitur Romani, sive Græci primò illud nomen excogitarunt, dubium non

est quin ante Trajani tempora extiterit, ut eo S. Ignatius in Syriâ versatus, unde Vopisco *Leopardi centum Syriaci*, etiam de pardis uti potuerit. Neque etiam verum est, quod Bochartus putat, id vocabulum apud Græcum scriptorem nusquam alibi extare. Apud enim S. Athanasium in vitâ S. Antonii hæc lego, *Και ὡς ὁ τίς τῶν ἀδύς παληραὶδῶν φαντασίας λεόντων, ἀρκτων, λεοπαρδύλων, ταύρων καὶ ὄφεων, ἀσπίδων καὶ σκορπίων καὶ λύκων. Εἰς αὐτὸν ὁ αὐτὸς ὁ αὐτὸς ἀπὸ τῶν ἀδύς παληραὶδῶν φαντασίας λεόντων, ἀρκτων, λεοπαρδύλων, ταύρων καὶ ὄφεων, ἀσπίδων καὶ σκορπίων καὶ λύκων.* *Erâtque idem locus subito refertus spectris leonum, ursarum, leopardorum, taurorum & serpentium, assidum & scorpionum & luporum.* Satis igitur vetus est vox Leopardi. Interim si Bocharto credimus, Dallæo credendum non est: si Dallæo fidem habeamus, Bocharto renunciabimus; tam malè inter illos in Ignatio expugnando convenit. Nos certè in hac re dum neuter alteri credit, jure optimo neutri credendum putamus.

Tertiò, S. Ignatius in Epistolâ ad Philadelphenses eos ad unitatem Ecclesiasticam tanquam non sibi tantum sed & aliis utilem atque salutarem hortatur. *Quotquot enim Dei, inquit, sunt & Jesu Christi, isti cum Episcopo sunt; & quotquot utique pœnitentes veniunt in unitatem Ecclesiæ, & isti Dei erunt.* Ac rursus post pauca, *Ubi divisio est & ira, Deus non habitat. Omnibus igitur pœnitentibus dimittit Deus, si pœniteant in unitatem Dei & concilium Episcopi.* Quid his verius, quid salutaris, quid antiquius? Sed hoc de suscipiendis ad pœnitentiam lapsis decretum Montanistas & Novatianos aperte pulsar diu post Ignatium exortos. An hoc scribi non potuit ante Novatianos, aut etiam Montanistas? An nemo illud quod verum est enunciare potest antequam ab alio negetur? Hæretici aut Schismatici semper hac ratione convicti sunt, quòd eam veritatem negarent quæ antea in Ecclesiâ prædicabatur. Hæc non minùs Donatistas pulsant quàm Montanistas; ea autem scripta fuisse Adversarii fatentur ante Donatum, quidni & ante Montanum? Ad firmandum argumentum adducit auctoritatem Albaspinei, qui ob eandem causam Canonem quendam Clementinum negat esse Apostolicum, & ante Cyprianum sanciri potuisse. Sed loquitur Albaspineus de pœnitentium, hoc est, ipso interprete, adulterorum, siccariorum, & idololatrarum receptione, de qua re in veteri Ecclesiâ diu disputatum est. Autor verò Epistolarum de Hæreticis & Schismaticis loquitur ad unitatem Ecclesiæ & concilium Episcopi redeuntibus, quibus pœnitentibus receptio negata nunquam fuit, ut in priori Parte ostensum est. Sed nec illud verum est quod Albaspineus observat. Ante ætatem S. Cypriani etiam mœchi ad pœnitentiam admittebantur. Ita ipse testatur Epistolâ LII, *Et quidem apud Antecessores nostros quidam de Episcopis in provinciâ nostrâ dandam pacem mœchis non putaverunt, & in totum pœnitentia licum contra adulteria clausurunt; non tamen à*

Coepiscoporum suorum collegio recesserunt, aut Catholica Ecclesia unitatem vel duritia vel censura sua obstinatione ruperunt, ut quia apud alios adulteris pax dabatur, qui non dabat de Ecclesiâ separaretur. Ab Episcopis igitur Africanis per pœnitentiam recepti sunt mœchi ante ætatem Cypriani, adeoque ante Novatianos. Idque ab Ecclesiâ factum narrat Cyprianus; nullum igitur tunc temporis in Ecclesiâ Africarâ decretum extitit de adulteris penitus à pœnitentiâ removendis. Neque mirum est aliquos tunc temporis etiam Episcopos Mœchos penitus excludendos putasse, cum sciamus Montanistarum erroribus plurimos in Africâ, qui tamen in Ecclesiâ perstarent, implicitos fuisse. Sub Zephyrino concedunt decretum fuisse ut admitterentur ad pœnitentiam mœchi; illud autem tanquam novum & inauditum, & priori Ecclesiæ sententiæ contrarium pronunciant. Përperam omnino. Tertullianus ipse agnoscit sententiam illam Pontificis Romani paulo antequam librum de Pudicitia, jam extra Ecclesiam positus, scriberet, evulgatam fuisse. *Audio, inquit, etiam edictum esse propositum, & quidem peremptorium, Pontifex scilicet, Maximus, quod est Episcopus Episcoporum, edicit: Ego & mœchia & fornicationis delicta pœnitentiâ functis dimitto.* Sed eandem etiam Ecclesiæ Catholicæ sententiam fuisse, antequam Zephyrini decretum prodiret, liberè fatetur his verbis, *Erit igitur & hic adversus Psychicos titulus, adversus mea quoque sententiæ retro penes illos societatem, quo magis hoc mihi in notam levitatis obijcerent.* Psychici, hoc est, Catholici, & cum Catholicis Tertullianus ipse, ante decretum Zephyrini idem docuerunt. Nihil igitur hic novum aut inauditum in Ecclesiam inventum est, ut putat Albaspineus. Diu ante Zephyrinum Dionysius Corinthiorum Episcopus, Soteri Romano synchonus, omnes per pœnitentiam, nè mœchis quidem aut quovis alio gravissimo crimine oneratis exceptis, fuscipiendos esse docuit. Nam in Epistolâ ad Amastrianos, teste Euseb. lib. 4. c. 23. πολλὰ περ γὰρ καὶ ἀγνείας τοῖς αὐτοῖς ἐγένετο καὶ τοὺς ἐξ οὗτος δ' ἐν ἀποστασίας ἢ πλημμελίας, εἴτε μὴν αἰρετικῆς πλάνης ὁμιλεῖσθους διέκρινεν. *Multa quoque de nuptiis & de castitate eis præcipit; & cunctos qui à quovis lapsu sive delicto, sive etiam ab hæretico errore revertuntur, benignè suscipi jubet.* En vetus *ᾠκισμῶς*, seu mandatum Episcopale, de recipiendis lapsis, mœchis, hæreticis aliisque per pœnitentiam conversis. Neq; verò dubito quin hujus generis peccatum fuerit illud Valentis, de quo S. Polycarpus Epistolâ ad Philippenses, *Nimis contristatus sum pro Valente, qui presbyter factus est aliquando apud vos, quòd sic ignoret is locum qui datus est ei.* Moneo itaque vos ut abstineatis ab omni avaritiâ (*πλεονεξίας*, ut rectè Hammondus) & sitis casti & veraces. De hoc autem Valente ita postea loquitur, *Valde ergo, fratres, contristor pro illo &*

conjuges ejus : quibus dei Deus pœnitentiam veram. Sobrii ergo estote & vos in hoc ; & non sicut inimicos tales existimetis, sed sicut passibilia membra & errantia eos revocate, ut omnium vestrum corpus salvetis. Hoc enim agentes, vos ipsos edificatis. Etiam juvenis ille apud Clementem Alexandrinum, in Homiliâ de Divite sub Origenis nomine editâ, qui *ficarius*, imò *μαισώων* fuerat, restitutus est Ecclesiâ per pœnitentiâ ab ipso S. Joanne. Et Apostolus ipse nobis describitur quasi *διδὼς μέγα παράδειγμα μετανοίας ἀληθινῆς*, dans magnum sincera pœnitentia exemplum, ut legimus apud Eusebium lib. 3. c. 23. Quod exemplum Clemens fustius tractans, & tandem perorans ait, *Ὁ δὲ ἐν ταῦθα τὴν Ἀγγελον τῆς μετανοίας περιέμεινεν*, & μετανοήσει τότε ἡνίκα ἂν καὶ ἀλίσσῃ τὸ σῶμα, ἔδὲ καὶ σωθῇ τὴν Σωτῆρα προσόντα μετὰ τῆς αὐτοῦ δόξης καὶ σεβείας ἰδὼν, ἔδιδε τὸ πῦρ. Nam qui modò suscipit Angelum pœnitentia, eum tunc non pœnitebit cùm de corpore decedet, nec Salvatorem videns advenientem cum gloriâ suâ & exercitu feret ignominiam, neque ignem timebit. Ubi ad Hermæ Pastorem aperte alludit, & ostendit nihil in Ecclesiâ tunc temporis definitum fuisse de majorum criminum reis à beneficio pœnitentiæ Ecclesiasticæ penitus excludendis. Certè verba Ignatii, si generaliter acciperentur, satis ætati Martyris convenirent ; si potius de Hæreticis intelligantur, cuius ætati conveniunt.

Quartò, Ignatius Epistolâ ad Ephesios, Plurimum enim multitudinem vestram in nomine Dei suscepi in Onesimo, qui in charitate inenarrabili est, vester autem in carne Episcopus. Temporum seriem turbat, inquit Vir doctissimus, & loquitur de homine velut vivente qui jam pridem erat mortuus. Sed unde constat eum Onesimum fuisse mortuum de quo Auctor Epistolæ tanquam vivente, & Ephesi Episcopo tunc cùm scriberet, loquitur? De Ignatio nostro Eusebius, *μίαν μὲν Ἐπιστολὴν τῇ καὶ τῇ Ἐφεσῶν Ἐκκλησίᾳ γέγραφε, ποιῶν αὐτῆς μνημονεύων Ὀνείμου. Ὅναις*. Unam quidem Epistolam scripsit ad Ecclesiam Ephesiorum, Onesimi ipsorum Pastoris mentionem faciens. Ille igitur qui antiqua Ecclesiæ monumenta tam assiduè rimatus est, qui tot veterum Episcoporum Catalogos tam diligenter collegit, de morte Onesimi Ephesiorum Episcopi nè minimum quidem suspicatur. Unde igitur novit Dallæus Onesimum illum, cujus mentio in hac Epistolâ facta est, cùm Smyrnæ esset Ignatius, in vivis non fuisse? Hoc unico argumento fretus, & Epistolæ quam fatetur ante ætatem Eusebii scriptâ, & Eusebii ipsius auctoritatem eludere se posse sperat. Observat ex Usserio, Græcorum Menæa & Symeonem Metaphrastem non agnoscere Onesimum Martyrem fuisse Ephesi Episcopum, Constitutionum Apostolicarum Scriptorem affirmare eum Berææ Episcopum fuisse, Dorotheum & Hippolytum asserere Gaium Timothei in Episcopatu successorem fuisse. Nicephorum deniq; tradere Onesimum sub

Do-

Domitiano obiisse. *Ex his autoribus planè ridiculum Epistolarum auctorem pronuntiat.* Quà ratione nullus video. An quia Menæa & Matarphastes Onesimum quendam Martyrem describunt, non tamen dicunt eum fuisse Ephesi Episcopum, an quia Constitutionum confarcinator refert Onesimum Berææ Episcopum fuisse, an quia Dorotheus & Hippolytus tradunt Gaium Timotheo Ephesi successisse, an quia Nicephorus docet Onesimum sub Domitiano obiisse, ideo nullus Onesimus Epheso præesse potuit sub undecimo anno Trajani? An horum quispiam, aut hi omnes aliquid tradunt quod id evincat? Demus Onesimum Martyrem Ephesi non fuisse Episcopum, sed Berææ, demus Gaium successisse Timotheo; concedamus Onesimum istum quem nec illi, nec Nicephorus Episcopum Ephesi nominat, sub Domitiano obiisse: an his omnibus concessis, verum esse non potest, Onesimum quendam Gaii successorem Epheso præfuisse cùm Ignatius ad martyrium tractus est? Nonne Nicephorus ipse Onesimum quendam nominat, qui post S. Andream, & Stachyn, Episcopus Byzantii fuit, cui successit Polycarpus? Non hæc autorem Epistolæ ridiculum faciunt: quem omnino non tangunt, sed potius Dallæus Usserium ridiculum reddere conatur, dum modestiâ ejus laudat, qui tantâ cum diligentâ hæc testimonia coacervavit, quæ ipsius causam jugularent. Sed satis adhuc à Græcis scriptoribus tuta illa est, qui Onesimum S. Pauli discipulum Ephesi Episcopum fuisse non traderunt. Ad Latinos igitur confugit Dallæus, asseritq; *Beda, Adonem, Notkerum, aliósque affirmare magno omnes consensu istum ab Ignatio Epistolico memoratum Onesimum Pauli discipulum fuisse.* Ego verò talem consensum non reperio. Beda nihil habet de Ignatii Onesimo, nihil Martyrologium Romanum; apud Ussardum non extabat ea narratio, sed à Joanne Molano inserta est, alio charactere & præmissâ literâ A, *per qua Lector facillime advertat ea Ussardi non esse, sed Adonis, ut Molanus ipse in Præfatione monuit.* Jam verò Ado qui Onesimum S. Pauli Ignatianum facit, non narrat eum sub Domitiano obiisse: Nicephorus nuperus scriptor Onesimum sub Domitiano Martyrem facit, Episcopum Ephesi fuisse non narrat. Cùmque eum solus ille referat eâ tempestate martyrium subiisse, non immeritò illi fidem denegat Baronius, præsertim si de Episcopo Ephesino intelligatur. Nam si ille Episcopus Berææ fuit, non autem Ephesi, ut alii Nicephoro antiquiores voluere, ad nos non pertinet. Quis enim non videt Onesimo S. Pauli, Episcopo Berææ, temporibus Domitiani defuncto, Onesimum alium post Timotheum & Gaium Epheso præesse potuisse sub imperio Trajani? Quoniam autem Dallæus notat Baronium Nicephoro errorem tribuere, *non aliâ quàm harum Epistolarum auctoritate, quæ adhuc in controversiam veniunt, & tamen fatetur, Si Ignatii verè certòque essent* (quod mihi qui-

quidem & verum & certum videtur) earum potius quam Nicephori esse sequendam fidem; videamus si non aliunde absurdum esse videatur Onesimum Ephesi Episcopum sub Domitiano martyrium subiisse? Cui Onesimum Ephesi Episcopum fuisse docent, eum vel Gaio vel Timotheo successe voluit: Timotheum certè primum Ephesinæ Ecclesiæ Episcopum agnoscit Eusebius; idem testantur Acta Concilii Chalcedonenfis, & Vetus Martyrium S. Timothei apud Photium Cod. Ccliv, *Ὁ παλαιὸν Τιμόθεον ἡ πᾶσα οὐχ ἱερὰ φησὶν ἔχειν Ἐπισκοπῆσαι*. Notandum quòd præsens scriptum referat Timotheum primum Ephesi Episcopum fuisse. Jam verò Timotheum ipse Nicephorus tradit sub Vespasiano martyrio coronatum fuisse: idem testatur ejusdem Martyrium in Bibliothecâ Photii. Persecutio autem secunda sub Domitiano extremis illius Imperatoris temporibus excitata est. Eusebius ad annum ejus Xiv, *Secundus post Neronem Domitianus Christianos persequitur*. Quem locum respiciens Hieronymus in Catalogo, de S. Joanne, *Quarto decimo igitur anno*, inquit, *secundam post Neronem persecutionem movente Domitiano in Patmon insulam relegatus scripsit Apocalypsin*. Sub hac persecutione obdormivisse Timotheum credendum est; brevis autem ea fuit, teste Tertulliano in Apologetico, *Tentaverat & Domitianus portio Neronis de crudelitate; sed qua & homo, facile capium repressit, restituitis etiam quos relegaverat*; quod & apud Eusebium Hegeppus testatur. Jam quis credet Onesimum, qui si fortè in Ephesinâ Ecclesiâ vel ipsi Timotheo, vel ejus successori Gaio, Episcopus successus est, sub eadem persecutione passum fuisse, & non potius ad undecimum Trajani annum perdurasse? Nam quòd Dallæus *ex ordine temporum* evincere conatur, nihil est. Non enim C aut Xc annorum eum fuisse, cum moreretur, inde conficitur. Putat ille Paulum ad Philemonem scripsisse A.D. 56. Sed S. Paulus Romæ, & cum jam diu in vinculis fuisset, ad Philemonem scripsit, ut ex ipsâ Epistolâ constat, & Hieronymus & Theodoretus demonstrant. At Romam ante A.D. vulgarem Lxiv vidisse S. Paulum nemo probabit. Ab anno autem Lxv ad annum Cxvii, quo scripsisse Ignatium dicimus, annitantùm sunt Xlii. Ponamus igitur Onesimum Xxvi annorum fuisse, cum eum ad fidem Christianam convertit S. Paulus; nondum septuagenarius fuisset, cum S. Ignatius Smyrnæ confisteret. Sive igitur duo fuerint Onesimi ætate S. Ignatii, unus Berææ, alter Ephesi Episcopus, sive unus tantùm isque Ephesinus; nihil hæcenus dictum est quod ullo modo probet, nullum Onesimum Epheso præfuisse cum Ignatius ad martyrium traheretur.

Cum igitur omnia ad examen vocata sint quæ temporum fidem pulsare videbantur, nihil novi in his Epistolis repertum est; omnia potius Ignatiano ævo apprimè consona apparent.

C A P. IX.

Aliena à virtutibus S. Ignatii dispunguntur. Nulla in Epistolis ejus hæresis reperitur. Nulla irreverentia erga SS. Literas. Apocrypha sæpe à Vetustissimis Scriptoribus citantur. Casauboni duplex responsio affertur, & utraque pluribus stabilitur. Epistola S. Ignatii ad Romanos ab objectionibus Dallei vindicatur. Fortitudo, constantia, & magnanimitas Martyrum defenduntur; plurimisque Patrum sententiis, & Heroum Christianorum exemplis explicantur: quorum factis consona Ignatii verba ostenduntur.

Roxima argumentorum congeries ex iis conflata & confarcinata est, quæ *Persona cui Epistole tribuuntur vel moribus vel dignitate, vel ingenio, vel pietate aliena sunt*, aut potius iniquis rerum æstimatoribus videntur. Sed ea plerumque adducit, quæ vel ab Interpolatore genuinarum, vel à Fictore reliquarum Epistolarum scripta sunt; quorum mores, dignitatem, ingenium, pietatem nostri non defendunt. In toto Capite XIV, nihil aliud ex Ignatio nostro attulit nisi illud recoctum, *Sine Episcopo, presbyteris & diaconis Ecclesiam non vocari*; quod neque moribus, neque dignitati, nec ingenio, nec pietati Martyris repugnat, & cui antea responsum dedimus. Caput XV, quantum quantum est de Festis, de Sabbato, de Jejuniiis tractans, ex spuris totum conflatum est, & Ignatium nostrum non tangit.

Capite XVI multa quasi hæretica producit, sed ex spuris etiam; è nostro unum tantum locum profert, qui ei non satis sanus videtur; scilicet Christum fuisse ὁὐν Θεῶν καὶ υἱὸν Θεοῦ, *Filium Dei secundum voluntatem & potentiam Dei*. Hæccine autem ut inter

hæretica recenseantur, quæ à B. Theodoro pro Catholicâ Ecclesiâ sententiâ contra Hæreticos proferuntur? Apud illum quidem legimus θεότης, in nostro autem Codice θέλημα, ut & in Usseriano Interprete voluntatem. Variam hęc lectionem esse & quidem valde antiquam quis non videt? Quid in suo Codice viderit Interpolator, an θεότης an θέλημα legerit, scire nos noluit, adeò omnia immutavit. Utcunque sit, si Theodoretī lectionem sequamur, & θεότης Autorem Epistolæ scripsisse putemus, cadit Objectio Dallazana quæ in voce θέλημα fundatur; *durum enim & vix ferendum*, ait, *Filium esse à Patre ab æterno per voluntatem & potentiam Patris*; si legamus θέλημα, etiam sic eadem Objectio ruit: non enim nostrum loqui de æternâ generatione Filii constat, sed de incarnatione potiùs, ut & antecedentia & consequentia demonstrant; unde Interpolator ad divinam naturam hæctrahens, verborum ordinem mutare coactus est. Sic autem nos legimus, ἀληθώς ὄντα ἐν ἡμέρῃς Δαβὶδ καὶ σάρκα, ὅδ' ἐστὶν τὸ θέλημα καὶ δυνάμει Θεοῦ γεννηθὲν ἀληθώς ἐν πατρὶ ὄντι. Usserianus Interpres. *Verè existentem de genere David secundum carnem, filium Dei secundum voluntatem & potentiam Dei genitum verè ex Virgine*, omnino quasi respexerit illa verba Angeli apud Evangelistam, *Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoque & quod nascetur ex te sanctum vocabitur Filius Dei*. Incarnationem autem Christi factam per voluntatem & potentiam Dei nemo negat. *Ex dei voluntate Verbum caro factum est*, inquit Tertullianus de Carne Christi cap. 19. Imò verò si quis de æternâ generatione Filii, quod necesse non est, hæc accipere voluerit, quare hoc in Ignatio Martyre non ferendum, quod in aliis ferimus? ut in Justino Martyre, cùm de Deo Verbo loquitur Dial. cum Tryphone. ἐκ τοῦ πατρὸς Πατρὸς θελήσει γεννηθῆναι, ἐκ τοῦ πατρὸς Πατρὸς γεννηθῆναι; qui ad eundem locum postea respiciens ait, & ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθῆναι διὰ θελήματος τὸν λόγον ἐξήτασα, εἰπὼν τὸ δυνάμει τῶν λόγων καὶ τῶν Πατρὸς δυνάμει καὶ βουλῇ αὐτοῦ. Clementem Alexandrinum ferimus, qui Verbum vocavit τὸ θέλημα τῶν Πατρὸς. In Tertulliano ista ferimus, *Quis Deus in eâ natus? Sermo & Spiritus, qui cum Sermone de Patris voluntate natus est*. Ferimus in Synesio, ὁδὴν Πατρὸς, γόνιμον βελῶν & Ἐπὶ πατρὶ ὁδοῖς, ἰδὲν σφῶν, id est, ut Hesychius, interpretatur, βελήσει, θελήσει. Quidni igitur in Ignatio ferendum ὅδ' ἐστὶν θέλημα, si lectionem Theodoretī recipere nolumus, nec de incarnatione eum loqui sinamus, quorum utrumvis omnem difficultatem tollit.

Capite XVI desiderat Vir doctissimus in Autore Epistolarum eam reve-

reverentiam quæ divinis libris debetur; non quòd ullam S. Scripturæ partem irreverenter tractet, sed quòd ex *Apocryphis* quadam *su-
retur*, eoque pro *veris* & *indubitatis* ponat. Irreverentiæ exempla
duo ex Spuriis, unum ex nostro proponit ex Epistolâ ad Smyrnæos.
*Et quando adeos qui circa Petrum venit, ait ipsis, Apprehendite, pal-
pate me, & videte,* ἐπι ἔκ τῆς δαυμάτιον ἀσώματων. Protulerunt hæc
verba Ignatii Eusebius, Hieronymus, Theodoretus; nullam tamen
in illo erga S. literas irreverentiam notârunt, nihil in iis verbis
sanctissimo Martyre indignum suspicati sunt: nos eorum iudicium
sequimur. Imò locus S. Hieronymi maxime notandus qui Evangelium
hoc & S. Ignatium, simul quasi testes laudat. lib. 3. adversus Pelagia-
nos. *In Evangelio juxta Hebræos, quod Chaldaico quidem Syroque
sermone, sed Hebraicis literis scriptum est, quo utuntur usque hodie Na-
zareni, secundum Apostolos, sive ut plerique autumant, juxta Mat-
thæum, quod & in Casariensi habetur Bibliotheca, narrat historia, &c.
Ignatius, vir Apostolicus & Martyr, scribit audacter.* Elegit Domi-
nus Apostolos qui super omnes homines peccatores erant. *Quibus
testimoniis si non uteris ad auctoritatem, utere saltem ad antiquitatem,
quid omnes Ecclesiastici viri senserint.* Sed illis multo oculatior est
Dallæus. Habuit enim hæc verba ex Evangelio Hebræo, quod
Apocryphum est. Fortasse: sed hoc ipsum habet Dallæus à S. Hie-
ronymo, & quòd Ignatius ista ex Evangelio Hebræo hauserit, &
quòd illud Evangelium sit Apocryphum; qui tamen cum utrumque
verum putaret simul etiam hanc Epistolam ipsi Ignatio tribuere
non verebatur. Sed moderni Scriptores SS. Patribus, si Dallæo ita
videatur, sapientiores sunt: certè Isaacus Casaubonus & nostræ
professionis, & summi apud omnes eruditos nominis Criticus,
cum hæc omnia optime novisset, sic tamen Ignatium defendit.
*Nec mirum est virum Dei Ignatium citare obiter scriptum Apocry-
phum, rejiculum & reprobum. Nam quot libros ejusdem farinae lau-
dat Clemens Alexandrinus? Verissimum nempe est tempore opus
fuisse ut Ecclesia auctoritate rejicerentur multi libri qui primis
seculis auctoritatis saltem ancipitis fuerant.* Observat ipse Blondel-
lus non tunc repertum esse quenkam qui cavenda omnia Apocrypha,
& grandis esse prudentiæ meminisset, aurum in luto quærere: quod
postea fecit Hieronymus. Sed & diu ante Clementem Alexandri-
num alii id fecerunt. Narrat enim Eusebius Papiam, uti ejus testi-
monia pro diversis S. Scripturæ libris, ut solet, adducit, *aliam quo-
que exposuisse historiam de muliere, quæ multorum criminum coram Do-
mino accusata est,* ἢ τὸ καὶ 'Εβραῖος 'Ευαγγέλιον ἀπέχει, *quam E-
vangelium secundum Hebræos continet.* Excipit Dallæus Papiam *virum*

fuisse mediocris ingenio, Eusebii iudicio. Si quid autem Eusebii iudicium adversus Papiam valet, quare pro Ignatio nihil valeret? cum de Papiæ scriptis iudicat Eusebius, ejus sententiam amplectitur Vir doctissimus; cum de Epistolis S. Ignatii sententiam fert, errare, labi, decipi eum liberè pronunciat. Quænam erit autoritas iudicii ejus in Papiam, qui tam turpiter lapsus, tam deceptus esse dicitur in Ignatio? Utcunque sit, non ideo mediocris ingenii aut Papiam, aut quemvis alium dixit Eusebius, quòd testimoniis librorum Apocryphorum uteretur: quemadmodum nec S. Ignatium minoris fecit, quòd verba hæc quasi à Domino dicta protulerit, cum ipse unde sumpta essent planè ignoraverit. Excipit secundo sciri non posse an eadem historia apud nostros Evangelistas extet. Præclara verò observatio Eusebii, si dubitari posset, an ea historia quam tetigit Papias in nostris Evangelistis extiterit? Quorsum, quæso, in Evangelio secundum Hebræos inveniri diceret, si in nostris apparuisset? præsertim eo loco quo testimonia Papiæ pro nostris libris adducit? Quis nescit in more positum esse Eusebio, ubi de Veteribus Scriptoribus agit, quos libros Canonicos citant, quos item Apocryphos, recitare? Neque, opinor, unquam illi in mentem venit, ut ea loca memoraret, quæ tum in Canonicis, tum in Apocryphis legerentur. In nostris quidem nunc habetur mulier accusata adulterii; sed illa de qua scripsit Papias erat ἐπὶ πολλὰς ἀμαρτίας διαβληθεῖσα multorum criminum accusata, & quid præterea de eâ muliere aut à Papiæ, aut in Evangelio secundum Hebræos scriptum est prorsus ignoratur. Grotius quidem Historiam in S. Joanne repertam in Nazaraeorum Hebræo fuisse satis ex Hieronymo constare asserit; sed ex quo Hieronymi libro ista hausierit, ego nondum didici. Neque verò quærendum est quo modo usus est Papias, postquam id sciri non potest; simpliciter observat Eusebius illum hoc Evangelio semel usum esse, ut Hegesippum sæpius aliqua protulisse ἐκ τῆ καθ' Ἑβραῖος Ἐυαγγελίᾳ, lib. 4. c. 22. Sed si Papias Ignatio junior sit & ingenii imbecillioris, Clemens Romanus & Ignatio antiquior & magni semper habitus non semel peregrina advocat, quæ unde sumpta sunt nos non minùs nescimus, quàm Eusebius unde illud Ignatianum manaverit ignoravit. Nam unde, quæso, illa verba Moysi sumpta sunt. Ἐγὼ δὲ εἰμι ἀτμὶς ἀπὸ κύματος (ut M^s. non χύματος.) Ex Hebraico codice hæc alicubi erui posse doctè probat Fellus noster; sed Moysen ea verba usurpasse in S. Scripturâ non legitur. Unde etiam illa, ἡγαπαὶ ὁ, κολλᾶτε τοὺς ἀδελφοὺς, ἐπὶ οἱ κολλῶμενοι αὐτοῖς ἀγιασθήσονται. Scriptum enim est, Adhærete sanctis, quia qui illis adhærent sanctificabuntur? Nam quæ sequuntur, καὶ πάλιν ἐν ἐτέρῳ τόπῳ λέγει, Μιστὰ ἀνδρὲς ἀδὼν ἀδῶν (καὶ)

(ὡς μὲν ἑλληνικῶς ἑλληνικῶς ἔσθ, ut habet Codex MS.) ὡς μὲν ἑρεβλῆ
 διασρέψεις, *Et rursus in alio loco ait, Cum viro innocente innocens*
eris, & cum electo electus eris, & cum perverso perverseris, totidem
verbis in Psalmo 18 leguntur. Unde verò & illa, πῶρρω γυνέθω ἀπ’
ἡμῶν ἢ γενομένη αὐτῇ ὅπου λέγει, Ταλαίπωροί εἰσιν οἱ διψῶντες οἱ διψῶντες
πῶ ψυχῇ, οἱ λέγοντες, ταῦτα ἡκούσαμεν ὡς ἀπὸ (MS. ὅτι) τοῦ πατέρων
ἡμῶν, ὡς ἰδὲ γυνεσκαμῶν, καὶ ἔθεν ἡμῖν τέτων Συμβόλων. Longè à
 nobis absit Scriptura illa, ubi dicit, Miseri sunt qui animo duplici sunt
 & inconstanti, qui dicunt, Hæc ætate patrum nostrorum audivimus, &
 ecce consenuimus, & nihil horum nobis accidit. In secundâ Clementis
 Epistolâ hæc ad περιηγητὸν λόγον referuntur, & ex occasione vocis
 ταλαίπωροι præcedentis adducuntur, ut in priori ex præcedente mo-
 nito, μὴ διψῶμεν. Et si primam Epistolam ex secundâ interpretari
 liceat, etiam verba sequentia Clementis non erunt, sed ex eodem
 Autore desumpta. Ὡς ἀνέητοι, Συμβάλλετε ἑαυτοὺς ξύλων, λαβετε ἀμπε-
 λον· πρῶτον μὲ φυλλορροεῖ, εἴτα βλαστὸς γίνεται, εἴτα φύλλον, εἴτα ἀνθή, ὡς
 μὲν ταῦτα ὁμοῦς, εἴτα σαφελὴ παρρησιαῖα, *O fatui, comparate vos ar-*
bori, vitim sumite; primum quidem defrondescit, germen postea pullu-
lat, folium deinde, tum flos, & post hac nova acerba, demum nova mani-
ra. Nam in Epistolâ secundâ hæc illis subduntur, ὅπως ὡς ὁ λαὸς μὴ
 ἀκαταστασίας καὶ θλίψεις ἔχεν, ἐπεισα σπολήσεται τὰ ἀγαθὰ. Ita etiam
 populus meus seditiones & afflictiones habuit, postea recipiet ea quæ bona
 sunt. Quæ cum tanquam ex Propheta adduxisset, suos statim verbis
 suis alloquitur. Ὡς, ἀδελφοί μου, μὴ διψῶμεν. Quare, Fratres
 mei, ne animi duplicis simus. Utcunque se res habeat, non nos primi hæc
 notavimus: Photius ipse aliqua huiusmodi observavit Codice Cxxvi;
 de secundâ enim Epistolâ agens ait, πάλιν ὅτι ῥητὰ πῶς ὡς ἀπὸ τῆς θείας
 γενομένης ἐνέριοντα παρενοχλεῖ. ὅν ἔδ’ ἢ περὶ τῆς ἐξήλλακτο παντελῶς.
 Et si dicta quadam peregrina velut è S. Scripturâ subinducit: quibus nè
 prima quidem Epistola penitus vacat Photius itaque observabat non-
 nulla peregrina, sive Apocrypha, sub sacrarum literarum nomine in eâ
 Clementis Epistolâ, quam ipse alibi ἀξιώλογον appellaverat, & publicè
 lectam agnoverat, contineri. Actemerarium planè & periculosum esse
 de antiquitate aut veritate Scripturalicujus ex Apocryphorum citatione
 dubitare, ostendunt illa Hieronymi in Catalogo, Judas, frater Jacobi,
 parvam quidem, quæ de septem Catholicis est, Epistolam reliquit. Et
 quia de libro Enoch, qui Apocryphus est, in ea assumit testimonium, à
 plerisque rejicitur. Tamen auctoritatem vetustate jam & usu meruit, &
 inter sanctas Scripturas computatur.

Præterea iterum observandum est, quod de hac re scripsit Isaacus Ca-
 saubonus, Quinetiam fortasse verius non ex Evangelio Hebraico Ignati-
 um

tium illa verba descripsisse, verum traditionem allegasse non scriptam, quæ postea in literas fuerit relata, & Hebraico Evangelio, quod Mathæo tribuebant inserta. Et hoc quidem multo mihi verisimilius videtur. Nam licet Hieronymus testimonium illud ex eo Evangelio peti- tum esse dixerit, tamen Eusebius unde illud habuerit nescire se professus est, cum tamen ipse Evangelium secundum Hebræos optimè novisset. Et quidem rectè. Nam illa verba non in eo tantum Evangelio reperiebantur, sed & in aliis libris, ut in illo, qui *Doctrina Petri* dicebatur. Origenes *ἀπὸ ἀρχαίων* lib. 1. Si verò quis velit nobis proferre ex illo libello qui Petri doctrina appellatur, ubi salvator videtur ad discipulos dicere, quod, *Non sit demonium incorporeum, primò respondendum est ei, quoniam ille liber inter libros Ecclesiasticos non habetur.* Multa sanè Christi dicta in ore vetustissimorum Christianorum fuerunt, quæ in Evangelii nostris non reperiuntur, neque in aliis ullis fortasse unquam scripta sunt. Quale erat illud *τίνες δὲ δοκίμοι τραπεζίται*, quod à multis Veterum tanquam Christi mandatum, & quidem à S. Pauli admonitione distinctum, sæpe recitatur; ex nullo tamen Apocrypho scripto citatur, nec tamen in nostris codicibus reperitur, nec à Patri- bus ex parabolis Christi collectum est, cum etiam Hæretici illud usurparent, & quidem ante Catholicos, ut constat ex Apelle apud Epi- phanium. Apud Barnabam hæc leguntur, *Nihil enim proderit nobis omne tempus vitæ nostræ & fidei si non modo (lege, odio) iniquum & futuras tentationes habeamus. Sicut dicit Filius Dei, Resistamus omni iniquitati, & odio habeamus eam.* Hæc autem à Christo dicta alibi non legimus. Idem hæc quasi à Domino dicta profert, *Οὕτω, φη- σιν, οἱ θέλοντές με ἰδεῖν καὶ ἀπαθεῖν με τῆς βασιλείας, ὁφείλουσι διακρί- νειν καὶ παθόντες λαβεῖν με.* Sic, inquit, qui volunt me videre, & ad- tingere regnum meum debent compressi & multa passii accipere. Grotius hanc ipsam rationem affert pro Clementis Epistolæ antiqui- tate atque veritate quod dicta quædam usurpat non scripta, sed ut memoriâ recenti per manus tradita. Bis quidem Corinthios ad ipsius Christi verba revocat, eaq; recitat; sed ita ut ex scripto aliquo Codice ea hausisse minimè videatur. *ἔτως γὰρ ἔειπεν, Sic enim dixit, scilicet Do- minus Jesus. Ἐλεῖτε ἵνα ἐλεηθῇτε, ἀσείτε ἵνα ἀρεθῇ ὑμῖν, ὡς ποιεῖτε ἔτω ποιηθήσεται ὑμῖν, ὡς δίδοτε ἔτω δοθήσεται ὑμῖν, ὡς κείνετε ἔτω κειθήσεται ὑμῖν, ὡς χρῆσθε ἔτω χρῆσθήσεται ὑμῖν, ὃ μέγας μυστήριον ἐν αὐτῷ μυστηθήσεται ὑμῖν.* His aliqua non dissimilia habentur apud S. Lucam Capite 6. Sed Clementem Lucæ condiscipulum ex ejus E- vangelio hæc descripsisse mihi in tanto verborum discrimine verisimi- le non est: neque dubito quin Clemens cognoverit unamquamque ex illis sententiis à Christo fuisse prolatam: unde statim addit, *ταύτην τῇ ἐν πλῇ*

ἐν πολλῇ καὶ τοῖς θεαγγέλμασι τέτοις (ita MS.) ἐκρίξωμεν ἑαυτοὺς, Hoc præcepto, & mandatis hisce stabiliamus nos ipsos. Et rursus, Μνήσιντε τοῦ λόγων Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἔπειτα γὰρ, Recordamini verborum Domini nostri Jesu, dixit enim, Ὅσα τὰ ἀνθρώπων ἐκείνων καλὸν ἔστι αὐτῶ ἐν ἐκκλήσιᾳ ἢ ἕνα τοῦ ἐκκλησίου μὴ σκανδαλίσαι· κρείττον ἢν αὐτῶ περὶ τίνων μύλον καὶ καταποντιδῆναι εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἕνα τοῦ μικρῶν μὴ σκανδαλίσαι. Hic aliqua Græcè ad marginem ponenda & Latinæ interpretationi interferenda censuit Patricius Junius, ut hæc magis Lucæ loco quadrarent. Cum veritati magis mihi consonum videatur ab Apostolis ipsis, aut eorum discipulis hæc accepisse Clementem. Quidni pariter & S. Ignatius, qui cum Apostolis & eorum discipulis versatus est, præsertim eo tempore quo scriptis Evangeliiis uti fortè ei jam victo non licebat, eandem historiam quam narrat S. Lucas aliis verbis explicaret?

Capite XVII transit à Reverentiâ Divinis libris debitâ ad pietatem & modestiam, quas in Epistolâ ad Romanos violatas esse putat : in illâ inquam, Epistolâ quam tot Viri in veteri Ecclesiâ celeberrimi tot tantisque præconiis extulerunt ; à qua Irenæus unam insignem sententiam mutuatus est, aliam Origenes ; ex qua Eusebius curiosissimus Martyraologorum indagator excerpta bene longa descripsit, ut iis historiam Ecclesiasticam adornarer, quæ S. Hieronymus etiam exscribenda, & Catalogo Virorum illustrium inferenda duxit ; ex qua S. Chrysostomus tot flosculos collegit, quos ante reliquias Martyris spargeret ; ex qua eadem transcripsit Gildas Badonicus ut sui temporis sacerdotibus pudorem suffunderet. Hæccine Epistola tantopere decantata à pietate & modestiâ Martyris potest esse aliena ? Ut omnibus ejus objectionibus occurrâ, in quibus triumphare videtur, illud unum observo, Ignatium tunc cum hæc scripsisse dicitur, non sui juris fuisse, sed ad bestias jam pridem Imperiali sententiâ condemnatum, in manibus carnificum arctissimè custoditum, ad locum destinati certissimique supplicii jamjam deducendum, dignum Deo, & Angelis & hominibus spectaculum factum. Sanctissimum Virum eâ conditione positum, totâ illâ ad Romanos Epistolâ nihil consummatissimo Christi discipulo indignum scripsisse contendo.

Sed adeo præcepto, inquit, fertur, ut Romanos vetet suis vel apud Deum precibus vel apud homines officiis intercedere, quò eâ pœnâ ad quam erat damnatus liberetur. Quid autem, an velis fortissimum Christianum, imò & ducem, jam à Gentilibus captum condemnatumq; & in arenâ tractum, reliquos Christianos orare, ut cum Deo vel hominibus intercedant, quo minùs supplicio afficiatur ? An Virum unum Christianâ pietate

pietate imbutum in tot Veteris Ecclesiæ persecutionibus ita se gessisse, aut si id fecerit, ab Ecclesiâ celebratum nosti? *Hoc orat. vox Martyrum*, A timore inimici erue animam meam; *non ut me non occidat inimicus, sed ut non timeam occidentem inimicum.* Ut observat S. Augustinus ad Psalmum LXIII. Non illud voluit, opinor, Vir doctissimus: non eam pietatem aut modestiam postular, sed nè vetaret hæc Christianos facere. Verum enimverò quidni ille veter, quod nemo expetit? aut quare alii id nunquam expetebant, nisi quòd ipsos minimè decere putabant? & quidni alios id petere nolle se significarent, quod ipsi sine Religionis suæ opprobrio petere non possent? A Romanis petit Ignatius ut sinant eum Martyrio jam parato frui, ut Deum orent quo tanquam grata ei hostia offeratur, ut ipsi æternam mercedem non invident nec impediant eum quo minùs immortalitatem statim consequatur. Hoc impedire Diaboli opus esse docet, & odii plus habere quàm charitatis Christianæ. Hæc summa eorum quæ à suis petit ad bestias damnatus, virculis illigatus, ad supplicium raptus meritò gloriosissimus Martyr. Quæ omnia adeò à juvenili levitate animoque præcipite abhorrent, ut subactæ & bene fundatæ constantiæ, spiritûs zelo Dei ferventis, animi ad futura gaudia anhelantis, ac pleurophoriâ fidei de præmio æterno certissimi manifestissima indicia haberi & possint & debeant. Si S. Paulus cùm vincula tantùm prævideret, & adhuc apud suos esset, discipulos eum ab itinere deterrentes objurgavit, dicens, *Quid facitis flentes & affligentes cor meum?* si ille rationem hujus objurgationis hanc statim reddidit, *Ego enim non solum alligari sed & mori in Jerusalem paratus sum propter nomen Domini Jesu*: si discipuli huic dicto acquieverunt, dicentes, *Domini voluntas fiat, fidentes scilicet passiones ad voluntatem Dei pertinere: non enim deborationis consilio sed dilectionis retinere tentaverant, ut Apostolum desiderantes non ut martyrium dissuadentes*; quidni S. Ignatius ab ipso Imperatore jam pridem damnatus, à ferocientium militum manu ad supplicium tractus, omnium Romæ Christianorum miserationem certissimè commoturus, & conspectu sordidato tenerrimos eorum affectus excitaturus, in antecessum eos moneret nè ipsius cor affigerent, nè mortem sibi exoptatissimam propter nomen Domini Jesu quovis modo impedi-ent, sed potiùs affectus suos componerent, patienter acquiescerent, dicerentque, *Domini voluntas fiat?* Si Christus ipse ad mortem crucis festinans, Petro dicenti *Ἰησοῦς, Κύριε*, dixit, *Vade post me Satana*; quidni etiam Romanos moneret Ignatius, impedire mortem pro Christi nomine susceptam Diaboli potiùs quàm Christiani hominis opus esse? Ea certè mens erat Origenis, viri toties Martyrii candidati, cujus verba in Numeros Homiliâ decimâ hæc sunt, *Idco Diabolus*

bolus sciens per passionem martyrii remissionem fieri peccatorum, non vult nobis publicas Gentilium persecutiones movere. Scit enim quia si ad Reges & Prasides adducamur propter nomen Christi, ad testimonium Judaeis & gentibus, gaudium nobis & exultatio sit, quia merces nostra multa in caelis est. Hæc non facit inimicus, vel quia gloria nostra invidet, vel fortassis quia ille qui omnia prævidet, & prænoscit nos non esse idoneos ad Martyrium tolerandum. Aliam etiam rationem lib. 8 contra Celsum affert, quare Diabolus publicas Gentilium persecutiones Christianis aliquando movere nolle, & sententiam suam in hunc modum depromit, Ἐγὼ δ' ὁμιῶ ὅτι αἱ δαίμονες οἱ δαίμονες, ὅτι οἱ μὲν νικῶντες καὶ δι' ἀσέβειαν ἀποθνῄσκοντες καὶ ταῖς ψαῖς αὐτῶν τὴν σωσέειαν οἱ δὲ διὰ τὰς πύνας ἡτλώμενοι καὶ τὴν εὐσεβειαν ἀρνέμενοι ἀποχέριοι χεῖροισιν γίνονται, καὶ ὅτε περισφιλονεικῶσι τοῖς ἀσέβειοις χεῖρα νοῖς. Equidem opinor demones, ut qui sentiunt noxiam esse potentie suæ pīc-turam victoriam, succumbentes autem in hoc certamine fidemque abnegantes fieri obnoxios, interdum favere & allaborare Christianis in iudicio. Eadem S. Augustini mens fuit, qui hæc de magno Martyre Africano scripsit. Noverat Cyprianus cum à Proconsule audiret, Consule tibi, quod caro & sanguis dicebat stolidè, hoc Diabolum dicere subdole: atque intuebatur in uno corpore duos, istum oculis, illum fide. Nolebat enim iste mori, nolebat ille coronari. Proinde circa istum placidus, circa eum cantus: huic apertè respondebat, & illum apertè vincebat. Nihil igitur Ignatius sanctissimo Martyre indignum, nihil indecorum à Romanis exigit, καὶ περισφιλονεικῶν τὴν ἀπολύτρωσιν, non acceptat à liberatione.

Sed talium verborum nullum in omni Martyrum Christianorum copiam exemplum extare meminit Dallæus. Fortasse. Melius enim verò nobis consultum est, quàm ut antiquissimorum Martyrum, quorum sanguini tantum semper debuit Ecclesia Christi, monumenta ex unius hominis memoriâ penderent, aut spiritui subjicerentur. Aliorum Martyrum fortè Epistolas, adeoque verba non habemus; Deus det ut indies plura ejus generis nobis innotescant: rem ipsam tamen tenemus, quod Martyres ipsi fervidè Deum orabant ut Martyrio fruerentur, petebant obnixè à fidelibus ut etiam illi à Deo idem impetrare conarentur, si quos viderent contra postulare & cupere ut Martyrium potius evitarent, id constantissimè recusabant, & omnium vota precesque contemnebant. Celerinus Confessor ad Lucianum Confessorem inter Epistolas S. Cypriani XXI. Pete ut sis dignus & ego coronari cum numero vestro. Et rursus, O te felicem, suscipe tua vota, quæ semper desiderasti, vel in terrâ dormiens: optasti pro nomine illius in carcerem misti, quod nunc tibi contingit, sicut scriptum est, Det tibi De-

us secundum cor tuum. Quod si dixisset S. Ignatius, *Det mihi Deus, secundum cor meum*, quantas hic turbas excitasset Dallæus! Fecit ille Lucianus *Confessionem floridam*; quæ si nunc extaret, non dubito quin iisdem exceptionibus obnoxia esset; magis enim decet Martyres, ut volunt, confessionem *modestam*, quam *floridam* facere. De S. Filicite legimus eam prægnantem fuisse apprehensam: quid igitur, an orat ut sibi, ut innocenti embrioni parcatur? Minimè; cum octo menses suum ventrem haberet, instante spectaculi die in magno erat luctu, nè propter ventrem differretur, quia non licet prægnantes pænæ representari: cupit prius mori, quàm per ipsa Gentilium judicia liceret; de passione lætatur, de dilatione queritur. An reliqui fideles luctum hunc tanquam importunum, & ex temeritate aut arrogantia profectum condemnabant? Minimè: sed & commartyres graviter contristabantur, nè tam bonam sociam quasi comitem solam in viâ ejusdem spei relinquerent. Conjuncto itaque unito gemitu ad Dominum orationem fuderunt ante tertium diem muneris. Statim post orationem dolores invaserunt. Ecce quales Orationes fundebant tunc temporis Confessores, quales à Deo exaudiri sunt tales scilicet, quales Ignatius, ut nihil Martyrium impediât, ut nihil festinanti ad præmium moræ sit. Ita nobiles illi Confessores apud Eusebium Lib. 5. c. 2. μετὰ δακρύων παρεχόμενον τὸν ἀδελφὸν δεόμενοι ἵνα εὐτελεῖς ἔσται γίνονται αὐτοῖς τὸ τελειωθῆναι αὐτοῖς. profusis lachrymis obsecrabant fratres, ut continua ad Deum preces fierent, quò tandem ipsi perficerentur. De S. Cypriano Pontius ejus Diaconus, Conveniebant interim plures egregii & clarissimi ordinis, sed & seculi nobilitate generosi, qui propter amicitiam secessum subinde suaderent; & nè parum esset nuda suadela, etiam loca in qua secederet offerebant. Non curo quid Adversarii nostri dixissent, si eo tempore adfuissent: quæro quid fecerit S. Cyprianus. Ille verò jam mundum suspensâ ad cælum mente n̄ glexerat, nec suadelis blandientibus annuebat. Fecisset fortasse tunc etiam, quod à pluribus & fidelibus perebatur; si & Divino imperio juberetur. Nam ut ipse Pontius docet in priore secessu, Domino latebram tunc jubenti paruit. Populus autem fidelis S. Cypriano ad supplicium ducto tantum aberant ab orando Deum ut illi parceretur, aut quovis modo martyrium impediendo, ut simul cum illo potius mori cuperent. Quamvis enim non petueris evenire quod optabant vota communia, ut consortio paris gloria simul plebs tota pateretur; quicumque sub Christi spectantis oculis & sub auribus Sacerdotis ex animo pati voluit, per idoneum voti sui testem legationis quodammodo literas ad Deum misit. Notum est & illud S. Polycarpi Martyris ad Proconsulem nunc bestias, nunc flammis illi minitantes, ἀνδρά τι κενόλωτες; εἴτε οὐ κῶλες, Quid autem moras trahis? offer quod velis, ταῦτα

ταῦτα καὶ ἄλλα πλεονα λήγων δάσεις καὶ ῥαγίδες ἀνέμωσαντο, hac & plu-
ra alia cum diceret, fiducia & letitia impletus est, ut vetustissima ejus
Acta testantur. Plura autem illa quæ fortitudine & exultatione plenus
pronunciavit, qualia, amabo, fuere, si non Ignatianis similia? si non illi
voci consona, quam à cælo audivit, Ἰγνὲ καὶ ἀνδρείῳ, Πολύκαρπε, non
modestus esto, sed fortis, & viriliter age, Polycarpe. Notissima est eti-
am illa Romani Cæsareensis Diaconi vox Antiochiæ audita, πῶ μοι τὸ
πῦρ; ubinam mihi ignis?

Secunda exceptio ab iis petitur, quæ de se spondere dicitur Ignatius:
scilicet quod se bestias ad necem suam accelerandam provocatum scri-
bat, & hoc etiam sine exemplo. Duo verba sunt quæ illi mira videntur,
κολακιδίσω & προσβιάσωμαι, blandiar feris, imò cogam. O diras, inquit,
& truculentas voces! imò verò sanctas, & fortes, & omni venerati-
one accipiendas, non alià animà dignas quàm eà quæ vitæ suæ peritæ,
lucemque, quod Poeta ait, perosa in mortem præcepit ruit, (instar man-
cipiorum sæculi desperandorum, ut loquitur Blondellus) imò eà animà
dignissimas, quæ præsentis sæculi omnia contemnit, quæ dissolvi &
cum Christo esse cupit, quæ ad præmia martyrio promissa adspirat, quæ
Christianæ religionis propagationem desiderat, quæ vim & vigorem
Spiritus intus habitantis exprimere conatur, quæ Gentiles & Idolola-
tras omnes pudore suffundere, in admirationem abripere, ad despe-
rationem cogere, aut ad fidem Christianā amplectendam permovere
contendit! An exemplum hujus rei quaeritur, cum tot pene extent
quot Acta vel memoriæ Martyrum? In Smyrnenfis Ecclesiæ vetustissi-
mā Epistolā repræsentatur Germanicus, quasi alter Ignatius, ἐπιστήμων
ἀνδρομαχῶν, insignis & nobilis bestiarum. Quid autem judicio anti-
quissimæ Ecclesiæ ἐπιστημων, insigne aut nobile in ejus Martyrio brevi-
ter descripto invenitur? An placida & humilis & modesta ejus anima
describitur, quam solam admiratur in suo Martyre Dallæus? Nullo
modo: sed illud potius, quod ut præceps, quod ut juvenile, quod ut le-
ve in Ignatio ille condemnat. Βελομαχῶν γὰρ τὰ ἀνδραπατεῖν αὐτὸν, καὶ
λέγειν, vel λέγοντ, τὴν ἡλικίαν αὐτῶ κατωικίστραι, ἑαυτὸς ἐποπτεύον τὸ
ἐμπρόσθε προσβιάσασθαι, & ut habet Eusebius, παροξύναι. Cum enim
Proconsul flectere eum vellet, diceretque se ætatis ejus misereri, attraxit
sibi bestiam vi eam adigens, & stimulans. Hoc enim fecisse narratur ut
martyrium acceleraret. Inde autem factum est ut omnes etiam Ethnicici
etiam persecutores τὴν ἡμνασίαν τῶ θεοφιλῆς καὶ θεοσεβῆς ἡδὺς ἡ
Χριστιανῶν admirarentur. Ille igitur Germanicus, quem ut insignem
& nobilem imprimis Martyrem proposuit antiqua & celebris Eccle-
sia Smyrnenfis, cujus ob insigne facinus Ethnicici ipsi nobilitatem & ge-
nerositatem Christianæ gentis admirati sunt, nihil aliud fecit nisi quod

Ignatius se facturum dixit; imò hoc fecisse ideo videtur quòd Ignatius dixerat: eadem enim voce utitur Ecclesia Smyrnenfis, unde hanc Epistolam ad Romanos dederat Ignatius, ad exprimendum Germanici factum, quòd Ignatius ad animi sui ardorem indicandum usus fuerat: ἐγὼ προσβιάσομαι, inquit ille, hic ἀπαυδαυτο προσβιάσομαι. Unde etiam ante monuimus dubium non esse quin hunc ipsum locum Epistolæ ad Romanos respexerint Smyrnenfes cùm ista scriberent. Et observanda sunt verba Martyrologii Romani. *Smyrna Natalis B. Germanici Martyris qui cum primæ ætatis venustate floreret, sub Marco Antonino & Lucio Aurelio per gratiam virtutis Dei metum corporea fragilitatis excludens sponte preparatam sibi bestiam damnatus à iudice provocavit, cujus dentibus comminutus vero panis Domino Jesu Christo ipso moriens meruit incorporari: ut hinc etiam Ignatio similimus Martyr repræsentetur.* Miror itaque Dallæum scribere potuisse in *Smyrnenfium Martyrum Actis* nihil Epistolici scriptoris sermoni simile reperiri; quasi Germanici insigne factum aut nihil sit, aut non Ignatiano sermoni simile, cùm eodem vocabulo exprimitur. Neque tantum bestiis sed & ipsi Judici vim intulerunt Martyres, ut Romanus ille ex Palæstinâ Diaconus, sed Antiochiæ, unde Ignatius tractus est, fortè constitutus, cùm multos milites cecidisse Ecclesiæ invenisset, non est passus dare Diabolo ut exultaret, sed exultantem Judicem de his qui fuerant superati adgreditur vim faciens, regno verò raptò, & dicit, Non recedes latus: habet enim Deus milites qui superari non possunt, ut tradit Eusebius de Resurrectione, lib. 2. Atque ita prodiit αὐτοκίλδον ἱερεῖον, *villima spontanea*, ut loquitur Autor Orationis secundæ Chrysostomo ascriptæ. Sed reliqua exempla perceseamus, quibus semper in Ecclesiâ illa Martyrum fortitudo decantata est, qua instrumenta necis ad suam passionem accelerandam urgebant. In antiquissimâ Perpetuæ passione hæc legimus, *Perpetua autem ut aliquid doloris gustaret, inter ossa compuncta exululavit, & errantem gladium tirunculi gladiatois ipsa in jugulum suum transtulit.* Dionysius Alexandriæ Episcopus Apolloniam virginem magnopere laudat, quòd cùm ipsi verberatis maxillis cuncti dentes excussi, flammæque admotæ essent, *κυττώνως ἐπεπύδυσεν εἰς τὸ πῦρ καὶ κατὰ πύρεκλας, celeriter in ignem insiliit & conflagravit.* Hunc in Martyribus patiendi ardorem optimè describit S. Chrysostomus Oratione in Romanum, Diabolum ita loquentem introducens. Ἀρχεγκας ὡς εἰσέρουσι, οἱ δὲ ὡς ἐπὶ ῥόδα ἔτρεχον, *prunas substravi, hi autem tanquam ad vos currabant, πῦρ ἀνέλα, οἱ δὲ ὡς εἰς πύρας ὑδατων ψυχρῶν ἐαυτοὺς ἔριψαν, ignem accendi, illi autem tanquam in fontes aquarum frigidarum seipsos projiciebant, καὶ ὡσπερ ἐν ἱερᾷ ποταμῇ χορεύοντες καὶ ἐν λειμῶνι*

λειμῶνι παίζοντες χλοερῶ, ἔτω τὰς πμυείας ἕκαστος ἡσπαζον, ἔχ' ὡς πμυείας ἀλλ' ὡς ἀνθ' λαμβάνοντες ἱερῶν, καὶ τοφάνημοι, καὶ τῇ τῆς οὐκείας περδυμίας ἱερῶν τὰς ἑμὰς περὶ φανον τίμωείας, & tanquam in sacrâ pompâ choreas agentes, & in viridi prato ludentes, ita tormenta quisque arripuit, non tanquam pœnas sed velut vernos flores accipientes, & coronati, & propria alacritatis excessu tormenta mea praripiebant.

Neque mirum est aliquos bestias jam paratas ad ipsorum necem provocasse, aut crudelitatis instrumenta in procinctu posita ad accelerandum martyrium ultro adhibuisse; cûm certissimè constet id quod multo majus est, quamplurimos mortem pro Christi nomine appetivisse, cûm in hostium potestate non essent seipsos indicasse, hostesque ipsos ad supplicium infligendum provocasse. De Christianis sui temporis Lucianus in Peregrino. Περὶ ἑκάστου τοῦ αὐτῶν οἱ κερδοδαίμονες τὸ μὲν ὅλον ἀδύνατοι ἑστῶς καὶ βιάσασθαι τὸν αἰὲν χερόν· παρ' ὃ καὶ καταφρονῶσι τῷ θανάτῳ, καὶ ἐκόντες αὐτῶν ἐπιδιδόασιν οἱ πολλοί. *Miseri homines à seipsis persuasi, fore se integrè immortales, semperque victuros, mortem contemnunt, multique uliro seipsos dedunt.* Liberianus Palæstinæ Præses sub imperio Trajani de Galilæis sive Christianis ita loquitur, ἔ παύονται αὐτῶν μνηύοντες εἰς τὸ ἀναιρέειν, non cessant ad cadem sese patescere. Hæc de antiquissimis Martyribus Gentiles testantur: Christiani autem hæc non tantum vera esse dicunt, sed tanquam summum religionis Christianæ decus prædicant. Justinus Martyr fatetur Christianum se factum esse, quod ei nemo malus videretur θάνατον ἀσπάζειν, ἔχ' ὅτι αὐτὸν κατὰ γὰρ φονδὴσώμενον, nedum ut quisquam seipsum necandum ultro proderet ac deferret, quod Christiani tunc temporis fecerunt. Clemens quidem Alexandrinus contra Valentinianos disputans reliquosque Gnosticos qui omnem pro veritate passionem negabant, Gnosticum suum ita instituit, ut non nisi coactus martyrium subeat; fatetur tamen alios martyras aliter animatos fuisse, Gnosticūque ab illo efformatus dicitur ταύτην αὖ ἄλλων λεγόμενων μαρτύρων χωρίζομαι, ἢ οἱ μὲν ἀφορμὰς παρέχοντες σφισιν αὐτοῖς ἐπιπρὶνῶντες αὐτοῖς τοῖς κινδύνοις, ἐκ' οὗτο' ὅπως, ἀσομεῖν καὶ δίκαιον, hac ratione separatius ab aliis qui dicuntur martyres, quod alii quidem sibi ipsis præbentes occasionem, se, nescio quomodo, in ipsa pericula injiciant, (bene enim loqui par est.) sed non ab illis tantum separatur, qui ultro se obtulerunt verum etiam ab iis, qui vel ob metum pœnæ, aut ob spem æterni præmii passi sunt, quales opinor omnes de quibus legimus, Martyres fuere; certè ita se in judicio explicare solebant. Tertullianus ad Scapulam cap. 1. Nos quidem nec expavescimus nec

permetiscimus ea quæ ab ignorantibus patimur: cum ad hanc sectam utique susceptâ conditione ejus pacti venerimus ut etiam animas nostras auctoritati in has pugnas accedamus, ea quæ Deus repromittit consequi optantes, & ea quæ diversæ vitæ comminatur pati timentes. Denique cum omni severità vestrâ concertamus etiam ultro erumpentes magisque damnati quàm absoluti gaudemus. Idem cap. 2. Absit ut indignè feramus ea nos pati quæ optamus. Et cap. 4. Vide tantum nè hoc ipso quod talia sustinemus, ad hoc solum videamur erumpere, ut hoc ipsum probemus, nos hæc non timere, sed ultro vocare. Arrius Antoninus in Asia cum persequeretur instanter, omnes illius civitatis Christiani ante tribunalia se manu factâ obtulerunt; cum ille, paucis duci jussis, reliquis ait, ὦ θεοὶ, εἰ θέλετε ἀποθνήσκειν, κρημνὸς ἢ βεῖχος ἔχετε. Hoc si placuerit & hic fieri, quid facies de tantis millibus hominum tot viris & feminis, omnis sexus, dignitatis, offerentibus se tibi? S. Cyprianus, cum Martyrium impensè laudasset, sic Præfationem concludit. Amplectenda res est & optanda, & omnibus postulationum nostrarum precibus expetenda, ut qui servi Dei sumus simus & amici. Ac rursus ad finem libri. Quis igitur non omnibus viribus elaborat, ad tantam claritatem pervenire, ut amicus Dei fiat, ut cum Christo statim gaudeat ut post tormenta & supplicia terrena præmia divina percipiat? De nonâ Persecutione Sulpitius. Certatim gloriosa in certamina ruebatur, multoque avidius tum Martyria gloriosis mortibus quærebantur, quàm nunc Episcopatus prouis ambitionibus appetuntur. Valerianus Cemeliensis Episcopus, Homiliâ de Bono Martyrii. Quis non sapiens contemptâ hujus lucis usurâ, si ita usus venerit, ad Martyrium ambitiosè festinet, cum videat ad lucrum vitæ pertinere animæ mortem deputâsse? Quare autem non homo ad tam pretiosum opus devotus occurrat, ac se in impiorum manus audacter obiciat, quem cælestis gratia remunerationis expectat? S. Chrysostomus observabat sub imperio Juliani πάντων ἡλικίας ἀπλῶς καὶ φύσιν ἑκατέραν προσέπων ὅτι τὰς ἁγίας τῆς ἀσθενείας σφαγὰς, omnem ætatem & utrumque sexum ad mortem pro verâ religione subeundam exilientem. Hanc rationem reddit, cur Julianus Apostata apertam contra Christianos persecutionem moliri noluerit, ἡ δὲ καὶ ἡ δὲ σαφὲς, ὅτι τὸ τοιούτου ἔργον αὐτῷ, πάντες αὖν ἁγιοὶ καὶ Χριστοὶ τὰς ἐαυτῶν προῆδουσαν ψυχὰς. Novit enim, apertè novit, quod, si hic auderet ille, omnes pro Christo animas suas prodidissent. Πάντες δὲ, φησιν, ὡς ἐπὶ κρητὸν μέλισσαι ἤζουσιν ὡς ἐπὶ μαρτυρίου πτηνῶν, Omnes enim, inquit, ut ad favum apes, ad martyrium convolabunt.

Neque verò tantum fortia locuti sunt antiquæ Ecclesiæ Christiani, sed

sed & fecere & passi sunt. Celebre imprimis fuit nomen Phocæ Martyris, qui cum Liētores fortē hospitio accepisset, qui narrabant missos se ad interficiendum Phocam, promisit die crastino se Phocam illis ostensurum, & loco ad sepulturam prius præparato astans eis dixit, *Ego ille Phocas*. Illi cum jam hæsitarent, animos eis ut ipsum interlicerent exhortatione addebat, ἦπαν, ἑπεισιν, ἑπαθιν, καὶ πῶς καὶ ἄλλω ἀποθνήσκεις ἱερεῖον τοῦ Θεοῦ καὶ χαλκισμῶνον προσήχθης, dixit, *perpassus, passus est, ac capite truncatus grata Deo hostia oblatu est*; ut loquitur Asterius Amasenus Epiphanio synchronus. Sub Valeriani persecutione Priscus, Malchus, & Alexander, seipsos invicem insimulabant tanquam ignavos & desides, quod occasione oblata adhuc cessassent, μὴ ἔχῃ παραπαύοντες τὸν τῷ μαρτυρίῳ σέφανον, nec martyrii coronam præripuissent; quare Judicem adorti, ad bestias condemnati δέω καὶ κοσμηθῆναι μαρτυρίῳ divino martyrio coronati sunt, ut narrat Eusebius lib. 7. c. 12. Unde Martyrologium Romanum quinto Cal. Aprilis. *Cæsarea in Palaestina natalis SS. Martyrum Prisci, Malchi, & Alexandri, qui in persecutione Valeriani, cum in suburbano agello supradictæ urbis habitarent, atque in eâ cælestes martyrii proponerentur corona; divino fidei calore succensi, ultro Judicem advenientes, cur tantum in sanguinem piorum desavires, objurgant: quos ille continuo pro Christi nomine bestiis tradidit devorandos*. Romanus Cæsarensis Diaconus, videns multos sacrificantes, ζήλω θεοσεβείας πείσεις, zelo divini cultus ipsum incitante propius accedit, & contentâ voce inclamans eos objurgavit, Judici, ut antè diximus, vim fecit, & ob audaciam comprehensus, γενναίως αὐτῷ εἰ καὶ τις ἄλλος ἀποδείξει καὶ μάρτυς τῆς ἀληθείας, generoso si quis alium martyrio coronatus est. Euseb. l. 9. c. 2. Quinetiam Apphianus fervente persecutione clam omnibus in eadem domo degentibus & militum etiam cohorte, Urbani Præsidis dextrâ apprehensâ sacrificium omittere coëgit, & gravissimis tormentis sese dedens passus est. Id autem Eusebius, illi familiaris, eum fecisse judicavit, τῆς ἐν τῷ αὐτῷ παραγέσης ἐνθεῶς δυνάμεως μονοουχὶ λαόνος διὰ τῷ γενναίως, divinâ virtute ad hoc ipsum impellente, tantum non per hoc facinus clamante; qui & Aedesium idem quod à fratre factum est, facere conatum eodem modo passum narrat. Longum esset omnes recensere quos Eusebius alique se ultro & de industria Martyrio obtulisse commemorant.

Sed Christi Martyres, inquit, mortem expectant, non accersunt. Eant igitur, & omnes qui se passionibus ultro obtulerunt, ex Christi Martyrum numero expungant, & trophæa de Gentibus erecta diruant, & unius modestiæ prætextu, omnes heroicas virtutes obliterent.

rent. Aliter antiqui Patres loquuntur, qui cruciatus & tormenta vel ipsi perpeffi sunt, vel alios perpeti viderunt. Non illi modestiam Martyrum nobis maximè solent proponere, sed ἀρετῶν, ἀνδρείαν, γενναϊότητα, ζῆλον διοσεβείας, ἀνδραγαθίαν, παρρησίαν, τὸ δάρσος, τὴν τόλμαν, τὴν περσυρότητα, τὴν περσείειν γενναῖαν, τὰ ἐγχειρήματα, τὰ ἀνδραγαθήματα, τὰ κατορθώματα aliaque hujusmodi tanquam certissima τῆ πνύμιας τεκμήρια celebrare, quibus hæc Epistola referta est. Hæc autem præcipuè in Ignatio laudat Chrysostomus. Τῷ Χριστῷ λέγοντι, ὅτι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτῆς τίθησιν ὑπὲρ τῆς περσάτων, μετὰ πάσης ἀνδρείας αὐτὴν ἀπέδωκεν ὑπὲρ τῆς περσάτων. *Cum Christus diceret, Pastor bonus ponit animam suam pro ovibus, cum omni fortitudine ipsam pro ovibus tradidit.* Monet quidem S. Cyprianus Epistolâ 6. Confessores humiles & modestos & quietos esse debere; sed intelligit modestiam erga superiores in Ecclesiâ: in iis scilicet qua secundum Scripturarum magisterium Ecclesiastica disciplina deponat. Quamvis nec hic defunt signa modestiæ manifesta, ut ubi ait, *nunc incipio discipulus esse, quod perperam & incommode dictum pronunciat Cenfor acerrimus.* An verò qui probè novit Christum ipsum dixisse, *Si quis venit ad me & non odit animam suam non potest meus esse discipulus,* cum jam novit etiam seipsum plenè persuasum esse ad vitam pro Christo deponendam nec terroribus aut blanditiis ab eâ voluntate dimoveri posse, tum non nisi perperam scribere potuit, *Nunc incipio discipulus esse?* An non qui ista Christi verba legerat, *Qui non bajulat crucem suam & venit post me, non potest meus esse discipulus,* satis commodè dicere potuit, *Tunc ero discipulus verus Jesu Christi, quando neque corpus meum mundus videbit,* hoc est, quando maximè Jesu Christo conformis fuero & agnum sequar. Neque enim indè sequitur neminem Christi discipulum esse, *cujus corpus non fuerit vel bestiarum vel flammarum vi absumptum,* quia & hac insigni & aliâ ratione dici quis potest Christi discipulus. Ut vetustissimi Viennenses & Lugdunenses Christiani, de Vettio Epagatho, qui tanquam advocatus Christianorum ultro passus est, loquuntur. Ἦν δὲ καὶ ἐστὶ γνήσιος Χριστῷ μαθητὴς ἀκολουθῶν τῷ ἀγνίῳ ὅπου ἀνὴρ ὑπῆλθ. *Fuit enim & est germanus Christi discipulus sequens agnum quocunque ierit.* Eusebius lib. 5. cap. 1. Christus eos vocat amicos, qui voluntatem Dei faciunt, hoc est qui servi ejus sunt: & tamen S. Cyprianus nos ad Martyrium exhortatur, *ut qui servi Dei sumus, simus & amici,* & omnibus viribus elaborandum esse docet, *ut quis eo modo amicus Dei fiat.* Quis tamen indè colligat neminem, nisi post tormenta amicum Dei esse posse? Veteres illi in Gallicana

Gallicana Ecclesia Martyres nobiles imprimis, cùm ab omnibus fratribus post multa tormenta atque cruciatus nomine Martyrum appellarentur, illud recusabant; imò eos, qui vel sermone vel Epistolis ipsos eo titulo honorabant, objurgabant graviter; asserentes Christum solum esse Martyrem, & eos etiam quos ille dignatus est assumi, & quorum exitum ipse obsignavit. Alii tamen non inde colligebant eos qui fidem Christianam coram Gentilibus cum vitæ discrimine professi sunt, & quamplurima tormenta perpassi sunt, etiamsi in tormentis non morentur, Martyras appellandos non esse, aut Catholicos qui illos Epistolis aut sermone salutabant, minùs propriè eos salutasse. Tales enim viros ac tanta pro Christo passos, etiamsi in tormentis non obdormiverint, novimus semper ab Antiquis & meritò Martyras appellatos fuisse.

Jam verò tertia Exceptio planè nihili est: neque quicquam Ignatio indignum continet. Quòd enim optat, *ita vorari atque absumi omnes sui corporis particulas, ut earum nihil ad sepulturam superfit*, id à pietate consummatissimi Martyris, & quidem ipsius Ignatii minimè abhorret. Asserimus ipsum Ignatium scripsisse, *Frumentum sum Dei, & per dentes bestiarum molor, ut mundus panis inveniar Christi*; fatetur Dallæus hæc Ignatium dixisse; laudat Irenæus tanquam pulcherrimam Martyris sententiam: nihil igitur in eâ sententiâ viro maximo indignum censeretur. At quomodo, amabo, tanquam frumentum per dentes bestiarum moleretur ut panis fieret, nisi omnes corporis particulae à bestiis illis vorarentur? *Audi verò*, inquit, *gravem & tanto viro dignam rationem*, Ne cùm obdormiero, molestus cuiquam inveniar. Hanc certè gravem & tanto viro dignam rationem putabant antiquissimi Christiani, qui Ignatii tempora, & ipsum etiam Martyrem optimè novisse censentur. Hæc enim legimus in vetustissimis ejus Actis. *Sic bestiis crudelibus ab impiis apponebatur ut confestim sancti Martyris Ignatii compleretur desiderium, secundum quod scriptum est*, Desiderium justii acceptabile, *ut sit nulli fratrum gravis per collectionem reliquiarum, secundum quod præoccupans in Epistolâ propriam concupiscit fieri frustrationem.*

Hæc igitur omnia cùm pia, legitima, præclara, Martyris cogitatione, consilio & opere satis digna esse videantur, vereor nè odiosum sit asserere hanc Epistolam non aliâ de causâ ad Romanos scriptam esse, quàm ut has viri gloriâ viderent & stuperent. Certè si hæc legitima & pia sint, nec Impostorem talia exarasse, nec

alio animo ea scripsisse sanctissimum Martyrem par est credere, quàm ut eâdem Romanos pietate imbueret, ad similem terrenarum rerum contemptum permoveret, ad expectationem futuræ vitæ erigeret, ad mortem denique, si Deo ita visum fuerit, pro fide Christianâ cum summâ alacritate oppetendam animaret. In quibus nihil *pusidum*, nihil *odiosum* nihil *inscite*, aut *imprudenter* scriptum est.

CAP.

CAP. X.

Veracitas S. Ignatii defenditur. Quid sit πᾶσα Ἐπιστολή explicatur. Epistolæ S. Pauli ad Ephesios natura singularis describitur. Vera lectio & Autoris, & Interpolatoris asseritur. Autor Epistolarum non dicit se Christum in carne vidisse. Græci codices omnes, & Veterum Excerpta οἶδα non εἶδον agnoscunt. Ruffinus & Librarii textum corrupisse malè dicuntur. Hieronymi autoritas in vertendis Græcis tanta non est, ut Græcorum omnium Codicum fidem in dubium vocet. Hugonis Grotii explicatio defenditur. Quæ habentur in Epistolâ de Stellâ Magis visâ temere scripta non sunt. Eadem plurimi in Ecclesiâ sequuti sunt. Christum edisse & bibisse post resurrectionem non malè asseritur.

Aperte XIX ad alia procedit à veracitate & rerum divinarum cognitione aliena, quæ quidem tria sunt, quorum duo ab Interpolatore, unum à nostro profert. Quod è nostro affert hoc est, Scripsisse eum falsò ad Ephesios Paulum Apostolum in omni Epistolâ memoriam eorum facere in Jesu Christo. An hæc autem falsò scripta sunt? non credo: quomodo probat Vir doctissimus? nè uno quidem verbulo. Siccine decet Christianum falsitatis antiquissimum Scriptorem insimulare, & accusationis nullam omnino rationem reddere? Fecit hoc ante eum Blondellus, Objectionem nudâ quæstione proposuit, An verè de Ephesio scriptum, Παῦλ & ἐν πᾶσι Ἐπιστολῇ μνημονεύει ὑμῶν; quærit an verè, subindicat falsò scriptum; in quo falsitas consistit non ostendit. Mentionem fecisse Ephesiorum

S. Paulum extra dubium est, & quidem in Epistolâ: illa tamen Ignatiana falsa, ut opinor, existimant, quod in omni Epistolâ id non fecerit: putabant enim in omni Epistolâ idem esse quod in omnibus Epistolis. Sed mirum nobis Scriptorem repræsentant; sive is Ignatius, sive quis alius fuerit. Quis enim vel sub Trajano, vel sub Constantino sic scriberet? An Fictorem suum talem virum fingere potuerunt, qui S. Paulum in omnibus quas scripsit Epistolis Ephesiorum meminisse putaverit, aut talem sententiam Ignatio tribuere ex industria voluerit? Sive Latina spectes, in omni Epistolâ, sive Græca, ἐν πάσῃ Ἐπιστολῇ, aliud omnino sonant, idem nempe quod, in totâ Epistolâ. Certè S. Ignatio πᾶσα Ἐπιστολὴ est tota Epistola, ut πᾶσα Ἐκκλησία, tota Ecclesia. Ita enim Ephesios ipse alloquitur, εἰς ὃ ἐνός καὶ ἑδούτερος προσώπου πᾶσιν ἔχει, πᾶσι μᾶλλον ἢ τε τῇ Ἐπισκοπῇ καὶ πᾶσι Ἐκκλησίαις. Si enim unius & alterius oratio tantam vim habet, quanto magis illa Episcopi & omnis Ecclesia! Ubi πᾶσα Ἐκκλησία est tota Ecclesia sub Episcopo suo congregata. Sic Latini, sic Græci loquuntur. Ita Cicero, Sanguis per venas in omne corpus diffunditur, id est, non in omnia corpora, sed, in totum corpus. Idem, In hoc singulare iudicium causa omnis includeretur, id est, non omnes causa, sed, tota causa. Qui etiam totâ mente, & omni animo eadem significatione dixit. Hesychius, Πᾶς, ὅλθ, ἕκαςθ. Homerum, ut solet, respiciens, apud quem utroque sensu ea vox accipitur: nostro autem, ubi de Hectore agit. Πᾶς δ' ἄρα χαλκῷ λάμψ', totus are splendebat, ut de eodem Sophocles, Κένθ' ὃ λῖπὴ πᾶς ἐλήλαται κακῇ. Ubi Triclinius, τὸ Πᾶς εἶπεν, ἵνα δείξῃ ὅς ὅλθ' τῆς λῖπης γέγονε. Dixit, πᾶς, ut ostenderet eum totum fuisse dolore absorptum. Hinc illa loquendi formula Græcis familiaris Suidæ observata. Ὅλθ' καὶ πᾶς. Ut igitur πᾶσα γεγενῆσθαι, Veteri Interpreti, omnis scriptura, Theodoro Beza, tota scriptura; ita hîc ἐν πάσῃ Ἐπιστολῇ, in omni, hoc est, in totâ Epistolâ. Ut Clemens Alexandrinus Stromat. lib. 5. illa S. Pauli ἵνα παρὰ τῶν ὁμῶν πάντα ἀνθρώπων τέλειον ἐν Χριστῷ interpretatur, ἐ πάντα ἀπλῶς ἀνθρώπων, ἐπεὶ ἐδείξεν ὅτι ὡς ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ. ἐδὲ μὲν πάντα τὸν πιστεύοντα τέλειον ἐν Χριστῷ, ἀλλὰ πάντα ἀνθρώπων λέγει, ὡς εἶπεν, ὅλον τὸν ἀνθρώπον, ὃς σώματι καὶ ψυχῇ ἡγισμῶν. Non omnem hominem absolute; quoniam nullus esset infidelis: sed nec omnem qui credit, perfectum in Christo; sed omnem dicis hominem, perinde ac si diceret, totum hominem, nupote corpore & animâ sanctificatum.

Vidit hæc præstantissimus Isaacus Vossius, eandemque interpretationem Blondello objecit. Cui ille hæc reposuit, An verò Ignatium quisquam adeò desipuisse crediderit, ut Ephesios ad se totam quam Paulus scripsit Epistolam missam monendos putarit? Imò verò an ille

nos adeò desipere credidit, ut nullum discrimen animadvertere possemus, inter ea quæ ipse dicit, *totam quam Paulus scripsit Epistolam ad Ephesios missam esse*, & illa quæ scripsit S. Ignatius, S. Paulum *in totâ Epistolâ memoriam eorum facere in Jesu Christo*? Hæc à Martyre non otiosè aut frigide, sed verè, imò signanter & vigilanter dicta sunt. Tota enim Epistola ad Ephesios scripta, ipsos Ephesios, eorumque honorem & curam maximè spectat, & summè honorificam eorum memoriam ad posteros transmittit. In aliis Epistolis Apostolus eos ad quos scribit sæpe acriter objurgat, aut certè haud omnino vel parcè laudat, vel de rebus ad fidem pertinentibus, aut de quæstionibus decidendis latius disputat. Hic omnibus modis perpetuò se Ephesiis applicat, illòsque tanquam egregios Christianos tractat, Evangelio salutis firmiter credentes, & spiritu promissionis obsignatos, concives sanctorum & domesticos Dei: pro iis sæpe ardentè orat, ipsos hortatur, obtestatur, laudat, omnem ætatem, utrumque sexum sedulo instruit, suum erga eos singularem affectum ubique prodit. Πολλὴς ἐστὶ τῆς Παύλου σπουδῆς πρὸς τοὺς ἐκείνους γράφοντι, inquit S. Chrysostomus, *magno cum studio ad Ephesios scribit*. λέγει δὲ καὶ βαρύτερον ὅτι νομινοῦν αὐτοὺς ἐμπνεύσει αὐτὸς ἡδὴ καὶ νηρυμίζοντες, *Dicitur autem & profundissimos conceptus iis concredidisse, quod jam fuerint ab ipso instituti*, & cum iis Timotheum reliquisset, unde eos Παύλος συμπύσας vocat Ignatius, quibus scilicet ille *totum consilium Dei* patefecisset. Origenes Homiliâ 15. magnum observat inter Corinthios & Ephesios discrimen, *Vide quomodo ad Corinthios Paulus loquitur*, Lactè vos potavim non cibo: necdum enim poteratis; sed neque nunc potestis. *Et quia lactè adhuc indigebant, ea discunt quæ discere parvuli solent*. Bonum est mulierem non tangere: propter fornicationem autem, & cetera. *Rursumque instituntur, ne idolatritia comedant*. *Ista omnis doctrina lac parvulorum est, & adhuc infantium in Christo*. *Quando verò Ephesiis scribitur, solidum illis præbet cibum*. *Non auditur quippe in Epheso fornicatio; non auditur in Epheso idololatritia, & esus idolatritiorum*.

Mira sunt quæ hæc de Interpolatore comminiscitur Dallæus, Ille enim, inquit, *quia Ephesiorum factam in omni Epistola à Paulo mentionem reperiebat, pro vobis, nos; pro Epistola orationes sic substituit, ὅς πάντοτε ἐν ταῖς λέξεσιν αὐτῆ μνημονεύει ἡμεῶν*, qui semper in suis orationibus memor est nostri. Nam primò, *pro vobis nos* non substituit Interpolator. Tria habemus Græca Interpolatoris Exemplaria; in uno quidem, Augustano scilicet, legitur ἡμεῶν, sed corruptè; cum in Nydrprucciano & Anglicano legatur ὑμεῶν, ut Vulgatus interpres legit, qui reddidit *vestri*. Quin & hanc substitutionem *versuorioris*

Scri-

Scriptoris auctoritas refellit, cum in Mediceo Codice legatur ὁ μὲν, & in Veteri Interprete vestri. Causa igitur nulla fuit, cur unius Codicis lectionem contra omnium reliquorum consensum amplecteretur Usserius, aut arriperet Dallæus. Secundo, non constat Interpolatorem pro *Epistolâ*, orationes substituisse; nam potius videtur ἐν πάσῃ Ἐπιστολῇ reddidisse per πάντοτε, & ἐν ταῖς δόξαις addidisse ad explanationem τῶ μνημονεύει, quod videret S. Paulum in orationibus per totam Epistolam sparsis Ephesios Deo commendasse in Jesu Christo; vel ad illum versiculum respiceret, ἡ χάρις καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Non cesso gratias agens pro vobis, memoriam vestri faciens in orationibus meis: Laurentianum Codicem defendo, confusionem utriusque Codicis ab Hammondo factam non probo.

Capite Xx de solo Pauli conjugio agit, & Interpolatorem tantum ferit. Caput Xxi quatuor objectiones continet, quarum una de Salomone & Josia Interpolatorem; reliquæ Autorem ipsum petunt. De illo hæc habet, *Homo audacissimus scribere non dubitavit Christum Dominum à se in carne visum. Chrysostomus negat Ignatium vidisse Christum. Epistolarum ergo Scriptor manifesti mendacii convincitur.* Hæc Argumenti summa. Qua certitudine dixerit Chrysostomus Christum ab Ignatio Martyre nunquam visum fuisse ego non quæro. Certè si Epistolarum scriptor CC post Ignatium annis, ut vult Dallæus, dixerit, Christum à se in carne visum, & homo audacissimus & mendacissimus fuit; quemadmodum Pseudoabdias non sine summâ audaciâ & aperto mendacio ipsum oculis suis Dominum vidisse narrat Apostolicæ Historiæ lib. 6. cum eodem libro non tantum Hegesippum nominaverit, sed & ejus verba ex translatione Ruffini transcripserit. Autor Politicæ SS. Patrum Metrophanis & Alexandri apud Photium Codice Cclvi, & homo audacissimus & mendacissimus fuit, si scripserit se vidisse Constantinum inter ephebos merentem in Palastinâ sub Diocletiano. Verum hoc Scriptor ipse non dixit, sed obscuriorem Photii contractionem ita transtulit Schottus, cujus interpretationem refellunt eadem Acta plenius à Cambesio nuper edita: ex quibus constat non Scriptorem, sed Maximianum tunc vidisse Constantinum. Illud pariter & ego assero, Autorem Epistolarum, quas defendimus, nunquam scripsisse, Christum à se in carne visum. Si hæc scripsisset, Salmasius & Blondellus pro suâ in his rebus solertiâ, id præterire, opinor, nolissent: sed omnino non scripsit. Autoris Epistolæ verba hæc sunt de Christo, Ἐγὼ δὲ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν εἶδον καὶ μετέωρον. Ita in Codice Laurentiano legitur: eadem lectio apud Eusebium invenitur:

invenitur; eandem repræsentat Theodoretus: eandem retinuerunt Græci Codices Vulgati, tum Nydpruccianus, tum Tylinganus, tum Anglicanus, omnes a manu Interpolatoris hoc loco liberi. Summus hîc igitur & Codicum, & Excerptorum consensus; quem tamen miris conjecturis labefactare conatur Vir doctissimus, qui alibi exclamare solet, quoties aliqua Veterum Codicum lectio sollicitatur.

Primò Editionem Græcam vulgatam nihil moratur, quòd fœdissimè interpolata sit. At nos hæc verba omni interpolatione libera ex eâ producimus; scilicet, *μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σαφὶ αὐτῶν οἰδᾶ καὶ μέσσω ὄντα*. Quæcunque igitur interpolata sint, hæc certè sana & integra supersunt, cum Codice Laurentiano, Eusebio, & Theodoro consentientia. Secundò, in Eusebio hæriolatur vel *Antiquarios*, vel *Ruffinum* pro *ἑδὼν* rescriptisse οἰδᾶ ex Eusebii libris ad Theodoretum, & *Scriptorem Florentini Codicis dimanasse*. O lepidum commentum! Eusebii Historia centum ferme annis priusquam Ruffinus eam in Latinum vertit, in manibus omnium fuerat: exemplaria per totam Ecclesiam Orientalem ubique dispersa & magnâ omnium cum admiratione accepta. An igitur Ruffinus in Ecclesiâ Latinâ vocem unicum in suo Codice de industriâ mutare voluit, aut correctionem suam in reliqua omnia Orientis exemplaria recipiendam fore sperare potuit? Non adeò demens fuit Ruffinus; præsertim cum jam acerrimus ejus hostis Hieronymus tot annis ante hanc versionem Catalogum suum edidisset. Non est itaque iusta suspicio Ruffinum Eusebii Historiam verba immutando corrupisse. De librariis autem quod conjicit, verba Ignatii ab Eusebio tradita consulto eos *animadversâ rei absurditate*, correxisse, ab omni verisimilitudine abhorret. Quis enim eos librarios unquam existimabit in commune consuluisse, de scriptis Eusebii iudicium tulisse, & de mutatione vocis consensisse? Quis eos Eusebio ipso, Autore sui temporis maximo sapientiores iudicabit, quos omni ævo viros fuisse bonarum literarum ignaros, mercede ad describendum tantummodo conductos viri omnes docti & in his rebus versati & contentur & queruntur? Si aliquid in Eusebii Codice tentatum fuisset, quis dabit eâ correctione Theodoro impositum fuisse, qui tot alia loca non ex Eusebio, sed ex ipsis Ignatii Epistolis transcripsit? Quis præstabit scriptorem Laurentiani Codicis, relicto exemplari suo aut Eusebii Historiam, aut Theodoretî disputationes in consilium adhibuisse. Nimis dilutæ sunt hæc conjecturæ: & æquissima postulatio est, ut ea pro verbis Epistolarum Autoris habeantur, quæ ab omnibus Græcis exemplaribus, & veteribus Excerptis agnoscantur. Iis autem verbis non dicitur id quod à solo Dallæo objectum est, S. Ignatium

in carne Christum vidisse. Aliud enim est *οἶδα*, aliud *ἴδον* vel *ἶδον* non scriptum est *ἴδον*, quod est Græcis *vidi*, sed *οἶδα*, quod iidem semper est *novi*, vel *scio*. Itaharum Epistolarum Autor alibi distinguit. Ad Ephesios, *δι' ὧν πάντας ὑμᾶς χρίσας αὐτὸν ἴδον*, per quos vos omnes secundum charitatem *vidi*. Ad Magnesios, *οἶδα ὅτι ἐκπορεύεσθε*, *novi quoniam non inflamini*, & *οἶδα ὅτι ἐντρέπεσθε*, *novi quoniam verecundamini*. Ad Philadelphicos, *οἶδεν γὰρ πῶθεν ἐρχέσθαι καὶ πᾶς ἡ πόλις*, *novit enim unde venit, & quò vadit*. Hæc primò pro certis & indubitatis habeo.

Sed disputat Dallæus ex Veteri Versione, quæ verba Autoris ita representat, *post resurrectionem in carne eum vidi*. Verum non quæritur quid Interpret fecerit, sed quid Autor Epistolæ scripserit, & an ita Interpret ille Autoris verba reddere debuerit. Simplicitatem & fidem in eo laudem, in linguâ Græcâ peritiam haud item. Quòd errare potuerit in Scriptoris Græci mente explicandâ negare nemo potest; quòd hoc loco erraverit affirmo. Sed *vetustissimo Interpreti planè congruit Hieronymus*: fateor: verùm post Hieronymum dissentit Ruffinus; quæritur quis mentem Autoris potius attigerit Hieronymus an Ruffinus, Usserianus an Vulgatus Interpret; id est, ad vim & significationem vocis *οἶδα* omnino redeundum est. Ipse non audet *cum iis contendere qui negant verbum οἶδα pro vidi accipi posse*. Sed aut illi cum iis contendendum est, aut manus dandæ. Cum enim vera lectio jam extra dubium posita sit, nihil aliud in controversiâ poni potest, nisi quæ sit vocabuli vera & genuina significatio. Sed & *Sophronius*, inquit, *id ipsum perspicuè reddidit*, *ἐγὼ δὲ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σόματι αὐτοῦ ἴδον*. Quid, quæso, est *id ipsum* quod Sophronius perspicuè reddidit? non illud de quo quæritur; id enim est, quid Author Epistolæ scripserit, Sophronius autem non transtulit Ignatium, sed Ignatii interpretem Hieronymum. Si se Ignatio Scholiasten præbuisset ille quisquis est qui Sophronius dicitur, nunquam *οἶδα* per *ἴδον* reddidisset. Sed cum Hieronymi librum interpretatus est, qui *vidi* scripserat, illud per *ἴδον* reddidit, per *οἶδα* rectè reddere non potuit. Ut voce *Quadratus*, *ἐν ἑλιδῶνι ἡμετέρω* dixit, Hieronymi Latina, *invisens Eleusinum*, respiciens, non autem illa quæ Hieronymus præ oculis habuit, *ἐλιδῶνι ἐπορεύετο*.

Verùm, *utcumque se res habeat, præcellens Hieronymi eruditio dubitare non sinit, quin sit is verissimus sensus quem ipse exhibet. Absit enim ut virum tantum nescivisse putem quid sit τὸ οἶδα ab ἴδον vel ἐώρεα discrimen*. Hoc certè unicum Argumentum ad hanc rem appositum, quod tamen Hieronymi in Græcâ linguâ perspicaciæ, & in vertendo curæ atq; diligentia tanquam fundamento innititur. De posteriori audia-

audiamus ipsum in Præfatione Chronici Eusebiani. *Obsecro ut quicquid hoc tumultuarii operis est, amicorum non iudicium animo relegatis: præsertim cum & Notario, ut scitis, velocissimè distaverim.* Mallem aliorum iudicium quàm meum de utraque accipiant eruditi. Quot & quanta peccavit Maximus Vir, nunc per properantiam, nunc per hallucinationem observavit Josephus Scaliger. Et quidni ille discrimen inter οἷον & ἄδον non animadverteret, qui σεπτιαν cum σεπτιὰ, σεπτιδιαν cum μαχιδων, ἕως τέτε cum ἄελ τέτε confudit; qui γράμην, id est sententiam pro subsidio habuit; qui τὸ βασιλεῖαν, id est, afflictationem regni pro regiâ indole accepit; qui μετὰ τοῦ Ἀποστόλων post Apostolos, ἐξ ἐκείνα, hoc est, ab illo tempore, in hujus amulationem reddidit; qui dixit, Epimenides Athenas subvertit, pro κατάρπει, lustrat; qui ἐπεσθόξος, eos qui alienâ à Deo gloria cupiditate rapti sunt, διάλεκτον ἀνθρώπων humanam fragilitatem, τὰ διαφέροντα differentia, μέγιστα τὴ λαλεῖν, majora loqui, πεντηκόνταρον quinquagenarium, πνεσφόρον, frumentarium, οἱ ἀβελύγτες ἀδελφύματα, qui spreverunt contemnentes interpretatus est: qui ex malè intellectis Eusebii Græcis Apollonium Senatorem fecit, insigne ei volumen attribuit, ipsumque in Catalogum Scriptorum Ecclesiasticorum retulit? Ex malè, inquam, intellectis Eusebii Græcis: conjectura enim Josephi Scaligeri omnino repudianda est, qui Hieronymum, cum illa scriberet, non Græcum Eusebii exemplar, sed Ruffini Interpretationem manibus habuisse asserit. Id enim fieri nullo modo potuit, cum tot annis Catalogum scripserit Hieronymus, antequam Eusebii Historiam verteret Ruffinus. Si in omnibus his locis, aliisque compluribus *is sit verissimus sensus quem exhibet Hieronymus*, dabimus aut οἷον significare vidi, aut veram lectionem esse ἄδον. Sed cum ille *vel per properantiam, vel per hallucinationem* non minùs hunc locum quàm alios innumeros minùs rectè reddere potuerit, vera lectio Epistolæ Græcæ neque mutanda contra omnium Codicum consensum, neque alienâ interpretatione detorquenda est, contra loquendi modum Græcis familiarissimum. Certè Freculphus præcellenti Hieronymi eruditione minimè motus, cum ex illo plerumque omnia exscribere solet, ista tamen in hæc verba mutavit, t. 2. l. 2. c. 11. *Ego verò & post resurrectionem in carne enim fuisse scio, & credo quia scio.*

Sed sensum ab Hieronymo redditum verissimum esse contendit Vir doctissimus ex fama de Christo ab Ignatio in carne viso, quæ unde nisi ex h. c. Epistola loco propagata sit dicere vel suspicari difficile est, præsertim apud Græcos Latinorum fere librorum incuriosos. Demus Græcos Latinorum librorum incuriosos fuisse, nonne Græcum librum habuerunt ex quo eum errorem haurire potuerunt. Quicquid vidi apud

Hieronymum, idem ἱερὸν apud Sophronium efficere potuit: erat autem Sophronii versio Græcis sequentium sæculorum probè cognita. Suidas eum sæpissime transcribit: & ante Suidam Photius eundem cognovisseprehenditur. Ut igitur Hieronymi Latinis, ita Sophronii Versio Græcis fraudi esse potuit. Sed eam famam ex hoc loco ortam esse verisimile non est: hic enim traditur, ut illi volunt, Ignatium post resurrectionem Christum in carne vidisse: at illa fama nihil tale tradidit, sed Ignatium inter parvulos ad Christum adductos fuisse ipsius Christi manibus exceptum. Hæc autem duo sunt planè diversa. Si Ignatius dixisset se vidisse Christum in carne post resurrectionem, an quisquam inde colligeret eundem quasi puerulum, manibus Christi gestatum fuisse ante ejus mortem? nemo sanè. Aliunde igitur ea fama orta est: neque id suspicari difficile, sed in promptu est. Ex nomine enim Θεοδόρυς à posterioribus Græculis conficta est traditio illa, cujus nulla alia vestigia apud antiquiores extant. Qui illam fabulam excogitarunt, dicunt ideo Ignatium Θεοδόρυς dictum: sed multo verisimilius est ideo eam fabulam excogitatam fuisse, quia eum Θεοδόρυς dictum cognoverant, quod nomen ipsa fabulâ longè antiquius est: de qua re postea erit differendum latius.

Hæc cum ad fidem Græcorum Codicum tuendam & verum Scriptoris sensum à pravis versionibus vindicandum sufficere possent, ulterius observandum est prudentissimum harum rerum judicem Hugonem Grotium de hac ipsa controversiâ ista ad Matthæi cap. XXVI 11 annotasse. *Si quis locum Ignatiicum curâ inspiciat videbit rectam esse lectionem ὁἶδου, neque de Visus sensu ibi agi, sed de Fide, quam non suo, sed aliorum testimonio confirmat. Rectissime. Adhuc tamen Dallæus loco inspecto videre sibi visus est multo esse appositorem Hieronymianum quam Grotianum sensum, idque ob duas rationes, quarum prima à particulâ ὅς petitur, quam ostendere vult Scriptorem verbis sequentibus ejus quod precedentibus dixerat rationem asserre. Dixerat autem Christum verè mortuum & resuscitatum: cujus rei optimum Argumentum, quòd ipsum in carne resuscitatum viderit. Imò verò nec particula ὅς rationem superioris assertionis continet, neque visio illa quam Ignatius poterat obtendere pro legitimo argumento haberi potuit. Particula ὅς habet aliam particulam καὶ adjunctam, quæ ostendit, Scriptorem ad aliam sententiam dilabi; sive ad ulteriorem adversariorum confutationem progredi. Asseruerat antè Christum verè passum, & verè seipsum resuscitasse, & post nudam assertionem suam hæreticos qui eam non admittebant, demoniacos vocaverat; addit igitur tam severæ objurgationis rationem assertionem aliam, quam plenâ fide seipsum amplecti docet, scilicet Christum post resurrectionem*

onem adhuc in carne existere, ideoque statim plurimis argumentis, ex aliorum testimonio confirmat. Argumentum autem à conspectu Ignatii aut pro levissimo haberi aut pro nullo potius debuit. Si enim ille jam Lxxx ferme annis post passionem Domini superstes afferuisset se adhuc parvulum vidisse Christum in carne post resurrectionem, quis illud testimonium ad veritatem humanæ naturæ Christi quicquam valere concederet? An eâ ætatulâ satis certò judicare potuit, utrum verè an phantasticè Christus seipsum exhibuerit? Nullum certè Grotiano sensui periculum ex particulâ *ἴδω*. Secundò, inquit, *Si id vellet Scriptor, quod ait Grotius, supervacaneum erit verbum* *οἶδα*. Fortasse. Fieri enim potest ut in optimo Scriptore aliquando vocabulum redundet. Sed supervacaneum non est, quod fidei certitudinem & *πληροφορίαν* adjungit. Dixit S. Paulus, *οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ*, Rom. 14. 14. ubi neq; *οἶδα* neq; *πέπεισμαι* supervacaneum est, sed per utrumq; describitur Apostolus *πληροφορηθεὶς*. Quin & alibi conjunctim expressit, *καὶ τοῦτο πέπεισθαι οἶδα*, Philip. 1. 25. Quem imitatus est S. Athanasius Orat. 1. contra Arianos. *οἶδα γὰρ καὶ πέπεισμαι ἐπὶ τοῖς ὑπερῷοις ἐσαμυδὲς καὶ τῷ σωτῆρι*, Scio enim & certū habeo premiū iis qui sustinēt retribuendum esse à Salvatore. Ut idem sit apud nostrum, *οἶδα καὶ πισδῶ*, quod *εἰδὼς πισδῶ*, aut *πισδῶν οἶδα*. Nihil enim aliud quam firmitatem & certitudinem fidei hæc loquuntur. Sed cum duo diversa verba posuerit, ostendit se Christū in carne fuisse aliter nosse quàm eum in eadē nunc esse. Hic certè omnium in hac re errorum, ut mihi videtur, fons est. Non aliunde hallucinatum fuisse primò Hieronymum, dein Interpretem, ac tandem Dallæum arbitror. Duo significari Dominicæ carnis tempora voluerunt, post resurrectionem in terris, post ascensionem in cœlis, quæ à mente Scriptoris prorsus aliena sunt. Fictum est illud fuisse, quod ex Vairlenio proferunt. Ignatius tantū dixit *ὄντα* quod cum *ἐν σαρκὶ* conjungendum est. Illud unicum est quod hîc Ignatius dixit se plenâ fide amplecti, Christum *ἐν σαρκὶ ὄντα*, adhuc etiam post resurrectionem *in carne existentem*. De ascensione nihil hîc dixit, nihil probavit. Ridiculum est Scriptorem duo dicere, quorum alterum vidit, alterum credidit; deinde plura testimonia afferre pro eo quod videbat, pro eo quod credidit, nullum. Omnia enim quæ sequuntur tantummodo probant Christum dum in terris esset in carne fuisse, neque aliunde hoc novit aut credidit Ignatius nisi ex illis quæ sequuntur testimoniis. Huc etiam pertinet quod putant *οἶδα* præteriti temporis significationem habere, *πισδῶ* præsentis. Hoc autem pariter fallum est. Verbum enim *οἶδα* licet formâ sit præteriti temporis, apud Græcos tamen significatione præsens est, & cum verbo præsentis temporis eadē significatione ponitur, ut apud Homerum

Ἀυτὰρ ἐγὼ θυμῷ νοέω καὶ οἶδα ἕκαστα.

Ideoque Latini interpretes verbo præsentis temporis efferunt, ut Matt. 6. 32. ^ᾧΟἶδε γὰρ ὁ Πατήρ ὑμῶν, *Scit enim Pater vester*, 24. 36, ἡδεῖς οἶδε, *nemo scit*. Glossarium Vetus, Οἶδα, *scio, nescio, nosco*, & aliud Glossarium, *Scio*, οἶδα. Etymologicum, Οἶδα, ἀντὶ τῆς γινώσκεις. Rectè igitur οἶδα & cum περὶ conjungitur, & ad ὄντα refertur, ut apud Xenophontem οἶδα ἐμαυτὴν ἥτις ὄντα ὄντα. rectè unicum hîc objectum fidei agnoscitur, quod sequentibus testimoniis confirmatur. Neque verò ea minùs Ignatium decent, aut ad sensum Scriptoris eruendum magis valent, quòd non iisdem prorsus verbis concipiantur quæ nunc in Evangeliiis leguntur, Ad eam rem probandam quam Scriptor asseruerat maximè accommodata sunt, at si duplicem assertionem faciamus, neque unam neque alteram probant. Non probant Ignatium Christum post resurrectionem vidisse, non ostendunt Christum post ascensionem in carne esse, undecunque igitur sumpta sunt secundum sensum Dallæanum nihili sunt. De Apocrypho ante latius disputatum est, hic igitur concludo. Autorem Epistolæ nunquam scripsisse Christum à se in carne visum.

Quæ habet de stellâ Magis prælucente nullo modo fictitium Ignatium probant, neque ipse aliquid obijcit, nisi quòd sint temere scripta; & quòd nemo interpretum ea sit secutus. Verba Ignatii sunt. Ἀστὴρ ἐν ἑρανῷ ἔλαμψεν ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀστέρας, καὶ τὸ πῶς αὐτὸς ἀνεκκλήθητον ὡς καὶ ξενισμὸν παρείχεν ἡ κενότης αὐτοῦ. τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ἀσέβητα ἡλίω καὶ σελήνῃ χρεὶς ἐχέμετο τῷ ἀστέρι αὐτοῦ ὃ ὡς ὑπεράλλων τὸ πῶς αὐτὸς ὑπὲρ πάντα τὰ ἄλλα τ' ἦν, πότεν ἡ κενότης ἡ ἀνόμοις αὐτοῖς ὅθεν ἐλύετο πάντα μαγεία. Vetus Interpres, *Astrum in cælo resplenduit super omnia astra, & lumen ipsius ineffabile erat, & stuporem tribuit novitas ipsius. Reliqua verò omnia astra simul cum sole & Lunâ chorus facti sunt illi astro: ipsum autem erat superferens lumen suum super omnia. Turbatio autem erat unde novitas qua dissimilis ipsis. Ex qua solvebatur omnis magia.* Hæc temere dicta vult Dallæus, utpote à Scripturâ aliena, & ab ipso hujus stellæ usu abhorrentia, ad domum scilicet Bethleem indicandam ubi natus erat Christus. Sed quomodo hæc à Scriptura, magis aliena sunt, quàm illa quæ alii de eadem stellâ tradiderunt non video. Neque illum unum usum quicumque adhuc agnovit ad domum Bethleem indicandam. Duæ fuerunt illius stellæ φάσεις, una in Oriente, altera Hierosolymis. Usus primæ apparitionis fuit ad Magos ex suâ terrâ ad quærendum Regem Judæorum excitandos, secundæ

dæ ad domum indicandam. Multa Veteres de priori loquuntur, quam Scriptura tantummodo indicat, pauca Ignatius: neque hic neque illi ex Scripturâ ea quæ dicerent sumpserunt, sed quid ipsi de eâ re sentirent liberè pronuntiabant. *Ubi est qui natus est Rex Judæorum*, inquit Magi, *vidimus enim stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum*. Quomodo apparuerit in Oriente stella illa, quomodo Magi inde crediderint Regem Judæorum natum esse, quomodo commoti ad eum adorandum venerint, ab omnibus quæsitum est. Suam sententiam prodit Ignatius, stellam illam maximè inter omnes illustrem fuisse, & ex suâ claritudine Magos Hierosolymas adduxisse. Neque hæc sententia adeò absurda visa est, ut nemo Veterum eam sequeretur, quod miror equidem à Dallæo dictum. Nihil enim fere in hac sententiâ scriptum est, quod non plurimi postea dixerunt. Omnia fere eadem tanguntur illo uno Clementis Alexandrini loco in Excerptis. Δια τὸ ἀνέτειλε ξένον ἀστὴρ καὶ κινῶν καταλύων τὴν παλαιὰν ἀστρονομίαν, καὶ ὡς ἡ κοσμικὴ λαμπρότης. Propterea orta est peregrina & nova stella, dissolvens veterem Astrologiam, novo & non mundano lumine coruscans. Quæ verba à quocunque dicta videantur, ad hunc ipsum Ignatii locum respicere quis dubitet, sive ξενισμὸν, sive κινῶσιν, sive κατὰ λυσιν spectet? Nam & ἀστρονομία quasi Mægorum disciplina, à Diabolo inventa Tatiano dicitur. De mirâ ejus luce reliquarum stellarum splendorem superante Leo Magnus Homiliâ 1. de Nativitate. *In regione Orientis stella novæ claritatis apparuit, quæ illustrior cæteris pulchriorque sideribus facile in se intuentium animos oculosque converteret*. Maximus Homiliâ 3. *Quis enim dubitat ipsam stellam latiori luce & fulgentioribus radiis coruscasse, quæ cæli terræque lumen humanis oculis ingerebat? Et necesse erat ut stella hæc à cæteris sideribus orbe clariore distaret quæ annunciabat Christum cujus natiuitas ab universis mortalibus differebat*. S. Chrysostomus Homiliâ 6 in Matthæum, de hac stellâ. Οὐ γὰρ ἐν νυκτὶ φαίνεται ἀλλ' ἐν ἡμέρᾳ μέση λαμπρότης ἡλίου ὅσοις ἐκείνῳ διαμέσῳ ἀστέρων, ἀλλ' ἐδὲ σελήνης· ἡ γὰρ ποσὲν πάντων ὑπερέχουσα ἢ ἀστέρων τῆς ἀκτίνων φανείσης τῆς ἡλιακῆς κρύπτεται καὶ ἀφανίζεται. Οὐ γὰρ ὅτι τῆς δικίας λαμπρότητος ὑπερβολῇ, καὶ τὰς ἀκτίνας ἐνίκησε τὰς ἡλιακὰς, φανότερος ἐκείνοις φανείας καὶ ἐν ποσὲν ποσὶ μείζον λαμπρῆς. Non enim de nocte apparet, sed meridie splendente sole: quam facultatem non modò stella nulla, sed nè Luna quidem sortitur. Illa enim omnes stellas tantopere superans ortu solis obscuratur & disparet. Hac autem nativi splendoris exuberantiâ etiam solis radios superabat, illustrior illis apparens, & in tantâ luce magis coruscans. Unde illud vocat ἀστὴρ μέγα καὶ ἐξηλλασμένον, ὅτι καὶ πρὸς μέγαν καὶ πρὸς πολλὰς τῆς ἀψείας αὐτὸς ἐκπλήττει. Stellam magnam & inusitatam, adeò ut amplitu-

amplitudine & aspectus claritate Magos percelleret. Hæc autem dixit Chrysostomus, postquam omnia se *ἐκ τῆς γαστρικῆς αὐτῆς* ex ipsâ Scripturâ dicturum pollicitus esset. Neq; mirum est Ignatium nobis stellam reliquis omnibus atque etiam sole ipso splendidiorem repræsentasse, cum gravis Autor Gregorius Nyssenus in Virâ Moïsis, splendorem rubo solari majorem tribuat, *ὅπως ἐτέρῳ τὸ ἡλιακὸν ὥς τὰς ὄψεις πλείονος ἐστὶν*, aliâ luce supra lucem scilarem circa oculos Moïsis effulgens. De solutione Magi Gregorius Nazianzenus Oratione primâ, *Διὰ τὸ αὐτὸν ἡγούμενον, καὶ μάστι προσπίπτοντες καὶ δουροφῶντες, ἐν ἐιδωλολατρίᾳ κατελυθῆναι*, Idcirco stella praeiens, & Magi sese proster-nentes ac munera offerentes, ut scilicet idololatria dissolveretur. Chy-sologus Sermone 105. Sic ubi vidit Magus humanas periisse curas, suas defecisse artes, &c. Ac paulo post. Ergo fratres, lectione præsentî non est firmatus error magicus, sed solutus. Nempe, ut observat Ori-genes lib. 1. contra Celsum. Magi ἰδόντες θεοσημίαν ἐν ἑαυτοῖς ἐσχα-σαντο τὸν μὲν τὰ ἄερα περὶ τοὺς ἀνθρώπων ὁπιδιδηκέναι τὸ βίον, καὶ ὡς πάντων δαιμόνων καὶ θεῶν ἐν τοῖς φαντασμάτοις καὶ ἐνεργύτων κρείττονα περλαβόντες τρεσκυνῶσαι ἠδύνασαν. Videntes in cælo prodigi-um conjectaverunt eum qui cum stellâ prænuntiatus est hominem in vi-tam advenisse, potentiorum esse omnibus demoniis & spectris familiari-bus, decreverunt eum adorare. Tertullianus de Idololatriâ. cap. 9. De Christo scilicet est matheſis hodie; stellam Christi, non Saturni & Mar-tis & cujusque ex eodem ordine mortuorum, observat & prædicat. At enim scientia ista usque ad Evangelium fuit concessa, ut Christo edito, ne-mo exinde nativitatem alicujus de cælo interpreteretur. Neque igitur re-mere neque absurdè ea dixit Ignatius quæ tot viri in Ecclesiâ clari se-quuti sunt.

Levia hæc nimis sunt; & tamen illud quod sequitur, ipso fatente Dallæo, levius est. *Afferit enim, inquit, Christum & edisse & bibisse post resurrectionem. At edisse ex Evangelio constat; bibisse non constat. Grave crimen, C. Cæsar. Quasi verò illud quod ex Evangelio non constat, si ex Actis Apostolorum constet, verum non sit. Μετὰ τὴν ἀνάστασιν συνεφαγὼν αὐτοῖς καὶ συνεπίονεν, Post resurrectionem Christus cum discipulis comedit & bibit, inquit Ignatius. Quid autem S. Petrus Act. x. 41. Οἱ τινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆσαι ἐκ τοῦ νεκροῦ, Qui comedimus & bibimus cum eo postquam resurrexit à mortuis. At, inquit, Lucas scribit Apostolos cum Christo postquam re-surrexisset à mortuis manducavisse & bibisse; ipsum verò cum eis Chri-stum (quod noster ait) manducavisse & bibisse nusquam dicit. Imò ve-ro si prius, certè & posterius dixit, συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ, id est,*
Bezâ

Bezâ interprete, *comedimus & bibimus una cum eo*, non *inter nos*, sed *una cum eo*. In Veteri Bezæ Codice in Bibliothecâ nostrâ additum est, *χὶ συνοῦντο, & conversati sumus*. Erant enim illi testes electi, & familiarius adhibiti, ut Christus à morte excitatus iis fieret conspicuus in humanâ naturâ & per eos aliis: ut hoc fieret, *& comederunt & biberunt una cum eo*, hoc est, eo comedente & bibente illi simul comedebant & bibebant, atque ita post mortem, quemadmodum ante mortem, cum eo familiariter conversati sunt. Si autem ideo dicas eos non bibisse cum Christo, quia Lucas in Evangelio non scribit Christum bibisse, dicas neque eos manducasse cum Christo, quia in Evangelio non scribitur Apostolos manducasse: scribitur enim tantum Christum coram eis edisse. Si id dicere non possis quia Lucas in Actibus asserit, quod in Evangelio non dixerat, idem de altero etiam dicendum erit. Eodem certè modo *συνοῦντο αὐτῷ*, quo *συνεφαγεσθαι αὐτῷ*, & in eundem finem: Christo autem manducante manducabant, eodem igitur bibente bibebant. Neutrum Lucas in Evangelio, utrumque in Actibus affirmat. Ita non tantum Ignatius, sed & Patrum doctissimi S. Lucam in Actibus intellexerunt: Hieronymus libro adversus errores Joannis Hierosolymitani hæc ex Origene, opinor, adducit de Christo. *Comedit post resurrectionem suam, & bibit, & vestitus apparuit, tangendum se præbuit, ut dubitantibus Apostolis fidem faceret resurrectionis*. B. Theodoretus Dialogo 2. notat S. Petrum hoc clarius docuisse. *Ὁ δὲ θεὸς πλὴν Πέτρου συνέστεινεν εἰρηκεν, ὅτι πρὸς συνεφάγομεν καὶ συνεπίωμεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ κατὰ τὰν παρόντα βίαν ἰδίον τὸ ἰδίον ἀναρχαίως ὁ Κύριος τῆς σαρκὸς τὴν ἀνάστασιν διὰ θεότητος καὶ πόσεως ἔδειξε τοῖς μὴ νομίζουσιν ἀληθῆ. Et divinisissimus Petrus clarius dixit, Qui comedimus & bibimus cum eo postquam resurrexit à mortuis. Cum enim eorum qui in presenti sunt vitâ propriam sit comedere, necessariò Dominus per cibum & potum carnis resurrectionem de eius veritate dubitantibus demonstravit.*

C A P. XI.

Docetas nonnullos ab Eucharistiâ abstinuisse par est credere. Simoniani non statim post mortem Simonis evanuerunt. Non apparet Ignatium dixisse, Romanos fideles facile ipsum à supplicio eripere potuisse. Neque si dixerit, veracitatem ejus in dubium vocat. Potuit sibi S. Ignatius scribendi secundam Epistolam ad Epheſios opportunitatem polliceri. Redemptio à vexatione militum, & facultas liberæ custodiæ Confessoribus ab Ecclesiis procurari solita fusè describitur. Modestia Martyris tum erga Trallianos tum erga Polycarpum defenditur.

*Apote Xxi duo Argumenta persequitur, & utrumque nostrum Ignatium petit. Primum est, quod tradat Hæreticos ab Eucharistiâ abstiniſſe. Hoc autem falsum esse putat: nullos quippe ætate Ignatii hoc feciſſe. Qua igitur ætate hoc fecerunt? An ducentis post Ignatium annis, cum Impostor Dallæanus has Epistolas finxit? Minimè. An ullo alio ante id tempus ævo? Haudquaquam. Mentiris est igitur Scriptor; quod de Ignatio credi nullo modo, de Impostore facile credi potest. Sed quare Fictor id fingeret, quod nullam omnino verisimilitudinem haberet, quod neque ævo Ignatii, nec suo competeret? Certè si nulli unquam ab Eucharistiâ abstiniſſent, nè Fictor quidem id dixiſſet, aut hujus inauditi criminis quenquam accusaſſet. Nullo modo igitur dubitandum est quin tales Hæretici fuerint. Sed *quinam sunt*, inquit? Si quærat, quærimus & nos, quinam illi Hæretici fuerunt, de quibus loquitur Tertullianus? *Plures nec Ecclesias habent, sine matre, sine sede, orbis fide, extorres, sine lare vagantur.* Quando, quæſo, illi Eucharistiâ celebrabant, quæ illis cura viduarum & orphanorum? Sed ulterius quærit, quinam illi qui*

ideo

ideo abstinere ab Eucharistiâ, quod eam negare Salvatoris esse carnem pro nobis passam? Respondeo, Docetæ: illi scilicet quos describit Ignatius, qui veritatem humanæ naturæ in Christo impugnabant, qui passionem ejus, & resurrectionem pernegabant, à quibus cavendum monet Ignatius, & Evangelio adhærendum, *in quo passio nobis ostensa est, & resurrectio perfecta est.* Fatetur Dallæus multos olim fuisse Hæreticos qui hanc fidei Christianæ partem negarent, idque esse compertissimum. Sed quærit rursus, Quis de Hæreticis illius temporis scripserit, eos ab Eucharistiâ abstinuisse? Respondeo, nemo præter Ignatium de istius temporis Hæreticis hoc disertè affirmavit. Eiusdem tamen ætatis & anni Scriptor, S. Polycarpus, eosdem Hæreticos ferit, fundamentum hujus abstinentiæ indicat, & reliqua cum Ignatio perstringit. Hæc enim ille de Docetis, Πᾶς ὃς ἂν μὴ ὁμολογῇ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθέντα, ἀντίχριστός ἐστι· καὶ ὃς ἂν μὴ ὁμολογῇ τὸ μαρτύριον τοῦ σταυροῦ, ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν. Καὶ ὃς ἂν μεθὰ δὲ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου πρὸς τὰς ἰδίας διπιδυμίας, καὶ λέγῃ μὴτε ἀνάστασιν μὴτε κρίσιν ἔχει, ὅπως πρωτότοκος ἐστὶ τοῦ Σατανᾶ. *Quisquis enim non confitetur Jesum Christum in carne venisse, Antichristus est; & qui non confitetur martyrium Crucis, ex diabolo est; & qui eloquia Domini ad proprios affectus trahit, dicitque neque resurrectionem neque judicium esse, hic primogenitus est Satana.* Quibus docet eos qui tunc veritatem humanæ naturæ in Christo negabant, mortem ejus pariter negasse, resurrectionemque & judicium fustulisse. Hos autem docet vanos homines seduxisse; Catholicos monet ut eorum corruptelas vitantes, orationibus invigilent, & jejniis adhæreant: post quæ notissimum est Eucharistiā eā ætate celebrari solitam esse: hortatur etiam ut visitent infirmos, viduas, pupillos, pauperesque; nullo modo negligant, qui omnes ex oblationibus & agapis, ubi Eucharistia celebrabatur, sustentari solebant. Quare idem subindicat Polycarpus quod clarè loquutus est Ignatius. *Sed si verum esset, vel ab Irenæo memoratum, vel ab alio aliquo esset.* Dedimus alium, & quidem maximè idoneum testem S. Polycarpum. Irenæus autem curiosissimus Valentinianæ hæreseos explorator fuit, omniumque quæ ab eâ natæ sunt accuratissimus indagator: vetustiorum Hæreticorum deliria breviter describit, & disciplinā vix attingit. Antiquiorum distinctæ hæreses jam tum erāt quasi sopitæ, nisi quatenus in Valentinianis erant superstites. Valentinianorum igitur hæresin Irenæus accuratè describens operoseque refutans sapissime Lectores monet iisdem argumentis vetustiores Hæreticos esse refutatos. Mirum igitur non est si Docetæ aliqui ab Eucharistiâ abstinere, & tamen illius rei nullam Irenæus fecerit mentionem.

Id tamen docet Irenæus quo hoc ipsum quod volumus indicatur, ex Menandri Scholâ prodixisse ait qui afferebant *non esse credendum in enim*

qui crucifixus est: quorum hoc effatum erat, *Si quis confitetur crucifixum, adhuc hic servus est.* Quomodo igitur illi qui Christum mortuum non putabant, qui fidem in eum qui crucifixus est repudiabant, ad Eucharistiam convenirent, quæ instituta est ad mortis Christi commemorationem? Πιστεύδης γὰρ ὁ τὴν ἀντιμετώπιον τῆς ἀληθείας, *supervacaneum enim est typus ablatæ veritate*, ut loquitur B. Theodoretus. De Simonianis quæ habet adversus Bellarminum nihil valent. Intelliguntur eo nomine non tantum ii qui Simonem colebant, sed & discipuli qui ex ejus Scholâ prodeuntes ab eo ceperunt initia, & illius sententiam variè transformabant, & post ejus interitum sub illius nomine pestilentissimum dogma tradiderunt. Quamvis & illi qui Simonem colebant diu post ejus mortem perdurabant. De ætate suâ Justinus Martyr Apologiâ 2. Καὶ ὁρῶν πάντες μὲν Σαμαρείας, ὁλίγοι δὲ καὶ ἐν ἄλλοις ἔθνεσιν ὡς τὸν πρῶτον Θεὸν ἐκείνον ὁμολογῶντες ἐκείνον καὶ προσκυνοῦσι. *Ac Samaritani prope omnes, ex aliis etiam nationibus nonnulli, illum quasi primum Deum confitentes adorant quicque.* Et in eadem Apologiâ asserit Dæmonas excitasse Σίμωνα καὶ Μένανδρον τὸν Σαμαρείας, οἱ καὶ μαγικῶς δυνάμεις ποιήσαντες πολλὰς ἐξηπάτησαν καὶ ἐπὶ ἀπολωδὺς ἔχουσιν, *qui etiam nunc seductos possident, non ut Interpreter, quos seducant habent.* Unde de seipso ita loquitur in alterâ Apologiâ, Καὶ τὸ ἐν τῷ ἐμῷ ἔθνεϊ ἀσθεὺς καὶ πλάνη Σιμωνιανὴ δόγμα καὶ ἡσυχία, *Ego quoque impium & erroneum in gente meâ Simonianum dogma despexi.* Pariter de sui ævi Simonianis Clemens Alexandrinus, Stromat. lib. 2. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Σίμωνα τῶν ἐσῶν, ὃν σέβουσιν, ἑξομοῦσαι βέλονται, *Simonis autem sectatores stant qui quem colunt volunt assimilari moribus.* Postea Origenes lib. 6. contra Celsum. Οὐδαμῶς τῆς οἰκουμένης οἱ Σιμωνιανοί. *Nullibi gentium Simoniani.* Ipse tamen ejusdem Operis lib. 1. Νῦν δὲ τὰς πάσας ἐν τῇ οἰκμένῃ ἐκ ἐστὶ Σιμωνιανὸς εὐρεῖν τὸν ἀειμόν, οἶμαι, τελέοντα, καὶ τάχα πλείονας εἶπον τῶν ὄντων. εἰς δὲ πρὸς τὴν Παλαιστίνην σφοδρὰ ἐλάττωσι, τῆς δὲ λοιπῆς οἰκουμένης ὑδάμὲν τὸ ὄνομα αὐτῶν καὶ βλῆναι ἡθέλησε δεῖν περὶ αὐτῶν διασκηδύται. *Nunc autem in toto orbe opinor vix triginta Simonianos reperiri; ac fortasse nō tot quidem.* Sunt enim in Palastinâ pauci admodum, in reliquo verò orbe nusquam nomen ejus est in eâ opinione in qua ipse haberi vult. Eusebii ætate ex-tabant qui ejus hæresin profitebantur; qui cūm Christianos se simu-lassent, Dæmonum tamen cultui se privatim mancipabant, ut ipse testatur lib. 2. cap. 13. Fuerunt igitur quamplurimi ætate Ignatii Simoniani, qui nefanda quædam mysteria celebrabant, Eucharistiam minimè, qui Simonem quidem colebant sed sub Christi nomine: πλάνη μὲν ὄντ' αὐτῶν, μορφῇ δὲ ὀνόματι Χριστοῦ ἐνδυσσάμενοι, *qui tamen si impostor esset, speciem tamen neminis Christi assumpsit*, ut testatur Epiphanius.

Qua cum ita sint, apparet Simonianos sub Claudio minimè extinctos esse, Trajani & Ignatiana passionis temporibus quamplurimos extitisse, adeoque de illis posse accipi quæ à Scriptore Epistolarum de quibusdam sui temporis hæreticis dicta sunt.

De Marcione quæ differit, qui Christi corpus phantasticum docuit, & tamen Eucharistiam celebravit, ad ætatem Ignatii non spectant; neque quid Docetæ eo ævo fecerint ostendunt. Illi enim de morte Christi multa docuerunt, quæ Marcion nullo modo sustinuit. Et Tertullianus testatur eo ipso loco qui producitur Marcionem sacramenta propria habuisse. Ignatius autem de Ecclesiæ Sacramento sine dubio intelligendus est, à quo & Marcion abstinuit. Denique cum argumentum ab Interpolatore petit, (à quo nunquam videtur nisi doctior recedere) qui hæc verba omisisse videatur, quod minus vera putaret: primò, auctoritatem B. Theodoretæ Interpolatori opponimus, qui hæc ipsa verba tanquam pura puta Ignatiana & verissima exscripsit, Hæreticis sui temporis objecit, neque veritus est nè illa verba autorem Epistolarum alium quàm Ignatium Episcopum Antiochenum & Martyrem proderent. Secundò, Interpolator ipse, qui pro sua libidine, quæcunque voluit omittere solitus est, nullo modo ea verba omisisse, quod vera esse non putaret, putandus est, ut ex his quæ eorum loco posita sunt apparet; τὸν σωτὴρ ἐπιμαρτυροῦναι, τὸ πᾶσι χυδαῖναι, τὴν ἀνάστασιν κωμῶσαι. Quis enim eos Eucharistiæ Sacramento usos fuisse putet, qui Christi crucem erubescunt, qui passionem ejus derident, qui resurrectionem ludos faciunt, qui infidelem inimicitiam cum invicem habent. Hæc sanè ille posuit, quod idem his verbis doceri putaret quod ab Ignatio dictum de iis est, qui ab agapis, ab Eucharistiâ, ab oblationibus abstinebant, & ab Ecclesiâ in Diabolicastra transvolabant.

Secundum hujus capituli Argumentum Epistolam ad Romanos spectat, quæ Scriptum significat in eorum potestate fuisse ipsum supplicio liberare. Fortasse. An igitur indè sequitur Ignatium eam Epistolam non scripsisse? Profecto non capio. Quod si ita est, inquit, sequitur Romanos gravissimè peccasse: eum enim non liberarunt. Imò verò non sequitur. Fieri enim potest ut Romani Christiani illud efficere non potuerint, quod Ignatius putavit eos facere potuisse: gravissimè autem non peccabant, qui illud non fecerant, quod in ipforum potestate non videbant. Fieri etiam potest, ut illud potuerint facere, nec tamen faciendum putaverint, rationibus ab ipso Ignatio redditis permoti, aut etiam ablata occasione, & inimicorum furore præventi, cum Ignatius subductus est cum festinatione in Amphitheatrum, ut in ejus Actis legimus. Fieri denique potest, ut illud efficere non potuerint sine vitæ plurium Christianorum periculo, aut etiam sine peccato. At non peccat qui

id boni non facit, quo majus aliquod bonum facere possit, aut quod facere sine peccato non possit. *Non quærò, inquit, quæ qualisque fuerit illa quæ Romanis à nostro tribuitur potestas.* At omnino quærendum, imò statuendum erat qualis hæc potestas fuerit, priusquam pronuntiaret gravissimè eos peccaturos, si illâ uti in hac causâ nollent; & utrum talis esset, quæ illis nullo modo surripi posset.

Sed ille hæc *toties affirmavit, & tamen falsum est.* Quod affirmasse dicitur falsum esse nondum probatum est, neque probari ullo modo potest: an toties id dixerit Scriptor, jam videndum. Nam primò qui dixit *Se, si illi voluerint, & si illi non impedirent, moriturum, non statim dixit, mortem ejus si vellent nullam futuram.* Diversa hæc planè sunt. Novit S. Martyr Gentiles omnes Romanos cupidissimè Imperatoris Decretum executuros & ipsius morte delectatos fore. Nisi igitur Romani fideles intercederent, & martyrium ejus aliquo modo impedire conarentur, certissima ei mors ut & exoptatissima pro Christo fuit. Non tamen inde sequitur dixisse eum, *nullam fore mortem, si Christiani voluerint, aut impedire conarentur:* hoc enim an efficere possent dubitare etiam ille qui hæc dixerat potuit. Novit infideles & potuisse & voluisse eum interficere: certò igitur hoc futurum erat, nisi aliquis impediret. Novit se à Deo ad Martyrium vocatum esse; impedire voluisse nemo hominum præter Christianos Romæ constitutos credendum fuit. Si igitur illi idem quod ille vellent, aut non impedirent, certissima Martyri mors fuit, si illi reverâ impedire potuissent, si non. Multi enim Christiani Confessores à morte liberare conati sunt, qui id efficere non potuerunt. De Peregrino Lucianus, *Ἐπει δ' ἐν ἐσθ-
δeto, οἱ Χριστιανοὶ συμφορὴν ποιῦντες τὸ πρῶτον πάντα ἐκείνους ἐξαρπάσαι
περιώρτοι αὐτόν. Ἄτ' ἐπεὶ τὸ τοῦ ἀδύνατον, ἢ γε ἄλλῃ διασπεία πῶσα ἔ-
περίρως, ἀλλὰ οὐ σπασθῆν ἐγένετο.* *Postquam vincit, Christiani* rem suam infelicitatem putantes, omnia movebant illum eripere conati. Mox ubi hoc impossibile fuit, alia omnis cura non persunctorie, sed stultè adhibita est.

Duo igitur loca quæ produxit Vir doctissimus, non id efficiunt quod ille voluit: sed tertius illi videbatur asserere, id ipsis facile fuisse. *Vobis enim, inquit, facile est id quod vultis facere:* facillimum igitur existimavit Epistolæ Scriptor Romanis fidelibus fuisse, Ignatium à sententiâ Imperatoris & morte liberare. At in illis verbis de morte nihil dictum est: neque ea rectè intelligi sine sequentibus possunt: quæ si sana sint, ut apud Metaphrasten extant (in Codice enim Laurentiano ea, quod dolendum est, non habentur) ostendere videntur Autorem Epistolæ putasse Romanos fideles potuisse eum à supplicio liberare: & quare id existimare non potuerit Ignatius nullam satis gravem causam video.

video. Aliquot enim Romæ magnæ autoritatis viros, & in ipsâ etiam Aulâ nonnullos tunc Christianismum vel apertè professos, vel secretò amplexos fuisse dubitandum non est; qui, cum ab Urbe Imperator abesset, illud certè non ægre obtinere potuisse putandi sunt, ut si non remitteretur, saltem differretur sententiæ ab Imperatore jam absente latæ executio. Sed cum in verbis ipsis reperiatur aliqua discrepantia, non erit aut mihi molestum, aut cuiquam, uti spero, ingratum, si sententiam nostram de lectione jampridem dubiâ interpolam. Verba sic se habent, ἡμῖν γὰρ ὁ ἀσκολὸν ἔστιν ὃ δάλετε ποιεῖσαι ἡμεῖς δὲ δύσκολον ἔστι τὸ Θεῷ ὁππυχεῖν, ἐὰν ὑμεῖς φέσηδέ μιν. Ita Metaphrastes, Codex Augustanus, μὴ φέσηδέ μιν, & Vetus Interpres non parcatis mihi. Hic particula negativa in Metaphraste, Codice Nydprucciano, & Vulgato Interprete deest: in Codice Augustano, & Vetere Interprete agnoscitur. Si igitur iudicium de lectione ferre liceat, puto particulam negativam admitti debere, sed non eo quo ponitur loco, verum ante verbum ὁππυχεῖν, ut legatur, ἡμεῖς δὲ δύσκολον ἔστι τὸ Θεῷ μὴ ὁππυχεῖν, vel, quod idem est, ἀποπυχεῖν, Quod si cui placeat, verborum sensus hic erit, *Mihi autem durum & molestum est Deo non potiri*. Ita δύσκολον interpretor, non ut sit *arduum & difficile*, sed *molestum & grave*, ἀνδρὲς, sive *minimè placens*: unde δύσκολαίνειν, *molestè ferre, non bene concipere*; quæ significatio ipsi etymo maximè congruit. Hefychius, δύσκολαίνειν, δύσφορῆς, quod est *agrè vel gravatè ferre*: unde eidem Hefychio δύσλοφον, est δύσκολον *difficiliter ferendum*. Unde Poeta vetus, ὡς δύσκολον τὸ γῆρας ἀνθρώποις ἔφυ. Senectus enim, ut ait, *onus ætῆνā gravius*. Jam si hoc sensu accipiatur δύσκολον, contrario accipiendum erit ὁππυχεῖν, ut apud Hefychium ἔυχερῆς, ἀκολοῦ, & ἔυπερίσταν, ἀκολον, ὁππυχεῖν, ut idem sit quod ἀεαγῆς, *leve & placidum*; ut sit horum verborum sensus, *Vobis quidem id quod cupitis efficere placidum & promptum; mihi autem Deo non potiri durum, grave, & molestum foret*.

Non igitur apparet Autorem Epistolæ dixisse Romanos fideles facile potuisse Ignatium à morte liberare, aut eam nullam, si illi vellet, fore. Neque verisimile est Scriptorem id voluisse, quod eos ad martyrem liberandum invitare, & excitare videatur, cum hoc omnibus quæ in eâ Epistolâ adeò premit & persequitur contrarium sit. Aut si eam potestatem Scriptor innuerit, nunquam constabit hanc Christianis Romæ constitutis adeò non competiisse, ut S. Ignatius eam animo concipere & veram esse suspicari non posset, & ex tali suppositione aut suspitione, nè eâ potestate in ipso liberando, & martyrio quod summopere ambiebat, & ad quod Dei voluntas adeò apertè vocabat, impediendo uterentur, liberè monere. Quare ut Deo

maxi-

maximè placere studeant eos hortatur; & à Deo esse ut ipse pro nomine Christi jam martyrium subiret iis planum facit. *Qui vivit, inquit, & loquitur in me intus mihi dicit*, Vade ad Patrem. Neque dubitare se ostendit quin Christus iis etiam hanc Dei voluntatem patefacere voluerit: quos interim certiores facit, hæc se non secundum carnem, sed mentem Dei scripsisse. Nihil igitur in Epistolâ ad Romanos de eorum potestate dictum est quod à S. Ignatio scribi non potuit.

Capite XXI Interpolationibus, aut Spuriis perstrictis, unicum Argumentum adversus Autorem ipsum cuditur: quod ab ea re petitur, quam *non à gravitate Martyris abhorreere fatetur, sed à iudicio & sapientiâ* neque ab illis quidem multum, sed *nonnihil*. Hæc autem iudicii & sapientiæ defectus ex prudentiâ Interpolatoris detegitur perspiciturque. Ita scilicet Dallæo Autor Epistolæ ineptus, imprudens, sciolus, in quo nihil tale reperire potuerunt antiquissimi Patres; Interpolator autem acutus, prudens, & quod mirum est, etiam *fortis*, cujus ineptias omnes vident. Sed quid tandem illud est, quod adeo à iudicio & sapientiâ S. Martyris abhorret? Illud nempe, quod polliceatur se secundum libellum ad Ephesios missurum. Hoc prudentiæ, hoc sapientiæ S. Ignatii officit. Nam in assiduâ meditatione mortis, & inter Leopardorum vexationes hoc polliceri stultum esset.

Priusquam hæc censura admittatur, videamus quid promittit, & quomodo. Quod promittit est *δίδωμι βιβλίον, secundum libellum*, five Epistola. *βιβλίον* quidem quodvis scriptulum Græcis, ut ex Plutarcho constat, apud quem in Vitâ Cimonis describuntur Chii *πρόδοντες ἐπὶ τὰ τεῖχη βιβλίδια περὶ σὺνέπειρ' αἰς αἰῶνις*, libellulos sagittis annexos super muros mittentes. Vocat autem hanc Epistolam quam tunc scripsit libellum primum quod esset cæteris quas scripsit paulo prolixior, (ut Hieronymus Augustino, Epist. 89. *Tres simul Epistolæ, imò libellos, per diaconum Cyprianum tua dignationis accepi*: & Epist. 2. *Libellum hunc libello ejus copulato*, de duabus primis Epistolis) promittit se secundum etiam missurum. Quomodo autem promittit? non absolute; sed sub conditione non unâ. Primò, si Deus voluerit, *ἐάν θέληται ὁ*; secundo, si intelligat Ephesios ita se habere, ut ad ipsos ea quæ meditatus erat par esset scribere. Non hæc temeritatem aut insipientiam, sed pietatem & prudentiam sapiunt, si & materiam, & modum pollicitationis consideres. Sed conditio, inquires, & affectio Martyris impediunt quo minus hoc etiam sub illis conditionibus promittat: *assidua scilicet meditatio mortis, & Leopardorum vexationes*. Imò verò nullo modo. Erat enim in illo Sancto Martyre cum zelo Dei & curâ Eccle-

Ecclesiarum conjuncta mortis meditatio; neque aliorum minùs quàm suam salutem spectabat. Eadem itaque causa quæ ut primam Epistolam ad Ephesios mitteret, ut secundam insuper promitteret, si opus esset, Sanctum Virum permovebat. Sed inter Leopardorum vexationes hoc sapienter promittere non potuit. Quidni? an qui unam jam scripserat Epistolam in manibus militum, quos Leopardos vocat, alteram scribere non potuit?

Ut hæc objectio plenè & perspicuè solvatur, satis erit observare vexationes militum, quorum custodia Confessores tradebantur à Christianis redimi solitas esse. Et quidem in hunc finem, quò laxius custodirentur, & liberius fruerentur carcere, à Fidelibus opes erogabantur, tum ut Confessores ipsos alerent, tum ut custodum iniquitatem largitionibus mitigarent. Antiquissimus locupletissimûsq; harum rerum testis est inter Ethnicos Lucianus in Epistolâ de morte Peregrini. Postquam enim ille in carcerem conjectus est, statim viduæ & orphanæ, ad fores carceris convolabant, οἱ δ' ἐν τέλει αὐτῶν καὶ συνεκθιδόν ἐνδόν μὲν αὐτῷ διαφείροντες τὸς δεσμοφύλακας· εἴτα δὲ πάντα ποιήματα εἰσπομίζετο, καὶ λόγοι ἱεροὶ αὐτῶν ἐλέγοντο. *Magistratus autem eorum* (puta sacris ordinibus initiati qui ἀρχοντες tum dicebantur) *etiam intus cum eo condormiebant, custodibus corruptis: dein cæna variè introducebantur, & sacri eorum sermones dicebantur.* Ecce vetustissimum Ecclesiæ morem hic habemus ab Ethnico descriptum; ubi in carcere Agapæ celebrantur, viduæ & orphanæ alebantur, ritus Christiani à custodibus redempti sunt. Καὶ μὴν καὶ ἡ ἐν Ἀσία πόλεων ὅτιν ὧν ἡκόν πνες, ἡ Χριστιανῶν πολλόντων ἀπὸ τοῦ κοινῆ, βοηθήσαντες καὶ ξωαρχοῦσιντες καὶ ὁρμητισμοῖς τὸν ἀνδρα. *Aliqui etiam ex quibusdam Asia civitatibus venerunt è communi mittentibus Christianis, qui viro opem ferrent, ipsumque defenderent, & consolarentur.* Et hoc etiam docet factum esse ex more Ecclesiæ Christianæ. Ἀμήχανον δὲ πὶ τὸ πᾶσι ἐπιδείνῳ ἐπειδὴν πτοῦντων ἡρώται δημόσιον, ἐν βραχεὶ γὰρ ἀφειδῶσι πάντων. *Incredibilem autem quandam celeritatem ostendunt, si quid tale publicum contingat. Illico enim nulli rei parcunt.* Καὶ δὴ καὶ τῷ Περσελίνῳ πολλά τότε ἡκὲς χερήματα παρ' αὐτῶν ἐπιπεράσσει ἡ δὲ δεσμὴ, καὶ πρὸς δὸν ἐμικρὸν ταύτην ἐποιήσας. Proinde Peregrino tunc multa pecunia mittebantur, & non exiguum proventum hæc lucrificat. Insignis admodum hic locus Luciani est, charitatem, curam studiûmque Christianorum Veterum erga Confessores graphicè depingens, in re notissimâ, quæ sub finem imperii Hadriani, in primâ hujus Philosophi peregrinatione contigit. Sed Christianos ipsos de re eadem differentes audiamus. Tertullianus jam adultior Montanista factus lib. de Jejuniis Catholicorum charitatem ipso Luciano acerbius & invidiosius sugillat. *Planè vestrum est*

in carceribus popinas exhibere martyribus incertis, nè consuetudinem quarant, nè tadeat vita, nè novà abstinentia disciplinà scandalizentur, quam nec ille Pristinus, vester non Christianus martyr, attigerat: quem & facultate custodiæ libera aliquandiu fartum, omnibus balneis quasi baptisinate melioribus, & omnibus luxuriæ secessibus quasi Ecclesiæ secretioribus, & omniibus vitæ istius illecebris quasi æterna dignioribus hoc puto obligatum nè mori veller. Idem tamen Tertullianus ad Martyras cap. 1. de eadem Ecclesiæ consuetudine sedatius loquitur. Inter carnis alimenta, benedicti Martyres designati, quæ vobis & domina mater Ecclesiæ, & singuli fratres de opibus suis propriis in carcerem subministrant, capite aliquid & à nobis quod faciat ad spiritum quoque educandum. Et cap. 2. Ipsam interim conversationem seculi & carceris comparemus, si non plus in carcere spiritus acquirit, quàm caro amittit: imò & quæ iusta sunt caro non amittit, per curam Ecclesiæ, agapen fratrum. Hæ Ecclesiæ & fidelium opes Diaconis concredebantur, qui Confessores & consilio juvarent, & victu sustentarent, & à custodum iniquitate dato pretio redimerent. Tertulliani ævo S. Perpetua in Passione suâ. Ibi tunc Tertius & Pomponius benedicti Diaconi, qui nobis ministrabant, constituerunt premio ut paucis horis emissi in meliorem locum carceris refrigeraremus. De vetustissimâ hac consuetudine S. Cyprianus Epistolâ 11. Et credideram quidem presbyteros & diaconos qui illic presentes sunt monere vos & instruere plenissimè circa Evangelii legem, sicut in præteritum semper sub Antecessoribus nostris factum est ut diaconi ad carcerem commeantes Martyrum desideria consiliis suis & Scripturarum præceptis gubernarent. Idem Epistolâ 5. Quantum ad sumptus suggerendos sive illis qui gloriosâ voce Deum confessi in carcere sunt constituti, sive iis qui pauperes & indigentes laborant & tamen in Domino perseverant: peto nihil desit, cum summa omnis quæ redacta est illic sit apud clericos distributa propter ejusmodi casus. S. Dionysius Episcopus Alexandrinus apud Eusebium, lib. 7. c. 11. de Eusebio Diacono. Εὐσεβίου, ὃν ἐξ ἀρχῆς ὁ Θεὸς ἐνεδυνάωσεν, καὶ παρεσκεύασεν τοὺς ὑμνηροῦς ἑπὶ ἐν ταῖς φυλαγαῖς ἡγορηθῆσαν ἐναγωνίως ἀποπληθεῖν. Eusebium, quem Deus jam inde ab initio roboravit, impulitque ut Confessoribus in custodiâ positis ministeria strenuè exhiberet. Autor Constitutionum Apostolicarum lib. 5. c. 1. de Confessore. Μὴ πλειόντε αὐτὸν, ἀλλ' ἐν τῷ χρόνῳ καὶ τῷ ἰσχύει ὑμῶν πλεονάζει αὐτὸς εἰς διασώζον αὐτὸν καὶ εἰς μισθοδοσίαν ἡμῶν εργατοῦ, ἵνα ἐλαφρυνθῇ καὶ ἐπιμελείας τύχη, ἵν' ὅσον τὸ ἐφ' ὑμῶν μὴ ἐλίγῃται ὁ μαχαίρει ἀδελφὸς ὑμῶν. Ne eum negligatis; quin potius mittite ei ex labore & sudore vestro ad victum, & ad mercedem militibus solvendam, ut allevietur & curetur; ut quantum in vobis est, beatus frater vester non prematur. Victor Vitenfis de Carthaginen-
fidus

fibus in Persecutione Africanâ. Sed populus memorata urbi in Domino semper fidelis, dato munere carcerariis, die ac nocte Christi martyres frequentabat.

Hæc cum fuerit vetustissima Ecclesiæ consuetudo, idem etiam in Ignatii vinculis factum constat. Nam S. Chrysostomus in Panegyri hæc observat. Αἱ γὰρ καὶ τὴν ὁδὸν πόλεις σωτῆρες αὐτῶν πάντων ἡλεῖον τὸν ἀθλητῶν, καὶ μετὰ πολλῶν ἐξέπιπτον ἢ ἐφοδίων, ἢ ἰατρικῶν, ἢ πρεσβείας αὐτῶν σωσαμένους. Civitates enim in itinere concurrentes Athletam animabant, & cum copioso viatico dimittebant, orationibus & comitatu illi concertantes. Semper enim agnoscit eam quam habuit ab Ecclesiis ἀνάπαυσιν, idque ferè per Diaconos: ut ad Smyrναeos, καὶ πάντα με ἀνέπαυσεν, & de Burrho, καὶ πάντα με ἀνέπαυσεν, ad Ephesios de Croco, καὶ πάντα με ἀνέπαυσεν, ὡς καὶ αὐτὸν ὁ Πατὴρ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνάπαυξεν. Hæc autem ἀνάπαυσις, sive ἀνάψυξις, fuit illa refrigeratio, de qua Veteres loquuntur. Omnibus igitur modis Diaconi aliisque ab Ecclesiis missi Ignatio in itinere ministrabant, adeoque eum à vexationibus militum, quantum in ipsis erat, præmiis redimebant. Hinc autem rectè intelligitur quod de militibus, quos Leopardos vocat, scribit, οἱ καὶ ἀεργατέωροι χεῖρες γίνονται, qui & beneficiis affecti pejores fiunt, scilicet quo plus pecuniæ à fidelibus acciperent pro relaxatione vexationis, eo acrius ex intervallo S. Martyrem vexabant, quò maiorem pecuniæ vim extorquerent, & Christianos copiosius emungerent. Quare cum toties Ignatio contingeret refrigeratio, & ab iniquitate militum redemptio, & ut loquitur Tertullianus, facultas libera custodia, faciliè potuit illas quas habemus Epistolas exarare, quarum aliquæ non multò longiore quàm unius horæ spacio scribi potuerunt, neque ex iis ulla tam proluxa est ut plures quàm tres horas postulet. Certè quamvis longa Epistola una non sufficit, inquit Hieronymus ad Chromatium. Cur igitur, qui ad Ephesios hanc Epistolam scripsit, non & aliam, si opus esset, scribendi occasionem opportunitatēque polliceri sibi posset, causam nullam video. Unde tota illa imprudentia & insipientia in alio libello promittendo prorsus evanescit. Hæc eo lubentius hoc loco commemoravi, & fufius prosecutus sum, ut simul Blondelli quæstioni responderem. Quo palpo belluinam Leopardorum rabiem sedare datum est, ut vinculum suum non modo pii animi aut alterius solatii frui, sed eidem vicinas undique Ecclesias, nullo incendii Christianos orbe toto depascentis metu aggregari sinerent? Hæc enim eadem operâ distantur. Qui enim nostra legerit, & palpum statim videbit, & tot Christianorum concursus factum esse non mirabitur.

Capite XXIV ea congerit quæ in Epistolis occurrunt non satis cum Martyris modestiâ consentanea: quæ tamen fatetur esse minus elata

quàm ea quæ superius audivimus. Hæc autem in quatuor Argumenta dividit; quorum duo Interpolationes aut spuria spectant, duo in nostrum Ignatium diriguntur. Prima modestiæ violatio est, quod *supercelestium scientiam sibi vindicat*. Quasi verò Christiano viro, & quidem Episcopo, & ab Apostolis edocto nulla supercelestium scientia competeret. An τὰ ἐπερὴνια toties ab Apostolo memorantur, ut de illis nihil scire, nihil scribere possent Christiani? Mira hæc mihi videntur; & tamen ob hanc unam sententiam à modestiâ hic scriptor duplici nomine discedit. Primò, sibi ea tribuit quæ nemini homini mortali concessa sunt. Nego, pernego. Dicit se πολλά περὶ τὴν ἐν Θεῷ, multa sapere in Deo. An hoc nulli mortalium concessum est? an potius ab omnibus Christianis requisitum non est? Ad sapientiam in Deo & quidem multam omnes vocantur: ille præsertim quem S. Chysostrmus ἀντίρροπον Πίστιν διδάσκαλον appellare non veretur. Dicit se ea scribere posse quæ Trallenses non caperent. An hoc nulli mortalium concessum est? Nondum tanta nobis tunc temporis Trallensium scientia fuisse apparet. Cum ad Smyrnæos supercelestium, & visibilibus invisibilibusque mentionem fecisset, statim addit, *Qui capis, capias*. Postremò, hæc ἐπερὴνια clarius definit, dum se τὰς παροδοσίας τὰς ἀγγελικὰς, καὶ τὰς οὐράσις τὰς ἀρχοντικὰς intelligere posse dicit. Nec tamen patet hac huiusmodi esse quæ nulli mortales sciant. Nos fortè non rectè intelligimus quid Epistolæ scriptor per ista verba voluerit, at eum illa non intellexisse quæ his verbis significare voluit, nemo certè mortalium novit. Per παροδοσίας Dallæus significari putat, loca in quibus vel singuli Angeli vel Angelorum ordines à Deo in hoc universo positi sunt. Sed de hac interpretatione dubitari non immeritò potest. Quamvis enim eam vocem velut elegantem Cicero usurpaverit, apud Græcos tamen, ut opinor, rarò extat; & apud Ciceronem eâ significatione sumitur quæ Angelis non competit. Τὸ πρὸς in hoc ipso Scriptore pro officio & dignitate sumitur, ut ad Smyrnæos, τὸ πρὸς μὲν πάντα φύσιν. Vetus Interpræs, *Qualitate nullus infletur*; ut rectè legendum monuit Isaacus Vossius; nam Usserius non rectè qualiter ex MS. transcripsit. Interpolator, Τὸ πρὸς καὶ ἀξίωμα καὶ πλῆθος μὲν πάντα φύσιν. Ad Polycarpum, ἐν δίκῃ σου τὸν πάπον, *Kindica locum tuum*, hoc est, officium & dignitatem quam ut Episcopus obtines. Quem locum sine dubio Origenes in animo habuit, cum in Commentariis ad Matthæum scripsit, Ἐὰν δὲ τὸν τόπον τῆς Ἐπισκοπῆς ἀνδ' ἀκέραιος χρόνῳται πρὸς ἑνὸς. Et τοιοῦσία eo sensu sumpta ad Angelorum ordines rectius fortasse applicari potest: varia autem eorum officia dignitatésque Vetustissimi Christiani agnoscebant. Συναίσις ἀρχοντικὴς reddit rursum Dallæus principum quasdam stationes atque acies, cum συναίσις neque stationem

neque *aciem* significet. De his fusiùs aliquando fortasse age-
mus. Interim fateor de Angelorum naturâ, officiis, dignitatibus
ordinibûsque diversis scire se aliqua Scriptorem Epistolæ affirmare,
quæ Trallenses capere non potuisse putavit: & hoc potiùs ad locum
S. Pauli ab Ulserio indicatum spectat, quàm ad illum à Dallæo, ubi
non de scientiâ sed de religioso cultu angelorum agitur. Quare hoc
sentio S. Ignatio probè convenire, & ab eo non immodestè sed verè di-
ctum esse, & ad ea quæ sequuntur rectè accommodari posse. Irenæus
Charismata in Primitivâ Ecclesiâ commemorans meminit τὰ μυστήρια
τῶ Θεοῦ ἐκδιδύναι, eorum qui arcana Dei mysteria exponebant. Ut
Ignatius ad Polycarpum, τὰ ἑ ἀόρατα αὐτεῖς ἴνα σοι φανερωθῇ, ὅπως μυσ-
τὲρς λέγει, καὶ πάντες χάρισμα ἔχεισαν. Invisibilia autem petas ut
tibi manifestentur, ut nullo deficiat, & omni charismate abundes. S.
Chrysostomus asserit S. Ignatium arcana quædam ab Apostolis acce-
pisse. Σωτηρίαν τοῖς ἀποστόλοις γνῶσις, καὶ πνευματικῶν ναμάτων ἀπλου-
σιαν, ὁποῖαν οὐδ' εἷς εἰς τὸν σωσθέντα, καὶ ταυταχὺ συγγνώμης, καὶ
ῥῆτῶ καὶ ᾠδῶντων αὐτοῖς κοινωνοῦσιν. Cum Apostolis genuinè conver-
satus agnis spiritualium rigatus est. Qualem discipulum fuisse patet
qui cum illis nutritus, & ubique conversatus, & de dicendis & de arca-
nis participavit? Ubi de arcanis autem loquitur, non dubito quin hunc
locum, & huic similes in Epistolis reppererit, Præterea in Excerptis
Clementis ἐκ τῆς ἀνατολικῆς διδασκαλίας, ex Orientali doctrinâ,
quæ sanè S. Ignatio incognita esse non potuit, nonnulla de An-
gelorum variis officiis & dignitatibus referuntur. Neque verò
quòd ea dixerit Trallianos stragulatúra, adeò hæc sublimia esse indi-
cat. Hoc enim ad eos tanquam infantes dictum est qui solido cibo fa-
cilè stragulantur: quod tralatitium est. Ut Tertullianus Epistolâ 64
de Origenianis loquitur. Ex quo volunt intelligi, nos qui necdum ini-
ciati sumus, debere audire mendacium; nè parvuli atque lactentes so-
lidioris cibi edulio suffocemur, hoc est, σεργαλασθόμεθα. Et Dallæus
ipse Capite 29 dum hæc Ignatii verba recitat, observat in ipsis aperte
expressa Paulini sensus vestigia.

Sed & hoc plane, inquit, *intempestivum erat*. Imò verò & huic loco & tempori maximè congruit. Quod ut non videret Dallæus fœda, ut opinor, sententiæ præcedentis corruptela, cui tam infelicitè medelam adhibere conatus est Salmafius, in causâ fuit. Ista duo vocabula *ἐαυτὸν πόνερον*, ab illo toties vexata & pejora facta, facillimè in unum ex Interpretatore compinguntur, ut minimâ mutatione *συντονώτερον* legatur. Qua voce restituta reliqua minimo negotio sanantur. Sic igitur lego. Ἀγαπῶν ὑμᾶς φίδομαι. συντονώτερον δυνάμει γέγραπεν οὗ τότε εἰς τὸτο ὥσθω ἵνα ὦν χαλκείτῃ ὡς ἀπόστολῃ

ἐμὴν διατάσσωμαι. Significat se in animo habuisse aliquid ad eos pro Episcopo suo Polybio scribere, quem majorem etiam apud Ethnicos reverentiam obtinere quàm apud ipsos indicat; acrius igitur aliquid meditatus erat, ut quoniam jam condemnatus esset, Apostolicâ quadam autoritate uteretur. Sed ex amore erga ipsos, & ex suâ conditionis sensu eis parcat. Πολλὰ φρονῶ, inquit, ἐν Θεῷ, *Multa sapio in Deo*, quamplurima ab Apostolis ipsis accepi, quæ vos latent: possem ex eorum autoritate vobis præcipere, ἀλλ' ἐμαυτὸν μέτρο, *sed meipsum mensuro*. Hæc duo paulo fusiùs persequitur; dein eos hortatur, non suo nomine sed per amorem Christi, ut ab hæreticis caveant. Quorum si priora hand vulgarem in mysteriis Christianæ religionis scientiam indicant, posteriora certè singularis modestiæ specimen exhibent. Objectio autem illa, quæ hæc satis invidiosè dicta pronunciat, adeò Scriptorem non ferit ut seipsam jugulet. *Cum proficitur*, inquit, *ista quorum sibi scientiam arrogat adeò esse excelsa, adeò supra mortalium etiam fideliū captum sublimia, ut ea à Trallianis suis capi posse desperet. Cujus rationem affert non admodum officiosam, hanc scilicet, quod isti sint ῥήμοι, parvuli, pueri, infantes. Non video quomodo magnam sibi scientiam arrogat, qui se supra pueros sapere dicit. Non intelligo quomodo quis illa adeò excelsa esse, & supra omnium mortalium captum sublimia asserat, quæ tantum ab infantibus capi non posse existimat. Non capio quare pueri Deo digni dici non possint, aut mentem inculpatam & inseparabilem in patientiâ non habeant.*

Sed nec satis modestus censoribus nuperis Scriptor videtur, dum Polycarpo, tanquam tyroni Magister scribit, ἀτὲρ σωέσιν πλείονα ἢς ἔχεις, *Pete prudentiam ampliorem eâ quam habes*. O præclarum immodestiæ specimen! Monet eum ut juniorem senior, ut charum amicus, ut liberum vinctus, ut Episcopum Confessor, & hortatur ad incrementa spiritualium donorum acquirenda, & à Deo omnis boni fonte petenda. Monitum planè hoc non immodestum, sed pium inprimis & fidele, quòdque Veteres qui Loca communia tractarunt sibi diligenter exscribendum putabant. Neque verò levis suspicio hæc fuisse signanter dicta, & aliquid hîc innui quod valde notatu dignum est. Nam & in Inscriptione Polycarpo scribit, Ἐπισκόπου Ἐκκλησίας Σμυρναίων, μάλιστα ἰσοκομιτέω ὑπὸ Θεῷ Πατρὶς καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ. *Episcopo Smyrnenorum, magis autem visitato à Deo Patre & Jesu Christo*. Innuere autem videtur locum Apocalypseos, quo scribitur ad Angelum Smyrnenorum Ecclesiæ, *Novi opera tua*. Quæ si observatio recta sit, non dubitandum erit, quin illi septem Angeli Ecclesiarum totidem fuerint propriè dicti Episcopi.

C A P. XII.

Argumenta à Dictione petita refelluntur. Vera vocis Θεοφόρου notio apud Antiquos. Ea vox S. Ignatio dum in vivis esset tributa est. Sermones Ignatii cum Trajano habiti explicantur. Martyres à Paganis, κακοδαίμονες, miseri, seu infelices nominati. Fabula de S. Ignatio puero in ulnis Christi accepto hoc titulo longè posterior. Alia traditio illi fabulæ coæva Veteribus incognita. Fabulæ ipsius Anastasius & Metaphrastes primi meminerunt. Ignatii Patriarchæ Constantinopolitani ætate Fabulæ natæ videntur. Noster Ignatius presbyteros ιερείας non appellat.

Tque hæc quidem hætenus de rebus ipsis, quæ Epistolas, quas defendimus, S. Ignatio Episcopo & Martyri alienâ manu minimè subditas fuisse persuadent. Quæ sequuntur orationem, & verba ex quibus oratio contexta est spectant. De oratione in genere disputat, sed nihil aliud asserit, quàm, Epistolas duodecim non esse unius ejusdemque Autoris, quod ei libentissimè concedimus. Cùm autem omnium Epistolarum ingenium & ideam Criticè repræsentat, antiquissimas illas, Eusebio visas, maximè exagitat; earum stylum miris modis infamat ac deturpat, illius sententiæ S. Hieronymi minimè memor, Scio inter Christianos verborum vitia non solere reprehendi.

Prima dictionis labes quam observat est cognomentum Θεοφόρου Ignatii nomini semper adjectum. At certè si vox Θεοφόρος cognomentum sit, stylum vel dictionem minimè lædit; neque quisquam eo rudiùs aut incultiùs scribere dici potest, quòd se vel uno vel pluribus nominibus pro-

prodat. Sed hoc Ignatii nomen Theophorus & apud vetustissimos omnes est inauditum, & planè fabulosum, & ex fabulâ ortum. Ergo Epistolæ alicuius alicujus diu post Ignatiū fuisse necesse est. Hoc igitur Argumentum suo loco dimotum est, & ad ea pertinet quæ temporum fidem pulsare videantur. Sed salva res est: & magis certa hujus cognominis antiquitas quàm ut recentis fabulæ prætextu rejiciatur, magis explorata vocabuli notio in Veterum scriptis, quàm ut posteriorum ineptiis eludatur.

Θεοφόρος vox est antiquis Ecclesiæ Scriptoribus maximè familiaris: ut huic ipsi scriptori Ephesii Θεοφόρε, & ναοφόρε dicuntur. Ita Clemens Alexandrinus in excerptis asserit. Θεοφόρον γινέσθαι τὸν ἄνθρωπον περισσῶς ἐνεργεῖν ὑπὸ τῆς Κρείας, καὶ κατὰ τὴν σάρκα αὐτοῦ γινώσκον. Et Stromat. lib. 7. ἢ ἐκ οὐδ' αὖτε, φησὶν ὁ Ἀπόστολος. ὅτι γὰρ ἐστὶ τῷ Θεῷ; Θείῳ ἀρετὴ ὁ γνῶσκων καὶ ἡ δὴ ἀρετὴ Θεοφόρων καὶ ναοφορέων. Idem enim est templum Dei esse, & Θεοφόρον esse, vel ναοφορεῖν. Pseudo-dionysius Cœlestis Hierarchiæ cap. 7, docet nomen Throni inter ordines Angelicos denotare τὸ Θεοφόρον. S. Basilii de Spiritu S. cap. 5, ἐκ τῆ ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ Θεοφόρος σὰρξ. Homiliâ in Nativitatem, ἴδ' ἐν τῷ πνεύματι καὶ τῷ σώματι τὸν Θεοφόρον ἐκείνῳ συστάσθαι σάρκα. Ac rursus Homiliâ in Psalmum 59, ἡ πόνημα ἢ τῆς διότης καὶ Θεοφόρος σὰρξ, δι' ἧς ἐκτίθη τοῖς ἀνθρώποις. Gregorius Nazianzenus Epistolâ ad Cleodonium 2. de Apollinaristis, τὸ δὲ ἦν αἰσχυρῶς καὶ ἀνθρώπων Θεοφόρον, ἀλλὰ Θεὸν σαρκοφόρον & μὴ σάρκα Θεοφόρον, ἀλλὰ Θεὸν ἀνθρωποφόρον. Oratione tertiâ, βέλεται γὰρ ἡμῖν ὁ λόγος μὴ ἐξεῖναι διαπιστεῖν τοῖς ὑποφύτοις Θεοφόρων ἀνδρῶν εἰρημόβοις. Oratione 37, ὡς περ καὶ μὴ αὐτῶν Θεοφόρων ἐπιλοσόφωσιν. Palladius in Præfatione Lausiacæ Historiæ, περὶ Θεοφόρων ἀθλητῶν τῶν Χριστῷ τὴν ἐξάντιον τέτων ζῶντι ἐκμεμάδην. Quintus S. Cyrilli Anathematismus ab Anastasio versus, Si quis audet dicere Christum hominem ἀνθρώπων Θεοφόρον, id est, hominem Deo usentem se asportantem (lege, sive portantem) & non Deum esse veraciter dixerit, Anathema sit. Et tamen B. Theodoretus, τὸν Θεοφόρον ἢ ἀνθρώπων ὡς πολλοῖς καὶ ἁγίων πατέρων εἰρημένον καὶ παρατίθηται. Deiferum hominem, sicut à multis Sanctis Patribus dictum est, non rejicimus. Cyrillus autem, θαυμάζω ἡμεῖς τὸ μὴ χεῖναι πρὸς τὸν Θεοφόρον ἀνθρώπων ἐνομαζέσθαι τὸν Χριστόν, ἵνα μὴ καὶ ἵνα καὶ ἁγίων νοοῖτο. Dicimus enim nos non debere ab aliquo Deiferum hominem nominari Christum, ut nè sicut unus Sanctorum intelligatur. Eulogius apud Photium de S. Cyrillo, ὁ δ' αὐτὸς Θεοφόρος ἀνὴρ καὶ τῶν δούλων ἀναθεματισμῷ τὰ αὐτὰ βοᾷ. Photius Epistolâ primâ de quintâ Synodo, Πέντε ἢ καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν Θεοφόρων πατέρων παρασία καὶ συνδραμῇ ἐκκαίνετο. De sextâ, ἑξομῆκοντα ἢ καὶ ἑκατὸν Θεοφόροις ἀνδράσι τὸν ἀρχιεπίσκοπον, De septimâ, καὶ μακαρίων ἐκείνων καὶ ἱερῶν ἀνδρῶν ἢ Θεοφόροις

ἡ ἀγία παρῆγεν. Frequentissimus igitur hujus vocabuli in Veterum scriptis usus reperitur, cujus explicatio in Scholiis Maximi ad locum Dionysii citatum fusius traditur: Σημείωσαι ὅτι καὶ τὸ ἥλ' ἀγίων θεῶν παρῆγεν θεοφῶρον εἶπε, ὡς φέρεν ἀναπαυόμενον νοητῶς τὸν Θεόν. Ὁρα εἰ περὶ αὐτὸν ὁ μαρτυρεῖ. Βασιλεῖς ὁ Καππαδόκης τὴν θεοφῶρον εἶπε σάρκα, σκοπτόν πῶς εἴρηται· ἀλλ' ἢ μὴ σὰρξ αὐτῷ τῷ Κυρίῳ καὶ ἵσταν καὶ ἱσάσαν ἦν ὡς αὐτῷ τῷ Θεῷ λόγῳ· διὸ καὶ σαρκοφορεῖν αὐτὸς λέγεται παρὰ ἥλ' πατέρων, καὶ σὰρξ ἐνδύσασθαι. Τί ἀποπον εἰ καὶ ἡ σὰρξ αὐτῷ λέγεται θεοφῶρος, ὡς φέρεται τὸν Θεόν λόγον καὶ ἔγχεσιν ἐδιδάσαν, αὐτῷ σὰρξ καὶ λεγόμενη καὶ ἱσάρχου κυρίως καὶ χρί' ἀλήθειαν. Οὕτως ἢ χρί' ἔχειν ἔχοντες ὡς ἑαυτοῖς τὸν Θεόν ἀρρήτῳ τε λόγῳ καὶ ἀνεγνωτῷ διαλογῷ θεοφῶροι καὶ αὐτοὶ διὰ τῆτο λέγονται. *Observe eum Sanctiorum Thronorum ordinem* θεοφῶρον nominare, veluti ferentem intellectualliter residentem Deum. Quare cum etiam B. Basilus Cappadox θεοφῶρον carnem dixit, considerandum quomodo illud dictum sit. Caro autem ipsius Domini secundum substantiam & secundum substantiam unita est ipsi Deo Verbo: quapropter & σαρκοφορεῖν, carnem ferre ipse dicitur à Patribus, & carnem induere. Quae igitur absurditas si etiam caro ejus dicatur θεοφῶρος, tanquam ferens Deum Verbum secundum unionem inseparabilem; eum ipsius caro & dicatur & sit propriè & secundum veritatem. Hi autem per gratiam habentes in seipsis Deum, ineffabili ratione & incogitabili intellectu, etiam ipsi θεοφῶροι propterea dicuntur.

Hanc veram Vocabuli notionem cum Veteres tanto consensu agnoscant, neque an idem S. Ignatio peculiariter attributum sit quisquam dubitet; quæritur tantum quæ sit antiquitas hujus cognominis, an fabulâ vetustius appareat, & Ignatio vivo impositum fuerit; an potius fabulâ posterius & ex illâ natum. Primò igitur hoc mihi concedi postulo, ut ante scriptam Eusebii historiam nomen τῷ θεοφῶρ Ignatio attributum sit: si enim postea insertum esset, Epistolarum quas defendimus auctoritatem minuire non posset, cum illas easdem esse quas vidit Eusebius etiam Adversarii agnoscant. Imò nomen hoc Epistolis cœvum fuisse mihi videtur ex ipsis Epistolis colligi non ineptè posse. Sic enim ad Smyrῆnos Scriptor loquitur, Τί γὰρ με ὀφελεί τις εἰ ἐμὲ ἐπαινεῖ, τὸν ὃ Κύριον με βλασφημῶ μὴ ὁμολογῶν αὐτὸν σαρκοφῶρον; Ὁ ὃ τῆτο μὴ λέγων τελείως αὐτὸν ἀπέρηται ὡς νεκροῦς; τὰ ὃ ἀνέμαλα αὐτῷ ὄντι ἀπὸς ἐκ ἐδοξέ μοι γράφει. Quid enim juvat me qui sine laude, Dominum autem meum blasphemans non confitens cum carniferum? Qui autem hoc non dicit ipsum perfectè abnegavit existens mortifer. Nomina autem ipsorum existentia infidelium non visum est mihi inscribere. Quis enim non videt Ignatium ad nomen θεοφῶρος Epistolæ præfixum alludere, quod agnovit sibi ne quidem à Docetis negatum fuisse? Illorum autem laudes.

des non acceptabat, dum eum Θεοφόρον vocarent, negarent autem Christum σαρκοφόρον, & se probarent νεκροφόρος: neque eorum nomina recitare volebat. Et in Epistolâ ad Magnesios, καὶ ἁγιάζεις ᾧ ὀνόματι Θεοπεποιτάς ἐν οἷς ἀποφύγω δειμαῖς ἃς ἔχει ἡ Ἐκκλησία. Dignificatus enim nomine Deodecentissimo in quibus circumfero vincula tanto Ecclesias. Ubi viri docti jungunt illud nomen cum ἐν οἷς, & putant esse vel Christianum, quasi Christianus non fuerit antequam in vincula coniectus est; vel Confessorem aut Martyrem, cum Confessoris nomen adeo antiquum esse minimè videatur, Martyrem autem nunquā se appellat Ignatius. Et omnino illa verba ἐν οἷς μετὰ τὴν δειμῶν potius sequentibus ἃς ἔχει ἡ Ἐκκλησία ad jungenda videntur. Quod & ex sententiâ ab Imperatore latâ melius adhuc intelligitur: sub enim hoc nomine Θεοφόρου, & ad ejus expositionem relatione habitâ in vincula coniectus est, uti in Actis legimus, Trajanus sententiavit, Ignatium precipimus in seipso dicentem circumferre crucifixum vinculum a milibus duci in Magnam Romam. Adeo non sine sarcasmo Imperator Ignatium condemnavit. Sed habemus testes Eusebii temporibus longè antiquiores. Vetusissima enim Acta hæc disertè de S. Ignatio coram Trajano Imperatore constituto narrant. Trajanus dixit, Quis es tu Cacodemon, qui nostræ præcepta festinas transgredi; & aliis persuades ut malè pereant? Ignatius dixit, Nemo Theophorum cacodemonem vocat. Rursus, Trajanus dixit, Et quis est Theophorus? Ignatius dixit, Quis Christum habet in pectore. Trajanus dixit, Tu igitur in teipso Christum circumfers? Ignatius dixit, Scriptum est enim, inhabitabo in ipsis & inambulabo. Qui locus prophetæ à S. Cyrillo ad τὴν Θεοφόρου explicationem adhibetur. His verbis & vera antiquitas nominis, & vera notio asseritur. Sed Dallæus Actorum Autorem diu post Ignatii tempora vixisse putat, quod & alia confirmant, inquit, & inter cetera sermones quos cum Trajano à Martyre habitos Acta ista præter omnem veritatem ac decori speciem fingunt. Miror equidem eum hæc Ignatii Acta nunquam de industria refutasse: præsertim cum ea tam illustre Epistolæ ad Romanos testimonium præbeant, quam ille tam fastidiosè rejicit. Quænam illa alia sint nescio, sermones certè neque veri neque decori rationes turbant. Una tantum vox à Trajano usurpata reliquis omnibus occasionem præbuit, quam nemo dixerit Imperatori minimè convenire, qui eam rectè intellexerit. Mirum fortasse alicui videatur, Trajanum sic Ignatium compellasse, Quis tu es, Cacodemon? Sed qui novit quid sit κακοδαιμον, & quomodo Christianos in judicio compellare solebant Ethnici, facillè sentiet & verum hoc & decorum esse. Sic Latinus Interpres in Passione Adronici, Maximus dixit, Quid jam habes facere, male Damon, cum Præses ille nihil aliud dixisse videatur

tur, quàm κακοδαίμων. Est autem κακοδαίμων nihil aliud quàm infelix homo. Gloss. Vet. κακοδαίμων calamitosus. Ut Dio Chrysostomus qui vixit sub imperio Trajani Alexandrinus alloquitur Oratione 32, τί ἐν τῷτο λαμπρῶν, ὁ κακοδαίμωνες, Quid igitur hoc præclari est, ὁ infelices? Eos autem ita compellat, propter illos qui vitam suam præter rationem projecerunt. Φασὶ γὰρ ἡδὴ πᾶς ὅς ἐστι δουλολότων διὰ τῶ τοιαύτῳ πέφασιν γενεῖς, μὴ περισσεύουσιν τὴν θάνατον, ἀλλὰ περισσεύουσιν, ὅπως ἀκούσῃν ἐπιπλέον. Aiunt igitur jam quosdam eorum qui perierunt ex tali causâ animosè se gessisse, non deprecantes mortem, sed supplicantes, ut diutius audireliceret. Hos δυσχεῖς, ταλαιπώρους, κακοδαίμονας appellat; & Christianos ad Martyria festinantes tales omnino putabant, & miseros ac infelices homines tunc temporis plerumque vocabant. Ut Arrius Antoninus apud Tertullianum in Asiâ Martyres allocutus est, ὦ δειλοὶ, id est, ὁ miseri & infelices homines? Homeri Scholiastes, ὁ ἀθλιοί. Hesychius ὦ δειλοὶ, ὁ δειλοὶ, κακοδαίμονες. Unde idem emendandus statim ab initio, καὶ τὸ ἄρθρεν, ὡς παρ' Ὀμήρῳ, ἃ δειλοῖ. Legendum enim est, καὶ τὸ ἄρθρεν, (nempe δειλοῖ) ὡς παρ' Ὀμήρῳ, ὦ δειλοῖ. Nuperi Editores monent hîc ἃ non esse ἄρθρεν, sed omnino voluit Hesychius ἃ apud Homerum pro ὦ articulo positum esse; ipse enim suo loco, ὦ ἄρθρεν, κλητικῆς πῶσεως, ὦ, ὁ ἀνθρώπῳ. Lege igitur καὶ τὸ ὦ, quemadmodum apud Suidam legimus, καὶ τὸ ὦ, Ὀμπερ, ἃ δειλήπ κακῶν, ubi etiam legendum, ὦ δειλοὶ, τί κακῶν Odyss. K. 431,

ὦ δειλοὶ, πῶς ἵμεν, τί κακῶν ἱμεῖρετε τῶτων;

Ad quæ Homeri verba, quare hæc mala ad eò desideratis? alluisse videtur Arrius Antoninus. Sic Maximus Præses Probum Confessorem affatus est, *Requiesce à vanitate tuâ: an permanes in duritiâ miser?* & *Attende corpus tuum, miser:* & Andronicum, *Non sentis tormenta, miser?* & Tarachum, *Miserere jam tui, miser:* atque ita sæpius. Non aliter Ammianus Marcellinus, *Poterantque miserandi homines ad crudele supplicium ducti Christianorum adjumento defendi, ni Georgii odio omnes indiscretè flagrassent.* Cum igitur Trajanus ad Ignatium hac compellatione usus esset, ὦ κακοδαίμων, ille arreptâ hac occasione, Gentium δαίμονας, ut solebant vetustissimi Christiani, exagitat. Putabant enim Ethnici homines κακοδαίμονας malis Geniis seu Dæmonibus inservire. Dion Chrysostomus, Oratione 23, ἀνάγκη κακοδαίμονα φάσκειν αὐτὸν κακῶ δαίμονι συνέδωκον καὶ λατρεύοντα; ἀλλ' οὐδέν. Necesse est eum dicere infelicem, malo Genio conjunctum & servientem? Verum, Nam, ut observat Chalcidius, *juxta usurpatam*

penes Græcos loquendi consuetudinem tam sancti sunt demones, quam pol-
luti & infecti. Ostendit igitur seipsum non malo Genio eon junctum,
sed Deo potius, vel ab ipsâ appellatione, Θεοφόρου, quæ ipsi à Christia-
nis attributa est. His observatis reliqui sermones & personis & rei ipsi
satis consentanei sunt. Fruantur igitur eâ antiquitatis opinione quam
iis Usserius Antiquitatum optimus Judex conciliavit. Neque dubito quin ad
titulum respexerit Pseudo-dionysius cum eum vocavit Θεῶν Ἰγνώτων.
Succinunt Epistolis tres nobiles Græciz Scriptores, Ephraëmius, Jo-
bius, & Gobarus. Ephraëmius Patriarcha Antiochiæ, & Ignatii ex
intervallo Successor inter Patres meminit Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, teste
Photio Codice 227. Jobius Monachus apud eundem Codice 222,
ἐπὶ δὲ οὗ Θεοφόρου Ἰγνάτιου τέλει λαβεῖν τὸν ἀρχόντα τοῦ αἰῶνος τέ-
τα. Stephanus Gobarus Cod. 232, Ἰγνάτιον ἀρχιεπίσκοπον Θεοφόρον, καὶ
κλήμης ὁ Σπρωματός. Successit his Maximus proximo sæculo, qui huic
rei illustre testimonium præbet, ὡς καὶ τὸ Θεοφόρον πολλὰκις αὐτοῦ λεγέ-
μερόν τε καὶ γεγενημένον. Ut illud vocabulum Θεοφόρος sapsit ab eo &
dictum & scriptum. Istud enim scriptum Epistolas, dictum autem Acta
spectat: & illud quidem Epistolarum titulos, hoc sermones cum Tra-
jano habitos confirmat. Eodem septimo sæculo hæc Acta secutum esse
Bedam constat, ut & octavo Adonem. Nec tamen ulla adhuc ap-
paret istius Fabulæ, aut alterius Theophori significationis, vel vola
vel vestigium.

Omnium antiquissimi, quos pro suâ Fabulâ adducit Dallæus, sunt
Anastasius Bibliothecarius, & Simeon Metaphrastes; quorum poste-
rior Vitas Sanctorum non nisi post initium decimi sæculi scripsit; prior
autem vergente ad finem nona octavam Synodum Latine edidit. Huic
autem inter notulas hæc aspersit, *Tradunt Græci, quod parvulus quem
Dominus advocatum statuit in medio dicens, Nisi conversi fueritis & ef-
ficiamini sicut hic parvulus, &c. iste Ignatius fuit & idcirco hunc Dei-
ferum nuncupent. Unde nec Apostoli ausi fuerint eum cum ad Ecclesiæ
presulatum promoveretur amplius manum imponere; nimium quem ore
Dei laudatum & ipsum tactu sanctificatum cognoverint.* Sed quinam;
amabo, hi Græci fuere, qui tales fabulas de S. Ignatio tradiderunt?
non Veteres certe, non eorum aliquis qui ante Anastasium in Græcâ
Ecclesiâ scripsere. S. Chrysostomus Ecclesiæ Antiochenæ presbyter
fabulam utramque aperte refellit, dum Ignatium Christum nunquam
vidisse tradit, & Apostolos eum per impositionem manuum ad ordinem
Episcopatus extulisse narrat. Οὐ μὲν γὰρ τὸν ἀνδρα ἐγὼ ὅτε παρὰ τῶν ἁγίων

ἐκείνων τὴν ἀρχὴν ταύτῃ ἐνχειρίδι, καὶ αἱ ἐπὶ μακαρίων Ἀποστόλων χεῖρες
 τῆς ἐκείνης ἐκείνης ἡφάρτο κεφαλῆς. *Virum ego admior, quod à Sanctis illis
 principatum hunc obtinuerit, & beatorum Apostolorum manus sacrum
 illud caput tetigerint.* Post S. Chrysostomum B. Theodoretus, in Sy-
 riâ Episcopus, qui tot conciones Antiochiæ habuit, Dialogo 1. Ἀκού-
 ντας ὃ πάντως Ἰγνάτιον ἐκείνον, ὃς διὰ τῆς τοῦ μεγάλου Πέτρου δεξιᾶς τῆς
 ἀρχιερωσύνης τῷ χερὶ ἐδέξατο. *Audivisti prorsus Ignatium illum, qui
 per Petri dextram Pontificatus gratiam accepit, &c.* Post Theodore-
 tum Felix Episcopus Romanus ad Zenonem de Petro Mongo, *Qui
 Sanctæ Antiochena Ecclesiæ indignissime se ingessit, sanctamque sedem
 Pontificatus Ignatii martyris polluit, qui Petri dextrâ Episcopus ordi-
 natus est.* Neque Græcis neque Latinis ordinatio Ignatii sine manuum
 impositione aut quarto, aut quinto, sæculo innotuit. Non dubito
 igitur quin Græci illi qui hæc tradiderunt, ii fuerint, quibuscum
 Anastasius Constantinopoli versatus est, cùm octavæ Synodo
 ipse interesset. Lis enim tunc temporis erat de Ignatio Constā-
 nopolitanō Patriarchæ, & Photio Romanis maximè inviso.
 Magnum erat hujus Ignatii nomen, & propter loci dignitatem
 quàm amiserat, & propter exilia & ærumnas quas passus erat, unde
 novus Θεοφόρος appellatus est. Michael Syncellus in Encomio, Ὁ νέ-
 ετ & ὁ μέγας Θεοφόρος Ἰγνάτιος. *Novus hic & magnus Deifer Igna-
 tius.* Chronologia Nicephoro ascripta in MS^o Londinensi, Ἰγνα-
 τῖος Θεοφόρος τὸ πρῶτον ἐπὶ τοῦ μωυσῆ, καὶ ἐξελείδῃ. *Ignatius, no-
 vus Theophorus primò annos undecim, menses quinque, & ejectus est.*
 Ad hunc restituendum maximè intentus fuit Episcopus Romanus :
 Anastasius in eare, Constantinopoli missus, plurimum desudavit : &
 cum Ignatianis versatus, qui Photium de jicere conati sunt, has ab illis
 fabulas audivit, veteribus Græcis penitus incognitas, & Θεοφόρος no-
 τῶν ab antiquis celebratæ prorsus repugnantes. Ab his eandem Fa-
 bulam accepit Simeon Metaphrastes, & inter multas posteris transmi-
 sit. Hæc si vera sit Fabulæ historia, ut mihi videtur : tot sæculis no-
 minæ Θεοφόρος posterior illa fuit, ut non ex illâ Fabulâ nomen ortum,
 sed ex nomine malè intellecto à Græculis, summæ factioni & exor-
 nando suo Patriarchæ deditis efficta Fabula meritò reputetur. Temporum
 igitur ratio hoc nomine minimè violatur.

Mirè hujus quæstionis statum proponit & in ejus solutione trium-
 phat Dallæus. *Quæritur, inquit, an & quâ de causâ Ignatius vocatus
 sit Theophorus.* Certè nemo unquam adhuc quæsit an Ignatius noster
 dictus sit Theophorus, causam sive rationem nominis aliam Antiqui, ali-
 am Neoterici reddiderunt : & idcirco quæri potest, à quibus vera
 nominis ratio explicata fuerit. *Qui hoc eum nomine, inquit, domant*

Græci Θεόδορον cum tono in secunda syllaba efferunt, atque ita à se suis-
que ideo dictum testantur quòd Christus eum adhuc parvulum manu in
ulnas susceptum tulisset. Sed an hi Græci omnes qui eum hoc nomine
donant? Nonne Autor Epistolarum eum Θεοδόρεον semper vocat
accentu in penultimâ posito? Nonne eodem accentu Maxi-
mus tradit illud vocabulum sæpe ab Ignatio & dictum & scri-
ptum? Nonne Ephraëmius, Gobarus, & Jobius ita loquentes à Pho-
tio repræsentantur? Nonne vetustissima Acta Ignatium ipsum sui no-
minis sensum ita explicantem introducunt? Nonne antiquissimi Scri-
ptores Græci Θεοδόρεον eo sensu viris Sanctis tribui sæpe observârunt?
Nemo unquam, opinor, Θεόδορον tono in secundâ syllabâ posito scripsit
ante decimum sæculum, hoc est, nemo ante fabulam natam. Ipse Ana-
stasius Ἰγνάριον Θεοδόρεον, Ignatium Deiferum interpretatur: & Igna-
tius Constantinopolitanus νέος Θεοδόρος cognominabatur. Primus
Metaphrastes accentum transtulit ut fabulam in scenam speciosius indu-
ceret, eumque reliqui sequuti sunt. Idque illi facili fuit, cum vocabula
communia in propria nomina conversa accentum soleant mutare.
Ὁ Θεοδόρος fuit Epitheton quod peculiariter adhæsit nomini Ignatii,
non quòd ipsius proprium nomen esset aut fieret, sed quòd illi hoc
epitheton populus constanter tribueret. Ut de Antonio tradit S. Atha-
nasia, Πάντες μὲν οἱ ἀπὸ τῆς κώμης φιλόκαλοι, πρὸς δὲ εἶχε τὴν σωθήθειαν
ἕως αὐτὸν ὁρῶντες ἐμάλυν Θεοφιλή. Omnes itaque illius vicinia quorum ia
consuetudine utebatur pulchri atque honesti amantes eum his pradisum
moribus appellabant Θεοφιλή. Qui postea Græculi tanquam proprium
nomen acceperunt, Θεοδόρεον scripserunt; quòd propria nomina re-
trahere accentus soleant. Πολλὰ γὰρ ἐνείσκοντο ἐξύπνα ἅπανα γινόμενα
κείετα βαρύνεσθαι, ὅς, ξανδός, Ξανθός, πυρρὸς, Πύρρος, γλαυκός, Γλαυκός,
λευκός, Λευκός. Ita Etymologus. Sic ἀγαπῶς fit Ἀγαπή, νικητής
Νικήτης, ἀνθητός Ἀνθός, Ἀθηναῖος Ἀθήναιος, Quæ vox quòd ac-
centum non haberet in Marmore Arundelliano tam malè à Seldeno ac-
cepta est. Nam ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΣ, ΑΘΗΝΑΙΟΣ non est Phron-
tistes Atheniensis, sed Athenam, quod nomen est Viri, ut ex adjunctis
constat. Ita Vetus Collectio, Ἀθηναῖος Atheniensis, Ἀθήναιος, Athe-
nam, nomen proprium. Sic ὀνησιφόρος fit Ὀνηφόρος, Χειρφόρος Χει-
ρόφορος, & eandem significationem hæc propria nomina etiam sub ac-
centu alieno retinere putantur. Ita fortassis à φαρμακός φαρμάκος, ut
apud Harpocrationem Didymus sensisse videtur, Δίδυμος ὁ φαρμα-
κῶν ἀξιοὶ τένομα, ἀλλ' ἡμεῖς ἔχ' ὡς ὁρῶν ἕτω τὴν χεῖρσιν. Græci qui-
dem postquam accentus inventi sunt hoc discrimen in vocibus compo-
sitis observabant; diu antè Homerus seipsum explicare coactus esse
videtur, Ιλ. ρ. 5.

Πρωτόκθ, κυρὴ, ἔ πειν εἰδῆα τέκοιο.

Ubi Vetus Scholiaſtes, Πρωτόκθ, πρῶτως τετοκῆα πῶ ἔν τόνῳ παροξυτόνως, ἴν' ἥ ἐνεργητικὸν πρῶτα παροξυτόνως ἢ δηλοῖ ἡ λέξις τὴν πρῶτως τεχθεῖσαν. Ammonius de ſimilibus & differentibus vocabulis cum curâ Bonaventuræ Vulcanii editus, ſed ope Manuſcriptorum maximè indigens. Ἀγρονόμθ, εἰάν μὲ παροξυώμῳ, ἔστιν ὁ ἐν ἀγροῖς νεμόμῳθ.

* τὰ γὰρ προπαροξυώμενα χαίρουσιν ἀναλῦεσθ εἰς πᾶν. Vedit locum mutilum eſſe Vulcanius; quem ex MS. Codice in Bibliothecâ Regis noſtri ſic ſupplendum eſſe monemus. Ἀγρονόμθ, εἰάν μὲ παροξυώμῳ, ἔστιν ὁ ἐν ἀγροῖς νεμόν. εἰάν ἢ προπαροξυώμῳ, ἔστιν ὁ ἐν ἀγροῖς νεμόμῳθ.

Ut Vetus Collectio, Ἀσρονόμθ, in agro paſcens, Ἀſέρονμθ, in agro paſtus. Quemadmodum & iſta paulo plenius in eo MS. leguntur, quàm in editionibus. Ταυρόκθ, ὁ ὑπὸ τῷ ταύρῳ ἀναιρεθείς ταυροκλόνθ ἢ παροξυτόνως ὁ ταῦρον ἀποκτείνας. Hæc adeò accuratè obſervabant Græci, ut cùm Grammaticorum Canon eſſet, Voces Hyperdiſyllabas in os in penultimâ accentum habentes tonum rejicere, ſemper hac exceptione uterentur, χρεῖς εἰ μὴ σιώθειν ὑπάρχει ἕνεκα ἐνεργείας παροξυώμῳ, ut Etymologus. v. Ἀνήθ, & Κορυθαίηθ, Hæc de nominibus huiusmodi adjectivis perpetua Græcorum obſervatio, ubi paroxytona ſunt, ſignificari τὸ ἐνεργητικὸν, ut loquitur Homeri Scholiaſtes, ubi proparoxytona, denotari πᾶθθ, ut Ammonius. In propriis nominibus idem haud obſervatur, quæ accentum mutant, ſignificatione non mutatâ. Perperam igitur omnino hanc Theophori ſignificationem & ex eâ fabulam commenti ſunt Græculi poſteriores. Sic enim Χειροφόρθ vox Veteribus uſitata, ut Θεοφόρθ. Ab Ignatio noſtro Ephēſii appellantur Χειροφόροι. Phileas Scriptor antiquus apud Euſebium lib. 10. c. 8. Epiſtolâ ad Thmuitas, διδίζκομεν πάντες τὰ μέγιστα χεῖρματά οὗ Χειροφόροι μάρτυρες. Proinde meliora chariſmata conſeclantes Martyres qui Chriſtum geſtabant. Quam ſignificationem proprium nomen Χειροφόρθ, vel etiam Χειροφόρθ accentu mutato, retinuit; unde & nova fabula orta eſt.

Sed quærit Dallæus quare alii à Theophoro dicti non ſunt Theophori, ut à Chriſtophoro tot appellati ſunt Chriſtophori, cùm nomina Martyrum noſtri ſuis libenter donent? Fateor equidem veteres Chriſtianos Martyrum nomina libenter ſuis donaffe. Obſervat B. Theodoretus Sermone 8. Τὰς ἢ μάρτυρων προσηγορίας μάλλον ἵσταν ἅπαντες ἢ τὰ ἢ εἰρημάτων ὀνόματα ἢ πῶς πωοῖ ἢ τὰς τέτων προσηγορίας ἐπιπθέναι σπευδόμενοι, ἀσφάλεια αὐτοῖς ἢ φυλακὴν ἐντεθῆναι μηχατόμῳ. Martyrum autem nomina noſtiora ſunt omnibus quàm familiarium. Quin & filijs horum nomina imponere ſtudent ſecuritatem inde iſtis tutellamque com-

comparantes. Ratio tamen hujus diversitatis manifesta. *Christophorus* enim Martyris proprium nomen fuit, *Theophorus* neutriquam. Illi qui sæpe dicebatur Θεοφόρος, proprium nomen erat Ἰγνατίος. Hoc autem ejus nomen plurimi sortiti sunt. Non diu post ejus obitum Ignatius quidam dictus est, Celerini, qui ætate Cypriani Confessor fuit, avunculus, & ipse Martyr. Postea Ignatius Patriarcha Constantinopolitanus. Ignatius Diaconus, qui Tarasii & Nicephori Vitas scripsit, Ignatius Xanthopulus cum Callisto, qui à Symeone Theſſalonicenſi Θεοφόροι καὶ Χειροφόροι καὶ ἐν δεξιῇ dicuntur. Alius Ignatius, cui dedicatur Opus περὶ τῶν λόγων ῥημάτων inter MSS. Barocianos in Bibliothecâ Oxoniensî. Ignatius modernus Patriarcha Antiochenus, & ejusdem nominis, nisi fallor, in Chronico Cassinensî Innacius Episcopus Monorbinensis. Ut igitur à Christophoro tot Christophori, ita ab Ignatio tanquam proprio Martyris nomine multi dicti sunt Ignatii. Ut autem ab uno Martyre duo nomina apud Græcos derivarentur postulare iniquissimum est. Ammonium Monachum quendam ab Oreste Præfecto Alexandriæ in tormentis trucidatum S. Cyrillus in Ecclesiâ quadam deponens, ὄνομα ἕτερον αὐτοῦ ὄνθεις θαυμασίων ἐπιπέλας, καὶ μετὰ ταῦτα χρηματίζειν ἐκέλευσε, aliud nomen ei imponens, Θαυμασίον appellavit, & Martyrem vocari jussit; ut refert Socrates. lib. 7. c. 14. Quod si ille pro vero Martyre postea habitus fuisset, qui eo nomine dignus à nemine reputabatur; non Thaumasiî opinor, sed Ammonii nomen liberis suis imposuissent parentes Christiani. Hinc igitur aut Epistolarum scriptorem, aut Ignatianorum Actorum autorem diu post Ignatii tempora vixisse nullo modo conficitur.

Jam ut institutam de λέξις disputationem pertextat, observat, eos quos Vetustissimi vel Episcopos vel presbyteros vocant. Hunc ἱερέας seu sacerdotes appellare. Ex spuris aliquot, ex nostris unum locum affert, nempe hæc ex Epistolâ ad Phœadelphenses verba, καλεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς. Nego hoc loco ἱερεῖς vel Episcopos vel presbyteros significare; negavit ante me Hammondus. Walo Messalinus eadem objectione usus, sed ante visum Codicem Medicæum. Blondellus illo Codice inspecto ab hac objectione prorsus abstinuit, ut & Salmasius. Miror itaque Dallæum adhuc eidem inhærere, nihilque afferre pro sententiâ suâ præter nudam assertionem. Apparet, inquit, ἱερεῖς loco ἐκδοτοῦ dici eos qui sunt presbyteri. Imò verò apparet ἱερεῖς eo loco presbyteros non dici: certissimum enim est Epistolæ scriptorem eo loci de Ministris Evangelii minimè loqui. Disputat adversus Ebionitas qui Christianos ad Mosaiscas caeremonias revocabant, & ab Evangelio ad Legem provocabant, dicebantque, Si in Veteribus non invenio, in Evangelio non credo.

credo. Argumento hoc adversus eos utitur, *Boni & sacerdotes; melius autem Princeps Sacerdotum cui credita sunt sancta sanctorum.* Ita ex Lege disputat. Per Principem autem sacerdotum intelligendum esse Christum innuit, non tantum hæc addens, *cui soli credita sunt occulta Dei*, sed & illa etiam, *qui ipse est janua Patris, per quam ingrediuntur Abraham, Isaac & Jacob, & Propheta & Apostoli, & Ecclesia.* Summa Argumenti hæc est. Non esse redeundum ab Evangelio ad Legem, sed à Lege perveniendum ad Evangelium. Licet enim præclara fuerit sub Lege ministratio Sacerdotum, semper tamen iis major erat Summus Pontifex, qui solus intravit in Sancta Sanctorum: erat autem ille Christi typus, qui verè Summus Pontifex est, per quem & quante Legem, & qui sub Lege, & qui sub Evangelio, salutem consequuti sunt. Apparet idcirco Autorem Epistolæ sub nomine *iesu* sacerdotes sub Lege intellexisse, & in hac disputatione, de presbyteris aut ullis ministris Evangelicis nē cogitasse quidem. Vidit hæc omnia, opinor, vera esse Dallas: nam cum paulo post loca adducat ex spuris quibus probet Episcopum dici *ἀρχιερέα*, hæc verba, *νεκρῶν ὁ ἀρχιερέας, prudens mittit*; hac ratione addit, quod ea tametsi de Episcopo dici videantur, alii de Christo Domino non absurdè interpretentur. Imò verò alii de Christo Domino & Pontifice summo rectissimè interpretantur; neque quisquam de Episcopo Evangelico nisi absurdissimè interpretari potest. Quis enim unquam Episcopum aliquem inter ministros Evangelicos ita efferret, ut eum diceret esse *januam Patris, per quam ingrediuntur Abraham, & Isaac, & Jacob, & Propheta, & Apostoli, & Ecclesia*? Præsertim cum Christus ipse dixerit, *Εγώ εἰμι ἡ θύρα*, & illa vox de Christo Apostolicis temporibus maxime usurpata sit; unde illa Judæorum ad Jacobum Justum, *ὁ πύργος ἡμῶν τίς ἡ θύρα τοῦ Ἰσραὴλ τῆς σαυραστῆς*; *Doce nos quod sit ostium Jesu crucifixi*; ut refert Hegesippus apud Eusebium lib. 2. c. 23. Quod si *ἀρχιερέας* ibi non sit Episcopus, neque *iesu* erunt presbyteri: illos igitur *iesu* non minus quàm Pontificem prudentius misisset Vir doctissimus; tum quod res ipsa hoc ab eo postulavit, tum nē Hammondum fugillandi, ubi nulla rationis vel species se offerebat, occasionem arripere videretur.

C A P. XIII.

Argumentum palmarium discutitur. Ejus fundamentum in ruinis Prebyteranarum partium poni ostenditur. De distinctis nominibus & officiis trium sacrorum Ordinum quatuor Assertiones statuuntur. Assertio I. Alios quamplurimos secundi sæculi scriptores idem discrimen inter vocabula Episcopatus & Presbyteratus observasse, quod observat Ignatius noster. Quod probatur testimoniis Actorum Ignatii & Polycarpi, Imperatoris Hadriani, Dionysii Corinthiorum Episcopi, Lugdunensium Martyrum (quorum testimonium à Blondelli Chronologicis objectionibus vindicatur.) Hegesippi, Polycratis, Serapionis, Anonymi apud Eusebium, & Canonum Apostolicorum. Assertio II. Nullum secundi Sæculi scriptorem simplici presbytero, in secundo ministerii ordine constituto Episcopi nomen tribuisse. Ratio manifesta quare Ignatius discrimen illud castè observaret. Assertio III. Nullum omnino secundi Sæculi scriptorem, cùm gradus enumerat, aut cùm de singularibus sui temporis ministris loquitur, nomen presbyteri ei qui Episcopus esset tribuisse. Loca Papiæ, Irenæi, Clementis Alexandrini, Polycarpi, Pii, & Hermæ examinantur. Assertio IV. Eâetate, qua S. Ignatius scripsisse dicitur, tres sacros Ordines distinctos in Ecclesiâ extitisse. Quod cùm alio-

aliorum, tum etiam eorum omnium, qui communionem nominum in Apostolicis scriptis observabant, testimoniis probatur. Dallæi effusa oratio sufflaminatur.

Premissa levi armaturâ ad palmarium Argumentum à dictione petita progreditur: quod longè *maximi momenti* esse putat, & idcirco toto Capite XXVI, prolixo sanè, & laborioso latè persequitur. Cum itaq; in hac Objectione quasi triumphare videatur, accuratius nobis perpendenda est: non quòd in eâ vis major quàm in cæteris sit (mihi enim omnium levissima videtur) sed quòd cum tantâ pompâ, nec minori astutiâ proferatur. Vis enim Argumenti, si quæ sit, breviter in hunc modum tota declarari potest. Autor Epistolarum aliter usurpat nomina Presbyteri & Episcopi, quàm Apostoli & Apostolici viri, & eorum discipuli: imò eodem modo usurpat quo tertii sæculi & sequentium Christiani. Nam ille castè observat nominum discrimen, neque unquam aliter loquitur. At primò, Apostoli hæc duo nomina pro promiscuis & confusis habent; eosdem nunc Episcopos, nunc Presbyteros appellantes: & sermonem Apostolicum secuti Apostolici omnes, omnesque secundi sæculi scriptores: tertii sæculi tantum & sequentium Christiani discrimen illud observabant. Autor igitur Epistolarum tertio vel sequente sæculo scripsit. Non potuit igitur esse Ignatius Martyr, qui ipso penè secundi sæculi initio passus est.

Illud autem imprimis observandum est, si quæ vis huic Argumento inesse videatur, eam omnem in suarum partium ruinis ab eo positam esse. Nam dum Autorem Epistolarum secundo sæculo non scripsisse vult, quòd eo toto aliter Christiani omnes loquuti sint, Salmasii & Albertini sententiam convellit, qui eum medio secundi sæculi tempore Epistolas edidisse docuerunt. Dat etiam Hammondò tres sub Apostolorum tempore, qui nomina *Episcopi* & *Presbyteri* promiscuè usurpasse dicuntur, tres Ordines seu gradus in Ecclesiâ extitisse; quod Salmasius, Blondellus, aliique adeò ex industria negant, & suam ex ipsâ confusione nominum sententiam maxime defendunt. Novit autem Dallæus, nisi hoc daret, ex imitatione Apostolici sermonis adversus Ignatii Epistolas nullum Argumentum formari potuisse. Si enim duo tantum Ordines aut gradus in ministerio Ecclesiastico Apostolorum tempore extitissent, quomodo illos imitari potuerunt in confusione no-

minum qui tunc temporis scriberent cùm tres jam tandem essent? Si unus tantum Ordo vel gradus supra Diaconatum ab Apostolis institutus est, quem nunc Episcopatum nunc Presbyteratum appellabant ipsi qui eum instituebant Apostoli; an illi qui secundo sæculo scripsere, cum jam ille ordo in duos distinctus esse dicitur, cum rem ipsam Ecclesia mutasse putatur, in confusione nominum, quorum utrique tum suus Ordo respondebat, Apostolos imitari debuerunt? Confusio nominum Apostolica secundum eorum suppositionem in eo consistebat, quod unico Ordini duo nomina indifferenter & promiscuè in Novo Testamento tribuerentur, adeò ut idem homo ob unum & idem officium, ob unum & eundem Ordinem & dignitatem nunc *Episcopus*, nunc *Presbyter* vocaretur. An licet rem ipsam ab Apostolis, ut dicitur, institutam communi decreto Ecclesia mutare posset, non nemo fortasse ambigat: an re mutata vocabula aliter usurpare liceret, dubitari non potest. Imò cùm primum rei mutatio facta est, & nominum etiam mutationem necessario factam fuisse vult Salmasius, *Omnia licet advocet arma & artes sophistica sua Petavius, nunquam efficiet ut post Episcopatum plene ac planè distinctum à presbyteratu Episcopi vocari sustinuerint presbyterorum nomine.*

Sed ut Argumento, quale quale est, & solidè & perspicuè respondeatur, Assertionibus quibusdam positis, rem totam explicabimus confirmabimurque. Primò enim, si demus Autorem Epistolarum semper discrimen illud quod innuit Dallæus in vocabulis *Episcopatus* & *Presbyterii* observasse, neq; aliter unquam locutum esse, asserimus tamen, Alios quâ plurimos secundi Sæculi Scriptores idem discrimen inter vocabula *Episcopatus* & *Presbyterii* observasse, quod observat Ignatius noster; adeoque falsum esse quod asserit Dallæus & tanquam Argumenti fundamentum ponit, Omnes secundi Sæculi scriptores promiscuè eas voces usurpasse. Secunda Assertio sit, Nullum secundi Sæculi scriptorem adeò promiscuè vocabulis *Episcopi* & *Presbyteri* usum esse, ut simplici presbytero in secundo ministerii gradu constituto unquam *Episcopi* titulum tribueret. Tertia, Nullum omnino secundi Sæculi scriptorem, cùm gradus enumerat, aut cùm de singularibus sui temporis ministris loquitur, nomen *Presbyteri* ei qui Episcopus esset tribuisse. Quarta Assertio est, Eâ ætate, qua S. Ignatius Epistolas scripsisse dicitur, tres sacros ordines seu gradus distinctos in Ecclesiâ fuisse. His autem omnibus positis & comprobatis nemini mirum videbitur, si Ignatius noster tam frequenter tam castè nomina & officia Episcopi, presbyteri & diaconi distinguat. Si enim alii quamplurimi ejusdem Sæculi scriptores idem discrimen observabant, cur non & Ignatius? Si nullus omnino secundi Sæculi scriptor nomen Episcopi presbytero tribuerit, meritò &

Ignatius

Ignatius solos Episcopos eo nomine compellabat. Si pauci illi qui nomen *Presbyteri* Episcopo aliquando dabant, aliter semper locuti sint cum materia scriptionis Ignatianæ congrueret, Epistolarum antiquitas ex eâ re in dubium vocari non potest: ille enim modus loquendi quem secutus est, & tempori, & occasioni, & ipsius proposito maximè conveniebat.

Prima igitur Assertio sit, Alios quamplurimos secundi Sæculi scriptores idem discrimen inter vocabula *Episcopatus* & *Presbyteratus* observasse, quod observat Ignatius noster; quos nunquam aliter locutos esse deprehendi potest. Vetustissima S. Ignatii Acta, *Cum multo gaudio descendens de navi festinabat S. Polycarpum Episcopum coadiutorem videre.* Et paulo post, *Honorabant enim sanctum per Episcopos, Presbyteros, & Diaconos Asia civitates & Ecclesia.* Etate Hadriani distincta fuisse ut officia ita & vocabula *Episcopi* & *Presbyteri* ostendunt verba Imperatoris in Epistolâ ad Servianum Consulem scriptâ, *Illi qui Serapin colunt Christiani sunt: & devoti sunt Serapi qui se Christi Episcopos dicunt.* Nemo illic *archisynagogus* Judæorum, nemo *Samarites*, nemo *Christianorum presbyter* non *mathematicus*, non *aruspex*, non *alipites*. Unde postea Romani Proconsules & Præsides hos distinctos titulos secundum Ecclesiæ consuetudinem in proscriptionibus utebantur. Unde S. Cyprianus docet se fuisse *proscriptum*, applicito & adjuncto *Episcopatus* sui nomine, Epistolâ Lv. Proscriptionis verba recitat Epistolâ Lxix, *Si quis tenet vel possidet de bonis Cecilii Cypriani Episcopi Christianorum.* Unde illa colligit optimus Præsul, *Ut etiam qui non credebant Deo Episcopum constituenti, vel diabolo crederent Episcopum proscribenti.* Pariter Acta antiquissima S. Polycarpi, sive Smyrnenfis Ecclesiæ Epistola, *Ὁ θαυμασιώτατος καὶ μέγας Πολύκαρπος ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις διδάσκαλος Ἀποστολῆς καὶ προφητῶν γενόμενος, Ἐπίσκοπος τε τῆς ἐν Σμύρνῃ καθολικῆς Ἐκκλησίας.* Admirandus *Martyr Polycarpus nostrâ etate Apostolicus & Propheticus doctor, & Catholica Smyrnenfis Ecclesia Episcopus.* Ut igitur Ignatius Polycarpum *Ἐπίσκοπον Ἐκκλησίας Σμυρναίων* appellat, ita & Smyrnenfes; neque unquam eum *Presbyterum* vocant. Sub Pontificatu Soteris Episcopi Romani Dionysius Corinthiorum Episcopus Publium & Quadratum Atheniensium Episcopos commemoravit; ostendit quomodo Dionysius Areopagita *πρῶτος τῆς Ἀθηναίων παροικίας τοῦ Ἐπισκοποῦ ἐγκατέστη, primus Atheniensis Ecclesia Episcopatum suscepit.* Scribens ad Gortynensium Ecclesiam *φίλιππον Ἐπίσκοπον αὐτῆς ἀποδέχσαι, Philippum Episcopum eorum predicat,* & eam quæ *sub ipso* erat Ecclesiam; ad Amastrianos, *Ἐπίσκοπον αὐτῆς ὀνόματι Πάλλαντος ἱεροποιεῖν,* Episcopum ipsorum *Pallam* nominatim appellat; ad Cnosios, *Πίνυτον*

τῆς παροικίας Ἐπίσκοπον Σαλαῖ, *Pinytum Ecclesia Episcopum* monet; cui referribit Pinytus exhortans ut solidiore cibo τὸν αὐτῷ λαὸν *plebem sibi subiectam* alere velit. Epistola denique ab eodem ad Romanos data est, Ἐπιστολῇ πρὸς τὸτε Σαῶνι περὶ ὁρανοῦ, *Soteri tunc temporis Episcopo nuncupata*, cuius hæc verba, ὃ ἐ μόνον διατετήρηκεν ὁ μακάριος ὁ ἡμεῖς Ἐπίσκοπος Σαῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπύξησεν, *Quem morem Beatus Episcopus vester Soter non servavit solum, verumetiam adauxit*, ut refert Eusebius lib. 4. c. 23. Hæc tunc Dionysii dictio fuit: neque unquam aliter locutus esse deprehenditur. Lugdunenses fratres hoc etiam discrimen castè observant, dum Pothinum *Episcopum* suum appellant, Irenæum verò *Presbyterum*, quem omnes Pothino Episcopatum Lugduni obtinente ibidem presbyterum fuisse agnoscunt. De priori in Epistolâ ad Asiæ Phrygiæque Ecclesias ita loquuntur, Ὁ δὲ μακάριος Ποθινὸς ὁ τῷ διακονίᾳ τῆς Ἐπισκοπῆς ἐν Λυγδύνῳ πιστεύων, *Beatus autem Pothinus, cui ministratio Episcopatus concredita est*. De posteriori in alterâ ad Eleutherum Romanæ Ecclesiæ Episcopum datâ, Εἰ γὰρ ἡ δεινὴ ἀποκρίσις τῶν διανοουμένων ἀποστολῶν ἀπὸ πρεσβυτέρων Ἐκκλησίας, ὅπως ἔστιν ἐν αὐτῷ, ἐν πρώτοις ἀν παραβέβαια. *Quòd si nobis compertum esset locum cuiquam conferre justiciam, eum tanquam presbyterum Ecclesia (hunc enim gradum obinet) tibi imprimis commendassetus*. Disertè igitur distinguunt Pothinum Ecclesiæ Lugdunensis Episcopum, & Irenæum tunc temporis ejusdem Ecclesiæ presbyterum; Episcopum etiam Eleutherum *patrem* vocant, Irenæum tantummodo *fratrem, & socium, vel collegam, aut consortem*. Et quidem Eusebius qui utriusque Epistolæ Excerpta in Historiam transcripsit, & utramq; integram Operi de Martyribus inseruit, apertè testatur Irenæum cùm ista ad Eleutherum scriberentur, presbyterum fuisse, lib. 5. c. 4. Ὅτι δὲ αὐτοὶ μάρτυρες καὶ τὸν Ἐλεῦθερον, πρεσβύτερον τῶν ὄντων τῆς ἐν Λυγδύνῳ παροικίας, πρὸς ἡλεῦθερον καὶ Πάπulum Ἐπιστολῇ συνίσταν. *Sed iidem martyres Irenæum qui tunc temporis adhuc presbyter Lugdunensis erat paræcia, supradicto Romæ Episcopo commendârunt*. Idem testatur Hieronymus in Catalogo, *Irenæus Pothini Episcopi, qui Lugdunensem in Galliâ regebat Ecclesiam, presbyter, à martyribus ejusdem loci ob quasdam Ecclesiæ quaestiones legatus Romam missus, honorificas super nomine suo ad Eleutherum Episcopum perfert litteras*. Postea jam Pothino prope nonagenario ob Christum martyrio coronato in locum ejus substituitur. Planè Martyres Lugdunenses Irenæum adhuc presbyterum, per quem miserunt Epistolam, Eleuthero commendant, quemadmodum paulo post Alexander Episcopus in vinculis ad Antiochenos scribens Clementem presbyterum iis commendabat, Ταῦτα δὲ ἡμεῖς χυεῖοι καὶ ἀδελφοὶ τὰ γράμματα ἀπέπελα διὰ Κλήμεντος τῆς μακα-

ἐκ τοῦ πρεσβυτέρου, ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ σοφίου. *Has literas domini fratres, per beatum presbyterum Clementem ad vos misi virum virtute predictum & probatum.* Eusebius lib. 6. c. 11.

Contra hæc Eusebii & Hieronymi clarissima testimonia Blondellus statuit Irenæum sedisse jam in Lugdunensi cathedrâ Potbini loco à fratribus constitutum & colobio Episcoporum vestitum, cùm à delegatis Presbyter vocaretur. Et ut ad suas partes hæc traherent tum ille tum Salmasius, multa de hac re commenti sunt, & plurima in Eusebio & Hieronymo observarunt, quæ ut aiunt, castigationem mereantur. Primò, Eusebius Martyras ipsos ad Eleutherum Epistolam scripsisse, qua commendant Irenæum presbyterum, narrat, Eusebius autem ipsam Epistolam vidit, eamque etiam Operi de Passionibus Martyrum à se conscripto integram inseruit, ideòque à quibus & quando conscripta est ignorare non potuit. Idem testatur & Hieronymus, qui vidit Eusebii de Martyribus Opuscula. Negant hi à Martyribus scriptam esse, Salmasius ab Episcopis, Blondellus à fratribus datam harolatur. Blondellus pro suâ sententiâ Rufinum advocat Eusebii interpretem, non satis accuratum. Hunc vult Eusebiana Græca ita reddidisse ut ab Ecclesiis Galliarum non à Martyribus ea Epistola scripta sit. Sed hæc aut ex oscitantia aut manifestâ fraude profecta sunt. Rufinus refert Ecclesias Galliarum scripsisse, Epistolas Martyrum, qui apud eos consummati fuerant, proferentes, quas illi in vinculis per Asiam & Phrygiam fratribus consistentibus scripserant; & Eleuthero urbis Roma Episcopo dâ pace eum Ecclesia commoentes; quique etiam Irenæum presbyterum tunc adhuc Ecclesia Lugdunensis, supradictæ urbis Roma Episcopo commendabant: Ubi illud quique non ad Ecclesias, sed ad Martyres, qui apud eos consummati sunt, apertè referendum est; exprimere enim voluit id quod scripserat Eusebius, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν μαρτύρων. Secundò Eusebii & Hieronymi sententiam clarè in Historiâ descriptam, & ex ipsis rerum gestarum monumentis deductam, refellere se posse sperat ex iis quæ ab Eusebio & Hieronymo alibi scripta sunt, nempe in Chronicis. Ut hoc efficiat, profert ex Scaligero verba Eusebii Græca ubi ad annum Marci Antonini septimum passiones Polycarpi & Martyrum Gallicanorum simul referuntur. Sed in Latinis Hieronymi, verba sic se habent.

Persecutione ortâ in Asiâ Polycarpus & Pionius fecere martyrium, quorum scripta quoque passiones feruntur.

QUARTA PERSECUTIO.

Plurimi in Galliâ gloriose ob Christi nomen interfecti; quorum usque in presentem diem condita libris certamina perseverant.

Liquet:

Liquet ex his verbis Eusebium celeberrima martyria sub Marco Antonino facta in hunc unum locum coniecisse; neque enim per totum Antonini imperium alterius ullius martyrii meminit. Ubi igitur quartæ Persecutionis mentionem facit eodem loco duo insignia Martyria, unum in Asiâ, alterum in Galliâ facta commemorat; non quod eodem anno, sed sub eadem Persecutione, hoc est, sub ejusdem Antonini imperio utrumque contigerit. Hanc Eusebii mentem fuisse palam est; nam in Historiâ post Chronicum Canonem scriptâ, ubi de rebus ipsis fusiùs agitur, Persecutionem Gallicanam ad decimum septimum ejusdem Antonini annum refert. Blondellus non tantum unam hanc Persecutionem, sed eodem anno in Asiâ inceptam in Galliâ finitam esse statuit, errore gravi atque manifesto. Monet ipse Eusebium Gallicanas martyria subiisse, *Ἡ πρώτη ἐστὶν ἀναρχία διὰ τὸ καὶ ἡμεῖς διωκόμεναι, καὶ jam violentius resuscitata & reaccensa esset contra Christianos persecutio*, & quidem in quibusdam terra partibus. Persecutio sub Marco orta per multos annos duravit, nunc in hac nunc in illâ provinciâ grassata, pro furore populi, aut Præsidentum crudelitate. Sub Asiæ Proconsule Quadrato passus est Polycarpus Episcopus Smyrnæ: sub Servilio Proconsule Sagaris Episcopus Laodiceæ. Durante hac Persecutione, *Antonino Imperatori Melito Asianum Sardienfis Episcopus Apologisticum pro Christianis tradidit*, ut Eusebium in Chronico ad annum ejus decimum. *Restet*, inquit Valesius ad Euseb. lib. 4. c. 26. *id refertur anno 10 Marci Antonini, anno scilicet post mortem L. Veri*. Idem autem ad Proœmium libri quinti notat hoc male ab Eusebio factum, observâtque Melitonem Marco Apologiam dedisse sub finem ejus imperii. Certè illa quarta Persecutio in Asiâ duravit usque ad illud tempus quo scripsit Melito, sive ille 10 Marci anno sive sub finem imperii ejus Apologiam obtulit, sive, quod ego verum esse puto, medio inter hæc intervallo. Mortuo L. Aurelio scripsisse Melitonem liquet, quod in Apologiâ ejus non meminit, qui cum Marco consors in Imperio fuerat, sed filii Marci mentionem facit. Fieri autem hoc potuit cum Commodus jam solus Cæsar esset, mortuo fratre, qui simul cum eo Cæsar factus est, Pudente & Pollione COSS. Dum igitur Commodus Cæsar esset ante annum Marci decimum quantum saltem finem, Melito Apologiam Marco Aurelio obtulit. Quâ Apologiâ cum aliis permotus, ut refert Chronici Alexandrini Author, Marcus Aurelius, de sedanda persecutione ad Commune Asiæ scripsit: id autem fecit xv imperii sui anno, ut ex ipsâ inscriptione patet. *Ἀντοκράτωρ Καίσαρ Μάρκου Ἀυρήλιου Ἀντωνίνου Σεβαστοῦ Ἀριστεροῦ, Ἀρχιερέως μέγιστου, Δημαρχίας ἐξουσίας τοῦ πᾶσι πᾶσι καὶ δεχόμενος, ὑπάτος τοῦ τέλειον. Imperator Cæsar M. Antoninus Aug. Armenicus, Pontifex Maximus, Tribunicia potestatis*

testatis Xv. Consul. 111. Miror equidem Valesium dixisse hanc Epistolam à Marco scriptam esse anno primo ejus imperii, cum ipse esset tertium Consul. Licet enim eo anno tertium Consul esset, is tamen Xv tribunicia potestatis esse non potuit. At tertium Consul dicebatur non tantum eo anno quo Consulatum gessit, sed omnibus sequentibus, nisi alium Consulatum iniret, Marcus autem postea Consul non fuit, ideoque per omnes imperii annos tertium Consul dictus est, ut in Inscriptione Gruterianâ,

IMP. CÆS. M. AVREL. ANTONINVS
AVG. GERM. TR. P. XVII. COS. III.

Quæ igitur in Asiâ V11^o Marci anno Persecutio cœpta est Xv^o ejusdem sedata est. In Galliâ tamen statim recruduit, & circa finem anni XVII. passus est Episcopus Lugduni Pothinus, Rufo & Orphito COSS. ut refert Chronicon Alexandrinum.

Tertiò excipit Blondellus Eusebium tradere Persecutionem Gallicanam efferuisse, ante victoriam Legione fulminatrici Marco partam, quæ XIII imperii ejus anno contigit. Et quidem Eusebius post Persecutionis narrationem illam historiam tradit; post autem Persecutionem contigisse non dicit; sed ea potius quæ contrarium evincunt. Claudic enim Persecutionis Historiam his verbis, Ἀλλὰ τὰ μὲν ἐπ' Ἀντωνίνῳ τοιαῦτα, *Atque talia sunt quæ sub Antonino contigerunt*, lib. 3. c. 4. Hæc enim quæ proximè enarraverat ad postrema illius Imperatoris tempora referebat. Tum verò narrationem quandam statim interferit de Legione Fulminea, quam velut incertam relinquit; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅτι τις ἐθέλη πθέσθω, *sed de his quisque pro arbitrio suo statuat*; μετῴμων δὲ ἡμεῖς ἐπὶ τὸν ᾧ εἰς ἀκολουθίαν, *nos verò ad historię ordinem redeamus*. Narrationem igitur illam de Legione fulmineâ extra τὸν ᾧ εἰς ἀκολουθίαν, sive *historię ordinem*, secundum rerum gestarum consequentiam interfuisse se fatetur. Redit igitur ad finem Persecutionis, ad mortem Pothini, & successionem Irenæi in Episcopatu Lugdunensi.

Quartò Persecutionem Gallicanam excitatam esse ait Blondellus non sub Episcopatu Eleutheri, sed Soteris, qui ad Marci decimum annum sedit, ut ex Ecclesiæ Romanæ tabulis observat, quæ aliter annos Pontificum quàm Eusebius disponunt. Sed hæc discrepantia nullam in hac re difficultatem creat. Sive enim Marci X^o. ut statuit Pseudodamasus, sive Xv^o, ut Eusebius, sedem Romanam primò occupavit Eleutherus, Xv11^o Marci anno Romæ idem Episcopus fuit, cum ei Irenæus sub presbyteri nomine à Martyribus commendatus est.

Hæc

Hæc igitur obiectio nihilum quidem proficit, nisi prius probatum sit, V11^o Marci Persecutionem Gallicanam & excitatam & finitam esse, & Pothium eo tempore martyrio coronatum, & Irenæum statim successisse, quæ probari nullo modo posse jam ante ostendimus. Nam Eusebii Chronicon aliter intelligendum, quod Orosius, Paulus Diaconus, Freculphus aliique secuti sunt, certissimis argumentis evicimus. Eaque vera esse vel hinc apertè colligitur. In Chronico Eusebii ad XI Marci annum hæc notantur. *Pseudoprophetia, quæ Cataphrygas nominatur, accepit exordium autore Montano, & Priscilla, Maximillaque insania variis.* At ante hujus Hæreseos exortum in Galliis martyria, saltem hæc de quibus agimus, visa non sunt. Ipsi enim Martyres Gallicani de controversiâ ex Montani hæresi orta sententiam suam protulerunt, ut ex vetustissimis eorum monumentis tradit Eusebius Hist. lib. 5. c. 3. Fratres quippe Gallicani hac dissensione ortâ iudicium suum protulerunt, ἐκθέμενοι καὶ οἱ παρ' αὐτοῖς τελειωθέντων μαρτυρῶν διαφορὰς Ἐπιστολὰς, ὥς ἐν δεσμοῖς ἐπ' ὑπαρχόντες πῶς ἐσ' Ἀσίας καὶ φρυγίας ἀδελφοῖς διεχέμεθα. *Prolatis interfectorum apud se Martyrum variis Epistolis, quas illi, dum in vinculis adhuc essent, ad fratres in Asiâ & Phrygiâ degentes scripserant.* Ex vetustissimis igitur Ecclesiæ Gallicanæ monumentis tradit Eusebius & Pothinum à Lugdunensibus *Episcopum* propriè secundum illum ordinem quem in Ecclesiâ tenebat appellatum esse, & Irenæum etiam *Presbyterum*, cum adhuc tantum presbyter esset, nec in Episcopatu Pothino successisset. Vidit, opinor, Dallæus hæc vera esse, ideoque à Blondelliano argumento prorsus abstinuit. Hoc igitur extra controversiam posito reliqua persequamur.

Hegesippus sub eodem Eleuthero eandem appellationem cum Ignatio castè observavit. Plurimos *Episcopos* se adiisse ait, cum Romam profisceretur, sub Aniceto, cujus tum Diaconus erat Eleutherus. Ejus verba sunt, Ἐπείμενον ἡ Ἐκκλησία ἡ Κοινὸν ἐν τῷ ὁρθῷ λόγῳ μέλει Πείμης Ἐπισκοποῦντος ἐν Κορίνθῳ. *Corinthiorum Ecclesia in rectâ fide permansit usq; ad Primum Corinthi Episcopum.* Idem de Hierosolymitanis, Μετὰ τὸ μαρτυρῆσαι Ἰάκωβον τὸν δικαῖον πάλιν ὁ ἐκ θεοῦ αὐτῷ Συμμεὼν ὁ τοῦ Κλεοπά καὶ δισκάλου Ἐπίσκοπος. *Post martirium Jacobi Justus, rursus ex avunculo ejus Symeon Cleopa filius Episcopus constituitur.* Et statim, Ἀρχαῖαι δ' ὁ Θεοῦ διὰ τὸ μὴ ᾔνεσθαι αὐτὸν Ἐπίσκοπον ὑποφθεῖρουν. *Primus Thebuthis, quod Episcopus factus non sit, Ecclesiam occultè vitare aggressus est.* Ita semper Episcopos seu nomine indigitat, nunquam presbyteros vocat, Apostolorum temporibus proximus Hegesippus. Ita Polycrates Ephesinorum Episcopus, in Epistolâ ad Victorem Papam, de Episcopis semper Ignatiano more loquitur.

tur: Ἐπὶ δὲ τῷ Πολύκαρπῳ ὁ ἐν Σμύρῃ καὶ Ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς, καὶ Θεσσαλίας καὶ Ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς ἀπὸ Εὐφράτης. Τίς δὲ αὖ λῆγει Σάγαριν καὶ Ἐπίσκοπον καὶ μάρτυρα; Polycarpus quoque qui apud Smyrnas Episcopus & Martyr fuit, itémque Thraſcas Eumenia Episcopus & Martyr. Quid Sagarin Episcopum eundémque Martyrem attinet dicere? Scipsum etiam Episcopum vocat non minùs quàm Ignatius: Ἐπὶ δὲ τοῖς ἡμετέροις μοι Ἐπίσκοποι, ἐγὼ δὲ ὁ γδοῖς: *Septem erant mihi affines Episcopi, ego autem octavum.* Ostendit magnum esse numerum eorum qui sibi aderant cùm ad Victorem scriberet: omnes Episcopos vocat quòd Episcopi essent, nec unquam Presbyteri nomine utitur. Serapion secundi sæculi Scriptor XI° Commodi Imperatoris anno Antiochiæ Episcopus ordinatus, Epistolâ ad Caricum & Ponticum his verbis de Apollinare scripsit, Πέμπω ὑμῖν καὶ Κλαυδίου Ἀπολλινάριου τῷ μακαριωτάτῳ ἡγουμένῳ ἐν Ἱερραπόλει τῆς Ἀσίας Ἐπισκόπῳ γερόμῳ. *Beatissimi Claudi Apollinarius, Hierapolitana urbis in Asia Episcopi, literas ad vos misi.* In hac autem Epistolâ legebantur variorum Episcoporum subscriptiones, qui nomina cum titulis simul non verebantur scribere, ut Αἰλίου Πύλλου, Ἰούλου ἀπὸ Δεσσελῶ Κολωνίας τῆς Θεσσαλίας Ἐπίσκοπος, aliique complures: neque Episcoporum ullus presbyteri nomine mulctatus deprehenditur.

Præterea Anonymus apud Eusebium lib. 5. c. 16, in Excerptis trium librorum quos contra Cataphrygas scripsit, perpetuò nominibus Episcopi & Presbyteri distinctè & caltè utitur; seipsum presbyterum fuisse indicat, Zoticum Otrenum compresbyterum appellat, Ancyranæ Ecclesiæ presbyteros τοὶ καὶ τὸν πρεσβύτερος vocat, alios autem ἀνδρες δοκίμους καὶ Ἐπισκόπους, viros probatos vel speciales & Episcopos, Zoticum nempe Comanensem, & Julianum Apameum. Mirè hæc ad suam causam à Blondello omissa trahit Dallæus. Anonymus ille se quidem, inquit, presbyterum & Zoticum quendam Otrenum sympresbyterum suum vocat, cùm tamen ex iis quæ à se apud Ancyram Galatia gesta narrat, satis appareat eum adicere & collegam Zoticum, utrumque in primo Sacerdotum ordine fuisse. Ut quis qui Episcopus esset historiam sui temporis & res ab ipso gestas memorans se presbyterum vocaret, aliūq; etiam Coepiscopum suo titulo, eâ præsertim ætate quâ Episcopi summum in Ecclesiâ principatum sine controversiâ obtinebant, simul spoliaret, mirum mihi vel inspicienti videbatur. Presbyterum quidem se vocat Anonymus, Zoticum etiam Otrenum; & Ancyranorum presbyterorum mentionem facit: sed hos omnes Episcopos sive primi ordinis Sacerdotes fuisse ex ipsâ gestorum narratione colligere se posse putavit Vir doctissimus, cùm tamen ad probandum aut ipsius Anonymi aut Zotici compresbyteri Episcopatum ex

historiâ nihil afferat. Et quidem pro Anonymi ipsius Episcopatu quid afferri possit non vidéo, si verba apud Eusebium spectes; quòd si Rufinum interpretem consulas, aut, qui eum secutus est, Martyrologii Romani Autorem Martii X^o, erit Apollinaris Hierapolitanus Episcopus. Sed errâsse Rufinum constat; non enim Eusebius affirmat Apollinarem hæc scripsisse, sed alium quendam ex eloquentibus viris quos Apollinari adjungit: ut jampridem à viris doctis Halloixio & Valefio & observatum & abundè probatum est. De Zotico quod ait, apertissima fallacia est. Zoticum quidem compresbyterum suum vocat, sibi in disputatione cum Montanistis astantem; Zoticum etiam Episcopum vocat: sed ille quem compresbyterum appellat, Otrenus fuit; ille, quem Episcopum nominat, Comanensis. Otrenus in Phrygiâ Salutari, Comena* in Armeniâ secundâ fuit. Otrenus ipsi astare dicitur cum jam X111 post mortem Maximillæ anni fluxissent; Comanensis examinavit spiritum Maximillæ dum adhuc viveret & insaniret. Duo igitur apud Anonymum Zotici fuerunt, presbyter Otrenus, & Episcopus Comanensis. Vidit hæc perspicacissimus H. Valefius & admonuit, *distingnuendū hīc Zoticū Otrenū à Zotico Comanensi; nā Comanensis ille antiquior fuit.* Cur autem illos, qui Ecclesiæ Ancyranæ presbyteri vocantur, Episcopos faciat, miram rationem affert Dallæus: nempe quia Anonymum rogârunt, ut quæ coram ipsis disputaverat literis mandare vellet. *Ille enim cura, inquit, propriè ad præpositos primi ordinis pertinet.* Papæ! Erat Ancyra Anonymus: & οἱ χρι τοπων πρεσβύτεροι (ut paulo antè, ἡ χρι τοπων Ἐκκλησία) hoc est, ejus loci, seu Ecclesiæ Ancyranæ presbyteri, hoc ab eo postulant. An plures tunc temporis Ancyra erant Episcopi? Minimè certè. An rogare aliquem ut scribat, officium est Episcopi presbyteris minimè competens? Non puto. Si id verum sit, nemo, opinor, Dallæum rogavit ut Disputationem hanc literis mandaret. Petebant presbyteri ut contra Montanistas scriberet; idem diu antè injunxerat Episcopus Avircius Marcellus; ab illis rogatus, ab hoc ἐπιταχθεὶς tres libros conscripsit sive Anonymus, sive Asterius Urbanus: in quibus & seipsum & Zoticum Otrenum, & Ancyranæ Ecclesiæ presbyteros nominat, Zoticum autem Comanensem & Julianum Apameum Episcoporum titulo cohonestat.

Denique quamvis Canones Apostolici ab Apostolis ipsis scripti non sint, constat tamen ex ipsis quamplurimos secundo sæculo conditos fuisse. Eos autem distinctionem hanc inter Episcopos & presbyteros castè & perpetuò observâsse non est cur probem, cum Dallæus hoc nobis libentissimè largiatur. *Hi Canones, inquit, in duos diversos ordines Episcoporum & Presbyterorum perpetuò dividunt, plurimum in-*

ter se & nomine, & jure, & statu, & autoritate differentes, de Pseudepigraphis Apost. l. 3. c. 18. Ex his autem omnibus abundè patefacta est primæ Assertionis veritas, Alios quamplurimos secundi sæculi scriptores idem discrimen inter vocabula *Episcopatus* & *Presbyteratus* observasse quod observat Ignatius noster. Quare quod ad modum loquendi in hac re attinet, potuit ejusdem ætatis cum his omnibus esse Ignatius Epistolicus, quod nos cum Salmasio & Albertino sentimus.

Secunda Assertio est, Nullum secundi sæculi scriptorem adeò promiscuè vocabulis *Episcopi* & *Presbyteri* usum esse, ut simplici presbytero in secundo ministerii gradu constituto unquam *Episcopi* nomen tribueret. Hoc adeò aperte verum est, ut illi ipsi qui confusione nominum tantopere inhærent, & Apostolos id fecisse maximè contendunt, nè unum quidem locum ex omnibus illius sæculi monumentis adhuc afferre potuerint, quo quispiam qui presbyter tantum esset nec presbyteris cum autoritate præisset, *Episcopus* diceretur. Miror itaque Dallæum hoc Ignatio Epistolico objicere, ut eum ex secundo sæculo ejiciat, & ad finem tertii aut quarti initium deprimat, cum omnes ejusdem sæculi scriptores *Episcopi* nomen pari cum discrimine & reverentiâ supremo ordini semper tribuant, secundo nunquam. *Episcopum Apostoli*, inquit, interdum dicunt qui secundi ordinis est; *Epistolarum scriptor nunquam: hoc ubique nomen constantissimè pro summi gradûs præposito usurpans.* Quæ de Apostolis dicit quantum contra suos faciunt nunc non discuto: quæ de Ignatio loquitur, cum non magis feriunt quàm omnes ejusdem ætatis scriptores ab ipso etiam maximè laudatos; qui quoties *Episcopum* nominant, ubique illud nomen pro summi gradûs præposito usurpant. Unicum igitur crimen Ignatii nostri restat, quod eos qui reverà *Episcopi* essent, nunquam *presbyteros* vocaret, cum eo nomine illos indigitarent ejusdem ætatis scriptores, ut illi volunt, omnes; ut nos ostendimus, perpauci. Sed & hîc optima ratio reddi potest quare cum iis potiùs loqueretur Ignatius, qui *presbyteri* nomen non minùs quàm *Episcopi* distinctè & propriè usurpabant, quàm cum illis qui nomen *presbyteri* aliquando *Episcopo* tribuebant; quia rei ipsi quam tractabat convenientior multo fuit horum disti. cta, quàm illorum confusa istius vocis usurpatio. Confluebant ad eum in itinere ab Ecclesiis Asiæ & Episcopi, & presbyteri, & diaconi complures ordine & munere & nomine & dignitate distincti; de suarum Ecclesiarum statu cum certiorum faciebant: ad illorum Ecclesias Epistolas exarabat, sub Martyris autoritate, & summi in Syriâ Episcopi, monita iis dabat. Quod ei maximè necessarium videbatur præcipuè inculcabat, ut ab hæreticis & schismaticis caverent, nè illi latius adhuc serperent. Remedium huic

malo maximè opportunum indicabat, ut Clero suo omnes adhærerent, & Christianam unitatem colerent; omnesque Cleri ordines sui loci dignitatem obtinerent. Crebrò igitur ordines sacros distinguit & enumerat, & singulorum ordinum nonnullos jam suo officio fungentes nominat; hæc autem rectè fieri non potuerunt, nisi & ordinum nomina distinctè enuntiaret. Neque enim tres ordines bene distinguere, aut cuique sua officia & dignitates rectè assignare potuit, nisi cuique etiam proprium aliquod nomen affigeret; neque singulares homines tunc temporis certis ordinibus distinctos, & officia diversa in eadem Ecclesiâ exequentes, commendare potuit, nisi sub certi gradus nomine atque characterè. Quis enim tres gradus enumerans, presbyteros, & presbyteros, & diaconos diceret? quis presbyteros presbyteris subiectos esse debere doceret? quis duos ministros eodem tempore diversa & distincta officia & opere, & statu, & dignitate sortitos indiscriminatim *presbyteros* appellaret? *Episcopi* nomen toties in Scripturis memoratum tunc non evanuisse constat; nemini simplici *presbytero* eâ ætate attributum esse ex omnium scriptorum silentio apparet; erat itaq; primo ordini tunc reservatum & appropriatum; & absurdè locutus esset Ignatius, ipse etiam Episcopus, si nomen primo ordini concessum inferiori tribuisset; & cum presbyteros moneret ut suo quique Episcopo parerent, ipsos à quibus obedientiam postulabat. *Episcopos*, aut illum, cui obedientiam præstandam docebat, *presbyterum* appellasset. Equè enim absonum videtur, ut quis Episcopos Episcopo, aut presbyteros presbytero subiectos esse debere doceret, & in eo argumentum collocaret, præsertim cum de Schismate tractaret, in qua re notissimum est, *Ecclesiâ salutem in summi sacerdotis*, hoc est, Episcopi, dignitate pendere; cui si non exors quadam & ab hominibus eminens detur potestas, tot in Ecclesiâ efficiuntur schismata, quot sacerdotes, hoc est, presbyteri.

Sit igitur tertia Assertio, Nullum omnino secundi sæculi Scriptorem, cum gradus enumerat, aut cum de singularibus sui temporis ministris loquitur, nomen *presbyteri* ei qui Episcopus esset tribuisse. Nonnullos quidem adducit Dalæus tum Græcos tum Latinos, à quibus primi gradus sacerdotes *presbyteri* dicerentur; sed si singulos excutiamus, aut id non dicunt quod ille vult, aut ita nomen *presbyteri* usurpant, cum gradus non enumerant, aut de suæ ætatis Episcopis non loquuntur. Papias, in Fragmentis quæ supersunt, nunc *πρεσβυτέρους* plurali numero, nunc *πρεσβύτερον* singulari de unico Joanne usurpat. Cum plurali numero adhibet, non liquet eum vel de hoc vel illo gradu vel ordine speciatim intelligendum esse; potius.

tius ea vox generali sensu accipienda est, quo ætate majores seu antiquiores simpliciter significare solet. Cum enim Papias putaret ex vivâ voce hominum superstitem plus utilitatis capi potuisse, quàm ex librorum lectione; quærebat ex iis qui erant ipso seniores, quid illi audierant ab iis qui illis etiam ipsis seniores erant: atque ita tandem perveniebat ad testimonia Apostolorum vivâ voce tradita. Quærebat à discipulis Apostolorum, ipse enim nullius Apostoli discipulus fuit. *Presbyteros* omnes Apostolos, omnesque Christi Domini discipulos vocat, de hoc vel illo ordine ministerii Evangelici ab Apostolis instituto non omnino agit. Joannem quendam ab Apostolo distinctum sæpe τὸν πρεσβύτερον vocabat; sed fieri potest ut ille secundi ordinis sacerdos fuerit, certè primi fuisse Veterum nemo dixit: nimis autem incerta sunt, quæ in Clementis Constitutionibus, de Joanne à Joanne Episcopo facto referuntur. Marcum qui volunt ab eo etiam πρεσβύτερον dictum, verba apud Eusebium ita interpretantes, *Hoc Senior Marcus dixit Petri interpretes*, falluntur. Aliud ea verba sonant. Καὶ τὸ τοῦ πρεσβύτερου ἔλεγον Μάρκον ὃ ἐρμηνεύει Πέτρον ἡμεῖς. ὅσα ἐμνημόνευσεν, ἀκριβῶς ἔγραψεν. Quæ satis commodè à Rufino versa sunt, *Etiam hoc (inquit) presbyter narrabat, quod Marcus interpretes fuerit Petri, & quacunque meminerat ab eo dicta, conscripserit.* Utcunque sit, Papias nunquam gradus Ecclesiasticos enumerat, nunquam officia distinguit; nusquam Episcoporum aut, Diaconorū mentionem facit; nunquā de Episcopo aliquo singulari aut presbytero, qui cum ipse scriberet in vivis esset loquitur. Idem etiam de Irenæo dicendum; presbyteros generaliter vocat Episcopos, sed nunquam, gradus enumerans, singulares viros, qui Episcopifuerant, presbyteros appellat; sed semper antiquos, quales erant οἱ παλαιοὶ Σωτῆρες πρεσβύτεροι, οἱ παλαιοὶ πρεσβύτεροι, οἱ παλαιὸν πρεσβύτεροι, οἱ παλαιὸν πρεσβύτεροι. Cum autem de præsentē Episcopo agit sub quo ipse scripsit, propriè & ad modum Ignatii loquitur, lib. 3. c. 3. *Fundantes igitur & instituentes beati Apostoli Ecclesiam, Lino Episcopatum administranda Ecclesia tradiderunt. Succedit autem ei Anaclethus; post eum tertio ab Apostolis Episcopatum sortitur Clementis; & reliquis enumeratis, Cum autem successisset Aniceto Soter, nunc duodecimo loco Episcopatum ab Apostolis habet Eleutherius.* Malè igitur Dallæus ex nescio qua Apostolici sermonis lege postulat, ut S. Ignatius Damam, Onesimum, & Polybium, non minùs quàm Irenæus Anicetum, Pium, Hyginum, Telephorum, *Presbyteros* vocaret, cum hi Irenæo antiquiores fuerint, illi Ignatio coævi, quos necesse ei fuit à presbyteris distinguere. Pejus autem multo Salmasius in Apparatu nec muneris, nec dignitatis inter Episcopum & presbyterum divisionem *Victris* tempore existisse vel inde probari putavit, quia non solum ipsum

sed

sed etiam anteriores Episcopos Romanos πρεσβυτέρων nomine appellatos constat ab Irenæo & aliis. Neque enim Irenæus unquam Victorem sibi synchronon presbyterum vocavit, neque dum anteriores presbyteros vocat, Episcopos Victoris tempore Ecclesias gubernantes presbyteros appellari solitos ostendit. Clemens Alexandrinus quid de hac re scripserit videamus. De perfecto suo Christiano, sive Gnostico locutus, addit, *Hic est reverà presbyter Ecclesia, & verus diaconus divina voluntatis.* At hæc non ita diceret, si qua apud nostros dignitas esset presbyteratu superior. Sed quare non eum diceret presbyterum, licet Episcopatus sit presbyteratu superior, quem diaconum dixit, licet diaconatu superior sit presbyteratus? Profectò ita Clemens eum appellavit, cum ipse sciret ac doceret apud nostros dignitatem fuisse presbyteratu superiore: nam statim postquam hæc scripserat, ait, ἐπεὶ καὶ οἱ ἐν σαύτῃ πρεσβυτέρων, πρεσβυτέρων, διακόνων μιμήματα, οἶμαι, ἀγγελικῆς δόξης τυγχάνουσιν. Secundum Clementem igitur quemadmodum πρεσβυτέρων seu profectus est à diacono ad presbyteratum, ita etiam πρεσβυτέρων seu profectus est à presbyteratu ad Episcopatum: & hostres ordines non tantum ordinum Angelicorum imitamenta quædam esse putat, sed & ab ipsis Apostolis in Ecclesiâ institutos, & diversis distinctisque præceptis munitos credidit, ut ex tertio Pædagogii libro ostendimus. Ubi igitur ordines seu gradus enumerat, utrobique cum Ignatio nostro Episcopos, presbyteros & diaconos propriè & distinctè agnoscit. Sed in quodam ex ejus Operibus quod apud Eusebium extat Fragmento, quem primo Episcopum dixerat, eundem paulo post presbyterum dicit. Fecit hoc quidem in Homiliâ jam tandem sub Origenis nomine editâ, quod miror & Blondellum & Dalæum latuisse; sed quomodo id fecerit videamus. Hominem illum, quisquis fuit καθεστὼτα Ἐπισκοπον sub Joanne Apostolo tradit, cum ipse Apostolus regiones illas peragraret, Ἐπισκόπους κατὰ τόπων. Apostolum ipsum ita eum alloquentem introducit, ἀγε ὃ, ὃ Ἐπίσκοπε, hoc est, sui temporis Episcopum eo nomine quasi officio apprimè congruente compellantem. Ipse autem Clemens post annos centum, hunc quem & ipse & Apostolus Episcopum appellaverant, semel πρεσβύτερον, semel πρεσβύτῳ, ut Apostolum ipsum τὸν γέροντα vocat. Nihil igitur contra morem Ignatii fecit. Quinetiam Polycarpum secundum præsentem Ecclesiæ statum apud Philippenses scripsisse non dubito. Illis quidem præcipit ut subiecti sint presbyteris & diaconis sicut Deo & Christo. Sed quis dabit Episcopum Philippensium tunc in vivis fuisse? Quis præstabit Philippenses ideo à Polycarpo consilium non efflagitasse, quod tunc temporis Episcopo ipsi haud potirentur? Ita enim ipse eos alloquitur. Ταῦτα, ἀδελφοί, ἐκ ἐμαυτοῦ διηρέηται γέγραυ ὑμῖν ἀπὸ τοῦ

τῆς διανοουμένης ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς παρεκλήσατέ με. *Hæc autem, fratres, non meo arbitrio, vobis de justitiâ scribo, sed quod vos ad me provocastis.* In causâ, ut opinor, Valentis presbyteri quam judicio Polycarpi permittebant. Hæc igitur cum incerta sint, nihil certi ex sermone Polycarpi afferri potest. Sed, inquit Dallæus, *Polycarpus se, & eos quorum nomine Philippensibus scribit Episcopos presbyteros dicit, Polycarpus, & qui cum eo sunt presbyteri.* Hæc quidem Epistolæ ejus inscriptio est, Πολύκαρος & οἱ σὺν αὐτῷ πρεσβύτεροι. Sed an ille qui nomen suum tantum refert, se presbyterum dicit? An cum nemine nisi cum presbytero presbyteri esse potuerunt? Annon cum Episcopo presbyteri esse solebant? Ex his exculpi nullo modo potest, Polycarpum se ipsum presbyterum vocasse: ut neque illud, eos quos vocat presbyteros quosque sibi adjungit, Episcopos fuisse. Nemo enim dubitat quin in Ecclesiâ Smyrnenâ Polycarpo Episcopo adjuncti fuerint presbyteri; cum igitur ad ipsum provocassent Philippenses, quare alios ex Aliâ Episcopos convocaret, & suo presbyterio contentus non esset, equidem non video. Et hi quidem quatuor Græci sunt secundi sæculi scriptores quos advocat Vir doctissimus; quintum enim Anonymum jam antè expansimus.

Latinorum autem illius memoriæ mirum texit Catalogum. Primum Irenæi interpretem refert, quem ita loquutum esse dicit, & ex quo quæ fuerunt Irenæana pleraque se descripsisse fatetur. Quare enim aliter loqueretur Irenæi Interpretis quam locutus est Irenæus? Aut quid autoritas Interpretis huic rei confert, nisi quod Irenæum ita scripsisse persuasum habeamus, quod nemo negat? Sive secundi sæculi fuerit interpretis ille, sive sequioris alicujus, perinde est: nullam ille vim argumento addit. Qui putant eum ejusdem cum Irenæo ævi fuisse, ipsum Irenæum fuisse hariolantur; ita unus tantum ex Autore, & Interprete testis conficitur. Qui existimant ejusdem cum Tertulliano ætatis esse, nihil aliud asserunt, nisi quod ante S. Augustinum scripsisse videatur; contra quæ multa objici possent, si res ipsa tali defensione indigeret. Irenæi Interpreti subjungit Pium Romæ Episcopum, cujus Epistolam *Iusto Episcopo Viennensi directam* nobis objicit: quam tamen non ab omni impostura suspicione olim Blondellus judicavit. Ille quidem, quisquis est, de Presbyteris qui ab Apostolis educati fuerunt loquitur, sed jam, cum scriberet, mortuis; quod ad rem nihil. In eadem autem Epistola de sui temporis Clericis Ignatiâno more loquitur, Secundi ordinis Clericos disertè presbyteros appellat, *Salutant te Soter & Eleutherius digni presbyteri.* Tunc enim ipse Romæ Episcopus fuit; Soter autem & Eleutherius ibidem propriè dicti, si fortè, presbyteri. Si fortè, inquam; nam post Pii decessum Eleutherum A-

nice-

niceti diaconum fuisse testatur Hegesippus. Idem in alterâ Epistolâ ejusdem farinae, Verum collegam suum nominat, Justum Viennensem ejus loco constitutum & colobio Episcoporum vestitum agnoscit; ad quem sic scribit, *Presbyteri & Diaconi non ut majorem, sed ut ministrum Christi te observent.* Ac rursus, *Presbyter Pastor titulum condidit.* Accuratè igitur distinctionem ordinum nominumque observavit Pius ille cum de clero sui temporis loqueretur. Nec minùs infelicitè hunc pro communione nominum attulit Dallæus, quàm pro paritate ordinum Blondellus, quem adeò clarè refutavit Hammondus noster. Hi sunt præclari duo testes secundi sæculi adversus Ignatium producti; quibus miror eum, cum tantâ inopiâ premeretur, non addidisse Victoris Papæ testimonium à Blondello & Salmasio productum, quod ejusdem planè cum illo Pii farinae est. Ex illo enim colligit Blondellus, *Apostolorum successores & convictores Ecclesiarum ad Victoris tempora rectores presbyteros fuisse.* Sed vidit, opinor, apertum hoc esse mandacium: Nemo enim qui Apostolorum convictor fuerat, Victoris ætate Ecclesiam regebat. Planus ille aliter Pium Papam loquentem repræsentat, *Presbyteri illi qui ab Apostolis educati usque ad nos pervenerunt, cum quibus simul verbum fidei partiti sumus, à Domino vocati in cubilibus æternis clausi tenentur.* Sub Pio igitur Episcopatum tenente omnes presbyteri Apostolorum convictores demortui fuerunt, & ut ille voluit, æternis cubilibus clausi. Post Pium sedit Anicetus, post Anicetum Soter, post Soterem Eleutherus, post Eleutherum Victor. An igitur presbyteri illi æternis cubilibus perruptis resurrexerunt, ut ad tempora Victoris & nescio cujus Desiderii Viennensis Episcopi, Ecclesias gubernarent? Ipsius Blondelli verba sunt Apologiæ Sectione quintâ. *Observaverit igitur Lector, Pio sedente (inter annum 146 & 150) mortalitatem explevisse quotquot Roma superfuerant Apostolorum discipuli.* Pio autem tanquam fratrem scriptorem adjungit Græcum Hermam Pastorem. Sed illum Pii fratrem fuisse quis credet? Supposititii Tertulliani, aut Libri Pontificalis autoritas tantâ non est, ut verum illud esse credamus, quod Irenæus qui sub Pio vixit, quod Tertullianus ipse, quod Hieronymus prorsus ignorasse cognoscuntur. Eo igitur factum non videtur, ut Hermas ministeria Ecclesiæ à Christo data obiter alicubi commemorans non alios recenseat quàm Apostolos & Episcopos & Doctores & ministros, id est diaconos. An quia Pius Episcopos ab Apostolis educatos presbyteros vocabat, ideo Hermas Presbyteri nomen omisit, presbyteros autem ipsos sub Episcopis complexus est? Quænam hæc ratio est? Sed neque verum est, multo minùs certum Hermam presbyteros sub Episcopis complexum esse; quos sub doctoribus potius complexus est. Ut in Passione S. Perpetuæ legimus,
Et

*Et exivimus & vidimus ante fores Optatum Episcopum ad dexteram, & Aspasium presbyterum doctorem ad sinistram. Ut Tertullianus, Quid ergo si Episcopus, si diaconus, si vidua, si virgo, si doctor, si etiam Martyr lapsus à regula fuerit. Ubi Doctorem sine dubio pro presbytero posuit. S. Cyprianus Epistolâ 24, Quando cum presbyteris doctoribus Lectores diligenter probaremus. Blondellus quidem affirmat constare apud Hermam, Doctores ad Episcopos præcipuè referri, cum Episcopatum gessisse dicantur: dolose, ut solet. Verba Hermæ sunt Visione 3. *Iisunt Apostoli & Episcopi & doctores & ministri, qui ingressi sunt in clementiâ Dei, & Episcopatum gesserunt, & docuerunt, & ministraverunt sanctè & modeste electis Dei.* His autem minime docet Doctores Episcopatum gessisse, atque eâ ratione ad Episcopos referri debere, sed tribus distinctis gradibus suorum officiorum actus distinctè tribuuntur: nam Episcopi Episcopatum gesserunt, Doctores docuerunt, Ministri ministraverunt; ut similitudine 9 loquitur, *Ut quidam Doctores qui castè & sincerè prædicaverunt ac docuerunt.* Hi igitur cum omnes sint secundi sæculi scriptores quos pro confusione nominum adducit Dallæus, liquet nè unum quidem, cum gradus enumerat, aut cum de singularibus sui temporis ministris Evangelii loquitur, nomen presbyteri ei qui Episcopus esset tribuisse. Et tum ex hac tum ex priori Assertionem patet, quàm falsum sit quod Dallæus nos docere voluit, *Hic erat hujus vocis publicus apud nostros usus, hæc Christianorum illius memoria hominum institutio ac consuetudo, ut presbyterum vulgo tam quiesset primarius, quàm qui secundarius, & dicerent ipsi & ab aliis dictum intelligerent.* Non ita Ignatii Acta loquuntur, non sermonis Christianorum diligens observator Hadrianus, non Ecclesia Smyrnenfis, non Martyres Lugdunenses, non Hegesippus, non Polycrates, non Serapio, non Anonymus qui contra Montanistas scripsit, non Autor Martyrii S. Perpetuæ, non Canones qui dicuntur Apostolici, nè Hermas quidem. Nullus illius ævi scriptor unum *primarium*, alium *secundarium*, presbyterum tradidit; nullus ita ordines enumeravit, ut in primo presbyterum, in secundo rursus presbyterum locaret; nullus quempiam tunc cum ipse scriberet superstitem & primi ordinis officio fungentem *presbyterum* appellavit.*

Jam verò licet Vir doctissimus ex confusione nominum quam in secundi sæculi scriptoribus observabat non concludat cum Salmasio duos tantum ordines sacros in Ecclesiâ fuisse ævo Ignatiano; licet præterea Hammond der, etiam sub Apostolis tres ordines extitisse: tamen cum ipse loca Apostolica aliter explicare videatur, & argumenti multo major vis esset, si Adversarii probare possent reverâ tres ordines distinctos Ignatii ævo minime fuisse, quos Epistolarum scriptor tam

casè & perpetuò distinguit; ne sententiam Salmasii intactam relinquere, aut concessioni Dallæaræ nimis fidere videar, de hac re ulteriùs differendum esse putavi. Sitigitur quarta Assertio, Eà ætate qua S. Ignatius Epistolas scripsisse dicitur tres sacros ordines seu gradus distinctos in Ecclesiâ fuisse. Hoc ab Ecclesiâ Anglicanâ semper didici, quæ in Ordinalis sui Præfatione ita loquitur, *Evidens est omnibus diligenter legentibus S. Scripturam & veteres scriptores, ab Apostolorum tempore hos tres Ordines Ministrorum in Ecclesiâ Christi fuisse, Episcopos, presbyteros & diaconos.* Ostendimus hujus Partis Capite primò jam tum in Ecclesiis Aſiæ Episcopos extitisse, cum S. Ignatius ad Martyrium festinaret. Diximus neminem unquam scriptorem Christianum & Catholicum dixisse pauciores ordines quàm tres extitisse secundo sæculo aut ullâ ejus parte, etiam illos omnes, qui *Episcopi & presbyteri* nomina in Apostolorum scriptis confusa esse existimabant, aut tunc cum ipsi Apostoli scriberent, aut saltem ante secundum sæculum tres ordines seu gradus tradidisse; quod hoc loco satis opportuno demonstrandum suscepì. Sunt autem hi ex Veteribus, ut opinor, omnes, aut certè præcipui, S. Chrysostomus, Hieronymus, Theodoretus, Ambrosiaster, Pelagius, Sedulius, Præmasius, Theophylactus, Oecumenius. Qui omnium primus inter Græcos hanc nominum confusionem nobis tradidit S. Chrysostomus, ubique ostendit etiam tunc temporis Episcopatum fuisse ordinem à presbyteratu distinctum & superiorem. Ad illa verba Philip. I. I. *Ὁ δὲ ἐπισκόπος καὶ διάκονος*, hæc annotat, *Τί γὰρ; μὴ δὲ πολλοὶ ἐπισκοποὶ ἦσαν; ἔδει μὲν· ἀλλὰ τὰς πρεσβυτέρους ἔπος ἐκάλεσεν· τότε ἡ δὲ τῶς ἐκοινώνουν τοῖς ὀνόμασι, καὶ διδάσκοντες ἐλέγαντο.* Quid hoc? Unius urbis multi erant Episcopi? Nequaquam: sed presbyteros ita appellavit: tunc enim adhuc nominibus communicabant, & Episcopus diaconus dicebatur. Agnovit igitur singulares Episcopos in singulis urbibus constitutos, qui nunc Episcopi, nunc presbyteri, nunc diaconi dicebantur. Talem Episcopum Timotheum fuisse asseruit, *Ὅτι ὁ ἐπίσκοπος αὐτοῦ, φησὶ πρὸς αὐτὸν, χεῖρας ταχέως μνηστὴρ ἐπὶ τῆς.* Quoniam enim Episcopus erat, & dicit, Manus citò nemini impone. Rursus quæ ante dixerat recolligens sententiam suam aperte enunciat, *Ὅσοι ἐν ἑσῶν, καὶ οἱ πρεσβύτεροι τὸ παλαιὸν ἐκαλεῖντο ἐπίσκοποι, καὶ οἱ ἐπίσκοποι πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι τῶ Χριστοῦ.* (ita hæc quæ in editis confusa sunt legenda esse ex prioribus patet) *ὅθεν καὶ νῦν πολλοὶ συμπρεσβύτεροι ἐπίσκοποι γράφουσιν καὶ συνδιάκονοι, λοιπὸν δὲ τὸ διδάζον ἐκείνῳ ἀπονέμνεται ὄνομα, ὁ ἐπίσκοπος καὶ ὁ πρεσβύτερος.* Quod igitur dicebam, & presbyteri antiquitus vocabantur Episcopi, & Episcopi presbyteri & diaconi Christi: (unde etiamnum multi Episcopi scribunt Sympresbytero, & syndiacono) postea verò peculiare unicuique

nomen assignatum est, Episcopus, & Presbyter. Rursus Homiliâ undecimâ in primam ad Timotheum Epistolam, Διαλεξόμεθα τὸ ἐπισκοπὴν καὶ χειροτονίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔχουσιν πᾶσι τὸ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ ἵνα πρεσβυτέρων τῶν αὐτῶν, οἱ τὸν διακόνον μεταπέμψουσιν, πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει τοῖς ἀδελφοῖς καὶ τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ τὸ αὐτοῦ διδασκαλίας αὐτῶν ἀναδιδάσκοντες καὶ πειθαρχίας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸ ἐπισκοπῶν ἅπαντα καὶ πρεσβυτέρους ἀρμότιον τῇ χειροτονίᾳ μόνῃ ἐκκλησιαστικῇ, καὶ τῷ μόνῳ δοῦναι πρεσβυτερίαν τὸν πρεσβύτερον. Differens de Episcopis, eorumque characteres describens, dicensque quae eos tenere & à quibus abstinere oportet, presbyterorum ordine omisso, ad diaconos transiit. Quare? quia inter eos & Episcopos non multum interest. Nam & ipsi docendi munus & praefecturam Ecclesia acceperunt: & ea quae de Episcopis dixit etiam presbyteris conveniunt; solâ enim ordinandi potestate excellunt, & hac una re videntur presbyteris superiores esse. Unde constat S. Chrysostomum existimâsse tunc cum ad Timotheum scripsit S. Paulus, praeter diaconos & presbyteros etiam Episcopos in Ecclesiâ fuisse, per Episcopos eo loco solos primi ordinis ministros intellectos, totum presbyterorum ordinem omissum esse, discrimen inter duos ordines satis manifestum esse, quod potestas conferendi sacros Ordines Episcopis competeret, presbyteris semper negata esset. Falsissimum igitur est quod Blondellus in Apologiâ ex hoc uno loco pro suo more expiscari voluit, Chrysostomum interjacentis aetate suâ inter sacerdotes didasciâ ob oculos habuisse, quos tamen ab origine pares noverat. Nam alia omnia διασκημὰτὰ quae suâ aetate agnoscebantur prorsus abstulit, sed ab ipsâ origine observavit hoc discrimen, semperque ita S. Paulum interpretatus est, ut impositio manuum nulli nisi primi ordinis sacerdoti, sive Episcopo propriè dicto tunc competeret. In hac re Episcopos ἐκκλησιαστικῶν, in hac πρεσβυτερίᾳ τὸν πρεσβύτερον dixit, & satis amplum hoc discrimen ipse judicavit. Nam πάντων μάλιστα κυριώτατον, καὶ ὁ μάλιστα σιωπῇ τῶν Ἐκκλησιῶν, τὸ ἵνα χειροτονίαν, potestatem ordinandi omnium supremam & quae Ecclesiam maximè continet, Homiliâ quintâ ad primam Epist. ad Timotheum pronuntiavit: pares igitur nunquam agnovit. Hoc in explicandâ S. Chrysostomi sententiâ certum est, ut in nonnullis locis ubi presbyteri nomen adhibitum est, presbyteros omnes excluderet, & Episcopos solos intelligendos esse docuerit, ut 1 Tim. 4. 14. Οὐ τὸν πρεσβυτέρων φωνὴν ἐταύδα, ἀλλὰ τὸν ἐπισκοπῶν, ὃ γὰρ δὴ πρεσβύτερος ἐπισκοπῶν ἐχειροτονῶν. Non hic de presbyteris loquitur, sed de Episcopis. Neque enim presbyteri Episcopum ordinabant. Et Tit. 1. 5. Τὸν ἐπισκοπῶν ἐταύδα φησι, καὶ οὐκ ἄλλα καὶ ἡμῶν ἐρρηται. Episcopos hâc intelligis, quemadmodum à nobis alibi dictum est; nempe ad Philipp. 1. 3. Homiliâ quintâ ad Timotheum. Διαλε-

χθεις πει Ἐπισκόπων, πει διακόνων, ἀνδρῶν, γυναικῶν, πει χερῶν, πει πρεσβυτέρων, πει ἄλλων ἀπάντων, καὶ δειξας ὅσαν ἔστιν Ἐπισκοπὴ καὶ ἐκείνη, ὅτε πει κείσας ἔλεγον, ἐπὶ ἡρα. Cum differuisset de Episcopis, de diaconis tum viris tum feminis, de viduis, de presbyteris, de aliis omnibus, ostendissetque qualium Episcopus dominus est, ubi de iudicio dixerat, subiunxit. Idem Jacobum fratrem Domini Hierosolymorum Episcopum ab initio ordinatum putavit. Homiliâ XI in primam ad Corinthios, Ἐπειτα ὡρθη Ἰακώβω, ἐμοὶ δοκεῖ, πρὸ ἀδελφῶ πρὸ ἐαυτοῦ, αὐτὸς γὰρ αὐτὸν λέγειται καὶ χειροτονήσας, καὶ Ἐπισκοπὸν ἐν Ἱερουσολύμοις ποιησέναι πρῶτον. Postea apparuit Jacobo, ut mihi videtur, fratri suo. Ipse enim illum dicitur ordinasse & primum Hierosolymorum Episcopum fecisse. Idem S. Ignatium nostrum, Antiochenæ Ecclesiæ Episcopum à S. Petro ordinatum agnovit, & ordinationis illius prærogativā miris modis prædicavit.

B. Theodoretus confusionem nominum agnoscit, & latè explicat, ad Philipp. 1. 1. Sed Episcopos etiam tunc temporis extitisse & presbyteris superiores fuisse simul asserit. Docet eo loci per Episcopos intelligi presbyteros debere: sed Epaphroditum quidem S. Paulo iaderat, & per quem Epistolam misit, Philippenfium Episcopum fuisse ostendit. Τὸν δὲ γὰρ μάκαρον Ἐπιφρόδιτον ἐν αὐτῇ τῇ Ἐπιστολῇ Ἀπόστολον αὐτοῦ καλέσκειν. Σαφῶς τοίνυν ἐδίδαξεν ὡς τὴν Ἐπισκοπικὴν οἰκονομίαν αὐτὸς ἐπιτίθετο ἔχων Ἀποστόλου περιουσίαν. Beatum Epaphroditum in Epistolâ ipsâ Apostolum eorum appellavit. Apertè ergò docuit Episcopalem dispensationem ei fuisse creditam cum appellationem haberet Apostoli. Et rursus ad cap. 2. vers. 25, Ἀπόστολον ὃ αὐτὸν καλέσκειν αὐτοῦ, ὡς τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ ἐμπιστεύσας, ὡς ἔστι δῶλον ὅτι ἑστὶν ἐπίλυν οἱ ἐν τῇ περιουσίᾳ κληθέντες Ἐπίσκοποι, τῷ πρεσβυτέρῳ δὲ τὴν τάξιν πληρῶντες. Apostolorum ipsorum vocavit, ut cui esset eorum cura concredita. Ut clarum sit sub illo ministrasse eos, qui in procatio vocabantur Episcopi, nempe presbyteri ordinem complentes. Sententiam ejus plenius explicatam habemus ad 1 Tim. cap. 3, Τὸς αὐτοὺς ἐχέμεν ποτὲ πρεσβυτέρους καὶ Ἐπισκόπους· πρὸ ὃ νυνὶ καλεῖσθαι Ἐπισκόπους Ἀποστόλους ὀνόμαζον· τῷ ὃ χεῖρον φερόντων, τὸ ἂν τῆς Ἀποστολῆς ὄνομα τοῖς ἀληθῶς Ἀποστόλοις γατί ποτε τῶ ὃ τῆς Ἐπισκοπῆς περιουσίας τοῖς πάλαι καλεῖσθαι Ἀποστόλοις ἐπέδιδαν· ἔπειτα φιλιππησίῳ Ἀπόστολῳ ὃ Ἐπιφρόδιτῳ καὶ ἔπειτα Κρητικῷ ὃ Τίτῳ, καὶ Ἀσιατικῷ ὃ Τιμόθεῳ Ἀπόστολοι· ἔπειτα καὶ ἡ Ἱερουσολύμων τοῖς ἐν Ἀνποχείᾳ ἔγεγονον Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι. Eisdem olim vocabant presbyteros & Episcopos: eos autem qui nunc vocantur Episcopi, Apostolos nominabant. Procedente autem tempore Apostolatus nomen reliquerunt iis qui verè erant Apostoli, Episcopatus autem appellationem iis qui olim appellabantur Apostoli imposuerunt. Ita Philippenfium Apostolum erat Epaphroditum: ita Cretensium Titum, & Asianorum Timo-

Timotheus Apostoli. Ita ab Hierosolymis iis qui erant Antiochia scripserunt Apostoli & presbyteri. Unde apparet ex sententiâ B. Theodreti, tempore Apostolorum tres fuisse gradus in Ecclesiâ, Episcopos, qui tum dicebantur Apostoli, Presbyteros, qui nunc Episcopi nunc presbyteri vocabantur, & diaconos: postea vero, primi ordinis sacerdotes, nomine Apostoli illis qui verè Apostoli fuerunt reservato, propriè & distinctè Episcopus dictos esse, & reliquos secundi ordinis sacerdotes presbyteros. At Apostoli nomen primi ordinis sacerdotibus tribui desiit ante martyrium Ignatii. Ergo ex sententiâ Theodreti sub Ignatio, & officio & nomine distinguebantur Episcopi & presbyteri.

Theophylactus certè non existimavit presbyteros ad Philippenses Episcopos esse dictos sed *coepiscopos*; Episcopos autem Apostolicis temporibus eos etiam dictos putavit, *ὡς ἐπισκοπῶντας ὁδηγῶν καὶ αὐτὸς τὸν λαόν, quod etiam ipsi populum inspecerent, sed suo modulo, ὥστε καθάρειν καὶ φωτίζειν τὰς διανοίας, ut purgarent & illustrarent, seu baptizarent eos quos esset necesse. Nam alia sacra officia etiam tum Episcopis reservavit. Οὐ γὰρ πρεσβύτεροι ἐπίσκοποι ἐχειροτόνουν, Non enim, inquit, presbyteri Episcopum ordinabant. Unde in Procemio ad Titum, Τῶν Παύλῳ σωόντων δοκιμῶντα] & ὁ τίτῳ ὄν, Ἐπίσκοπος τε τῆς κρήνης μεγάλης ἔσῃς δι' αὐτὸ τῷ το καθειροτόνῃ, καὶ πᾶσιν Ἐπισκόπων κελὸν καὶ χειροτονίαν ἐπέχει. Inter omnes qui cum Paulo versati sunt probatissimus cum esset Titus, Episcopus propterea Creta, magna illius insula, electus est, totque Episcoporum cum iudicium tum ordinatio ei demandata est. Et quidem de sententiâ Theophylacti, postquam de Chrysostomo diximus, dubitandum non est.*

Inter Latinos primus fuisse creditur Autor Commentariorum in Epistolas S. Pauli sub nomine S. Ambrosii editorum, quod se scripssse sub Damaso Episcopo Romano, hoc est ante A. D. Ccclxxxiv, profiteatur, qui *Episcopi & presbyteri* nomina tanquam synonyma in Scripturâ tradiderit Hic tamen Episcopos singulares Ecclesiis præfuisse Apostolorum tempore sæpius docet. Insignis planè locus, quo illa ad Philippenses, cum Episcopis & diaconibus, explicat. Hoc est, inquit, cum Paulo & Timotheo, qui utique Episcopi erant simul & significavit, & diaconos qui ministrabant ei. Ad plebem enim scribit. Nam si Episcopis scriberet, & diaconibus, ad personas eorum scriberet, & loci ipsius Episcopo scribendum erat, non duobus vel tribus, sicut & ad Titum & Timotheum. Neque minùs illustris locus ille est quo verba ista, Propterea debet mulier potestatem habere supra caput etiam propter angelos, 1 Cor. cap. 11. vers. 10. explanat. Potestatem velamen significavit, Angelos Episcopos dicit, sicut docetur in Apocalypsi Joannis. Et quia utique homines sunt, quod non corripere plebem, arguuntur, & quod

quod rectum est in illis laudatur. *Mulier ergo idcirco debet velare caput, quia non est imago Dei, sed ut ostendatur subiecta. Et quia pravaricatio per illam inchoata est, hoc signi debet habere, ut in Ecclesiâ propter reverentiam Episcopalem non habeat caput liberum, sed velamine relictum; nec habeat potestatem loquendi, quia Episcopus personam habet Christi. Quasi ergo ante iudicem sic ante Episcopum, quia vicarius Domini est, propter reatus originem, subiecta debet videri. Et paulo post, Quia ab uno Patre sunt omnia, singulos Episcopos singulis Ecclesiis præesse decrevit. Ac rursus, Numquid omnes Apostoli? Verum est, quia in Ecclesiâ unus est Episcopus. Idem ad 1 Tim. cap. 4, Nunc autem septem Diaconos esse oportet, & aliquantos presbyteros, ut bini sint per Ecclesias, & unus in civitate Episcopus. De Timotheo ita loquitur in Proœmio, Hunc ergo jam creatum Episcopum instruit per Epistolam quomodo deberet Ecclesiam ordinare. Pariter & de Tito, Titum Apostolus consecravit Episcopum, & ideo commonet eum ut sit sollicitus in Ecclesiasticâ ordinatione. Ex quibus omnibus apparet Veterem hunc Auctorem, qui ante Chrysostomum & Hieronymum de confusione nominum scripsisse videtur, singulares Episcopos Apostolorum ævo in civitatibus constitutos agnovisse. Pelagius, ut videtur, Autor Commentariorum in Epistolas Pauli Hieronymo ascriptorum, in Epist. ad Timotheum cap. 3, Queritur cur de presbyteris nullam faciat mentionem, sed eos in Episcoporum nomine comprehenderit, quia secundum, imò penè unus est gradus, Duos igitur gradus quamvis non magnopere distantes sub uno titulo comprehensos agnovit. Quæ transcripsit Primasius, qui ad Philipenses notavit. Episcopos hæc non solum pontifices sed & presbyteros intelligimus.*

Denique Hieronymus qui post Ambrosiastrium Romanorum Diaconorum fastum non minus acriter castigavit, & confusione nominum adeo inhæsit, ut idem Episcopi & Presbyteri officium & eundem ordinem dum SS. Petrus & Paulus viverent credidisse videatur; sine controversiâ tamen sæpe docuit, tres gradus, triâque officia & nomine & potestate distincta antequam S. Ignatius ad martyrium duceretur extitisse. Hæc enim ejus verba sunt Epistolâ ad Euagrium, *Ut sciamus traditiones Apostolicas sumptas de Veteri Testamento, Quod Aaron & filii ejus atque Levitæ in templo fuerunt, hoc sibi Episcopi, presbyteri, & diaconi vendicent in Ecclesiâ. Quomodo autem hæc traditio Apostolica esse potuit, quomodo ex Veteri Testamento desumpta, si non Apostolorum ævo extiterint Episcopi presbyteris superiores, quemadmodum Aaron & officio & dignitate filius superior fuit? Aut qua ratione hanc mentem Hieronymi fuisse quispiam negaverit, qui hæc cum discretè scripsisse ad Matthæi cap. 23 noverit, Quod fecerunt & Apo-*
stoli

foli per singulas provincias presbyteros & Episcopos ordinantes. Idem in Commentario ad Titum, An'equam Diaboli instinctu studia in religione fierent, & disceretur in populus, Ego sum Pauli, ego Apollo, ego autem Cepha, communi Presbyterorum consilio Ecclesia gubernabatur: postquam vero unusquisque eos quos baptizaverat suos putavis esse non Christi, in toto orbe decretum est, ut unus de presbyteris electus superponeretur ceteris, ad quem omnis Ecclesia cura pertineret, & schismatum semina tollerentur. Et rursus, Quod autem postea unus electus est, in schismatis remedium factum est: ne unusquisque ad se trahens Christi Ecclesiam rumperet. Nam & Alexandria à Marco Evangelista usque ad Heraclum & Dionysium Episcopos, presbyteri semper unum ex se electum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant. Hæc igitur sine omni controversiâ S. Hieronymi sententia fuit, quod, licet in scriptis Apostolicis, præcipue dum viverent Petrus & Paulus, nullum discrimen inter eos qui Episcopi & presbyteri dicebantur ipsi apparuerit, feris tamen Apostolorum temporibus, vel paulo ante obitum Petri & Pauli, vel certe ante mortem S. Joannis, in toto orbe decretum esset, ut unus superponeretur ceteris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret, & qui Episcopus propriè nominaretur. Hoc ex Apostolicâ traditione profectum, hoc propter schismata tempore Apostolorum certe orta introductum docuit, hujus rei Alexandriæ ab ipso S. Marco luculentissimum extitisse testimonium perhibuit: quod primum singularis Episcopatus exemplum putavit, & ipsum quidem tum singulare. Nam ex ejus sententiâ Marcus mortuus est octavo Neronis anno, & sepultus Alexandria, succedente sibi Aniano, ut refert in Catalogo. Inde viros omnes singulares qui illis temporibus Ecclesiis præfuerunt semper Episcopos propriè appellat. De Romanis in Catalogo, Clemens quartus post Petrum Roma Episcopus: siquidem secundus Linus fuit & tertius Cletus. Cujus exortem potestatem indicat, ad Eusebium cap. 53, Clemens vir Apostolicus, qui post Petrum Romanam rex Ecclesiam scribit ad Corinthios. Et lib. 1.º adversus Jovinianum, Ad hos & Clemens successor Apostoli Petri, cujus Paulus Apostolus meminit, scribit Epistolas. De Hierosolymitanis, ad Galatas cap. 1, Hic autem Jacobus Episcopus Hierosolymorum primus fuit, cognomento Justus; vir tanta sanctitatis & rumoris in populo, ut fimbriam vestimenti ejus certatim cuperent attingere. Qui & ipse postea de templo à Judæis precipitatus: successorem habuit Simeonem, quem & ipsum tradunt pro Domino crucifixum. De Antiochenis, in Catalogo, Ignatius Antiochena Ecclesia tertius post Petrum Apostolum Episcopus. De Asianis, Joannes Apostolus: novissimus omnium scripsit Evangelium rogatus ab Asia Episcopis. Et in eodem

eadem Catalogo, Polycarpus Joannis Apoſtoli diſcipulus, & ab eo Smyrna Episcopos ordinatus, totius Asia princeps fuit. Et, Cùm Ignatius Smyrnæ veniſſet, ubi Polycarpus auditor Joannis Episcopos fuit. Omnes igitur illi qui confuſa Episcopos & Presbyteri nomina in Apoſtolicis ſcriptis tradiderunt, ſimul etiam docuerunt vel ab origine vel viventibus adhuc Petro & Paulo, vel ante ſecundi ſæculi initium, ſuperſtite adhuc S. Joanne, tres fuiſſe ordines ſacros ſeu gradus in Eccleſiâ. Quòd ſi hoc ab iis poſitum eſt, nemo dubitabit idem à reliquis agnitiſſe, qui toties in S. Scripturâ Episcoporum mentionem fieri viderunt, nec unquam de confuſione nominum cogitabant. Quare Walo Meſſalinus qui eorum ſententiam ſecutus eſt, ſuos nunquam negaſſe ait *antiqua etiam tempora diſcrimen illud inter Episcopos & presbyteros agnoviſſe, qui ſciunt remeſſe antiquiſſimam ut duo hi ordines in Eccleſiâ fuerint diſtincti, ſi excipiantur Apoſtolica tempora.*

Quare cùm tres ordines ſive gradus ſacros tunc cùm S. Ignatius Epistolâ ſcripſiſſe dicitur, in Chriſtianis civitatibus, ac præſertim Aſiaticis, exiſtiſſe ſummo Veterum conſenſu conſtet, cùm quamplurimi ejusdem ſæculi non aliter quàm de tot diſtinctis & officio & nomine gradibus loquuti ſint; cùm nemo unquam ejusdem ævi quenquam, qui ſecundi ordinis eſſet, Episcopum appellaverit; cùm denique pauci illi qui eos qui Episcopos fuerant, poſt eorum mortem, & quaſi antiquiores tantum presbyteros vocaverint, quoties autem ordines enumerandi, aut de ſui temporis miniſtris Evangelicis loquendi occaſio ſe obtulerat, aliter loquuti ſint; ratio nulla apparet cur ille, qui eo modo diſtinctionem ordinum in Epistolâ ſuis caſſè & perpetuo ſervavit, pro vero Ignatio Antiocheno illo Episcopo & Martyre non habeatur. Non eſt hoc, non eſt, *ſupra ſuum ſæculum, ſupra fratres ſuos venerandos ſeipſum efferre.* Neque dubito quin veriſſimè aſſerere poſſim, Ignatium noſtrum tum Episcopos de primis, tum presbyteri vocabulum de ſecundis Eccleſiæ cujuſque ſacerdotibus pro ſui ſæculi uſu & more uſurpaſſe; non tantum in ſermone, ſed in præceptionibus ac inſtitutionibus Eccleſiaſticis hunc morem atque uſum obſervâſſe. Et cùm ſint quædam hominibus lætæ ac propoſitæ leges, eaſque ſermone imprimis claro & facili & unicuique audientium obvio ac familiari concipi ſcribiſſe deceat, nulla in iis vocabula dubia & obſcura miſceri, vel hujusmodi denique quorum lectores non ſtatim intelligant eum ipſum eſſe quem Autor voluit ſenſum, hoc maxime obſervavit Ignatius noſter; nam & omnes tunc nôrunt ſecundi ordinis ſacerdotem à nemine Episcopum vocari ſolere, ab omnibus presbyterum, primi autem ordinis ſacerdotem ab omnibus Episcopum appellari. Cùm igitur Autor Epistolâ iis nominibus ad ordinem diſcri-

discrimen indicandum uteretur, Lectores statim intellexerunt eum ipsum esse quem ille voluit sensum; neque eos sedulo monere ac docere quo sensu vel *Episcopi* vel *Presbyteri* vocabulum intelligi voluerit, necesse fuit. Facessat igitur hîc Dallæus cum turbis & tumultibus quos excitare conatur. Magnopere commoveri ac conturbari omnes debuisse putat, qui dictantem audierant, *Presbyteri subditi esse Episcopo*. Fateor equidem, si mores Christianorum secundi illius sæculi ad nostrorum normam exigere liceret, quamplurimos etiam tum commoveri voluisse, cum quempiam dictantem audirent, *Presbyteri subditi esse Episcopo*. Nihil enim esse quod homines aliquos, quales illi sint non dicam, magis commoveat, imò ad arma & fratrum internecionem excitet & impellat, quàm illud effatum, experientiâ nimis certâ didicimus. Cumque ista vidimus, non potuimus non illa S. Cypriani in memoriam revocare quæ ad presbyteros & diaconos fratres Epist. X. scripsit, *Quod enim non periculum metuere debemus de offensâ Domini, quando aliqui de presbyteris, nec Evangelii nec loci sui memores, sed neque futurum Domini iudicium, neque nunc sibi prapositum Episcopum cogitantes, quod nunquam omnino sub antecessoribus factum est, totum sibi vendicent?* Scimus autem & eosdem non minùs commoveri cum audiunt illud S. Pauli, *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit*, aut illud S. Petri, *Subditi esto Regi quasi præcellenti*; non quòd ignorent quæ potestates sublimiores, aut quis Rex sit, sed quòd quæ sit subiectio Christiana, quæ obedientia ex Evangelii legibus debita, nolint intelligere. Alia secundi sæculi Christianorum mens, alius animus fuit: ad subjectionem & obedientiam præstandam paratissimi fuerunt, quibus ea tribuenda esset non ignorabant. Miram igitur illis orationem substituit Dallæus, eosque per prosopopeiam sic submurmurantes repræsentat, *Quos verò iste nobis (dicerent) presbyteros, & quem narrat Episcopum?* Hæc autem ut illi dicerent, qui quotidie cum presbyteris, & Episcopo suo in unum conveniebant? qui optimè nôrunt presbyteros suos eo nomine censerî tunc solitos, à nemine autem Episcopos dici? Hæc ut dicerent presbyteri, qui locum suum non ignorabant, & unum sibi prapositum agnoscebant quem & Episcopum vocabant, sibi illud nomen minimè vendicantes? Blondellus ipse fatetur fuisse tunc temporis unum, quem in unoqueque cœtu primatus contingebat, cui prima cathedræ prædiali quæ potestatis jus reservatum est, qui collegii primum membrum & honorarium caput, qui presbyterii prapositus & ἑαρχος, & Cleri totius caput fuit, qui à Domino ipso in Asiaticis Ecclesiis Angelus dictus est; an hunc presbyteri qui sub illo tanquam sub capite vivebant, recognoscere non potuerunt, cum eum *Episcopum* appellatum audirent. Certè Ambrosiaster, cujus testimonio

innititur Blondelli & Salmasii de primo presbytero sententia, nomina *Episcopi* & *Presbyteri* divisa & distincta fuisse ante annum Trajani decimum testatur: *Beatis* verò *Apostolis* decedentibus, illi qui post illos ordinati sunt ut praesent *Ecclésiis*, illis primis exequari non poterant, neque miraculorum testimonium habere, sed in multis aliis inferiores illis esse videbantur: graue existimaverunt *Apostolorum* sibi vindicare nuncupationem. Diviserunt ergò nomina ipsa, & illis, id est, presbyteris presbyterii nomen reliquerunt: alii verò *Episcopi* sunt nuncupati, hique & ordinationis praeiuncti potestate, ita ut plenissimè iidem cognoscant. Atqui & *Episcopus* presbyter est, & presbyter *Episcopus*. An unum eundemque hominem hic sibi & subijci & praesse vult? Qualem orationem primitivorum fratrum aut presbyterorum nomine promittit hic eorum Tertullus! Non haec eorum temporum aut hominum sunt, sed Aërii haeretici, τὸ λέγειν αὐτὸν Ἐπίσκοπον καὶ πρεσβύτερον Ἰσὺν ἦν. Et, τί ἔστιν Ἐπίσκοπος & πρεσβύτερος; ἑδὲν διαλλάττει ὁ αὐτὸς τὸν. Haec sunt Aërianæ hæreseos effata, ante quartum sæculum in Ecclesiâ inaudita. Non aliter nos in hac re instituti sumus, non alio horum vocabulorum sensu imbuti, quàm fuerunt secundi sæculi fideles. Eorum ætate unum illum qui in cujusque Ecclesiæ clero summus erat, *Episcopum*; cæteros proximi ab hoc gradus *Presbyteros* non *Episcopos* dictos esse novimus, & jam antè monstravimus; satis igitur bene eorum temporum fideles & presbyteri hoc præceptum S. Ignatii intelligebant, nec ad cavendam offensionem monitore indigebant. Quoniam verò non tantum illius ætatis usum, sed & *Apostolorum* imitationem in confusione nominum urget, Scriptoremque Epistolarum diversimodè ab *Apostolis* sermonis hominem, imò *Apostolici* sermonis correctorem & emendatorem appellat, idèoque eum charissimum atque observantissimum *Apostolorum* discipulum Ignatium esse negat; operæ pretium me facturum putavi, si ostenderem porro hæc nihil ponderis Argumento addere, neque quinquam, qui secundi sæculi & mores & loquendi modum noverit, vel leviter movere posse.

Observandum enim est primò, Nullum secundi, vel etiam tertii sæculi scriptorem in scriptis *Apostolicis* confusa esse nomina *Episcopi* & *Presbyteri* observasse. Quod si verum sit, fateri necesse est, eos *Apostolicum* sermonem imitari non potuisse in eâ re quam ipsi non viderunt. Verum autem esse ut credam multa persuadent. Atque illud imprimis observatu dignum, inter Græcos Patres primum S. Chrysostomum, inter Latinos aut Ambrosiastum aut Hieronymum disertè tradidisse, confusa esse nomina *Episcopi* & *Presbyteri* in scriptis *Apostolicis*. Neque enim quinquam nos scimus, neque Viri docti qui à nobis dissentiant adhuc quinquam nominârunt qui idem ante eos affirmaverit.

rit. At hi vergente jam ad finem quarto sæculo scribere; & ante eos scripsit Epiphanius qui contraria omnia docuit. Cum enim Aërius ex sermone Apostolico docuisset, ὅτι οὐκ αὐτὸν Ἐπίσκοπον, οὐκ αὐτὸν πρεσβύτερον, hoc ex Hæretici ignorantia profectum asserit, qui non observaverat ex antiquis historiis in aliquibus Ecclesiis ab origine fuisse presbyteros, nondum constitutis Episcopis, in aliquibus Episcopos, nondum additis presbyteris: quâ unicâ observatione tolli putavit promiscuam illam nominum usurpationem. Hæc autem contra Hæreticum protulit Epiphanius, ut in exponendis Apostolis cedere deceptum, & antiquorum monumentorum igrarum. Credidit itaque Epiphanius Veteres Christianos aliter Apostolum intellexisse. Nondum igitur illa Apostolica nominum confusio in Ecclesiâ agnita est, teste Epiphanio. Neque verò illius sententiæ ulla vestigia extare puto apud scriptores Ecclesiasticos Epiphanio aliquanto antiquiores. Imò secundi & tertii sæculi scriptores contrariam potius statuisse putandi sunt.

Tradit Dallæus Ephesi, unius urbis, plures non primi sed secundi gradûs præpositos Episcoporum nomine significari, Act. xx. 27, 28. Veteresq; ita locum interpretatos asserit: nominat Chrysostomum, Theodoretum, Hieronymum, alios, sed his neminem vetustiore nominat. Nihil igitur hæc ad secundi aut tertii sæculi sententiam faciunt. At Irenæus non putavit eosdem viros eo loci & Episcopos fuisse dictos & presbyteros, & ad unius urbis Ecclesiam pertinuisse. Sic enim ille lib. 3. cap. 14, *In Mileto enim convocatis Episcopis & Presbyteris, qui erant ab Epheso & à reliquis proximis civitatibus.* Convocavit S. Paulus & Episcopos & presbyteros, ex sententiâ Irenæi, & ab Epheso & ab aliis Asiæ civitatibus; non igitur unius urbis, aut solos secundi ordinis præpositos convocavit, aut Episcopos appellavit. Hunc quidem Actorum locum quarto sæculo & sequentibus laudant, & quasi fundum suæ sententiæ ponunt Chrysostomus, Hieronymus aliique, de unâ urbe præcipuè disputantes. Irenæus secundi sæculi scriptor, Apostolis Apostolicisque multo propior, nihil tale vel somniavit. Illa igitur, quam volunt, Apostolica nominum *Episcopi & Presbyteri* confusio Irenæo fuit ignota.

Multum illi fidunt verbis Apostoli ad Titum, quasi eadem omnino præcepta data fuerint Episcopo & Presbytero, adeoque idem illi duo sint. At Clemens Alexandrinus aliter planè sensit, multa eaque distinctè Episcopo & presbytero data præcepta in scripturâ observavit, non minùs quàm Diaconis & Viduis. Sic enim ille Pædagogi lib. 3. c. 12, *Μὲντοι ὅ ὅσαι ἐκκλησίαι εἰς πρόσωπα ἐκλεκτὰ διακρίνουσι, ἐγγεγραμται ταῖς ἐκκλησίαις ταῖς ἀγίαις αἱ πρὸς, πρεσβυτέρους, αἱ δὲ, Ἐπισκόπους αἱ δὲ, διακόνους ἄλλαι, χήρας.* *Plurima præcepta quæ ad electas personas perti-*

nent, in sanctis libris scripta sunt; hac quidem presbyteris, alia. verò Episcopis, alia diaconis, alia viduis. Quatuor diversa electarum personarum genera enumerat: unicuique generi propria præcepta ascribit; Episcopos non minùs à presbyteris, quàm presbyteros à diaconis, aut diaconos à viduis distinguit. Non igitur novit Clemens illam confusionem nominum in præceptis ab Apostolo datis, quam observare sibi visus est Hieronymus, qui hanc inde conclusionem elicit, Idem est ergo presbyter qui & Episcopus. Dicitur particulatim & distinctè ab Apostolo de Episcopis, presbyteris, & diaconis, eos esse oportere viros unius uxoris. Tertullianus qui tres ordines agnovit unicuique dictum hoc intelligit: *De Ecclesiasticis ordinibus agebatur, quales ordinari oporteret. Oportebat igitur omnem communis disciplina formam suà fronte proponi; editum quodammodo futurum universis in professione, De Monogamià cap. 12. Et rursus cap. 8, Petrum solum invenio maritum per socrum; Monogamum præsumo per Ecclesiam, quæ super illum adificata omnem gradum ordinis sui de Monogamià erat collocatura. Iterumque cap. 11, Qualis es id matrimonium postulans, quod cis à quibus postulas non licet habere: ab Episcopo monogamo, à presbyteris & diaconis ejusdem sacramenti, à viduis quarum scètam recusasti?* Pariter & Origenes observavit secundas nuptias omnibus ordinibus Ecclesiasticis particulatim esse negatas, *ἡ τὴν τῆς Ἀποστόλου καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τετρασμάτων νομοθεσίαν, secundum leges ab Apostolo de rebus Ecclesiasticis latus; nullum ordinem in Ecclesià esse cui ea lex speciatim præscripta non sit; Οὐδένα γὰρ ἡσὶν ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ὑποχρῶνται παρὰ τὰς πολλὰς ὡς ἐν συμβόλοις ἀνεληφῶτα βέβη* *ὁ Παῦλος δὲ δότερα πεπενησθαι γέμει. Ex iis enim qui Ecclesiæ nomen dederunt, neminem qui dignitatem aliquam præ multis, quasi in symbolis, fuerit consecutus, Paulus secundas nuptias expertum fuisse vult. Ut hoc particulatim de singulis ordinibus verum esse ostendat, pro Episcopis citat 1 Tim. 3. 2, pro diaconis versiculum 12, pro viduis 1 Tim. 5. 9, pro presbyteris denique Tit. 1. 5. At si Episcopi sub presbyteris continerentur, satis erat laudasse Epistolam ad Titum, si presbyteri sub Episcopis, contentus esse poterat loco ad Timotheum. Hæc igitur ad Titum S. Pauli verba tam diligenter post reliqua laudans, suum cuique ordini distinctè præceptum ab Apostolo datum fuisse innuit, magistrum suum Clementem sequens, ubi plenè de præceptis loquitur, in Pædago; & supplens, ubi minùs plenè, in Strom. 3, *Ναὶ μὲν καὶ τὴν τῆς μᾶς γυναικὸς ἀνδερά πάντων διαδέχεται, καὶν πρεσβύτερος ἢ, καὶν διάκονος, καὶν λαϊκός, ἀνεπλήτως γέμει χρώμενος, & tertii sæculi sententiam repræsentans. S. Pauli ad Titum verba presbyteris assignat, illa ad Timotheum Episcopo reservat, planè ut post eum Gregorius Nazianzen-**

nus in oratione de laudibus S. Athanasii, Τὸτο δ, ἐν οἷς Τιμοθέῳ πρὸς αὐτὸν γεγραπὸν νομοθεσίαι, τῶν πᾶν τῷ λόγῳ τὸν Ἐπισκοπὸς πεποιησάμενον, *Partim, in quibus ad Timotheum scribens leges fert, eum qui in Episcopatu præsideret efformans.*

Non igitur apparet quenquam secundi aut tertii sæculi Christianum communionem nominum *Episcopi* & *presbyteri* in scriptis Apostolicis observasse. Nam Justinus Martyr τὸ περὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας, tanquam singularis & exfortis Ecclesiæ rectoris, & diaconorum quidem meminit; nomen autem *Episcopi* vel *presbyteri* nullibi in iis quæ supersunt, scriptis usurpavit. Nimis autem coactum est, quod à Blondello in Apologiam sine ullo fundamento inde asseritur, *Binos tantum Christiani cleri gradus à Justino agnoscī.* Non enim ibi ordines Ecclesiæ enumerat, non de gubernatione populi agit; celebrationem tantum Eucharistiæ solennem explicat, & quæ in illâ administrandâ Episcopi, quæ diaconorum partes essent exponit. Quod autem partes Episcopi aliquando ab ipso peragerentur, aliquando ab illo presbytero demandarentur, ideo περὶ τῶν generale vocabulum adhibuit: diaconos autem propriè enuntiavit quia eorum partes ab ipsis semper peragebantur. Irenæus locum palmarium aliter omnino intellexit & exposuit, reliqua S. Scripturæ loca quæ pro Adversariorum sententiâ afferuntur nè quidem tetigit. Clemens Alexandrinus loca de officiis Episcopi & presbyteri ita secundum nomina in scripturis distincta intellexit, ut præcepta illa plurima non minùs de Episcopis & presbyteris, quàm de diaconis & viduis diversa pronunciârit. Tertullianus & Origenes distinctionem nominum apud Apostolum adeò accuratè observabant, ut sua omnia ad eam dirigerent. Non igitur apparet ullum intra C & multo plures annos post S. Ignatii martyrium in Apostolorum scriptis hanc nominum communionem observasse. Iniquissimum autem est sermones secundi sæculi ad normam opinionis quarto demum sæculo ortæ exigere.

Secundò, Nemo eorum omnium qui communia *Episcopi* & *presbyteri* nomina in SS. Scripturis fuisse putabant, in eo sermonis genere Apostolos sequutus est, aut alium quenquam sequutum esse dixit. Hæc habemus Adversarium nobis planè consentientem. Epistolarum, inquit, Scriptor duo illa nomina planè eodem sensu accipit, quo à tertii sæculi & sequentium Christianis ad hæc usque tempora accepta fuisse & scimus & libenter concedimus. At qui communionem horum nominum in libris Apostolicis reperisse se putabant, ante quartum sæculum non extiterunt: ad morem Ignatii igitur loquuti sunt; & nec ipsi imitabantur Apostolos in hoc loquendi modo; nec quenquam eorum omnium qui ante se scripserunt Apostolos eo sensu acceptos imitatum fuisse observabant,

vabant, aut neglectæ imitationis accusabant. B. Theodoretus, qui eximavit Apostolos ipsos eos qui secundi ordinis essent nunc presbyteros nunc Episcopos appellasse, eos autem qui primi ordinis essent Apostolos dixisse; nec ipse Apostolos imitatus est; neque quenkum Scriptorem Ecclesiasticum Apostolicum sermonem sequutum esse arbitratu est: sed omnes *Apostoli* nomen ipsis propriè dictis Apostolis reservasse, *Episcopi* autem nomen primi ordinis sacerdotibus assignasse perhibuit. S. Chrysostomus, Theophylactus & Occumenius eos qui Episcopi erant ab Apostolis non tantum presbyteros, sed & diaconos dictos fuisse putabant; neminem tamen existimabant hunc sermonem Apostolicum sequutum esse. Quisenim unquam primi ordinis prappositum Diaconum appellavit? Hieronymus ipse neminem post Apostolos sermonem Apostolicum imitatum esse existimavit, sed unumquemque sui temporis in loquendo morem spectasse; nè Apostolos quidem ipsos aliter loquutos esse putavit. Ita enim in Commentario in Epistolam ad Titum loquitur, *Quia eosdam Episcopos eo tempore quos & presbyteros appellabant, propterea indifferenter de Episcopis quasi de presbyteris est locutus.* Secuti sunt igitur Apostoli morem loquendi à populo Christiano usurpatum, ex sententiâ Hieronymi; ut Apostolos imitari in hac re nihil aliud sit, quàm secundum vulgatum in Ecclesiâ morem loquendi scribere. Illi igitur maximè imitati Apostolos sunt qui secundum suæ ætatis sermonem non Apostolicè scripserunt. Qui Hieronymianam sententiâ nunc exponunt, eamque nobis obijciunt, volunt ex illius mente nullos Apostolorum tempore præter seu supra presbyteros fuisse constitutos tanquam legitimos & distincti ordinis aut gradûs Episcopos; postea igitur, cum toto orbe decretum est ut unus de presbyteris electus superponeretur ceteris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret, postulare non possunt ut scriptores Ecclesiastici, tantâ in re ipsâ mutatione factâ, communionem nominum retinerent. Ipse Salmasius in Apparatu. Ab eo tempore quo ex uno ordine presbyterali & Episcopali duo facti sunt, nomen presbyteri dari desitum est Episcopo. Si distinctio nominum simul munerumque & proinde etiam ordinum inter presbyterum & Episcopum facta est, ut docet Salmasius, non de imitatione sermonis Apostolici, sed de rei mutatione quærendum est; quâ mutata, secundum illius sententiâ, imitatio Apostolorum esse non potuit.

Quinetiam tertiò observandum est. Nondum constare nomina *Episcopi* & *presbyteri* in Apostolicis scriptis, ubi de officiis Ecclesiasticis agitur, synonyma esse. Certè Argumenta quæ hætenus adducta sunt non id credere nos necessariò cogunt: & potiùs probabile est talem harum vocum communionem in Apostolorum scriptis minimè esse admittendam. Primò, quia si originem hujus interpretationis quæramus,

mus, primum omnium qui illam ad suam sententiam confirmandam protulit, Aërium hæreticum fuisse comperimus: cujus sententia quamprimum publicata est à S. Epiphanio statim explosa est. Secundo, illi Catholici qui eandem postea interpretationem, sed in alium finem, amplexi sunt, sive veteres, sive modernos consideres, nunquam in eâ explicandâ consentire powerunt. Si modi omnes excutiantur qui ad communionem duorum nominum explicandam vel excogitari vel fingi possint, vix unum aut alterum inuenies quem nemo amplexus est, nullum sanè in quo tres, vel duo fortasse convenerunt, si illos excipias qui omnia ab aliis ex professo transcripserunt. Quicunque communionem horum duorum nominum mente concipiunt, necesse est ut aut unum ordinem tantum in Ecclesiis Apostolorum primum curâ, & auctoritate fundatis, aut duos extitisse supponant. Et quidem qui hanc communionem nominum tuentur, in diversas de numero ordinum tunc temporis existentium sententias divisi sunt. Omnes agnoscunt postquam Novi Fœderis libri exarati sunt, aliquo temporis intervallo, duos ordines seu gradus Ecclesiasticos & officio, & dignitate distinctos, sive jure sive injuriâ obtinuisse, quorum superiori *Episcopi*, inferiori *presbyteri* nomen adhæsit. Qui unum exiſtantummodo tum cum sacri libri scriberentur extitisse putant, alterum autem postea adjectum; vel inferiorem ordinem agnoscunt, cui superior postea superimpositus, vel superiorem, cui inferior postmodum suffectus est. Hinc emergunt duo modi communionem nominum explicandi, unus ut nomina *Episcopi* & *presbyteri* unius ordinis sacerdotibus promiscuè tribuerentur, qui inferioris ordinis sacerdotes, sive presbyteri dicebantur, postquam superior ordo introductus & superimpositus est; quam volunt esse sententiam S. Hieronymi, me haud repugnante; alter, ut eadem nomina unius ordinis sacerdotibus promiscuè tribuerentur, qui superioris ordinis sacerdotes sive *Episcopi* appellabantur, postquam inferior ordo introductus, & superiori subjunctus est: quam sententiam tanquam maximè probabilem defendit Hammondus noster, quo nemo accuratius hæc tractavit. Qui duos ordines & officio & dignitate distinctos sub Apostolis fuisse, & ab illis institutos non dubitabant, in plures de communionem nominum sententias divisi sunt. Quarum prima hæc fuit, utriusque ordini utrumque nomen commune eâ tempeſtate fuisse; ut ad superiorem ordinem promoti nunc *Episcopi* nunc *presbyteri* appellarentur, & pariter in inferiori gradu constituti nunc *presbyteri*, nunc *Episcopi* nominarentur; quæ fuit sententia Chrysostomi, & sequacium. Secunda autem sententia fuit, nomen *Episcopi* & *presbyteri* inferioris ordinis sacerdotibus indifferenter, & promiscuè attributum esse, neutrum autem primi ordinis, seu *Episcopis*;

quod

quòd tunc temporis. primi ordinis sacerdotes *Apostoli* dicerentur: quæ fuit opinio B. Theodoreti. Præter has fingi possunt & aliæ duæ, superioris ordinis sacerdotes, nunc *Episcopos*, nunc *presbyteros*, inferioris autem tantum *presbyteros* appellatos esse, quam ut probabilem admittit Hammondus; vel inferioris ordinis sacerdotes nunc *presbyteros* nunc *Episcopos*, superioris verò *Episcopos* tantum vocatos fuisse, quam amplexus est nemo. Cum tanta sit inter omnes, qui communionem horum nominum in Scripturis se deprehendisse putabant, dissensio, varixque eorum sententia, quæ tot fere quot homines sunt, conciliari nullo modo possint, magis adhuc probabile redditur, talem communionem nominum reverà in Scripturis non reperiri.

Tertiò, Rationes ipsæ hujus sententiæ, quas afferunt communio- nis horum nominum assertores, aut falsæ, aut incertæ sunt, aut id non efficiunt quod ipsi volunt. Philipp. 1. 1. legimus, *Paulus & Timotheus servi Jesu Christi omnibus sanctis in Christo Jesu, cum Episcopis & diaconis*. Hunc locum de secundariis sacerdotibus non pauci neque contemnendi tum veteris tum recentis memoria interpre- tes accipiunt, inquit Dallæus. Sed rationem hanc tantum afferunt Veteres, quòd in unâ civitate unus tantum esset Episcopus. Ita S. Chrysostomus, Hieronymus aliique. At hoc aut verum, aut certum non est. Duas enim in quibusdam Civitatibus temporibus Aposto- lorum Ecclesias, duos Episcopos fuisse, donec Gentiles cum Judæis in unum corpus coalescerent, probabilissimum ex ipsis scriptis A- postolicis facit Hammondus noster. Epiphanius Hæresi Lxviii, Οὐ γὰρ ποτὲ ἡ Ἀλεξάνδρεια δύο Ἐπισκόπους ἔχεν, ὡς αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι, Nunquam enim Alexandria duos Episcopos habuit, ut alia Ecce- sia. Quæ observatio ad Apostolica etiam tempora extendi sine dubio debet; quòd Marcus cum solus ibi prædicaverit, unicum Episcopum successorem reliquit, in aliis autem civitatibus aliquando duo Apo- stoli Ecclesias congregabant, & loco suo quisque Episcopum reliquit. Quod ipse Epiphanius de Ecclesiâ Romanâ Hæresi Xxvii observat, Ἐν Ῥώμῃ γὰρ γέγονασι πρῶτοι Πέτρος & Παῦλος οἱ Ἀπόστολοι αὐτοὶ & Ἐπίσκοποι, Roma enim primi fuerunt Petrus & Paulus, iidem Apo- stoli & Episcopi. Unde dubitat an etiam cum iis alii duo Episcopi essent, qui eorum vices, cum abessent, supplerent. Hieronymus ipse hanc solutionem prævidit, ideoque in Epistolâ ad Euagrium, cum Philip. 1. 1. & Act. 20. 28. citasset, Ac nè quis, inquit, contentiosè in unâ Ecclesiâ plures Episcopos fuisse contendat, audi & aliud tes- timonium, in quo manifestissimè comprobatur eundem esse Episcopum & presbyterum. Horum duorum locorum expositionem in Commenta- rio

rio ad Titum in illâ unicâ Assertionem fundaverat, quod in unâ civitate plures Episcopi esse non possent; cum autem id aut verum aut certum non esse vel ipse perspiceret, vel ab aliis admonitus esset; alium hîc locum adhibuit quo rem eandem manifestius probari putavit. Quinetiam si verum esset, unius civitatis unum tantummodo tunc fuisse Episcopum, non tamen indè statim sequeretur vocem Ἐπισκόποις ad Episcopos propriè dictos non pertinere; non enim eos Philippensis Ecclesiæ Episcopos vocat aut civitatis, sed tantum eos tunc Philippis fuisse innuit: scribere autem ad illos potuit, quos tunc Philippis esse cognoverat, licet aliarum civitatum Episcopi essent. Theodoretus igitur aliam rationem addit, quod eò loci presbyteri nulli nominentur inter Episcopos & diaconos: cum igitur presbyteri diaconis proximi sint, necesse est ut *Episcopi* pro presbyteris accipiantur. Sed nondum probari potuit ullos secundi ordinis sacerdotes seu presbyteros tunc Philippis extitisse; nulla enim eorum extat memoria. Epiphanius autem ex antiquissimis Ecclesiæ monumentis docet Apostolos in aliquibus civitatibus Episcopos ordinasse cum suis diaconis, nullis omnino presbyteris ibidem constitutis. Denique certum non est hæc vel ad Episcopos, vel ad presbyteros Philippeneses scripta esse; nam Apostolus nunquam in Epistolis vel Episcopos, vel presbyteros, vel diaconos fidelibus subjunxit, nunquam ad alicujus Ecclesiæ presbyteros scripsit, quod à Veteribus annotatum est. Ratio autem quam afferunt, cur hîc ad presbyteros & diaconos scriberet, incertissima est, & invalidissima. S. Chrysostomus, Ἐν ταῦτα ζητήσιν ἐν πρὸς εἰκότως, τί δύνανται ἑδραμεῖ τῶ κλήρῳ γεγραπὼν ἀλλαχῆ, ἐκ ἐν Ῥώμῃ, ἐκ ἐν Κορίνθῳ, ἐκ ἐν Ἐφέσῳ, ἀλλὰ κοινῇ πᾶσι τοῖς ἀγίοις, ἢ τοῖς πρεσβυτέροις, ἢ τοῖς ἡγούμενοις, ἐν ταῦτα τῶ κλήρῳ γεγραπὼν; *Hic jure quis querat, quid demum sit, quod cum nunquam ad Clerum alibi scripserit, non ad Romanum, non ad Corinthiacum, non ad Ephesinum, sed communiter ad omnes sanctos, vel fideles, vel dilectos, hæc ad Clerum scribit?* Hæc difficultas est, quam sic tollere conatur. "Ὁπ αὐτοὶ καὶ ἀπέστειλαν, καὶ ἐκάρποφόρησαν, καὶ αὐτοὶ ἐπιμύσαν πρὸς αὐτὸν τὸν Ἐπαφρόδιτον. *Quod illi collectas fecerint, & ad ipsum Epaphroditum miserint.* At hoc incertum; imò potius contrarium certum est: cum Apostolus sæpe agnoscat, in hac re charitatem omnium ad quos scribit, neque ullam inter fratres, seu Philipenses, & eorum clerum differentiam, in necessariis ministrandis aut mittendo Epaphrodito observet. Nulla enim verò causa est satis justa cur hîc Apostolum ad clerum scripsisse necessario statuamus, cum hoc ab eo nunquam aliàs factum sit; nam verba illa Ἐπισκόποις καὶ διακόνοις non necessario cum Sanctis qui erant Philippis conjunguntur, sed cum Paulo & Timotheo conjungi possunt. Atque in eum modum

hæc verba accipit Ambrosiaster, Scriptor satis acutus. Qui sunt Philippis; *Quibus scribit significat*; Cum Episcopis & diaconibus: *Hoc est, cum Paulo & Timotheo, qui utique Episcopi erant, simul & significavit & diaconos qui ministrabant ei. Ad plebem enim scribis. Nam si Episcopis scriberet, & loci ipsius Episcopo scribendum erat, non duobus vel tribus, sicut & ad Titum & Timotheum.*

Hæc cum sint Veterum fundamenta quibus communionem nominum Apostolicam superstruunt, quæ nullam omnino certitudinem præse ferunt, & cum sint ex praxi & consuetudine inferioris ætatis deducta, ad prima Ecclesiæ tempora non pertingant; quis non videt imitationis Apostolicæ in usu horum verborum necessitatem prorsus evanescere? & palmarium Argumentum tandem in nihilum apertè redigi, quod etiam illâ communionem Apostolicâ concessâ reverâ nullâ vi pollet?

C A P.

C A P. XIV.

Nulla vocabula ostendunt hunc Scriptorem diu post Ignatium vixisse. Voces compositæ Imposituram non olent. Exempla ex N. Testamento, Clemente Romano, Cicerone. Poetica non sunt. Si quæ raræ sint aut novæ optimè Ignatio conveniunt. Numerus vocum ab ἄξις, exemplo Xenophontis, à φέρω communi omnium usu defenditur. Verborum immodestia refellitur. Conjectura de Fictore rejicitur. Usurpatio vocum φάσις, & ἀδείν defenditur. Phrases aliquæ explicantur ac defenduntur.

Apote XVII° multa alia hunc Scriptorem vocabula diu post Ignatium vixisse docere posse arbitratur; ego verò asserendum esse non dubito in Scriptoris sermone nihil omnino contineri quod ævo Ignatiano minùs quàm Eusebiano congruat. Ducenti anni sunt à S. Ignatio ad scriptorem eum quem Vir doctissimus finxit & omnium primus formavit: nulla vox est in Epistolis, quæ illo temporis intervallo nata fuisse, nullius vocis sensus qui tunc temporis primùm erupisse dicatur, nulla loquendi formula quæ non S. Ignatii ætatem ferat. Nomen αἰρασάω male exagitat, quod tamen nostri Ignatii non est; Latina non urget Hammondî responsioni acquiescens: Et quidem sapienter. Nam & S. Chrysostomus in unâ Epistolâ 15, in qua tanquam alter Ignatius μακροτέρως ἢ δέξιμαν τοῦ δι-αύλους describit, has ejusmodi voces habet, δρυγὰς, μέλεια, λεχπίμιον, βέρδον, κέσκιλον, βιγέλια, τελεῦν, ῥήξ, quas apud elegantissimum tersissimūque scriptorem non quæsit Meursius. Sed movent eum nomina variè composita, & mirifica, quibus, ut ait, Epistola ad fastidium scatent. Producit itaque quamplurima, colligitque tanquam ἰσµὸν ἀτόπων ἢ διασείρων ὀνομάτων, aut πᾶσάν τιν βόρβορον συνεγνίσας, ut loquitur Lucianus. Ut autem Epistolas his scatere ostendar, multa Interpolatoris aut Fictoris vocabula iis quæ ab Autore nostro usurpata sunt admisceat: qualia sunt πνευματόβρο, ἀξιουµνη-
rd19,

ιδίῳ, ἀξιωματικῶς, χειροτονησῶν, ἀνθρωπομιμῶν, χρηματισταί, & postea κακηνόρεως, μεγαλοφρονεσῶν. Quid quod ἀνυστήσῳ inter voces mirificè compositas numeretur, & inter nomina substantiva ἀκαυχῶν, quæ nihil aliud habent quàm ἀσρηπικὸν præfixum: cùm in Nôvo Testamento eadem particula vocibus aliunde etiam & prius compositis sapissime addatur, quales sunt ἀγνευαλόγησῶν, ἀδιαφθορία, ἀκρίσια, ἀκατάγνωστος, ἀμετανόησῶν, ἀνεκδιήγησῶν, ἀνεξιχνίαστος, ἀνεξέρδιμησῶν, ἀπερσσωπολήτης, aliæque quamplurimæ? Quin & inter hæc βεβαιουσῶν attulit quasi grande vocabulum, quod ejusdem formæ est cum tritissimâ voce διχουσιών, neque magis grande quàm illud à S. Paulo non semel usurpatum, ἀγαθουσιών. His igitur expunctis numerus decrevit: reliqua sanè ut variè composita sint, non sunt tamen adeò mirifica. Quis enim unquam compositiones in Græcâ linguâ miratus est, quam omnes nôrunt vocibus compositis maximè abundare? Indèque eam præcipuè linguam ob venustatem, elegantiam, & felicissimam verborum copiam prædicari nemo ignorat. Ipse Cicero elegantiarum optimus iudex, & in omni loquendi genere facillè primus, cùm ad Atticum scriberet, qui Græcâ doctrinâ maximè delectabatur, ex eâ linguâ has voces selegit, quibus Epistolas suas exornaret, & viro maximo gratissimas efficeret, ὀξύπνηστος, καρχήνης, ἀδινάρχοι, ἡμετέρας, νομαρχία, ὑπομνημαῖοι, νεόκητος, ψαδιστόδιον, φανερῶς, πεντανόμος, ἀνητοπύπτον, κοιλιοχυσία, ἀπεραντολογία, ἀνεμοφρόνητος, ἀναπφωνήσια, βωπογραφία, παπολογραφία, & ad Quintum Fratrem, κασπατάκτος, ἀντίκτος.

Optimus Hammondus adduxerat ex SS. Luca, Paulo, Petro & Joanne voces non minùs variè & mirificè compositas: sed respondet Dallæus eas esse paucissimas. Certè Blondellus 27 adduxerat, Hammondus 10 tantum, sed addidit &c. quòd plures ejusdem commatis in Novo Testamento cuilibet obvix essent. Quoniam verò de paucitate conqueritur, hæ etiam voces ad cumulum accedant, ἀγαθοποιία, αἵματεχυσία, ἀλεκτροφωνία, ἀλλαττειοπίσκοπος, ἀνθρωποκτόνος, ἀποκαρχαδικία, ἀποσυνάγωγῃ, ἀργυροκόπος, ἀρσενοκώτης, δεξιολάβος, δεινέστωρ, δικομοκεία, ἐθελοθρησκεία, ἐπιείκεια, χαλλιάλαος, κωμωπολις, μογιλάος, οἰνοφυγία, ὀλοκληρία, οπύλρωτος, σκληροβρύτος, τρυποφορέω, φρεναπάτης, ὑπεκφροιστός, ψαδιστόδιον, καρποφόρος, καρποφορέω, θανατηφόρος, Jac. 3. 8. (quam vocem in Ignatio nostro ægrè fert Blondellus) ὁδὸς διατεταταῖ, vel διαπετατεταῖ, utroque enim modo legitur 1 Tim. 6. 5. cùm διατεταῖ, & πετατεταῖ Græcis satis notæ sint, ὁδὸς διατεταῖ vel διαπετατεταῖ non item. Διαπετατεταῖ autem antiquitus scriptum fuisse non tantum Codex vetustissimus Alexandrinus, & Stephanici omnes, & Chrysostomi & Theodoretici Editiones

nes evincunt, sed etiam expositiones ejus vocis quæ nunc apud Hefychium extant, & Suidam. Hefychius, Διαφρῆσαι, lege ex literarum serie, Διαπαρῆσαι, ἐνδελεχσμοί, ἐνδελέχσαι. Suidas, Διαπαρῆσαι, ἐνδελέχσαι. Aliunde autem illi non habuerunt quàm ex hoc loco S. Pauli. Quid quòd Andronicum & Junium vocet *Σωμαμάχους* suos, cum ipse tamen, ut observat Chrysostomus, αἰχμαλώτους non fuerit? Si hæ voces variè compositz illis addantur quas Hammondus, aut nos antè numeravimus, pauca non erunt; imò quàm plurimæ essent, si omnes ex scriptis Apostolicis excerptentur. Mirum igitur videri non debet, si viri Apostolici aut iisdem aut similibus compositionibus uterentur; præsertim cum Græcæ linguæ adeò essent familiares aut eadem aut similes compositiones. Unica illa Clementis Romani Epistola, ut nunc extat, si loca ex Scripturis excerpta seponas, Epistolico Opere Ignatii multo brevior, talibus compositionibus magis scatet. Quales sunt, ἀγαθοποιία, ἀγοσπεπείς, ἀδελφοκτονία, ἀμβλυωπισμῶ, ἀναζωπυρυσάτω, ἀξιαγαπητός (quam vocem in Ignatio culpant) ἀντοφθαλμῶ, ἀπερσκόπως, ἀπερσσωποληπτός, ἀυτεπαίγεται, αὐτομαλῶντες, δικαιοπραγία, δωδεκασκήτησιν, ἐργοπαρέκτης, ἐπερχλινείς, ἐπεργνάμων, ἐπερσδεκτα, θεοσυρία, κοινοφελές, κυοφορεῖσα, λειποτακτῆν, ματαιοπονία, μεγαλλορήμονειν, μαμοσκοπηδὲν, οἰκυργεῖν, πτεροφυῖ, περοδοιπορήσαντες, ῥιψοκινδύνης, χρησιμοδετεῖσιν, φυλλορροεῖ, φιλαδελφία, & à πᾶν composita quamplurima, de quibus agendum postea. De multitudine vocum variè compositarum frivola planè est exceptio & Criticis nostris indigna, de qualitate multo magis.

Objicit enim secundò Dallæus vocabula hæc mirificè composita esse poetica, quod apertè falsum est. Veterum quidem Grammaticorum sententia est; *ἔναι Σωδέσεις ποιητῶν πολήματα*. & ad orationis ὕψος voces poeticas aliquando usurpatas facere notârunt Critici veteres: sed tales esse Ignatianas nullâ ratione asseritur. Nè una quidem vox à Dallæo ex Ignatio nostro adducta, apud ullum, opinor, veterem Poetam exstat: imò ex iis pleræque ita sunt compositz ut à poetis planè abhorreant. Ἀξιονόμας, ἀξιόθεος, ἀξιομαχέεις, θεομαχέως, θεομαχέισότατες, ἀγιοφόρος, ἀξιεπτόκλητος, πολυαγαπητός & similia apud quem poetam reperientur? Poetæ enim in compositionibus brevium syllabarum coitum evitant, adeoque breves in longas mutant. Cæterum in Novo Testamento non defunt vocabula poeticæ originis. S. Petrus de cane ad vomitum redeunte loquens cum ἔμετον ex Lxx dicere potuerit, dixit ἐξέρεμα, quod ex versiculo aliquo paræmiaco hausisse videtur, ut & illud κύλισμα βορβόρου. Idem ἐγκομβόπως dixit; quod verbum apud poetas solummodo invenire potuit Photius, Epicharmum scilicet, & Apollodorum Carystium. Quid autem ille de

Σ. Petro

S. Petro judicaverit, velim intelligant illi qui Ignatium nostrum adeo severè tractant. Ὁ μὲν δὲ μακάριος καὶ καρφαῖος Πέτρος, ὃς οὐκ οὐκ ἐκλογιστὴς ἦν ἑλληνικῶν ὀνομάτων συνεδίζων, ταύτῃ τοῖς αὐτῷ περιήλθε γράμμασιν ὃ δὲ ἡ χάρις καὶ τὸ πνεῦμα ῥημάτων, ὃ δὲ λέξις ἰδίων φέροι καὶ κτίσιν ἀλλὰ ἡ χάρις συνεκείας τοῖς ἀκροαταῖς καθέσται φροντίδα ἐπίδειξις. *Beatus enim & coryphaeus Petrus, nullum in Graecorum nomen electione studium ponens, hanc vocem, ἐγκολώσας, subscripta inseruit. Non enim echo aut artificium verborum, neque vocabulorum sonitum, sed animarum salutem auditoribus inferere curam habuit.*

At si poetica non sint, *rara tamen sunt & inusitata.* Fortasse. Multa quidem vocabula ejusmodi sunt ut sub initio Christianismi non potuerint non esse inusitata, quæ ex religione Christianâ originem sumplerunt, ut σαρκοφῶρος, θεοφῶρος, χριστοφῶρος, ναοφῶρος, χριστόνυμος. Talia quæ plurima in Novo Testamento extant, quæ cum primâ Apostolorum prædicatione nata sunt, ut ἡ δόξα καὶ ἡ χάρις, ἀντήχιστος, ἡ δὲ δόξα καὶ ἡ χάρις, καὶ τὰ ἄλλα. Hoc & in sectis philosophorum semper observatum est. *Zeno plurimis novis verbis usus est; nova enim dicebat.* Apud Arianum scriptorem satis castigatum voces mirè compositas invenies, quæ à Stoicis ex ipso doctrinâ sunt excogitatae, ut μεγαθύμος, καὶ μεγαλόθυλος, θεοφύλακτος, ἀσπληνέσις, ἀναπολόγητος, ἀπεκλεισμένος, ἀφισπληνέτης, & similia. Quæ Ignatius ut Christianus: verba habet suæ religioni propria, & à Gentilibus minimè usurpata; quod illi vitio verti non debet. Demodicus apud Platonem quasi agricola loquitur, Ἐμοὶ μὲν, ὦ Σώκρατες, ἢ τέτε σὺ παιδὲς εἴτε φυλαίαν εἴτε παιδοποιεῖας χρεὶ φάναι. Ad quæ verba Dionysius Halicarnassæus Criticè observat, Τὸ τοῦ ὅς χρεὶ νομίζειν, ὅτι μεγάλη τῇ φωνῇ χρεῖται ὁ Πλάτων, ἀλλ' ἐπειδὴν ὁ Δημόδικος ἐργατικὸς καὶ γεωργὸς φωνὰς ἀφίησι τῆς τέχνης. *Non existimare oportet grandi voce uti Platonem, sed Demodicum, utpote agricola, verba sue artis emittit.* Imò & Novi Fœderis scriptores nova etiam obiter vocabula usurpasse à Veteribus sæpe observatum est. Notat Gregorius Nyssenus S. Matthæum, ubi ait μὴ βαττολογήσητε, τὴν ξένον ταύτῃ τῆς λέξεως καινοτομίαν ἐξευρηκέναι, *peregrinam & novam hanc dictionem excogitasse.* Idem de voce ἐπίεσις observat Origenes in libro de Oratione nondum edito, Πρῶτον ἐν ἱστορίαις, ὅτι ἡ λέξις ἡ ἐπίεσις παρ' ἡμετέρων ἢ ἑλλήνων ἢ ἐκ τῶν σοφῶν ὀνόμασαι, ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἢ συνηθείᾳ τίτεται, ἀλλ' οἷοις παλαιᾶν καὶ ἢ ἑυαγγελιστῶν. *Primum igitur sciendum, quod vocabulum ἐπίεσις apud neminem Graecorum aut sapientium nominatum, neque in vulgi sermone communi usitatum est; sed videtur ab Evangelistis confectum esse.* Idem de voce ἀπεκλεισμένος veterum judicium fuit. Et quod obijcitur Ignatio nostro, celeberrimis viris scriptoribusque optimis objectum fuisse legimus. Ita Marcellinus

in Vita Thucydidis, "Ολος ἐφορετὴς δὲ καὶ ὧν ὀνομάτων. *Per totum in-
venitur est vocatum novatum.* De Xenophonte Suidas, v. Ἀγχαῖν, "Ολος
πολλὰ τὰ γλωσσηματικὰ παρ' αὐτῷ. Galenus lib. 1. in Hippocratem de
Articulis, de eodem, Καὶ γὰρ ἐκείνῳ εἴθε τις καὶ ἄλλῳ ἐργονδίαν παλιπ-
κῶς ὁμῶς παρεμβάλλει πολλάκις γλωσσηματικὰ. Glossematica autem sunt
rara, inusitata & peregrina.

Queritur quod tam multa ab uno vocabulo habeat, ut à φέρω &
ab ἀξίῳ, cum nulla compositio frequentior & tritior sit apud optimos
& vulgares Græciæ scriptores. Ἀξιαγαπήτης Ignatii, sed & Clementis
Romani, ἀξιοθαύμας, ἀξιολογούμενος, ἀξιοπερίεσις, ἀξιομακα-
ριστός, ἀξίωσαν, apud nostrum, sed & apud Xenophontem legun-
tur, apud quem & hæc præterea legimus, ἀξιάγας, ἀξιάκως, ἀξι-
ακέραις, ἀξιμώμενος, ἀξίωσας, ἀξιοσίωσις, ἀξίωεργος, ἀξι-
όβιατος, ἀξίωκλις, ἀξιολογώμενος, ἀξίωσις, ἀξίωσις, ἀξί-
οκιστος, ἀξιοσπιδάς, ἀξιοτόκμος, ἀξιοφίλητος, ἀξιοχράτωρ.
Xenophon tamen cujus opera his vocabulis scatent à veteribus Criticis
καθαροῖς τῆς ὀνόμασις, καὶ περὶ, καὶ ἐναργῆς, *purus & perspicuus* judicatus
est: cujus sermonem ipsæ Græciæ Quintiliano finxisse videbantur,
in quo & *juventutem in affectum* observat. Composita à φέρω
apud Græcos penè infinita sunt, & in omni rerum genere maximè usi-
tata. Ignatius quæ habet, fere religionem & Christianorum sanctita-
tem spectant, cæque compluria composuisse non immerito censeri
debet, quod in Gentilium sacris ex compositiones frequentissimè usur-
pabantur. In ritibus eorum superstitionis ubique occurrunt, ἀνθερό-
εσι, ἀρήροεσι, δαφνηρόεσι, δειπνορόεσι, διονυσιορόεσι, διφρορόεσι, ἐρήφροεσι
& ἐρσορόεσι, ὀχορόοι, θαλαρόοι, δεσμορόοι, ἱερόοι, κρηνορόοι, κισορό-
οι, λιανορόοι, λυτρορόοι, παρθηκορόοι, πελοορόοι, πυρρόοι, σκαφορόοι,
σκαρορόοι, τεφανορόοι, ὑδραφορόοι, & ὑδρορόοι, φασφορόοι. Ad eorum
similitudinem voces eodem modo compositas ad veram sanctitatem ac
planè internam excogitavit & usurpavit Ignatius. Quàm multa sunt
quæ ex unâ voce πᾶν in unicâ Epistolâ arcessit Clemens Romanus!
παμμεγένης, παμμεγέστατος, παμπλήθης, πανάγιος, πανάρετος, παντοκρά-
τωρ, παντοκράτειος, παντοποιήτης, παύσις, πᾶσις.

Plura igitur hujusmodi quam *numquam aut aliter*, ab optimis Scripto-
ribus & in Opere laudabili usurpata fuisse ut concederet Dallæus ne-
cesse fuit: sed sunt illa Epistolice multò, ut ipse iudicat, *modestiora*.
Modesta enim verò sunt illa vocabula quæ alii usurpant, immodesta
quæ scriptor Epistolice. At multa, ut ostendimus, eadem sunt: par
proinde in iis modestia. Quæ ab aliis ante eum scripta non videntur,
certè immodesta non sunt. Nam illam immodestiam vel in compositi-
one, vel in significatione consistere dicendum est. In compositione im-
modestus

modestus dici non potest Epistolarum Autor : cùm aut eadem aut planè similis compositio in aliis iisque optimis scriptoribus observetur. Significatio autem vocum, si quæ fortè ab ipso putentur excogitata, immodesta censeri non debet, si res ipsa his nominibus denotata fuerit à sacris scriptoribus tradita. Docet S. Paulus Christum in Sanctis habitare : eosdem igitur Ignatius *χεισφόρος* & eodem sensu appellavit. Tradit idem Apostolus corpora sanctorum esse templa Spiritûs Sancti : quare eosdem noster vocavit *ναοφόρος*. Ostendit Apostolus impios dum vivunt mortuos esse : eos ille *νεκροφόρος* nominat sensu Christiano, cùm Græci eâ voce libitinarios intellexerint. Monuit S. Paulus Christianos ut viverent *ἀξίως τῆ Θεῆς*, eos qui ita vixerant Ignatius *ἀξιοδύς* vocat. Quænam, amabo, in his vocabulis, si rem ipsam & significationem spectes, immodestia ? omnino nulla. Apparet tandem ex his vocabulis tantopere deturpatis poetica esse nulla, immodesta nulla, rara quidem & inusitata perpaucissima : eamque accusationem non in Autorem, sed in Christianum recidere, qui cum Ignatii novus, & ut loquitur Tertullianus, *hesternus* fuit, nova vocabula peperit.

Cùm de singulis tam malè, videamus an de conjunctis meliùs disputaverit. Quatuor ejus compositionis voces in unâ sententiâ observavit, *νεοφόροι, καὶ ναοφόροι, χεισφόροι, ἀγνοφόροι*, eâq; *καυσεσθαι ἐκείνους* putavit, vir emunctæ naris, ut videtur, quòd tot ejusdem compositionis vocabula simul enuncientur. At duo Apostolus simul posuit *ἐλοτελείς, καὶ ὀλοκληροί, 1 Thes. 5. 23.* tria Xenophon, *φιλανθρωπότης, καὶ φιλομαθής, καὶ φιλοπομπότης*. Justinus Martyr Apologiâ 1. *Κἀν ὑπὸ Κείσικεντος τῆ φιλοφροσύνης καὶ φιλοκόμπης· ἡ γὰρ φιλόσοφος ἐπείν ἀξίον τὸν ἀνδρα*. Et statim, *ὡς περὶ ἐφελω, ἡ φιλόσοφος ἀλλὰ φιλόδοξος ἀνὴρ δέικνυται, ὅς γε μηδὲ τὸ σωκρετικὸν ἀξίεσθαι ὃν τιμᾷ*. Gregorius Nazianzenus, *τὴν ὁμόπμον, καὶ ὁμόφρονα, καὶ ὁμόψυχον*. Alibi, *καὶ πᾶσι τὸν φιλόπῳχον καὶ τὸν φιλόξενον οἱ ξένοι, καὶ ἀδελφοὶ τὸν φιλάδελφον*. Rursus, *φιλόπαιδες ἄμφοι καὶ φιλόχειροι τὸ παραδοξότατον, μᾶλλον ὃ φιλόχειροι μᾶλλον ἢ φιλόπαιδες*. Quatuor simul Simplicius in Epictetum, *Ὅδε μὲν φιλήδονος ἔσται, ὅδε καὶ φιλοχρήματος, καὶ ἄλλος φιλόμυθος καὶ φιλόσοφος*. Clemens Romanus, *ἡ πάντες εἰσὶν ἑπαρχοί, ἑδὲ χιλιάρχοι, ἑδὲ ἑκατόνταρχοι, ἑδὲ πεντηκόνταρχοι*. Epictetus ipse apud Stobæum quinque, *ἑδὲ φιλοχρήματος καὶ φιλήδονος, καὶ φιλόδοξος φιλένθρωπος, ἀλλὰ μόνος ὁ φιλέκαλος*.

Hucusque Argumentis nihil promovit Vir doctissimus, videamus quid conjecturis possit. *Ratio, inquit, cur istatam avidè tamque studiosè confectatus sit, non est obscura. Nimirum qui magnum virum simulandum finxit (si ei credamus qui Fictorem ipsum finxit) putavit aliquam Ignatiana magnitudinis speciem præbaturum sermonem ex hujusmodi vel præcis, vel raris vel grandibus, vel audacibus verbis structum.*

fructum. Præclarum sanè commentum & hariolatore dignum! Quid enim? an *Ignatiana magnitudo* ex grandi sermone conflata, & fortitudo sanctissimi Martyris ex verbis audacibus composita cuipiam videri potuit? An ideo quisquam eum forti & alacri animo ad ferocissimarum bestiarum ora properasse putaret, quòd Christianos aut *θεοφόρους* aut *χριστοφόρους*, aut *ναοφόρους*, nominasset, quòd *παυπίθειαν*, aut *βεβαιουσμίαν*, aut *ἀκαυχήσιαν* incredibili audaciâ in Epistolis scripserit? *Pleraque hæc quidem à Blondello notata sunt*; sed ut putre fermentum ab Ignatio amoliretur; neque enim adeo insanivit, ut ad *Ignatiana magnitudinis speciem præbendam* hæc excogitata esse diceret. Grandia hæc non esse vocabula aut audacia suprà evicimus; & frequens pleorumque usus apud scriptores castigatissimos idem testatur. Fictorem autem nescio quem ea adhibuisse, quòd prisca putaret, & ætate suâ rara omnem stuporem superat. An hæc excogitare Fictor vel fungus potuit, ut Ignatius, quem simulare voluit, unus de cæcis videretur? Cùm prisca audio, mihi versantur ante oculos *Ulysses & Nestor, quorum ætas mille fere CC annis sæculum Ignatianum antecedebat*, ut olim ille. An *οὐδὲ χλίων ἐστὶ διαλέγεται*, ut ait Lucianus? An *duodecim tabulas loquitur*, ut Seneca? *Sordes verborum, & hians compositio, & inconditi sensus redolent antiquitatem*, sed quam? non ætatem Trajani. Sed neque prisca illa Fictori videri potuerunt. Aliqua ex illis fortasse nova tunc dici potuerunt, utpote post Christianismum orta, prisca planè nulla. Accusavit hæc ipsa prius ut nova, nunc ut prisca exagitat; neque ex iis quæ nova, vel quæ prisca videantur ostendit. Fictor sanè ut antiqua & inusitata, *θεοφόρον, χριστοφόρον* & similia Ignatio supponere non potuit, cùm scriptores post Ignatium, ante Eusebium, ea usurpaverint.

Sed & quedam verba per se optima & omnibus passim usurpata ipse novè usurpat, & præter aliorum morem. Ergone Ignatius esse non potuit? An soli plani & fictores vocabula novè & præter aliorum morem usurpant? Planus igitur fuit, non Thucydides, qui *ἀποσίμων*, & *κωλύμων*, & *ἀποτέχων* non secundum aliorum morem usurpavit. Quot scriptores Græci sunt, qui aliter voces nonnullas acceperunt quàm ab aliis acceptæ sunt? Vix aliquem inter veteres etiam clarissimos Autores nominabis, quem non observârunt Grammatici peculiari aliquo sensu aliqua vocabula usurpasse. Quænam autem, aut quot illa sunt passim usurpata, quæ noster novè usurpavit? Duo tantum, *εὖσις*, & *ἀδω*, tertium enim *αρχεῖν* Fictoris est. At *εὖσις* ut est vox tritissima, ita vario semper significato apud optimos scriptores sumitur, etiam Christianos, & sacros. Unde Anonymi cujusdam Commentariolus

conflatus est, qui in Bibliothecâ Vindoboniensi, teste Lambecio, MS. extat, cum hoc Titulo, ἡ φύσις ὅσα ὡς τῇ θεῷ περιληπτικῶς γενομένη. *Quot modis φύσις in S. Scripturâ accipitur.* Quid, quæso, significat φύσις apud Epiphanium Hæresi XXXI, ubi ait, 'Εἰς Κύπρον ὃ ἐληλυθὼς ὡς ταυράιον ὑποπὰς φύσει ζωοπατικῶς τῆς πίστεως ἐξέστη; Certè Petavius non vidit, cùm ita vertit, *Sed ad Cyprum delatus fidei naufragium, velut corporis fecisset, ibidem passus.* Quid paulo post? 'Εξ ὃ ἅπανα φύσει ἀναστρέφοντες ἡγήσομεν εἰς τὸ φανερὸν ἐλθεῖν, ταῦθ' ἀποηρόμεθα. Petavius enim rursus omisit, *Ego verò ea dantaxat proposui quæ in medium proferri oportere duxi.* Quid denique Hæresi LI? 'Ὅπως ὃ ὁ δὲ ὅτι φύσις τὰ βιβλία τὰ ἀπὸ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου κεκρυμμένα, *Sed cùm universos Ἰωάννης libros propriè rejiciant.* Ita tandem Petavius, an rectè? Sed Ignatius noster, *Naturæ nomine bis abusus est, sensum ei nescio quem,* inquit, *abstrusum & à vulgari usu remotum affingens.* Locum ex Epistolâ ad Ephesios adducit, in quo nimirum extricando sudant interpretes. Possem pariter ex S. Paulo locum adducere, 1 Cor. 11. 14. de quo non sudant tantum sed & digladiantur viri doctissimi. Sed non opus est: apertissimâ enim fallaciâ hîc utitur Dallæus: πολυζήτητον ὄνομα κίηται ὅτι φύσις δικαία, quæ recitat verba nostri quidem sunt, sed in eis extricandis non sudant interpretes. Interpolator pro πολυζήτητον substituit pro suo arbitrio πολυπύθητον unde Usserius & Junius, cùm veram lectionem non vidissent, argutè nimis de Etymologiâ Ἐφεσίων differebant; quæ quidem Isaaco Vossio meritò minus placebant. Quid φύσις δικαία esset neutra pars dubitabat; uterque Latinus Interpres naturâ justâ reddidit; adeò omnis ex vocabulo φύσις sudor abstersus est. Ad Trallenses eâ voce iterum utitur, ὃ καὶ χρίσιν, ἀλλὰ καὶ φύσιν, id est, καθ' ἑξιν nam φύσις ἢ ἑξίς, ut loquitur Clemens Alexandrinus. Satis apertè hæc & eleganter dicta sunt, quæ tamen archaica esse vult Censor & mirifica, cùm sint planè vulgaria, & usitata. In antiquissimâ Barnabæ Epistolâ, *Supra modum exhilaror beatissimis & præclaris spiritibus vestris quod scilicet naturalem gratiam accepistis.* & tamen statim addit, *quia verè video in vobis infusum spiritum ab honesto fonte Dei.* Gregorius Nazianzenus Oratione 13, *Χεῖρ καὶ λόγῳ βεβαιωθὲν ἅπαν καλὸν φύσις καὶ θέσις, καὶ δὲ περ καὶ ἢ ἐν ἡμῖν ἀγάπη.* Bonum omne tempore ac ratione confirmatum in naturam transit, ut & ea quæ in nobis est caritas. Verbum etiam ἄδειν cantare, non vulgari & legitimo sed poetico sensu posuit pro celebrare. Duplicem quidem hunc sensum agnoscunt Grammatici, ut Ammonius, τὸ ἄδειν ποτὲ ῥὲ τὸ ψάλλειν διλοῖ, ἐνίοτε ὃ τὸ φημύζειν. sed unam significationem poeticâ, alteram pedestri orationi competere nemo, opinor, adhuc monuit. Et adeò tritus est τὸ ἄδειν pro celebrare apud omnes gene-

generis scriptores usus, ut exempla in re tam notâ proferre pudeat. Verba inusitata & obscura Dallæus tam frequenter Ignatio nostro objicit, ut credas illum non aliter scripsisse Epistolas, quàm olim Alexarchus Cassandri frater scripsit, cujus Epistola apud Athenæum lib. 3. extat, quâ nè Pythium quidem intellexisse Critici putabant, ut Dallæus Ignatianas Epistolas *prisca Loxia Apollinis oracula* appellat. Illius Epistolæ Inscriptio sic apud Athenæum concipitur, Ἀλέξανδρος ὁ μαρμῶν παρ' αὐτοῖς γαθῆν. Casaubonus observat in MS. pro μαρμῶν legi μαρκῶν, putat μαρκῶν significare imperatorem, regem; conjecturam firmat verbis Hesychii, Μαρκῶν, ἐν τοῦ ἡ. Infelicissimè omnia. Neque enim Alexarchus imperator aut rex fuit; neque μαρμῶν Græcè *mandatum* significat. Illa verba Hesychii, ut alia compluria, ex Veteri Lexico transcripta sunt, quo continebantur Nômina propria Novi Testamenti ad Hebraicas origines satis ineptè relata. Inter illa apud Hieronymum, quæ ex Actis colliguntur, *Marcus, mandatum*. Talia sunt, apud Hesychium, Πέτρος, ἀπλῶν, ἐπὶ τῶν ὁσίων, apud Hieronymum, *Petrus, agnoscens*, & rursum, *Petrus, agnoscens, sive dissolvens*. Apud quem etiam, *Priscilla, agnoscens, Pyrrhus, dissolvens*. Unde post multa rectè concludit, *Hæc omnia Græca nomina vel Latina quàm violenter secundum linguam Hebraicam interpretata sint, perspicuum esse puto Lectori*. Non igitur ὁ μαρμῶν, neque ὁ μαρμῶν ad Alexarchum, opinor, pertinet. Sed legendum videtur unâ voce ὁ μαρμῶν. Data est Epistola, ut observat Athenæus ad Κασσανδρείαν ἀρχόντας, *Cassandrensium Magistratus*, hos vocat ὁ μαρμῶν παρ' αὐτοῖς, *consanguineorum magistratus*, seu, *prepositos*, sunt enim παρ' αὐτοῖς, οἱ παρ' αὐτοῖς; consanguineos autem appellat Cassandrenses, quòd ipse Cassandri regis frater esset, qui Cassandriam condidit. Inscriptio igitur hæc sonat, *Alexarchus consanguineorum magistratibus gaudere, γαθῆν* enim idem est quod χαίρειν. Quod vulgari linguâ Græcâ ita exprimitur, Ἀλέξανδρος Κασσανδρείαν ἀρχεῖν χαίρειν.

De nexûs verborum mirificâ ratiōe latè disputat Vir doctissimus, eamque ad illam quam Scriptor affectatur pompam multum facere arbitrat. Videamus autem quænam illa sint quæ adeò pompaticè loquitur Ignatio noster. *Evangelium dixit, Christi carnem*. Quàm pompaticè! παρ' αὐτοῖς δὲ σαγγελίῳ ὡς σαρκὶ Χριστοῦ. Non his verbis disertè Evangelium Christi carnem dixit, sed fugiendum monet ad Evangelium, tanquam ad carnem Christi. An Christus se furem dixit, cùm hæc locutus est ἦκω ἐπὶ σε ὡς κλέπτης, *venio ad te*, eo modo quo fur venire solet? An Lunam sanguinem dixit S. Joannes, cùm illa scripsit, ἡ σελήνη ἐγένετο ὡς αἷμα, *Luna facta est tanquam sanguis*? An cùm Philippenes Polycarpus jubet subjectos esse presbyteris & diaconis, ὡς θείῳ καὶ

Χριστῷ, presbyterum Deum dixit, aut diaconum Christum? Nullo modo. Ως similitudinem aliquam denotat. Ad Evangelium fugit, ac si ad Christum incarnatum fugeret; in illo enim depingitur incarnatio, vita, passio Christi. Fidem quidem *carnem* Christi, & charitatem *sanguinem Christi*, appellat, non *singulariter*, non *mirabiliter*, non *prodigiosè*; hoc enim nihil aliud est, quàm totam religionis Christianæ vim & efficaciam in fide & charitate collocare. Hortatur ut Episcopo obediant, quo unio eorum sit *carnalis & spiritalis*; id est, ut non tantum corpore in eandem Ecclesiam conveniant, sed etiam animis atque sententiis unitatem colant. Monet Polycarpum ut *locum suum defendat*, hoc est, auctoritatem quam obtinebat in Ecclesiâ tueatur, *omni curâ carnali & spiritali*; quod mirum nemini videri debet, qui legit ista S. Pauli, *ἀσώματ' ὡς μοι τὸ σῶμα*. Moneri vult mulieres Christianas, ut maritis contentæ sint *carne & spiritu*, hoc est, ut non carnaliter tantum, sed neque animo concupiscant alios viros, ut rectè Isaacus Vossius. In eandem sententiam locutus Ignatius noster in Epistolâ ad Ephesios, sed verba truncavit Dallæus, ut magis *obscura* viderentur, *μὲντε ἐν Χριστῷ σαρκίῳς καὶ πνευματικῶς*. Ita locum citat, ut à dolosissimo Blondello laudatum reperit. Sed integra sententia est. *Ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ καὶ σωφροσύνῃ ὡς ἐστε ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ σαρκίῳς καὶ πνευματικῶς*. Vetus Interpres. *In omni castitate & temperantiâ maneat in Jesu Christo, carnaliter & spiritaliter*. Quid autem aliud his verbis dixit, quàm quod S. Paulus, 2. Cor. 7. 1. *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei*? Non igitur hæc *obscura* sunt, sed perspicua satis, neque locutionis exempla aliunde quærenda sunt, ubi verba cum S. Pauli dictione & sententiâ tam bene conveniunt. Quamquam quid est in his Ignatii locutionibus magis mirum, aut obscurum quàm in illis verbis Tertulliani, De cultu feminarum .11. cap. 9. *Nos sumus circumcisio omnium, spiritalis & carnalis: nam & in spiritu & in carne seculo circumcidimur*? Non dico Dallæum Episcopatus & Hierarchieodium excacasse, quò minus hæc videret: hoc dico, præconceptam de Fictore nescio quo inepto sententiam impedivisse, quò minus mentem Autoris exquireret, aut optimum ejus verbis sensum & tali viro dignum inesse animadverteret.

Sed & vincula sua *spirituales margaritæ* dicit; hoc ad ὄγκον pertinet: in iis optat resurgere; hoc *audacius & frigidius* est. Ad quid igitur pertinent illa S. Polycarpi in ipso initio Epistolæ ad Philippenses, de eadem planè re, iisdemque vinculis, ut videtur, & ex imitatione S. Ignatii, ubi Martyras describit, *τὰς ἐνεδυμένους ἀγοπρεπέσι διαμαίσι, ἀπὸ δὲ διαδήματ' ὅσ' ἀλλήλους καὶ θεῶ καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν εὐαγγελιστῶν, Ἰννεξοσ* vinculis viros sanctos decorantibus, quæ sunt diademata eorum qui à Deo &

& Domino nostro electi sunt? Quæ imitatus est S. Chrysostomus, de S. Paulo victo differens. Παντὸς χρυσὸν λαμπερότερον αὐτοῖς ἐδείκνυ τὰς χεῖρας, παντὸς διαδήματ' βασιλικόν. *Omni auro splendidiores ostendit illis manus, omni regio diademate.* Ignatium autem imitatus est Polycarpus: nam diademata margaritis maximè ornari solebant. Chrysostomus Oratione in S. Meletium, Καθάπερ τις στέφανον πλέκων χρυσόν, ἔτα μαργαρίτας ἐν πλεῖς, τῇ πυκνότητι αὐτῷ λίθων λαμπερότερον ἐργάζεται διαδήμα. *Ut quispiam coronâ auream texens, dein margaritas impiciens, condensatis lapidibus splendidius diadema efficit.* Ad quid pertinent illa Lugdunensis Ecclesiæ de Martyribus suis. "Ὡς καὶ τὰ δεσμά κόσμον ἐμπορεύονται τοῖς αὐτοῖς, ὡς νόμον κακοσυμψύχῃ ἐν κροῖσσι τοῖς χρυσοῖς πεποινημένοις, *Adè ut vincula in decorum ipsis ornatum addita habuisse viderentur, instar sponse fimbriis aureis variegatis ornata?* Ita S. Cyprianus Ep. LXXVII. *Dicatis Deo hominibus & fidem suam religiosâ virtute testantibus ornamenta sunt ista, non vincula: nec Christianorum pedes ad infamiam copulant, sed clarificant ad coronam; non temporalem, ut opinor, sed spiritualement & æternam.* Optimè respondit Blondello Isaacus Vossius, *spirituales nunc pari margaritas, quoniam spiritualement & vitam æternam promittunt;* nam & pretiosâ margaritâ assimilavit regnum cœlorum Christus ipse. Sed falsum putat esse Blondellus, cum vincula spiritalia dicuntur: eodem certè modo, quo falsum est, carcerem esse beatum: & tamen ita loquitur optimus & tersissimus Scriptor S. Cyprianus. Epist. ad Seagrimum. *O beatum carcerem, quem illustravit vestra presentia! O beatum carcerem, qui homines Dei mittit ad cœlum!* Nonne carcerem ideo dixit beatum, quia sanctis beatitudinem promittit? De vinculo S. Pauli dixit S. Chrysostomus Homil. ad Ephes. 4. "Οὐδὲν τῆς ἀλύσιος ἐκείνης μακαριώτερον, *Nihil illo vinculo beatius.* Et falsum etiam hoc, si Blondelliano more sententias maximorum virorum discutiamus. Dixit S. Paulus. *In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ,* Chrysostomus, ἀλλὰ τὸ στέφανόν τῆς λαμπερότερος ὁ δεσμός. *Sed hac coronâ illustrior catena.* Nonne hoc falsum videtur? an quicquam potest esse coronâ iustitiæ illustrius? aut si quicquam esse possit, an catena? Idem Chrysostomus de S. Pauli vinculis, quæ suâ ætate extitisse putabat, "Εβελόμην ἰδεῖν τὰς ἀλύσεις, ὥς δεσδοικασιν οἱ δαίμονες καὶ φέρονται αὐτῶν ὁ ἄγγελος, *Vellem videre catenas quas miscebant, ad quas contremiscunt demones, quas angeli venerantur.* Sed in his vinculis optat resurgere, pro hominem audacem! pro frigidum sophistam! Imò hæc Viri sunt, & passionem pro Christi nomine maximi æstimantis, & martyrii certissimum præmium firmissimè expectantis. Quid enim aliud est in vinculis resurgere, quàm coram Deo in die iudicii tanquam martyrem pro Christo apparere, & coram Angelis.

Angelis & hominibus passionis testimonia exhibere? Legimus Babylonam S. Ignatii in Episcopatu Antiocheni successorem, ut illud ejus votum sine dubio assequi posset, in mandatis dedisse ut vincula sua simul cum corpore sepelirentur. Ita Suidas ex aliquo Veteri Scriptore. Ἐπειτα αὐτὸς πρῶτον τὸν αὐχένα τοῦ ξίφους, ἐντειλάμενος τοῖς τοῦ σώματος αὐτοῦ συλλεξομένοις, τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς πῆδας αὐτῶν συνδέσαι, ἵν' ἢ μοι ταῦτα, φησί, κειμήλιον κόσμου. Tandem ipse Babylas cervicem ensi protendit, cum illis qui collecturi erant mandasset, ut vincula & compedes cum ipso sepelirent, Ut, inquit, hac mihi jacenti ornamento sint. Hoc autem verum esse testatur Chrysostomus Antiochenæ Ecclesiæ presbyter Oratione in Babyloniam. Μέλλον πίνω ὁ μαχίριος ἀποσπάσθαι ἐκείνους, μετὰ τῷ στήθει τὸ σῶμα περῶναι ἐπέσκηψε, Cum Beatus ille jam cruci-dandus esset, mandavit ut cum ferro corpus sepeliretur, Et rursus, Ἄυτὰ τῶν ἀθλῶν σύμβολα συντάφωμαι καὶ ἐν τῷ σώματι. Ipsa certaminum symbola cum corpore conspeliari jubet. Ac denique, καὶ νῦν μετὰ τῆς τέρεος αἱ πῆδαι, & nunc cum cinere compedes jacent. Ita & Homiliâ 9 ad Ephesios. Quin & idem Chrysostomus Hom. 8. Ignatiano more in hæc verba prorumpit, Ἐγὼ τῶν δεσμῶν ὀνείδην ἐκείνων. Utinam ego istis vinculis fruar.

Sed vocat Ephesios lapides templi, relatos in excelsa ait per crucem Christi quasi per machinam quandam, Spiritu S. quasi fune utentes, fide tanquam subvectore. Nova scilicet hæc sunt & absurda. Nova fortasse hæc visa sunt cum ea scriberet Ignatius, cum jam religio Christiana recens videretur: quomodo nunc nova dicantur, quomodo absurda non video. Sanctos esse templi Dei lapides quis non dixit post S. Petrum, 1 Ep. 2. 5. Et ipsi tanquam lapides vivi superadificamini domus spiritualis? Neque hoc negat Dallæus; sed novum & absurdum est ut hi in excelsa referantur per machinam. Certè per machinam in excelsa ferri lapides novum non est, sed locis omnibus temporibusque usitatum. Sed tales lapides quales Ephesii erant, hoc est, sanctos, in excelsa ferri fortasse novum & absurdum videtur. Certè Chrysostomo non videbatur, qui ad tales machinas pertinere ipsas catenas sanctorum existimavit. De catenâ S. Pauli, Hom. 8, ad Ephesios ita scribit, Ἄυτη τοῦ δεσμεύσεως καὶ ἀπάγου διὰ τὴν μηχανὴν ἔλκει πρὸς τὸν ἑρανόν, καὶ ὡς περ χρυσὴ σείρη, ἐξασπινθεῖσα ἀνέλκει πρὸς αὐτὸν τὸν ἑρανόν. Hac vinctos tanquam per machinam trahit ad cælos, & tanquam aureus funis dependens sursum trahit ad cælos ipsos. An autem crux talis machina dici non potest? Tertullianus ad Nationes lib. 1. c. 18. Si crucem configendi corporis machinam nullus adhuc ex vobis Regulus pepigit. Nonne hoc cuius obvium fuit, qui ea legerat quæ Christus dixit. Ego si exaltatus fuero à terrâ, hoc est, si crucis machinam ascendero, omnes traham ad

meipsum, Jo. 12. 32. Quomodo autem trahit Deus, nisi *funiculis Adam, & vinculis* charitatis? Sed quinam hi funiculi sunt? Certè Deus per spiritum homines ad se trahit. Quid hìc igitur absurdi, quid novi? Nonne melius dicitur Deum nos per Spiritum, quàm nos per Spiritum Dei trahere. Et tamen Gregorius Nazianzenus non veritus est dicere, *πρόμαρ σοιχόντες, τέτω πῶ γνῶσιν ἔλκοντες, In Spiritu ambulantes, eoqne cognitionem trahentes.* Donà gratiæ, seu Spiritus S. Spiritus sæpe dicuntur; illa autem inter *beneficia* numerari debent & simul funiculis comparari quibus efficacissimè ad Deum trahimur. De mirificâ salutatione non opus est ut respondeam. Non enim constat posteriorem partem sententiæ ad salutationem eam pertinere, cùm possit etiam ad sequentia referri. Si quis autem eam ad priora potius referre velit, nè sic quidem absurda videbitur salutatio. Non enim *in nomine tantum* Christi, sed & in Christo vel in Domino Apostolus salutatur; Christus autem per naturam perque ea quæ in carne egit & passus est optimè explicatur. Quibus addit *ἐν ἐνότῃη*. Nam ut optimè de S. Paulo à Chrysostomo observatum est, *Ἀὐτὸ σωάζει καὶ συσκολλᾷ τὰ μέλη διὰ τοῦ ἀσπασμοῦ, Semper conjungit & conglutinat membra per salutationem.* Neque mira videri debet in resurrectione facta salutatio, cùm vetustissimi Christiani his verbis *Christus resurrexit* se mutuò solerent salutare.

C A P. XV.

*Imitatio Apoſtoli Ignatiana κακοζηλία non eſt. Ονομάζω
vox Græcis familiaris, ita ab Ignatio aliquoties uſur-
pata, ut à Chryſoſtomo laudetur. Censura Arruntii
reſcitur. In voce ἱσούχων nulla Apoſtoli imitatio.
Quid ſit ἱσούχων, quid ἀντίφρων docetur, ut ὁ
περίφημος. Phraſes aliquot ſæpius uſurpatæ defendun-
tur. Ironia Apoſtolica ab Ignatio minimè expreſſa.*

Apote Xxvi i i probare nititur Autorem Epiſtola-
rum impoſtorem fuiſſe ex imitatione S. Pauli,
quam κακοζηλίαν vocat: quare autem Vir Apo-
ſtolicus & Martyr imitari S. Paulum, quare qui
eum vitâ, & morte ſecutus eſt, ſermone etiam ſe-
qui non potuerit, haud video. Fateor equidem
Epiſtolarum Scriptorem S. Pauli Epiſtolas imita-
tum eſſe, Apoſtoli veſtigiiſ preſſè inhæſiſſe, quod
in cœliſ etiam ut ſibi contingeret optavit, Epiſtolâ ad Ephēſioſ.
Οὐ ἤλπιτό μοι πρὸς τὰ ἴχνη εὐρεθῆναι ὅτ' ἐν Θεῷ ἐπιτύχω, *Cujus fiat
mibi ſub veſtigiiſ inveniri, quando Deo fruar. Quæ* verba Ignatii no-
ſtri ſine cacozeleliâ imitati ſunt Smyrnenſeſ in Martyriō S. Polycarpi.
Οὐ γένοιτο ἐν τῇ βασιλείᾳ Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ τὰ ἴχνη εὐρεθῆναι ἡμᾶſ.
Cujus fiat ad veſtigia ut noſ in regno Jeſu Chriſti inveniamur. Agnoſco
Ignatium noſtrum ſenſum S. Pauli animûmque in ſuccum & ſanguinem
convertiſſe, eum in numero etiam in carcere habuiſſe, ſermone &
mente ubique expreſſiſſe: ſed & hoc multo magis Viro Sancto & Mar-
tyri, qualis ipſe Apoſtoluſ, quàm Fictori cuiquam aut Impoſtore
convenire arbitror. De modo imitationiſ tota liſ eſt, an ita Scriptor Apo-
ſtolum imitatuſ ſit, ut Ignatius ille eſſe non poſſit, ſed potiùſ ſe pravæ
imitationiſ ſtudio impoſturæ reum prodiderit. Ego tam bene eum
Apoſtolicas Epiſtolas imitatuſ eſſe contendo, ut meritò Virum eum
Apoſtolicum, cui Apoſtoli ſcripta tam intimè & medullitiſ impreſſa
fuerunt, judicemus; tam malè, tam abſurdè, ut indè appareat eum
Impoſtorem fuiſſe, quod volunt Adverſarii, prorſuſ nego. Assertioniſ
noſtræ

nostræ veritatem ostendet Commentarius quo omnia S. Ignatii ad suas origines referantur, & cum S. Pauli verbis & sententiis præcipue conferantur, si unquam illius perficiendi & edendi occasio se obtulerit. Conjecturas interim Dallæanas, ut se offerunt, examinabo, earumque imbecillitatem prodam.

Primò, Impostorem olet ὀνόμῳ toties ab eo usurpatum. Semel autem S. Paulus eâ voce utitur, & quidem in Epistolâ ad Philemonem, ubi de Onesimo agitur. Quare cum Theodorus Beza scitam Perroti collega sui conjecturam adeo commendaverit, qui Paulum hâc voce alludere ad ipsum Onesimi nomen existimavit: mirum est Ignatium nostrum non tantum in Epistolâ ad Ephesios, ubi Onesimi eorum Episcopi mentionem facit, sed etiam sæpius alibi eâ voce uti. Sed vox illa ὀνόμῳ satis apud Græcos semper trita fuit. Apud Hesychium legitur, Ὀνήμων, ὀνήμων, ὀνήσιμος. Sopingius legendum putat Ὀνήσιμον, & Epistolam citat S. Pauli ad Timotheum. Sed hoc modo Veteres intelligendi non sunt. Quis enim non videt pro Ὀνήσιμον legendum esse Ὀνήμον, Odyss. β 33. Ἐδ' ἄλ' ἐμοὶ δοκεῖ ἔμῳ ὀνήμον, cum explicatio Hesychii, ὀνήσιμον ἐαυτῷ λέγει, apud Veterem Scholiastem eo loco extet? Ad Onesimum certè, aut ad S. Pauli locum non semper respiciendum quoties de eâ voce agitur. Diu antè Euripides in Oreste, Ὀναῖο κ' σὺ, κ' ὁ διδ' ἔγω. Unde Aulus Gellius lib. 14. c. 6. Ὀναῖο σὺ, inquam, doctissime virorum, ταύτης τῆς πολυμαθείας, non ὀναῖο σὺ, ut nunc malè scribitur. Euripides in Hippolyto, ὀναδαὶ, μὴ μαθεῖν βέλε. Unde Hesychius, Ὀναδαὶ, ὠφελήσαι. Suidas v. Ὀναίμῳ, citat hunc versiculum, Καὶ τὴ γ' ἔγω, ἔπως ὀναίμῳ ἦν τέκνων. Sed apud Aristophanem, unde transcripsit, legitur ὀνοίμῳ, Thesmophoriazusis,

Καὶ τὴ γ' ἔγω, ἔπως ὀνοίμῳ ἦν τέκνων,
Μισῶ τὸν ἀνδρ' ἐκείνον, εἰ μὴ μάνομαι.

*Ipsa enim ego, ita fruor liberis meis,
Odi virum illum, nisi insanio.*

Unde intelligi potest Hesychii locum mutilum esse, ubi habet Ὀνοῖστο, ὀμοῖστος. Deest enim vox Ὀνοίμῳ cum explicatione suâ.

Sic Admetus apud Euripidem alloquitur Alcestin,

Ἄλ' ἂν παῖδων ἦν δ' ὄνησιν ἔυχμαι
Θεοῖς ἄνέδ'· σὺ γ' ἐκ ἀνήμεθα.

*Satis liberorum: horum fruitionem precor
Deos mihi contingere; te enim non amplius fruimur.*

LII

Vetus

Vetus sanè & vulgo trita loquendi formula, ἔτος ὀνείμω πνός. Syne-
sius accuratissimus Veterum Atticorum imitator Epist. 44, ἔτος τῆς ἰς-
εἰς φιλοσοφίας ὀνείμω, ἢ πρὸς τὴν παιδείαν ἢ ἑμμαντῶ, ὥς ἐκ ἀντὶ φιλ-
τάτω σοὶ τυγχάνοντι σωσιβέλδους π τοῦτον, ὅγα ἀποδιχομαι τοῖς ἐχθροῖς τοῖς
ἐμῶς. Ita sacrâ philosophiâ, liberis que meis insuper fruor, ut tibi non,
nisi amicissimus mihi esses, aliquidejussmodi fuerim consulturus, quod ini-
micis meis deprecor. Receptissimâ hâc loquendi formulâ usus est S.
Paulus ad Philemonem, eamque quasi Christianitate donavit, ἐγὼ σε
ὀνείμω ἐν Κυρίῳ, Ego te fruor in Domino. In qua locutione, aliud
multo intelligitur quàm putatur, ut observat Hieronymus. Eâ igitur
usus est Ignatius ut satis familiari, atque insuper à S. Paulo usurpatâ.
Sed quare toties usurpavit, cùm S. Paulus semel tantum? Semel utitur
idem Apostolus voce ἀγαθοποία, Clemens Romanus in unâ Epistolâ
quater: semel S. Petrus vocem μεγαλοπρεπῆς, in eadem Epistolâ Cle-
mens sexies usurpavit: toties scilicet, quoties Ignatius noster ὀνείμω,
quod ab eo Dallæus mirâ licentiâ sexcenties usurpatum dixit.

Neque verò censura Arruntii apud Senecam quicquam dignitati
Scriptoris nostri derogat. Imitatus ille Salustium est, & malè. Sed pri-
mò, malè antè eum scripserat Salustius ex sententiâ Senecæ, ideòq; non
bene fecit Arruntius, qui illa quæ à Salustio malè dicta sunt adeò studi-
osè secutus est. Verba sunt Senecæ, *Vides autem quid sequatur, ubi ali-
cui vitium pro exemplo est.* Ita Helladius apud Photium notat Eupho-
rionis κακοζήλις λέξις, non quidem non imitandas, ut Interpres, sed
ex malâ affectatione profectas; nam παρεζήλωσε τὸν πρῶτον Διονύσιον τὸν
Σικελίας τύραννον, Dionysium primum Sicilia tyrannum imitatus est,
qui multa vocabula καταγέλασα, planè ridicula excogitavit. At optimè
S. Paulus voce ὀνείμω utebatur, optimè vulgatum & Græcis familia-
rem sermonem religioni Christianæ attemperavit, optimè ostendit
quomodo illis qui nobis maximè chari sunt frui oporteat, nempe in Do-
mino, vel ut Ignatius noster, in Deo. Neque igitur hîc S. Paulus pro Sa-
lustio, nec Epistolarum scriptor pro Arruntio haberi debuit. Secun-
dò, si Scriptor malè S. Paulum imitatus fuisset, nullo modo sequitur
eum non fuisse virum & pium, & gravem, & omnino talem qualem S.
Ignatium fuisse omnes credunt. Sic enim Seneca de suo Arruntio, *Hec
igitur & hujusmodi vitia, quæ alicui impressit imitatio, non sunt indicia
luxuriæ, nec animi corrupti. Propria enim esse debent & ex ipso natâ, ex
quibus tu aestimes alicujus affectum.* Cavet enim sollicitè nè quis malè de
virtutibus aut moribus Arruntii judicaret, quem ipse appellat virum ra-
re frugalitatis, qui verus Autor Historiæ de Bello Punico fuit, ex qua
se profecisse fatetur Plinius, quem ut optimum Oratorem Piso in peri-
culo petiit, quem Tacitus ante Asinium Gallum, & Marcellum Aterni-
num

num nominavit, quem Augustus de successore sollicitus non indignum Imperio iudicavit: qui vir talis inter Romanos, non qualis Impostor Dallæanus, sed potius qualis S. Ignatius apud nostros, habitus est. Tertio, qui ita vel Salustium, vel Arruntium postea imitatus sit, neminem novimus: Scriptorem autem nostrum tanquam optimum etiam in hac ipsâ re imitati sunt Viri maximi. Alexander, Episcopus Alexandrinus Epistolâ ad Alexandrum Constantinopolitanum, Ὁραὶς τοῦ ὁμοίου τῆς φιλοχέτης ψυχῆς. S. Chrysostomus in Oratione Panegyricâ hæc Ignatii verba maximè tanquam præclara laudat, Ἐγὼ ἤδ' οὐκ ἔκλειπον ὁραῖς, & eum ipse minimè fuerit κακοῦλος, ea imitari conatus est, verbis quæ paulo antè protulimus, Ἐγὼ ἤδ' οὐκ ἔκλειπον ὁραῖς.

Ut aliud κακοῦλος exemplum extundat, multa comminiscitur. Dixerat Apostolus Timotheum suum se habere ἰσχυρον, unanimem. Nè hoc quidem verum est. Οὐδὲνα, inquit S. Paulus, ἔχω ἰσχυρον. An autem qui neminem se habere ἰσχυρον dixit, habere se Timotheum ἰσχυρον dixisse putandus est? Sed sive habuerit S. Paulus ἰσχυρον, sive non habuerit, quid hoc ad Ignatium Epistolicum? Nempe ille compositionis formâ captus, ad idem exemplum formavit ἀντίψυχον, & ἀντίψυχον. An verò ille eam vocem formavit, quæ antiquissima fuit? An ad idem exemplum formata vox, quæ præpositionem loco nominis habet? An illud Pauli ἰσχυρον simpliciter amulatus est, cum vox ἀντίψυχον alterius planè significationis sit? Ut idem has duas voces significare ostendat, vult apud S. Paulum, ἰσχυρον esse unanimem, & observat Veterem Interpretem Ignatii ita reddere ἀντίψυχον. Utrumque frustra. Neque enim ἰσχυρον apud illum, neque ἀντίψυχον apud hunc unanimem significat. Vetus S. Pauli Interpres, tam unanimem, transtulit, quod aliud est, & Beza multo melius, pari animo affectum, qui putat alios cum Timotheo comparari, quod immeritò sugillat Heinsius. Sive enim Timotheo, sive sibi ἰσχυρον velit S. Paulus, sive utrique (ut accepisse videtur Clemens Alexandrinus, Strom. lib. 4, Ὁμοίως καὶ πρὸς Τιμόθεον καὶ αὐτῷ γράφων, Οὐδὲνα γὰρ ἔχω, φησὶ, ἰσχυρον, Similiter & de Timotheo & seipso scribens, Neminem habeo, inquit, ἰσχυρον,) virum similiter erga Philippenses affectum, & pari curâ eorum statum prosequentem intelligit, ut sequentia demonstrant. Rectè optimus Interpres Chrysostomus, Οὐδὲνα γὰρ ἔχω ἰσχυρον, τυτῆς ἡ ὁμοίως μοι μεμνόντων, & rursus, ἀπὸ τῆς ὁμοίως ἐμοὶ κηρυττομένης ὁμοίας καὶ φροντισούσης. Licet igitur S. Paulus Psalmum 55. 14. respexisse putetur, ubi Vetus Interpres, ἀνθρώπου ἰσχυρον reddidit, homo unanimis, quem Glossarii Autor sequutus, Apostolus tamen qui Hebræa non minùs quàm Græca novit, eum Græci vocabuli usum

probavit, qui Hebræo maximè conformis fuit, sc. כְּעַדִּי *juxta proportionem meam, secundum comparationem meam, juxta affirmationem mei*, cui notioni optimè respondet hic ἰσοψυχῶ *pari animo vel affertu pradius*. Sed si ἰσοψυχῶ *pro unanimi* sumatur, certè apud Ignatium nostrum ἀντίψυχον ita sumi non debet. Loquitur ille tanquam Martyr, & vitam se eorum loco positurum dicit, unde & vincula etiam adjicit. Ad Smyrnæos, Ἀντίψυχον ὑμῶν τὸ πρεσβύμι μὲ, καὶ τὰ δεσμά μὲ. Ad Polycarpum, Κατὰ πάντα σε ἀντίψυχον ἔχω, καὶ τὰ δεσμά μὲ ἀ ἡρώπου. Priori loco *conformem, posteriori refrigerium* malè reddidit Interpres Usserianus. Ad Ephesios, Ἀντίψυχον ὑμῶν ἔχω, malè iterum Interpres, *Unanimis vobiscum ego*. Cum neutro genere ponatur, aliud aliquid apertè sonat, ut idem nempe sit quod ἀντίπυλον. Ita ad Polycarpum, Ἀντίψυχον ἔχω καὶ ἡσυχασμένων πρὸ θησκόπου, πρεσβυτέρους, διακόνους. Neutro genere semper usurpat noster, masculino aliquando Interpolator aut Fictor. Quid hac voce intelligatur optimè exprimitur verbis S. Joannis apud Clementem Alexandrinum, Τὸν σὸν θάνατον ἔχω καὶ ὑμῶν ὡς, ὡς ὁ Κύριος πῦν καὶ ὑμῶν καὶ σὲ πῦν ψυχῶν ἀντιδίδωμι πῦν ἐμῶν. *Tuam mortem libenter sustinebo, ut Dominus pro nobis mortem sustinuit: Animam meam pro te vicariam dabo*. Certè ἀντιδίδωμι πῦν ψυχῶν idem est ac ἀντίψυχον ἔδ. Quod est Lycurgo Rhetori ἰδιαν ψυχῶν ἀντὶ κοινοῦ σωτηρίας ἀντιπαλλόμενος. Quale ἀντίψυχον describitur fuisse Alcestis uxor Admeti apud Euripidem quæ viri loco mortem subiit. Quod duobus modis à Poeta exprimitur.

Nam primò ita Alcestis, affatur Admetum,

Ἐγὼ σε πρεσβύνουσα, καὶ τὴ τῆς ἐμῆς
Ψυχῆς κατασῆκασα φῶς τὸ ἐν εἰσοῦ
Θνήσκω.

*Ego te honore afficiens, & loco mea
Vita te efficiens luce hac frui
Morior.*

Dein Admetus ita Alcestin alloquitur,

Σὺ δ' ἀντιδίδωμι τῆς ἐμῆς τὰ φίλτατα
Ψυχῆς ἔσωσας.

*Tu verò dansea quæ habuisti charissima pro meâ
Virâ, servasti me.*

Utroque autem modo ἀντίψυχον apertè describitur. De Christo

No ipso S. Athanasius lib. de Incarnatione Verbi. Ὁ πᾶν πάντας
 ὃς ὦν ὁ λόγος τῷ Θεῷ, εἰκότως τὸν ἑαυτοῦ νάον καὶ τὸ σωματικὸν ὄργανον πα-
 σσάων ἀντίψυχον ὑπὲρ πάντων, ἐπέληρε τὸ φειλόμην ἐν τῷ θανάτῳ.
Cum esset super omnes Verbum Dei, jure suum templum & corporale in-
strumentum sistens ἀντίψυχον pro omnibus, explevit debitum in morte.
Quod aliis verbis post dixit, ἀντὶ πάντων τὸν ἑαυτοῦ νάον εἰς θάνατον παρ-
εδίδες, pro omnibus templum suum morti dans ; ut & antè, ἀντὶ πάντων
αὐτὸ θανάτῳ παρεδίδες. Idem rursus p. 91, Οὗτις ὅτιν ἢ πάντων ζωῇ, καὶ ὁ
ὡς παρέλατον ὑπὲρ τῆς πάντων σωτηρίας ἀντίψυχον τὸ ἑαυτοῦ σῶμα εἰς θάνατον
παρεδίδες. Hic est omnium vita, qui ut ovīs pro omnium salute ἀντίψυχον
corpus suum in mortem tradidit. Hoc igitur est quod Christus dixit, ani-
mam se pro ovibus positurum : dedit ut ἀντίλυσον, ita & ἀντίψυχον.
 Hoc autem ut propriè & signanter de Christo dictum est, ita etiam suo
 modo de aliis ac præcipuè Martyribus usurpari solebat. Certè Origenes
 Tomo nono in Joannem sacrificii Christi τὸ ἐξαίρετον considerans, in-
 quit, Λοιπαὶ δὲ καὶ συγγενεῖς ταύτῃ τῇ θυσιᾷ ἐκχύσεις εἶναι μοι φαίνονται τῷ
 ᾧ ἡνωμένοι μαρτύρων αἵματι. *Cetera autem & huic cognata victima*
effusiones sanguinis generosorum Martyrum esse mihi videntur. Ubi eos
comparat iis, qui inter Gentiles pro communi hominum salute se-
ipsos morti tradiderunt cùm pestilentes morbi patriam suam invasis-
sent. Καὶ παρεδέχθη τὰυτὸ ἕτοιμος μερόνεια ἐκ ἀλόγως πειδύου τὰς ἱστορί-
αις ὁ πρὸς Κλήμης ὑπὸ Παύλου μαρτυρούμενος. Et hac evenisse admittit non
sine causâ Historiis (non Scripturâ, ut malè Interpres) credens Cle-
mens fidelis. Locus Clementis quem respexit Origenes, hic est,
Ἰνα καὶ ἡ ὑποδείγμασις ἐθνῶν ἐνέσχωμεν. Πολλοὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες λοιμ-
ικῇ πνύσῃ ἐνδύσθησαν καὶ ἡγεμονοῦντες παρέδωκαν ἑαυτοὺς εἰς θάνατον
ἵνα ῥύσωνται διὰ τὸ ἑαυτῶν αἷμα τὸς πολίτας. Ut autem exempla
Gentium in medium proferamus ; multi reges & gubernatores, grassante
pestiferâ Incoraculo moniti, morti se ipsos tradiderunt, ut suo sanguine
cives liberarent. Hæc obiter adduxi, quod ea nec à Clementis nec ab
Origenis editoribus hætenus observata esse viderim. Progreditur au-
tem Origenes. Ἐἰ καὶ τὰδε καὶ ὑπὸ ἐλλήνων ἐμάττω ἱερόρηται, τὰ δὲ καλῶς
καὶ ᾧ μαρτύρων εἴρηται, περικαθαρμάτων τῷ κόσμῳ ἡγομένων καὶ παλίων πει-
ψύμα λεγομένων διὰ ταῦτα. Ἀποστόλων, ἡ ὑποληψίαν καὶ πλίκον πρὸς τὸ
ἀμυνεῖν τὸ Θεὸν διὰ τὸ το θυσιάζειν ἵνα ἀρῇ ἀμαρτίαν ἐκ ὀλίγων. ἀλλ' ὅλε τὸ κό-
σμος, ὑπὲρ καὶ ἡ πύονδε ; Si enim hac à Gentibus haud frustra historiis
mandata sunt, illa autem rectè de Martyribus dicta sunt, cum Apostoli
fuerint mundi purgamenta & ob hanc causam dicti sint πειψύμα, quid
& quantum sentiendum est de Agno Dei, qui ob hanc causam sacrificia-
tus est, ut tolleret peccatum non paucorum, sed totius mundi, pro quo &
passus est ? Ubi πειψύμα eodem modo. sumit, quo alii ἀντίψυχον. Ut
 He-

Hefychius, Πεισιψύχῃ, πεισιψύχῃ, ἀντίψυχα, ἀντίψυχα. Ita Dionysius Alexandrinus Episcopus, de gravi peste. Καὶ πολλοὶ νοσηκομήσαντες καὶ ῥώσαντες ἑτέροις ἐτελεύτησαν αὐτοὶ, τὸν ἐκείνων θάνατον εἰς ἑαυτὰ μετασπένοντες, καὶ τὸ δημῶδες ῥῆμα, μόνον αἰὶ δούεν φιλοφροσύνης ἔχοντες, ἔργῳ δὲ τότε πληρέντες, ἀπόντες αὐτῶν πεισιψύχα. *Multi que qui alios agrotantes curaverant, & in pristinam valetudinem restituerant, ipsi interierunt, mortem illorum in seipsos transfuscentes, dictumque illud vulgare quod officiosa duntaxat comitatus hactenus visum fuerat, reipsa tunc adimplentes cum illorum peripsima facti ex hac vita migrarent.* Non quòd Christiani vulgò à Gentilibus hoc nomine vocarentur, ut Valesio placet: illud enim probri esset, cum hoc benevolentiae seu comitatus verbum esse dicatur; non, quòd vulgò ab Alexandrinis tantum usurpatum sit: sed quòd vulgatum & popolare proverbium fuerit, ut patet ex Suida & Michaele Apostolio. Non magis igitur *unanimem* se dixit Ignatius, cum ἀντίψυχον, quàm cum πεισιψύχῃ se dixit. Aliud omnino Græcis hæc vox sonat. Certè unanimes non fuerunt Memnonis aves, de quibus Hefychius. Ἀντίψυχοι, ἔτω καλεῖνται οἱ Μήμνονος ὄρνιθες: illæ scilicet, de quibus Ovidius Metam. lib. 13.

*Tum duo diversa populi de parte feroces
Bella gerunt, rostrisque & aduncis unguibus iras
Exercent, alæque adversaque pectora lassant;
Inferaque cadunt cineri cognata sepulchro
Corpora.*

Ita apud Lucianum χρημασία ἀντίψυχα δίδοναι est pecuniam pro animâ, id est, pro vitâ redimendâ dare. Mos etiam erat apud Romanos, ut aliqui pro salute Imperatoris mortem se devoverent. Suetonius de Caligula. *Ut verò in adversam valetudinem incidit, pernoctantibus cunctis circa Palatium, non desuerunt qui depugnaturas se armis pro salute agri, quique capita sua titulo proposito voverunt.* Hi à Græcis ἀντίψυχοι dicebantur. Dio lib. 59. Πύπλιος δὲ Ἀφρόνιος Ποππῆος, δημῶν τε ὄν, καὶ ὑπομνήσας κολακείας, ἑ μόνον ἐβελοντῆς, ἀλλὰ καὶ ἔνορκος, ἀνγὸς ὁ Γαίος Σεῦς, τελευτήσας ὑποχρέωτος, Ἀτάνιος τε ἡς Σεκύνδου, ἰππῶν τε ὄν, καὶ μονομαχίῃσιν ἐπαρρησιάζωντος, ἀντὶ τῆς χρημῶσιν αὐτῶν ἡλπίζοντος παρ' αὐτῶν, ὡς καὶ ἀντίψυχοι οἱ ἀποθανόντες ἐβελήσαντες, λήψαντες, ἀποδόναι τιμὴν ὑποχρεῖσιν ἡναγχεύσαντες, ἵνα μὴ ἐπορκήσωσι. *P. Afranius Potitus, plebeius homo qui stultit à adulatione inductus, non modò volens, sed etiam iurejurando se obstrinxerat, ut à cessurū si Cains revalesceret; & Atianus Secundus eques, qui promiserat se gladiatoris ludis depugnaturum, ambo spe pecunie à Caio accipiende, quòd (ut ἀντίψυχοι) vitam pro ejus animâ dare voluerint,*

conclit

coacti sunt promissum persolvere, nè perjuri rei essent. Ita S. Chrysostomus Homiliâ 6^a ad Colossenses, opponens hominem baptismo renovatam primum creato, Πλάττεται ἐν τῷ ὕδατι, λαμβάνει δ' ἀντί-ψυχον πνεῦμα. *Formatur in aquâ, accipit autem pro animâ spiritum.* Idem contra Judæos Oratione 5. Δύνασαι πολλάκις μία καρδιῆς ψυχὴ μνηστῶν ὁγκον ἀμαρτημάτων ἀφανίσαι, καὶ ἡμεῖς ἡμῖν ἀντί-ψυχον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. *Una anima lucifera potest multorum omnis peccatorum tollere, & nobis in illo die pro expiatione esse.* Aliud igitur ἰσό-ψυχον, quod ex Lxx Interpretibus sumpsit S. Paulus: aliud ἀντί-ψυχον, quod Apostolus nunquam usurpavit, à Græcis autem vulgò usurpatum est: nulla igitur hîc κακοζηλία, nè quidem imitatio. Reliqua quæ ex Apostolo in eandem fermè sententiam afferuntur, ad κακοζηλίαν nihil, ad locutionem Ignatianam, confirmandam aliquid valent.

Capite XxiX κακοζηλίας argumentum persequitur, & si fieri possit, infelicius. *Dixerat, inquit, S. Paulus se ἐλάττωτον ἢ τὸν Ἀποστόλον, & ἐλαττωτέρον πάντων ἁγίων, semel scilicet atque iterum. Noster pene omnes Epistolæ his & similibus vocibus replevit.* At hoc apertè falsum est. Neque enim his neque similibus vocibus Epistolas implevit. His vocibus ἐλάττω, & ἐλαττωτέρος nusquam usus est Ignatius; nè semel quidem ita loquitur. Simili voce, si & illa similis sit, semel tantum utitur, ὡς μικρότερος ὑμῶν, Epistolâ ad Magnesios, eamque vocem non ex S. Paulo, sed vel S. Matthæo, vel S. Luca haurire potuit. Reliqua omnia quæ ex Ignatio citat, ad alia Apostoli verba, aut alia etiam loca pertinent, aut ad Paulinæ modestiæ imitationem referri omnino non possunt. Οὐκ ἄξιον καλεῖσθαι & λέγεισθαι se dixit, ut Apostolus, ἐχ' ἱκανὸς καλεῖσθαι Ἀπόστολος. Sed multo hîc Dallæus Interpolatore sagacior, qui nihil animadvertit hinc Ignatio periculi, ideóque pro, ὅθεν ἐκ ἀξίως εἰμι καλεῖσθαι, ista reposuit, ἥς ἐκ ἀξίως εἰμι καλεῖσθαι Ἐπισκοπος, ut verba Ignatiana magis Paulinis respondere viderentur. Οὐχ ὡς ὁν πρ, semel à nostro usurpatum, & quidem in Epistolâ ad Ephesios, (nam illa ex Epistolâ ad Tarsenses & Philippeneses adducta ad Fictorem spectant). Apostoli nullam imitationem continet: sed potius discipulos Simonis perstringit, qui dixit εἶναί πνα ἑαυτὸν μέγαν. Act. 8. 9. ut ante Theudas λέγων εἶναί πνα ἑαυτὸν. Act. 5. 35. Illud autem Epistolâ ad Romanos ἡλέμαι πρ ἢ alio spectat, ad gloriam nempe futuram ex martyrio, ut ex verbis adjunctis patet, ἐὰν Θεὸς ὁμοιωσώ. Eo quidem loco apertè Apostolum imitatur, ἐ γάρ εἰμι ἀξιό, ὡν ἔραξι ἀντὶ καὶ ἐκτρομα, sed verba ejus tantum usurpat, alio sensu de se accipit, qui suæ conditioni convenientissimus fuit. Apostolus de tempore vocationis loquitur, Christum sibi ἔραπν seu postremo loco post omnes Apostolos atque etiam.

etiam fratres apparuiſſe, ſe enim extra tempus legitimum obortum eſſe, ideóque nomine Apoſtoli vix dignum, quód Eccleſiam perſecutus ſit. Noſter non de vocatione, ſed de condemnatione ſuá loquitur, qua de populo Antiocheno exciſus fuit, & infimus eorum factus, ab Eccleſiá extractus, & ad ſupplicium ductus, neque miſericordiam aliam conſecutus, quàm ut per martyrium Deo frui poſſet.

De arcanis & de pueris jam antè diximus. Sed quod illud Apoſtoli, *Donate mihi hanc injuriam*, noſtro objiciat, idque tanquam affectatum, & ad orationis pompam, miror. Gregorius Nazianzenus puriſſimus ſcriptor ſæpius eadem formá uſus eſt. Oratione 25. 'Εἰ δὲ πνεῦμα ἁγίου φέρω, τὸ τοῦ ἀδικῶ, χαίρειν μοι τὸ ἀδικίαν ταύτην. *Quòd ſi propterea injuriam facio, quia tyrannide preſſus æquo animo fero; donate mihi hanc injuriam.* Iterum Oratione 32, 'Εἰ ταῦτα δεῖνὰ γέγονε, παρὰ λήλυθε· χαίρειν δέ μοι τὸ ἀδικίαν ταύτην, *Si hac gravia fuerint, praterierunt: donate mihi hanc injuriam.* At noſter nè hac quidem formá uſus eſt, aut quicquam illi ſimile dixit. Ironia eſt apud Apoſtolum, & quidem manifeſta (ut & apud Nazianzenum) qua graviter Corinthios objurgat, μετὰ πολλῆς βαρύτητος ἔειπεν τὸ ἀπείμουν, καὶ τὸ ἐξ ἡς φορτικώτερον, inquit Chryſoſtomus. Nulla apud Ignatium beneficii commemoratio, nulla injuriæ mentio, fortè nè condonationis quidem. Συγγνωμονεῖτε tum ad Trallenses, tum ad Romanos potiùs acquieſcite, in meam ſententiam concedite, Συγγνωμονές μοι ἐστέ, ad Romanos præfertim, συγγνωμονεῖτέ μοι, μὴ ἐμποδίσαις μοι ζῆσθαι, *Coſentiat mihi, nè impedimento ſitis quo minùs vivam.* Si συγγνωμονεῖτε vertamus ignoſcite, nè ſic quidem Paulino χαίρειν δέ μοι reſpondet, aut illius ironia elegantiam exprimit, aut quicquam cum illo ad Corinthios loco commune habet, multo minùs orationis pompam præfert.

C A P. XVI.

Ignatius noster Apostolum in Inscriptionibus Epistolarum imitatur. Quæ Apostolicis longiores non sunt. De Inscriptione Epistolæ ad Romanos disputatur: & de illâ ad Philadelphenses. Aliorum exempla nostro non officiunt. Conjectura de malâ imitatione ipsius Ignatii ab Impostore institutâ exploditur. Argumentum à repetitionibus ductum planè frivolum esse ostenditur.

Apice XXX° Inscriptiones Epistolarum exagitat quasi *Longiusculas*, & in his *ἡχοῦνται* reprehendit. Imitari Ignatium nostrum S. Pauli Inscriptiones, non minùs quàm reliquas Epistolarum particulas fateor; exemplum enim aptius aut præclarius sibi proponere non potuit: sed *perverse* aut *infeliciter* id ab eo factum esse nego. *Apostolus*, inquit, *semel atque iterum id fecerat*, *Scriptor noster in omnibus pene Epistolis*. Hoc primò falsum est, Et quidem ex utraque parte. Inter XIV Epistolas Paulinas eas solas fatetur esse longiusculas quæ scriptæ sunt ad Romanos & ad Titum. At Inscriptio Epistolæ ad Galatas quinque versiculis constans, eam quæ ad Titum est potius superat. Neque verò multò brevior prima ad Corinthios: certè longior Ignatianâ, vel ad Smyrnæos, vel ad Polycarpum, vel ad Magnesios, vel ad Trallesios; æqualis illi ad Ephesios, quæ fortasse omnium apud nostrum longissima est.

Sed *perverse* tamen & *infeliciter* imitatio instituta est; quia Inscriptiones omnes quas nos defendimus, unâ ad Polycarpum exceptâ, & *laciniosa* & *impeditissima* sunt, quædam etiam *planè prodigiosa*. Ain verò Inscriptiones, præter unicam ad Polycarpum laciniosas & impeditissimas esse? Certè Inscriptio ad Smyrnæos satis expedita est; ab initio ad finem æqualiter fluit; nullo modo hiulca aut interrupta est: singula autem optimè cohærent. Quocirca non minùs ista, quàm ipsius comes ad Polycarpum, excipienda fuit. Idem dicendum de illâ ad Ephesios,

sios, de illâ etiam ad Trallesios : neq; enim contra has vel unâ exceptione utitur Vir doctissimus. Tres igitur tantummodo superflunt, quibus quid habet quod objiciat videamus.

Totam illam ad Romanos & Græcè & Latinè transcripsit, & Græca quidem uno tantum vocabulo *ὑπερ* auctiora. Prolixitatem accusat; defendit S. Paulus, qui Epistolæ suæ ad eandem Ecclesiam Inscriptionem præfixit æqualis saltem longitudinis. Meliora scripsit Apostolus, non breviora. *Concervata, & spumosa* Epitheta damnat; excusat gentis Syrorum in scribendo mos, & familiaris consuetudo, quæ hæc S. Ignatio potius congruere ostendit. Asiaticum loquendi genus reprehendebant Critici Veteres; sed nihil aliud expectabant ab iis, qui in Asiâ semper vixerunt. Cicero de Claris Oratoribus. *Hinc Asiatici Oratores non contemnendi quidem nec celeritate nec copiâ, sed parum pressi & nimis redundantes.* Si redundantes & tumidæ videantur Inscriptiones Ignatiæ, nemo mirabitur qui Autorem ex Asiâ vel Syriâ profectum esse novit. Alius quidem character Epistolis convenientior putari solet, sed familiaribus. Ubi ad maximas Civitates scribitur, aliquid elatius conceditur. Ita Vetus Scriptor *μετ' ἐμπλουτίας* sub Demetrii Phalerii nomine. *Ἐπειδὴ δὲ καὶ πλείονα ποτὶ καὶ βασιλεῦσι γέγραμμεν, ἔτι πλεον τοιαῦται αἱ ἐπιστολαὶ μὴ ἐν ἐξυρρίφειαι ποῖς.* Cum autem ad Civitates scribimus, & Reges, sint tales Epistolæ paulo quodammodo elatiores. Cum igitur hæc Epistola ad Romanos scripta sit, & ab homine Asiatico, non mirum si Inscriptio & redundans & elata sit. Re-colenda etiam hæc sunt quæ de numero Epithetorum ante diximus: Neq; de his sententiam Halloixii moror, in quo viro judicium non tantum à nostris, sed & à suis, & à Dallæo maxime, requiritur. Re-jicit ille Epitheta tanquam malè congesta, quæ cum alibi admittit, rejiciendi satis gravem causam non habuit. Quod autem vulgaræ Inscriptiōi illam Metaphrastæ prætulit Halloixius, in eâ re certè non adeo exagitandus erat, si rem ipsam, non ejus rationes, consideremus. Inscriptio, quam unicam ille vidit, Interpolatoris manu & mutata & aucta fuit, neque pro sincerâ haberi debuit. Illa autem, quam exhibet Metaphrastes, si pro genuinâ haberetur, à nemine refelli posset. Ideoque hæc Halloixio assensus est Usserius: neque horum sententiam Dallæi argumenta ullo modo labefactant. Primo, inquit, *repugnat omnium librorum fides, & Græcorum & Latinorum, qui istam, quam recitavimus, Inscriptiōem exhibent.* At omnes hi Græci libri duo tantum sunt, Nydpruccianus & Augustanus; uterque autem ab infelici Interpolatoris manu. Nam Codex Medicæus hæc nos destituit, cui hanc Epistolam defuisse & docet & queritur doctissimus Vossius. Quid quod nec hi duo Græci Codices neque vulgatus Interpres Latinus eam exhibet quam recitavit Dallæus? Hic enim eam hoc loco

loco edidit, quam Isaacus Vossius ex Versione Usserianâ confecit, & post notas in Epistolam ad Romanos edi curavit: non quod in ullo Codice ita legeretur, sed quod ita legendam esse ex Veteri Interprete ipse coniceret. Hæc autem Usseriani Interpretis cum Græcis codicibus non bene conveniunt. Nonnulla ille aliter in suo Codice legit, ut pro ἡγιασμένων, ἡγιασμένων, pro ποιήσαντες, δελήσαντες, pro ἡπες, ἡπες, pro χρεῖς, (ut videtur) χορῶν, pro ἀξιοσπιδυκλή, ἀξιοσπιδυκλή, pro ἀγάπης, ἐν ἀγάπῃ, pro αὐτοῦ, Πατρὸς, pro ἐν δεῶν, καὶ Κυρίῳ ἡμῶν, ἐν κυρίῳ δεῶν ἡμῶν, ac denique, ut Dallæo placet, pro χριστῶν, χριστῶν, plura in eo non vidit, ut δεῶν, & rursus δεῶν, πῶς, καὶ σωτηρίας, πνεύματι, πνεύματι, δεῶν παντοκράτορος, καὶ πᾶσι, καὶ Πατρὶ καὶ. Alia igitur est Inscriptio quam vidit Halloixius, alia quam ex Latino Interprete confecit Vossius, recitavit Dallæus. Solus igitur Interpres Usserianus relictus est, qui Inscriptiōi à Dallæo recitatæ fidem faciat: quod quidem per me licet. Nihil enim in eâ invenio quod S. Ignatio tribui non meritò possit. Ut tamen quod verum esse video dicam, parem fidem Interpres Usserianus in Epistolâ ad Romanos, ei quam in aliis obtinet mereri fortasse non videatur. Non enim eam ex simplici Editione genuinarum Epistolarum transtulit, sed ex illâ quæ Acta S. Ignatii cum hac Epistolâ continebat; unde Titulus hic in MS^o Caiensi præfixus apparet. *Martyrium Sancti Ignatii Episcopi Antiochia sive Epistola* XII. Ipsa autem Acta interpolata sunt, & eo quidem loco, ubi Epistola hæc inseritur; ut à perspicacissimo Armaehano observatum est. Atque hæc de Codicibus Græcis & Latinis. Secundò, si hæc reputemus, nescio quomodo Inscriptiōi Metaphrastæ omnem locum denegabimus. Ipse professus est se Epistolam hanc ad Romanos ἐπὶ λέξεως, *ad verbum*, transcripsisse, & scriptis suis inferuisse. An hoc mendacium esse dicemus, præsertim cum contrarium verum esse nullo modo probare possimus? Demus Symeonem illum multa falsa scripsisse; at eadem ab aliis eum accepisse omnino credendum. Scimus multa quæ scripsit, ab historiæ fide aliena, ab aliis antè tradita, & vel ore omnium decantata, vel scriptis etiam mandata fuisse, ut iis nihil ille nisi methodum & ornatum contulerit. Habuit igitur ille Epistolam ad Romanos in Actis Ignatii descriptam, Acta interpolavit, omnia quæ de Martyre aut legerat aut audiverat in luculentum ordinem redegit, Epistolam, ut invenerat, totidem verbis transcripsit. Ita tandem res huc redit, ut meritò quærere possimus an illa Inscriptio, quam in Actis Ignatii invenit interpres Usserianus, an illa, quam in ejusdem Actis reperit Simeon Metaphrastes. Judicent eruditi; mihi interim neutra nostro indigna videtur. Hæc igitur erit legitima Inscriptio, si Metaphrastæ Codicem sequamur, & ex comparatione cum reliquis, unam aut alteram manifestam interpolationem

lationem tollamus. Ἰγνάτιος, ὁ καὶ Θεοφόρος, τῇ ἡλθιμένη ἐν μεγαλειότητι Πατρὸς ὑψίστου, καὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ μόνον ἔχοντι αὐτῷ, ἐκκλησίᾳ ἡγαγμένη καὶ προσηλυτισμένη ἐν διδασκαλίᾳ τῷ διδασκάλῳ τὰ πάντα ἀ ὅτι κατ' ἀγάπην Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ἥτις καὶ περιέλαβεν ἐν τόπῳ ῥωμαίων, ὡς καὶ ἀσπάζομαι ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ σάρκα καὶ πνεῦμα ἡνωμένων πάντων ἐν τοῦ αὐτοῦ, πληρωμένων χάριτος Θεοῦ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Θεῷ χαίρειν. *Ignatius, qui & Theophorus, misericordiam consecuta in maiestate Patris Altissimi, & Jesu Christi Solius ejus Filii, Ecclesia dilecta, & illuminata voluntate volentis omnia quae sunt secundum dilectionem Jesu Christi Dei nostri, quae & praesidet in loco regionis Romanorum, (quam etiam saluto in nomine Jesu Christi, secundum carnem & spiritum unitam omni mandato ejus, plenam gratiam Dei,) in Christo Jesu Deo gaudere.*

At *Epistola ad Philadelphenses Inscriptio*, inquit, *etiam quam haec longior est*; quod cuivis vel utramque simul insipienti primā facie falsumprehenditur, nisi Interpolatoris Inscriptio cum genuinā conferratur. Aliqua ex eā libat, ut & ex alterā ad Smyrnaeos (nam illa ad Tarsenses & Heronem ad nos non pertinent) ut illi videtur, putida, ut mihi, praeclara & Apostolica: judicent eruditi. In aliis Inscriptionibus quaedam, inquit, hiulca sunt; unam tantum ad Magnesios nominat: quae cum satis brevis & à pompā maximē aliena, & ab omnibus vitiis quibus alias onerat libera sit, tanquam hiulca condemnatur. Quod tamen mirum est Interpolatorem non perspexisse, quem Fictoris sui errata & praecipuē elocutionis mala semper corrigentem introducit Dallæus. Neque mirum est; cum similis enallage in constructione apud optimos scriptores saepe observetur. Cum post vocem ἡ ἐκκλησίᾳ Ecclesia sequatur, quamvis alio casu, dubitare nemo potuit quin ad eam referenda esset. Si dixisset ὡς ἀσπάζομαι Ἐκκλησίαν idem dixisset, quod fere omnes ante eum dixerant. Nunc cum intercesserat nomen Christi ἐν ᾧ, pro ὡς ἐν αὐτῷ breviter dixit, quod idem est.

At nemo ex omni Christianismi post Apostolos memoriā reperitur quibujusmodi Inscriptiones, quales istae sunt, suis Epistolis praefixit. Fortasse. Quid autem si nemo post Apostolos id fecerit? Nonne satis est; quod Apostolus ipse id fecerit? Habuit S. Paulum S. Ignatius quem sequeretur, meliorem sequi non potuit. Quod in corpore Epistolarum semper facit, cur non & in Inscriptionibus faceret? Cur Ecclesias ἡ προσκλητικῇ χαρακτὶρι, ut ipse proficitur ad Tralleses, non salutare? Unica tantum Epistola praeter Apostolicas ad singularem aliquam Ecclesiam tum scripta reperitur, Clementis scilicet ad Corinthios. An coges Ignatium Clementem imitari, S. Paulum deferere? An Clementem potius, quam S. Paulum itineris comitem habuisse putandus est? aut si neutrum habuerit in scriptis, nonne hunc potius quam illum, intimum &

& in animi recessu habuit? Quid quod Clemens ipse non suo nomine scripsit ad Corinthios, sed Ecclesia Romana διὰ κλήρωτος ad Ecclesiam Corinthiacam, eamque pessimā Schismatis peste afflatam? An expectaret quisquam ut Ecclesia Romana tot encomiis ab Apostolo nuper ornata, summorum Apostolorum martyrio modò coronata, Corinthios acerrimè objurgatura, Inscriptionem Corinthiorum laudibus plenam adhiberet? Alia omnia Ignatio conveniebant. Florentissimas Ecclesias salutat ipse unicus: vinculis innexus, ad bestias damnatus, quotidianā Ecclesiarum ministracione sustentatus, iisque multis nominibus devinctus, quid minùs scribere potuit quàm quod exemplo S. Pauli scripsit? Polycarpi, Smyrnenſium, Lugdunensium, Cypriani etiam & Firmiliani Inscriptiones frustra adducuntur, quos imitari Ignatius non potuit, utpote quorum Epistolas seriùs scriptas nunquam viderit. At illi, inquires, Ignatium imitari potuissent: potuerunt quidem, & si eadem occasio se obtulisset, sub iisdem circumstantiis fortè idem fecissent. At S. Polycarpus, neque solus, ut Ignatius, neque eā conditione positus, neque adeò Philippensibus obstrictus, sed cum Presbyteris & quasi Ecclesiæ suæ nomine, ad Philippenses fere eodem modo quo Clemens ad Corinthios scripsit, ideòq; eum potius imitatus est. Smyrnenſium etiam & Lugdunensium Epistolæ ab Ecclesiis missæ sunt, & illa quidem ad Ecclesiam Philomeliensium non adeò præclaram, sed & præterea ad omnes Catholicos, hæc ad fratres in Asiâ & Phrygiâ ubique constitutos, quibus talia encomia non conveniebant, præsertim in Epistolis quæ nihil aliud quàm narrationes quasdam de suis rebus continebant. S. Cypriani & Firmiliani Epistolæ ad personas singulares plerumque aut de negotio aliquo peculiari, scriptæ sunt: & Ignatii ipsius Inscriptio ad unicũ Polycarpum satis brevis est atque concisa. Præterea posterioris ævi Epistolæ similes Ignatianis Inscriptiones habere nullo modo debuerunt. Smyrnaeos ille laudat ut ἡλεημένους ἐν παντὶ χαρίσματι, & ἀνυστερήτους παντὸς χαρίσματι, quæ charismata tunc temporis plurima manifestè in Ecclesiis apparebant, paulatim. verò defecerunt. Certè multo verisimilius ut S. Ignatius Vir Apostolicus reverà S. Paulum in Inscriptionibus imitaretur, quàm ut Impostor, circa finem tertii aut initium quarti sæculi, hominem contra communem totius Ecclesiæ consuetudinem ab Apostolorum tempore scribentem fingeret.

Sub titulo hujus Argumenti ab Inscriptionibus petiti, de scriptis & dictis S. Ignatii dissertationem mirè introducit; sed Fictorem suum ostendere, opinor, voluit, non tantum S. Pauli sed & Ignatii malum imitatore, sive simiam fuisse. Primò conjecturam promit, quæ an vera sit, nè ipse, inquit, perspicere potuit. Si aliqua Ignatium scripsit,

ejus

ejus charactèrem ad vivum exprimere voluit. Sed hoc an verum sit, explorare ac perspicere non possumus. Quasi verò dubitare nunc oporteat, an aliqua scripserit Ignatius, de qua re neminem unquam dubitasse ante hoc infelix sæculum novimus, de cujus scriptis complures omni sæculo locutos esse ab ipso quo scripsit anno scimus. Sed aliqua fortasse alia voluit, cum hæc non admittat. At quis unquam feret Fictorem cui obstetricatus esse dicitur Eusebius ea Ignatii scripta vidisse, quæ Eusebius ipse non vidit, quæ nemo ante nemo post eum oculis usurpavit? Quorsum igitur hæc scribit? scilicet ut ostendat aliqua Ignatii tenere nos, quæ turpem Impostoris imitationem produunt: sed dicta ea vult à S. Martyre, nunquam autem scripta. O præclarum commentum! Legimus apud Origenem, dixisse Ignatium, *Ὁ ἕως ὁ ἐμὸς ἐσαύραται*. An unquam Ignatius alibi ea verba dixit, quàm in Epistolâ? Annon Origenes, quem Epistolas hæc vidisse pro certo evicimus, ex illâ ad Romanos hæc transcripisse putandus est, cum hanc sententiam alteri scriptæ adjungat? Apud eundem Originem iterum legimus, *Eleganter in cujusdam Martyris Epistolâ scriptum reperi* (Ignatium dico Episcopum Antiochia post Petrum secundum) qui in persecutione pugnavit ad bestias; Principem sæculi hujus latuit virginitas Mariæ. Nonne hæc sententia scripta dicitur, & quidem in Epistolâ, atque etiam Martyris? Nonne martyr ille disertè Ignatius vocatur, etiam Episcopus Antiochia, nonne idem qui pugnavit ad bestias. Nonne hæc præclara sententia, tot Patribus decantata ex Epistolâ Ignatii nostri ab Origene, & ab illo etiam qui S. Basilio ἀρχαῖον ἀνὴρ appellatur, descripta est, diu antequam à Dallæo Impostor natus esse fingitur?

Fateor equidem Hieronymum scripsisse, Ignatium verba quæ apud Irenæum extant, tunc locutum fuisse, cum ridentes audiret leones, sed hoc ab illo dictum sine ullâ autoritate etiam ut fateantur adversarii necesse est. Omnia quæ de Ignatio habet in Catalogo ex Eusebii Historiâ sumpsit: ex illâ transcripsit Hieronymus sententiam hanc ab Irenæo laudatam; nihil tale Eusebius, nihil Irenæus, apud quem Martyr καλανεθεῖς πρὸς θνεία, cum jam damnatus esset ad bestias ea verba locutus esse dicitur; de suo verba cætera addidit Hieronymus incautè, ut pleraque alia ex Eusebio in illo Catalogo minùs rectè transcribuntur. Ignatius enim non Romæ, sed Antiochiæ damnatus est ad bestias, & post illam condemnationem cum Smyrnæ ea verba scripserit, καλανεθεῖς πρὸς θνεία scripsit. Certissimum est Hieronymum Epistolarum Ignatii meminisse, & illius præcipuè Epistolæ quam ad Romanos scripsit, in quâ nunc hæc ipsissima leguntur

guntur verba, & ante ejus ætatem legebantur. Nam quod de præfenti ἀλλήθωμα *molar* argutatur, nullam vim obtinet. Sive enim dixit, sive scripsit, non cum jam laniaretur id factum est, sed cum adhuc laniandus esset. Et omnibus in more positum est de re certè futurâ præfenti tempore uti. Nec hæc objectio Hieronymum tangit, qui non *molar*, sed *molar* transtulit; unde Sophronius ita vertit, καὶ εὐχόμενος τοῖς ὁδοῦσι καὶ θηρίων ἀλεθύναι, & opto ut dentibus *bestiarum molar*. At illud, *Utinam fruatur bestiis mihi paratis*, inquit, ex Chrysostomo certi sumus *Roma Ignatium ad Romanos presentes dixisse*; cum Chrysostomus minimè narret eum aut ad Romanos præfentes aut Romæ ea verba protulisse. Affirmat Ignatium lubente animo bestias vidisse, πόθεν τὸ τοῦ θύλου; *Unde hoc apparet?* inquit, ὅτι καὶ ἐν ἱερῶν ὡς ἀποθνήσκων μέλλων ἐφθλέγχατο, *Ab illis verbis quæ cum moriturus esset locutus est*. At erat ἀποθνήσκων μέλλων ab eo tempore quo ad mortem condemnatus est: neque enim μέλλειν rem præfentem, aut statim futuram significat. Hoc rursus probat, ἀκούσας δὲ ὅτι ἐπὶ αὐτὸν τῆς τιμωρίας ὁ τεῖπρος μένει, ἐν καὶ καὶ θηρίων ἐκείνων ὀνείμω ἐλεγε, *Cum enim audivisset hoc eum supplicii genus manere*, Utinam ego istis bestiis fruatur, inquit. Audiverat autem S. Ignatius diu antequam Romam perveniret, hoc sibi mortis genus paratum fuisse, ad quod Antiochiæ condemnatus fuerat. Et quidem ad sententiam ab Imperatore latam respexisse Chrysostomum patet, διὰ τὸ τοῦ καὶ θηρίων ἐλεγε ὀνείμω, *Propterea, Bestiis fruatur, dicebat, καὶ πολλὰ τῶν τῶν ἡμερῶν ταῦτα εἰκόματα ἐνόμωζεν ἐν τῇ τῶν περὶ γλώττης*. Et multo his mansuetiora *bestiarum ora putavit esse, quàm linguam Tyranni*. Præterea S. Chrysostomus satis clarè ostendit hoc dictum se ex Epistolâ Ignatii ad Romanos sumpsisse ex verbis sequentibus, τοῖσιν καὶ οἱ ἐρωῶντες ὅπως αὐτὸν πάρουσιν ὡς καὶ ἐρωδίων μεθ' ἡδονῆς δέχονται. *Qui enim sic amant, quicquid ab amasiis patiuntur cum voluptate accipiunt*. Alludit enim manifestè ad præclara illa Ignatii verba & ab omnibus decantata, ὁ ἔρωος ὁ ἐμὸς ἐσαύρωται, *Amor meus crucifixus est*, quæ in eadem Epistolâ continentur. Levissima igitur conjectura est, Impostorem, quod hæc ab Ignatio dicta non scripta audivisset, ideo suis Epistolis inseruisse, cum Origenes non tantum dicti meminerit, sed & Epistolæ, Hieronymus Epistolam discretè nominaverit, Chrysostomus apertè innuerit.

Capite XXXI ultimum Argumentum & vi & ordine adducit, *Ignatium scilicet decere non videretur quod toties eadem repetit*. At quidni Ignatium deceat, quod alii in omni genere scriptores se decere putarunt? Πολλὰ καὶ τὸ αὐτὸ ἐρεῖ, inquit Lucianus. S. Athanasius de Incarnatione

natione Verbi Dei, Μὴ τι θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ αὐτὰ περὶ τοῦ αὐτοῦ λέγομεν, *Ne mireris, si sæpius eadem de iisdem dicimus.* Xenophon plures sententias habet in Historiâ quas repetit in vitâ Agesilai. Plurima apud Gregorium Nazianzenum in unâ Oratione habentur, quæ in aliâ mox repetuntur. Sed hoc non decet Ignatium *etatis jam provectæ*; quasi senes repetitionibus minùs dediti sint, quàm juvenes. Non decet hominem apud Apostolos *educatum*; quasi non deceat Apostolicum, quod decuit Apostolum. Τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν, ἐμοὶ μὲν ἐκ ὀκνησθῆν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές, *Eadem vobis scribere, me quidem non piger, vobis autem intumescit*, inquit S. Paulus Philipp. 3. 1.

Quid verò, an hoc est eadem repetere, idem vocabulum aliquoties usurpare? Dixit S. Paulus loco jam laudato, βλέπετε τὸς κώϊας, βλέπετε τὸς καλὸς ἐγγράτας, βλέπετε τὸν καλὰτομῖν. Non tamen hoc est, quod antè dixit, τὰ αὐτὰ γράφειν. Sed ὁναίμω & ἀντίψυχον *ubique apud hunc occurrunt.* Apud hunc autem *ubique*? Scripsit unus idemque septem Epistolas, ut arbitror; ut tu existimas, sex tantum Impostor tuus. Lego harum quatuor, vox ἀντίψυχον in earum nullâ occurrit: an igitur *ubique*? Lego iterum quatuor, nec occurrit vox ὁναίμω. neque illa igitur *ubique*. Cur veritati tam apertè contradicis? Objicit & hæc, *se minorem esse aliis, indignum esse, non esse aliquid, non ut Apostolum præcipere: quibus suos Smyrnaeos, Magnesianos, Trallianos, Romanos, Ephesios, Tarsenses, Philadelphenses, Antiochenos, & Philippenses obtundit.* Proh miseros homines, ad quos Ignatius scripsit! Imò verò illi satis felices; nos potiùs Dallæus obtundit, qui sæpius hæc nobis inculcat, quàm suis Ignatius; quique optimè novit eundem Scriptorem qui Smyrnaeos allocutus est, Tarsenses, Antiochenos, & Philippenses non obtudisse, nè allocutum quidem per Epistolam esse. Se minorem esse aliis semel tantum dixit, nempe ad Magnesianos; illos igitur eâ locutione minimè obtudit, nedum reliquos: se non esse aliquem, semel tantum; scilicet ad Ephesios; non ut Apostolum præcipere, bis tantum, & quidem ad diversos; sæpius se *indignum* vocavit, quæ vox ita posteris placuit, ut omnibus piis Episcopis quasi adhæreret. Adeo *rara non sunt quæ semel dicit*, ut ex his quatuor quæ toties inculcari vult, duo semel tantum dixerit. Si hæc Apostolicum virum feriant, quid de S. Paulo dicemus? Vocabulum illi placuit κατενάρκησα, quod qui ante eum usurpaverit, neminem scimus. Hoc autem, quòd proposito suo optimè convenire putaret, non semel usus est, & quidem ad eosdem, 2 Cor. 11. 8. & κατενάρκησα ἐθενός. Rursus c. 12. 13. αὐτὸς ἐγὼ & κατενάρκησα ὑμῶν, & versiculo proximo, & κατανάρκησω ὑμῶν. Si hæc scripsisset Ignatius, quas turbas excitasset Dallæus! Naetus est verbum rarum & insolitum, quod ad orationis pompam & ὄγκον faceret.

Hoc

Hoc sibi falsè & bellè visus est dixisse. Non igitur sibi temperare potuit, quin iisdem occineret, eosque confertâ repetitione obtunderet, & ipsâ torpedine potentius obstupefaceret. Nec tamen veritus est Gregorius Nazianzenus idem vocabulum post S. Paulum etiam repetitum dare Oratione 28. Πάνυ γὰρ, ὡς ὁρᾷς, πλείων κατεναρκήσαμιν, καὶ τοῖα περιχαλμῶμεν ἢ γὰρ ἀρετῆσιν ἢ εἰ καὶ κατεναρκήσαμιν, τῷ φείδεσθαι μᾶλλον, ἢ τὸ προσέειπαι.

Enumerat phrasas quasdam aut similitudines, quæ in duabus aut fortè tribus Epistolis inveniuntur, & hæc toties usurpare βαττολογεῖν esse putat. Eâdem igitur loquendi formulâ, aut eâdem metaphorâ in aliquâ Epistolâ uti, quâ in aliâ usus fueris, est βαττολογία. Severus nimis Criticus est Dallæus. Quid sit βαττολογία non omnes consentiunt: quamcunq; acceptionem sequaris Ignatium nostrum βαττολοῦν nunquam efficias. Delectatus videtur S. Paulus metaphorâ ἀπὸ τοῦ ὅπλων ductâ in explicandâ doctrinâ Christianâ; scribens itaque ad Romanos ὅπλα ἀδικίας dixit, dein ὅπλα δικαιοσύνης, mox etiam ὅπλα τῶ φωτός· rursus scribens ad Corinthios, iterum ὅπλα δικαιοσύνης, καὶ ὅπλα σωτηρίας, ad Ephesios, ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τῆς Θεῆς, ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τῆς Θεῆς, quam adeò particulatim persequitur, ut Sarravium pene obtuderit. Sic enim scripsit ad Salmasium de Militiâ multa meditantem, *Divina Militia semper studere oportet. Quod dum facio quando vacat ἐν τῇ τῆς Θεῆς πανοπλίᾳ, quam explicat Apostolus Epist. ad Ephesios, plurima occurrunt armaturæ genera, quibus fateor me non posse indui, cum ea non satîs intelligam. Clypeum fidei, quia quid esset dixit, facile capio. Sed reliqua, nempe οἵ τε πνευματικοὶ τὴν ὁσφυν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ὑποδιησάμενοι τοῦ πύδατος ἐν ἐτοιμασίᾳ τῆς Ἐυαγγελίᾳ τῆς εἰρήνης, Item δόρυ καὶ δικαιοσύνης, & περικεφαλαία τῆς σωτηρίας, & μάχαιρα πνεύματος, & quam ἔχουσιν habeant cum virtutibus Christiani militis, paratus sum discere, si tibi libeat me docere.* At idem ad eosdem Magnesianos, quasi non satîs intellexissent, bis dixit. Neque mirum: cum ipse Cicero, Epistolâ ad Marium, cum semel bellè dixisset, *Veni domum, si esset aliqua forma reipub. tanquam in patriâ ut essem: si nulla, tanquam in exilio; non sibi temperaverit quin paulo post diceret, Nunc autem si hac civitas est, civem esse me; si non, exulem esse.* Nunquam repetitiones frequentiores sunt quàm in Epistolis, si non iisdem, certè in diversis. Et quidem ipsi Ciceroni Oratorum maximo olim obijciebant eadem omnia obtrectatores, quæ nunc Ignatio nostro obijcit Dallæus. Ita enim Quintilianus, *Ciceronem suorum temporum homines incesse, audere ut tumidiorem, & Asiaticum, & redundantem, & in repetitionibus nimium.*

Inter omnes eas sententias quas enumerat bis vel ter in Epistolis usur-

patas unam observat *absurdam & absouam*, ab Interpolatore indicatam, qui eam ferre non potuit, ideóque quoties in eam incidit, vel expunxit, vel mutavit. An omnia absurda & absoua sunt quæ mutavit Interpolator? Infelicissimi igitur mortalium S. Athanasius, S. Theodoretus aliique Veteres, qui tot loca ex Ignatio ad sua scripta exornanda & Ecclesiæ dogmata confirmanda prodixerunt, quorum pleraque, ut absurda scilicet & absoua mutavit, obscuravit, aut obliteravit Interpolator, prudentior multo atque sagacior. Ille omnia pro libitu misit, ut antè ostendimus, maxima minima licenter immutavit: illius quisquillas & errata tanquam oracula Dallæus exosculatur. Ignatius non ea dixit, quæ *nemo locutus est*, cum Episcopo aut Diaconis ἐν πλὴν, Presbyterio ὁ μὲν Χριστὸν adhibuit: sed S. Paulum imitatus est, qui eodem modo διαταγὴν usurpavit, Rom. 13. 2. ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ ᾗ ὁ Θεὸς διαταγὴν ἀνδύσκειται. Nam si ille qui magistratui ἀντιτάσσεται, Dei διαταγὴν ἀντιτάσσεται, tum ille etiam qui Episcopo ὑποτάσσεται, Dei ἐντολὴν ὑποτάσσεται, secundum sententiam S. Ignatii, hoc est, Episcopo subicitur qui mandato Dei constitutus est.

Denique observat Nostrium plurimis de unitate conservandâ, de obedientiâ Evangelicis præstandâ, de Hæreticis & Schismaticis fugiendis differere eademque in omnibus fere Epistolis inculcare. Quod quidem verum est. Nam ut rectè S. Athanasius lib. de Incarnatione Verbi, καὶ ὃ ἐλάπων ταυτολογίας μὲν ἦν ὑποσχεῖται, ἡ δὲ ἀλλοτρίαι πρὸς ὁφειλόντων γεγενηῶναι. *Melius enim est tautologia crimen sustinere, quam aliquid eorum prætermittere quæ scribi debuerant.* Pullulantibus autem hæresibus, & post omnium Apostolorum mortem liberè & apertè erumpentibus, Schismate etiam latè per Ecclesias grassante, quid Sanctissimus Martyr opportunius Ecclesias moneret, quàm ut ab hac peste potissimum caverent? Quod autem aptius remedium ad vitandas hæreses & extirpanda Schismata adhibere potuit quàm ut Pastoribus, quos ipse novit in rectâ fide stare, unanimiter adhærent? Ego certè nihil aliud indè colligendum existimo, quàm ista in Ecclesiâ maximè esse fugienda, hoc ad eum finem esse summè necessarium: quod omnes ab initio Christianæ religionis professi sunt. Vel si conjecturis & quidem iustissimis indulgere liceat, ex hac frequenti admonitione de obedientiâ Episcopis, presbyteris, & diaconis simul præstandâ ego optimo jure colligendum reor, non hæc scripta fuisse sub initio quarti sæculi, aut tertii fine, sed potius sub initio secundi. Nemo enim tam seris Ecclesiæ temporibus tot elogiis ornasset Diaconorum officium, quod tunc temporis ubique, exceptâ unâ Ecclesiâ urbis Romanæ, adeò evilerat; nemo presbyteri-

um tot laudibus cumulasset, tantâ autoritate armasset, cujus potestas eâ tempestate, etiam Alexandria, ubi maximè floruerat, tantopere imminuta est. Vidit hoc Salmasius, & ob eam rationem scriptum hoc, cujuscunque sit, secundo sæculo asserendum judicavit. Et si quid ego in hac re intelligo, quicumque presbyterali dignitati autoritatique maximè student, non habent suæ existimationis firmitus aut solidius fundamentum quàm Epistolas S. Ignatii nostri: neque enim in ullo verè antiquo scriptore extra has Epistolas tot ac tanta presbyteratûs præconia invenient, neque illius ordinis honorem sine Episcopatûs prærogativâ ullibi constitutum reperient.

FINIS.

ADDENDA & INTERSERENDA.

PROŒMIO.

Pag. 11. Lin. 21. *dedit.* Gerardus Joannes Vossius, De Natali anno Christi. Sect. 41. *Alii respondent, Ignatii Epistolas esse supposititias, nec ulli ante Nicenum concilium memoratas. Itane verò? Quasi non meminerit earum Irenæus lib. 5. cap. 28. & eo antiquior ipsique par Ignatio Polycarpus apud Eusebium lib. 3. cap. 25. Ut de Origene taceam, qui quiddam inde adducit Homil. 6. in Lucam.*

Parte primâ.

Pag. 10. l. 32. *exornant.* Idem Epist. ad Florentium Patricium pag. 966. Ταῦτα δ' ἡμῖν παρέδοσαν ἡ μόνον οἱ Ἀπόστολοι καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἡμεῖς οὐκ ἔχοντες συγγράμματα, Ἰγνάτιος, Εὐστάθιος, Ἀθανάσιος, Βασίλειος, Γρηγόριος, Ἰωάννης, καὶ οἱ ἄλλοι τῆς οἰκουμένης φωστῆρες. *Hæc nobis tradidere non Apostoli modo & Prophetæ, verum etiam ii qui horum libros interpretati sunt, Ignatius, Eustathius, Athanasius, Basilus, Gregorius, Joannes, & reliqua orbis lumina.*

Pag. 12. l. 7. *Deus, in morte vita vera, & ex Mariâ & ex Deo,*

Pag. 14. l. 2. legibus, (ut loquitur Interpres Photianus)

P. 21. l. 28. *citatur.* Circa medium hujus sæculi Gervinus Abbas inter XXXVI volumina in Bibliothecâ Abbatiz Centulensis primo loco ponendas curavit *Epistolas Ignatii*, ut ostendit Chronici Centulensis Author lib. 4. cap. 32.

P. 44. l. 27. *scripsit.* Mentio quidem hujus Opusculi in Chronico Centulensi à Dacherio edito ; ubi inter alios Bibliothecæ illius Abbatiz libros legitur, *Gelasii Papa de libris recipiendis & non recipiendis*, lib. 3. c. 3. Iste autem Catalogus confectus esse dicitur A. D. DCCCXXXI, triennio postquam Nicephorus defunctus est.

P. 145. l. 14. *antiquior.* Neque hoc mirum videri debet: cum Basilus Seleuciensis Hieronymo synchronus Oratione XXXIX^a eosdem novem ordines tanquam suo tempore notissimos enumeret. *Τὰς τε τῶν ἀγγέλων χορηγίας παρεδραμεῖν, καὶ τοὺς αὐτῶν ταξιάρχας μετ' αὐτῶν κατὰ λιπῆν, ὑπεραβελῶσαι δ' καὶ θείων πλὴν φαιδρότητα, καὶ πλὴν ἐνπιον τῶν κλεισθέντων ὑπεροχὴν, τὴν τε τῶν ἀρχῶν ἡγεμονίαν, καὶ πλὴν τῶν ἐκείνων πεφάνειαν.* ἔπειτα καὶ κελεύειν τῶν θείων δυνάμεων, πῶς τε διορατικὸν τῆς τῶν πολυνομιῶν χειρὸς καὶ δυνάμεως, καὶ τῶν ἐξαπτερόζων σεφιδιμτὴν καὶ πᾶν μέγας ἀνώλυτον κίνησιν. *Choros Angelorum percurram, & eorum ordinum princeps* (Archangelos nempe) *relinquam; evehar supra Thronorum splendorem, honoratam Dominationum celsitudinem, Principatuum ducatum, Potestatumque claritatem: Præterea supra potentiam divinarum Virtutum*

Virtutum, supra perspicaciam Cherubinorum puritatis, & Seraphinorum sex alarum motionem quaquaversus expeditam.

Parte Secundâ.

Pag. 82. l. 21. statuo. Dum autem schedas Notarum Joannis Cotelarii in Constitutiones Apostolicas festinanter lustrò, video eum aliter Hieronymum intelligere, & pro *mortuus est* legere *moratus est*. Quod ut faceret, tria virum illum eruditum permoverunt. Primum, quòd locus Catalogi illi apud Chronicon tam aptè quadret: secundum, quòd in quinque Codicibus scriptum reperisset, *moratus est*; tertium, Clementis Alexandrini locum spectat. Sed hæc neque cogunt, neque persuadent, ut vulgatam lectionem deseramus, aut Basilidem post eum annum vixisse credamus. Non primum, quia eodem anno & morari potuit Alexandrinæ Hæreticus ille, & mori: unum indicare potuit Eusebius, alterum Hieronymus; & cum de ætate Agrippæ Castoris agat in Catalogo, potius ad mortem Basilidis, contra quem Agrippa sub Hadriano scripsit, respicere putandus est, quàm ad moram: & verisimile est eum ita Eusebium intellexisse, ut usque ad annum in Chronico notatum Basilidem vixisse voluerit, si reverà in Chronico Hieronymus scripserit, *commoratur*. Nam nec hoc certum est; quoniam eo loci legitur etiam *commemoratur*: & quamvis Pontacus in aliquibus MSS *commoratur* legi doceat, (ut in uno *Cantabrigiensi* Codice scriptum etiam reperi) idem tamen in pluribus *commemoratur* haberi innuit: quæ vox si recipiatur, similitudo locorum perit. Neque secundum quicquam valet; quia & Editiones, & duo apud nostros *Cantabrigienses* MSS Codices, quos, dum scribo, inspicere licuit, præferunt *mortuus est*, & Græca Versio sub Sophronii nomine, quinque illis Codicibus sine dubio longè antiquior, hanc vulgatam lectionem repræsentat, & tuetur. Τελὸς ἦν τὸ βασιλεῖδης Γνωστικοὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκλήθησαν ἐν τοῖς χρόνοις Ἀδριανῆς. *Mortuo Basilide Gnostici in Alexandria vocati sunt temporibus Hadriani.* De tertio adversus Dallæum agimus.

Pag. 108. l. 39. *misit*. S. Hieronymus de Vitâ Pauli Eremitæ, sub Decio & Valeriano persecutoribus, quo tempore Cornelius Romæ, & Cyprianus Carthagine felici cruore damnati sunt, multas apud Egyptum & Thebaida Ecclesias tempestas sava populata est. Vix tunc Christianiserat, pro Christi nomine gladio percuti. Verùm hostis callidus, tarda ad mortem supplicia conquirens, animas cupiebat jugulare non corpora; &, ut ipse qui ab eo passus est Cyprianus ait, Volentibus mori non per-mittebatur occidi.

P. 110. l. 35. *conflagravit*. S. Hilarius Enarratione in Psalmum Lxvum; Alii enim in vinculis carcerum gloriantur, alii casi in verberibus gratulantur, alii potestati irreligiosorum desecanda felicitum caput colla
sub

submitunt; plures in extractos rogos currunt, & trepidantibus panamini-
stris ignem saltu devota festinationis insiliunt.

Pag. 112. l. 23. appetuntur. Idem Epist. 11. de B. Martino, *Quòd si
ei Neronianis Decianisque temporibus in illà qua tunc exiit dimicare
congressione licuisset, testor Deum cæli atq; terra, sponte equuleum ascen-
disset, ulro se ignibus intulisset ... Si verò Gentium Doctoris exemplo
gladio deputatus, inter alias, ut sæpe provenit, victimas duceretur, pri-
mus omnium, carnifice compulso, palmam sanguinis occupasset.*

P. 128. l. 11. dissolveretur. Idem Arcanorum Carmine Vº, cùm no-
vitatem stellæ notasset, ΤῆμϞ, ὅτ' ἀσελόμερον ὁμῶς πῶς μᾶλ' αὖ τῆς.
Et S. Basilii Oratione in Christi Nativitatem de magis, Τάχα ὃ καὶ ἀν-
τικείμενος διωάμεως τῇ ἐπιφανείᾳ τῷ Κυρίῳ ἀπὸ πωτέρας λοιπὸν θυομένης, αἰ-
σιδώροι κατ' ἀρχαίαν τῆς ἐνεργείας αὐτῆς μεγάλῃ διώματι τῶς τεχέωνται σε-
μαρτύρων. Hæc ille considerans ἀσέβητα καὶ ἀσωήθη.

P. 129. l. ult. demonstravit. S. Augustinus Epist. XLIXª, *Sciat sanè
qui has proposuit quæstiones, Christum post resurrectionem cicatrices non
vulnera demonstrasse dubitantibus, propter quos etiam cibum ac potum
sumere voluit, non semel sed sæpius, nè illud non corpus sed spiritum esse
arbitrarentur, & sibi non solidè sed imaginativer apparere.*

P. 148. l. 17. Στρωματίdis. Ad finem sexti sæculi Leontius Byzanti-
nus, sub initio septimi Antiochus, ut in Testimoniis videre est, idem tes-
tantur. Eodem sæculo Autor Chronici Alexandrini, cujus testimoniu-
m omisimus, quoniam Epistolam Interpolatam spectat, Ὅτι ὃ τρεῖς
ἐνιαυτοὶ κηρύττει τὸ Ἐυαγγέλιον ὁ Κύριος ἐπὶ πέντε ἐκάστον καὶ ζωοποιὸν ἡλίου
σαυρὸν, διδάσκει καὶ Ἰγνατίος ὁ Θεοφόρος καὶ μάρτυς, ὁ Ἰωάννης τῷ Θεολόγῳ
γνήσιος μαθητὴς γεννῶς, τῆς ὃ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀνωτάτης Ἐκκλησίας Ἐπί-
σκοπος ἰσὺς τῶν Ἀποστόλων κατασταθείς. *Quòd autem Dominus, cùm per
tres annos Evangelium prædicasset, ad voluntariam & vitalem crucem
venerit, docet Ignatius Deifer & Martyr, qui Joannis Theologi ger-
manus discipulus fuit, sanctissimæque Ecclesiæ Antiochena Episcopus
ab Apostolis constitutus. Unde paulo post ostendit eos qui tradebant
Christum per quatuor annos & aliquot dies prædicasse, ἐναυσιμένους τῶς
ῥηθέντι Θεοφόρῳ καὶ μάρτυρι.*

P. 204. l. 7. deprecor. De liberis præcipuè rebúsque charissimis aut
personis hanc loquendi formulam usurpabant veteres Græci, ut con-
stat ex Euripide, Aristophane, Synesio, necnon ex Luciano, qui in
Φιλοσοφείᾳ hæc habet, Καὶ ὁ Εὐκράτης ὡς ἀγαπητοῦς σε πᾶσι ὅσιν
ἔσῃ, ὥς ἐν αἰνῶνι, ἐφ' ὅσον, ἐπὶ τῶν, ἐπὶ τῶν αὐτοῖς τὴν χεῖρα, ὡς ἀληθῆς,
ὡς Τυχάδης, σε ἐξῶ. *Et Eucrates, quasi ex conspectu filiorum hac in
memoriam revocasset, Ita fruar, inquiebat, bisce, illis manum injiciens,
ut vera tibi, ὁ Tychiada, loquor.*

F I N I S.

CORRIGENDA.

In Proœmio.

PAg. 14. l. 5. nascus est,
p. 16. l. 8. ferè
p. 19. l. 5. annis confistat.

Parte priori.

p. 35. l. 26. ἀσπάζομαι,
p. 38. l. 13. pro Ecclesiæ Romanæ, lege,
Canon Romano
p. 51. l. 5. Gallicani
p. 117. l. 31. extat
p. 154. l. 4. c. 12.
p. 181. l. 24. filias.
p. 188. l. 37. nulli

Parte secundâ.

p. 4. l. ult. τυθέντες τελευτήσαντες
p. 47. l. 11. αὐταῖς.
p. 48. l. 34. generatam
p. 50. l. 16. Unitate
p. 56. l. ult. τὸ κήρυγμα.
p. 80. l. 29. Barchochebæ,
p. 85. l. 13. junioribus, ut vulgò exponuntur,

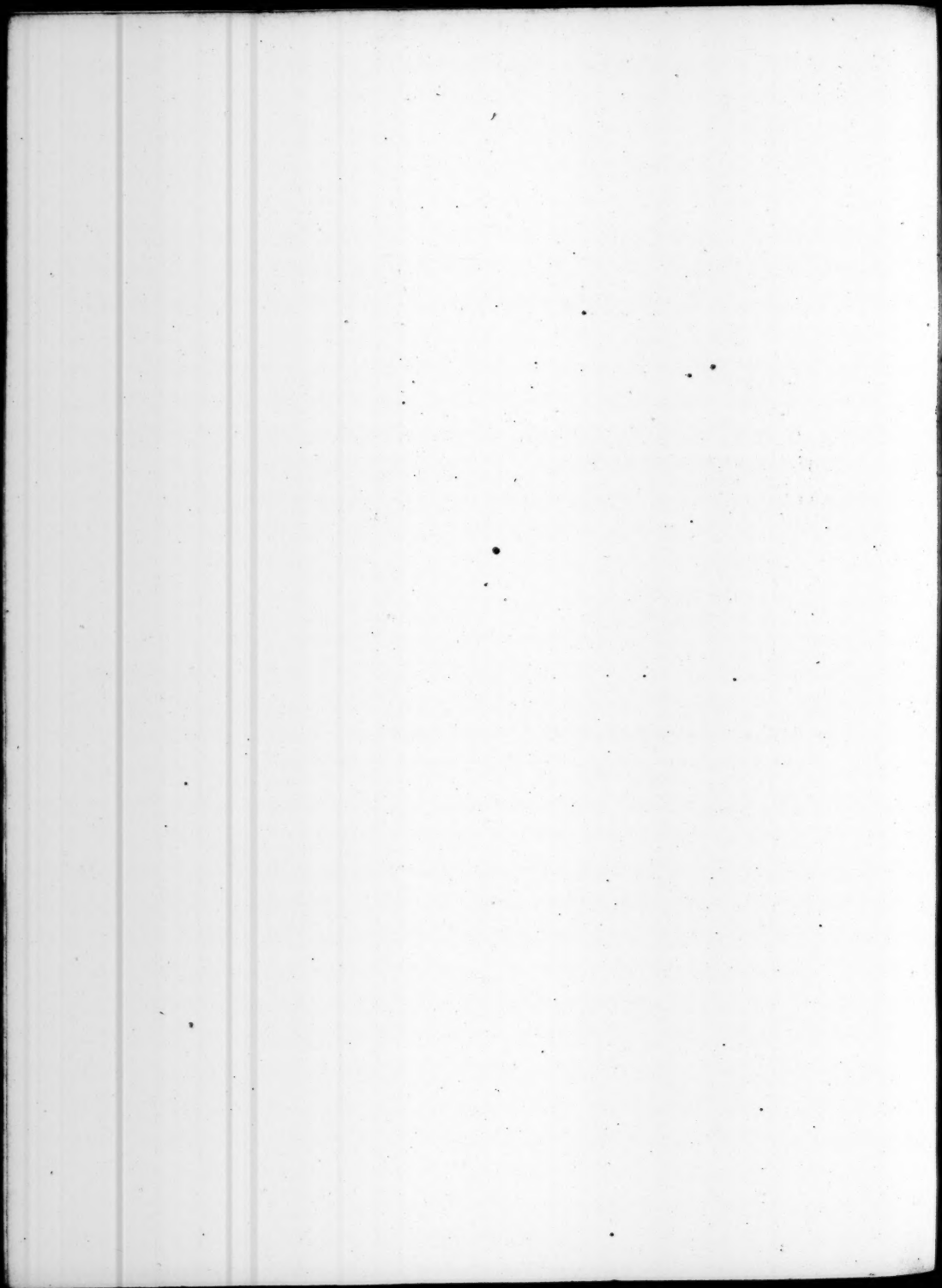
l. 23. Et sunt, &c. Italicè

p. 97. l. 2. Metaphrastes
p. 104. l. 28. qui volunt, &c. Italicè,
p. 105. l. 20. Martyrologiorum
p. 112. l. 3. αὐτοράτι
l. 12. ἀποθνήσκειν
p. 132. l. 24. ἑξομοιωθῆσαι τέλει
p. 137. l. ult. acerbius
p. 149. l. 6. μεγάλη
p. 157. l. 20. his distinctis titulis
p. 162. l. 29. proficisceretur,
p. 168. l. 33. πρεσβύτερον
p. 178. l. 5. Apostolicis

In Epistolis Vossii.

p. 2. lit. p. Justinus Martyr &
p. 4. l. 10. Pharisaicum
p. 5. l. 6. retorqueatur,
p. 7. l. 9. Georgii brachium
p. 10. l. 5. martyrism)

Errata reliqua benevolus Lector, præsertim in diphthongis, faciliè condonabit.

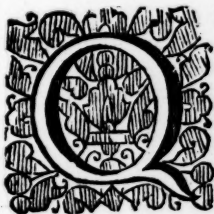
ISAACI VOSSII
Epistolæ Duæ.

Aaaa

REVERENDO VIRO

ANDRÆ RIVETO S. P.

Quod Hagâ discedens tibi promiseram, Vir Reverende, nimirum ut rationes perscriberem, cur me non omnino permovere potuerint argumenta illa quæ David Blondellus ad evertendam Epistolarum Ignatii veritatem adtulit; id nunc quàm brevissimè tibi exhibeo, tum ut tuo satisfacerem postulato, tum etiam quòd ipse Ignatius hoc mihi mereri videretur. Primum quo opinionem suam firmare conatur Vir Clarissimus, est genus dicendi, ut ait, affectatum, & putri Epithetorum turgens fermento, & planè Apostolorum discipulo indignum. Mihi ^a id certè nondum licuit. Non nego magis in Ignatio ubique ^b zelum & fervorem martyrii, quàm in aliis veterum Patrum monumentis adparere; verùm id quod ipse objicit nondum ^c videre contigit. Estto tamen ut in Ignatii Epistolis aliquid elevatius & ^d elegantius sit, quàm in aliis primorum Christianorum, quæ habemus, scriptis, an necessario credendum omnibus unam ut fidem ^e ità etiam linguam fuisse? Aliter certè Syrus, aliter Græcus etiam de eàdem re loquebantur: non una erat dictio docti & indocti, rustici & urbani, servi & ingenui. Verum quidem est primorum Christianorum longè maximam partem ^f servos & indoctos, & proinde etiam eorum genus dicendi rude & sine arte fuisse; sed uti non omnes ex eodem nido & ovo prodire;

^a Sive licuerit, sive non licuerit, nihil ad me.

^b Aliud zelus, aliud pravæcia, cujus exemplum inter alia notabile p. 54 & 298 edit. Vossiana, ubi 9 epitheta conca-
renata habeantur, & p. 24 ubi 4.

^c Exempla congesti.

^d Elegantius aliquid in Ignatio adscriptis epistolis esse non dixi, nec in mentem venit; sed epistolarum earum scriptorem, etsi minus elegans dici mereatur, asse-

rato sermone usum fuisse, quod & ineptis convenire potest.

^e Omnibus unam linguam fuisse, aut esse debere nec sensi nec scripsi, sed nulli ex primis Christianis sermonis spumam in pretio fuisse credidi.

^f Clemens Romanus (si veterum de eo testimonia audiamus) nec indoctus, nec servilis conditionis fuit, sed Senatoria; ejus tamen simplicissima ut & aliorum Apostolicorum phrasis fuit.

ita neque omnibus idem fuit genius. Sed quid, rogo, & compositæ istæ dictiones aut fidei, aut antiquitati adversantur? Si quis putet simplicitatem Christianam simplicia quoque requirere vocabula, ac proinde si quis Christianam olim amplexus fuisset religionem, debuisse quoque vitare Epitheta & voces compositas, quamvis id penitus ridiculum videatur, per me tamen licet. Verum quàm id non sit, hoc satis docuerit, ⁱ quod ex paucis illis vetustiorum Christianorum operibus ingens Epithetorum & talium vocum confici possit Lexicon. Præterea quare illa vocabula, quæ ex duabus tantum componuntur vocibus, ^k pro turgidis & affectatis censenda sunt? Si dithyrambica aliqua verba ^l suis literis inseruisset, jam id rectè dictum videri possit. Sed quàm non apud Ignatium solum voces illæ reperiantur, videre est apud Clementem ^m Alexandrinum in quo hæc ipsa occurrunt, ἀνθρωπομορφῶ, θεοφῶρ, θανάτηφῶρ, σαρκοφῶρ, ἀξιαγάπητ, quod etiam est apud Clementem ⁿ Romanum πολυπηθία, cum alibi sæpius tum ^o etiam in libris sacris. Plura quoque apud Iustinum Martyrem ^p leguntur, quæ non sit operæ pretium annotare. Quare autem voces aliquot Latinè in Ignatio occurrant, ejus rei rationem reddidi in notis, quam ^q sexcentis locis comprobabo si opus fuerit. Eadem est causa in vocabulis διλατορδέν, uti etiam in σιμκίνδιον, σιδδειον, ιδιδειον, & innumeris aliis id genus, quæ satis constat à Romanis quaquaversum unà cum Imperio fuisse translata. Pergit

^s Non dixi compositarum dictionum usum fidei aut antiquitati adversari, sed inutilem compositarum dictionum congeriem, qualem in Ignatio afficitis Epistolis cernimus, scriptoris non fuisse simplicitatis Apostolicæ studiosi.

^h Non omnia Epitheta & composita vitare debuit, sed affectata, ut θεομαχαεϊσῶτατ & p. 15, & ad pompam congesta, ut p. 22 & 54.

ⁱ Detur ergo vel annus ad annum usque 400 qui pios μαχαεϊσῶτες dixerit, aut 9 imò 4 epitheta continuando ita, pseudo-Ignatii exemplo.

^k Ubi sine necessitate & ad nauseam congeruntur (ut in Ignatio afficitis Epistolis) affectata sunt & pusilla.

^l Imò ineptè composita, ut θεομαχαεϊσῶτατ &.

^m Clemens humanae literaturæ cuiuscunque admirator, toto fere centenario Ignatio

posterior fuit, quodq; de Ignatii Epistolis tacuit obvia quaque etiam heretica corradere solitus, eas post A. D. 200 non scriptas fuisse indicio est.

ⁿ Clementem nunc ad manum non habeo amico commodatum, fortè voce ἀξιαγάπητ usus est; n. c. id alicujus momenti, cum non omnem epithetorum n. sum Apostolicis viris denegem, sed superfluum earum congeriem.

^o Libri illi sacri 2 Maccab.

^p Justinus & philosophus vix è cunis emerferat, cum Ignatius martyrium fecit, & plura illa quæ in eo legi dicuntur adnotanda fuerunt; ceterè nullibi 4 nedum 9 epitheta continuavit. Imò Crescentem eo nomine fugillat quod φιλόσοφῶτ, φιλόκομῶτ, φιλόδοξῶτ fuerit.

^q Bene erit.

deinde

deinde Clarissimus Blondellus, & reprehendit * id quod in Epistolâ ad Smyrnæos legitur, Christi ἀνάστασις σαρκική καὶ πνευματική, in quo tamen nihil absurdi video. Dicit Christum σαρκὶ καὶ πνεύματι resurrexisse, id est corpore & animâ simul, non solâ animâ, ut quidam^f ejus temporis Hæretici putabant. Quid verò^e facilius quàm hoc intelligere συμβέλλοις ἀρκούντες σαρκὶ καὶ πνεύματι; aut istud, ὁρίστε ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ σαρκικῶς καὶ πνευματικῶς; *manete in fide Christi carne & spiritu*, id est, & corporis & animi functionibus. Eodem modo & reliqua intelligenda. Ad illum verò locum nimium argutatur Blondellus, ubi fidem galeæ, patientiam panoplæ, &c. comparavit Ignatius; quia scilicet aliter Paulus illâ similitudine usus est apud Ephes. vi. 15. Quasi^u eadem res non possint diversis sæpe rebus comparari. Verba quæ sequuntur, malè intellexit, * quoniam ἀναγωγία hominem interpretatus est, cùm trochleam significet. Et hoc quoque perperam reprehendit in eadem Epistolâ τὰ δεσµὰ περιέρω τὰς πνευματικὰς margarīτας, ἐν οἷς ἡγοιτό μοι ἀναστῆναι. Nam, inquit, quid spirituale in vinculis Martyri injectis ab infidelibus? aut quæ in illis resurgendi spes esse potuit? Ad quod facilis est responsio. Vincula enim spirituales nuncupat margaritas, quoniam spirituales^v mercedem & vitam æternam promittunt. Polycarpus, ἐν εὐαγγελίῳ ἀγιοπρεπὲς δεσμοῖς ἀπὸ ἐκείνων διαδύματα τῶν ἀληθῶς τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν κυρίων ἡµῶν ἐκκλησιῶν. Pari ratione^z & hîc aliquis roget, quid ἀγιοπρεπὲς in vinculis? Illud autem ἐν οἷς ἡγοιτό μοι ἀναστῆναι, hîc est, quorum ergo; passim ita accipitur τὸ ἐν οἷς. Quamvis non absurdum fuerit, etiam si aliter accipiat, ut etiam^a in ipsis vinculis resurgere optaverit, quo tanto apud Deum esset ornatio. Nam vincula Martyrum Cyprianus alicubi vocat vera monilia & ornamenta apud Deum. In iis autem quæ postea reprehendit, non^b video quid reprehendi possit, cùm verissima & verisimillima sint, aut moribus

* Non reprehendi absolute, sed monui benignâ interpretatione indigere, in solo Ignatio repertis, id unumquodque meret suspectum esse.

^f Qui illis & veteribus hæreseologis universis ignoti?

^e D. Vossio nihil difficile gaudeo, sed si tam facile est hæc intelligere, imò si Dei martyre digna sunt, cur nemo imitatur?

^u Sed Pauli discipulum Paulum non imitatum parum verisimile.

^v Veterem interpretem secutus sum qui ἀναγωγία Ducem vertit: fuit etiam liberum in ambigua voce alterum ex significatis eligere. Non absurditate vacat, quod spiritus donum trochlea, (spiritus)

ipse doni largitor funi trochlea aptato comparatur.

^y At aliud vinculum, aliud merces vinculi martyris. An ex D. Vossii sententia ungula quibus torti martyres spirituales fuerint.

^z Par ratio non erit: sanctos enim quod Deus vult gestare decet; de iis quæ gestantur falsa & impossibilia asserere, nunquam sanctos decebit.

^a Quasi verò id pio cuiquam in mentem venerit, ut beatâ resurrectionem carnali more animo conciperet, & ad humanorum spectaculorū modum futuram crederet.

^b Esto, quid ad me sive videat, sive non videat?

saltem & generi dicendi antiquissimorum Patrum convenientissima. Perperam^c quoq; accepit locum illum ex Epistola ad Ephesios, Παῦλος ἐν πάσῃ Ἐπιστολῇ μνημονεύει ὑμῶν. Tanquam si id non verum sit. Atqui ita ea verba intelligenda, Paulus totā Epistolā vestri meminit, id est, totam Epistolam ad vos scripsit: nam ἐν particula sæpissimè redundat. Itā ἐν βίβλῃ πληγῆς telo percussus. Imò & ipse Ignatius ad Trallianos ἵνα μὴ εἰς μαρτύριον ᾧ ἐν ὑμῶν γράψας. Et ad Romanos ἐβασκανατε ἐν ὁσίνι. Sed & hoc in Epistola ad Magnesios rectè sese habet, ubi jubet eos μεταβάλλεσθαι εἰς νέαν ζύμην. Namque^d duplex est fermentum, vetus & novum; sive Pharasaicum & Christianum. Prius in malam semper sumitur partem, alterum non item. Itaque fermento^e comparat Regnum celorum Dominus noster apud Matthæum 13. 33. Locum ex Epistolā ad Polycarpum explicavi in notis meis: sed ad reliqua pergamus: uti omnium Ignatianarum, ita etiam tollit auctoritatem Epistolæ ad Romanos. Quod in ea carpit hoc maximè est θνεία κολλαῖς συντόμως με κατὰ φρεῖν &c. Tanquam^f si ex pusillanimitate hæc scripserit. Atqui non ob hoc, sed ideo sese devorari optat, ut citius Deo & coronā martyrii fruatur. Transít deinde vir Clarissimus ad principale argumentum, in quo diu satís moratur, nimirum quod Σιγῆς Deæ Valentinianæ meminerit, quæ multis demum annis postea nata sit. De eo satís & ad ipsum Ignatium egi: si tamen quis iis non adquirecat, habeat & hoc sibi responsum. ^gΕννοία est etiam in Symioniana & Menandrianā^h sectis: atqui ἔννοια & Σιγῆ, uti quoque χάρις, idemⁱ Valentino. Itaque^k Σιγῆ etiam ante Valentinum. Sed & hoc jam addo. Ignatius reprehendit eos, qui dixerunt λόγον ἀπὸ σιγῆς prodiisse. Atqui non immediatè^l hoc dixit Valentinus, sed νῦν & ἀλλή-
θεν^m interposuit. Aliam itaqueⁿ hæresin indicat hîc Ignatius, quæ

^c Judicent periti. An verò Ignatium quif-
quam adeò desipuisse crediderit, ut E-
phesios ad se viam quam Paulus scripsit
Epistolam missam, monendos putaret?

^d Est fortè D. Vossii: sed fermentum illud
duplex non docuit Paulus Ignatii
doctor.

^e Nusquam nos fermentatos esse jubet scri-
ptura, multo minùs fermentum fieri
jussit.

^f Nihil tale cogitavi; sed non esse sancti
cujusquam quocumque obtentu necis in-
strumenta in semet concitare, nec Igna-
tio digna hæc verba καὶ ἐν αὐτῷ ἀκού-
τα μὴ δέλην, περὶ σιγῆς αὐτοῦ p. 300.

^g Ego contrarium evincam.

^h Σιγῆ, nulla.

ⁱ At non idem Simoni, Menandro, &c.

^k Conclusio hæc ex præmissis non sequitur,
sed alia ista, nimirum quod Σιγῶ
vocavit Valentinus primus, ante eum
ἐννοίαν alii vocaverunt, sed ad rem
non esse, cum alii illi Σιγῶ suam
ἐννοίαν non dixerint.

^l Imò immediatè prout ex libro Valentini
docuit Epiphanius hæc. 31. c. 5.

^m Imò Valentinianam solam quæ λόγον
ἀπὸ τοῦς ἡ πᾶσις καὶ σιγῆς proces-
sisse finxit.

Epistola Prima.

5

prior fuerit & simplicior illâ Valentiniânâ. Ista autem^a est Simoniana, & priorum Gnosticorum, Simon quippe ex conjugatione $\phi\omega\nu\eta\varsigma$ & $\epsilon\nu\nu\omicron\iota\alpha\varsigma$ produxit λογισμὸν καὶ ἐνθύμησιν. Hæc duo argumenta potiora puto quam quicquid contra hunc locum adtulit Cl. Blondellus. Verum & alterum telum profert ex eadem Epistolâ, quod in authorem suum retorqueat, πάντες ἐν ὧς εἰς τὰν συντρέχουσι θεῶ, ὅς ἐστι ἐν δυσημασίῳ, ἐπὶ ἑνῇ Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀπ' ἐνὸς πατρὸς περελθόντα, καὶ εἰς ἑνὰ ὄντα καὶ χρήσαντα, μὴ πλανᾶσθαι ταῖς ἐπεροδοξίαις μηδὲ μυθώμασι τοῖς παλαῖοις ἀνοφελέστιν ἔστιν. Putat hic tangi Valentinos. At verò hæc^a de Simonianâ & Basilidianâ (quæ multò antiquior quàm credit Cl. Blondellus) & aliorum Gnosticorum hæresi, intelligi & possunt & debent. Sed in eo non minùs fallitur, quòd μυθώματα παλαιὰ de Valentino hic dici putet. Unde se rem confectam habere arbitrat, Ignatianarum scilicet autorem Epistolarum, plus v duobus sæculis

^a Quæ pſende Ignatius scripsit in Simonianis non cadunt. 1. Simon se patrem, filium, Spiritum S. asserbat, adeoque λογισμὸν & ἐννοίας patrem. 2. ex ἐννοία non λόγον sed Angelos processisse somniabat, ut hic esset processionis ordo: somnium ipsum

Simon seu Pater

Ennoia
Angeli
Mundus.

^a Quis dixit? autorem suum edat D. Vossius, ut meritum ejus agnoscamus: tale enim nihil Irenæus, Tertull., Cyrillus Hierosol., Epiphanius, Theodoretus, Augustinus, &c. docuerunt de Simone. 2. Si quis Simonem $\phi\omega\nu\eta\varsigma$ & $\epsilon\nu\nu\omicron\iota\alpha\varsigma$ combinationem scripsit, ἐννοίαν illam Simoni σιγῇν dictam non docuit.

^a Per me licet sed unde sumpta sumi? fontem suum aperiat D. Vossius.

^a De Simonianâ jam falsum docui.

^a De Basilidianâ, quæ ex Abraxa summo suo Deo, no secundario, logo tertio, 4. pbro-mesi, 5. ab Dynamis & Sophia, 7. Angelis, Deos 365 alios minores procedit, falsi-

us: sed verum largiamur, si adversus Basilidianos sub Hadriano post Ignatii Martyrium exortos disputavit auctor Epistolæ, Ignatius nec fuit nec esse potuit.

Systema Basilidis

Ἀρετῶν

185

λογισμὸν

φωτισίς

δυναμὶς καὶ σοφία

Ἀγγελος

Ὁυρανὸς 365.

^a Credidi patribus ex professo docentibus: si quid melius habet D. Vossius promat: nosque à patribus deceptos errare non sinat.

^a Hoc probari debuit non gratis sumi.

^a Hoc rursus probandum.

^a De Judæorum & Valentiniānorum commentis vide p. 34.

^a Non dixi plus duobus sæculis, sed 100 ab Ignatii morte annis, id ipsum dico.

post

post Ignatium floruisse. Quod si locum Origenis vidisset, ^z qui extat Homiliâ 4. in Lucam, certè non id dixisset. *Μυθολογία παλαιὰ* hîc non adpellantur ea, quæ putat Vir Clarissimus, sed Græcorum ^a Poëtarum fabellæ & figmenta; è quibus cum omnes ferè Gnosticorum hæreses promanârint, meritò SS. Patres hæreses ^b istas vocant veteres. Innumeris id locis probari posset ^c ex Irenæo, Tertulliano, Epiphanio, aliisque. Gnosticos autem intelligo non Valentinianos, quos posterior ætas propriè Gnosticos adpellavit, sed his antiquiores ^d Simonianos, aliòsque qui unâ cum Apostolis floruerunt, nam & illi Gnosticorum nomine continentur. De illis ^e ausim adfirmare intelligenda esse hæc Apostoli verba 1 ad Timotheum 1. 4. *μηδὲ αἰσέχειν μυθοῖς καὶ ἡγελογίαις ἀπειροῦτοις*. Nugantur ^f enim illi qui hæc de Geneathliacis, aut de Genealogiis Judæorum interpretantur: namque quid Genethliacis commune cum hoc, aut quid malis in altero? Fabulas ^h autem & Genealogias infinitas vocat figmenta illa Hesiodi, Orphei, Antiphanis, & aliorum Poëtarum qui Generationes Deorum scripserunt, quas primi illi Gnostici in suam hæresin transferebant: eas mox alii hæretici auxerunt. Nicolaus primus in æones digessit. Valentinus ⁱ nihil nisi formam adjecit. Vanum igitur est credere eum vel *Σιγῇ* vel aliquid aliud quod ad substantiam sectæ pertineat, addidisse. Inde ad aliud argumentum digreditur ^k Clarissimus Blondellus, nimirum quod eos taxet, qui Christum dicant *ἐκ ὄντως*, ἀλλὰ τὸ δοκεῖν πεποιθέναι^l sed eo mox abstinet, cum & hoc in Simonianâ habeatur sectâ. Itaque & ego nè verbum hîc addidero. In illis quæ deinceps Cl. Blondellus profert, ^l vix dixerim quoties erret. Putat siquidem Reum & Agathopodem

^a Vide Homiliam 4. in Lucam in qua de Ignationihil, Homilia 6 habet quæ è 4 pe-
tina putavit D. Vossius: ejus autem est
probare Homiliam illam non Ruffini
somnia sua Origeni assignentis, sed Ori-
genis ipsius esse.

^b Hoc rursus gratis fingitur.

^c Non inde promanarunt, sed hæreticorum
magis poëtarum figmenta praluserunt,
& stultitiâ paria fuerunt.

^d Fuit rogo.

^e Quibus scil. de λόγῳ ex σιγῇ prede-
unte Valentini somnia aptari nequeunt.

^f Illis aptari posse non negaverim: sed pro-
priè & directè de Judæis solis, qui se
legis Doctores vocabant locutus est, hunc
titulum Gnostici legis detestatoribus à
Paulo tributum, qui D. Vossius affir-
mare audeat, non video.

^g Nugatus scil. Paulus, qui de νομῶν καὶ
στοριῶν id est Judæorum genealogiis
intellexit.

^h Id mali fuit, quod in Genealogiis illis
quasi ad pietatem pertinere tempus te-
rebant.

ⁱ Quasi verò poëta illi Paulo νομῶν καὶ
στοριῶν fuerint.

^j Et formam & materiam adjecit: quan-
doquidem Nicolaus è Barbelo 7 Æo-
nes, non plures editos finxit: Valenti-
nus 30, non ex Barbelo, sed ex Bytho &
Sige.

^k Imò non digredior, sed argumentum infir-
mum esse, eoque me abstinere doceat.

^l Quid si nullibi?

^m Quod exemplar ipsum Vossianum, & ve-
tus interpres, & interpolatoris editio ha-
bent sequendum putavi, vide p. 7.

esse diversum, cum Rheus = Agathopus unum sit nomen. Julium = Centurionem cum Paulum captivum traheret, solum fuisse & sine militibus. Ignatium circumvectum esse per tot Asiae littora, quæ nē p̄ eminus quidem vidit. Dicit q̄ præterea Hellepontum sex minimum gradus latum esse, cum vix plurium sit stadiorum; ubi apparet eum Hellepontum pro toto mari Aegeo accepisse. Sed mitto reliqua, quæ neq; vera sunt, neque aliquid ad rem faciunt: nam nulla comparatio institui potest inter iter Pauli & Ignatii, cum alter mari, alter t̄ terrestri itinere Romam deductus sit. Id ex Eusebio t̄ discere potuisset Vir Clarissimus, cum de Ignatio inquit, τὴν δὲ Ἀσίαν ἀναπομνήν μετ' ὀλίγων ἡμερῶν πρὸς τὴν ὁδοῦ πορεύμενος, quod nisi de terrestri itinere intelligi non potest. Nē quis mihi objiciat locum ex Epistolâ ad Romanos, καὶ Σελῆας μὴ χρεὶ πόμης ἀπριμαχῶ δὲ δὴ γῆς καὶ θαλάσσης, &c. Dicit u enim hoc, quia sciebat antequam Romam perveniret transeundum sibi esse mare Ionium. Verum quoniam pluribus difficultatem iniecit iter illud Ignatianum, operæ pretium est illius rationem ostendere. Sciendum * igitur ē Syriâ Romam tendentibus duplex iter fuisse, terrestre ac maritimum. Terrestre verò y idem semper erat. Quippe ē Syriâ, ut dixi, Romam tenden-

* Cum Rheum sum ab Agathopode disti-
guere me docueris Epistola ad Smyrnen-
ses scriptor, quem vetus interpres secutus
est, improbable putavi & puto enim E-
pistolâ ad Philadelphios Rheum cum
Agathopode confudisse. Interpolator certe
γῆς quem pro Rheo substituit div. r-
sum ab Agathopode fecit p. 188; unde
sequitur eum in exemplari suo ἄμα Ρέο
x. Αγαθ. legisse: utcumque sit, si Rheus
& Agathopus unus homo fuisse fingam-
ur, binominis fuerit, nec (quod D.
Vossius scribit) Rheus Agathopus unum
nomen fuerit.

* Julium Centurionem solum & sine mili-
tibus fuisse nē cogitavi quidem: sed uni-
tali (militum nescio quot capiti) com-
mendatum cum aliis Paulum, qui in
captivorum turbam conjectus est, non
seorsim (quod de Ignatio fingitur) de-
portatus.

* Non viderit, si terrestri itinere Romam
tractum probaverit D. Vossius.

* Dixi quod res est, mare inter Troadem &
Philippas portum: 6 minimum gradus
latum esse. Hellepontum autem vocavi
non fuisse um 7 stadia latum, quod nunc

S. Gregorii brachium vocatur, sed illam
Aegei partem qua Helleponti provinci-
am à Lampfaci (cujus proprium no-
men Hellepontiacus Dens audit) ad
Troadem (unde solvitur dicitur Ignatius)
ad Latum promontorium allidit ē regio-
ne Lesbii: hoc ad freti Hellepontiaci me-
ridiem positum ut & Tenedos, Ptolemao
Hellepontiaca insula Lampfacus ad se-
ptentrionem freti ubi major Propontidis
latitudo jacuit.

* Gratum tamen fuisset, meliora doceri.

* Hoc probandum.

* Ex Eusebio didici ipsum, ut & alios vete-
res, ab Epistolarum Ignatio suppositarum
scriptore falsum esse.

* Verè dicere non potuit (si se mari non dum
commiserat) δὴ θαλάσσης se pugnare
cum bestijs, cum postea mare transurus
fuerit.

* Monere scilicet, necesse fuit, aliud ab alio di-
versum esse.

* Nemo dubitat. Sed cui verisimile fiet iū-
mere nē terrestri quod laboriosius & lon-
gè sumptuosius missum hominem addi-
tum, & populo quàm citò fieri potuit
exhibendum?

B b b b

tibus

tibus usitato itinere, omnino adeunda erat vel Smyrna vel Ephesus. Indè rectà ad Hellepontum proficiscebantur. Quo transito per Macedoniam ^a Epidamnium pergebant. Hinc Brundisium, atque ita tandem Romam. Eandem insisteabant viam, qui Syriam petebant. Ferè semper ^a transeundus erat Hellepontus, semper quoque vel Ephesus vel Smyrna erat adeunda. Quoniam scilicet alio tempore Ephesus, alio Smyrna *ἀπό τῆς Ἀσίας* censebatur. Id ita esse, ^b alibi fusiùs ostendam. Antiochià verò Ephesum iter erat triginta ^c dierum, ut testatur ^d Evagrius. Istud verò per Taurum montem fiebat, ut patet ex Livio, & ex reipsà. Innumera possem adferre exempla. Præsides & Procuratores cum Syriam peterent, aut cum Romam reverterentur, non aliam instituisse viam. Illam etiam carpsit Vespasianus Hierosolymam obsessurus, illam toti insitit exercitus. Quid jam rogo, hîc absurdum? ^e aut cur dicendum, Ignatium, tanquam ad Pompam & ostentationem per oppida Asiatica passim fuisse circumductum, ^f cum à viâ regiâ & communi usquam recessisse à nullo possit probari? Atque hæc quidem verissima & certissima esse puto. Quod verò damnationem Ignatii adinet, quoniam in eâ hoc Cl. Blondellus miratur, quòd post damnationem Romam raptus sit, contrà atque Paulus Apostolus, ejus hæc est ratio. Paulus quoniam erat civis Romanus, neque damnari, ^h neque puniri à Rectore provinciæ poterat, Ignatius autem damnari ab eo poterat ad bestias, non tamen iis obijci, quia factiosorum capita Romam mittebantur. Et hujus rei plura possem adducere exempla, sed puto clarè satis id colligi ⁱ ex famosissimâ L. ad bestias Tit. de pœnis. Hæc sunt, Vir Reverende, propter quæ non me movere potuerint argumenta quæ Cl. Blondellus ad evertendas Ignatii Epistolas adtulit. Nihil quod sciam omisi, nisi illa tantum ^k quæ ex adulterinis hausta sunt, quarum ego nolo suscipere defensionem. Sed ^l videtur ^o πᾶν Blondellus, & has, & illas, eodem ordine habere, cum

² Imò per Thraciam qua Hellepontico fretto adiacebat.

³ Si scil. per Thraciam iter fiebat.

⁴ Quandoquunque liberis.

⁵ Al longitudo gradus interjacent.

⁶ Ex Epistola Joannis Antiocheni.

⁷ Copta illa cbrucendi non fuimus.

⁸ Hoc absurdum est, Ignatium hominem nullius inter infideles pretii longiore via deciplo, majore impensa, Romam strante militum manu transmissum; iter facienti Ecclesiæ integras occurriffe ab Antiochiâ Treanda, &c.

⁹ Certe si orrâ marique pugnavis, & terrestri & maritimo itinere deportatus es, ab utroque nunquam recessit.

¹⁰ Quia scil. appellatio ad principem interposita fuerat; nisi fuisset, Hierosolymis opprimendus fuisset.

¹¹ Ex lege illâ id tantum colligitur, si juberet princeps, Romam mittendos reos fuisse: si mittendos putaveris præset, non ante mittere debere quam principem consularis. De factiosis ibi ne mentio quidem.

¹² Atqui nè syllabâ ex adulterinis illis hausi. ¹³ Male videtur.

¹⁴ tamen:

Epistola Prima.

9

^m tamen illæ antiquissimæ sint, & ab ipso Ignatio scriptæ, alteræ demum confictæ, tempore, ut arbitror, Anastasii Imperatoris. Qui etiam earum quæ gentinæ essent, stylum mutari jussit. Nam & SS. Evangelia, tanquam ab idiotis conscripta, suppresserat, aliâque fieri curâ-
rat. Sed hæc non sunt hujus loci, reservabo ea in aliud tempus.

^m Illæ 7 quæ Eusebio & Hieronymo lauda-
ta sunt, antiquissimæ sunt utpote 3 sæ-
culo ab impostore scriptæ: reliquæ post
adjunctæ.

*Amstelædami MDCCXLVI.
XVIII Octobris*

Tuus ex animo

ISAACUS VOSSIUS.

Bbbb 2

Ad

Ad notas D. Vossii.

- P. 261. lin. 1 non aliter, &c. Imò longè aliter, prout monui *praf.* p. 41.
 lin. 6 à fine, Hic est, &c. & p. 280. lin. 2. Atque ed, &c. Sic Clementis iudicio D. Vossio causà cadendum, quandoquidem Valentiniū post Marcionem (adeoque post Ignatii martyrium exortum) refert Strom. 7.
- p. 277. l. 7. à fine, Vel hic locus, &c. Contrarium voluere ad usum omnes qui hactenus de hæresib. scripserunt. 3. à fine, Nemo est qui scrip. &c. Imò nemo non dixit.
- p. 278. l. 2. ἀπορίας. Atqui aliud occasio, aliud eventus, occasio vetus vel saltem Valentini prior, eventus rarus, hæresis enim ab eo inventa.
4. Veteris opinionis seminia: Aliud seminia aliud res enata; seminia vetus opinio, res enata nova Valentini hæresis.
6. ἀρχαίας δ' ἰδ' ἀσκαρίας μαθαρμους. Ut verus elucescat horum verborum sensus, quæ mirè torquet D. Vossius, & adversus B. Irenæi mentem, adnoscenda immèdiate præcedentia, quæ hæreticos ac præcipuè Valentiniū re & nominibus contraria sentire asseruit. Qui nimirū ita veteres doctrinas transmutat, ut prioribus rebus & nominibus contraria asserat, is novam hæresin condit. Valentiniū ita veteres doctrinas (Irenæo teste) transmutat, ut prioribus rebus & nominibus contraria asserat. Ergò.
7. Nihil itaque, Imò longè aliud, siquidem & rebus & nominibus contrarium.
17. Cogitandum nos, &c. Habemus quotquot Patribus nota fuerunt.
18. Veteres vix &c. Imò nonnunquā ut diversas quæ antea non differabant reuulerūt.
20. Discipulorum tot opiniones &c. Differentia illa cū minus uires fuerint neglecta à Patribus, quibus id fuit satis, in summā convenire, quæ in leuioribus discrepabāt.
23. Fieri ergo potuit. Nulli ante Valentiniū nominatam scribunt Patres.
26. Antiquioribus Gnosticis & Basilid. Imò nec ulla Basilidi σιγῇ, sed Ἀλεγορῇ, nec Basilides ante Hadrianum, adeoque ætate Ignatii vixit.
4. à fine, non ipse est, &c. Etsi primas absolutè non fuit, primas tamen inter hæreticos fuit.
- p. 279. l. 3. Ex hoc Antiphane. Quid tum? an indè conficitur, alios aliquos hæreticos Valentini priores σιγῇ int. Deos reuulisse?
8. Ex Philisitione. Hoc nihil ad rem: probandum aliquos ante Valentiniū Signum pro Dea habuisse, negant Patres, affirmat sine teste ullo D. Vossius, quia est pro ratione voluntas, an sic in seriis ludendum?
9. Hinc est. Hinc non sequitur ulli ante Valentiniū deificatam Signum.
17. Illud in considerat. Imò uno consensu iudicare, post Hadrianum tempora sub Antonino Pio, Romæ primū delirasse sub Hygino, & μωδω sub Pio, Iren. lib. 3. c. 4. Clem. Strom. 7. Eusebius lib. 4. c. 11. Epiphani. hæ. 31. Theodoret. de hæres. fab. lib. 1. c. 7. Tertull. de præscrip. c. 30.
23. Uti postea, ita quoque jam ante &c. Hoc adversus negantes Patres probandum.
28. Eorum calculus. Hæc non repugnant antiquis Latinis qui Cletum iure addiderunt, sed Græcis de quorum calculo egi *praf.* p. 25.
3. à fine, jamdiu antea. Hæc negant Patres
- p. 280. l. 1. Negari non potest. Imò ex Patrum sententia debet, qui sub Antonino post Ignatii martyrium exortum voluerunt
- p. 292. l. 1. Quam antiqua, &c. ex Simeone. Si non ille post annum 1000 vixit.
15. Singulis chori Romani membris præsidem ponit Ecclesiam. Contra totius Eccles. p. r. annos 600 morem.
8. à fine, Si composita hæc epitheta hic offendant. Non affectio aut compositorum usus qualiscunque, sed superflua & affectata congeries, ut hic.
5. à fine, Clementis Epistola ad Romanos. Nulla est sed ad Corinthios.

REVERENDO VIRO

ANDRÆ RIVETO S. P.

Nte mensem circiter Amersfurti agens, accepi literas tuas, Vir Reverende, unâ cum notis, quas Cl. Blondello visum fuit exarare in Epistolam meam, quam, jam diu id est, ad te miseram. Quoniam verò complures dies ibi commoratus sum, sine libris, & aliud semper agens, ideo etiam nunc demum responsum tibi exhibeo ad Clariss. Blondelli Annotata. Tantum autem abest, ut ea mentem meam mutare potuerint, ut etiam in re aliqua dubius hæsitâsem, quod tamen factum non est, planè mihi omnem istum scrupulum adimere potuissent. Nihil siquidem est, quo opiniones nostræ æquè firmentur, quàm si partis adversæ argumenta minus habuerint efficaciam. Nec tamen Cl. Blondello imputandum, quòd ita de Annotatis ejus sentiam; sed ipsius rei difficultati. Majoris quippe operis res est scriptum ab omni ætate antea cunctâ agnatum falsitatis convincere, quàm sibi forsitan persuaserit Vir Doctiss., cum istud institueret. Ut itaque liquidò constet, meliùsne ipse Epistolis Ignatii omnem detraxerit auctoritatem, an verò justius ego auctori suo eas vindicaverim; sequar vestigia quæ in castigandis erroribus meis insitit Doctissimus Blondellus. Dixeram in Ignatii Epistolis magis ubique zelum & martyrii ardorem adparere, quàm in aliis veterum Patrum scriptis. Respondet Blondellus, aliud esse zelum, aliud *φρῶνας*, cujus exemplum inter alia notabile pag. LIV, ubi 1x epitheta concatenata habentur, & pag. XXII, ubi IV. Miror ego & doleo Clariss. Blondello *φρῶνας* videri sanctissimi martyris pietatem & desideria, quæ nemo Christianus sine animi commotione legere debebat. Aliter visum Irenæo, Origeni, Eusebio, Theodoro, & cui non? Soli scilicet Blondello post quindecim sæcula compertum zelum istum Ignatianum esse tantum nugas. Quod verò mox addit Blondellus, ejus *φρῶνας* exempla exstare locis istis duobus, ubi tot epitheta congesta videre est, quid hoc, rogo, ad rem facit? quid epithetis commune cum zelo? concedamus, quod tamen minimè verum,

Ignat.

Ignatium, cum tot *elogia*, ac *epitheta* jungit, nugari, an igitur nugax dicendus est ejus zelus? Miror autem adeo displicere Blondello epitheta, & genus illud dicendi compositum, & affectatum, quod tamen ipse tanto studio sectatur. Quod autem locum attinet, ubi novem epitheta concatenata haberi inquit, ille est in inscriptione Epistolæ, non in ipsa Epistola. Syrorum verò, reliquorumque Orientis populorum titulos, & genus dicendi epitheticum, quis est qui ignoret? Quod si nonnulli eo abstinuerunt, alii aliter fecerunt. Sed ubi rogo sunt illa exempla, quæ conguessisse se ait Cl. Blondellus? Numquid alia præter ista duo possit ostendere?

Negat deinde aliquid elegantius in Ignatio adscriptis Epistolis (ut ipse loquitur) quàm in aliis veterum Christianorum scriptis exstare; sed autorem earum minus esse elegantem, utpote qui affectato usus fuerit sermone, quod & ineptis convenire potest. Postremum illud verissimum est: Verùm alterum illud Ignatium affectato & inepto usum fuisse sermone, non itidem concesserim. Longè aliter sentiebat præstantissimus ille sæculi hujus Mathematicus, cui aliquando Ignatii mei copiam feceram dum Lutetiæ morarer. Vix enim ille adduci poterat, ut crederet Epistolas ejus esse genuinas, quod nimium ipsi cultæ & elegantes viderentur. Quod verò deinceps addit, sese non credere ulli ex primis Christianis sermonis spumam in pretio fuisse, neque ego credo, sed ubi eam sermonis spumam in Ignatio ostenderit? Scripseram primorum Christianorum longè maximam partem servos, & indoctos, & proinde etiam eorum genus dicendi rude, & sine arte fuisse. Respondet ad hoc Cl. Blondellus, quod Clemens Romanus (si veterum de eo testimonia audiamus) nec indoctus, nec servilis conditionis fuit, sed senatoriæ; ejus tamen simplicissima, ut & aliorum Apostolorum, phrasis fuit. Quum dixerim maximam partem primorum Christianorum servos fuisse, non sufficiebat unum excipere Clementem Romanum. Sed videamus tamen qua ratione id fecerit vir Clariss. Veteres illi, quorum autoritate nixus id adfirmat, sunt Eucherius Lugdunensis, & Nicephorus Callistus, quorum ille posterior floruit ante annos trecentos, & quod excurrit. Inquiunt illi Clementem istum Romanum ex senatoriâ, imò ex Cæsarum ortum stirpe. Verùm ex qua rogo familiâ? utique enim nomen & prænomen sciremus, si ex Cæsarum & senatorum esset familiâ. Sed credo quoniam inter Consules ætate istius Clementis Romani fuerit quidam Consul Flavius Clemens, & alius nescio quis, ideo etiam existimasse quosdam sequioris ævi homines ex eorum esse stirpe Episcopum istum. Clementis autem etiam servile nomen esse, norunt quoque lapides

D. M.

D. M.

CLEMENTI. CÆSAR
VM. N. SERVO. CASTE
LLIARIO. AQUÆ. CL
AVDIAE. FECIT. CLAV
DIA. SABBATHIS. ET. SI
BI. ET. SUI.

Sæpius postea repetit vir Clarissimus, non se omnia epitheta, & composita vocabula rejicere; sed affectata tantum, ut *θεωμαργεῖς* &, & ad pompam composita, ut pag. XXI & LIV. Miror quare sibi persuaserit ad pompam esse composita vocabula ista, aut quare in Ignatio minus ferat hæc, & similia, quam in aliis veterum Christianorum scriptis. Nimium sunt delicatæ aures Domini Blondelli, ut quæ offendantur vocibus, quæ neminem veterum Patrum offenderunt. Scilicet illi natione Græci, Ignatii ævo propinquiore, & multis Apostolicis, & vetustiorum monumentis instructi, quibus nunc caremus, non potuerunt æquè de vocabulis Græcis & stylo Ignatiano iudicium ferre, quàm nunc post tot intervalla. Clariss. Blondellus, qui neque domo græcus est, quique omnibus istis subsidiis destituitur. Ferre non potest, quòd viros pios Ignatius *θεωμαργεῖς* dixerit, negatque dari posse, vel unum ad annum usque quadringentissimum, qui ita locutus sit. Atqui Epistolarum harum autor, secundum calculum Blondelli, vixit jam tertio sæculo. Ait vocabulum illud ineptè esse compositum, cur rogo? Nunquid compositio ejus non est analogica? Atqui Xenophon simplicissimæ autor, facundia, Socratem dixit *θεωμαργεῖς*, cur non æquè rectum sit hoc atque illud?

Dixeram vocabula illa quæ in Ignatio reprehendit vis Clarissa, etiam legi apud Clementem Alexandrinum, Justinum Martyrem & alios. Ad hoc Blondellus Clementem Alexandrinum toto fere centenario Ignatio posteriorem fuisse, Justinum verò philosophum vix è cunis emeruisse, cum Ignatius Martyrium faceret. Esto; neque ego dixi coætaneos fuisse. An non licuit Ignatio iisdem uti vocibus, quibus alii ejusdem sæculi martyres? Possitne Dominus Blondellus ostendere vocabula ea, quæ in Ignatio damnat, demum post martyrium ejus in usu fuisse. Quisquamne ita accuratam vocum dictionumque habet cognitionem, ut dicere possit, quo quæque anno fuerint excogitata? Quod si in Epistolis duo tria vocabula invenerit Dominus Blondellus, qui neque in novi testamenti libris, neque in pauculis illis veterum Christianorum fragmentis apud Eusebium videre est, ex eo nihil

nihil omnino solidi concluditur. Det vel unum aliquem Christianum, qui vel ante, vel qui etiam post Ignatium floruerit, in quo non plures inveniantur voces, quas neque in Apostolicis, neque in aliis veterum Christianorum libris invenire est. Vel sola Clementis ad Corinthios Epistola ejus rei fidem facit. Quod verò dubitat an in ea vox ἀξιαγάμη occurrat, de eo securum esse jubeo. Et hanc & alias multas inveniet vir Clarissimus, quas si in Ignatio offendisset, utique damnaſſet. In illis verò Patribus, quorum plura supersunt opera, talia occurrunt, οἷα κόνις. Mihi nunc non est animus, similium verborum texere catalogum. Faciant hoc illi, quibus voluptas est numerare quoties unumquodque vocabulum in autore aliquo occurrat. Quod verò Clemens Alexandrinus Ignatii non meminerit, nihil inde efficitur. Non omnia istius Clementis supersunt. Sed neque ille meminit Polycarpi, Papiæ, Hegesippi, Justin Martyris, &c. Malè itaque colligit Cl. Blondellus Epistolas illas post annum Domini ducentesium esse exaratas. Illâ insuper utitur ratione D. Blondellus, ut ostendat, quàm primis Patribus displicuerint epitheta, quòd Justinus Martyr eo nomine fugillet Crescentem, quia φιλόσοφος, φιλόκομος, φιλόδοξος fuerit. Verum an hîc Justinus improbat epitheta? imò contrà ipse iis utitur. Si itaque Justinus ut argueret Crescentis vanitatem tria illa epitheta coacervavit, (si tamen id fecerit) quid mirum si Ignatius ad majorem ecclesiâ, quæ Romæ erat, laudem plura etiam congesterit? Eorum qui laudantur, vel vituperantur, hæc in parte eadem est ratio.

Ridet me deinceps Cl. Blondellus, si bene mentem capiam, quòd dixerim me sexcentis locis posse comprobare, innumera vocabula latina ad Græcos fuisse translata, id quod jam in annotatis meis ad Ignatium monueram. Atqui istum numerum facillè implebunt Tactici Græci, qui in omnibus fermè extant Bibliothecis, Urbicius præsertim sive Mauricius, qui Tactica Trajani & Adriani Imp. continet. Taceo de vocabulis juris, quorum major etiam est copia. Dixi Blondellum non rectè reprehendere locum illum, Christi ἀνάστασις σαρκική & πνευματική. Respondet Blondellus se non reprehendisse absolute; sed monuisse benignâ interpretatione indigere, &c. Imò inquit, vix posse excusari, & addit, Quid enim hæc sibi volunt? si hoc non sit reprehendere, quid igitur? Quod verò roget quinam sunt isti hæretici, qui negabant carnis resurrectionem, respondeo, eos esse Simonianos, & omnes ferè priores Gnosticos, qui solam animam putabant suscitari.

Locus ille in Epistolâ ad Polycarpum, συμφοῖς ἀρκείσαι σαρκὶ καὶ πνεύματι, facilius mihi videtur, quàm ut interpretatione ullâ egeat. Sed videtur

videtur Dominum Blondellum decepisse vetus interpres, qui vertit, *viris sufficere carne & spiritum*. Atqui tum potius dixisset ἀρκούν. Vertendum erat, mulieres eas debere *viris suis adquiescere carne & spiritum*; id est, non carnaliter tantum, sed neque animo concupiscere alios viros. Cui veterum aut recentium hoc idem non excidit? Non est itaque quod hoc loco gratuletur Cl. Blondellus nihil mihi esse difficile.

Quoniam Ignatius similitudine quâdam aliter quàm S. Paulus utitur, dixeram, easdem res sæpe diversis rebus comparari. Respondet Blondellus, Pauli discipulum Paulum non esse imitatum parum esse verisimile. Non magis fuit Pauli, quàm aliorum Apostolorum discipulus. Præterea credo ego Ignatium imitatum esse Paulum in moribus & doctrinâ: ut verò verba & similitudines Paulinas eodem semper expresserit modo, cui hoc verisimile videatur? Quod autem putat ἀναγωγία vocem esse ambiguam, & aliquando ducem significare, fallitur. Non debet Vir Cl. tantum fidere interpreti isti veteri, & barbaro, & inepto. Ab Apollodoro in Poliorceticis, & ab aliis, semper ea vox accipitur pro trochlea, vel pro eo foramine, per quod transit & ambulat funis. Apud Ælianum ἀναγωγίης ἤν βλαυπών dicuntur ligulæ illæ quibus consuuntur & constringuntur calcei. Sed illa huc non faciunt. Nimum autem ad hunc locum argutatur Cl. Blondellus, quia nempe ipsi trochlea majoris momenti videatur, quàm funis qui per trochleam currit.

Locus quem deinde carpit vir Clarissimus, vel ab iniquissimo iudice excusetur. At enim, inquit, aliud vinculum, aliud merces viri. Et martyris. Verum est quidem alterum ab altero differre. Sed nonne etiam verum vincula illa id quod dixi promittere? Miror Dominum Blondellum nullas omnino posse pati metonymias, quarum tamen tam frequens in S. Scripturis est usus. Quærit à me, an etiam ungulæ quibus torti martyres spirituales fuerint. Hem astutias! vincula gestant martyres Dei, ungulas verò carnifices. Sed & hoc miror, quod inquit non esse parem rationem loci Ignatiani & Polycarpi; quia sanctos quod Deus vult gestare decet, de iis quæ gestantur & impossibilia & falsa adferere nunquam sanctos deceat. Sed quid, rogo, aut falsum aut impossibile de vinculis dictum est? Nempe quod Ignatius ea vocet πνευματικά, sive spiritualia? Atqui πνευματικὸν accipitur passim pro sacro & sancto, non tantum apud S. Patres, sed & apud Apostolum. Quod si etiam animalia quædam, vestes, & vasa sacra dicuntur, quod spiritualem rationem adjunctam haberent; quanto magis vincula martyrum, quæ non tantum spirituale aliquid indicant, sed & promittunt. Eat per omnem Scripturam, & per omnes

Patres, & nusquam ipsi deerit occasio, quin & illic possit annotare, aliud hæc res, aliud spirituale illud, quod per hanc rem significatur. Sed inquit Cl. Blondellus, non esse eandem rationem earum rerum quæ a piis, & credentibus Deo consecrantur, & vinculorum ab infidelibus injectorum. Nonne & crucem Domini excitârunt infideles? uti itaque cruci, ita etiam vinculis martyrum suus mansit honor. Quanto ea in pretio fuerint, vel ex eo constat, quod veteres Christianos ut oscularentur martyrum vincula ad carceres reptâsse prodât Tertullianus, cujus etiam moris in antiquioribus Sanctorum vitis exstant exempla.

Non acquiescit Cl. Blondellus illis quæ dixeram de Ignatio, quomodo etiam in ipsis vinculis resurgere desiderârit. Quasi verò, inquit, id pio cuiquam in mentem venerit, ut beatam resurrectionem carnali more animo conciperet, & ad humanorum spectaculorum modum futuram crederet. Cum etiam Christus post resurrectionem vulnerum suorum ostenderit cicatrices, idque ei ornamento fuerit, quid mirum, si etiam simile ornamentum ex vinculis suis exoptârît Ignatius? Nonne etiam Augustinus, Lib. XXI. cap. xx. de Civitate Dei, credit martyres vulnerum suorum cicatrices post resurrectionem circumferre? Insuper & hoc addit, non hoc eis deformitati esse, sed dignitati. Locum illum Epistolæ ad Ephesios non dubito quin rectè interpretatus sim; per me tamen licet, ut de eo judicent periti. Sed ait Blondellus, An verò Ignatium ita quisquam desipuisse crediderit, ut Ephesios ad se totam quam Paulus scripsit Epistolam missam monendos putaret? Si hoc sit desipere, jam totus mundus desipit. Quis ille demum est, qui alium laudaturus, non etiam ea recenscat, quæ illi qui laudatur sint notissima? Laudat hîc Ignatius Ephesios multis nominibus, & inter alia refert, dignos eos habitos, quos Paulus integrâ & justâ Epistolâ commemoret. Nunquid etiam desipit Domino Blondello Polycarpus, cum Philippensibus scribit, Paulam cum ipsis *κατὰ πρόσωπον* esse conversatum, eundemque etiam absentem ad eos scripsisse Epistolas? Neque enim hoc latebat Philippenses.

Dixi fermentum esse duplex, vetus & novum, sive Pharisaicum & Christianum. Respondet Cl. Blondellus; Est fortè D. Vossio, sed fermentum illud duplex non docuit Paulus Ignatii doctor. Sed docuit ipse Christus. Verùm & Paulus. Nam cum ille *παλαιὸν ζύμην* nuncupat, nonne ostendit etiam esse *νέαν ζύμην*, quam & *νέον φύεμα* vocat? Augustinus de Christianâ disciplinâ III. xxv, *Nam & in vituperatione fermentum posuit Dominus cum diceret, Cavete à fermento Pharisaorum, & in laude cum diceret, Simile est regnum cœlorum mulieri quæ abscondit fermentum, &c.* Ambrosius; *Aliud est fermentum*

fermentum zizaniae, aliud tritici. Passim apud veteres Patres fermenti novi occurrit mentio, quod & aliquando fermentum fidei, & fermentum Ecclesiae ipsis dicitur. Subdit deinde Blondellus, Nusquam tamen fermentatos nos esse jubet Scriptura; multo minus fermentum fieri imperat. Sufficit si Scripturae consentanea sit locutio. Ita etiam locutus est Chrysostomus; *Εἰ δ' ἄνθρωποι δώδεκα τὴν οἰκονομίᾳ ἄπαντες ἐζύμωσαν, ἐννόησον ὅση ἡμεῖς ἡ ἐκκλησία, ὅταν ποσὲ τοιοῦτες τὰς ἐπολειπομένους μὴ συνθῶμεν διορθῶν, ὥς μυρίοις κόσμοις ἀρκεῖν ἐχρῆν καὶ ἡμεῖς ζύμεν.* Theophylactus ad citatum Matthæi locum, *δαί δ' ἡμᾶς ὅλος ζυμῶς καὶ μέλαποιεῖται πρὸς τὸ δαιμόνιον.* Sed quid opus est testimoniis?

Verba illa Ignatii, *Θεοὶ καλὰ δὲ συντόμως με καταπαγεῖν*, dixeram à Blondello malè intellecta esse: neque enim ex pusillanimitate ea esse profecta, sed ex desiderio æternitatis. Ad hæc ille; Nihil tale cogitavi; sed non esse sancti cujusquam quocunque obtentu necis instrumenta in semet concitare, nec Ignatio digna hæc verba, *καὶ αὐτὰ δ' ἀκούει μὴ θεῶν, ἐγὼ περὶ βίαισιν.* Si non cogitavit Cl. Blondellus, scripsit saltem. Ait enim pag. XLII, Ignatium moræ omnis impatientem fuisse, quod desperabundorum sæculi mancipiorum esse potest. Aliumne quis sensum ex istis verbis eliquerit? An verò & illud alterum expresserit, dubito. Propter crebras parentheses, & aliud nescio quid, nondum satis percepi mentem istorum verborum. Quod autem Vir Cl. dicit, non esse Christiani necis instrumenta in se concitare, de eo non hic opus est iudicium meum interponere. Non quæritur quid liceat Christiano, sed quid sibi veteres Christiani crediderint licere. Quenquamne latere potest desiderium, & ardor ille veterum, quo non tantum ad martyrium instigabantur, sed & volentes nolentes rapiiebantur? Nonne ex Clemente, & aliis constat, inter primos illos martyres multos fuisse nimium martyrii avidos, qui semetipsos in quæcunque pericula ultro etiam conjicerent? Certè non paucæ exstant historiæ eorum qui sponte se obtulerunt, Christianosque se esse prodiderunt solo martyrii amore. Cui non notum illud Arrii Antonini ad Christianos, qui se ipsos deferebant, quosque omnes tollere non poterat, ex tribunali exclamantis, *ὦ λοιποὶ εἰ θελετε ἀποθνήσκειν, κρημνὸς ἢ βροχὸς ἔχετε;* Adeo ut non mirum sit Præsides & Proconsules postmodum prohibuisse, nè quis se ipsum offerret. Et certè non videtur improbasse istum morem primitiva Ecclesia, nisi tum demum, quando martyres in ipsis tormentis deficerent, temerèque & inconsideratè à se susceptum esse martyrium hoc pacto omnibus clarum facerent. Verum interim est, talia martyrum vota multis veterum Patrum displicuisse, Synodosque nonnullas obviā ivisse illis, qui se sponte offerrent. Sed primorum Christianorum, ut longè ferventior

erat zelus, ita etiam longè alia ratio. Quis non dixerit illos instrumenta necis in se concitasse, cum manu facta ad Præsidium Proconsuliumque tribunalia sese sisterent, Christianosque esse dicerent, Deos gentilium execrarentur, eorumque altaria conculcarent, omnia denique tormenta & quæcunque supplicia expostularent? Nonne etiam instrumenta necis in se concitârunt martyres illi, quos Eusebius lib. VII, & alii narrant in gladios, in ignem, in qualescunque pœnas incurrisse? Imò amplius dicam, non defuisse qui etiam seipso necârint; uti fecêre illi, qui se præcipites ex altis ædium tabulatis dedere, & mulieres, quæ se in fluvios & mare sponte conjecerunt. Quod si hæc recentia putet Cl. Blondellus, quia duobus minimum sæculis post Ignatii martyrium contigerint, dabo exemplum omni exceptione majus, quod omnibus aliter sentientibus silentium debeat imponere. Est autem illud ex Actis Ecclesiæ omnium quæ habemus antiquissimis. In Epistola quippe Smyrnenfis Ecclesiæ ad Philomeliensem laudatur Germanicus Martyr, quòd cum Proconsul ejus propositum mutare conaretur, monendo eum quòd in flore esset ætatis, suisque deberet adfieri misericordiâ, ipse in se irritâre feram *οὐδὲν μὲν ἐπισημαίνου τοῦ θεοῦ εἰς ἑαυτὸν, μονογενὲς βιασάμενον καὶ παρεξέχοντα, ὡς ἐν τὰ χιὸν τῶ ἀδικῶ καὶ ἀνόμῳ βίῃ ἀπαλλοτρίειν*. An aliud dixit Ignatius?

Quæcunque de silentio Valentinianorum Deo scripsi, vera credidi cum scriberem; & quoniam nondum contrarium evicit Cl. Blondellus, etiam nunc pro veris habeo. Et quamvis meum non erat ostendere Deam istam etiam aliis ante Valentinum Gnosticis placuisse, sed ejus qui negaret Epistolas istas esse Ignatii, tamen adeò probabiles attuli conjecturas, ut tantum non pro argumentis certis possint haberi. Nonne verissimum est quod dixi, *Ἐννοίαν* etiam esse in Simoniana & Menandrina sectis, ac proinde *σιγήν* etiam videri Simoni agnitam, cum *σιγή* & *Ἐννοία* idem planè sit Valentino, ac re ipsâ. Quid ad hæc Blondellus? inquit *σιγήν* nullam fuisse Simoni, & non idem *σιγήν* & *Ἐννοίαν* Simoni, & conclusionem istam non sequi ex præmissis, sed aliam istam, nimirum quòd *σιγήν* vocavit Valentinus primus, ante eum *Ἐννοίαν* alii vocaverunt. Sed ad rem non esse, cum alii illi *σιγήν* suam *Ἐννοίαν* non dixerint. Ostendat, si possit, Blondellus *σιγήν* Simoni & Menandro non fuisse agnitam, ego in contrarium adduxi rationes probabiles. Ostendat etiam non idem fuisse Simoni & Menandro *σιγήν* & *Ἐννοίαν*. Ostendat etiam Valentinum primum fuisse, qui *Ἐννοίαν* suam dixerit *σιγήν*. Et Simonianos Menandrianosque *Ἐννοίαν* suam non etiam aut *σιγήν* aut *σιωπὴν* appellasse. Nonne vocabula ista idem planè significant? nonne etiam sancti Patres *Ἐννοίαν* æquè opponunt *λογισμῶ* atque *σιγῇ* aut *σιωπῇ*? Argumentatur Dominus

nus Blondellus ex eo quod fieri potuit, non ex eo quod est verisimile. Det vel unum è veteribus, qui dixerit Valentinum *ἐννοίαν* istam primum *σιγὴν* vocasse: vel saltem det rationes cur id ita esse videatur. Id si non fecerit, sequor Ignatium, sequor argumenta, è quibus verisimiliter concluditur, *σιγὴν* etiam fuisse ante Valentinum.

Ut deinde ostendat Cl. Blondellus Valentinum dixisse λόγον ἀπὸ σιγῆς immediatè procedere, adfert verba ex libro Valentini, quæ exstant apud Epiphanium hæresi xxxi. cap. v. Sed debuisset ostendere Dominus Blondellus, librum istum non esse Valentini, sed cujusdam Valentiniani. Valentinianorum autem, quot capita, tot opiniones. Detur tamen esse Valentini ipsius, etiam ex eo sequitur *σιγὴν* fuisse ante Valentinum. Legitur enim in eo, οἱ δὲ ἀληθεύσαντες προσευχόμενοι σιγὴν. Quis sanè putaverit Valentinum de se ita scripsisse?

Inquit deinde Blondellus, ea, quæ Ignatius scribit non cadere in Simonem. Ille enim (ait) se Patrem, Filium & Spiritum Sanctum adferebat, adeoque λόγος καὶ ἐννοίας Patrem. Quæ ego dixi locum habere in Simonianos; illa verò quæ hic dicit Cl. Blondellus in eos non cadunt. Què enim fieri potuisset, ut Patrem, Filium & Spiritum Sanctum uno eodémque appellasset tempore? sed distinctis temporibus, Samaritis se ut Patrem, Judæis ut Filium, aliis verò gentibus ut Spiritum Sanctum adparuisse mentiebatur. Apud solos itaque Samaritas potuit forsan jactare, se esse λόγος patrem. Quin neque ἐννοίας se patrem vocabat, sed conjugem. Tabella autem illa θεωμενίας Simonianæ, quam exhibuit Cl. Blondellus, non est integra. Pleniorẽ hîc dabo.

Simon five infinita potestas, Radix omnium, quæ dicitur ignis; cujus vis duplex,

Apparens five conspi-	Absconditus
cuus, ejusq; tres conjugationes	

Nῆς & — φωνὴ & — λογισμὸς
ἐπίνοια — ἐννοία, quæ & ἐνθύμη-
& Helena & mater σις.
omnium
I
Angeli, &
Archangeli
I
Mundus.

Non

Non à me hæc finguntur, ut credit D. Blondellus. Testis eorum quæ scripsi, est Theodoretus, libro de fabulis hæreticis: sed fefellit putato virum Doctissimum quòd alterum tantum caput perlustrarit, quo Simonis historiam complectitur Theodoretus, nec adtenderit ad illud quod sequitur, quæ hæresin ejus explicat. Nisi autem hæc nos docuisset Theodoretus, undenam sciremus? Et tamen putat Cl. Blondellus nos omnium istorum priscorum nebulonum integras habere hæreses. Quòd si haberemus Justini martyris, Origenis, aliorumque de hæresibus libros, quàm illi contrarium evincerent! Verum quoque est illud, quod dixi, verba illa Ignatii, *Χεῖρον τὸν ἀπ' ἐνδὸς παλαιοῦ παρρησιάζοντα*, &c. De Simoniana, Saturniliana, Basilidiana hæresibus intelligenda esse. Nulla enim earum quæ Christo unum tantum Patrem tribuit. Fallitur itaque D. Blondellus quum existimat hæc non convenire hæresibus istis. Fallitur quoque in eo, quod Basilidis hæresin non ante tempora Hadriani exortam putet. Locum autem Clementis Alexandrini, unde id colligit, infra explicabo. Nec obest, quod D. Blondellus inquit, se Patribus eâ in re credidisse: Patres enim id, quod ipse vult, non docuerunt. Juberet deinde ut probem *μυθίσματα παλαιά* apud Ignatium, non dici id, quòd ipse volebat, nempe Valentini figmenta, sed fabellas istas Simonis aliorumque Gnosticorum, quarum plurimam partem è poetis desumpserant. Ait ipse nunc, Ignatium hoc loco agere de Judæorum & Valentinianorum commentis. Rectè Cl. vir Judæorum facit mentionem, de quibus antea tacebat. Si enim eorum fabellas ab Ignatio *μυθίσματα παλαιά* dictas esse existimasset, non reprehendissem. Sed si de Judæis hæc intelligenda sint, quomodo jam inde concludere potest, autorem harum Epistolarum, sive uno, sive duobus sæculis (perinde enim hæc duco, cum neutrum sit verum) post Ignatium floruisse? Castigat me deinceps Cl. Blondellus quod Homiliam IV Origenis citaverim, cum VI dicere debuisssem. Hoc verissimum est, & ita etiam olim in præfatiuncula ad Ignatium scripsi. Miror verò Dominum Blondellum existimare, mei esse muneris, ut ostendam Homilias istas esse Origenis, & non potius Rufini, somnia sua Origeni affingentis. Ego quidem credo titulo, credo interpreti, sive is sit Rufinus, sive Hieronymus, credo omnibus illis qui sentiunt scriptum istud esse Origenis. Blondellus negat, quare? quia facit pro Ignatio.

Dixi paulò superius *μυθίσματα παλαιά* non debere accipi de figmentis illis Valentini, quatenus illa sunt nova, sed de fabellis illis veterum Poetarum quas Gnostici illi priores in suam transtulerunt sectam. Verum hic interpellat Cl. Blondellus, & à me hæc gratis fingi ait. Ità amicam habeam veritatem, ut mihi semper liceat talia fingere. Nonne

Nónne verissimum est, quod dixi, Gnosticorum hæresin poëtarum veterum fabulis magna ex parte originem debere? Reponit mihi Blondellus; non inde promarârunt, sed hæreticorum nugis poëtarum præluserunt fragmenta, & stulticiâ paria fuerunt. Ita quidem Blondellus, verum non ita SS. Patres. Non illi inquirunt fabularum Græcarum & Gnosticarum similitudinem in eo consistere, quòd æquè sint stultæ: sed quòd aliæ ex aliis sint translatae, mutatis tantum nominibus, nec tamen semper. Nónne sæpius id inculcat Epiphanius, cum Gnosticorum sectas describit? unum tantummodo locum adferam ex Irenæo, qui vel solus multos Blondelli errores convincet. Ejus igitur de Gnosticis verba hæc sunt: *inenarrabilia, & incognita mysteria solos se dicentes scire, quæ ubique in Theatris & Hypocritis splendidissimis vocibus comœdizantur, transferentes in suum argumentum, imò verò iisdem argumentis docentes, tantum immutantes nomina. Et non solum quæ apud Comicos posita sunt, arguuntur quasi propria proferentes; sed etiam, quæ apud omnes, qui Deum ignorant, & qui dicuntur Philosophi sunt dicta, hæc congregant, & quasi centonem ex multis, & pessimis panniculis consarcientes, superficiem subtili eloquio sibi ipsi præparaverunt. NOVAM quidem introducentes doctrinam, propterea quod nunc novâ arte substituta, VETEREM autem, & inutilem, quoniam quidem de veteribus dogmatibus ignorantiam & irreligiositatem olentibus hæc eadem subscenta sit.* Viderit nunc Cl. Blondellus, quo jure me finxisse aliquid dixerit, cum *μυθίσματα παλαιὰ* de illis fabellis accipiendum esse monui, è quibus Gnostica hæresis esset conflata.

Reprehendit me deinde Cl. Blondellus quòd locum illum Pauli, *μὴ δὲ περὶ σέθεν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεχάντοις* de Gnosticis sim interpretatus. Inquit enim, illis quidem aptari posse, sed Paulum de Judæis solis, qui se legis doctores vocabant, intellexisse. Hunc titulum Gnosticis legis detestatoribus à Paulo tribui, quî adfirmare audeam, non se videre. Atqui hoc id ipsum est, quod negavi, non intelligendum hunc locum de Judæis, aut eorum nomodidascalis. Unde igitur concludit vir Cl. me Gnosticos legis magistros adpellasse. Nè verò putet me solum esse, qui hæc Apostoli verba ita sim interpretatus, audiat etiam Tertullianum adversus Valentinianos ca. 111. *Sed qui ex aliâ conscientia venerit fidei si statim inveniat tot nomina Aeonum, tot conjugia, tot genimina, tot exitus, tot eventus, felicitates, infelicitates dispersa, atq; concisa divinitatis dubitabitne idè pronunciarè, hæc & fabulas & genealogias indeterminatas, quas Apostoli spiritus, his jam tum pullulantibus feminibus hæreticis damnare prævenit?* sed & Chrysostomum addam, *οἱ μὲν δὲ καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν ἐν ταῖς αἰτίαις αὐτῶν ὅταν λέγῃ μύθοις καὶ γενεαλογίαις,*

γίαις, ὡς τὸς θεὸς αὐτῶν χαλερόντων. Ita quoque Theophylactus & alii. Imò aut ego fallor, aut de Græcis solis, Gnosticiſque eorum ſectatoribus hæc Apoſtoli verba ſunt capienda. Quàm enim illi nugantur, qui hæc de Judæis & nomodidaſcalis eorūmque genealogiis accipiunt. Sed mirificè ad hoc reſpondet Blondellus; *Nugatus ſcilicet fuerit Paulus, qui de νομοδιδαſκάλων id eſt de Judæorum genealogiis intellexit*; Et paulò poſt, *quaſi verò Poëta illi Paulo νομοδιδαſκαλοι fuerint*. Hoc illud eſt quod oftendere debebat V. Cl. Ego enim dixeram eos nugari, qui id faciant. Quoniam enim νομοδιδαſκάλων mentio apud Paulum ſubſequitur, id ipſum eſt quod interpretes in errorem egit. Perquam enim eſt frigidum quod Blondellus comminiſcitur, id mali ineſſe genealogiis, quod in illis, tanquam ad pietatem pertinerent, tempus tererent. Scio ego Judæos diligentes ſemper fuiſſe in Regia & ſacerdotali ſtirpe inquirenda: ſedeos tempus triviſſe in eo, aut etiam pietatis id eſſe opus exiſtumãſſe, quis verò dixerit? Et hoc tempore ſuperſunt Judæi, nec tamen quiſquam id credat. Sed detur tales olim fuiſſe antiquos: detur vel omnes legis Doctores ità fuiſſe animatos, quid hoc ad Timotheum aliòſque Chriſti fideles pertinebat? An iſtæ Judaicæ genealogiæ ad alios, quam ad ipſos Judæos ſpectabant? Vel an periculum erat, nè Timotheus, aliſque fideles, eorum exemplo, ſimilia ſibi ſtemmata conderent? Ad has nugas deſolvimur ſi interpretationem iſtam admittamus.

Inquit Blondellus, Valentinum non tantum formam ſectæ ſuæ deſiſſe, verùm & materiam: ſed manifeſtè in eo errat. Conſulat vel ſolum locum, quem ex Irenæo paulò antè attulimus, qui contrarium planè evincit. Nicolaum hæreticum contentum fuiſſe ſeptem æonibus, verum eſt; nec ego plures pauciorèſve ei attribui. Quòd verò inquit, non ſe digredi, ſed argumentum infirmum eſſe, ideòque ſe abſtinere: atqui ſi argumento abſtineat, & ad alia in Ignatio carpenda pergat, nõne digredi eſt dicendus?

Videamus nunc an in ſequentibus nuſquam errârît vir Clariffimus. Quòd dicit ſeſe ſecutum eſſe veterem interpretem, & interpolatoris editionem, cum Rheum ab Agathopode diſtingueret, hoc quidem aliquo modo errorem ejus excuſat: ſed non omnino tollit. Quòd jure meritòque id à ſe factum velit contendere, id verò excuſari non poſſit. Malè etiam in eo me reprehendit, quòd dixerim Rheum & Agathopodem unum eſſe nomen. Nam inquit ille jam binominis fuerit, Binomines dicuntur, qui duo habent nomina, quæ ſimul jungi non poſſunt; uti Arrianus, qui & Xenophon dicebatur, Aſcanius qui & Iulus, Iſter Fluvius, qui & Danubius. Itaque improprie quis loquatur, ſi quis Cl. Virum Davidem Blondellum dixerit binominem. Me verò non peccãſſe

teſtis

testis est Cicero de Inventionem 11. *Nomen cum dicimus, cognomen quoque & agnomen intelligatur oportet.*

De Julio si noluerit dicere id quod inquebam, dixit tamen. Miror etiam quod ait se nescire, quot militum caput fuerit iste Centurio. Tædet talibus immorari.

Quæ deinceps de Hellesponto tradit, miror equidem, si nihil ultra addidisset, jam semel tantum peccasset. Nunc verò, quoniam se excusare mavult, errores erroribus ac cumulat. Nam quid rogo hoc sibi vult, quod Clar. Blondellus ait, se Hellespontum non dixisse Hellespontum sed mare *Ægæum*? Atqui hoc ipsum est quod reprehendi. Errat etiam, cum inquit Hellespontum dici S. Georgii brachium. Nempe decepit eum suus Ortelius, & nescio quis alius. Brachium autem S. Georgii non dicitur Hellespontus, sed Bosporus Thracius. Nomen hoc ei obvenit ex conventu & æde S. Georgii, quam olim ei dedicavit Constantinus Monomachus in loco qui dicitur *ἡ μαρτυρία* ad ostium Bospori. Nonnulli semibarbari Propontidem sic appellavêre. Sed de his alio agam loco. Neque hoc juvat Clarissimum virum quòd Tenedos Hellespontiaca insula, & quòd numen illud Lampfacenum dicatur Hellespontiæcus Deus. Tenedos enim & Lampfacus quasi in ipso Hellesponto sitæ sunt. Aliud præterea Hellespontus, aliud Hellespontiæcus.

Ea quæ de itinere Ignatii dixi, non verisimilia tantum, sed & verissima sunt. Nec ullius sunt ponderis quæ Clarissimus Blondellus ad infirmam sententiam meam annotavit, cum nihil quicquam adferat, quo vel suam adstruat, vel meam evertat opinionem. Aliorum itaque esto iudicium, annon sint meliora ea, quæ de professione martyris nostri observaverim, quàm quæ ipse de erroribus ejus per tot Europæ Asiæque littora exararit. Sed & hoc aliis permitto ut judicent, an Eusebius, aliisque veteres decepti fuerint, cum rectè de Ignatii Epistolis sentirent, quia nempe Cl. Blondellus rationem itineris Ignatiani percipere non potuerit. Videamus verò an meliora sint, quæ sequuntur. Ad locum istum Ignatii, *ἀπὸ Συείας μέχρι Ρώμης συνεπομαχῶ δὲ τῆς καὶ θαλάσσης*, ait quòd id verè dicere non potuit, si se mari nondum commiserat, *διὰ θαλάσσης* se pugnare cum bestiis, cum postea mare transiturus fuerit. Inò verissimè. Non enim dixit *ἀπὸ Συείας μέχρι Συμύνης*, sed *ἀπὸ Συείας μέχρι Ρώμης*, &c. Rectè itaque addidit *διὰ τῆς καὶ θαλάσσης*, quoniam bis mare sibi transeundum esse nòrat, *Ægæum* nempe, & Ionium, antequam Romam perveniret. Non est autem quòd me tam suaviter rideat Cl. Blondellus, quòd dixerim è Syria Romam tendentibus duplex fuisse iter, terrestre & maritimum. Illud ipsum quaecunque sit ignoravit Blondellus. Sed & quàm inania sunt,

D d d d

quæ

quæ deinde objicit, iter terrestre esse laboriosius, & sumptuosius? Quasi verò hæc Romanorum Cæsarum fuerit cura. Et quis præterea hoc dixerit verum esse? nisi forsitan putet vir Clariss. istos decem milites, ipsūque adeo Ignatium & comites ejus aut pulchris equis, aut carpentis vectos fuisse; quod quis non merito rideat? Nè Sybaritarum quidem milites ita olim fortunatos fuisse crediderim. Lepidum quoque est illud quod sequitur. Dixeram transito Hellesponto per Macedoniam Epidamnum peti. Respondet ille; imò per Thraciam quæ Hellespontiaco freto adjacebat. Rogo Blondellum, nonne qui ex Asia trajecerant Hellespontum, in Thracia erant? Quis verò qui in Thracia sit, & Epidamnum adire voluerit, dixerit se per Thraciam Epidamnum proficisci? Merito pro fatuo habeatur, si quis Parisiis diceret se per Galliam velle adire Polonium. Quale etiam est illud, quòd, cum è Syria terrestri itinere Romam tendentibus dixerim transeundum fuisse Bosporum, respondeat, si scilicet per Thraciam iter fiebat. An hoc opus fuit monere? Dixi eos qui Romam Syriam peterent, vel contrà, si terram proficiscerentur, semper illis adeundam fuisse vel Smyrnam vel Ephesum, vel utramque; quoniam alio tempore Ephesus, alio Smyrna *πρώτη τῆς Ἀσίας* censebatur. Postulat Cl. Blondellus, ut hoc fusius ostendam. Parebo libentissimè. Asiam cum dixi, noverit procul dubio me intellexisse eam, quæ propriè ita adpellatur, istam nimirum Asiæ minoris partem, quæ Æolidem Ioniāque comprehendit. De hac Eunapius in Miximo; *Ἀπὸ τῆς Περσικῆς τοῦ ἀλίτῆρος ἐπέχουσα πρὸς τὴν Ἰωνικὴν ἡπειρὸν ἔχει Κελίας ἀποτείνεται, καὶ τὸ μὲν αὐτῆς περικύβηται τὸ πρὸς Ἀσσίαν*. Ità legendum. Hujus itaque Asiæ urbes præcipuè duæ fuère, Smyrna, & Ephesus; utraque Ioniæ, utraque libera, utraque metropolis. Smyrnam enim Æolibus adeptam, ac Ionibus fuisse adjudicatam, notius est quàm ut dici mereatur. Metropolim verò utramque dictam fuisse testantur veteres autores, marmora, & nummi quàm plurimi. Ex istis duabus primùm prælata fuit Smyrna, vel quòd ea Ionicarum urbium esset pulcherrima, vel quòd nulla alia erga Romanos fide potior fuerit. Itaque Plinius primum Asiæ lumen vocat Smyrnam, Ephesum verò alterum lumen. Et Aristides Smyrnæ passim tribuit primatum urbium Asiaticarum, idemque non obscurè alicubi eam Epheso præponit. In marmore autem Arundelliano hæcenus inedito ΠΡΩΤΟΙ ΤΗΣ ἈΣΙΑΣ dicuntur Smyrnæi. E quibus facile colligere est, Smyrnam dignitate aliquando præcessisse. Rarò tamen, idque parvo tempore, accidisse arbitror. Plura quippe marmora, pluresque nummi meminerunt ΕΦΕΣΙΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ἈσΙΑΣ, omnesque ferme autores primatum semper de-

deferunt Epheso, eamque Asiæ Metropolim vocaverunt, Smyrnam vero Ioniæ tantum. Verum itaque puto, quod scripsi, nunc Smyrnam, nunc Ephesum transitum fuisse Româ proficiscentibus in Syriam. Potissimum autem hoc de illis intelligendum est, qui è Græcia Macedoniâque in Asiam trajiciebant, ac modò hanc modò illam adpellebant, prout hæc illâve civitas tali prærogativâ à populo Romano donaretur. Primus credo est Antoninus Cæsar, qui Proconsulibus necessitatem imposuit per mare Asiam adpellere, *καὶ τὴν μὲν ἐξ ἀσίας ἐφεσον* primam adtingere. Quem locum non intellexere viri docti, ideoque corrigere conati sunt. Dicit Ulpianus, cum duæ sint Metropoles Asiæ, Smyrna & Ephesus, ad quas solemniter sit adpulsus, debere Proconsulem Ephesum primum adire. Eorum qui terrestri omnino itinere in Syriam tendebant, vel è Syria Romam, alia erat ratio: Quoniam illis non Ephesum tantum, sed & Smyrnam adire ferè necesse erat.

Ephesum Antiochiâ distare xxx dierum iter inquit Evagrius. Notat hîc Clariss. Blondellus, undecim longitudinis gradus interjacere. Si hîc reprehendat Evagrius, non rectè facit: si verò hæc tanquam interpretamentum adjecerit, quis non dixerit illud esse obscurius, quàm sit ipse contextus? Ex hoc loco, & ex altero qui præcessit, cum sex graduum longitudinem tribuit Hellesponto, id est Ægæo mari, ut ipse loquitur, video quomodo soleat locorum spatia dimetiri Clariss. Blondellus. Inventâ siquidem in Ptolemæo locorum duorum longitudine, minorem numerum majori detrabit, residuumque pro intervallo habet. Sed quis rogo, vel olim, vel etiam nunc ita loquitur? Nonne meridiani ad utrumque septentrionem concurrunt, longitudinumque circulos minores paulatim minoresque reddunt. Centum longitudinis gradus non unum explebunt passum, si quis proximè polum accesserit. Illic etiam verum deprehendisset Clariss. Blondellus, sex gradus, quos Hellesponto tribuit, septem tantum conficere stadia. Verum an quisquam mathematicus possit mihi expedire, quot stadia vel milliaria faciant undecim illi gradus longitudinis, nisi etiam addidero distantiam ab æquatore? Quod si quis rudior fuerit in mathesi, nec sic quidem sese poterit extricare. Nè itaque locorum differentias eo modo computet Cl. Blondellus, vel saltem si per gradus placuerit numerare, circum adducat æquatori, vel alicui alteri majorum circularum.

Quid præterea sibi vult, quod inquit, locum illum non ex Evagrîo, sed ex Epistolâ Joannis Antiocheni haustum esse? At verò cum Epistolam illam operi suo inferuerit Evagrius, nonne etiam ipsum Evagrius liceat citare? sed nulla ibi Joannis Antiocheni Epistola: tantum de eo est sermo.

Absurdum est, inquit Blondellus Ignatium hominem nullius inter infideles pretii, longiore viâ, decuplo majore impensâ Romam stipante militum manu transmissum; iter facienti Ecclesias integras occurrisset à Tarso ad Troada. Hæc duo tria argumenta jungit Cl. Blondellus, quæ tamen unum solidum efficere non possint. Verum est quod ait Ignatium nullius apud infideles pretii fuisse habitum: secus si fuisset, non eum bestiis objecissent. Sed Christianis erat in pretio; id satis erat. Cum verò decuplo majori impensâ opus esse putat in terrestri itinere, nimium putat. Ego dixerim non tantos esse faciendos sumptus; quoniam qui pedibus iter conficiunt, vecturam non solvunt. Quorum verò miratur Ignatium Romam stipante militum manu esse transmissum? An solus eo, & sine militibus deduci poterat? Desinat etiam mirari Clariss. Blondellus Ecclesias aliquas per suos missos affuisse S. Martyri. Illud potius miretur, quod B. Hieronymus, ubi de ossibus Samuelis loquitur, in Epistolâ adversus Vigilantium inquit ironicè, Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquiis, & tantâ lætitiâ, quasi præsentem viventemque Prophetam cernerent, susceperunt, ut de Palæstina usque Chalcedonem jungerentur populorum examina, & in Christi laudem unâ voce resonarent.

Quæ deinceps profert vir Clariss. vix operæ pretium fuerat monere. Neque enim egere puto benigno interprete id quod dixi, Ignatium à viâ Regiâ & communi nusquam recessisse. Nempe quâ via erat. In mari nulla est via, si propriè loquatur. Verùm neque quod sequitur rectè sese habet; Paulum ideò non potuisse puniri, quoniam adpellatio ad Cæsarem intercesserat: alioqui Hierosolymis opprimendum fuisse. Quod licet concesserim, nihil indè consequetur. Aliter tamen sese res habet, quia etiamsi non adpellasset Paulus, non tamen jure opprimi potuisset, priusquam consultus fuisset Imperator. Postea ait, non semper factiosorum capita Romam mitti solita. Ergo aliquando. Nihil ultra postulabo.

Legem ad bestias non intellexit Clariss. Blondellus. Ait enim ex lege illa id tantum colligi, si juberet Princeps Romam mittendos reos fuisse: si mittendos putaverit Præses, non antè mittere debere quàm Principem consuluerit. Atqui non de reis simpliciter hæc jurisconsulti verba capienda sunt: sed de illis reis, in quibus aliquid erat singulare: quales erant autores & capita factionum; item latrones famosi, denique omnes qui vel artificio

cio aliquo, vel robore corporis pollerent. De reorum aliis, nihil opus erat, ut Præsides confulerent Principem. Sponte sua eos in provinciis suis, vel bestiis objiciebant, vel quoquo modo tollebant. Dicit deinde Clariss. Blondellus, se nè syllabam ex adulterinis hausisse. Atqui videmus eas citari pag. XLVII. Sed hæc hætenus. Ad id quod ultimò objicit, Epistolas illas, de quibus sermo est, esse tertio sæculo suppositas, nihil attinet respondere hoc loco, quoniam passim de eo agimus, cum illud ipsum sit de quo disputamus. Pergamus itaque ad alia Blondelli Annotata, & videamus an meliora sint ea quæ in notis meis ad Ignatium carpserit, quàm fuerint ista, quibus hætenus respondi.

RE-

RESPONSIO

Ad ea quæ in notis ad

IGNATII EPISTOLAS

Reprehendit

CL. D. BLONDELLUS.

D illum Ignatii locum, πάντες ἐν τῷ Ἐπισκό-
 πῳ ἀκολουθεῖτε, &c. annotāram verba illa Poly-
 carpi, ὅτι παῶν μενοὶ τοῖς ἀρεσβυτέροις καὶ διακόνοις
 ὡς Θεῷ καὶ Χριστῷ. Inquit hic Blondellus aliter
 capienda esse verba illa Polycarpi, quàm sint
 illa Ignatii. Sed & loca illa Pauli Apostoli
 adfert, ubi docet, mulieres viris, servos Domi-
 nis, &c. subjici debere, tanquam Christo &
 Domino. Ita autem interpretatur; ut uxores viris, liberi patribus,
 servi heris obediendo, Domino ipsi obediant, ipsūque propriè, non
 hominem superiorem respicere debeant; sic fideles pastoribus subditi
 propter Dominum, Domino propriè subduntur. Verissima sunt,
 quæ hic inquit D. Blondellus. Sed miror ego, & stupeo, quare loca
 Apostoli, Polycarpi, & Papiæ ita explicet; soli autem Ignatio aliam
 adfingat mentem. Quis Cl. Viro revelavit, Ignatium aliter existi-
 māsse? Nunquid animam istius martyris in se habet? Melius r.ōrit
 oportet mentem & sensus Ignatii, quàm ipse Ignatius. Ille enim
 Magnesii scribens ut Damam Episcopum suum omni reverentiā ad-
 ficerent, addit; ἐκ αὐτῷ ἢ ἀλλὰ τῷ πατρὶ Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ πάντων
 Ἐπισκόπῳ. Et postea, Ἐπεὶ ἔχ' ὅτι τὸν Ἐπίσκοπον τῶν τὸν ἐλεπήμενον
 πλανῇ τις, ἀλλὰ τὸν ἀόρατον ἀγαλογίζεται.

Dixi Agathopodem illum, qui Ignatio comes fuit individuus, eun-
 dem esse, atque sit ille, ad quem Valentinus hæreticus scripsit Episto-
 lam, teste Clemente. Ex eo colligit Blondellus; Ergo Clementis ju-
 dicio causā mihi esse cadendum, quandoquidem Valentinum post
 Marcionem (adeoque post Ignatii Martyrium) exortum refert
 Strom.

Strom. VII. Non certè. Ego enim inde probo, Valentinum Anti-
 quorem esse quàm ipse credat, quoniam amicus fuerit Agathopodis,
 qui unà cum Ignatio passus esse videtur. Sequens itaque hypothe-
 sis suam, quæ statuit Valentinum demum xxxvi aut xl annis
 post Ignatii martyrium emeruisse, rectè responderit Blondellus.
 Sed idem ille Valentinus discipulum se dicebat Theodadis, qui
 Paulo Apostolo fuit familiaris; quanto minùs mirum videri debet,
 quòd coætanus fuit Agathopodis, qui amicus fuit Ignatii. Jam
 verò quod addit, Valentinum post Marcionem, adeoque post Ignatii
 martyrium exortum, in eo omnino falli puto: sed decepit eum lo-
 cus Clementis, qui paulò aliter concipiendus erat, quam vulgò habe-
 tur: hoc nempe modo, *ἁπλῶς δ' ἔχει ἑαλεντίνον Θεοδάδου ἀκηκοέναι*
φέρει· γινώσκουσιν δ' ἔτι ἐργάζεσθαι Παύλου. Μαρτίων δ' ἔτι τὴν αὐτὴν
αὐτοῖς ἡλικίαν ἡμῶν ὡς πρεσβύτερος νεώτερος ζωοῦμετο· μεθ' οὗ
Σίμων, ὅς ἐστι ὁλίγον κηρύσσοντος τὸ Πέτρον ὑπέκρινεν. Absurdum
 namque, quod ex vulgata lectione sequitur, Simonem magum post
 Marcionem, Valentinum, & Basilidem floruisse, cum is omnes istos
 hæreticos ætate præcesserit, eorùmque quasi pater fuerit. Sed verum
 esse possit Basilidem & Valentinum fuisse, superstitè etiamnum Simo-
 ne. Quod autem inquit Blondellus Valentinum post Marcionem
 exortum, non video, quomodo id fieri potuerit. Si enim putet hæ-
 resin Marcionis præcedere illam Valentini, omnino fallitur. Quod
 si tantum de ætate intellexerit, nè ita quidem fuerit verum. Valenti-
 nus enim mortuus est circa initium Aniceti Papæ. Marcion verò
 etiamnum superstes fuit sub Papa Eleuthero. Intercedunt anni mi-
 nimum viginti, secundum Eusebium etiam plures. Imò non statim
 sub initio Eleutheri mortuus est Marcion, quippe Tertullianus
 prodit, eum semel, iterumque sub hoc Papa esse ejectum. De Ba-
 silide minùs etiam verum est illum Marcione natu fuisse minorem.
 Cerdo enim partem hæresis suæ transtulit ex Basilidianâ. Cerdonis
 autem discipulus fuit Marcion. Quæ ergo fieri potuit, ut Marcion
 non tantum Basilide & Valentino senior, sed etiam cum illis, tan-
 quam cum juvenibus fuerit conversatus; quod tamen ex Clemen-
 te colligitur, si vulgatam admittimus lectionem. In hac autem quam
 restitui; nihil est quod quemquam possit offendere. Verum nam-
 que est, Basilidis & Valentini hæresin maximè sub Adriano floruisse.
 Verum etiam est, Marcionem jam tunc fuisse; multò tamen illis duo-
 bus juniorem. Sed & illis hæreticis annumerandum esse ait Simonem,
 vel propter similitudinem doctrinæ, vel potius quòd ejus secta maxime
 sub Adriano increbuerit. Iterum deinde repetit Cl. Blondellus, quod
 jam

jam toties dixit, hæresin Valentini esse novam, neminem Veterum Patrum id non dixisse, & facit nescio quas distinctiones inter occasionem & eventum, inter semina, & res enatas, quibus reponimus locum Irenæi, quem supra adduximus, & ea quæ de Sige diximus.

Carpit me ex in, quod mirè torqueam verba Irenæi, quæ ipse aliter interpretatur. Sed veniâ Domini Blondelli dixerim, ipsum non intellexisse locum Irenæi: verba ejus adferam, prout illa habentur apud Epiphanium; Ἰδούμην νῦν καὶ τὴν τέτατον ἄστρον γινώμεν, δύο περὶ καὶ τριῶν ὄντων πῶς περὶ ἑαυτῶν αὐτὰ λέγουσιν, ἀλλὰ τοῖς περὶ γμασι καὶ τοῖς ὀνόμασιν ἐναντία ἀποφαίνονται· ὃ μὲν γὰρ πρῶτον ἀπὸ τῆς λεγομένης γνωστῆς αἰρέσεως τὰς ἀρχαίας εἰς ἴδιον χρεακτῆρα διδασκαλείας μεταρμόσας ἐαλεντίνου ἕτως ἐληγεφόρουν. Hæc est vera lectio. Ad ista autem Blondellus: Qui veteres doctrinas ita transmutat, ut prioribus nominibus contraria adferat, is novam hæresin condit. Valentinus veteres doctrinas (Irenæo teste) ita transmutat, ut prioribus rebus & nominibus contraria adferat. Verùm hæc sunt remotissima à veritate. Id dicit Irenæus; cum duo tres sint in Valentiniana schola præcipui, nempe Valentinus ipse, Secundus, & Ptolemæus, hos tamen non eadem sentire in iisdem, sed & rebus & nominibus contraria adferere. Pergit deinde ad singula, & inquit Valentinum inter eos quos nominavi, primum fuisse, qui antiquas istas Gnosticorum fabellas in speciosiore formam digesserit. Antè itaque tradit, quid Valentinus senserit; deinde quid Secundus, mox etiam quid Ptolemaeus illius scholæ Valentinianæ Ptolemæus docuerit, ostendit. Primò igitur loquitur de tribus istis hæreticis, deinde de Valentino solo, postea de aliis iisdem singulatim. Blondellus verba illa rebus & nominibus contraria adferere, quæ hîc de tribus scholæ Valentinianæ Doctoribus referuntur, jungit cum veteribus fabulis, & doctrinis Gnosticorum, quas in sectam suam transtulerit Valentinus. Judicent nunc alii, imò ipse etiam Blondellus, an argumentatio illa sua etiam procedat, & an ego sim ille qui mirificè verba illa Irenæi torserim, & non potius ipse qui id mihi objicit.

Dicit deinde Cl. Blondellus, nos habere omnes hæreses, quotquot Patribus notæ fuerunt. Nec Patribus omnes notæ fuerant, nec habemus omnes Patres: Quod autem ait, Patres nonnunquam retulisse hæreses, ut diversas, quæ reverâ non differebant, verissimum est. Valentini enim sectâ cum eadem ferè sit atq; priorum Gnosticorum, tamen distinguunt. Minutiora autem illa Patres neglexisse, idem verum est. Neglexerunt

runt enim monere Gnosticos illos priores *ἐννοίας* suam etiam *σινδὴν* appellasse. Quod verò deinde inquit, Sigen nulli ante Valentinum nominatam scribere Patres, id verum non est. Vel unum è Patribus proferat, qui id dixerit, ut etiam in eo merita ejus agnoscam. Pergit dein, & inquit nullam Basilidi *σινδὴν* agnitam, sed *Ἀλεξανδρῆς*, nec Basilidem ante Adrianum, adeoque ætate Ignatii vixisse. Pulchrum hîc nobis fingit hæresiarcham, adolescentulum nempe quindecim aut sedecim annorum. Obiit enim iste Basilides anno decimo septimo Adriani Imperatoris. Sed dixerit Cl. Blondellus, sese non de Adriano Imperat. sed de tota Adriani ætate hæc intellexisse. Concedatur ità locutum esse virum Clarissimum. Verùm quomodo illud intellexit, Basilidem non vixisse ætate Ignatii? Nam ut post Ignatii martyrium natus esset, ità quoque fuerit adolescens viginti quatuor aut quinque plurimum annorum. Mortuum enim esse Basilidem eo, quo dixi, anno, adparet ex Catalogo Hieronymi, ubi de Castore agit. Manifestum est igitur Basilidem antiquiorem esse quàm putaverit Vir doctissimus, & verum esse id, quod ex Hieronymo adversus Luciferianos constat, Basilidem hæresin suam invexisse Apostolis etiamnum superstitibus.

Iterum deinde & aliquoties repetit Cl. Blondellus, nulli ante Valentinum Silentium pro Dea habitum, non contentus loco Antiphanis, & aliis quæ adduxi argumentis, cùm ipse nihil planè attulerit, quo suam tueatur opinionem. Inquit me agere sine ullo teste, mihi voluntatem stare pro ratione, me etiam ait in seriis ludere. Ego quidem, si quid dixerim quod testimonio egeat, vel testem dedi, vel si id non fecerim, faciam libentissimè. Verùm non soleo paginas meas earumque margines inutilibus parallelis, & infinitis onerare citationibus. Qui eo modo eruditionem suam & multam lectionem ostentare amant, illis ego non invideo. Nusquam verò minùs quàm hoc loco me reprehendere debuisset Cl. Blondellus, quoniam id ipsum quod dixi olim etiam tradidere Irenæus & Epiphanius. Ait ex eo & ex aliis quæ aduli argumentis necessariò non sequi Sigen aliquam fuisse Gnosticis illis ante Valentinum. An ego id dixi? Si hoc esset, an opus esset verbis? Sed sensu probabiliter indè concludi posse. Neque eo tantum, sed & aliis pluribus usus sum argumentis, quibus id ipsum tantum non certò possit sciri. Feci verò hoc nullà necessitate compulsus. Non enim mihi incumbabat ut probarem *σινδὴν* fuisse ante Valentinum, sed Cl. Blondello eam non fuisse erat demonstrandum. Attuli tamen aliquot argumenta, quæ aliis quàm Blondello possint sufficere.

Eccc

cerè.

cere. Ipse verò nullam adhibet, non dico argumentum probabile, sed nè argumentum quidem. Ego tamen ille sum (teste Blondello) cūstat pro ratione voluntas, & qui in feriis ludam.

Videamus nunc quàm rectè responderit ad id quod dixeram, neminem veterum indicasse, quando Valentinus à fide defecerit. Ad hæc Blondellus inquit, Uno consensu judicasse post Hadriani tempora sub Antonino Pio Romæ primùm delirasse sub Hygino, *ἀρχαίου* sub Pio. Citat deinde Irenæum, Clementem, Tertullianum, Eusebium, Epiphanium, Theodoretum. Quorsum verò tot nomina, cūm nemo eorum sit qui id, quod dixeram, indicet? Est autem sermo Cl. Blondelli hoc loco ambiguus, cūm dicit Valentinum Romæ primùm delirasse sub Hygino. Quod si dicere voluerit Valentinum Romam primùm venisse sub Hygino, & ibi hæresin suam propagasse, rectè senserit. Si verò putat non antè eum defecisse à fide orthodoxâ, quàm postquam Romam venisset, omnino fallitur. Nemo eorum quos hîc citat Blondellus, aut etiam aliorum Patrum dixit Valentinum Hæreticum demum factum, postquam Romam venisset. Hoc de suo addidit. Vir Clarissimus, cūm illi quos provocat Patres nihil ultrà dixerint, quàm Valentinum sub Hygino Romam venisse. Jam verò id ità esse atque dixi, Valentinum etiam antequam Romam veniret hæresin suam multis in locis propagasse, testis mihi est Epiphanius, qui manifestè docet, Valentinum cūm etiamnum in Ægypto commoraretur dogmata sua illic disseminasse: indè demum Romam profectum, doctrinam suam & illic invexisse: relatum verò in Cyprum insulam, fidei fecisse naufragium, & ad extremum pervenisse impietatis, cūm antea aliquid saltem sinceræ & veræ pietatis retinere crederetur. Ex hoc, & aliis locis, videtur mihi non difficulter colligi posse, Valentinum jam à primâ juventute Theologiam istam *ἑτερομυθον* formasse: quam postea factus hæreticus propagavit; licèt, si propriè loquamur, semper fuerit hæreticus. Verum primi illi Christiani ferebant etiam tales homines in Ecclesiis suis, nec eos ità facîle ejiciebant, nisi tum demum quando fidei Christianæ contraria docerent. Erga eos verò, qui veritatem Evangelicam gentilium fabel'is interpolabant, non tanto flagrabant odio: sed illos quomodocunque tolerabant. At de his alio agam loco.

Ait Cl. Blondellus, Latinos jure Cletum addidisse Catalogo Pontificum, sèquæ id ostendere in præfatione. Legi quidem ea quæ hoc loco de Paparum successione tradit Blondellus; nec tamen

tamen ab eorum lectione aliter animatus sum. Cletum fuisse credo: sed si quis & huic, & aliis istis Lino, Clementi, scotum annos aliquot velit attribuire, quibus Romanam Ecclesiam rexerint, is otio abundat, & non tantum ignotum aliquid adstruit, sed & id quod certum est in reliqua Paparum successione incertum pariter reddit. Simul instituti fuere Linus & Cletus. Testantur hoc gesta Pontificum Damasi, *Hic (Petrus) ordinavit duos Episcopos, Linum, & Cletum, qui presentatiter omne ministerium sacerdotale in urbe Romæ populo supervenienti exhiberent. Beatus autem Petrus ad orationem & predicationem populum erudiens vocabat, &c.* Hæc non habentur in editis exemplaribus; sed extant in omnibus codicibus scriptis: & sic etiam citantur à Mariano Scoto. Clarum itaque ex hoc loco duos Episcopos simul Romæ ordinatos vivente etiamnum Apostolo. Lino verò martyrio sublato, eodem quo & Petrus anno, vel ut quidam volunt, uno anno antè, iterum duo fuere Episcopi, Cletus nempe & Clemens. Scio hoc nolle Claris. Virum: aliter tamen ex libro illo Pontificum colligere non possit. Cletus enim in eo sedisse dicitur à consulari Vespasiani VII & Domitiani V, usque ad Domitianum IX & Rufum Coss. id est, ab anno à Christo nato LXXVI, usque ad annum LXXXIII. Clemens verò dicitur sedisse à consulari Trachali & Italici, usque ad Vespasianum nonò & Titum Coss. id est ab anno à Christo nato LXVIII usque annum LXXIX. Manifestè hæc concurrunt anni Clementis & Cleti, quibus simul Episcopi fuerint. Verum non tantum ab anno LXXVI Cletus Romæ fuit Episcopus; sed jam diu antea, vivente etiamnum Apostolo, ut supra jam ostendimus. Cl. autem Blondellus hæc longè aliam insinit viam; siquidem Linum, Clementem, Cletum, & Anencletum singulos seorsim sedisse existimat, & unicuique aliquot attribuit annos. Linum quidem solum ponit, cum tamen ei Episcopum Cletum adjunxerit ex testimonio Damasi. Ut verò Clementem etiam solum sedisse ostendat, annos ejus Episcopatus extendit non ultra consulatum Vespasiani VII & Titi V, cum tamen Damasus ille extenderit ad IX cons. Vespasiani. Nec errorem inesse numero docent omnes libri Vett. & Luitprandus, & Marianus Scotus, qui ea citat. Propterea si hoc verum esset, ut Blondellus credit, Clemens aequè Cleto atque Anencleto præponi debuisset, quod tamen non fit: unde liquet, Cletum non solum in Romanâ Ecclesiâ fuisse Episcopum, sed unâ cum Clemente, qui etiam ideo præcedit, quoniam vivente etiamnum Apostolo fuerat ordinatus. Imò neque Clemente

in exilium misso anno LXXIX Cletum solum fuisse existimo, sed unâ cum Anencleto. Neque adhuc me movent Marianus Scotus, aliq; infeliciores ævi homines, qui Anencletum Clementi dant successorem: verum illud potius, quod Irenæus, Tertullianus, & Eusebius antiquissimi eorum quibus debeamus Paparum catalogum, Anencletum ipsi etiam Clementi præponunt; unde colligere est, si tempore Clementis, & ante Clementem fuerit Romæ Episcopus, eundem etiam obtinuisse locum Clemente in exilium pulso, & unâ cum Cleto sedisse, usque ad annum LXXXIII quo sublatuſ est martyrio Cletus. Anencletus verò & ipse martyrium passus est anno à Christo nato XCV. Huic successit Euaristus, à quo demum simplex Episcoporum Ecclesiæ Romanæ ordo procedit, cùm antea duo vel tres simul sederint.

Cùm hæc duplex aut etiam triplex Episcoporum ordinatio multis offenderet, non desuere quamplurimi qui contenderent Linum & Cletum non fuisse Episcopos, sed Chorepiscopos tantum, & hunc quidem Petri, alterum verò Clementis adiutorem. Hujus opinionis fuerunt illi, qui decretales Epistolas supposuerunt, Marianus Scotus, & innumeri alii etiam illi plus quam semibarbari, Hugucio, Vinc. Bellovacensis, Cusentinus, &c. quorum commenta non opus est referre. Verum ordinem primorum urbis Romæ Episcoporum talem puto fuisse.

I Linus, Cletus, Anencletus.

II Cletus, Anencletus, Clemens.

III Cletus, Anencletus.

IV Anencletus.

V Euaristus.

Primus è Græcis fuit Eusebius, qui singulis annos aliquot adsignavit, verum admodum infelicitè. Unum tantum adferam unde id manifestum fiat: Inquit Eusebius, Clementem Anencleto successisse anno XCIII post natum Christum. Atqui contrarium ex ipso Clemente ostendi possit. Patet namque ex Epistola ejus ad Corinthios missâ, nomine ejus, cui præerat, Ecclesiæ, exarata eam esse stante Templo Hierosolymitano, ac durantibus ejus sacrificiis. Scripta est itaque ante annum LXXI, quo eversum est Templum. Hinc constat quantum erraverit Eusebius, qui initium Episcopatus Clementis contulerit ad annum quem dixi XCIII. Secundum verò cal-

calculus Damasi, quem suprà adtulimus, Clementis Episcopatus incipit anno à Christo nato, Lxviii. Uno ergo, aut altero anno ante eversam Hierosolymam scripta est ista Clementis Epistola. Quàm omnia sibi consent, & quàm plana, & facilia sunt, si hanc, quam dixi, infistamus rationem? At verò si vulgarem sequamur numerandi rationem, infinitæ erunt contradictiones, & errores perpetui. Redeo itaque ad ea unde diverteram, & nego rectè eos facere, qui Eusebianum numerum magis etiamnum extendunt. Malè ab Eusebio actum, quòd singulis istis, Lino, Anencleto, Clementi, seorsim aliquot annos dederit, sequentiùmque propterea Paparum annos loco suo dimoverit. Pejùs verò agi ab illis, qui seriem istam, addendo Cletum, longiùs etiam extrahunt. Et hæc quidem sufficiant.

Illis quæ deinde de Valentino ait, jam superiùs respondi. Quod verò in eo me reprehendit, quia alicubi in notulis meis dixerim, scripturam aliquam vitiosam in Ignatio esse antiquam, cùm ea jam Simeonis Metaphrastæ sæculo obtinuerit, in eo verò non rectè facit. Ait enim Simeonem istum post annum millesimum vixisse. Verum est. Licèt ego antiquum dixissem istum autorem, quod tamen non feci, minùs peccàssem (si tamen peccàssem) quàm Cl. Vir qui Nicephorum Callistum duobus sæculis & ampliùs eo recentior, veterem vocat. At ego tantùm dixi, plagam istam esse antiquam, quæ ante plus quàm sex sæcula Ignatio esset inflicta. Quis non idem dixerit?

Verba illa Ignatii in inscriptione Epistolæ ad Romanos rectè sese habent, ἡπὶς περὶ τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ πόλει τοῦ ἁγίου Πέτρου. Verùm τὸ ἡπὶς non refertur ad Ecclesiam, sed ad ἀγάπην quæ præcedit. Chorum autem non vocat chorum templi, qui ex solo constat presbyterio: sed & omnes Christianos: id apparet ex Epistolâ ad Ephesios. Non video itaque, quare hęc peccet Ignatius. De compositis vocabulis jam suprà egimus, quæ non opus est repetere.

Pro eo verò quod monuerit Clementem Romanum nullam ad Romanos Epistolam scripsisse, sed ad Corinthios, gratias ago D. Blondello. Utrum sit properantis calami lapsus, an verò typographi, non multùm scire laboro. Similis est error, quòd iv Homiliam pro sexta alicubi citaverim. Talia solent etiam condonare non morosi lectores. Utinam mille id genus erratis, cæteros meos errores possim redimere.

Hæc

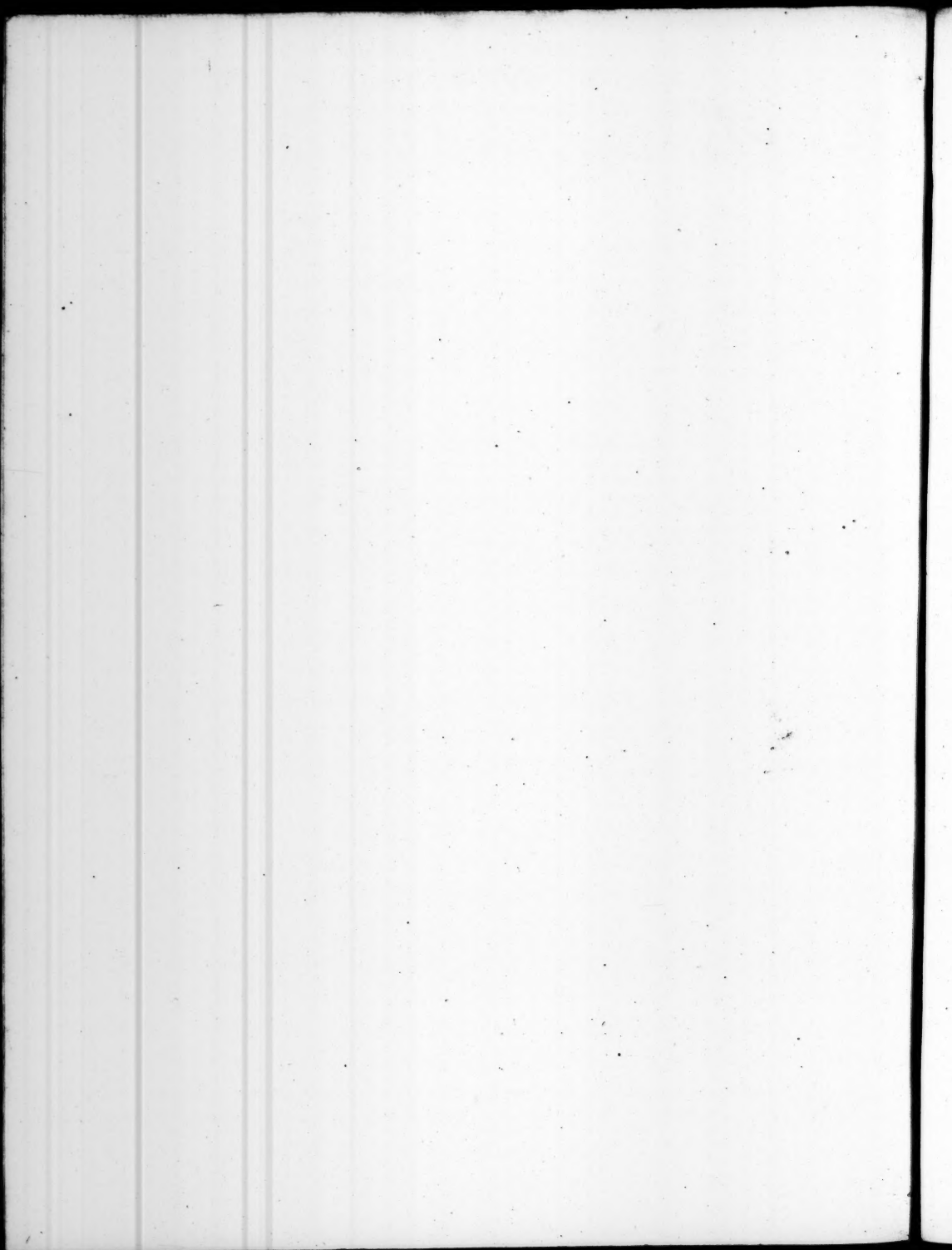
Hæc sunt, Vir Reverende, quæ mihi operæ pretium visum fuit re-
ponere iis quæ Cl. Blondellus reprehendit in Epistolâ meâ; & in notis
ad Ignatium. Rectè necne id verò totum tuo permitto arbitrio.

Amstelod.

XIV. Septembr.

FINIS.

Elèncus Capitum.

IN PROÆMIO.

Cap. 1. **O**ccasio Scribendi, & Proæmii distributio. Pag. 1.

Cap. 2. *Prima Ignatii Editio Latina tantum. Epistola ejus pro genuinis habita.* pag. 3.

Cap. 3. *Epistola Ignatii primum Græcè edita. Doctorum virorum varia de ipsis judicia.* pag. 4.

Cap. 4. *Strictura quadam Antaris. Quid de variis hominum judiciis sentiendum sit.* pag. 12.

Cap. 5. *Alia vetus Latina Versio ab Armachano publicata, quâ Interpolationes detectæ sunt. Græca Epistola è Mediceo Codice per Isaacum Vossium edita. Quid viri docti de Epistolis ita purgatis editisque senserint.* pag. 13.

Cap. 6. *Sententia Dallai, aliquas Epistolas Ignatium scripsisse. Epistolas quas habemus easdem esse quas habuit Eusebius. Sex ab Eusebio memoratas fuisse non ab Ignatio scriptas, sed ab Impostore ducentis post Ignatii mortem confectas. Epistolam ad Polycarpum non fuisse Eusebio cognitam, sed ab alio Impostore ducentis*
F f f f

Elenchus Capitum.

ducentis post Eusebium annis suppositam. Sententia
nostra Septem Epistolas ab Eusebio commemorari dis-
tingue omnes fuisse ab Ignatio ipso sanctissimo Martyre
conscriptas.

pag. 19.

VINDICIARUM

PARS PRIMA.

Cap. 1. **A**rgumenta pro S. Ignatii Epistolis sunt vel
externa, vel interna. Externa à Testimo-
niis, Interna ab Ipsis Epistolis. pag. 1.

Cap. 2. Testimonia pro S. Ignatii Epistolis. Quæ ita dispo-
nuntur ut nullum Saculum suis Testimoniis careat,
à Secundo, quo primum nata, ad Decimum quintum,
quo primum impressæ sunt Epistolæ. pag. 3.

Cap. 3. Argumenta pro S. Ignatio, partim à testibus, par-
tim à testimoniis petita. A Testium numero, anti-
quitate, & serie. A Testimoniorum tum generali,
tum particulari Indicatione. pag. 24.

Cap. 4. Argumentum Adversariorum à Testimoniis adver-
sus Ignatiana expungitur. Stichometriam non esse
Nicephori Patriarchæ. Et Nicephorum & Anastasium
Ignatii Epistolas admisisse. Stichometria autorem
non condemnare Ignatii Epistolas. Defensio responsio-
nis Hammondi. Non probari suppositionem ex nudo
titulo Apocryphorum. Non ex reliquis qui cum Ig-
natio

Elenchus Capitorum

natio numerantur. De Herma Pastore Veteris Ecclesie iudicium. Consensus Nicephori & Gelasii frustra obtinenditur, Decretum sub Gelasii nomine editum ipsum esse non videtur. Defensio Vsserii ab Objectionibus Dallai vindicatur. Responsio nostra illi Hammondi & Vsserii superaddita. In Stichometria sub Ignatii nomine non Epistolas sed Aduersus intelligi. De Indiculis, itemque de Didascaliis, & Constitutionibus Apostolicis brevis dissertatio. pag. 31.

Cap. 5. Testimonium S. Polycarpi ab Exceptionibus vindicatur. Nec fidem ei deesse, nec vim. Autoritas Epistole ad Philippenses ab omnibus recepta est. Autoritati ejus non derogat Stichometria quae dicitur Nicephori. Posterior Pars Epistola non minus genuina quam prior. Testimonium nostrum esse mendacium inspersum aperta calumnia est. Particula suprema prioribus non contradicit. Vis Testimonii defenditur. Nullas alias Epistolas Ignatii quam eas quas habemus à Polycarpo intelligi potuisse ostenditur. pag. 64.

Cap. 6. Testimonium S. Irenaei ab objectionibus liberatur. Frivolum & ineptum est putare illud aliunde quam ex Epistola ad Romanos citatum esse. Inanis est distinctio inter dixisse & scripsisse. Nulla Ignatii Apostolice hegmata à Veteribus memorantur. Ignorasse Irenaeum Ignatii Epistolas nulla enim ratione asseritur. Argumentum Negativum adversus Irenaei Testimonium nullam vim habet. pag. 82.

Cap. 7. Testimonia Origenis ab Objectionibus vindicantur. 1. Frustranea non sunt, quod errores Dallai de Aetate Impostoris sui, & hallucinatione Eusebii refulgent: ac praeterea quod Argumentum Negativum funditus evertunt. 2. Falsa non sunt. Opus in Cantum

Elenchus Capitulum.

ticum Canticorum est ipsius Origenis ; non Latini Autoris, sed Interpretis, & quidem Ruffini. Homilia in S. Lucam sunt ipsius Origenis ; non Latini Autoris, sed Interpretis, & quidem Hieronymi.
pag. 103.

Cap. 8. Eusebii autoritas defenditur. Impostori Dallaeo non obstrictus est. Recte Polycarpi & Irenaei testimonia applicavit. Origenis testimonia non ignoravit. S. Athanasius ab Eusebio non est delusus. Neque Ignatium eo modo quo Salmasius & Blotdelius citavit. Hammondus frustra & immerito sugillatur.
pag. 120.

Cap. 9. Testimonia S. Chrysostomi ab objectionibus vindicantur. Primum in Panegyrico ex Epistolâ ad Romanos. Chrysostomus Epistolas Ignatii nec ignoravit, nec contempsit. Sententiam non ex Aëtio, sed ex Epistolâ excerpt. Cyprianus à Chrysostomo laudatus. Secundum ex Epistolâ ad Polycarpum. Oratio, quod unus sit V. & N. Testamenti author Chrysostomo ascribitur. Conjecturis Savilii & Usserii respondetur.
pag. 129.

Cap. 10. Pseudodionysii aetas eruitur. Dallaei sententia proponitur, & refutatur. Plurimi Catholici verum Arcopagitam eum fuisse crediderunt ante A.D. 630. Author, quisquis est, libros suos edidit diu ante A.D. 520. Multis probatur eum quarto saeculo vixisse. Denique probabile est eum scripsisse postremis Eusebii temporibus.
pag. 136.

Cap. 11. Argumentum Negativum refutatur. Non rejicitur quod Negativum sit, sed quod in hac re vim nullam habeat. Argumentum à Testimoniis Affirmativis.

Elenchus Capitulum

maticum Negativum destruit. Intra annos circiter
 CC quot Autores Ignatianis Testimonium præbent.
 Ignatiana non fuerunt Alexandrinis incognita. Eu-
 zychii narratio excutitur. Plures Episcopos in Æ-
 gypto fuisse ante Demetrium probatur. De Æthio-
 pica Ecclesia origine & Episcopis fuscè disputatur. Ad
 argumentum de Jonensibus & Boioariis respondetur;
 & de Hieronymo atque Epiphanio. Ignota fuisse Ter-
 tulliano Ignatiana demonstrari non potest; ut neque
 Caio, neque Clementi Alexandrino, neque Origeni,
 neque Julio Africano, neque Lactantio, neque Dio-
 nysio Alexandrino. Argumenti collectio responsionum
 collectione expungitur. pag. 148.

VINDICIARUM

PARS SECUNDA.

Cap. I. **A**rgumenta pro Ignatianis ex ipsis Epistolis
 ducta afferuntur. S. Ignatius circa A.D.
 107. scripsit. Illi ætati materia Epistolarum in ge-
 nere spectata apprimè convenit. Impostorum scripta
 solent sui sæculi mores redolere. Nihil in his Episto-
 lis posteriora spectat tempora. Episcopos in Asiâ fu-
 isse certum est, cum S. Ignatius ad martyrium duce-
 retur. Epistolarum Author ita Episcopos & Pres-
 byteros describit, ut, quæ de iis dicit, illi ætati, non
 autem posteriori conveniant. Dux Hæreses Ignatii
 tempore maxime valebant, una quæ Christum puta-
 sive hominem, alia quæ nudum hominem asserbat.

Elenchus Capicum.

Has duas & solas perstringit Ignatius, & Christum simpliciter dnoꝝ. Apostolica doctrina traditio in Epistolis, Traditiones non scripta, posterioribus saculis memorata minimè continentur. Multa praterea in iisdem traduntur qua non aliam quam Ignatii aetatem sapiunt. Nihil certiùs scriptum aliquod suppositionis convincit, quàm violatio temporum. Varia huius rei exempla. Picta plerumque Opera ex temporum ratione se prodere. Epistola Socraticorum ab Allatio edita inde falsitatis convincuntur. Dallai confusa rerum tractatio reprehenditur. Pag. 1.

Cap. 2. *Argumentum Dallai à tempore ductum refellitur. Ignatius nullum haeticum nominavit. Cleobius, sive Cleobulus, primi saculi haeticus. Insignis S. Hieronymi locus fusè explicatur, & ab importunis Dallai conjecturis defenditur. Ignatius non scripsit contra Theodotum, sed haesin ejus in Ebione damnavit.* pag. 15.

Cap. 3. *Argumentum à Valentini Sige ductum proponitur. Introductoria Dallai conjectura refelluntur. De variâ lectione frustra ambigitur. Interpolatoris prudentia perperam advocatur. Mala fides Petavio immeritò ascribitur. Irenai silentium Eusebii silentio expangitur.* pag. 26.

Cap. 4. *Prima Assertio, verba illa in dnoꝝ tradidit haesin Ebionitarum ferire. Probatnr ex antecedentibus & consequentibus. Explicatio tantum sunt dnoꝝ à dno. Oppositio inter dnoꝝ & dnoꝝ frequentissima. Petavii expositio defenditur. Obiectio de frigida locutione rejicitur. Similes veterum Patrum explicationes asferuntur. Geminus S. Augustini locus vindicatur, & altero Fulgentii firmatur. Locutionem inanem non esse.*

Elenchus Capitulum.

eff. Vox quondam Petaviano sensui non repugnat.
 Eff. hinc vel in hinc non male reddi post silentium.
 pag. 33.

Cap. 5. Assertio secunda, Verba illa ad Valentinum omnino non spectare. Valentiniani nunquam dixerunt Sigen peperisse Logum. In Scholâ Valentini solus Nus ex Bytho & Sige, ideo Monogenes appellatus. Logus autem, quod à Bytho & Sige non esset, in deminorationem natus, & Aeon cæcus fuit. Genealogia Aeonum à Blondello perperam representata. Fragmentum Valentini apud Epiphanium explicatur. Locus Cyrilli Hierosolymitani discutitur. Dallai distinctio de mediata & immediata eductione exploditur. Verba Ignatii cum placitis Valentini male componuntur. Argumentis Dallai omnibus particulatim respondetur. Genuina Ignatianorum explicatio redditur. Adversariorum expositio detorta ostenditur. pag. 43.

Cap. 6. Assertio tertia, Hæresin hanc Valentino fuisse antiquiorem, & à Veteribus Gnosticis acceptam. Idem asseritur ab Irenæo, Tertulliano, Epiphanio, & Theodoret. Ostenditur Bythum & Sigen inter Gnosticorum veterum combinationes fuisse, contra Blondellum. Probatur eosdem & Nun & Aletheian ex Bytho & Sige eduxisse, ex Nu verò vel Anthrope Logon, contra Dallæum. Tria Dallai argumenta in contrarium adducta refelluntur. pag. 59.

Cap. 7. Quarta Assertio proponitur, Probari certò non posse ipsos Valentini errores Ignatio fuisse penitus incognitos. Fieri potuisse ut Ignatius cognosceret probatur ex ætate Valentini cum illâ S. Polycarpi comparatâ: Valentini post Amicetum vixisse negatur. Locus Tertulliani excutitur. Blondelli argumento respondetur.
 Antiquitas

Elenchus Capicum:

Antiquitas Valentiniana hareses ex Veterum monumentis eruitur. De aetate Basilidis cum Dallao disputatur. Eum haresin suam docuisse ante Hadriani imperium ostenditur. Testimoniis à Dallao adductis fuse respondetur.

pag. 74.

Cap. 8. *Ad quatuor ultima, pro violatione temporis Argumenta respondetur. Autor Epistolarum de Constantini Christianismo nihil suspicatus. Leopardi vox antiquitatem Epistola ad Romanos haud imminuit. Figmenta Dallai de certi cujusdam ordinis militum appellatione. Leopardi vocem ante Constantini ævum in usu fuisse adversus Bochartum ostenditur. Receptio pœnitentium novitatem Epistolarum non probat. De Albaspinai sententiâ disputatur. Onesimum, quem Ignatius Epheso præfuisse ait, mortuum fuisse sub tempore martyrii Ignatiani perperam asseritur. Varie quorundam de Onesimo sententiâ id non evincunt.*

pag. 89.

Cap. 9. *Aliena à virtutibus S. Ignatii dispunguntur. Nulla in Epistolis ejus haresis reperitur. Nulla irreverentia erga SS. Litteras. Apocrypha sæpe à Venerabilissimis Scriptoribus citantur. Casauboni duplex responsio offertur, & utraque pluribus stabilitur. Epistola S. Ignatii ad Romanos ab objectionibus Dallai vindicatur. Fortitudo, constantia, & magnanimitas Martyrum defenduntur; plurimisque Patrum sententiis, & Heroum Christianorum exemplis explicantur: quorum factis consona Ignatii verba ostenduntur.*

pag. 99.

Cap. 10. *Veracitas S. Ignatii defenditur. Quid sit vera Enclitica explicatur. Epistole S. Pauli ad Ephesios natura singularis describitur. Vera lectio & Autoris,*

&

Elenchus Capitum.

& Interpolatoris asseritur. Autor Epistolarum non dicit se Christum in carne vidisse. Græci codices omnes, & Veterum Excerpta iisdem non idem agnoscunt. Ruffinus & Librarii textum corrupisse male dicuntur. Hieronymi autoritas in vertendis Græcis tanta non est, ut Græcorum omnium Codicum fidem in dubium vocet. Hugonis Grotii explicatio defenditur. Quæ habentur in Epistolâ de Stellâ Magis visâ temere scripta non sunt. Eadem plurimi in Ecclesiâ sequuti sunt. Christum edisse & bibisse post resurrectionem non male asseritur.

pag. 117.

Cap. 11. Docetas nonnullos ab Eucharistiâ abstinnisse par est credere. Simoniani non statim post mortem Simonis evanuerunt. Non apparet Ignatium dixisse, Romanos fideles facile ipsum à supplicio eripere potuisse. Neque si dixerit, veracitatem ejus in dubium vocat. Potuit sibi S. Ignatius scribendi secundam Epistolam ad Ephesios opportunitatem polliceri. Redemptio à vexatione militum, & facultas libera custodia Confessoribus ab Ecclesiâ procurari solita fusè describitur. Modestia Martyris tum erga Trallianos tum erga Polycarpum defenditur.

pag. 130.

Cap. 12. Argumenta à Dictione petita refelluntur. Vera vocis *decepora* notio apud Antiquos. Ea vox S. Ignatium in vivis esset tributa est. Sermones Ignatii cum Trajano habiti explicantur. Martyres à Paganis, *κακοδαίμονες*, miseri, seu infelices nominati. Fabula de S. Ignatio puero in ulnis Christi accepto hoc titulo longè posterior. Alia traditio illi fabulæ coeva Veteribus incognita. Fabulæ ipsius Anastasius & Metaphrastes primi meminerunt. Ignatii Patriarchæ Constantinopolitani ætate Fabulæ natæ videntur. Noster Ignatius presbyteros *ἐπίσκοποι* non appellat.

P. 143.

G g g g

Cap. 13.

Elenchus Capitum.

Cap. 13. *Argumentum palmarium discitur. Ejus fundamentum in ruinis Presbyteranarum partium poni ostenditur. De distinctis nominibus & officiis trium sacrarum Ordinum quatuor Assertiones statuuntur. Assertio I. Alios quamplurimos secundi seculi scriptores idem discrimen inter vocabula Episcopatus & Presbyteratus observasse, quod observat Ignatius noster. Quod probatur testimoniis Actorum Ignatii & Polycarpi, Imperatoris Hadriani, Dyonysii Corinthiorum Episcopi, Lugdunensium Martyrum (quorum testimonium a Blondelli Chronologicis objectionibus vindicatur.) Hegesippi, Polycratis, Serapionis, Anonymi apud Eusebium, & Canonum Apostolicorum. Assertio II. Nullum secundi seculi scriptorem simpliciter presbytero, in secundo ministerii ordine constituto Episcopi nomen tribuisse. Ratio manifesta quare Ignatius discrimen illud castè observaret. Assertio III. Nullum omnino secundi seculi scriptorem, cum gradus enumerat, aut cum de singularibus sui temporis ministris loquitur, nomen presbyteriei qui Episcopus esset tribuisse. Loca Papia, Irenaei, Clementis Alexandrini, Polycarpi, Pii, & Hermæ examinantur. Assertio IV. Eâ atate, qua S. Ignatius scripsisse dicitur, tres sacros Ordines distinctos in Ecclesiâ existisse. Quod cum aliorum, tum etiam eorum omnium, qui communionem nominum in Apostolicis scriptis observabant, testimoniis probatur. Dalleti effusa oratio sufflamatur.*

pag. 154.

Cap. 14. *Nulla vocabula ostendunt hunc Scriptorem diu post Ignatium vixisse. Voces compositae Imposituram non olent. Exempla ex N. Testamento, Clemente Romano, Cicerone. Poetica non sunt. Si quæ rara sint aut nova optime Ignatio conveniunt. Numerus vocum ab αὐτῷ, exemplo Xenophontis, à τῷ κοινῷ omnium*

Elenchus Capitum.

omnium usu defenditur. Verborum immodestia refellitur. Conjectura de Fictore rejicitur. Usurpatio vocum eorum, & à se defenditur. Phrases aliqua explicantur ac defenduntur.

pag. 189.

Cap. 15. *Imitatio Apostoli Ignariana usquequaque non est. Quasi vox Græci familiaris, ita ab Ignatio aliquoties usurpata, ut à Chrysostomo laudetur. Censura Arruntii rejicitur. In voce ἰσχυρὸς nulla Apostoli imitatio. Quid sit ἰσχυρὸς, quid ἀσχυρὸς docetur, ut & μέλαινα. Phrases aliquot sapius usurpata defenduntur. Ironia Apostolica ab Ignatio minimè expressa.*

pag. 202.

Cap. 16. *Ignatius noster Apostolum in Inscriptionibus Epistolarum imitatur. Quæ Apostolicæ longiores non sunt. De Inscriptione Epistolæ ad Romanos disputatur: & de illâ ad Philadelphenses. Aliorum exempla nostro non efficiunt. Conjectura de malâ imitatione ipsius Ignatii ab Impostore institutâ exploditur. Argumentum à repetitionibus ductum planè frivolum esse ostenditur.*

pag. 211.

Isaaci Vossii Epistola duæ ad Andr. Rivetum.

Pag. 1.

F I N I S.
